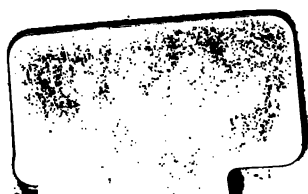

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

Herberts
ZEE en LANFREYSE
en
ASIA
en
AFRICA

www.libtool.com.cn

TH: H E R B E R T S
ZEE- en LANT-REYSE.

Na verscheyde

Deelen van Asia en Africa:

BESCHRYVENDE
Voornamelijk de twee beroemde Rijcken
van den Persiaen, en den Grooten Mogul.

Als mede / verscheyde Machtige en Grootte Koninckrijcken van
Oost-Indien / en andere Gedeelten van Asia / te samen
met de aenleggende Eylanden:

Byzonderlijk verhandelende de Godts-dienst / Tale / Eysen-
schappen / Gewoonten / Drachten / Afkomsten / Manieren /
en andere aenmerckingen omtrent deselve.

Benoeffens een Verhael van den eersten Vinder van
America.

Vyt het Engels in de Nederlandtsche Tale overgeset
door L. V. BOSCH.

T o t D O R D R E C H T,

By Abraham Andriessz. Boeck-verkooper / woonende by 't Stadt-huys / in 't Schrif-
boeck. Anno 1658.

203. f. 166.

www.libtool.com.cn

A E N D E N

Goet-gunſtigen L E S E R.

Y geven u alhier gunſtige
Leſer, de Reyſen van THO-
MAS HERBERTS, uyt de En-
geliſche in onſe Nederlandt-
ſche Tale overgeſet; met
die trouwe die tot ſulck een Werck ver-
eyſcht wort. Wy twijffelen niet of het
ſelve ſal U E. ten hooghſten aengenaem
zijn, aengemerckt de genegentheyd,
met dewelcke ghy pleeght ſoodanighe
Schriften te omhelſen; ja indien yemant
de aenmerckelijckſte Voorvallen, de
gedenckwaerdighe Oudtheden, de
aengenome dwalingen der Schrijvers,
en de gelegentheden der Plaetſen,
Volckeren en Regeringen, heeft waer-
genomen; deſen boven allen heeft daer
omtrent ſijn uyterſte plichten betracht.
Belangende de Gewoonten, Hoedanig-

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

Herberts
ZEE en LANFREYSE
en
ASIA
en
AFRICA

Is vremder van gevvelen ,
Daar onder een krioelen ,
In Vee en Beest, der Menschen Zielen.
Hier vaart Zertoelt met heete Wielen,
Na booven op en needer.
Hier draaght een Eng'le veeder ,
Haar Mahomet, deur 's Hemels Boogen :
Zoo wort gantsch Asia bedroogen,
En 't volk deur listigh Precken ,
Haar oogen uytgesteeken.
Luft u van Koninghs macht te hooren ,
Vorst Abbas pronkt gelijk een Tooren ,
Zijn Kruin bereikt de Wolken ,
Zijn Scepter dwingt de Volken ,
Zijn Ponjaart troeft de Byl van Londen ,
Hy smijt zijn Kind'ren voor de Honden ,
Zijn Bloedt-schant doet elk schroomen ,
Zijn Pracht ontlyftert Roomen.
Hier reyft men veyligh deur zijn Rijken ,
Die zoo de Werelt kan bekijken ,
Dankt HERBERTS milt verhaalen ,
En VAN DEN BOSCH vertaalen.

S. V. HOOGSTRATEN.

Op
D'AZIAANSCH E REIZE

Van
T H O M A S H E R B E R T S,

Vertaalt
Door L. V. B O S C H.

WEetzuchtige, in wi'er ziele en eedele gemoeden
Een tocht en yver blaakt om 's Weerelts rijkdom, pracht,
En fiere Moogentheên t'aanschouwen in 'er kracht,
Om 't aldoorsnuflend brein met wonderheên te voeden;
Zijt ghy beluft van hier uw zinnen heen te stieren
Ter plaats daar vrouw Natuur met al haar rijkdom praat,
En in een Weerelts deel al 's Weerelts schat bepaalt,
En stort haar wonderen in Stroom en Vrucht en Dieren?
Zoo gaa hier t'scheep, en streef'er, door een zee van blaaden,
Naar 't geurige Azië, op H E R B E R T S veilig spoor.
Zijn Kiel gaat onder zeil en bruiſt de baaren door
Zoo vaak een graage luſt maar tot de reis komt raaden.
Hier let geen teegenwindt. geen dulle dondervlaagen,
Noch brullend onweêr maakt u 't hert of moedt verſaagt;
Ghy deelt maar aan de weelde en wonderen, en waagt
Het veilig, daar dees vaak en lijf en leeven waagen.

* *

Zoo

Zoo landtge in 'tende in 't Ooft, daar Febus goude Waagen,
In een robijne gloedt, uyt d'ooster Oceaen,
De Dag ten heemel voert op diamante raân,
En Mensch en vee verheugt in 't aangenaame daagen.
Hier zal u Mogors Rijk zijn pracht en rijkdom toonen
In schitterende praal, den oogen aangenaam;
Hier brengt het maghtigh Ooft al zijne Schatten t'zaam
Van hel Gesteente, en Goudt, en Paarelrijke Kroonen.
Hier zultge aan Ganges boordt de Naaneeven en Zoonen
Van Memnon zien de Rijxstaf zwayen op de Troon
Van Pegu en Siam, daar nooitde Macedoon,
Met zijn verwinnend Heir, zich dorst in 't veldt vertoonen.
Maar Abbas Kaizerdom komt eerst uw reislust nooden
Te landen op zijn kust, om door zijn braave Steên,
Zijn vruchtbre velden, en verheeve Moogentheên
Te dwaalen, zonder vrees van ramp, gevaar, of nooden.
Hier tart de Teems de Taag in 't Oosten, op de stranden
Der Arabiersche Golf, daar hy zijn Vlooten waagt;
Het moedig Ormus zwicht, hoewel 'tzich dapper draagt,
En valt in 't endt den Briten Persiaan in handen.
Maar HERBERTS 't lust my hier, met u, op Taurus toppen
Te stijgen, daar hy die tot in de wolken bergt,
En met zijn fiere kruin en lucht en heemel tergt,
Trots Nemroths Toorentans en opgemetste moppen.
Hier ben ik veilig voor het yffelike tieren
Uit Partsche Wildernis of naar Hyrkaansche Woudt,
Daar Leeuwen Pantherdier en Tiger zich onthoud'
En loeren op een roof van Menschenbloedt en spieren.

Ik slaa hier 't oogh om laag naar d' Aziaansche daalen ,
Daar hondert Stroomen zich van 't hoog gebergte neêr
Gaan storten in de Kolk van 't Kaspiaansche Meir ,
Of naar den ruimen schoot des Oceaans gaan dwaalen.
Hier zie ik in 't verschiet d'aaloude Moogentheeden
Van Assyrier en Meed , daar Azië op boogt ;
Maer nu ontluiſtert , en uit die verheeven hoogt'
En troon geſchopt , en ſchier als met de voet vertreeden.
Hier lag het pratte Suſe , en daar 't hooghmoedig Babel ,
Dat op zijn Muuren ſtofte en Semiramis Troon ;
Maar laas die fiere Stadt , der Ooſterſteeden Kroon ,
Heeft veel te vaak gebukt voor 's Ooverwinners Saabel ,
Haar nek is ingetreên , en wegh haar naam en weezen.
Gins doet zich Shyras op met zijn verheeve kruin
Van marmere Tempelen en Toorens ; uit het puin
Van Perſens * Ilium tot zulk een pracht gereezen.
Deeze Aziaansche pronk , met haar gewelfde daaken ,
Moſt , als een ander Trooje , in vuur en gloedt vergaan ,
Om ſlechts een Griexe Hoer haar vraakluſt te verzaân ,
En 't dertel oogh te voên met zulk een duur vermaaken.
't Roudt wel den Macedoon in 't endt die trotſe Muuren
Van Marmer en Porfyr , die Tempel rijk van pracht ,
En 's grooten Cyrus Troon te zien tot aſch gebracht ,
Maar laas ! het leit'er toe , en 't is een ydel truuren.
Hier zag m' Arſacia in 't ſtrengte en ſtrijdtbre Parten ,
Dat Roomſche Heiren ſloopt , daar Roome lang om ſteent ,
Zoo vaak 't zijn braafſte jeugt in Krassus doot beweent ,
Die 't Rijk van Arſaces wou op zijn boodem tarten.

* Perſepolia.

Gins

Gins rijft het groot Spahawn in preutsche Piramyden ,
Daar Abbas op zijn troon zijn dwinglandyen pleegt ,
En woedt in Kindermoordt, terwijl hy 't herte ontleegt
Van vaaderlijke zucht en menschlijk meedelijden.
Dus strekt hier Azië een Schouburg, daar de Rijken
En Kaizerdommen staåg en op en onder gaan ,
Daar 't eene 't ander dwingt en maakt zich onderdaån ,
En zoo geduurig 't minst' moet voor het moogenst wijken.
O VAN DEN BOSCH, wat dank verdient gy, die ons heeden
Dees wonderen vertoont, en strekt een trouwe Tolk,
Waar door wy Azië tot in zijn diepste kolk
Beschouwen, met zijn Vloën, en Eilanden , en Steeden ?
Hier voor blijft eeuwig u de nieuwgier' Neederlander.
Verplicht, die gy dus staåg zijn graage weetzucht boet
Met Uirheemsch stof. zoo toont gy hoe een eël gemoedt
Alleen niet leeft voor zich, maar 't meeste voor een ander.

A. V. G.

THOMAS HERBERTS

R E Y S E N

Dooz

AFRICA en ASIA.

Beschrijvende Persia, Indien, en andere
Deelen des Werelts.

Op goede Vrydaggh gingen wy tot Doeveren te scheep/ met ses groote en wel-gemante Schepen. Binnen weynigh upzen nebens Wicht heen varende/ wierden wy dooz een geweldigen storm aengetast/ dewelcke naer een upps bulderen/ sich selben wederom moest te vreden stellen/ vrybende ons op den derden dagh op de Lizards punt, of Landts end van Engelandt, zijnde het uiterste hooft van Cornwall, en van waer/ tot het uiterste hooft van Africa; wy onse lenghte reechenden/ en niet van de Azores de eerste Meridiaen.

1626

Witte
van
Hoe-
berts.

De windt was soetelijck/ inboegen wy den seben-en-thwintighsten dagh in de Spaensche Zee zijnde/ niet ver van de kust van Biscayen, eerlangh seben groote Schepen in het gesicht kregen/ dewelcke wy meenende vanden te zijn/ maechten wy ons vaerdigh met hen te sprekken: maer wy kenden se eerlangh dooz vrieden/ zijnde Hollanders/ komende upt de Lebant/ die ons een Besontseht verzeerden in het boozhy varen/ met een donderende Gerschoot/ daer wy eerlijck bescheydt op deden. Dese vrucht en boozspoet/ duerde tot op den 29. dagh/ wanneer de verbitterde Eolus ons met een ander gesangh quam ontmoeten/ waer dooz Hemel en Aerdt hy na scheen tot malhander te naerderen: maer na een onweer van 30. upzen, wiert dit hebiggh geschiel van Zee en Hemel hy-gelegh/ begimnende sich den Hemel weder aen onse oogen te vertoonen/ wanneer wy Jagt maechten op een Turcksche Roover/maer na dat wy hem met onse top-zeplen ses glasen hadden achter aen geweest/ is hy ons evenwel/ tot ons groot leetwesen/ ontkomen. Den 10. April quamen wy in de Atlantische Zee/ Magribana hy de Arabiers gendemt/ hebbende synen naem van den Bergh Atlas. Niet lang hadden wy in dese Zee geweest/ als een ander Turk van Salee op ons afquam/ houdende sich den gantschen nacht onder onse Bloot/ met meening de eerste die hy sou sien een weynigh af te dwalen/ mede te nemen; met den dagh sagen wy den schelm/ maer hy geen langh moezgen-spraech houdende/ packte sich van ons af/ en wy verbolghden onsen wegh/ dewelcke soo boozspoedigh was/ dat wy op den 13. April/ of Ghas-maent/ Porto Sancto in het gesicht kregen/ als oock Madera, 300. Engelsche Wajlen van de Canarische Eylanden gelegen/ waer van het eerste wy Pereirellus, in het Jaer 1419. ontdeckt is/ zijnde alsoo 5389. jaren onbekent gebleven: welck Eylandt hem geschoncken wiert/ op boozwaerden het selve te be-

Turcksche
Roover
vervolgt.

volcken / 't welck hy ſwaer om doen bandt / alſoo hem de Conjinen in ſulck een menighte gelijk als ondermijnden. Het laetſte is ongefocht door Gonzalvo Zarro, in het ſelve jaer / aengepozt door Hendrick, Soon van den Koninck van Portugal, Jan de eerſte. Dit Porto Sancto heeft 25. Engeliſche mijlen omgaens / ſeer vruchtbaer zijnde in Carwe / Geers en Rijs / beneffens Offen / Schapen / Beeren / Conjinen / Vruchten-bloedt / Vruchten / Bloemen en Vruchten.

Op den 16. April hadden wy 27. graden en een half / ontdeckende op die hoogte de Eylanden van Canarien, eertijds Inſula Fortunatae genoemt / hoewel hun eygenſchap veel van hun naem verſchilt / in het Jaer 1328. hy gebal ontdeckt door eenen Machan of Marcham, een Engeliſman. Door wiens openbaringh Louis de Cerdero, twee jaren daer na / ſich derwaerts aen begaf / hebbende door toelating van ſijnen Koninck / Pedro van Arragon, byſpeet het ſelve in te nemen. Waer hy genoot de beſitting niet lang / zijnde door Johan de 2. Koninck van Caſtilien, in het Jaer 1405. daer wtgeſtoten. Waer eenen Ventacourt, een Franſman / maecter ſich weder meester of / doch by Joan de Betancour, een Edelman van goede afkomſt / hebbende 10000. bywilligers in ſijn dienſt / zijnder in het Jaer 1417. by van deſe ingenomen: als la Palma, la Gomera, Lancerota, Ferro en Forreventura, een werck het geen door ſich heerlijk genoegh was / doch ſoodanigh was ſijn dwinglandt / datſe hem een quade doodt toegebracht heeft. Deſe Eylanden (miſſchien deſelbe die Ptolomeus Deorum Currus, of de wagens der Goden genoemt heeft) zijn omtrent 20. Duytſche mijlen van het baſſe landt van Libya, of het Rijs van Marocco, en 200. van Spangien gelegen. De Inwoonders kennen geen Godt / maer alleen de Natuer / hadden geen gebuych van het wyer / deden hun kinderen van de Septen opqueecken / ploegden de aerde met offen-hoornen / houdende doozs door een herbloekelijch werck eenigh beest te ſlachten. Gelijk beesten zijn al hun Wouten gemeen / inboegen daer weynigh onderſcheidt is tuſſchen hen en hunne beesten. Zy hebben noch pets van bygeloovigheyt / en altoos twee Koningen / den eenen lebende en den ander doodt. Den dooden waſſchen ſy en reſten hem in een koutwe op / hebbende een Staf in ſijn handt / met een vat vol wijn en melck by hem / om hem daer mede op ſyn reys te laben. Tegenwoordigh zijn het Spaenſche Chriſtenen / zijnde eerlijke lieden / door de Inquiſitie, of Onderſoekers van het geloof / wederhouden by hen te komen. Groot Canaria is de plaats daer ſich den grooten Inquiſiteur, of Onderſoeker des geloofs / onthoudt / by de welke al de andere Eylanden hun recht komen ſoecken. Canaria heeft 120. Engeliſche mijlen in den omganc / zijnde oberbloedigh in veel goede leef-middelen / als Septen / Offen / Ezels / Derckens / Garſt / Rijs / Geers / en verſchepdenſheyt van Bloemen / Vruchten / en andere ſchoone Vruchten. Teneriffa is in beſheyt van Inwoonders niet minder als groot Canaria, doch gaet het in Wijn en Vruchten te boben / gebende jaerlijchs een ongelooflijke menighte wijnen wt / tartende alſoo de gantſche werelt wegen haer vruchtbaerheyt. Waer hooge Pieck, anders genoemt Teyda, gaet ſoo hoogh in de lucht / dat deſelbe niet alleen het tweede gedeelte des luchts ſchijnt te doordringen / maer als tot in den Hemel ſelf te gaen. Waer door deſe Rotſ door Laerius Atlas en Olympus genoemt wort. Men reekent deſelbe te hebben 15. mijlen hoogte / zijnde by ſchoon weder 120. ſommige ſeggen 300. Engeliſche mijlen verre in zee te ſien; dienende alſoo door een treffelijch baechen. Dit Eylandt lept 20. Duytſche mijlen van groot Canaria. Het Eylandt Hyerro, ofte Iſer / vertoont ſich ſelven doch ſeer hoog / leggende van groot Canaria zuidelijch en weſtelijch; welck landt / ten aenſien van de andere / als de Son aldaer hooght is / onverdrieghlijch het valt. Het is be-

Derover
ren van de
Canariſche
Eylande.

Van be-
ſchijning
ge.

coemt

roemt ter oorzaak van eenen Boom die het heeft / die / gelijk de wonderlijke Steen-rots in de woestijne / seer soet water aen de Inwoonders uyt-levert.

Van dese Eylanden overdt Lancerota in het Jaer 1596. by dien Engelschen Leonidas, de Graef van Cumberland, ingenomen / en Teneriffa 4. jaren daer na by de Hollanders / zijnde het eerste geplondert / en het tweede uytgehandt / zebert welcke tijdt sy beyde beter gesterckt zijn.

Op den 19. van April kruysen wy de Tropicus Cancrī, zijnde de uiterste be-
paling van de getemperde of gematigde Riem / of Zona. Op den 22. hadden wy
de windt hoogh en rupin / soo dat wy in twee dagen zeplens de Sonne boven ons
hoofd hadden / zijnde sijn declinatie 14. graden Noortwaerts ; daer wy sagen dat
wanneer wy den Nadir, of het hangende punt van de Sonne zijn / ons lichaem
geen schaduw geeft. Als doen begoft het van warm geweldigh heet te worden / in-
boegen het gewoont ons machigh begoft te quellen / zijnde onse ellende vermeer-
dert door een Bootsgesel by ongeluck in zee gevallen en verzoncken / als oock door
een geweldige storm van regen en windt / ons op ses graden zuidwaerts gewel-
digh bespringende / zijnde de Boot / staende op het verdeck / in minder als twee
glazen / geheel met water gebult / daer vander en bliscam mede het huanne toe deden
met d'ap-winden / die soo veranderingh waren datse ons nu het leven / en van we-
derom de doot scheenen te dzeppen. De windt liep in meer dan een uijt tijds het
geheel Compas in het ronde. De besmettelicken regen hinderde ons Boots-
volck geweldigh / alsoo deselve geduerigh moesten boven zijn om hier en daer de
handt aen te slaen / en daer ober doornat wordende gingen met de natte kleederen
in de Rop of in de Hamack leggen / 't welck hen veel ongelegentheden van brande-
nde koozsen / Scheurbuich / Koodeloop / Wozmen en diergelijke veroor-
saecte / daer oock niet weynigh het dincen van brandewijn toe hielp / 't welck
het een soo wel als het ander nagelaten zijnde / hen van de genoemde quellingen
geroeghsaem sou bezijdt hebben. Hier by quamen noch andere ongeluckige toe-
ballen / namentlich dat ons volck somwijlen in de zee stommende / sommige heel
op geswoolgen / sommige arm of been quijt wierden / en dat door de Hayen, dewelc-
ke door het kleen doch soet visken Mulculus geleydt / geduerigh op menschen roof
uyt zijn. Wy hadden als nu de hooghte van 13. graden / en van de Sierra Leones,
op de Lybische Kust / anders genoemt het Doornhoofd van Africa. De Inwoon-
ders van dese en de Guineesche Kust / als van Bijnair, Capo Palmos, Lopez Gon-
zalvo, kennen geenē Godt / noch zijn oock willich door de natuer geleert te wor-
den / achtende het niet weten door een seer vermakelijke saect. Alleenigh den
Dupbel / die sich ober al in menght / heeftse soo vast aen sijn beziegeelicken dienst
gebonden / datse daer door geenē middel af te trecken zijn. Een van onse Sche-
pen / zeplende langhs de Kust / en eyndelijck landende om het een of het ander te
ontdecken / wiert met sulck een verwonderingh van de Wilden aengesien / als of-
se noyt eenigh Schip meer gesien hadden. Twee van ons volck begaben sich op
de strandt / (hebbende eenige Wilden daer tegen in de boot gelaten / tot dat dese sou-
den wederom gekomē zijn) en wierde van dussenden Swarten verwelkomt / die so
ver waren van hen eenigh onsepi aen te doen / dat sy deselve laden met Bloemen
en Wuchten / en watse meer byder handt hadden. Latende hen alsoo vol genoē-
gen weder in de Boot / en met de rest na schips-boort gaen.

Op den 28. April / waren wy op de hooghte van 15. graden / en eer het morgen
was bevonden wy ons op de hooghte van Capo Verde, op 14. graden / zijnde een
uytsteeksel van de Lybische Kust / van oudes genoemt met den naem van Arfi-
narium, maer van de Negers, Mandangan ; ontdeckt in het Jaer 1445. tot kosten

Stoort
storm.

Wrede
Wischen.

Soet ont-
hael van
Swarten.

van den Konink Alphonfus de 5. Hier fonden na het seggen der Dichters de Hesperische Hoben gewoest zijn/ beroeft door hunne guldene Appelen/ als doch het Paleys van dien Grooten Antheus, die van Hercules overwonnen wiert.

W Op den eersten van May was Aolus gelijk als in slaap/ sonder ons met een hoel winden te willen bequicken/ verhoij ons de Son met heete stralen recht van hoben quam stecken/ in sulcher boegen dat self de zee scheen te branden/ en het Schip onder onse voeten van enkel sulphur te zijn/ zijnde geen deksel noch schuyl- hoek machtigh om ons te verbarschen/ en dat door een tijdt van 7. dagen/ die ons langer bielen/ en meer verbeelden als ons 70. andere souden gedaen hebben/ in een gewoest dat een woeynigh beter gematigh is. Wy deden niet als drijven in ons woest/ niet komende enige rust genieten/ noch eten of drijcken/ sonder slawt te woeden/ leggende ondertusschen het Schip gelijk als geduerigh stil/ sonder eenigen voortganc te maken/ tot dat op den vijften dach de baren een woeynigh begosten te rollen/ en de lucht te verdonckeren door een seer duysere wolck/ de welcke schielijck nederviel/ in gedaente gelijk een Pyramide, dat seer veruonderlijck en gebarlijck was. Welcke wolck (gelijk ich oordeele) door de Son opgetrocken/ en door geene winden gedreven zijnde/ en misfchende de eyschchap/ de welcke deselve ophoudt in het onderste gedeelte/ niet in soete en kene droppen/ maer in een geheele masse of klomp quam nederstozten in de zee/ door welck stozten fontwijlen geheele schepen onder het water neder- geslagen woeden/ gelijk of er duysent mole- sternen op gevallen hadden. Maer soo haest is dese stinchende regen niet in de zee/ of een dwarrel- windt doet de zee gelijk als recht om hoogh rijzen/ als ofse winden een nieuwen wegh tot de wolcken maechen/ om dit onfangene onheyl te weechen/ of eer om deselve te gaen bedancken door dese onbetwachte gabe. Dese stoztingh ewentwel gingh ons mis/ maer den dwarrel- windt gaf ons groote schijck. Maer ter goeder upen een kleyn labber- koerte in een stercker veranderinge/ verberste ons te gelijk/ en blies ons upt dese oberbaet der natuure/ soo dat wy op den eersten van May/ Guden stijl/ de Linie Equinocti- ael, of Middell-lijn/ door boeren. Zijnde een kringh dewelcke men sich inbeelt/ als deelende de Werelt in twee gelijcke deelen/ 90. graden van pder Pool gelegen/ daer wy ook de Doort- ster upt het gesicht verlozen/ staende op de punt. van de staert van den kleenen Beer. De Son was nu in den 19. graedt van Taurus, in de declinatie van de Polus Arcticus 17. graden 31. minuten.

Groote
Pitte.

Geweldi-
ge stoz-
regen.

Op den 16. May hadden wy eenigen donder en blixem/ soodanige als de Portugeesen Cuorpo Santo noemen/ als zijnde een goet voortreecken/ en des nachts/ komende door Santa Crux, verwachten wy alle upen het Mouson, zijnde een windt die jaerlijcks waert/ en geduerige ses maanden eenen streck houdt/ en het ander half jaer recht daer tegen aen blaest/ welcken windt indien yemant ver- waerlooft/ verliest deselve sijn goede reys na ofte upt India. Maer hoe het elders toeginch weet sich niet/ soo veel is er van/ dat wy de windt op dese reys tot onse vpyant hadden/ zijnde verhalben gedwongen meerder lenghte te nemen als wy wel wenschten/ inboegen wy wel ses weechen later aen de Capo de Buona Esperança, of Uythoeck van Goede Hoop quamen/ als wy gemeent hadden.

Op den 18. May/ behonden wy ons op de hooghte van 8. graden 10. minu- ten zuider breedte/ hebbende Monomotapa op de eene/ en de Brasilijsche kust op de andere zijde. De Africaensche kust heeft verscheiden namen/ hier hebt ghy Congo op 6. graden/ daer Angola op 9. graden/ door Manicongo, Loanga, Mo- nomotapa, Cenomotapa, en Caffaria, vol smode quaedt- aerdtige Swarten, rijk in Landt/ maer ellendigh in hun Druyelen- dienst. De ontdekkingh hier van moet

hiet

Door ASIA en AFRICA.

5

verscheppen Mannen toegeschreven/ als Petrus Cavillanius, Jacobus Canus, Bartholomeo de Dios, Valco de Gama, en foodanigen als den Koninck Jan van Portugal in het 1497. Jaer/ daer toe upt- gesonden heeft. Op siender altesamen upt als Schoonsteen- begers/ teeken niet ter handt als alleen roben en steelen / zyn- de alles vol van den Duijvel. Menighen van wanfchapen Beelden siet men on- der haer/ gebuyckende den rooden Draeck heerschappij ober hen in een Draeken- gebaente/ noch wel als een Cepte / een Hyl/ Biangh/ Kat of Hondt/ of wat sijn helsch verstandt erdichten magh. Het Vrouwelich geslacht daeght de Maen alle nreutde Maenen met haer bommen upt / als denckende haer de oorsaeck van haer natuerliche ongestalte te zyn. Een Hondt woort seer hoogh by hen geacht/ ja soo datse 20. Wilden booz eenen Hondt hebben gegeven. Hun muut zyn stuc- ken glas/ schellen/ steenen/ of diergelicken. Op weten van geen trouwen. Hun dooden wasschen en schilderen sy / leggende hen te slapen in een nette en ruppie slaep- plaats/ zijnde bergselschapt met zyn Wapene/ Arm- ringen/ en andere sijn diercielsen. Het graf omringen sy met wonderliche gesten en gebaren / en be- lupten al het selve met het offeren van een Cepte / en gaen daer mede heen. In Loanga ende Anrigui (daer den Nyl sijn oorspronck heeft/ namentlijck van Zayre, een Meer/dicht by de Bergen van de Maen gelegen) is een volck (indien het an- ders waerachtigh is / het geen Gonzalvo Soza daer van seght) dat eer gebleysde Duijbels als Menschen zyn. Zijnde geensints vergenoeght met de kosteliche Schatten van de Natuer/ als Goudt / Silber/ Gesteenten/ en diergeliche/ son- der hun nabuerige volckeren als wrede Wolven te vernielen en verfinden/ welckers doode Lichamen sy versfinden als gieren / deelende hun vrienden dese presenten mede. Maechende hun verwoetheyt goet met hun wijse van verschoo- ringh/ datse hun liefde niet beter konnen updrucken / als makende een vereen- ging van twee lichamen. Ja oock sommigen/ afgeslooft door ouderdom/ of van de pochen opgegeten/ geven hun selven om geslacht te worden.

Ontder- hers van de kusten van Africa.

Wrede Wilden.

Niets is 'er prijslijck in hen als het schieten / daerse gewelddigh haerdigh en acrbigh mede weten om te gaen/ schietende een tien of twaelf Halegayen, al- eer de eerste ter aerden valt/ zijnde daer toe genoeghsaem geoeffent door hun Amazo- nische nabueren. Het eenige tieraadt dat sy hebben is snijden en kerben van hun vleesch; De Son en de Maen zyn by hen Maen en Wijn/ de Starren hun Kinde- ren/ de Duijvel is hun God- sprake.

Op den 24. May/ oude stijl / waren wy op de hooghte van 19. graden en een half / van waer tot op 30. graden toe wy gebuerigh goeden windt hadden / bin- dende al desen langen wegh niets dat aenmerckens waerdigh magh geacht woer- den/ behalven dat op den 26. dagh/ onsen Admiraal, de Mary, daer eenen Hall het gebiedt op had/ des morgens voegh een zepl gewaer woert/ daer sy terstondt sijn Warch/ en lange Boot met 80. Man na toe sandt. Zijnde twee mijlen daer af/ sagense dat het een Kraeck was / van wel 1500. tornen / dewelcke sich niet der- vende tegens ons wagen al byfette datse kost / en dien nacht noch van ons af ge- raechte/ om haer te krijgen/ verbeelden sich onse Vloot den geheelen nacht langh/ maer men sagh haer niet tot op den 27. dagh / en dat alleenigh met een gesicht/ zijnde byp beter bezept als wy. Op den 7. Junij/ouden stijl/ quamse ons weder- om booz de oogen spoocken/maer verdwonen weer als een droom (na dat wy twee wyzen jacht op haer gemaect hadden) na 602 toe. Op May- dagh passeerden wy de Linie, en op den laersten den Tropicus Capricorni; de uperste palen van der Sonnen boortganck naer het zuiden toe; zijnde 53. dagen onder de Zona Torri- da, of drooge streech/ geweest/ al eer wy beyde de Tropici door waren.

Tacht ge- maecht op een kraeck.

Samme
Vogels.

Groote
ſtoorn.

Op den eerſten van Junij/ouden ſtijl/ of 11. nieuwen ſtijl/ hadden wy de hoogte van 24. graden zuid- breedte/ en 42 minuten / zijnde de Son in de 20. graedt van de Tweelingen. Op welke hoogte wy verſcherpen ſware ſtooten en ſtoemen hadden/ tegen onſe wil/ zijnde daer ober te onbeguamer om onſen loop te houden/ waer af zijnde ober de hondert mijlen/ geheel na de Braſiliſche Kuſt. Tot dat endelick de langh gewenſchte weſte windt weder onſe zeplen begoft te vullen. Ter welker tijdt eenige Bobijs, zijnde vermoept van bliegen/ ons Schip hun park maecte/ een gebierte ſoo tam/ dat het ſich gemakelijc met de hant liet grijpe.

Het is niet langh geleden dat ich gerocent heb op de gunſt van Aeolus, maer nu ſult ghy hoozen dat onſtandbaſtigheyt een eygenſchap is / die hem in de vierde wiſſe toebehoort; want ſich heerende naer een anderen oort/ quam hy ons ſeer onbetwacht met een groot geweld op den hals / inboegen zee en licht t' eenemaal in roer waren/ wy niet ſeer dicht/ en ebenwel te dicht by landt / doſten dooz vier geheele dagen geen zepl voeren/ maer lieten ons de windt en haren hobben en tobben geliick ſp ſelbe wilden/ waer dooz wy ſomtijden geliick als tot aen de ſterren oppelicht/ en een oogenblich daer aen/ tot in den afgrondt wederom neer gewoopen werden; ſomtijds danſten wy op het hoogſte van een opgeſwoollen baer/ en terſtondt daer aen hadden wy een deel andere aen alle zijden/ die ons als ſcheenen te willen verſinden / de zee bulderende en tierende op een verſchrikelijcke wiſſe; Maer de heer 39 gedaecht / alſoo wy rupinte genoegh hadden/ en goede baſſe Schepen/ wierden wy dooz ſijn heplige doozſienigheyt bewaert/ bindende malhander alſefamen aen de Cabo de Buona Esperança, of Uythoek van Goede Hoop. Op den 24. Junij/ ouden ſtijl/ hadden wy de hoogte van 36. graden/ zijnde onſe lenghte 25. onſe cours oost-zuid-oost / de declinatie van de Son 22. graden 26. minuten/ en ſoo veel ſecunden noot in de 17. graedt van de Tweelingen, zijnde de ſelven tijdt middel Sommer in Engelandt, en middel Winter met ons in de zuid- deelen. Op den 7. Julij/ oude ſtijl/ ſagen wy by tijds landt / en hoewel 60. Engeliſche mijlen van ons/ ſcheen heel na by te zijn/ ter oorzack van de hoogte / zijnde bekend dooz het landt dat wy ſochten / namentlijc de Caep van Goede Hoop. Hoewel wy op de vleugels van ons verlangen niet bozder koſten bliegen/ zijnde de windt ons tegen / waer ober wy ons anchor lieten vallen op 14. leguas van het landt/ in de Bay van Soldania, en gingen aen landt op een kleen Eplandt/ hebbende drie mijlen in de ommevangh/ gemeenlijc genaemt het Conijnen- Eylandt, daer wy een groote menighden Conijnen dooden/ maer geenſints van de beſte ſlagh/ als zijnde heel waterachtigh/ ebenwel was het kloekſpijs dooz de hongrige Bootſgeſellen / want hunger maecht raewde boonen ſoet. Het is 'er oock vol van een ander gebierte/ ſoo groot als Leeuwen / hebbende het hooft als een Hondt / hebbende oock een gebas als deſelbe / de wipck is geliick die van een Os/ permandt die deſelbe nopt geſien heeft / magh hem met recht daer ober verwonderen. Men kanter goeden Olp of Traen van bzanden/ en van hun bel goede Holders maken. Hier bonden wy oock een ſlagh van Vogels genoemt Pen- guyns, of anders Wit-koppen/ gaende geliick Pellegrijs recht op/ hangende hun vleugels geliick als mouwen by het lijf neer. Sy zijn half vis half vleesch / als lebende ſoo wel in het water als op het landt/ broepende op de aerde/ en boedende in het water / bedervende veel grondts met hun hollen te graben. In zee dwip- kende als Cenden/ en ſwemmen ſoo ſnel als Dolphijnen / ſp zijn ſeer bet / maer vrpachtigh. Sommige hebbende durben eten. Men ſoude'er upt nieuwtſterigheyt wel een beet van doen/ doch niet om ſich mede te verſaden/ ter oorzack van hun onſmaeckelijcke walgeliichheyt.

Het

Het Penguyns Eplandt leydt 6. of 7. mijlen van het baste landt / daer top ende-
lijch ons na toe begaben / zijnde ondertusschen vertwelckhorn van een deel Wal-
vischen , die ons tijdkortzigh aendeden met blasen en pussen van heele ribieren/
en om ons heen / stroommen als zijvende Eplanden.

Op den eersten Julij oude stijl/ ankerden top in de Bay Soldania , twaelf mij-
len aen deers zijde van de Caep, dewelcke gereekent wordt de helft van de reys te
zijn / zijnde het oberige het vermaeckelijckste / ter oorzaeck van de menighte der
Eplanden die men ontmoet. Dese Bay Soldania is van de gedaente van een halbe
maen / wijdt en secker / hoogh vijf of ses Engelsche mijlen van de zee / leegh en
vuchthaer. Daer top onse Centen sloegen / is een kleine Beech van Chysfallijn
water / bysonder soet en aengenaem / vallende van een geweligh geberghte / vier
mijlen van de Zee gelegen / hebbende in den opgangh 11860. voeten / zijnde ter
oorzaeck van de gelijckenis / gemeenlijck de Tafel genoemt / swaer te beklommen/
maer boben op seer vermakelijck / alsoo men hondert Engelsche mijlen her van
daer in Zee kan sien. En zupd-zupd-west aenstaende / hebt ghy de Caep , of den
uitersten hoek van Africa in het gesicht. Soo van desen Tafel , anders genoemt
Herberts Bergh, als van een ander daer dicht by gelegen / genoemt na sijn gedaen-
te het Suycker broodt, siet men oock de Capo Fallo, zupd ten oosten / tien mijlen af.
Werde dese uytsteekfels sijn gedeelt door een groote Bay / doch onbequaem om in
te ankeren / den een en den anderen Bay sijn tien mijlen noord en zupd van mal-
kander gelegen / pder 30 met bergen beset / die soo hoogh sijn / datse schijnen door
het middel-gedeelte met hun hoobaerdige toppen te boogen / daerse hochtighepde
genoegh vinden / om hun heete opgeblasenhepde te koelen. Een andere ribier/
genoemt Jaqueline, stroomt aen de noord-zijde van de Zee / een half mijl van onse
Centen af / (die top seiden aen den voet van den Bergh / genoemt Jacobs Bergh)
zijnde breeder als de voornoemde Beech / maer ter oorzaeck van haer lagen loop/
en bloepen van de Zee / brachachtigh van smaech / en ongesondt om te dincen.
Men kan der gemackelijck sonder vaertuygh door waden / eventwel isse oberbloes-
jende in verscheppen soorten van Fisch / als oock van Krabben / Mossels / Mel en
diergelijcke. De aerde staet groen in wortelen / en verscheppen welterhande
krupden / als oock gras van een lieffelijcken reuck. Onder dewelcke verscheppen
heylsamen en bekende krupden sijn / als Agrimony, Munre, Calaminta, Berony,
Plantijn, Scabiosa, Cardobenedict, en diergelijcke / al oock Appel Coloquint, die
men langh genoegh bewaren kan. De Bergen sijn ongetwijfelt rijck in wijnen/
maer by gebreck van ondersoekers blieden dese schatten der natuere als noch
verborgten. De beste verbarfchingh die top alhier kregen was vers water / be-
neffens Buffels en Schapen / maer die onder de wol met gebort hapt doozien
en bekeet sijn / hoogh van beenen / en dun van lichaem / niet by gebreck van boes-
sel / maer eer om datse te seer in grootte aennemen / of om datse geduerigh in be-
wegingh sijn / met loopen en rennen. Doozts worden hier verschepte andere
wilde Dieren gebonden / als Leeuwen (die ons geduerigh het woetende bleefsel
uyt het water wisten te steelen / ten waer sy dooz brandende lonten / of branden-
lyper afgeschrikt wierden) Dromedarilen, Apen, Meerkatten, Bavianen,
Wolven, Vosschen, Jackals, Honden, Katten, en diergelijcke. En behalven
dese bindtmer menighte van alderhande soo roof als tam gebogelt / als Kranen,
Gieren, en Paffe Flemings, een gebierte byna als Kranen / maer met groote
kromme becken / en dicke kroppen. De Caep de Buona Esperanca legt op de hoog-
te van 34. graden 3. minuten zupder breedte / zijnde van Engelandt ontrent
6600. Engelsche mijlen gelegen / soo veel als 2200. duysche gemeene Holland-
sche

25e figu-
ringh van
de Bay Sol-
dania.

ſche mijlen. 600. ſuiche van St. Helena, 3000. doſtwaert; van groot Java 1850. buyſche mijlen/ en van Suratta 1800. zijnde het upterſte van de eertijds bekende Werelt. Salatende menigten van namen/ dooz verſchepden ouder Schrijvers **dit gewelt opgeleght** van Ptolomeus en Plinius onaneroert/ en hachelich onbekent/ ſullen wy den Leſer lieber een weynigh beſigh houden met een kleine beſchrybingh van Landt en Landt-bolck.

Winders
van de
Uythoek
van Goe-
de Hoop.

Beſchry-
bingh der
Intoon-
ders.

Vasco de Gama, of Bartholo de Dios, worden gehouden dooz de Winders van dit gewelt/ in het 1497. jaer / dooz toedoen van dien braven Koninck Johan de 2. Het Landſchap is ſeer rijk en vruchtbaer / in alle dingen / behoozende tot het menſchelijke leven/ en miſſchien noch rijcker als de onderbindingh ons tot noch toe geleert heeft; doch beſeten by een ongeſchikten hoop menſchen / die van de wilde beeſten niet verſcheelen/ als alleen in de gedaenten / by de ſommige by gelijkenis Caffers, of Atheiſten, genoemt. Sp leben bupten Godt/ bupten gebodt/ of eenige opperhoofdighede van Prins of Koninck / als alleen hebbende pder dozt een Capiteyn of Doozganger/ niet met gemeen toefſtemmen verhoſen/ maer dooz ſijn eppen gewelt. Sp zijn van een leelijke ſwarte berwe/ ſterck van leden/ wantropigh ſtout / boofaerdigh en ontrouw. Sp zijn langh van hooft / gekroet van hantz gelijk als ſchaeps-wool / ſoo veranderlich / als ick in eenige andere plaats

plaats gesien heb/ sommige scheeren de eene zijde / en laten de andere langh en gekrolt. Een ander scheert het hooft geheel kael/ houdende alleen een tuft boven op de kop. Een derde/ meenende de beste mode gebonden te hebben / scheert hier en daer wat af/ en laet hier en daer wat staen / toonende de gladde huyt op verschepte plaatsen. Andere wederom houden maer een lock booz op het hooft / sonder eenigh nut als alleen cieraedt/ gelijk of ghij het afbeeldsel van de Geleentheidt saegt. Sp die hayz hebben vercleren het selve met kopere knoopen / raderen van spooren/ stukjes tin/ of diergelijcke snupsterc/ diefe van het Boots-bolck mangelen booz Ofse-bleesch / Schape-bleesch / Bassuerigh, Vogelstrups-eperen en diergelijcken. Haer ooren/ die geweldigh langh zijn / rekenfe noch meer upt met al de puzlen diefer aen hangen/ van stucken koper of pfer / of kralen / of glazen/ of diergelijcke. Maer sp die sulcke kostelijcke Juwelien niet komen bekostigen/ behelpen sich met Vogel-beenderen / ja Honden- en Katte-ballen / Eper-schellen of diergelijcken. Haer Neusen zijn plat / daerse self in hun kindtshepdt toe gewent woorden/ met onmatelijcke dicke lippen/ en wackere oogen. Sp dragen gemeentlijck / in de plaats van goude ketenen/ rautoe darmen van beesten om den hals/ hen dieneende booz eten en cieraedt/ spzeekende geduerigh met de mont vol. Maer onlanghs hebbenfe menighe van pfer gekregen / beneffens lange sturkens koper / smeerige stucken stinckend leder. Hun armen zijn overladen met pferse Waseletten / met Wbooz / en verroest koper / de rest van hun lichaem is naecht/ behalben een stroock van een huydt daerse sich mede omgozden/ hebbende een vierkant stuch van het selve daer aen vast/ het welcke ober hun schamelhepdt hangt. Geeft de Vrouwen pter/ sp sullen u hun beleefshept toonen met ontfienheit van hun schamelhept. Sp die wat meer zijn hebben betere kleeding / namentlijck een onderepde Leeuwen- of Leopards- of Kalks- of Babiaens- of Schapen-huydt / met het hayz na binnen toe / hangende ober hun schouders. Onder hun voeten hebbenfe een breezt stuch leder / met een kleeene bandt vast gemaect/ Gelijck de Roomfche Crepidula, of Pan-toffelen; doch eventuel niet booz een pder / noch altoos gedragen/ maer den meesten tijdt in de handt in de plaats van aen de voet/niet datfe breezen datfe slijten sullē/maer om hun voeten te wyper te hebben om te steelen/ twelck sp met hun teenen konstelijck voeten te doen/ terwyl sp u sterck in het aengesicht sien / als haddenfe geen minder gedachten als van steelen. De meeste van dit volck zijn halbe Eunuchen, of gesnedenen / zijnde de eene van de twee hallen booz de boedster afgebonden / 't zp om hen van andere te onderscheyden / of op dat Vrouw-Venus hem van Pallas niet asen treckt. De Vrouwen snijden sich selven oock / niet om den een of den anderen Godts-dienst/ maer alleen welstaens-halben. Soo Man als Vrouw zijn geweldigh gesneden en gekerft/ op armen/ op beenen/ op hooft/ in 't hert ober hun geheele Lichaem/ in verschepten wonderlijcke gedaenten. Sp hebben geen huyfen / maer woonen in holen en speloncken/ sonder huyf-raedt / maer niet sonder stanch / alsooder gemeentlijck een heelen trop by een is/kruppande by malkander/ sonder onderschept. De naem van Wijs of Broeder is 'er onbekent / sp eten sp slapen en spzeken al te samen sonder oeder of beschept; des nachts slapense roufom een byer/ hebben de altoos een Schildwacht/ om op de Leeuwen te passen. Tusschen dewelcke en hen een geduerige byandschap is/ etende den een den ander / de Leeuwen hen/ en sp de Leeuwen, indienfe deselve vangen komen/ twelckse gemeentlijck doen met bedekte putten. Somtijts vrybenfe hun lichaem met snier en koolen/ dzoogen het selve in de Son / en geven sulck een aensien/ datfe walgen die hun aenschouwen.

Hun gedaente/

Cieraden/

en kleeeding.

Zijn meest Eunuchen.

Hun byantschap met de Leeuwen.

Alst het geſepde is genoeghſaem af te meten / datſe in hun eeten niet ſeer lecher zijn. Solinus noemt de geele Africanen, Agriophagi, of Wilde Dieren-eeters, maar wy noemen deſe Anthropophagi, Menſchen-eeters. Sommige volckeren eeten **wel lebend geſlacht** / maar geen geſtoppen Menſchen-bleeſch / maar deſe maken daer mer allen geen onderschept in. En indien dit boedſel hen by gebal komt te miſſchen / belijdenſe ſich niet ſtucken van doode Walviſſchen, Penguyns, en ander gediert. Woer'er permandt oudt en afgelooft / die doodenſe / of indiendeſe barmhertigh willen zijn / latenſe op het een of het ander geberght van honger ſterben / of van de Leeuwen verſlinden. Ariſtoteles ſeght / dat alle menſchen eenige kennis van de Godtheyt hebben. Een ander / dat het gantsche menſchelyck geſlacht een Godt eert, of een ware of een valſche. Het fou te veel zijn deſe dingen te wederſpreken / ebenwel wil ich ſeggen / dat ich / zynde onder dit geſlacht / menigmael onderſocht heb / of'er geen wonderken van Godts-dienſt in te vinden was / of kennis van Godt / van Hemel of van Hel / of onſterfelykhept / maar heb noyt iets kunnen vinden het geen daer gelijckenis na mocht hebben. Maar alles is vol van beestelijckhept / en een diepe boosaerdige bottighept. De Vrouwen / ſullende hun kinderen ſoogen / ſlaen de borsten ober hun ſchouderen / en laten de knochteren / hangende op den rugge / daer mede omſpringen. Hun ſpraak is ſeer Nepachtigh / en qualijck na te ſpreken booz andere ; gelijck oock Plinius getuyghet / dat hun namen en die van hun Steden niet wyl te ſpreken zijn. Maar deſe hebben geen namen.

Verbarſchingh
van de
Caep.

Geboozſaem
Der.

Bozlogghen
kenſt der
Wilden.

Om boozts een eynde te maken / wy kregen hier verſchepden Beesten tot verbarſchingh / beneffens eenige krupden / daer men Salaet en Baden of maectte / waer mede zedert onſe landingh wel 300. menſchen genſen wierden / die by na doot waren van het Scheurbuyck. In het Jaer 1600. had Sir James Lancaſter 1000. Schapen en 50. Oſſen booz enkel leuren en ſeuren. Wy founden meer gekregen hebben / ten waer dat de Hollanders een wyl tijdt te bozen aldaer de beest hadden geſpeelt / en eenige gedoot / (onder onſe banen) alle op dat wy daer komende te quader onthael mochtē vinden. Het Dee is hen ſo gehoozſaem / datſe niet een wijs van roepen of ſlupen (onnoogelijck na te volgen) een Hart hen doen naer volgen / min noch meer als een Hondt / tot groote verwondering van die het ſien / dewelcke nu al verhoſt zijnde / op de ſelbe wijs weder van de Koopers afgelocht worden / en met den Verhooper het haſenpadt op loopen. Waer ober de Chriſtenen, nu geleert zijnde / het Dee met de hoozen aen palen baſt maken / die daer toe in de aerde geſlagen zijn / of ter ſtondt de keel af ſtrecken.

Hun oozlogghen-kenſt is gelept by on-ozde / hun Wapens zijn niet anders als een Javelijn, hebbende een pſeren punt aen het ene / en sommige bederen aen het andere eynde / die ſy kunnen afnemen en aen-doen naer hun wel-geballen. Wilſooder / booz onredelijckhept van eenige van de onſen / eenigh geſchil tuſſchen hen en ons ontſtondt / heb ich onderbonden dat een doſijn Maſquetten een 1000. van de haren op de blucht ſullen drijbē / ballende op pder ſchoot ter aerden als oſſe van den donder geſlagen wierden. Ebenwel wil ich een pder gewaerſchoutot hebben / noodeloſe Bravados te maken / hoe naecht en ontweerbaer ſy ſchijnen te zijn. Daer ons Almeyda, de hzaefſte Capiteyn die de Portugeeſen opt gehadt hebbe / een kilaer boozbeelt van geeft / als hy in het Jaer 1510. na veel booztreffelijcke overwinningen / hier aenkomende / en ter oozſaek van eenige ſlechtē beledigingen / eenige van deſe Wilden ter doot hzengende / booz deſe wanhoopige menighe overballen / en met noch elf Capiteyns en menigh ander hzaef Edelman / om den hals gebacht wierdt. Hoe ſlecht ſpder oock mogen wylſen / ſoo

zijn.

zjijne ebenhoel arch genoegh om quaedt te doen.

Op den 19. Julij / lichten wy ons anker van de Caep, en werden ons na Madagafcar, zijnde de windt goet soo langh tot dat Capo Fallo sich dubbel be-
toonde / aldan in rupine Zee zijnde / sagen wy ons gedrepght dooz een aenstaende
storm / dooz een swart Vogelkje met lange vleugels / by de Zee-lyp t'onrecht
Dubbels-vogel genoemt / alsoo het eerder een waerschuwingh van Godt is /
dat noyt gesien wort als op het aenstaen van ontweer. Op den 23. Julij dan be-
gost de windt op te staen / ontstellende de genoegh van selfs ontfelde Zee op een
geweldige wijsse. Een haer onder andere / sloegh ons Schip soo geweldigh in de
3p / dat in spijt van het Roer / aldan dicht in by zijnde / het Schip bys strecken
van het Compas ondraepde / makende een gerucht als of 'er een stuck Geshuts
was afgegaen. Onsen Capiteyn bestondt te roepen dat wy op een Kots gestooten
hadden / maer de waerheyt quam wel haest vooz den dagh / wanneer wy alte-
mael dooz dese overslozende haer slich nat wierden. Dese storm duerde tot op den
28. van deselve maent / wanneer de windt wyt een beter oost blasende / de lucht en
de zee weder bezedicht wierden / zijnde onsen hours oost-noord-oost.

Swart
storm.

Terwijl het nu weder goet weder is / sullen wy een woepnigh spreken van het
Eplandt Madagafcar.

Madagafcar, soo genaemt by de Antwoonders / by Ptolomeus, Menuthias, by
M. Paulus Venetus, Magaster, by Thevetus, Albagra, by Mercator, Docerne, (doch
hepde met woepnigh oordeel) by Trifan d'Acime Portugees (die het selve in het Jaer
1508. ontdeckt heeft) St. Laurens, na den dagh op dewelcke by het selve eerst ge-
sien heeft / hoewelder onder de Spangiaerts groot onderschept omtrent de Winder
is ; Is byten alle twijffel het grootste Eplandt van de geheele Werelt / teek-
nende sijn lenghte van de Capo Roma af / tot aen het punt St. Sebastiaen, makende
de lenghte van 16. tot 26. graden toe. Het Noorder endt legt recht tegen ober
Cuama, in Quiloa, een berceint gedeelte van het vaste Landt van Africa ; en het
Zupder gedeelte tegen ober de vermaerde Rivier Magnice, leggende op 26. gra-
den. Het heeft alsoo in de lenghte 1000. Engelsche mylen / sommige seggen 1200.
in de breedte heeft het aen sommige deelen 230. mylen. Olorius schryft van 400.
hondert daer het op 't smalste is / zijnde wel beset met Steden / Volck / Wajnen /
Beesten / hout / water / en wat 'er voozts magh noodigh behonden worden.

Beschry-
vingh van
Madagaf-
car.

De Zee-steden en Havens dewelcke bekend sijn / worden aldus genoemt /
Roma, Augustijn, Antabosta, St. Jacob, Matarana, Angoda, Ferendo, For-
mosa, Antongil, en Jungomar, leggende de twee laetste by na tegen mal-
hander ober. Augustijn, onder de Tropicus Capricornus, en Antongil, op de oost-
zijde gelegen / geven de beste ancheringh : In de eerste anchert men gemeenlijck
als men na Suratta wil / de ander als men naer hups rept / hebbende grondt op
8. baden waters / en het Landt rijck in noodige leefstrocht / en gefondt zijnde / al-
hoewel de Hollanders twee maanden voozleden / dooz siechte / alhier 200. man
verlozen hebben. De variatie in de Bay St. Augustijn is 16. graden.

Steden
daer van.

Het geheele Eplandt besaet in vier Heerschapppen / hebbende vier Koningen
in soo veel gewesten / die malhanders hoogheyt en woospoet gebaerlijck benijden.
De Zee-steden sijn aengesiecken met de Mahometaanche besmetting ; de landt-
plaetsen met ongoddelijcke Afgoden-dienst. De natuer heeft hen hare Wetten
ingeplant / volgens de welcke Noorders met de doot worden gestraft / Oer spel
met openbare schande / Dieste met hantissement. Het volck heeft beter vermaeck
in visscherpen als houten : doch men sou eerder mogen denken / dat hun on-
wetendheyt in de houten-konst daer de oorsaeck van is. By sijn gemeenlijck sterck /

Haer wet-
ten.

Hun aert/ moedigh en welgeſtelt. Het Maan-volck derhalven boeght ſich van kindts-been af tot den oozlogh/ derkende hun naechte leden met lange en ſware Schilden/ terwijſe in hun rechter-handt een lange nette ſpiets ſwapen van phoir/ gewapent met pfer/ glimmende als ſilber/ daerſe mede moeten te ſchieten/ ſoo net als eenigh volck in de Werelt. Sy zijn ſwaert van berbe/ hoevende hun lichaem minner-meer van de ſteekende ſtralen der Sonne/ en om te thoonen dat hen deſe ſchone-hepd beſt behaeght/ wrijvenſe hun lichaem noch dagelijchs met ſmeer/ ſich ſeer verhoobaerdigende op het blincken van hunne hupdt. Hun hapz is ſwaert en langh/ krullende om het hooft/ de lenghte is hen een byſonder vertierſel; ſommitge hebben eenige bladen om hun lendenen/ zijnde bozder geheel naecht. Hun ooren gapen wijdt genoegh; hun bleefſch draeght ontallijche ſneden booz tieraedt.

Leden/ Terwijl de Maarmen wt zijn op roof/ houden ſich de Vrouwen by hups te ſpinnen. Twee Vrouwen te hebben is by hen geoozloft/ daerſe bzoegh in beginnen/ ja de Jongens nauwelijchs tot hun twaelf/ en de Meſſiens tot hun thien jaren gekornen zijnde. Sy vermaken ſich ſeer met vermaechelijchheden en bzolijche tijdtkozingen/ oock in jagen/ bliegen/ biſſchen (daer hen het Eplandt werck van geeft) en danſen. In welcke oeffeningh ſp ſich ſeer aerdigh weten in en onder malkander te ſtengelen/ ſlaende op hun bozſten/ en in hun handen/ terwijl de moeten het wellende zandt op/ en de toefienders verder afzrijven. De Vrouwen ondertuſſchen maken een wilt gefangh/ en ſpeelen met hun handen en oogen op een ſekere maet/ doende ſoo veel wercks daer mede/ als de marmen met danſen.

Ongeoeffenthepd der Inwoonders van Madagalar. Sy weten van geen letteren of geleerthepd/ zijnde de konſten al te laſtigh booz dit leeghſinnigh volck/ ſp houden 't met het ſeghs-woort van Sophocles, Nihil ſcire, nil Jucundius, dat'er niet vermakelijcher is als niet te weten/ alhoewel de enkele nootſaechelijchhepd hen eenige rouwe begintſelen van de reekken-konſt geleert heeft. Doch gaende niet hooger als het getal van thien/ met deſe woorden/ Iſo 1, Tono 2, Tello 3, Effad 4, Fruto 5, Wonbla 6, Sidda 7, Fonlo 8, Malo 9, Nel, 10. Het Landt is rijk in Mineralen van Goudt/ Silber/ Koper/ Iſer/ doch ter oorzach van de moerthepd der Portugeeſen elders gepleeght/ en alhier gehoozt/ is het verboden daer na te ſoecken/ ſtellende ſich eerder te bidden met een handt vol Koozn/ en krupdt/ als met al de Schatten van Goudt of Silber. Maar indien ghy pets wilt koopen in dit Eplandt/ hebt ghy u te boozſien/ met Agaten, Helitropen, en Jaſpen, doch boven al met roode Coralen, die ſp hooger achten als eenige Diamanten, inboegen de beſitters daer van/ het 3p Konink of Onderbaen/ niet ſelden om deſe Schat is omgebracht en berooft/ zijnde een ſnoer maghtigh om hen alle gaende te maken. Koperre ketens/ Bellenen/ en diergelijch kinder-tupgh is hier oock hoogh geacht/ daerſe gaen Schapen, Oſſen, groote hoogh-gerughde Buffels, Kameelen, Leopards, Parders, Geyten, Melck-hennen, Eyeren, Tarws, Rijs, en Cufcus, beneffens alle andere dingen die het Landt booztbrenght booz geben/ als Orange Appelen/ Limoenen/ Citroenen/ Supcher Riet en ſoo boozt. Men vint hier oock den Camelion, zijnde ſeer gelijch als men hem ſchildert/ ſoo hout van aert/ dat ſp het byer kan verbzagen/ en indien het kleen is/ kan wtbluſſen. Het houdt ſich gemeenlijch in donchere en natte plaetſen/ en vertoont ſich gemeenlijch tegen eenigh onweder. Haer tanden en tonge zijn benijntigh/ het ander gedeelte magh men eeten ſonder hinder. De gelegenthepd van dit Eplandt is byſonder treſſelijch tot koophandel met de geſeele Werelt/ zijnde te beſammeren dat het ſelbe van ſulch een woest volck bewoont woordt/ dat hare Schatten in het verbergen/ en hare Habens onbrupchbaer maecht.

Wp begaben ons weder van Madagafcar, maer omtrent negen mijlen van landt zijnde/ hadden top ons bykans verzept/ op de Baixos de Judea, seer gevaerlijcke zanden/ die Annius, een Fransman, met al sijn volck het leven siebben gekost. Onse variatie was toe ter tijdt 13. graden/ 18. minuten/ in lenghte van de Caep, settende onsen koers Noord ten Oosten/ trachtende na Mohelia. Onder wegen ving een van onse Maets een Hay, een mensch- etende visch/ doch seer licht met haeken te vangen/ ter oosfaeck van haer greeghepdt. Sp had negen boet en een half in lenghte/ daer top vijf- en- vijftigh Jongen in bonden/ zijnde elck eenen boet langh/ die upt en in stormmen na hun wel-geballen/ gelijk als al ons Scheeps- volck kost bemercken. Den selven nacht zeilden top vrolijck beneve de Mascarenas, een gevaerlijcke plaets/ leggende op 21. graden/ var: 13. graden 17. min. daer top geen gevaer breefende onse dooz de windt gebruypté. Maer omtrent tien uppen wierden top/ dooz een ongeboelijcke drif/ gedreven op de dzoogten van Mozambique, daer top het loot uytwerpende/ in de plaets van 100. niet meer als acht bademen water bonden. De windt was hoogh/ de Zee rupgh/ en de Maen met wolcken bekleedt. Onsen Capiteyn deed terstondt het teekken aen de Bloot met twee schooten/ (alsoo top dien nacht het licht droegen) top namen onse topzeplen in/ en hielden het soo dragende tot den dagh toe/ om te sien hoe de saech gelegen was. Op het tweede uytwerpen bonden top/ 12/ 15/ 16. en daer na weder 22/ 24/ 31/ 35. en 40. bademen waters/ waer dooz top sagen dat ons Godt dooz sijn krachtige handt upt dese haecken des doodts verlost had. Want indien top een half upz dozder hadden gezept/ het had met ons gedaen geweeft/ zijnde met Johan de Novo, Primero, en andere gevaerlijcke Eplanden omtingelt. Wp hadden hier 17. graden/ 37. minuten/ breedte; 20. graden/ 20. minuten lenghte van de Cape, Var: 13. graden/ 52. minuten. Op het aenbeken van den dagh waren top dicht by het half Eplandt Mozambique, een gedeelte van Quiloa, bewoont by Negers, oberbloedigh in Goudt, Silver, en Ambergrijs. Wp waren het selbe nautwelijchs weder upt het gesicht/ of top wierden besprongen dooz een heele Armade van Dolphiinen, daer top eenige van bongen en zoutten; een Wiscf/ die om sijn groote snellighepdt de Prince of pijl van de Zee genoemt wozt; men schrijft- er van datse den mensch seer beminnen/ en niet meer als met een paren/ hun Ouders grooten dienst doen/ diese nu 300. jaren oudt zijnde/ boeden/ en dooz andere hongerige slindende Wiscffen beschermen/ en deselve doodt zijnde/ bzenen spse aen de strandt/ om dooz de Hayen bebjdt te zijn/ daerse deselve begraven/ indien men anders Aristoteles, Aelianus, en Plinius gelooven magh. Sp hielden ons menigh hondert mijl geselschap/ makende groote bzeught en kozt/ wijl om ons heen. Ses mijlen Noord-oost van het laetste Landt/ ontdeekten top een ander Eplandt/ zijnde vol Palmetos-boomen, zijnde dooz de stroom 20. mijlen doozwaerts geset/ in 24. uppen tijds/ de breedte van dit Eplandt was op 16. graden en een half/ de lenghte op 21. graden/ en 28. minuten gelegen/ hebbende een Ra- steel op eenen Bergh staende.

Op den 7. September/ sagen top landt/ 't welck top beken den het Eplandt Meotris te zijn/ een van de Eplanden van Cumoro, gelegen aen het Noorder eynd van Madagafcar, het vertoont sich seer hoogh in het oosten/ als top daer dooztop zeilden/ en vertoont ons de gebaente van een Piramide, het leydt op 12. graden 56. minuten/ Zupder breedte. Dese Eplanden/ genoemt de Eplanden van Cumoro, zijn vijf in het getal/ hebbende altemael hun naem van het grootste/ dat Cumoro genoemt wozt/ de andere heeten oock Meotris, Johanna, Mohelia, en Gazidia, andere noemense Ste Johan de Castro, Spirito Sancto, Sancto Chrilophoro, An-

Weder aenrocht.

Gebaer/

en tijde-
lijcke be-
loffingh.

Eplanden
van Cu-
moro be-
rekenen.

Mediſch-
nale Stre-
en in een Zee-
gebiert.

Doodelſch-
ke ſtorig-
heyt.

guzeria, en Majotto, elck van deſelbe is ſeer bequaem tot berberſchinge / ober-
bloedigh in aengename vruchten / en Dee / 't welck booz een tamelijke pzijs te
bekomen is. Geen van hen allen heeft ober de hondert Engeliſche mijlen in het
ronde / maer elck is eben volck-rijck / en vol van noodtdruft. Cumoro is het hoog-
ſte en beſte Landt / maer beſet met looſe en bloedtdierige Wilden. Johanna heeft
beleeſde Inwoonders / die oock gaern de bzeemdelingen byſtandt doen. Het heeft
onlanghs een Koningin gehad / onder wiens gehoorzaemhepdt het geſtaen heeft /
dewelcke toegen haer ſnedighepdt ſeer geprezen wiert ; maer nu gehoorzaemt het
een Koninck / die haer wel hart beſtiert / doch eventwel beter als ſp ſich ſelven be-
ſtieren ſouden. Wp ſonden onſe Boots aen deſe Eplanden aen landt / (zijnde van
meeningh by Mohelia te ankeren) dewelcke wederkeerden met Oſſen, Buffels,
Geyten, en verſchepden vruchten / 't welck altesamen ten hoogſten welkom was.
Wp vonden hier Zee-Schilt padden, dewelcke niet veel verſchillen van de Land-
Schilt padden, als alleen dat hun Schilt wat blacker is / als menſe kan het on-
derſte boden werpen / zijne licht te hangen / zijnde alſoo krachtelooſ gemaecht
ſich ſelven te helpen / of te laten ſinken : Wp vingen ſommige meer om kozt-
wyl als om te eten / alſooſe waterachtigh ſmaecten / en de buick-loop veroorza-
ken. Sp zijn geweldigh oberbloedigh in eperen / die in ſommigen wel 2000. zijn /
zijnde bleek en ront / maer zijn noyt hart te krijgen / hoe gewelddigh langh ſp oock
gehoocht worden : ſommige eeten de eperen met het bleefſch / maer alhoetwel ich
niet Joodts en ben / houd ich eventwel van die koſt niet ſeer veel / of den honger
moſt my geweldigh dringen. De Viſch Mannatee genoemt / is beter te eeten / al-
ſooſe veel aen landt zijn / hebbende een geheel bleefſchachtige ſmaeck / in het oogh
en in de mondt als kalfs-bleefſch. Het ingewant heeft wepnigh verſchil met dat
van een Koe / daerſe oock eenige gedaente / en volgens den bynaem van heeft.
Maer kop is gelijck een Buffels-kop / haer oogen ſleem en rondt / het heeft hardt
tandt-blees in de plaets van tanden. Men bindt een ſteen in het hooft / dewelcke
in hooger waerden wozt gehouden / heel bequaem tegen gebrande Bal / de Stre-
en / Colijck / en de Roode loop / wanneer menſe geſtooten in Wijn legt / en 's morgens
dien Wijn muchteren drinckt. Het Lichaem van dit Zee-gebiert is gemeenlijck
dize ellen lanc / en een elle breedt. Het is traegh in het ſwemmen / by gebreck
van binnen / in de plaets van de welcke ſp twee ſtucken blees hebben / dienende
niet alleen om te ſwemmen / maer oock op de ſtrandt te kruppen / daerſe ſich ge-
meenlijck te ſlapen leggen / ſuppende de koele lucht in. Niet machtig (tegen den
aerdt van alle ander Zee-gebiert) een half upz achter een onder water te zijn. Sp
beminnen de menſchen ſeer / gelijck de Hagediſchen, ſende hem gaern in het aen-
geſicht. Eventwel zijne hatelijck booz onſen Capiteyn Andrew Evans geweeſt /
die / op Mauritius, met ſijn Donjaert een daer van ſlaende / en ſich boozt te water be-
gebende / om kozt werck daer mede te maken / ſoo daer van onthaeft wiert / dat
ſp kozt daer aen geſtoven is / gelijck in onſe beſchryvingh van S. Helena geſegt
wozt / daer top hem begraven hebben. De Carvel is een rechte ſchupm van de
Zee / zijvende altoos op het hoogſte van de baren / en haer draden van ſich af-
ſprende / om daer ſoo meenige viſſchen mede te hangen. Men ſouſe een Zee-
ſpinne mogen noemen / want wanneerſe haer Spinneweb te ſwack bevindt /
blaefte een beſmettelijke damp van ſich / daerſe het Gebierte mede doet
ſterben.

Wp dan wierpen op den 11. van Herſt-maent ons anchor upt op 25. bade-
men waters / doch wierden daer na gedwongen het op 17. bademen te ſetten / aen
de weſt-zijde van Mohelia, een boogſchoot weegs van een ſleem Wozp van ſtroke
Du-

hupfingen / dat geenen naem verdiende/ ebentwel wiert het Merianguy genoemt/ befiert door een Shabander, met namen Alicufarij, een swarten dicken schelm/ wiels in het aensien / maer loos en beleeft in doortrapte strecken. Mohelia leydt op de hoogte van 12. graden 15. minuten/ heeft de lengte van de Caep op 25. graden/ en Variatie van het Compas op 16. graden 20. minuten. Het heeft omtrent tseftigh mijlen in den ommevang. Van Cumoro leydt het Oostwaert 14. mijlen/ en van Johanna, oost ten zuiden/ omtrent 10. mijlen. De Zee-plaetsen vertoonen sich aerdtigh rijfende/ het binnen geweest bosch- en berghachtigh/ hebbende hier en daer een lileen Doop/ van hupfen met riedt en strop bedeckt/ bequaem voor de hitte van dat Climaet. Sommige heeten het Moella, anderen Molala, andere/ die het meenen gebonden te hebben/ Malilha, of quaet Eplandt/ welken naem in geenen deelen met de deught van dit geweest ober een komt. Van Madagascar leydt het 50. mijlen/ van Quiloa, aen de kust van Africa, 60. mijlen. De Inwoonders zijn gelijk een vermengingh van Heydenen en Mahometillen. De Portugeelen hebben daer de Christen leer gepredicht/ maer weynigh nabolgers gebonden. Sp noemen in hun tael een Koninck Sultan, Braseletten of armringen Arembos, een Pen Coquo, een Os Gumbey, Coques-noten Haiavoye, Weegh-bladen Figo, een Geyt Buze, een Orange Appel Tudas, Limoen Demon, Water Mage, Papier Carralla, een Paelt Sinzano, en soo voort/maeckende een vermenging van de Arabische en Portugeelsche tael.

Wesfchij-
bingh van
Mohelia.

Het volck is koolwart/ hebbende groote hoofden/ dicke lippen/ platte neusen/ hart bel/ hooge heupen/bedeckende hun schamelhepdt en lendenen rondt som met sommige weeghbladen. Sp vermaken sich oock met verschepte gedaenten hier en daer in hun hupdt te snijden/ poogende malkander in verscheptenhepdt van gedaenten te overtreffen. De pberighste Mahometanen hebben hier eenige slechte Mosqueen, die han hupfen van hout en strop zijn / van binnen net en met maten geboert. Niemandt wordt er geschoept den inganch toegestaen. De andere soort zijn ongetwijfelt Duppel-banners. Ich en noch een ander Edelman/ hadden ons op sekeren avondt onder een boom begeven / om de storm van donder en regen te ontgaen/ die doe ter tijdt geweldigh was. Een Neger of een Swart stont geduerigh by ons / bebede als een loof / lichtende nu dan sijn handen op na den hemel / en ick weet niet met wat woorden den een of den anderen Dupbel of Bulleback aensprekende / en daer op/ als wijder het alderminst op verdacht waren / sprongh voor den dagh als een dol mensch/ en ruckte een lancx mes voort/ swaepde het selve 7. of 8. maal om het hooft/ en hebbende noch eenige andere kieren daer mee gemaecht/ stack het geweer weder op / kuste de bochtige aerde drie maal/ en rees vrolijck weder op/ en op de staende voet gingh het onweer ober/ sonder ons meer verscheickingh aen te brengen.

Soort
van dup-
pel-ban-
ners.

Sp hebben onlanghs twee Koningen gehadt Phancomal, en Synalbeg, de eene een Inboozelingh / en den ander een Arabier, bepde door hun Wijben groot gemaecht/ zijnde de eenige Dochters van den voorigaenden Koninck/ Sultan Sheriph Booboocharae, en de Koningin Nannangalla, bepde noch voor 20. jaren in het le- den. Dese twee Koningen/ nijdig op malkanders welbaert / zijn in geduerige twist/ betalende de arme Wilden menigh mael / hunn Heeren geschil suer en duer genoegh. De twee Sisters/ hoe oock de natuer haer verrenicht heeft / branden in geduerige afgunst/ doende niet als hun Mannen op te hutsen / soo datter noot- saeckelijck den een of den ander onder moet. Soo swaerlijck konnen sich twee Woxten in een Rijck vergelijcken. Toback is by hen in groote waerde / niet de stercke daer de onse soo veel van houden/ maer hoe luchtiger hoe beter / dese upt groo-

groote rieden d'zinken/ gernoemt Hubbel bubbels. *Op* koutwen den Arec oock ſeer gaern/ te ſamen met den Betel, daerſe de Arec, gelijck als een Dootmuſſchaer in-
 toonden/ met gebzande oefter-ſchelpen. Dooz welck halck-koutwen hun witte
 tanden geſeel Carmoſijn roodt worden. Het maectt ebenwel een ſoeten adem/
 doodt de woymen/ ſupbert de harſſenen/ dzooght ſinckingen op / is goet dooz Ve-
 nus, en maectt goeden honger. Indien ich hier in miſſe/ ſoo beſchuldighet den
 uptlegger die my het ſelbe ſoo heeft wijs gemaectt.

*Dzucht-
 baerheyt
 van Mo-
 helia.*

Dit Eplandt verſaght ons met veel nootſaerlichheden/ als Buffels, Geyten,
 Tortel-duyven, Hoenderen, Camelions, Rijs, Erweten, Cucus, Honigh, Oefters,
 en menigghte van andere Diſch/ beneffens veel Orange Appelen, Limoenen, Ci-
 troenen, Ananas, Cocos, Concommers, Tamarinden, en Suycker-riedt. Men bindt
 'er veel Perlemoer, en miſſchien oock goede Peerlen, indienmer naerſtigh-naer
 ſocht. Het is hier het gantſche Jaer groen/ zijnde de aerde alle dagen met een
 aengenamen regen bedout / 't welck oock niet wepnigh de hitte van de Son ma-
 tighet. Inwegen dit gewest eer een Paradijs als pets anders te noemen is.
 Men bindt hier een aengename ſoozt van Appelen, die men geloofst deſe beſelbe
 gewest te zijn die Adam tot het doodelijck eeten gelockt heeft. Cocos-boomen
 zijn hier oock in groote menigghte/ welcke bzucht/ alſoofe hier te landt meermaels
 geſien is/ obertolligh is/ verder beſchreuen te worden. Alleenigh het ſap datter
 van binnen in is/ obertreft alle d'zanch in haer witte aengenaemheyt / en aenge-
 name ſoetigheyt. De Boom groept hoogh in de lucht/ en om hoogh ſich in me-
 nigghte van tacken verſprende/ daer de Cocos-noten, gelijck als Peerlen/ onder
 aen hangen/ beneben de ſtam/ dewelcke veel gebzupcht wort tot maſten op hun
 Canoes. De Toddy-boom is den Dadel of Palmeto niet ongelijck/ de Wijn krijgt
 men dooz parſſen/ en onderſetten van eenige baten/ om dit aengename ſap te on-
 fangen/ datſe Toddy noemen/ zijnde gelijck wap of hup in vertoe/ doch van ſmaek
 gelijck de Rijsche wijn/ gebende op den eerſten d'zonck een ſchoone verberſching/
 daer de laerſte ſmaek de eerſte van verbeteret/ tot d'zoncken-wozdens toe/ 't welck
 u niet veel kroefen behoeft te koſten. Een wepnigh ſal permandt bzolijck maken/
 maer te veel dol/maer obermaet is doodelijck. 's Mozdgens opent het het lichaem/
 's namiddaghs ſlopt het/maer 's nachts is 't gebaerlijck. Wp hochten deſe en dier-
 gelijcke bzuchten dooz eenige klepne dingen/ 30. Orange Appels, of Limoenen, dooz
 een bel Papier; dooz twee vellen 10. Cocos-noten, een geſeelen Os dooz een
 Ryael van achten/ een Cept dooz een Schellinck. *Op* hebben geen Schepen of
 baertupgh/ als alleen ſulcke als upt den een of den anderen boom gehouden
 worden.

*Verder
 aentocht.*

Op den 15. van Herſt-maent namen wy ons aſſchepdt van Mohelia, geſol-
 pen dooz een aengenaem windken dat onſe zeplen ophulde; de groote baren tob-
 den ons ſachtelijck op en neder/ maer ſonder breeſ of ſchrick/ welcke tocht ons
 ſoo dienſtigh was / dat wy ons in vier dagen tijds bebonden op de hooghte van
 vier graden/ zijnde dien nacht de 19. van Herſt-maent. De Zee was tien mij-
 len weeghs ſoo wit als ſnee / niet dooz ſchupm / of dooz toedoen van de windt/
 maer in het kalmſt weer van de werelt; gelijck ſommige ſeggen / is het hier al-
 toos ſoo gelegen/ de oozſaek daer van / ſtaet ons dooz tegenwozdigh niet te on-
 derſoecken.

Den volgenden dagh hadden wy de Sonne recht boven ons hooft / op den 23.
 zepliden wy ten tweedemael dooz de Linie, en namen onſe aſſchepdt van deſe An-
 tarcſche laetſt gebondene ſterren. Als het Kruys, de Duyf van Noach, en de
 Polophylax en anderen/ verwelkomende wederom de twee Beeren, aen onſen
 Doozt-

Boortpool. Op acht graden Boordwaerts / scheen de windt onlustigh ons boord
der soo wel te handelen / heerende in het Oost-noord-oosten / inboegen het Mouzon
ons alhier t' eenemaal bedroog / maer ober hy niet anders als ten hoogsten Zuid-
oost koften aengaent te welckert tyd deel van ons volck stierf / van de loop / koox /
scheurburck / en diergelijke quellingen meer / ter oorzack van de geweldige bitter-
stinkend water / vertrot blees / en woermachtigh thoe-back. In dese brandende
Zona kan het selve dooz geen hulp boorgekomen werden / doch komende weder in
een gematighder locht / verkriggense hun oude en eerste gesontheyt wel van selfs
weder. Ich vermoede oock dat de overbloedighheyt van Mohelia hier geen klee-
ne oorzack toe gegeven heeft / daer sich het volck niet wijs te matigen / maer bul-
de sich op met het barsche bleesch / en te veel Toddy. Onsen Admiraal wierp 35.
man oberboort / de Hoop wel elf / de Star vijf / en soo al de anderen / den een meer
den ander min. Maer onder anderen was het herlies te grooter dooz Harvey
Keynel, een seer erbaren Stiermans-maet / varende op de Star, als oock van
Capiteyn Goodal, een boom en goet Man / en treffelijck in de kunst van Schip-
baert. Op wiens begraven (namentlijck in de Zee / een Graf rupm genoegh)
een gebonder van 21. stukken geschuts / de slaperige inwoonders van de Zee ont-
waecten. Welck byer dooz een schielijcken stort-regen wel haest gebolghet wiert /
doch van wepnigh rijts. Onsen Stierman wierdt derhalven overgeset in de Vis-
Admiraal, en Capiteyn Malim upt de Hopewel in het onse / die oock korts daer aen
quam te sterben / een Zee-man soo wijs en dapper als pemandt twesen moght /
t welck hy in de Levant genoeghsaem betoont heeft / daer hy met een aerdigheyt
sijn Schip van de Turcken wijs te verlossen. Op al dese dwoeffeden quam noch
de ongesturme windt / beneffens de geweldige baren / die met groote kracht op ons
aen stieten / als oock geen kleen gebaer op Socotera te verhallen / een Eplandt ge-
legen aen den inganch van de roode Zee. Dit Eplandt woort oock andersints
Succaba, Dioscorida, als oock Toparo gheten / ter oorzack van den Topor-steen
die alhier gebonden wort. Het lept op de hooghte van 13. graden Boordz bzeed-
te / zijnde een kleen Eplandt / maer ter oorzack van sijn aengenaem- en bzuich-
baerheyt geenints te versmaden. Aen de eene zijde rijst het in heylsame heubels /
aen een ander oort daelt het in bzuichtbare dalen / maer ober al is het met schoone
Fruct-boomen / soet gras / riechende krupden / rijck koozn / vette Olyven, Aloë,
Socotorina, semper vivum Sanguis Draconum, Coquos, Dadelen, Pistachies, Orangie-
Appelen, Limoenen, Granaten, Meloenen, Suycker-riet, Visch, Vogels Vleesch, en
Civet-katten wel boozsien.

Stierfte
onder het
Volck.

Gebaert
ter Zee.

Besich-
tingh van
Socotera.

Het volck is alhier recht swart / alsoose thoe-mael 's jaers dooz de weder-zijd-
sche Son van boven recht bescheenen en bestraelt worden. Sp zijn van geloof
Christenen / bekeert (gelijck men seght) het derde jaer na het lijden onses Saligh-
makers / en dat gelijck men wil / dooz den Ethiopischen bekeerden Moorman, an-
dere seggen dooz Thomas, den Apostel in het Oosten. Hun kercken zijn krups-ge-
woijs gebout / gelijck de kercken hier te lande / booz de rest supber en net gehou-
den / sonder eenige pronck van Weelden. Sp hebben eenen Patriarch, diese groote
eer betwiffen / en andere Geestelijken / daerse hun Tienden aen betalen / hun Feest-
en vast-dagen gelijck men alhier plagh. De Overigheden worden seer by hen
geacht / alsoo ootmoedighheyt en nederighheyt by hen in groote kracht en waer-
den is. Tweede houtwelijcken worden by hen niet toegesaen / ten waer sp van het
eerste Bedt geen kinderen hebben behouden. Sp gebruiken het Krups in den
Dooz / en het andere Sacrament in beyde gedaenten. Als er pemandt sterft / ge-
bruycken sp geen jammer-klaghen / maer binden den dooden in schoon Lpbaet /

en begraben het Lijck in ſulcher boegen / dat het gelijk als na Jeruſalem ſiet.

Wetſchij-
dingh
van Aden.

Oewijl Aden hier ſoo dicht by gelegen is / kommen wy niet nalaten een kleen verhael daer van te doen. Deſe Stadt leyt op 12. graden 35. minuten / van oudts Madana, Adana, Addedi, Achenis, en Eupolemus geheten: Het leydt tegen ober Azana, op de Arabiſche Kuſt / maer in het Jaer 1458. dooz de Turcken de Arabiers ontnomen. De reede is niet ſeer bepligh / bloepende 8. voeten water hoogh / makende de Maen aldaer een bolle zee. Van Babelmandel leydt het 18. mijlen. Van Moha, een Stadt in Arabia Petrea 32. mijlen. De Stadt leydt laegh / ſeer beſchadicht ſomwijlen dooz de ſulpherachtige uytwoerpfelen van een by-gelegen ſchadigh. Het vertoont ſich als een half Eplandt / ſtreckende ſich ſelven een goet ſtuck weeghs in Zee; de Stadt is groot in den omvangh / hoewel met weprigh huſen beſet / en die'r zijn / hebben van geen groote ſinnelikheden te ſtoffen / toennende van buyten een ſchijn van een onwillige ſlaverny / en van binnen een ellendige armoede. Het heeft een kaſteel na de Zee toe / daer men alleen langhs een nauwen wegh kan toe komen. Het gebout is ſterk en hoogh / met veel ramparden en boltwercken geſtercht en boozien / en die met menighte van geſchut / gelijk of Mars aldaer / of een geweldige ſchat / ſijn verblijf-plaets had / daer het inder daet niet beſluyt als pſere kogels / wapens / en een deel ſnodt geſpuys / tot beſchermingh.

Sterck
kaſteel
aldaer.

Rode Zee
waer van
ſoo ge-
noem.

Aden in-
genomen
van Albu-
querque.

De Rode Zee op wiens oever het gelegen is / ontfanght ſijn naem geensins van haer berwe / daerſe mede aengedaen is / maer eerder van het zandt dat men aen den oever en op de grondt vindt / makende een roodachtigen woerſchijn. Als de Portugeeſen Socotora, en hondert andere plaetsen in India en Arabia hadden ingenomen en berobert / maecte ſich Albuquerque oock meeſter van Aden, roemende dat hy nu de eenige Keyſer van India was: maer de uykomiſt deed hem heel anders gelooven / alſoo ſp binnen weprigh jaren niet alleen deſe / maer oock verſchepden andere Sterkten / van meerder belangh / verloozen.

Mahomet,
Perſiaen-
ſche koop-
man /
ſterft.

Op den 18. van Wijn-maent hadden wy de windt tamelijck goet / zijnde onſe waernemingen dien dagh op 17. graden / onſe lengte van Mohelia 19. graden; eyndelijck wiert de windt ſtil en de lucht geweldigh heet; niet anders dan of wy in een heete ſtobe waren / ſoo liep ons het ſweet af / waer dooz wy ſeer mat wterden / maer alſoo wy het wel meer ſoo quaedt hadden gehadt / viel het ons nu te lichter. Maer Mahomet, de Perſiaenſche koopman / wiens vader / Hodgeſuare, 5 jaers te boozen tot Londen geſtozen was / hoſt het niet langer uytſtaen / zijnde dooz een heete kooxns na de wegh van alle bleefſch geſleept / geluckigh / om dat hy / afdoende het ſnoode kleeft van ſijn Mahometery, het waerachtige geloof in Chriſto aennam. Als men hem oberboort ſette / bereerden hem den Capiteyn met het loffen van vier ſtucken geſchuts.

Wlegende
Wiſſchen /

Op den 26. van Wijn-maent bebonden wy ons op 19. graden / benooyden de Linie, beneffens 40. minuten / onſe lengte van Mohelia af 20. graden / onſe hours Zuyd-ooft de Zee heel beguaem zijnde / de windt matigh / maer de hitte moeplijck. Wy hadden hier oock ſulche ſchoolen van vliegende Wiſſchen / datter de Son dooz verduſtert wiert / een Wiſch heel ſchoon van oogen / dewelcke glinſeren als Diamanten / het lichaem is van de grootte van een kleecken Waringh / groot genoegh dooz de vleugels / die haer de milde natuer gegeven heeft / om daer mede het verbolgen van de Zee-tyrannen te ontgaen / als van Hayen, Dolphijs, en diergelijcken. Maer van het eene quaedt geraechtens in het ander / want ſoo haest haddenſe hun vleugels niet in het werck geſet (daerſe omtrent 200. ſchepden ber / en 12. ellen of ſoo hoden het water mede konnen vliegen) of een gepoet

ten roof
dooz de
Wogels.

armade van verhongerde Vogels / als Valcken en ander tuppgh / quam haer aen / diese dooz goede roof opnemen / zijnde secker noch in het eene noch in het ander Element.

Op den 17. van Slacht-maent sagen wy landt / niet sonder bysondere blyngt en groot genoegen / namentlyck de kust van India, op de hoogte van 15. graden / en 32. lenghte / (zijnde wy dooz het quaedt weder veel mijlen lwaert afgebeben) deselve plaats daer Goa (van oudts Barigaza) is gelegen / de bzaeffte en best beschermde Stadt van het Oosten / het Magaziin, de toelucht / en de Recht-stoel / van den goudt-dorftigen Portugees. Ht der Zee kan de Stadt niet gesien worden / alsoose wy uppen weeghs in het Landt leydt / op Tilsoare, een Eplandt / hebbende 30. Engelsche mijlen in het ronde ; omringt van een Rivier / die van het gewel-dige geberghte Bellaguate afkomt. Dese Stadt is met een stercke en schoone wal omringht / pzonckende met haer Coorens / en dreggende dooz gewelt van grof en groot Geschut. Haer sterckte en schoonheyt hebben wy begintfel genomen van de twee Kiepers Zahaym en Idalcan, van de welke Albuquerque, in het jaer 1509. dese plaats gewonnen heeft. Zedert hebbense de Portugeesen merckelijck ver-groot. De groote Buzzar, of Markt / is recht in het midden van de Stadt / rijc-helijck bebout / vermaeckelijck en wijdt. De andere straten zijn na de Indische wijse engh en buyl. De Gebouwen in het gemeen zijn ruym en fraey / doch van binnen doncker / bestrechen en toegemaecht na de gelegentheyt van het landt. Sy is bewatert met een vermakelijcke Stroom / welke / dooz gunst van de locht / de velden seer verberst / en met alderhande welriekende Bloemen en krup-pen verciert / beneffens nootduft van kroon / Bosschen / Wee / Wychten / en boozts alles dat of nootd of wellust begeeren magh. Om Goa leggen ober de 20. kleene Stedkens binnen 30. Engelsche mijlen in het ronde. Binnen dese Stadt is niet meer aenmerckens waerdig / als de Stercke / de Paleysen van den Onder-konink / en den Eerst-Bisschop / beneffens de Kercken. Men telt hier ober de 300. bel-stucken. De Paleysen zijn sterck / van goede steenen gebout / van binnen aerdbich met Schilderpen boozten. De booznaemste Kercken zijn dese / die van de Lief-vrouw, daer men doch de beenderen beneffens het hooft van St. Thomas vertoont. Die van St. Paulus, St. Dominicus, Sta Catharina, St. Salvator, beneffens eenige anderen. Men bindt hier ocht het Graf en rust-plaets / van den onrustigen Al-buquerque, begraven in het Jaer 1516. beneffens andere vermaerde mannen meer.

Wy endelijck begaben ons vorder na Swally (hebbende na meeningh nu het quaedste uytgefaen) houdende de kust van India geduerigh in het gesicht / en zijnde de Zee self 20. mijlen in zee bequaem om te ankeren. Maer (om te we-ten dat alle bode van boven komt) eerlangh begoft dese aengename gestalte te veranderen / de Zee sich te ontfellen / en de windt te bulderen. Querende dese toozn geheele wy dagen / en dat met sulck een gewelt / dat wy inder waerheyt ge-loofden het selve een begintfel van een Orcaen te zijn / die 30. dagen duert / en booz detwelcke hupfen / boomen en schepen als stof verstuypen ; zijnde menighmael de schepen ver op de strandt in stukken geworpen. Eens om de tien jaren ontsaet dit gedonder / zijnde dooz het gebogelte booz / sien / het welke hier of bys dagen van te boozen krijt en tiert / en sich soecht onder de aerde te verbergen / als of 'er een berwoestingh van het Al sou volgen. Maer / de Heer sy gelooft / wy kregen geen Orcaen, maer wel een ander ongeval. Dooz dese storm kregen wy een Mallabarfe Junck, een Kober / in ons gesicht / wy schooten na hem / maer kossen hem niet geen geschut bereycken / waer ober wy gedrongen waren / eers wil / onse Barcken met

Indische
kuste
wozt ge-
sien.

Beschijf-
vingh van
Goa,

Haer
schoone
Markt /

Paleysen
en

Kercken.
Graf van
Albuquer-
ke.

Wetreck
naar Swal-
ly.

Beschijf-
vingh van
een Or-
caen.

Engelushigh geberit met een Roerb van Malabar.

Dabul gesten.

Bestrijdinge van Daman.

Womste op de reede van Swally.

Doet van den Perliaenschen Gesant.

Doet te Suratte begroeven.

50. Musquetiers hem op den hals te senden / maer top haesten ons te seer om hem aen te tasten / zijnde ons volck onthaelt met sulch een getoelt van byerwerck / granaden / en een regen van pijlen / dat sy naer eenige kleine schade hem gebaen / **gebloeden waren wederom te keeren** / hebbende rupen de helft van haer volck verloopen / en dat al in het aensien van ons Schip / sonder / ter oorsaeck van de windt / te hopen naerderen / om het benepen volck bystandt te doen. Op den 22. van Slacht-maent / de windt aflatende / bonden top grondt op 40. badernen / en sagen menigste van Water-slangen ronsom ons Schip swimmen / 't welck ons versekerde / beneffens de verandering van het water / dat top niet ver van de strandt waren / gelijk top oock haest landt ontdecken / op de hoogte van 19. graden / 35. minuten / 't welck top dooz sijn hoogte kenden Dabul te sijn / met de Stadt St. Jan de Vacas, salimmende na het Zupden in pyeutsche Pyramiden, gemaecht dooz de natuer / genaemt Pico sant Valentino, zijnde boorts het land geduerigh hoogh van daer tot Gundavee, een berg / 6. mijlen aen dees zijde de reede van Swally, een beroemde Bap en reede dooz de Schepen / die sich dien wegh aenbegeben / zijnde van gebaente rondt / en dienvolgens bequaem gestooten.

Op den 27. van Slacht-maent hadden top een Indiaensche Wiffcher aen ons boort / op een sonderlinge bzeemde wijse gekleedt / hy waerschoode ons van verschepe byanden / maer top hadden'er geen bzees booz / top verbolghden onsen wegh / ter oorsaeck van het Op / pder ses upzen lichtende en sinckende ons anchor / endelijck top geraeckten tot Chaul, en boorts tegen Daman ober / een aengenaemt Stedeken / bestiert by de Portugeesen, sichbaer booz de zee-barende Lieden. Aen de Noord-zijde heeft het een groot Kasteel / sterck en wel boorsien / opgebouwt van goede witte steen / boozsozigt met geschut / en ander oorlogs-gereetschap / booz de rest op een hoogte gelegen / en dienvolgens swaer te genaeken. Aen het Zupder endt sagen top een fraepe Kerck. De Wippen sijn van deselbe slagh van steen gebouwt / sterck en schoon van aensien. Noch drie andere Kercken sagen / top behalven de anderen / elck om het tierlijckst.

Op den 29. van Slacht-maent geraeckten top dircht by de Barre van Swally, en wierpen aldaer ons anchor upt / alsoo top 13. zeplen van groote Schepen sagen / sonder te weten of het byzenden of byanden waren. Op den laetsten van de gesepde maent / waeghden top het ober de banck / op vier badern waters / elck hondert stappen van malikander : endelijck sagen top dat de Schepen / alhier op anchor leggende / onse byzenden waren / als ses Engelsche en seben Duytsche / zijnde de grootste van 1000. tonnen. De Engelschen waren Oorlogh-schepen / als de Palts-graef, de Willem, de Exchange, de Blefsingh, &c. van de welcke een pder onsen Heer Ambassadeur op het best onthaelde. Wy anchorden op 5. badernen / anderen op 9. badernen / tusschen eenigh booz- en het baste landt. Op den selven dagh als top op de reede van Swally ten anchor quamen / stierf Nogdi Ally Beg, de Perliaenschen Gesant, een geduerigh wederstreber van onsen Engelschen Gesant / Sir Robbert Sherley, hebbende sich selven wanhoopighlyck vergebent ; etende vier dagen lanch niet anders als Opium. De Mary, op de welcke hy gestozden is, bereerden hem met elf schooten / terwyl hy aen landt gepacht wiert. Sijn Soon / Ebrahim Chan, deed hem na Suratte toe brengen / tien mijlen van daer gelegen / daerse hem begroeven. Daerwelicks een steenwoep van Tom Coryals graef / dooz twee slechte steenen bekent.

Sonder twijfel Nogdi Beg had een schuldigh gewisse / alsoo hy sich in Engelandt seer had te bukten gegaen / waer ober hy de strenge gramschap van Abbas bzeefde / een rechtbaerdigh / maer strengh Jkeester / die sich by den neus niet en laet

laet leyden in het geen of gelt of aensien aengaet; inboegen hy wel secker was/ dat noch syn bozige goede diensten/ noch syn verwanten ten Hoof/ noch syn hzaef aensien / hem souden kommen van een jammerlijcke en ellendige doot bezijden/ te meer alsoo hy de strengigheyt van synen Heer wel gesien had / in saken die eer en beter te vergeven waren. Want in het Jaer 1612. een Persiaens Gesant , tot Constantinopolen (om dat hy eenige dingen met den Grooten Heer beslooten had/ die syn Meester niet al te bozderlijck waren) wiert op syn weder-komst tot Calbryn onthalt. Alsoo was oock Tamas Coolibeg ellendigh om hals geraecht / in syn leven de tweede Persoon van geheel Persia , alleen op een ongegront misnoegen van den Koninck. Gelijck oock Ebrahim Bassa, Cycala , Synan Bassa, en Nassuf Bassa, die altesamen aen het Roer van het Persiaensche Rijck geseten hadden. En inder waerheyt desen Nogdi Beg (gelijck top van den Koninck selve gehoozt hebben) sou eerst in stukken gehouden geweest zijn / en soo op de open Maercht / met honden-dreck verbrandt / tot een eeuwige schande dooz al syn Nakomelingen: Maer het ongeluckigh verhaelen van syn doot/ heeft dese berepde straffe te rugge gehouden. Maer laet ons wederkeeren tot de Riede. Dese Rie van Swally is 20. graden van de Aequator, en 56. minuten. Doozd-wester breechte 16. graden variatie en een half. Het is van Mohelia 28. graden. Wp laegh Ebbe licht het een Eplandt / achter het zandt siet men lichtelijck Coga. Op den eersten van Winter-maent begaben wy ons met eenige Pe-unes , of swarte Jongens/ die een woort Engels konden spreken / na Suratte, op een wagen dooz twee Buffels woortgetrocken / die dooz de oeffening vaerdigh genoegh in het woortgaen zijn. Wp reden dooz de Steden Swally , Barry , (vermaert ter oorzaeck van goede Toddy) en Damkee, tot Suratte. Suratte is de opperste handel-plaets van al de Ost-Indische Handelaers/ zijnde de verblijf-plaets van hun President, daer doe ter tijdt eenen Meester Wijd in bediening was/ een zedigh en verstandigh Heer/aen wiens beleefde biezentschap ick niet allen seer gehouden ben. In syn Huys / het Engels Huys genoemt / hadden wy tijdingh van de krooningh van Sultan Curroon tot Agra, in het Jaer 1627. van wiens geschiedenis wy dooz hebben een woepnigh te seggen/ wanneer wy de Stadt sullen besien hebben/ die sich ons laet aensien / als zijnde wel een bysondere aenmerckinge en aenmerckelijcke beschrijvinge waerdigh/ te meer alsoo de naem van dese plaets / veel beter als haer gelegentheyt/ aen vele deelen des werelts bekend en genoemt is.

Surrat, of Surratta (misschien soo genoemt ter oorzaeck van de Suræ , die Plinius hier stelt) van oudts hy Ptolomeus Muziris genaemt / is tegenwoozdigh een vermaerde/rijcke en wel-bewoonde Stadt / doch noch aerde noch lucht konnt wel met de nature der byemdelingen ober een/ zijnde de eene ongematig ter oorzaeck datse gelegen is onder de heete Zona, en de ander zantachtigh / en smaelachtigh. Het leydt op de hooghte van 21. graden 3. minuten / hebbende in Junij de Son recht boven het hoof/ van welcke tijt af tot Septemb. toe/ de lucht geduerigh niet doet als regnen / daer sich sulck een gewelt van donderen en winden onder vermenght/ datter geen plaets van de geheele werelt ongesonder schijnt te zijn/ doende de andere acht maanden niet als handen of bzielen. Dit Suratte is gehouden dooz de derde van de drie voornaemste Steden van Gufuratte, zijnde Amadavat en Cambaya boven haer te achten / leggende van de eerste 4/ en van de tweede 2. dagh reysens / alle drie luyfter gebende aen de Kroon van den Grooten Mogul. Dit Landtschap is soo bozderlijck dooz haren Koninck/ dat deselve (gelijck men schrijft) jaerlijchs 150. tonnen goudts aen deselve ophzenght. Dese Stadt is nu ter tijt niet seer sterck noch dooz konst/ noch dooz natuer / wies halben het Antonio

Strengte achtbaerz heyt van Abbas.

Riede van Swally beschreuen.

Wetreck te lande naer Suratte.

Beschrijvingh van Suratte.

Situatie.

Woozt in-
genomen
van 200.
man.

Heeft een
ſterck
kasteel.

Woozſtad.

Frae in-
ter-bach.

Verſchen-
den Pa-
rien als
bact.

Silverio, Portugees, niet ſwaer gevallen is deſelbe plaats met ſijn 200. mannen te overrompelen / upt te plonderen / en te berhzanden. Da dien tijdt is het wooz Ecbar, in het Jaer 1566. door de happerſheyt van Cham Azem ingenomen / die door ſijn toedoen / het berbondt van Mirza Cham, Huffam en Mirza Mahomer, Cham Goga, en anderen / wiſt te vernietigen. Nu ter tijdt is het in een geruſten ſtaet / bewaert met een ſoete ſtroom/geheeten Tappee, of Tindy, ſoo breed als den Teems by Windſor, betwelcke / ontſtaende upt het geberghte van Decan, door het gewest van Brampore 220. mijlen van daer / in verſchepde kronchelen heuen bloept / en na een geſtoier van 20. mijlen weeghs / ſich ſelven een Duytſche mijl van de Keede van Swally in de Zee werpt. Het is omcingelt met een aerden Wal / hebbende een ſterck ſteenen kasteel aen het zuid- weſten / beſet met menig- te van geſchut / en een genoegſame beſettingh / en met haer Parapetten en Wol- wercken wel woozſien; aen het weſten opent het ſich na de Buzzar, door een fraepe ſteene poozt / daer ghy de Tollenaers bindt / haerdigh om een pder te beſoeken / en den Tol af te nemen / tot woozdeel van hun Meester / den Grooten Mogul. De Medon, of Maarcht- plaats / is niet ſeer ſchoon / noch de Winckels daer op ſtaen- de van grooten luſter / hebbende de Bannyans wooz een gewoonte / lieber rijck te zijn als te ſchijnen. De huſen zijn eenighſints ſchoon / ſommige gemaecht van geklooft hout / andere van leem in de Son gedrooght. De Engeliſche en Duyt- ſche woon- plaetſen / aen het Woozder eynde gelegen / gaen de andere in grootte en ſchoonheyt te boven. De Woozſtadt heeft drie uptgangen / pder ſiende op een be- ſonderen wegh / den eenen na Cambaya, den tweeden na Brampore, den derden na Nanſary, van waer men wijſt op Gundavee, op Baſſar, en Daman, leggende op de Zee. De Stadt ſelf heeft geen gedachteniſſen / of Moſquees, die eenigh verhael waerdigh zijn / alleen den Turyn van de Engeliſchen, gelegen buyten de Stadt / heeft ſchoone Wallen / ſoete Bloemen / en een Water- werck / doch nautwelicks pghwaerdigh; alleenigh / komende by de poozt van Nancery, ſagh ich een Water- tanch / of Bach / die my docht beſiens waerdigh te zijn / zijnde gebout van goede baſte ſteenen / met aerdige Circulen omringt / makende in den ommegangh om- trent 1000. ſchreden. Het vermindert ſich ſelfs met 16. trappen nederwaerts tot aen de gront / dienende alleenigh om regen- water in te vergaderen / op dat de Indianen daer hun bzandende doſt mede mogen leſſen / alſoo hun dwicht dat de Rivier eeniger maten ongefondt is / en derhalven hen nergens toe dienende / als om de Afgoden- dienſtige Bannyans en Mahometanen tot waſſchinge en reynigin- ge van hun by- geloovige lichamen te dienen. Deſe Bannyans maken alhier het grootſte getal upt / eventwel hebben de Mooren de Heerſchapp over deſelbe. Op hebben een byſondere ſpzaeck op hun eppen handt / doch de Perſiaeniche ſpzaeck woozt meest van een pder van de Inwoonders verſtaen. De Indiſche Mahome- tanen zijn een loos en gierigh volck / (zijnde de beſte ſlagh meest Perſianen) gaen- de den geheelen dagh met hun Swaerden en Schildt / Woogh en Wijlen over de ſtraet / als offe in groot gebaer van haer leven ſtonden. Hun kleedingh is een ge- ſtreepete ſtof van Calico, onder de ſlinker arm ghonden / met een kleine Windſel op hun hooft; aen de beenen hebbende wijde kouffens / en ſomwijlen ſchoenen aen de voeten. De andere ſlagh van menſchen zijn Kooptlieden / Mahometanen, Bra- mins, Edeelen en Perſianen.

De Bannyans, ſoo haest als 'er een Schip op de Keede van Swally komt / ſaen hun Kramen / of Tenten / op ſtrandt / daerſe alderhaude dingen in te koop beſien / van Calliroes, Chenalatten, Purcelleyn, Cabinetten met Perlemoer konſtigh inge- leght / verſchepde koſtelijcke ſteenen / doch Rijs, Suycker, Arack, en diergelijcken.

Daer

Daer zijn oock menigten van kleine Jongens of Pënes, die sich laten in u dienst gebuychen dooz twee stupbers' s daeghs / te loopen / te draben / bootschappen te doen / of u te dienen tot vertaelbers. Sp willen met geen Christen eten of drincken / noch oock upt het selve blad daer men den Toddy upt drinckt. De Vrouwen van de Bannyans en andere Indianen laten sich seer seiden sien / zijnde van hun mistrouwende mannen in duysternis opgeslooten. Hier zijn Elephanten en Ossen, maer tusschen Swally en Suratte doen de Ossen het meeste werck. Het ganghbaerste gelt hier / en dooz gantsch India, zijn Pices, Mammodees, Roopees, en Dinaes. De Pices zijn waere ronde stukken koper / doende 30. soo veel als een Engelsche schellinck. De Mammodees en Roopees zijn van goet silber / ront en dick / en met Arabische letters beset (na de wijsse der Saracenen, die geen beeltenissen dulden willen) dewelcke den naem van den Koningh en Koningin updrucken. Een Mammoedy is soo veel als een Engelsche schellinck / een Roopee twee schellingen en drie stupbers / de Dina is een stuk goudt / waerdigh 30. schellingen: maer Spaensche Realen, Pistoletten, Persiaensche Larreen, Abassees, en Engels goudt / gaen hier oock. Honderd dupsent Roopees maken een Leck, hondert Lecks maken eenen Crou, tien Crou maken eenen Areb. Maer om dooz te gaen / dese Bannyans (volgens het spreekwoort / soo loos en bedrieghelijs als de Dupbel) bedecken haer snootheyt met een uptwendigen schijn van Godes dienst en schijn-heyligheyt / en weten sich met haer soete gesupckerde woorden in eens pders gonst in te wickelen / leggende ondertusschen op hun lippen / om een pder het net over het hooft te halen. Het is een volck byzn-geel van vertoe / welsprekende / en gelijck gefeght is / loos en bedriegelijck / als oock seer by-geloovigh. Sp laten hun hant langh wassen / hun hooft is bedeckt met een kleen betontsel / in wijsse van een kleine Tulbant, zijnde gemeenlijck wit; hun kleedingh is een langen rock van witte Callico, op de wijsse van de Dalmatianen. Hun schoenen zijn van verschepte gedaenten / na dat een pders phantazy magh strecken: maer gemeenlijck zijns dooz scherp / en hoogh opgedraept / met hooge hielen / en die met stael beslagen / en dienvolgens sterck en duerabel. De Vrouwen zijn blancher als de Mannen / sonder eventwel veel met bloetrijck bloosen verciert te zijn / welck gebreck sp evenwel dooz de konst weten te jelpen / alsoo de beste Vermillioen hier gebonden wort. Sp dragen hun hant langh en ontblochten / ten deelen in een zijden dunnen hupf ingeslooten / dooz welck doozschijnen het selve sich veel aengenameer laet aensien. Hun ooren / neusen / armen en beenen / zijn geladen met menighste ringen / en banden van koper / Goudt of Vboir. Hun wesen is stil en zedigh / maer vol van dartele gedachten / en onbesadelijcke onkupsheyt. Het Houtwelijck is onder hen in sulcken achttinge / dat sp het selve aengaen / somwijlen op hun seben / maer gemeenlijck op hun tien jaren / en self in dien ouderdom kinderen teelen; en als het gebeurt dat eenigh kindt komt te sterben ongetrouwt zijnde / soo hoopen spder een Jonge Dochter toe / om eenen nacht by den dooden in het bedde te leggen / om het schandelijck vertoijt te ontgaen: Sp is ongetrouwt gestorben. Meer als een vrouwe te hebben / of tweemaal te houtwen / is hatelijck onder hen / waeromme sp oock de Mahometanen verachten / als een goddeloosen geplen hoop; komende hier in ober een met de oude Romeynen. Hun begraeffenissen zijn volgens de oude wijsse / (gelijck Curtius van hen geschreven heeft) brandende hun doode lichamen tot asche / in een byer van alderhande welcrekend hout en reuckwerck gemaekt: gelijck oock het Wijf (op hoope haer Maan in de hooghste bezugde te verstellen) haer aen de selve blammen op-offert / dooz welcke liefde sp een eeuwige gedachte-uis verdient. Hun Priesters worden genemt Bramines, of Brachmans, sulcke als

Zeden der Bannyans.

Gedaente

Kleding.

Vrouwen blancher ten haer.

Vroge Houtwelijcken.

Ongetrouwe byslapings.

Vrouwen springen in het Wicker byer haer Maanen.

in oude tijden Gymnosophisten geheeten wierden/ dewelcke/indien hy van de soe-
danige afkomstigh is/ in boornaine achtingh onder hen gehouden wort / ontfa-
gende den Eer-titel van Brachmannen. Doch indien hy daer by verkiefingh toe-
gekomen is/ wort hy sefen jaren Calanus, en Samaneus genoemd. Hy zijn in het
geboelen datse veel optrekingen hebben tot in de hooghste Hemelen/ en door de
soetigheden van de draepende kloten geduerighlych verrucht worden. Hun in-
beeldingen gaen selve bodé en boozhy de Natuer/ geloobende dat dese onderste we-
relt upt niet en ront geschapen is/doch haer verderfelychheyt onderwoorpen. Dat
onse geboorte niet anders is als een vaerdige ontfanckenis/ door de doot vol-
maecht en volkomen/ dewelcke de waerachtige geboorte is van de Ziele/ en
den in janc tot de eeuwigheyt; het welcke sy (niet tegenstaende de Stoici het
selve niet alle gewelt tegen staen) upt de doot en berrijsenis van den Vogel Phoe-
nix waergenomen hebben/ gelijk oock upt het wassen van het koon/ en dierge-
lycke wercken meer van de Natuer/ en 't geen plaets gegrepen heeft 't zedert dat
Calanus den Bramijn, sich selben in het aensien van Alexander verbyhandt heeft.
Maer hoe sy/bergetende dese en andere gronden/ in belachelijcke en ongerijnde
meeningen verballen zijn/ sal noodigh zijn in het kort verhandelt te worden.

Bramijnes
gelooben
d' ontfers-
felychheyt
der zielen.

Hedens-
daeghs
Religie of
Godts-
dienst der
Bannjans.

Hun ge-
boelen
van de
slepping
en behou-
dingh der
Werelt.

De Godts-dienst van van de Bannjans tegentwoordigh is dusdanigh: Hy ge-
looben dat het begint sel van dese tegentwoordige Werelt door eenen Godt gescha-
pen is/ dewelcke is van een ongemetene kracht en eegenschap. Dewelcke heb-
bende den Maan geschapen/hem de Vrouw tot een hulp en geselschap by geboort
heeft. Dese noemense Poncou en Parcouty, zijnde geweest een paer volcks van
sulch een onnooselheyt/ datse self geen ydele of quade gedachten hadden/ etende
niet anders als krupden en bzuichten/ sonder aen te raken dat bloedt in sich heeft.
Upt dit knipsche Paer zijn vier Jongens boortgekomen/ zijnde de asberckfels van
de vier Complexien of getempertheiden/ Brammon, Cuttery, Shuddery en Wile.
Beteckenende Brammon de swarte gal/ Cuttery de gall/ Shuddery sluppen of
waterachtige bochtighheyt/ en Wile het bloet; betrackende een yder zijn by-
sondere roeping/ de eerste zijnde een Wierster/ de tweede een Oozloghs-man/ de
derde een Kroomman/ en de vierde een Boer.

Brammon, de Wierster/ wiert belast na het Oosten te reysen/ om een Vrouw te
binden/ alsoo hem was geopenbaert dat Godt vier Vrouwen geschapen had/
door hem en door sijn Zoederen/ om daer hun geslacht mede te vermeerderen.
Want sy hadden geen Sisters om mede te verkeeren/ op dat sulcken heyligh ge-
slacht upt geen bloetfclande sou worden boort-geteelt. Maer een lange en ver-
dzietige reyse/ en veel biddens/ bandt hy sijn langh verwachte Maaget/ gekleedt
met naechte onnooselheyt/ hebbende het hant en de oogen kool-smart/ haer aen-
gesicht geel als goudt/ zijnde boorts van een aengename byzhe gestaltens/ de-
welcke hy sonder veel praten op sijn zijde kreegh en troude. Dese Jonckvrouw/
Savatree genoemd/ wort gehouden de Moeder van dese heylige teeling. Cuttery
wiert na het Westen gesonden om sijn gesellinne te binden/hebbende sijn Smaert
in de handt/ en gekleedt zijnde gelijk het een krijghsman betaemt/ byllende
geduerigh door gehrych van wederstandt. Epndelijch sagh hy pemandt van ber-
te na hem toekomen/en dese naderende/ tasten malkander/sonder veel woorden te
maken/ aen de kieren/ en dat met sulch gewelt en dapperheyt van weersijden/
dat men den eersten dagh niet kost onderscheyden by wie de overwinningh was.
Des anderen daeghs herbattense hun gebecht/ gebende malkander ongeboelje-
ke worden/ tot dat Cuttery epndelijch toetastende dese/ die Toddicastree genoemd
wiert/ en een Vrouw was/ by het lange hant kreegh. Maer in de plaets van
haer

haer te overmeesteren/ wiert hy door haer schoonheid overtuomen. Inboegen hy endelich om vergiffenis badt / dat hy sich soo verre tegens soo een aertschen Engel had te wapen gegaen in gramfchap. Endelich de hze wiert gemaecht/ en van dese twee wiert het Westen met sulck een menighe Krijghslieden verbult. Shuddery, de derde Zoon van Pourous en Parcoury, reysde nooydwaert aen/ op gelijcke hoop sijn Soetleef te binden. Der reysde hy / en ontmoete menighe van hzeemde en wonderlijcke abontueren. Endelich saghy hy een geheele rotsteen van Diamanten / en gelijck een koopman/ als hy was / nam een goet deel met hem/ zijnde aengestecken met liefde/ op haer aengename glants. Endelich ontmoete hy sijn Vilagundah, dewelcke hy oock tot sijn Wijs nam/ zijnde van een handige en soete eysenschap/ gelijck al de dochters van de Bannians sijn / dewelcke upt haer voort-gekomen sijn. Upt dese kreeghy hy sulck een menighe van kinderen/ dat het geheele Noorden haest daer mede verbult wiert. Wile, een eenboudigh boom man / begaf sich na het Zupden / hebbende de stof in de neus dat sijn Woubo die wegh upt te binden was. Endelich na dat hy seben zeen over-gebarren was / sloeghy hy sich neer/ en bouwde een fraepe wooningh. Jejunogunda dit gehoozt hebbende/ quam her gebouwt besien. Hy by dese gelegentheyt komt haer te sien/ en niet wetende hoe hy haer belesen sou/ neemt endelich moedt / tast haer aen/ maer wiert langh afgeslagen. Endelich geraeckene tot verdragh/ en se geeft haer over/ op nooydwaerde/ dat hy deel Pagoden of Beelden sou make tot den Godts-dienst / als oock eenige Schilderpen oprechten onder groene boomen/ t welck tot op desen dagh sijn nakomelingen heel nau nakomen. Van dese twee getrouwde Lieden/ is het Zupden endelich met Boeren en Wouwlieden verbult geworden.

Als nu dese vier jonge Mannen eenige jaren in dese vier hoeken van de Werelt versleten hadden/ kregenfe alle vier lust hun oude woon- en geboort-plaets/ beneffens hun Ouders/ eens wederom te besoecken / en dat middel-gebeelte van de Werelt mede met hun afkomst te verbulen/ als oock malkander en hun Ouders al hun wederbaren te vertellen. Na deel reysens en rofens quamense endelich alle vier met hun geselschap op hun geboorte-plaets/ zijnde pder verselschapt met een heelen troep van hun afkomstige Jongelingen. Hier sou het onmooglijck sijn al de vzeught en de onghesingen te beschrijven/ die r geschieden tusschen hen/ en hun oude Ouders/ als mede tusschen de vier reysende Broeders/ een pder die een weynigh geboelen heeft/ kan deselbe alderbest hy sich selven bedencken/ en naer waerde afmeten. Maer gelijck alle dingen metter tijdt verslimmen / alsoo verargde oock dese eerste eenboudigheyt in dese Broeders. Brammon woxt traegh in sijnen Godts-dienst; Cuttery ongetoont en onrustigh; Shuddery keert sich tot bedriegery; Wile hanght oock sijn gewisse op den Cupn / en latende sijn eerste zedigheyt keert sich tot suppen en smarotfen/ waer over sijn Broeder Cuttery, hem oock begin op den hals te komen/ te overmeesteren/ schatting op te leggen / en tot een doelwit van des Krijghs-volcks moetwil te maken. Op deselbe wijze maecht Cuttery oock twist met sijn Broeder Shuddery, en weet van geen versoenen booz en al-eer den armen koopman hem sijn halve goet in de buist dutot. Inboegen sulck een haet en verbitteringh onder hen ontfondt / dat het alles het ondesse hoben schen te willen keeren. Maer laetse al hun moetwil bezijven / sy sulden eerlang beloont worden. Want de Goddelijcke Majesteit/ siende en vernemende dese ongebondenheyt (terwijl sy op het hoogste van hun woosheid sijn) bekeedt sich selven met wolcken/ verwecht afschouwelijcke winden / waer door de Zee in sulcker boegen komst op te swellen/ datse gelijck als een algemeene onder-

Hun geboelen van de Zundbloedt/ en tweede bevolking der Werelt.

ganch

ganch ſchijnt te dzeppen. De verſchrikkelijke donder aen de andere zijde / be-
neffens een groutwelijk blizemen / doen oock hun uptterſte / waer dooz het gehele
ingewant van de aerde gelijk als zidbert en beeft. Daer op begint de Zee hoo-
ger te rijsen / tot dat ſp hare palen te hoben zijnde / het geheele Menſchelijk Ge-
ſlacht verdelghet.

Godt ebenwel / dewelcke barmhertigh is / en den upterlijcken onderganch van
het Menſchelijk geſlacht niet begeert / beſlupt de Aerde wederom met andere men-
ſchen te boozſten / die van een beter en geboeghlijcker aert ſouden weſen. Hierom
dan kilmt hy neder op een hoogen bergh / genoemt Meropurbatee , daer hy Bre-
mauw verweckt / dewelcke ſoo haest niet geſchapen was / of hy kende en eerde ſijn
Schepper : In gelijcker boegen doet hy met twee anderen, Viſtney en Ruddery,
dewelcke hem gelijcke gehoozſaemheyt betoonden. Bremauw ontſingh de macht
om alle andere Schepfelen te maken. Viſtney kreegh opder deſelbe te beſhoeden /
en Ruddery, de macht van verwoeſten / als een upthoerder van Godts gerechtig-
heyt ter doot / dooz peſt / hongert / ſiechten / oozlogh / en diergelijcke onhepen.
Wolgens dan deſe beſtellingh / voeren deſe dyp nieuwe Schepfelen pder Jumen
laſt upt / zijnde een pder van deſelbe een haſte tijdt geſet van leven of van doot.
Bremauw wiert op het eynde van de tweede Ceuto in een Iperigen Wagen opge-
hoert. Viſtney leeft de tijdt dubbel en verſchepdt dan / wachtende de komſte van
Ruddery , ten eynde van de dze tijden / om alſdan de Werelt te vernielen / en de
Zielen te bzingen in een Luſt-hof vol van onuytſpekelijcke bzinghde. Maer
eerſt dient men te weten hoe dat Bremauw de aerde weer met menſchen verbult
heeft. De Shafter, of humen Thalmud, ſeght ons / dat als Bremauw overlepte hoe
hy het ſelbe ſou te wege bzingen / hy ſchielijck ſlech wiert / en als hy wederom be-
gof te beteren / boelde dat ſijn lichaem hoben maten geſwoollen was. Endelijck
bit ſwellen vermeerderende / quam hem endelijck ſulck een woedom aen / als of
het arbeidt van een varende bzoutoe was / tot dat endelijck den buſch van een
boez / gebende twee lebende Schepfelen upt / een knechtſchen en een Maepſchen. Hy
had niet van nooden deſe twee te ſuppen te geben / alſoofe terſondt ſoo groot wter-
den als mannen / ſpekende en doende al wat volwaffen menſchen behoorden te
doen. De Wader Bremauw noemdeſe / Manaw en Ceteroupa, en na dat hyſe geſe-
gent had / ſandte naer het Oſten / na den grooten bergh Mounder Purvool , daer
terſondt Me-vrouw Ceteroupa dze Zonen en dze Dochteren boozthacht. De
Jongens wierden genoemt / Priarettta, Outanapautha, en Sooineraut. De Doch-
ters wierden genoemt Cammah, Sounerrettauw, en Sumboo. De oudſte Zoon en
de oudſte Dochter gingen Weſtwaert aen / na eenen hoogen bergh / Segund ge-
noemt. De twee volgende begaben ſich na het Boozden / naer den bergh Bipola.
De twee jongſte repden na Suparr , daerſe ſoo boozt teelden / dat binnen korten
tijdt een pder ſijnen oozt verbult had. 't Welck gedaen zijnde / en Godt vernem-
kende / dat het hart der menſchen geheel tot boosheyt genegen was / om hen on-
derwijſingh te beſchaffen / verliet hy den Hemel dooz een wijs / dalende op den
bergh Meropurbatee, daer hy Bremauw tot hem riep / tegen dewelcke hy verſchep-
den dingen ſpach / upt een dypſtere dicke wolck / toonende nu en dan eenige glants
van ſijn Maſtept / hem te vernemen gebende op wat wijs hy de eerſte werelt ver-
nieticht had / daer toe bewogen dooz hunne ſonden / en hoe hy tegenwoozdigh ge-
negen was het ſelbe niet weer te doen. Ten welken eynde hy Bremauw een Boeck
ter handt ſtebe / (Shafter genoemt) zijnde gebult met booztreffelijcke geſchiede-
niſſen / in dze deelen verdeelt / en aen de dze Geſlachten toe-ge-eggent. Het eerſte
beſlupt in ſich zedelijcke bevelen of geboden / het tweede de gebaren van humen
Godts-

Erboelen
van het
verſchijnen
van hun
Shafter, of
Werboek.

Godts-dienst / het laetste een verdelingsh van de selve tot een derde ; pder booz-
sien met sijn bysondere aenteekeningen/ en onderrechtingen aen een pder Cast, of
geslacht. **De zedelycke deelen die hen Bremauw upt desen Shaster leerde / zijn**
acht in het getal/ zynde deselve soodanigh in hunnen order :

1. Ghy sult geen levend schepsel dooden of vernielen, want het zijn mijne schepsels soo wel als ghy.
2. Ghy sult niet sondigen in eene van uwe vijf sinnen, noch u oogen in het beschouwen van ydelheydt, noch u ooren in het aenhooren van eenigh quaedt, noch uwe tonge in het spreken van eenige boosheydt, noch uwe mondt of verhemelt in het drincken van wijn, of eten van vleesch, of eenigh ander levend schepsel, noch u handen in het aenroeren van verboden dingen.
3. Ghy sult plichtelyck de gesette tijden van de Godtsdienst betrachten, biddende, wassende, verheffende en nederwerpende u, &c.
4. Ghy sult noch liegen noch bedriegen.
5. Ghy sult niet hardt van herten zijn, maer behulpzaam.
6. Ghy sult niemant verdrucken, noch tyranny plegen.
7. Ghy sult sekere Feest- en Vast-dagen in achtging houden.
8. Ghy sult niet steelen.

Acht zedelycke geboden van hun Godtsdienst.

Deze acht geboden worden wederom in vier deelen verdeelt / van de welcke een pder Cast, of geslacht/ sich selven twee toe-eggenende. Brammon en Shuddery, dat is de Braminy en Bannyans, verbinden sich tot de strengste. Cuttery en Wise, dat is het Gerecht/en den Arbedts-man hebben oock de hare. **De Priesters en Hooplieden nemen de strengste aen sich/ om datse heyliger willen zijn als de twee andere Casts, die sich selven grooter bysheyd geven.** Elck ebentwel van de selve gelooben de Metempsychosis, of overgaen der Zielen/ van Pythagoras. Apt al het welcke wy de snoode bedrigher des Dwypels konnen afmeeten/die sich selven geduerigh maecht als den Aep van Godt / willende hem allesints nabloegen / en sich selven mede eenen Godtsdienst en Godtsdienstigen verwecken. Alsoo sien wy oock dat desen Shaster een vervalschingh is van de Bybelsche geschiedemissen/ diese door den een of den anderen Jode gekregen mogen hebben/ misschien ten dien tijden als den Konink Salomon op Ophyr handelde. Of eer hen beschickt door den Vader der leugenen / in sulcher boegen verbastert als hem goet dunct / om sich oock aldaer een Kerck op te bouwen.

Gelooben met Pythagoras de verhuysingh der Ziele in andere lichamen.

De Bannyans hebben tot een bevel (gelijck in alle heete landen de gewoonte is) menighmael te wasschen. Smeerende eerst hun naechte lichaem met dreck en huylighheydt/ tot een afbeeldingh van de sonde / en dan wederom sich selven drie-mael in het water dompelende met hun aengesicht naer het Oosten / schuddende eenige woynige granen van rijst in hunne handen/ tot een teeken van danchbaerheydt / tegen dat element / dan wegen hunne supberingh. Een drie-dubbelden draedt hanght in soo veel gaten van een steen/ om hunnen hals/ zynde eenige granen rijst alle moggen in hun doophoofst gesteken / in een rondt smeersel/ tot een teekening van hunnen doop. Het keeren tot het Oosten wort van hen gedaen tot een gedachtenis van hun Scheyppinge/en de Son en Maen te aanbidden/ alsoo sy deselve houden booz de oogen Godts/ hol supberheyt/ maer toe oock strecken het groeten van de Moogen-son / het oplichten van hunne handen / en diergelijcke grillen meer.

Dreemde gebaren of Ceremonien der Banuayans.

Maer boven alle houdense sich vast aen het eeren van hunne Pagoden, een beelt van een schryckelijcke gedaente/ vertoonende eenen pffelijcken Dwypel / dewelcke in Capellekens geset wort/ seer aerdtighlijck gebout onder de Bannyans boomen/

Wortel-
boom in
groote
aertringh
by haer.

Schrikke-
lijcke Pa-
goden by
hun ge-
aert.

Wreemde
offerdingh
aen desel-
be.

Kenroo-
pinge der
gestoopen
Hepligen.

Ganges in
hooge aer-
tinge on-
der de Ban-
nyans.

Manier
van trou-
wen onder
haer.

(of soodanige als Linschooten noemt Arbor de Rays, of Wortel-boom) Een Boom by hen in sulchen aertringh / dat sy dooz een groote goddeloosheyt houden / deselve op eeniger wijsse te beschadigen / 't sy met breecken van rassen of diergelijcken. **Daer in tegendeel** vertieren het met alderhande cieraden van zijde banden of andersints. Dese Pagoden zijn van verschepe gedaenten en gelijckenissen / gemeenlijck gelijck als hem den Dupbel sichtsbaerlijck beroot. Schrikelijck van aengesicht / waert en lanch van hant / leelijck van oogen / een wijden monde / een sterckende haert / met leelijcke hoorns op het hooft / hebbende byna de gedaente van de oude Satyrs. Onder desen Boom sittense en doen hun goddeloosen Godtsdienst / betalende daer hun tienden en offerhanden / ontfangen daer hun genoemde heplige salvingh / en bespensingh met poep van verschepten berwen. Dese Capellen groepden in sulcher menighden aen / dat eer de Turcken onder hen quamen te verkeeren / pder Doorp sijnen bysonderen Pagod had / daer noch hebben ten dage verschepten van in wesen zijn. De boornaemste van Indostan, of Indien, is tot Variaw, dicht by Surratte, by Nigracut. Daer de bloet en grond met goudt beleydt is / jaerlijcks besocht by meer als 1000. Bannyans, die upt enchel debatte heele stukken van hun tonge afsnijden / offerende het selve gelijck een heplighboom / waer doozse self de Sibboleth daer na beter kommen uitspreken. Tot Bannaras op de Ganges, tot Echarpore, tot Jallamexa, Elabaff, Sibah, en verschepten andere plaetsen / bestaet het meesendeel van hunnen genoemden Godtsdienst / in dat aenroepen van eenige Heilige Nammen / dewelcke dooz eenige bysondere deugden en eysenschappen / onder alle anderen beroemt en vermaert zijn. Wanneer de Cutterijs, of Krijgers / ten oorlogh gaen / roepense Bemohem aen / de Rijcken Mycasser, de Armen Syer, de Arbeiders en Werck-lieben Gunner, de Getrouwelieven Hurmount, &c. Hun Webaerden of Pelgrimagien geschieden meest na de een of de andere Rivier / boornamentlijck na de Gonga, of Ganges, dewelcke by hen in veel hooger aertringe is als eenige andere / om dat (gelijckse seggen) Brauw daer by verkeert heeft / en om datse tot Sibah, daerse haren oorspronck heeft / het hooft heeft gelijck een Koe / een Afgodt daerse deel van houden. Hierom waerschen sy sich seiden daer in seer dickmael / achtende daer dooz mede van hun sonden gerepnicht te worden / tot belooningh van welken dienst / sy haer geduerigh berijcken met Gout en Julweelen / die na hun gedane dienst in het water werpen. Sy achten sich oock geluckigh / wanneer sy komen te sterben / hun mont met een drop van dit water te verbarschen / het welcke upt het aerdtische Paradijs doozt komt. In den Doop worden de Kinderen van de Priesters en de Bannyans met olp gesaift en met water bespengt. De andere van minder heedanighheit / als Oorlogs-lieden / en Handt-werchers / krijgen maer alleenigh water / welck met de punt van een schaft hen op het doozhooft gedrupt woort / als wenshende dat Godt daer veel goets in stieren wil / daer het geselschap Amen op seght. Sy trouwen (gelijck segghet is) op hun seben jaren / en indien permandt ongetrouwt sterft / dien houdense in Limbo te zijn / waer ober sy hen noch menigmael trouwen na hun doot / al eerse hun lichamen verbyande. De omstandigheden van het trouwen zijn oock veel noch ongerijmt. Den Jongen rijdt den eersten dag om de Stadt / verselt met al dat rijden kan / elck op het kostelijcke vertiert met hun Juweelen en andere cieraden. Des anderen daeghs rijdt de Bruut / op de selve wijsse / bergeselschapt met een gebolgh van Dochterkens / rijckelijck toegemaecht / zijnde de Bruutdegom en de Bruut alleen van de anderen te onderhemmen / dooz de Kroonen daerse inede vertiert zijn. Ronsom blinck / aensichte van Cromperren / Keetel-Crommen / Schalmejen / en diergelijck ghel. De Bruut heeft een

houtwelijchs goet/ als alleenigh eenige Jutweelen/ daerse op dien dagh mede ver-
ciert zijn. De voltreckinge van het houtwelijch geschiedt op dese wijze: Een vper
wozt er tusschen hen beyden gestoocht/ beeldende de supberhejdt van hunne lief-
de upt. Wepde hun lichamen woerden met een zijden bandt te samen gebonden/
beeldende de Bandt des Houtwelijchs upt. Als dan stelt men een Linnen kleedt
tusschen beyden/ tot een teeken datse tot noch toe malkander in naechthejdt nies
gekent hebben. Dit gedaen zijnde geest hen den Bramijn dan zegen/ biddende dat-
se soo edel en vrechtbaer magh zijn als een Koe. Waer mede wozt het kleedt wech
genomen/ de bandt los gemaecht/ en die van hun Houtwelijch bijsjt booz eeruotigh
vast. Sp troutwen oock nimmermeer hupten hun eppen Cak, of soort/ de Bra-
mijns trouwen Dochters van Bramijns; de Cutterijs die van de Cutterijs, Shud-
derijs, Shudderijs, Wifes, Wifes, self oock in hun eppen Roeringh / als Snijders
troutwen de Dochters van Snijders/ Barbiers die van Barbiers / en soo boozt.
Wanneerse kranch sijn/ niemense hunne toeducht tot Marraw; daer Godt mede
gemeent wozt / gebende sijn barmhertighejdt daer mede te kennen. Indien se
bemercken dat den Siechen sterft / soo nemen se sijn handen / en sprengen deselve
met heyligh water upt de Rivier Ganges, als hy gestorven is waschen se het
doode lichaem en brengen het met stillighejdt aen de Rivier / daerse twee of drie

Bebaren
daer toe
gepleeght.

Ijck-
plichten
aen de
overleden-
ten.

woorden tegen het water ſpreken/ en branden daer na de doode leden met boelriekende ſtoffe/ en werpen daer na de vermengelde aſſche inde Riber/ merkende daer mede pder Clement het ſijne gegeven te hebben/ en dit gedaen zijnde/ begeben ſp ſich weder na hups toe. Den Prieſter geeft aen den Zoon van den overledenen de rol van ſijn overleden Groot-vaders/ en vermaent hem de Wetten/die men ontrent het bevoenen der dooden/ gewoon is / te onderhouden / namentlijk binnen tien dagen ſijn Woutde niet te bekenen/ niet te lachen/ geenen Opium noch Betel te eten/ noch ſchoon linnen aen te trecken/ noch ſijn hooft te oſpen pder maent/ op den dagh van des Vaders overlijden een Feest te houden booz dat jaer/ de Riber te beſoeken die ſijns Vaders aſſche ingewolgen heeft. De Woutde menigmael om haer liefde te betuygen/ verbrandt ſich ſelben met haers mans doode liſchaem. Sp trachten na geen tweede houwelijch/ uytgenomen de Rajas en de Wiſes.

Dit branden van de dooden geſchiedt / of in maniere van nabolgingh/ van het gene den Propheet Amos ſeght / op ſijn 6. Hooft-ſtuck aen het 10. vers; of uyt liefde tot den overledenen / op dat ſijne branden den ſelven geen overlaſt of verachtingh komen aen te doen; of op dat het begraven zijnde ſou komen te ſtincken/ (zijnde het ſelve een groote verkleeningh booz een Bannyan) waer booz het gras mocht eenige verrottingh krijgen/ en het Dee ongefontheydt toebrengen. Behalven dat/ ſouden er ongetwyſfelt woormen uyt het doode liſchaem boozt komen/ die van honger ſouden ſterben/ wanneer het doode liſchaem verteert ſou zijn/ t welch ſp achten als een onbergeeffelijcke ſonde. De Braminy, of Prieſters/ (in het gemeen te ſpreken) zijn in 82. Caste, of geſlachten/ verdeelt. De Vertaes zijn van hooger ſlagh als al de anderen. Hun gewaet is een gordel van een Luy-paerts bel/ een lap van de ſelve huyt hangt van hunne lincker ſchouder over den arm heen/ anderſints zijne naecht. Sommige dragen een driedubbelde draedt/ van de rechter ſchouder over den arm hangende/ als een teeken van hun bedieningh / en een gedachtenis van de drie Sonen van de tweede Scheppingh.

De Cutterijs zijn Oorloghs-lieden/ bloedt-bergieters / vleesch-eters/ en onkuiſch; men noemtſe meefstendeel Rajas of Koningen/ ſp hebben 36. Caste onder hen ſelben / zijnde onder hen niemandt / of is afkomſtig van een van de ſelve. Van deſe Caste is er een die lange jaren het beſit van Indoſtan heeft gehad / namentlijk de Paramors, tot dat Aladin, Koninck van Delly, Guzaratte hem met geweld ontnomen / en het overige geweest booz de nakomelingen van den Tamerlaen vernietigt is. Meden ten dage noemen zy ſe noch Kaſportes, of Koninckshinderen/ levende ſonder Wetten of dwangh. De Shudderijs, of Bannians, zijn Kooplieden / en (heel anders als hun naem mede brengh / dewelcke onnooſel be- teekent) een ſoo arch en bedriegelijck ſlagh van menſchen / als er in geheel Indien te vinden is/ boven al ſuperſtitiens en by-geloovigh. Sp zijn onder daedt gewelddigh barmhertigh/ ſich bedroevende andere menſchen ſoo hardt gehart te ſien/ als vleesch of viſch of eenigh ander lebend Scheppel te eten. Sp ſullen ſelf geen Lups noch Wop dooden/ noch eenigh van diergelijck gewoonte / al wilde men hen 10000. guldens geven / ja koopen de byſpeydt van dit gebierte booz gelt/ van het Boots volck/ dat daer anders korte metten mede maken ſou. Sp hebben Caſſijupſen booz oude/ lamme/ ſiecke of verhongerde Scheppelen / booz Vogelen/ Beſten/ Katten/ Ratten/ of diergelijcke/ hebbende boozname mannen/ uyt de Priſſelans, het edelſte Caſt, beſteelt/ die daer op paſſen. Sp zijn alle van de leere van Pythagoras, geloovende de overdracht der Zielen/ in het een of het ander gediert/ volgens den aert van een pder menſche; gelijk als de ziel van een bronchaert en goddeloos menſch in een Swijn/ die van onkuiſchen in Honden of

Waarom
ſp hun
dooden
verbranden.

Beſchryf-
der Bra-
mines.

Bannians
groot be-
driegers/
en byge-
loevigh.

Volgen de
leere van
Pythago-
ras.

Wep.

Gepten; de bedziegers en behevifden in een Nef/Crocodil en Wofch; de lapaerts in Zeeren; de oploopen den in Eygers; de moedigen in een Leeuw; de bloedtdoofstigen in een Wolf; of in een Slangh; de mepneedige in een Daddie; of diergelijcken. Maer de ziel van beleeftde/ brome/ nuchtere / en diergelijcke Godbezuchtige menschen/ gaen ober in het Dee/ Ossen/ Roepen/ Buffels/ Schapen/ Opebaeren/ Duijben/ Coztel-dummen/ &c.

De laetste soort zijn de Wifes, een naem afgetrocken van dien Wile daer hier booz afgesproken is/ betekenende een Arhepdis-man. Dese woorden wederom in twee gedeelt/ in Wile en Coolee, de eerste ober-een-komende met de Bannyans in onthoudinge/ maer de andere sich geenes dincas onthoudende / het heeft leven of geen. De eerste slaght woort wederom in 36. Caste verdeelt.

Het beslupt is endelijck/ dat dese booz-verhaelde vier Casten in bozige tijden so goddeloos en moertwilligh wterden/ dat Godt Ruddery belaste/ een grooten wint te verwoecken/ om dese hoofse generatie wech te blasen/ gelijk hy gedaen heeft/ zijnde de windt soo geweligh/ dat self rotten en klippen in stof van een vloegen. De Zee begaf sich ver boven sijn gestelde pafen / de Ganges upt haer gehepligde groeide/ waer booz het al verloozen ginck/ behalven eenige wepnige eerlijcke Mannen en Vrouwen/ die oberbleven om het menschelijck geslacht weder te herstellen. Dit was de tweede verwoeringh. Nozt daer aen gaf den Godt een Koninck/ boozgeteelt upt het zaer van de Bramijns, genoemt Ducerat, die Ram geteelt heeft/ een Koninck dewelcke seer vermaert is geweest in Godtbezuchtighepdt en hooge daden; inboegen sijn naem noch heden ten dage in hooge achttinge gehouden goet; soo dat wanneer se seggen/ Ram, Ram, het selve soo veel beteeckent als/ alles goets moet u geschieden.

Maer om te toonen de swachhepdt van het menschelijck geslacht / by verloop van tijden zijn de menschen wederom boos en verbloechelijck geworden. So dat Ruddery belaste de aerde haren halg te openen / en dese hoofse menschen te verfin den/ behalven eenige wepnigen/ die ten derde mael de aerde weder bevolkten. En als dan (gelijck als Bremauw van te bozen gedaen had) Vifney, de Middelaer van de Goddelijcke genade/ klom na den Hemel / latende Ruddery om dese pfero eentoe te bestieren / ten ende van welcke bestieringe hy oock eenmael in het Paradys sal opgenomen worden/ om daer met de anderen booz eentigh te rusten/ dese vier tijden van leven / geven sy den naem van Curtain, Duaper, Tetrajoo, en Kolec.

Belangende het laetste Gozdeel / houden sy dat het selve verschijckelijcker sal zijn als het ander / dat de Maen bloedt-roode sal zijn / en de Son sijn stralen als brandende swavel van sich geven / met een schijckelijck geluyt van gedonder / en een blamende roodighepdt ober den Hemel gespreept. De vier Elementen/ waer upt de Werelt bestaat/ sullen soo lang een verschijckelijck gebricht optstaen/ tot dat endelijck alles tot een dooche verwoeringe sal gekomen zijn. Als dan sal Ruddery alle goede brome menschen opboeren na den Hemel/ de boosen sullen vergaen/ maer de Tschamen/ soo wel van den een als van den ander/ sullen nimmermeer weder opstaen/ alsoo sy de opstandinge niet gelooben konnen.

En alhoewel dit volck / dooz een gewillige onwetenehepdt geloof/ en gelooben wil/ dat thinnen Shalter, of Cabala, den van Godt gegeven is/ soo moeten se ewerwel bekennen/ deselve geheel op oberleberingen gegrout / en upt vercheppen geschiedenissen/ soo Joodische als Heydensche, gesmeert te zijn.

Dit mag men ewerwel niet boozby gaen/ dat dese Bramijns of Bannyans, in hun schoolen en andere plaetsen de stilwijgenthepdt ten alderhooghsten betrachten.

Hoofsept en goddelooshepdt der menschen van God veel mael gestraft.

Hun gozdeen van't laetste Gozdeel.

Hoofsen de opstandinge der doode.

Bestien groote stillewijgenthepdt.

Hunnen
Sabbath.

In de ſchoolle woort hen niet toegelaten in vijf jaren tijts te ſpreken/ daerſe maal-
hander alleen met wiſſen onderrechten. Sp bidben aen na de Sonne gekeert / ſp
eeren de Engelen / bperen den Maendagh als hunnen Sabbath, onthouden ſich
van ~~thoede houthoulijchen~~ / ſommigen oock van het eerſte / ſp verriecken ſich gaern
met witte bleederen/ hoeften noch ſpouwen niet gaern/ onthouden ſich nauw van
ſwoeren en Godts-laſteringe / als oock van alle vermaechelijchheden / ſp bzin-
ken gemeenlijck water/ gelooben den oberganch der Zielen/ van menſchen in
Beefſten/ offeren ongezielde offerhanden/ loochenen de opſtandinge des vleeschs/
ſchouwen ſich eenigen pot of kroes met de mond te roeren / maer laten lieber
het gene daer in is/ van herre daer in loopen. Sp eeren de Ouders ſeer/ eten noch
bzinken met de lippen die van een anderen Godtsdienſt zijn. Sp waſſchen ſich
dickmaels/ raechen geen onſupbere dingen aen/ inboegen ſp in geenen deele van
de Pythagoriſten verſchillen.

Hebbende aldus deſe menſchen hunnen Godts-dienſt beſchreben / ſullen wy
het ſelbe doen met een andere ſoort van menſchen/ die in Suratte en Guzaratte ge-
vonden worden / genoemt Perſees, als aſchornſtig van de Perſianen, her-
waerts gebannen dooz den dapperen Koninck Jeldgire, in het Jaer 653.
om datſe de Mahometaeſche Ketterp / en de Beſnydinge niet wilden toe-
ſtaen.

Zeden en
aſchornſt
der Indi-
ſche Per-
ſeen.

Deſe quamen in India (ten tijden als Omar, de tweede Chaliph na Mahomet;
Perſia ſich onderwoorpen had) in 5. Juncken, zeptende van Jaques na Surratte,
daerſe/na eenige onderhandeling met de Raias en Bannyans, endelijck aengenomen
wierden/ met bzhjeyde hune eigene Godts-dienſt te gebzupchen / afgetrocken
van den Koninck Guſtaph van Perſia, die geregeert heeft in het jaer des Werelts
3500. 500. jaren dooz de geboorte van onſen Salighmaker. Soodanigh luydt
het gene in hun Zundavalla, of Wet-hoek/geſchreben is. Ten tijden als Gu-
ſtaph, (de 14. Koninck van Kuyomarras, die de ſommige dooz Noah nemen) in
dit vermaerde Rijck de heerſchappp boerde/ waren hier twee getrouwde lieben/
Elpintaman en Dodoo, arm van tijdelijcke middelen/ uyt China van geboorte.
Deſe leefden lange te ſamen in goeden naem en bzyde/ maer altoos ſonder gunſt
van het geluck/ en kinderen/ alhoewel Dodoo menighmael om een Soon gebe-
den had/ gelijck ſp endelijck daer mede gezegent wiert. Welcken Soon dooz bzo-
men/ en diergelijcke openbaringen/ groote en wonderlijcke beſoften kreegh / niet
alleen tot verbaeſthepdt van ſijne eenboudige Ouders / maer oock ſelf van den
Koninck van China; dewelcke aengedzeben dooz afgunſt / en geloobende eenige
valsche aenzengers/ ſocht alle hoop te benemen / dooz vergift of diergelijck ge-
woet den Jongelinch doodende: Maer (om te toonen datter een hooger macht
boben hem was) al wat den Czjan in het werck ſtelde was te vergeefs; doch om
doortſ alle ſwarighpdt dooz te komen/ nam ſoo den Soon als de Ouders dooz
hun Vaderlandt China te verlaten / en een ſeker verblijf / in eenigh ander getoet
te ſoecken.

Godts-
dienſt van
de Indiſche
Perſeen.

Zertoof
een booz-
name hep-
tigh onder
den.

Sp reysden endelijck een berren wegh/ ſagen veel wonderlijcke dingen/ gingen
verſchepden Sibieren te voet over/ bleven in geenige plaerſen ſtil / tot datſe ende-
lijck in Perſia quamen / daer ſp ſich ter neder ſloegen / met meeningh aldaer hun
verblijf te houden. Zertoof, (want ſoo was des Jonghmanns naem) gelijck alle
bzorne lieben ſchuldigh zijn/ verſleet het meefte van ſijnen tijt in heplige aendach-
tigheiden / en op een ſekeren tijdt booznamentlijck (aemmerkende de verkeert-
hept van des menſche leven) voelde ſp ſich met bzoefhept aengetaſt/ beneffens een
groote begeerte het ſelbe te herſtellen en te veranderen : maer bindende de plaets/
daer

daer hy in was / niet eenfaem genoegh om sijne gedachten te oefenen / begaf hy sich op wegh / niet rustende / tot dat hy in een dupster dal gekomen was / omringt met twee hooge bergen. Aldaer begint hy sijn gebeden / met gebogen knien / en opgerichte handen / wanneer een heerlijcken Engel by hem quam staen / wiens aengesicht was blijckender als de Sonne : dese hem groetende / seide : Hayle Zertoost, ghij Maan Godts / wat is het dat ghij begeert ? Hy daer op / gaf tot antwoort : De tegenwoordigheyt Godts / om sijn begeeren te ontfangen / tot onderwijfinge van mijn volck. Sijn gebedt en begeeren wiert toegestaan / sijn lichaem gesupbert / sijn oogen bezegelt / tot dat hy het Element des vyers / en de hooger Hemels- hiooten doozhy was / waer na hy dooz de hoogste Maesestept gestelt wiert / dewelcke met sulck een heerlijckheyt omringht was / dat hy deselve niet kost aensien / tot dat hem de oogen van een Engel gegeven wierden. Aldaer endelijck ontfanght hy sijne Wetten / upt de mondt van den Almachtigen self / (wiens woorden waren omringt met blammen vyers) dewelcke soodanigh waren dat sommige van de selve niet mogen geupret worden. Zynde hy endelijck in staet om haest wederom te vertrecken / badt hy endelijck de hooge macht / hem te willen toelaten / soo langh te mogen leven / als de werelt soude staen / om dooz soo langen levens tijd / het volck sijn leeringh te beter te kormen implanteren. Godt erbarmde sich over sijn eenboudigheyt / en toonde hem in eenen spiegel de heranderingen der tijden / de boosheyt van Lucifer , de ellende van het mensche-lijck geslacht / beneffens verscheyden andere seltfaemheden ; waer ober hy terstont sijn eerste begeeren liet baren / inboegen / wanneer hy aengebeden had / hy sijn boeck / genaemt Zundavallaw in sijn slincker hant nam / en een weynigh Hemels- vyer in sijn rechterhandt / en wiert alsoo dooz den booznoemden Engel / genoemt Bahaman Umshauspan (die de locht met sijn goude wiecken kliefde) weder in het selve dal nedergezet / daer hem den Geest gebonden had. Zertoost nu een man van grooter ervarentheyt geworden zijnde / wapent sich selven tegens alle boosheden en besoeckingen / en begebende sich upt sijn Heremijtagie , reysf wederom na hups / om sijne ontfangen Wet / en de vzeught van sijn hart / sijne Ouders mede te deelen. Satan (die hem altoos in al sijn booznemens trachte den boet ober dwers te setten) pooght hem hier op te verlepden / en na dat hy sich verschoont had / van alsoo sonder verlos hy hem te kormen / verklaert hem sijnen ongebeynsden vziendt te zijn / hem versekerende dat den Engel hem bedrogen had / dat Godt sijn stout bestaen hate ; want indien hy hem bemindt had / hy sou hem soo haest niet hebben laten van hem gaen / al het welck kilaerlijck bleech / upt het ontfeggen van het gebedt / namentlijck / soo lang te leven als de werelt soude staen : dat sijn arbept / dewelcke hy aenbingh om de menschen te bekeeren / te vergeefs en pdel was ; zijnde der menschen sinnen al te vast aen de vyzheyt en pdelheyt gebonden : dat sijn boeck vol was van leugens / en dat hy in groote schande en gebaer verballen sou / indien hy het selve begoft dooz te stellen : dat sijn vyer dat hy mede gebrecht had / een Element was sonder genade / en bukten gebreuk in dese heete gewesten ; endelijck / indien hy al dese dingen wilde laten baren en hem aenhangen / hy soude hem alle vermaech / eer en genoegen laten toekomen / beneffens de macht van vzeemde wonderheden aen te rechte / waer dooz hy als een Godt sou ge-eert worden / en indien hy het selve wepgerde te doen / sou hy toonen een groote sot te zijn / en sijn liefde onwaerdigh.

Zertoost vernam wel haest wse desen besoecker was / namentlijck Lucifer , waer ober hy hem verforcht af te laten / en / tot vermeerderingh van sijn schrick / in gedachten te roepen / hoe hy ter oofsaech van sijn staetsucht den Hemel verloo-

Sijn God-
bych-
tigheyt /
en Godt-
lyke open-
baringen.

Wozt ten
Hemel ge-
voert /

en weder
op d'aerde
gebracht.

Wozt van
den Wy-
del ver-
forcht /

die hy we-
derlaet en
bestraft ;

Maer op
die hem
weder
berlaet.

ren had; en hoe hy upt enckel quaecht-aerbighedyt bewogen wiert / alle anderen tot een gelijcken val en verbloekingh te brengen: dat vorders dit ſelve boeck/ daer hy ſoo laſterlijck van ſpach/ hem verdoemen ſou/ en dat byer hem pijnigen/ **benefits ſoo veel ſwarre leugenaers en laſteraers als 'er mochten ſijn; ober** welcke woorden den vpandt verbaest en oberwoonnen zijnde/ hem berliet. **Soo** haest was den Duyvel niet wech/ of Zertoost begeeft ſich weder op de ganch/ en quam ten laetſten by ſijne Ouders. Of hy wel van hem ontfangen wiert magh een pder oordeelen: **hooz hem/hy wachte niet langh al ſijn wederbaren van ſtuckje tot beertje aen de oude lieden te verhalen.** Dodoo, die goede oude Matroon, achte het een onbergelijcke ſonde/ indien ſulck een ſrape jonge Propheet, als haer **Soon was/ lange vooz de werelt onbekent bleef/ waer ober hy Jan alle man de gantſche ſaech te hemmen gaf: van haer ontfanchenis/ droomen/ haer Godt ſaligheyt/ ſijn verruckingen/ openbaringen/ ſonder de epgenſchappen van haer boeck te vergeten/ ſijn geſag om alle menſchen als koozjongens te commanderen.** Al het volck ſtondt verbaest/ en een pder hadder den mond vol van / ſoo dat de gehele ſaech endelijck den Koninck Guſtaf ter ooren quam/ die verhalen ſeer verlangde den Man te ſien en te hoozen/ 't welck geſchiedende/ wiert hy ſoo wel van hem ondertweſen/ dat hy in ſijn epgen Godts-dienſt begoft te waggelen; 't welck ſijne **Profeets vernemende/ ſochten alle middelen om hem weder om te ſetten; en om het ſelve te beter upt te werck/ kochten hy de Dienaers van Zertoost om/ en deden dooz de ſelve doode menſchen beenderen/ en doode ſtorben en diergelijcke leggen; dingen dewelcke ſeer hatelijck ſijn by de Perſianen.** Hier op gaenſe by den Koning en vertoonen hem dat deſen byemdelingh/ een verbannen menſche/ en van een onſupbere verkeeringh was/ gelijck men ſou waer maken dooz de ſtoffe daer hy op ſliep. **Hy krijgen endelijck den Koninck ſoo ver dat hy het werck onderſoecht/ en vindende deſe dingen by hem/ verbloecht hem/ en doet hem/ tot belooning/ in een dypſtere gevangenſ ſetten.** Maer deſe ſijn ellende duerde niet langh/ want den Koninck hebbende een paert van groote achttingh dat geheel krank was/ beloofte een treffelijcke belooningh aen die gene die het ſelve ſou konnen geneſen/ veel begeerden het geld wel/ maer doſten het werck niet onderſtaen; tot dat Zertoost, ſjoozende van deſe ſaech/ een dyanck toemaecht/ en het beeft daer mede helpt; 't welck den Koninck ſoo aengenaem was/ dat hy den armen Propheet weder in genade aernam/ dooz welcke gelegentheid de bedrieghlijckheid der boofe Papen vooz den dagh quam/ en Zertoost te beter plaets kreegh ſijn leeringh voozt te plantien/ en niet eenige wonderheden te bebeſtigen.

Zertoost
woz: be-
kent/ en
beminde
van ſijn
Koninck;
doz hy ge-
haer van
de Profe-
ters.

Wozt in
gevang-
nis geſme-
ten/
en weert
verloft
dooz het
geneſen
van een
Paert.

Verſoek
des Kon-
nicks
aen hem/

Het gebeurde dat den Koninck/ het zy opgemaecht dooz ſijn Geertelijcken/ of dat hy oordeelde dat Zertoost alles konde te wege brengen/ hem vooz hem deed komen/ betoonende een groote genegentheid ſijn Leere en Godts-dienſt aen te nemen/ onder voozwaerde dat Zertoost hem vier dingen wilde toeflaen: het eerſte/ dat hy noyt ſterben ſou; het tweede/ dat hy ſou mogen ten Hemel klimmen/ en weder afkomen ſonder hinder/ ſoo menighmael als hy begeerde; ten derde/ dat hy weten mocht wat Godt gedaen had/ deed/ en doen ſou; ten vierden/ dat men ſijn lichamen nergens ſou konnen queten of wonden.

Zertoost ſtondt al een wepnigh verbaest ober deſe voozſtellingen: maer ſterbe dat het anders onnooglijck was ſijn Leere te doen aernemen/ antwoorde hy den Koninck/ dat men deſe epgenſchappen aen eenigh menſch beſtedende hem inder daedt tot een Godt ſou maken/ meer als een menſch; maer dat den Koninck ſou gelieben een van deſe drie dingen te begeeren/ latende de drie anderen vooz ſoo veel andere Perſonen/ die hy daer toe verkieſen mocht. Dit nam den Koninck aen/

en verhoort het tweede/namelijk ten Hemel te mogen klimmen: Zijn Priester gaf hy Godts gehepenen te mogen weten: Maer zijn oudsten Soon/Pilchiton, wiert gegeven eenwigh te mogen leven; en des Konincs Jongste Soon/Esparid, verkreeg niet te konnen gequert worden. Dit alsoo verkrege zijnde/wiert den Zundavaltaw geopent/en alsoo dese nieuwe Leering van een pder aengenome.

Desen Zundavaltaw woort in drie deelen verdeelt; het eerste spreekt van de stamende sterren-kunde/ genoemt Astrodeger, zijnde bevolen aen dese lieden dese Jesopps, of Wijsen/ noemen: Het tweede deel handelt van de Natuer-kunde/ en woort vertrouwt aen de Hackeams, of Medicijn-meesters: het laetste spreekt van den Godts-dienst/ genaemt van den Winder/ Zertoot, zijnde de Predikanten of hunne Daroos aenbevolen. Een pder van dese Boecken behelst 7. Capittelen, of Hoofst-stucken/ hebbende maer een wepnigh aengaende den Godtsdienst. Den Zertoot heeft oock zijn drie bysondere deelen; sende op de drie geslachten van menschen/ als de Lecken/ de Clercken en den Opper-Bisschop; gevende een pder van deselve bysondere geboden/ als 5. tot de eerste/ 11. tot de tweede/ 13. tot de derde. Streckende de eerste om tucht te onderhouden/ en gebeden te oeffnen; het tweede om de Priesters in de omstandigheden van den dagelijcschen Godtsdienst te onderwijzen; en het derde om den Disoor, of Paus, in sijne gerechtigheden en bysondere plichten te vestigen. Alle welcke bysonderheden top/ om lanchheyt te schouwen/ doozhy gaen.

Dese Perleen, mogen alderhande spijsen eten/ maer ter oorsaech van de Mahometanen en Bannyans, onthoutwense sich van Ossen- en Verchens-bleesch: Sp eten selden te samen/ op datse malhanders onsupberheyt niet souben hornen deelachtigh te worden: een pder heeft sinen eegen kroes; en indien bygeval pman van de selve Galt dien kroes mocht hornen te gebruiken/ soo wast hy het eerst drie-mael/ en onthoudt sich een goede wijl daer upt te dincen.

Sp onderhouden ses Jaerlijcsche Feest-dagen/ de eerste genoemt Medulurum, gehouden op den 15. van Fere, of Februar, 2. Petulan, op den 26. van Sher-var, of April; 3. Yacrum, op den 26. van Mahar, of May; 4. Medearum, op den 16. van Deb, of Augustus; 5. Homeperamadum, op den 30. van Spindamud, of October; 6. Medulan, op den 11. van Adebese, of December/ zijnde alle ter gedachtenis van de Scheppinge of maentlijcsche weldaden. Na pder van dese Feesten eten se een kleen mael/ en dat maer eenmael des daeghs/ 5. dagen achter een/ en soo menighmael de leerken eenigh bleesch eten/ brengen se daer een gedeelte van tot hunnen Eggaree, of Tempel/ om den Heere daer mede te versoenen/ om dat/ tot onderhoudt van hun leven/dese Schepselen vernieticht zijn.

Datse boders het yper aanbiden/ geschiedt ter gedachtenis van het yper dat Zertoot upt den Hemel gebracht heeft/ volgende daer in de Veitalen na/ of in naapingh van de Joden, en het yper dat Levit. 6. 13. van den Hemel gesonden wiert/ en bevolen altoos handende bewaert te worden. Men vindt dooz Persia menigte van dese Yper-plaetsen/waer van verschepten dooz Heraclius, Roomsch Kesper/ vernietigt zijn/wanneer hy tegens Cosroes oorloghde; (te welken tijdt Mahomet in zijn Heyt diende) andere blijven noch tot op den tegenwoordigen dagh/ zijnde het yper daer op in 1000. jaren niet eens uptgegaen. Soodanigh Yper hebben de Perles in India van gelijcken/ t welck 200. jaren achter een gebracht heeft. Hier valt oock aen te merken dat dit Yper niet gemaecht wort/ dooz eenigh hout/ hoelen/ of diergelijcke handende stof; maer van spenckels van heet brandend getempert stael/ opgewecht of dooz eenigh blixem-yper van den Hemel/ of een Ignis fatuus, of aengestreecken upt-ademing/ of oock wel dooz Brandt-glasen.

woort ten
derle vol-
daen/
en daer
ober sijn
Godts-
dienst aen-
genomen.
Inhoudt
van sijn
Wer-
boeck.

bysonde-
re yden
der Per-
seu.

Hun feest-
dagen.

Daerom
is het yper
aenbidde.

Yper-
plaetsen
in Persien
en Indien.

Hoe si
hun eeu-
wig Yper
aenstelen

Maer of het gebeurde dat dit Wper most geboedt worden / soo omringen de Distoer en andere de heplige plaets / blijvende daer 12. voeten van afstaen / en den Priester / na eenige gebaren / geeft sijn boedtsel aen de blam / en wederkeerende tot het ander volck / doen het met malkanderen eer aen / gelijckse oock doen aen alle dingen die eenige gelijckenis met het Wper hebben. Sp houden vorders booz een groote godloofhepdt in het selve eenigh waeter te werpen / of te spoutwen / of het selve onnoediglijck te gebruycken ; gelijckse oock hout en diergelijcke stoffe eeren / om dat deselve boedtsel aen dese heplige blammen verleenen.

Hun wijse van doopen is soodanigh : Soo haest als het kindt is gebozen / woort den Daroo ontboden / dewelcke niet verstoet / maer zijnde hem aengezeght de rechte tijdt van de geboorte / begint ondersoek te doen op het geluck of ongeluck van het kindt ; alsdan bindt den Daroo den naem / dewelcke hem of haer van de moeder woort opgeleght. Dit gedaen zijnde / begeben sp sich gelijckerhandt na de Eggaree of Tempel / daer den Priester een woepnigh schoon-waeter in een bast van een gewijde Boom doet / gendemt Holm, groepende in een plaets van Persia, gheten Yezd, niet ver gelegen van Spahauwa ; alwaer op eenen bergh / Albors, een Wper-plaets is / dewelcke nopt is uptgeblust geweest van de tijden Abrahams af / die op een tijdt met Gultasp geleest heeft / en dienvolgens van beelen by-geboont en ge-eert woort ; welcken Boom Zertoost eertijds sou gezegent hebben / zijnde van sulcken aert dat het geen beschaduwingh lijdt. Apt dese schoze van woort het waeter op het kindt gegoten / zijnde een gebedt daer by geboeght / dat het van al sijn sonden magh gereprijcht worden. Op sijn seben jaren ouderdoms woort den Doop door den Daroo bevesticht / en het kindt geleert sijn gebedt over het Wper te doen / maer niet een kleedt om den hals gebonden / t welck den moridt en de neu/gaten bedecht / op dat sijn sondigen adem het heplige Wper niet konne te besmetten. Dit gedaen / dvincht het een woepnigh waeter / hauwt het blad van een Gzanaet-boom / wascht sich in een waeter-bach / bekleeft het naechte lichaem met een sijne Shuddeero, of linnen / komende tot onder de lendenen / bindt een gozdel van Carneels haer om de lendenen (t welck hy geduerigh draeght) ; en na een hozt gebedt / dat hy nopt een asvallige of ander boos mensch magh komen te worden / maer altoos boozgaen in het eeren van het Wper / etende niemands eten / noch dvinckende permands dvincken / als alleen sijn eppen ; hier op woort hy gezegent en booz een oprechte Persee gehouden.

Wonder-
like
Boom/
van Zer-
toost ge-
segent.

Wpeemde
plechtig-
heden en
gebaren.

Maniere
van hun
Woutwe-
lijcken /

Omstan-
digheden
en Cer-
monien
daer toe
gepleegt.

Hun Houtwelijcken gaen op dese wijse / in 5. vorders verdeelt : 1. Shaulan, of een houtwelijck tusschen twee jonge kinderen / by hun ouders toegestaan ; doch booz de kinderen self onbekent / op dat den een of den ander komende te sterben / den dooden niet berooft en blijbe van de Hemelsche besittinge ; 2. Chockerfon, een tweede houtwelijck ; 3. Codeherahalan, wanneer sich de Woutwe self een Maan verkieft ; 4. Ecklan, wanneer een dooden / die van te voren nopt is getrouwt geweest / na sijn doot (gelijck booz henen geseght is) gepaert is ; 5. Ceterfon, wanneer permant die geenen Soon heeft sijn Dochters Soon tot een kindt aenkeemt / &c. De omstandigheden sijn soodanigh : Den Daro, of Priester / komt te midder-nacht in huys (dewijse in geen Kercken trouwen) en bindt de twee / die getrouwt sijn / len worden / op een bedde by malkander leggen : tegen malkander ober staen twee Kerckelijcke lieden / hebbende eenige Rijs in hun handen / (een upbeelding van bruchthaerhepdt) alsdan leyt er een sijn boozste binger op het boozhoofst van de Wupdt / en draeght haer offe dien Maan tot haer Wetgesel begeret : dewelcke Ja antwoordende / woort het selve van gelijcken den Wupdegom boozgehouden. Den Wupdegom doet een belofte van een seker stuck gelts : Sp antwoort dat

fp/

sp/ en alles waerfe heeft/hem toebehoort. Daer op stropt hen de Priester de Rijs op het hoofd/ en bidt dat sp mogen wasschen en toenemen/ gelijk als de vruchtba- re Rijs. De Vrouwen van de Dochter geben alsoan het beoofde houtwelijchs- goeds/ en geheele acht dagen worden in vzeugde doozgebracht.

Hun Begracffenissen zijn soodanig: Sp leggen het doode lichaem in een doot- kleet/ gedurende welken tijt al sijn maegschap sich selven slaen en smijten/maer in groote stilte/ t welck duert tot datse hornen op 50. of 100. treden na by de Be- graef-plaets/daer de Herbood, of Priester, hen ontmoet/ blijvende supst tien doetz van haer af/ hy bekleet met een geelen omslag/ en een dunnen Tulban. De drager s dragen het lichaem op een pferen Ware (alsoo het hout daer toe niet magh ge- bruycht worden/ dewijl het het Wyer is toe-ge-eygent) na een kleenen oben/ daer men eenige oude gebaren aenrecht; die gedaen zijnde/ hijst men het lichaem op het hoogste van een rondt steenen gebouto/ zijnde 12. boeten/ hoogh en 8. in den omganc/ hebbende alleenigh eenen inganc/ aen de nootd-oost zijde/ daerfe dooz een nauto gat het lichaem in het gemeen graf laten dalen/ de vrome dooz het een/ en de boosen dooz het ander. Het Gebouto is boven plat en open/ met wit leem beplepft/ hart en glat/ gelijk dat van Parijs is. In het midden is een gat/ ne- dergaende tot onder in het gebouto/ gemaecht om de verrottingh van de vertee- rende lichamen in te laten/ dewelcke daer naecht opgeleght worden/ dooz de stra- len van de vrandende Son/ en de stindende honger van alle roof-vogels/ van Die- ren/ en andere/ dewelcke hier gemeenlijck hun aes halen/ scheurende het rau- we bleefch op een affchoutwelijcke wijse van een; inboegen de stanch van dese misghandelde lichamen/ die op sommige plaetsen wel 300. in het getal zijn/ soo geteldigh is/ dat het een pder sou doen affschrieken van sulchs te naberen/ ten waer de vzeemdigheyt van soo een wonderlijcke saech te sien den vzeemdelingh alle walgingh en schrick te boven deed komen. De Perlen hebben oock seer noo- de dat sich daer eenigen vzeemdelinck op begeeft.

Maniere van hun begracffenissen.

Beschijf- bingh van hun Gebou- den.

Groote stanch der Lijken.

Hier mede een epide makende van de Zerden en Godts-dienst der Bannjans, Brainijs, en Indische Perlen, sullen wy weder onse reyse verbazderen naer Perlien.

Op den 17. van Winter-maent gingen wy te scheep in het Schip Willem, na Gembroon in Persia, in geselschap van de Wifel, het Hart, en noch andere vrabe Schepen/ met wel 300. Slaven die de Persianen in India gekocht hadden/ soo Perlees, lentews, of Heydenen, als Bannaras en anderen. Op den 18. van de selve maent voeren wy onder de Tropicus Cancri deur/ en hadden des anderen daeghs de verheffingh van de Noort-pool, op 24. graden en eenige minuten/ namentlijck daer de Persiaensche Golf, of boesem/ nauto begint te worden/ vertoonende hier de stranden van Carmania, en daer van Arabia.

Berreck naer Gembroon.

Wit laetse heeft den naem van Arabus, Soon van Apollo en Me-vrouw Ba- bilonia, het is sieden ten dage meer verhozen/ onberoemder als in vroge tijden/ als waemert het was de jay-plaets van geleerde en deftige Mannen/ alsooder in geen gemesten der werelt beter genees-meesters en Philosophen gebonden wier- den/ gelijk Galenus, Avicenna, Ben Abdilla, en anderen/ welckers namen ich hoortheyds halven doozby ga/ sullen getuygen.

Beschijf- bingh van Arabia.

Hun tael is soo aengedem/ dat men gemeenlijck onder hen seght/ dat de Wep- ligen in den Hemel en het Paradijs deselve spreken. De Tien geboden zijn in desel- ve geschreven/ als oock den bedrieglijken Alcoran. Indien gy te locken zijt/ dooz welckende Gommen, lieffelijcke vruchten/ soet-ademende Bloemen/ en dier- gelijcke aengename dingen/ soo seght dat Arabia de Phoenix is van het Oosten/ het hoit begrijp van dermaech/ en met Augustinus, het Paradijs selve. Het is die- der.

Alcoran in d' Arabi- sche tael besch: evf.

Arabia vrucht- baer van yucceria.

derhande: het woefte/ ſteenachtige/en geluckighj Arabia. Verſchepden andere na-
men woorden de een en de andere gedeelten door de Schrijbers noch gegeven / die
top woort op gaen/ alſoo deſen de meefte bekent zijn. Den Kedar, daer David van
ſingt/ is in het eerſte/ Horben Sinai in het twee/ als oock Jathup en Mecca, Ste-
den van name onder de Turcken. Het laetſte draeght roem op de geboorte plaets
van den bormen en lijdsamen Job, en menighj van treffelijcke Steden. Een
dingh ſtaet noch aen te merken/ dat de Hebreuſche, Chaldeeſche, Arabiſche en
Syrilche ſpzaaken/ dewelcke van de Hebreuſche afkomen/ beneffens de Griek-
ſche en Latijnsche, wel eer een eppen beſittinge hebben gehad / maer nu nergens
als by uptſteekentijepd geſproken worden: en dat de Heydenſche Goden/ Ju-
piter, Saturnus, Mars, Apollo, Juno, Diana, Venus, en noch vertigh dypſent ande-
ren/ die men booz ſienen door de geſeele werelt plag te eeren/ als nu nergens meer
ge-eert worden; ophoudende de oude Afgoderp/ met de genoemde Godt- ſpzaaken
en Oraculen, ſoo hoogh by hen gewogen/ met de komſte van den Saligjmaer
der Werelt/ Jeſus Chriſtus.

Gelegent-
heyt der
Perſiaen-
ſche Golf.

Geboert
van Sir
Robbert
Sherley.

Iſques
een ſtercke
Stadt/

by de En-
gelſchen
ingenome/

booz den
Perſiaen.

Beſchry-
ving van
Ormus.

Wp laten nu Arabia, en ſteeken ober de Golf van Perſia, anders genoemt de
Babylonilche Zee, by Plutarchus in het leven van Lucullus; en Jonmachama by de
Syriers. Hier heeft men ſich te wachten na het woort van Sir Robbert Sherley,
booz het woort Guader, (in oude tijden Dendrobola gendemt) niet verre gelegen
van Guadell, op 25. graden/ alwaer het Compas 17. graden en 15. minuten vari-
eert of verandert. Dit is een quade haven/en behoort van een trouwloos volck.
Onder ſchijn van vrientſchap/ trockenſe Sherley en ſijn Wpſprouw aen landt/
daer ſp (ten ware door toedoen van een Hodgee, die hun woornemen had gemaect)
fouden ongetwijfelt vermoort zijn gewoorden/ beneffens hun Capiteyn Newport,
alleenlijck om hen te beroben. Wp quamen tot Jalques, of eerder Jeldquis, van
Jeſquird, Soon van den Koninck van Carmania, die hier geſtozen is/ (Plinius
noemt het Callandra) een Stadt op de ſelfde Golf, of boeſem/ gelegen op de hoogte
van 25. graden 58. minuten/ 40. mijlen zuidwaert van Ormus; Een plaets door
de Portugeelen ſterck gemaect/ die hier een ſterck kasteel hebben gebout/ woort
ſien met 17. ſtukken geſchuts/ een ſteensluch/ twee Colubrijs, twee halve/ vier
hoopere belt-ſtukken/ en 1000. muſquetten: Doch altesamen onmachtigh de
Engelſchen tegen te ſtaen/ die/ in ſpijt van al hun ſnoezcherp (tot weerwoezch van
Capiteyn Shilling, het jaer te voren albaer geſlagen) de plaets op den 2. Februa-
ry/ of Wpzoekel/ in het jaer 1622. ingenomen/ doch ontwijſſelijck aen den Perſiaen
obergegeven hebben / die het als nu in ſijn beſittingh heeft. Deſe/ ſchietende ſoo
veel ſchooten als ſp ſchepen ſien/ maken die van Ormus wacker/en deſe weder die
van Gembroon, willende niet gaern door te veel vertroutwen overrompelt woort-
den. In dit Canael begoften wy de ſtraet of enghite van Ormus, zijnde deſe ſtadt
gelijck als den navel van deſen Zee-boeſem/bloepende van Balſorack tot het woort
Rozeigate toe. Den naechſten morgenſtont kregen wy Kiſhmy, een kleen ſlot/ in
het geſicht/ niet ver van Jalques gelegen; daerſe oock gekent zijn het teeken te
geven/ hoe veel ſchepen ſp ſien aenkomen. Den dagh daer aen quamen wy by
Lacas, een ander kleyn Eplandt/ gelegen op de Arabiſche Kuſt/ niet mijlen van
het Eplandt van Ormus. Ormus is heden ten dage een ellendige plaets en een
verlooren Eplandt; alhoewel omtrent 12. jaren geleden/ het een van de woorna-
me Steden van het Oſten was. Een Eplandt/hoe ellendighj het tegenwoortigh
is/ evenwel van de Ouden ſeer wel bekent met de naem van Organa Geri, en
Ormulia, by Joſephus, dat ick van de andere menighbuldige namen ſchijnt;
oock door de Begraeffenis van den Woort Erechreus, waer na deſe

Zee

Zee ook de Roode Zee genoemd wordt.

De hooghte van de Pool is alhier op 27. graden/ en alhoewel dese plaets buren ten de Zona Torrida of drooge riem gelegen is/ soo is'er eventwel van Maap tot September toe/ geen heeter plaets in de Werelt/ misschien ter oorzach van de swavelachtige grondt. Het is alhier de gewoonte in bedden van regen-water te slapen/ 't welck eventwel noch niet seer hoel is/ gaende een pder den geheelen dagh naecht. De Stadt heeft een strappen Buzzar, verscheyden kercken/ en kloosters/ treffelijcke Magazijs en Wapen-huysen/ frappe huysen/ beneffens een soo schoon kaaftel/ als in het geheel Oosten is/ zijnde als noch in goeden standt en weerbaer. De rest leydt te gronde/ daer men eventwel niet van seggen kan: *Nunc seges ubi Troia fuit*; Nu zaeyt men het Kooren daer Troja gestaen heeft, alsoo de grondt niet allen onbuchtbaer is. Men het eynde/ tegen ober Dezar, en de groote Bannyan Boorn/ staende op het vaste landt/ was het boorname gebout/ van de Stadt/ daer de Zee soo enge is/ dat men deselve gemakkelijk met een stuck geschuys kan overschieten. Het geheele Epland heeft niet boven 15. mijlen in den ommeganch/ zijnde de barste grondt van de Werelt/ sonder eenigh geboomt/ of water dat goet is. Het heeft zout en zandt/ schijnende als Silber/ en swavel-mijnen/ sonder pets anders dat besien waerdigh is; en al dese ongelegentheden/ booz haer goede gelegentheyt wijskende/ hebben de Portugeelen het selve de stapel en roem van de Werelt gemaecht: inder daedt sich vertrouwende op verscheyden omleggende Eplanden en Steden/ om haer te ondersteunen/ als Larac, eertydts Azgilla, Kismy, Keys, een Eplandt/ Dozaro, en verscheyden anderen. Inboegen ooghschijnelijck geen plaets beter versiekt schijnt te zijn als dese/ te meer alsoo dese Eplanden en Steden met geduerige en stercke besettingen der Portugeelen altoos boozsien zijn; eventwel wanneer Godt en de Natuer eenige onderganck beschooren hebben/ is sulcks onmooghlijck te kommen wederstaen/ gelijk dese plaets op een bysondere wijs is overkomen/ en dat op sulck een tijdt als se daer het alderminste op dachten. Wy sullen/ tot meerder genoegen van den Leser/ een hoort verhael maken/ van de Dozsten die dese plaets met sijn tegenwoordighheyt en bestiering bereert hebben: de eerste van desen is Sha Mahomet geweest/ die in het 700.ste Jaer van Christus geboorte/ sijn Stoel tot Aman in Arabia gelaten heeft/ en sich nedergeflagen tot Calciar, op de strandt: maer daer sijn genoegen niet vindinge/ sich naer Costak in Mogestan begaf/ 26. mijlen van Jaques gelegen/ daer hy een Stadt boude/ genoemd Ormus, en daer een gedeelte van Arabia haer naem van draeght. Na hem volgde Soliman; na desen Hachan; toen Mahober en Shawranshaw; die de Kroon bracht op sijn Neef/ Emirsha bedin Molong, wiens Dochter en Erfgenaem troude met Seyfadin Aben Ezer, Soon van Allahaw; Heer van het Eplandt Keys. Aldus quam de Kroon op Sha bedin Mahomet, alsoo dese grens Erve na lieten/ zijnde dese humen Neef. Op den welcken Roccadin Mamur, Hamets Soon/ gevolgt is/ dewelcke in het Jaer 1278. gestorven zijnde/ het gebiedt aen sijn jongen Soch/ Seidfadin Nocerat, dewelcke elf jaren daer na booz sijn eygen Woeder verwonnen wiert/ en daer ober gedzongen in Kermacn te blieden/ ter oorzach van de groote macht die sijn Woeder tegens hem te beide bracht. Daer na heeft Cobadin geregeert/ latende het al met sijn doot aen den dapperen Woest Paca Turansha, dewelcke in het Jaer 1480. gestorven is. Na hem quam Mozad Shabedin; na desen Saigersha; na desen wederom Shawer, en toen Safadin of Zedfadin, dewelcke booz Alburquerque overwonnen is/ in het Jaer 1507. en woerdelijck booz den selven gewourght. Nordino, Codjeature, ende Lamscha sochten pder booz hun hoest het gebiedt; maer Mahomet, de rechte Erfgenaem/ wiert koninck ge-

Overma-
rige somer-
hitte als
daer.

Gebout/

Gelegent-
heyt/

en stercke
van Or-
mus.

Koningen
dewelcke
Ormus be-
heerscht
hebben.

koont.

Weshij-
ging van
de belege-
ring en
het innes-
men van
Ormus.

Verbondt
der Engel-
schen en
Persianen.

Haben
van Or-
mus ver-
meestert.

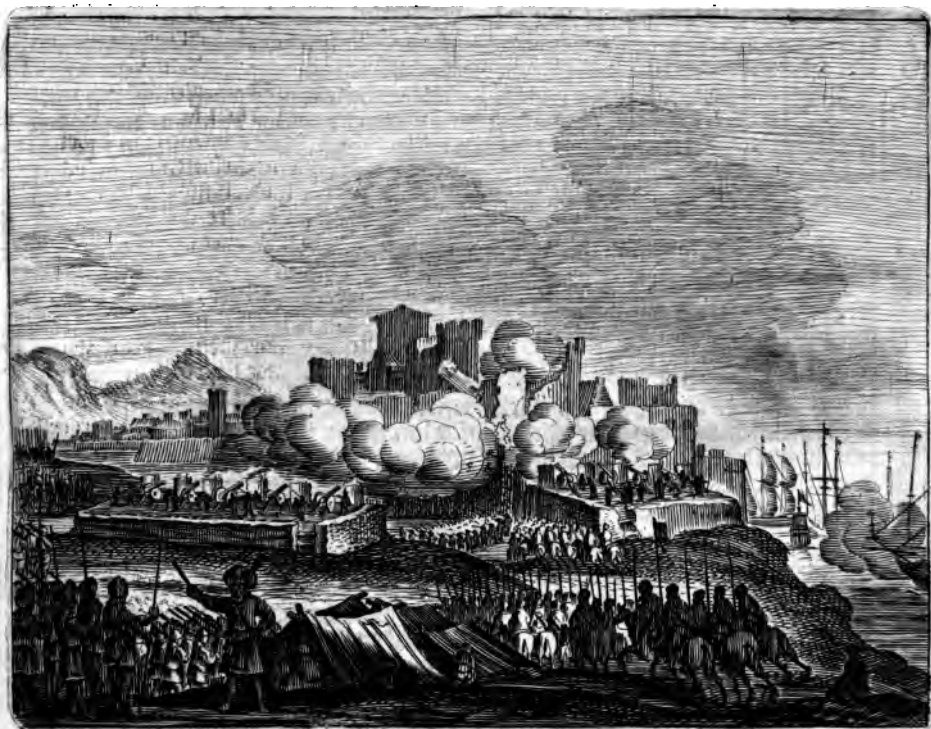
De Persia-
nen woort
gefluyt
met groot
verlies
van de ha-
re.

Portugee-
sche vloot
van d'En-
gelsche be-
vochten/

neemt de
vlucht/
en woort
van de
Persianen
vermees-
tert.

kroont. Dese sterbende wiert desselfs Soon/Seyd Mahomet Sha, tot Koninck
gemaect/ dewelcke in het Jaer 1622. doot de Engelschen vermeestert wiert / en
tegenwoordigh als een gebangen gehouden wort tot Shyra; doch nu is den Persi-
aen voorsijde. De manier hoe dese Stadt ingenomen is dusdanigh. Op het bevel
van den Persiaenschen Koninck Shaw Abbas, daelde Eniangoy Chawn, Opper-
Bevelhebber van dese gewesten / gelegen omtrent de Golf van Persia, met negen
duysent mannen herwaerts aen / op sulck een tijdt / als hy sich dacht te sullen kon-
nen verboegen met de Engelsche vloot / om sich te samen te wercken ober de me-
nighbuldige oberlasten hen van de moettwillige Portugeesen gedaen. De voort-
waerden tusschen hen onderhandt en zegel gemaect / waren dese: 1. Het kaa-
steel van Ormus, indien het mocht gewonnen worden / sou met al het gesluyt en
wapenen de Engelschen toebehooren. 2. De Persianen souden een ander houtven
in het Eplandt / op hun eegen kosten / wanneer en waer sy begeerden. 3. De
roof sou onder hen gelijkmatighlijck verdeelt worden. 4. Maet de Christen ge-
bangeren souden de Engelschen hun welgeballen doen / gelijk de Persianen met de
on-Christenen. 5. De Persianen souden de helft dragen van de Vlijstocht / Bagien/
Kogels / Boeder / &c. 6. De Engelschen souden tol-voer zijn in Bander Gumbroon
voort reutigh. De voornaemste Hoofden in het Persiaensche Leger / onder het
gebiedt van den Hartogh van Syraz, waren / Alliculybeg, Pollozbeg, Shakulibeg,
Sharearec, Mahomet Sultan, en Alybeg, komende van de Haben. Dese met hun
Heer sloegen sich voort Bander Gumbroon, en twee dagen daer na / namentlijck
den 20. van Nou-maent, in 't Jaer 1622. wierden sy meester van de Haben met
kleene moeyten. Hier ober quam den Hartogh / met de Engelsche Hoofden
Weddall, Blyth, en Woodcock ober een / om terstondt hun schiet-heubelen te
rechten / en op de Stadt te speelen / gelijckse terstondt sulcks in het werck stelden/
beschietende het kasteel met 12. stucken geschuts / vijf upen achter een / maer
donden weernigh hoops van een spoedige overwinningh; maer om de moedt in
een pder te doen aennemen / wachten de Engelschen op den 9. van Sprockel 3000
Persianen, in twee Fregatten, ober / die onlanghs genomen waren / beneffens 200
Persiaensche Boorts / goet voort weernigh anderen dienst. Dese soo haest sy gelandt
waren / na dat men sich met Trenchen en Wolwercken voort het grof geschut
voorsien had / maecten sich met groote moet na Ormus, meenende geen groote
tegenstandt te vinden; maer de Portugeesen, alhoewel sy hen gemackelijck soo
her hadde laten komen / slopten hen op het onvoorsienste den toegant / ontfangen-
de dese soo met hun roers en piecken / dat 'er in het hoort ober de 300. doot bleef / en
dzenfse voort met hun grof geschut te rugge / met meerder haest en pver als sy
gekomen waren. Bequerende dit / bloofter doch een deel van ons werck op / maer
eventwel bepechden men de saeck / hoewel met weernigh schade of voortdeel van de
een of andere zijde / tot op den 24. van Sprockel / op welken dagh de Engelschen
het kasteel begosten te genaechen / daer de Portugeesche Schepers-bloot onder op
anker lagh / en in spijt van die van het kasteel / en de tegen-weer die die van de
vloot kosten maken / staecten de S. Pedro in de handt / groot 1500. tonnen / zinn-
de de Admiraal van de geheele vloot: 't welck de andere Schepen siende / kostten
niet anders doen als hun anchors af te kappen / en het te laten henen drijven daer
het windt en tije begeerde / sonder eventwel voort van de Engelschen gemoeyt te
worden / die wel sagen dat 'er niet als onheyl van te halen was. Alsoo begaf sich
dese verstroopde vloot nederwaerts naer Larac; doch wiert onderwegen van een
deel Persianen en Arabiers bespongen / die haer aentaften / vermeerden / en als
wolven van een scheurden. Op den 17. van Maert / de Persianen, om mede te too-
nen

nen datse niet stil stonden/ staechen een dijne aen brandt / verbult met 40. ton-
nen/ 't welck een groot gedeelte van de wal mede nam: maer de dappere Portu-
geelen, begaben sich terstont in de Bzeffe / en hielden het meer als een geheel up?
staende/ tegens de verbaefde Perlianen, die veel gebaers onder de oogen hadden

geffen/ maer noyt sulck een tegenstandt gebonden. Maer Acha weder sijn moedt
herbattende / en het volck weder opgeweckt zijnde / wiert den aanb al in sulcker
voegen vernieuwt/ dat de Beleggers niet alleen meester wierden van de Bzeffe/
maer oock op verscherpe plaetsen de Stadt indzongen / naer dat het gevecht ne-
gen uppen achter een gebuert had: maer de Portugeelen wierpen op dit indzingen
sulck een menigste van granaden/ brandende byerballen / en gesmolten loot on-
der den hoop/ dat de besijzingers/ in spijt van alle tegenweer/ op nieuwt gedwoon-
gen wierden hun gewonnen doozdeel te verlaten/ beneffens dupsent mannen
op de plaets wtgescrecht. Welcke ellende als Shaculibeg aensaght / dzonght met
200. man dooz het midden der byanden / en nam een van hun Bolwercken in/
doch kost sich aldaer niet boven een half up? houden / dooz het groot geweld van
Byerwercken en gesmolten loot/ zijnde in sijn afrecken gebolght van 50. Hidal-
gos, die hem dooz die geheele uppen het hooft boden / tot datse hem afgedreben
hebbende/ met roem wederkeerden. Dit onthael verhoelde in sulcker voegen hun

De Stadt
mozt be-
stijmt/

doch met
groot ver-
lies der
beleggers.

Dapper-
heyt der
Portugee-
sche Ede-
len.

Spaenſche
Onder-
Admirael
inde gront
geſtopen.

Die van
binnen
ſoecken
ſtillſtand.

Onder-
handeling
met de be-
zeggers/

loopt
bzucht-
loos af.
Nieuwe
Nijnen
geſpon-
gen.

Ontſet
van Moo-
ren.

Walt de
Perſiaen
doez on-
trout in
Landen.

dapperhejdt datſe in vijf geheele dagen niet ter handt trocken. Maer als top op den 23. dagh weder begosten moedte te ſcheppen / begoft men weder nieuwoe kerck te beginnen / donderende met ſulck een gewelt op de Spaenſche Schepen / dat de Onder-Admirael te gronde ginck / 't welck hun upterſte hoop met ſich nam / ſiende ſich upt de Zee geboent. Endelijck dreef die van binnen / de Peſt / Honger / en Bupckloop ſoo berre / dat op den 2. dagh van Apzil / twee bzabe Edelmannen / wel verſelt en opgeſeten / upt de Stadt tot de Beleggers upt quamen / ontfangen en ingehaelt dooz ſommige Coozelbaſhes van Shaculybegs Regimenten; dewelcke / na eenige teekenen van beleefthejdt / verſochten een onderhandelingh van bzede / en ondertuſſchen een ſtilſtant van wapenen / het welcke indien den Hartogh wilde toeſtaen / beloofdenſe het ſelbe met twee hondert duſent Tomayns in handen te vergelden / met goede verſekeringh van een Jaerlijckſche Schatting / beloofende 140000. Ryalen van achteen : doch alles (gelijck ſp naderhandt bekenden) ſonder meeningh. Den Rebellebber liet hen gaen / op beloſte het ſelbe den Generael te kinnen te geben / dewelcke om gelt verlegen zijnde / het verſochte toefſtondt / indiense twee millioenen ponden wilden tellen / en Jaerlijck 200000. aen den Koninck betalen. Hier op gaben de Portugeelen tot antwoort: Sp waren als noch in ſulck een groote benaethejdt niet / om den bzede ſoo dier te hoopen / en op ſulck een ſchandelijcke boozwaerde. Daer na ſochtenſe een verſoeningh tuſſchen hen en de Engellchen te maerken / hoerende hen te gemet / hoe ſp Chriſtenen met malckander waren / en boben dat menighe van welbaden hen in bozige tijden bewelen / als oock onlanghs dooz verwantſchap / alles machtigh genoegh om een goede genegenthejdt in edele Zielen upt te wercken : indiense hen booz deſen beledight hadden / het ſelbe was hen als nu weder leedt / en ſp gereedt / het ſelbe in aller manieren weder goet te maken / 't zp met gelt of andersints / te meer alſoo hun Koningen booz alſdoe weder goede vrienden waren / inboegen deſe hume vyandtſchap dooz geen Wet der volcken koſt goet gemaecht woeden. Doch hoe het was of niet deſe Bode vertroock met weynigh genoege / licht ter oofſaech van het nautoe verbondt. Twee dagen daer na ſagh men weder nieuwoe gebolgen van bitterhejdt / alſoo de Engellchen weder twee nieuwoe Nijnen opblieſen / dewelcke een groote openingh in de Stadts wallen maecten : maer de moedte der beſpzingers was in den laetſten aenbal in ſulcher boegen nedertgeſlagen / datſe alleenigh het ſpel aenſagen / ſonder wederom bech te derven bleuen / 't welck de bertsaege Portugeelen weder nieuwoe moet gaf / niet tegenſtaande ſp meeft alle half doodt / dooz ſiecken / hunger / dozt / en ongemack waren (zijnde alle bzede putten in de Stadt upgeput.) Op den 14. van Apzil quam 'er een Schip vol Mooren van Kiſmee tot hulp der Portugeelen ; maer deſe ſiende ſich ſelben den wegh afgeſneden / heerden weder te rugge / met meeningh op een bequamer oort te landen. Den Perſiaenſchen Generael deed hen eeden en beloſten ſp fouden geen hinder van hem ontfangen : maer het geloof geben van deſe woorden / koſten hen 80. Hoofden / en al de reſt hun bzethejdt / zijnde terſtondt in ketenen geſloten.

Die van Ormus ondertuſſchen waren in geduerige benaethejdt en quelling / hopende alle upzen op verloſſingh van Ruy Frierio, doch het miſte hen. Op den 17. dagh wierdt 'er een andere Bzeſſe gemaecht / dooz toedoen van 60. tomen krupt / daer de Mooren met heele troepen dooz in bielen / doch wierden wederhouden dooz 18. Edelmannen / bupen het Volwerck / alhoe wel ſp des anderen daegs weder aenbielen / en dat gedeelte vernieſerden. Op den 18. quamen 'er twee verhoortgerde Renegaden obergelooopen / dewelcke / booz den Hartogh geboecht / be-

henden hun gewilligheyt in het ontbluchten/ ontdeckende dat die van binnen niet
 bervoachten als een jammerlijke straf of langhsame doot/ versekerende dat het
 alsoo niet langh kost staen / alsoo de doot meer gewelt van binnen toonde / als sy
 van buyten. Niet op liegen de Persianen weder nieuwen moedt / verwachtende
 de naeste Zeffe / om over hals over hooft de Stadt te overloopen/ het welck de
 Portugeesen siende/ en wel wetende datter by de Mahometanen geen genade te ho-
 pen was/ gebede sich/ met het Kasteel/ en al hunne Schatten/ aen de Engellschen
 over/biddende alleenigh hun leben te mogen behouden/ en verplighlijck naer Mus-
 kat in Arabia geboert te worden. De Engellschen stonden hen sulchs toe / en boer-
 den eerlijck 3000. in het getal derwaerts over/ van meeningh met de rest oock al-
 soo te doen/ maer de nijdtige Persianen onderschepten schierlijck omtrent 300. soo
 Arabiers, half-Christenen, als Portugeesen, diese altesamen/ sonder genade / het
 hooft affloegen / sendende de hoofden na Gumbroon, tot een zege-teecken / en een
 bewijs van hun overwinnigh. Dit alsoo alles gedaen zijnde / wierden de Ma-
 gazijnen, met gemeen toestemmen van beyde volckeren toe gesegelt. De tusschen
 rijdt wiert besteedt met het vermoorden van reedts half-dooide menschen / schen-
 den van Vrouwen/ besoedelen der Kercken / en vermoestingh van hzade en baste
 hurpen; 't welck geduerende/ begaf sich een Engelliman, tegen de gegeven order/ in
 een Klooster/ boozsien met groote rijckdommen / daer hy sijn genoegen wpt nam/
 doch sijn dieberp ontdeckt zijnde / begaben sich de Persianen by den Hertogh / en
 bestonden/ in vergelding/ alles op te breken/ wepnigh achtende de gramschap van
 de Engellschen, dewijlse nu hun oogwit meenden bekomen te hebben. Endelijck
 dese moften sich genoegeen met 20000. ponden sterlings, tot betaling van hunnen
 dienst. Het koper geschut op het Kasteel en de wercken wiert verdeelt/ makende/
 gelijck sommige seggen/ 300. stucks wpt/ en naer het boozgeven van anderen noch
 eens soo veel. Het gedeelte van de Persianen wiert hier en daer op hun Vestingen
 gesonden/ als Gumbroon, Larr, Shyrax, Hspahan, en Babylon. Den Koninck van
 Ormus, Seid Mahumet Shaw, wiert een gebangen van de Persianen, wordende ge-
 houden in Shyrax op 5. Marcks des daeghs / zijnde andersints (geduerende sijn
 boozspoet) hem jaerlijchs by de Portugeesen 140000. Ryaelen betaelt. In sul-
 ker voegen is de Stadt woest gelaten/ behalven het Kasteel / 't welck sijn bozige
 standt behielt. Het Boots-volck bandt genoegh om met dobbelen/ hoereren/ en
 speelen te verdoent. Het geluck van Capiteyn Woodcock was het beste en het
 quaedste/ krijgende bygeval een bluchtende Fregat in handen / met Peerlen en
 andere onwaerdeerlijke schatten geladen / hebbende meer als een millioen Ryaelen
 booz sijn deel alleen/ maer alles bare hem niet/ wanneer sijn Schip / de Wal-
 visch, booz onboozsichtigheyt quam te sincken.

Op den 10. van Lou-maent gingh Sir Robbert Sherley, op versoek van onsen
 Ambassadeur, tot Gumbroon binnen/ om den Sultan onse aenkomst te kennen te ge-
 den/ en sulck onthael te versoeken / als sijn Excellentie en onsen arbeidt verdie-
 nen mocht. Den Sultan hielt sich in het eerst heel qualijck / maer op het sien van
 sijn Phirman, of brieven van geloof/ hielt hy sich wat beter vergenoeght/ verkla-
 rende in tegendeel boven maten verheught te zijn over soo een geluchige gelegent-
 heidt/ soo om ons wel te ontfangen / als om sich te toonen een ootmoedige slaef
 van sijnen Koninck Sha Abbas, achtende mede booz geen kleine eer/ dese sijn stadt
 met sulcke booztreffelijke Gasten bereert te sien: alleenigh moeyde het hem/ soo
 wepnigh boozraedt te hebben om ons na waarde te konnen onthalen / en dat de
 schietlijke landingh van sijn Excellentie hem had boozkomen de behoozlijcke
 vracht van inhalingh hem te bewijzen. Als hy wpt het Schip gingh / bereerde

Groote
 nootd der
 belegerde.

Gebed
 sich aen de
 Engellschen
 over op
 booz-
 waerde.

Entrout
 der Per-
 sianen.

Hun
 groote
 woedt-
 heidt en
 moede.

Groote
 menigthe
 van ge-
 schut op't
 Kasteel
 gebonden.

Sherley
 vertrekt
 naer Gum-
 broon.

Onthael
aen den
Engeliſche
Geſant al-
daer.

Beſchryf-
tingh van
Gum-
brouwn.

Ist dooz de
Portugee-
ſen ge-
hout.

Grootte/
44

Gelegent-
heyt.

hem Capiteyn Brouwn met hondert ſchooten van grof geſchut tot aſſcheydt/ de-
antwoort van het Kaſteel en Citadell. met gelijck gebondt/ tot tiernaem toe/ niet
ſonder ontfeltenis van deſe Ongeloobigen/ die geen klancſch minder konnen ber-
dragen als dat van den donder/ daer dit oozloghs-gereetſchap de rechte uptbeel-
dingh van heeft. Den Sultan en Shabander ontfingen hem met de handt upt de
Barck, en ſetten hem op een treffelijcke Arabiſche ſlepper/ hebbende de Stegel-
reepen van ſupber goudt/ en de Zadel (op de Maroccoſche wijs gemaeckt) heel
koſtelijck geboorduert. Al ſijn gebolgh had oock ſoodanigen toefel als hem be-
haeghde. Sommige Zee-Capiteynen/ ſijn epgen Edelen/ den Engeliſchen Agent,
Meester Burt, beneffens 200. Coozellbashaes beſelden hem. Wp reden ſachte-
lijck na het Paleys van den Sultan, hebbende al den wegh langh twee rpen van
Boogh-ſchutters en Muſquettiers aen yder zijde. Aſtaande leyde man hem in
ſijn Apollo, daer op koſtelijcke uptgeſpepde klederen een heerlijck Banquet be-
reidt was/ beneffens menighe van Shyras-wijn, en verſchepden Violisten upt
ons Schip. Al het welck/ beneffens een geduerigh Holmohodij Suffowardi, en
welkomheeringe van del hooghſten trap/ ons deed oozbeelen/ dat hy of een groot
bepnſaert was/ of in byzefe dat den Grooten Hartogh van Shyras klachtigh ober
hem fou vallen/ ter oozſaek van te wepnigh plichtelijckheyt/ aen ſulcke waer-
dige Mannen betoſen. Mengaende deſe Stadt ſelbe/ Gumbrown (of Gumroon,
als ſommige willen) wort hy de meeſte Perſianen hy upſteekenthepdt Bander,
of Haben-ſtadt/ geheeten/ als zijnde op de Perſiaenſche Golf, of Boerſem/ gelegen/
aen de wildernis van Carmania; (waer van eē gedeelte als nu Larr genoemt wort).
hoe wel ich het eerder achte in Chufiſtan Shushan te zijn/ als zijnde daer heel dicht
by gelegen. De hoogte van den Polus Arcticus klimt alhier tot op 27. graden
9. minuten. De plaets is van geen groote oudtheyt/ doch groeppende dagelijcks
aen upt de oberblijffels van het nu ellendighe Ormus, een uer weghs van
daer.

Mer wilde my wijsmaecken dat alhier dooz 12. jaren geen twaelf huſen ge-
ſtaen hebben/ doch het ſelbe ſtaet my te minder aen te nemen/ dewijl eenen New-
burij, mijn Landts-man/ het ſelbe een Stadt noemt/ die aldaer in het jaer 1581.
getweeft is. Van grooten ouderdom is ebenwel deſe plaets geenſints/ dewijl ſp
alle daer in ober-een-komen/ dat de Portugeeſen deſelbe Stadt geboutt hebben/
ongetwijffelt na de boutwing van Ormus, wiens Kaſteel in 't jaer 1513. dooz Al-
burquercke gemaeckt is. Deſe plaets wiert de Portugeeſen in 't jaer 1612. afgeno-
men/ dooz eenē Ally Reec, Shyrasmaen, en wort als nu t'eenemaal by den Perſiaen be-
ſtiert. Het heeft onttrent anderhalve mijl in 't ronde/ en een zandige gront/ ſonder
Hoben/ Pontepnen/ of Gras: zijnde het alhier van Maert tot October ſoo heet/
dat de Inwoonders met menighen van daer na Larr en andere plaetsen bleden/
daerſe ſich ten minſten in de ſchaduw van de Dadel-boomen konnen verbergen.
Hier by komt noch/ dat een grooten Bergh/ die daer 20. Engeliſche mijlen van
daen leght/ doch ten inſicht van zijn hoogte naeuwelijx 8. mijlen van daer fou ge-
reekent worden/ de hoele doozde winden onderschept/ daer hy en andersints geen
kleene verbarſchingh dooz fou toegebracht worden. De huſen zijn van bricken/
in de Son gedzooght/ gebout/ baſt en hecht/ van binnen wepnigh toefel hebben-
de/ en van buyten eenboudigh en ſlecht opgemaecht. De Denſers zijn breedt en
met tralien beſet/ dieſe konnen openen/ om de hoele winden te ſcheppen. Hoben
op zijne met Cement beſtrecken/ bequaem ſoo om op te wandelen als te ſlapen/
op matten daer ober geſpepdt. Des Sonnerdaeghs/ wanneer hier wepnigh
ſchepen leggen/ ſlapenſe beſtijds in bachen vol water. De Buzzar geboucken

se het aldergemeenst; hoven op hebbense wederom een dach/ om de heete Sonne-
stralen afte weerden; hier verkoopt men Wijn / Arack , Sherbeth Thlummerij , en
verscheppen andere dingen / tot gebruyck der oogen en van het lichaem noodigh.
Den ingangh van des Sultans huys / is op de Zuyd- zijde van de markt- plaats/
zijnde soo het sijne/ als die van den Shabander, en de Engelschen, dooz hun vlaggen
onderscheppen/ diese van hoven af- laten waepen / alle wel het besien waerdigh.
Maer de aenmerckelijckste zijn twee kasteelen/ teen aen het Boorden/ en het an-
der aen het Zuyden van de Stadt / groot en weerbaer / verciert met hun Bol-
wercken en platte formen / om met geschut van te speelen / zijnde aldaer omtrent
80. kopere stucken geplant / ten deele van die dewelcke sy met Ormus verobert
hebben/ zijnde de rest/ als geseft is/ na elders gesonden/ daerse soo goeden wijse van
gebruycken hebben als hier/ die niet veel en dooght.

Strecks
kasteelen.

Wanneer hier schepen op anchor leggen / is Gumbroon een plaats van beset-
tingh/ alsooder als van 400. mannen te voet en te paerdt in leggen / tot bescher-
mingh van hun Generael , doch sich te swack bindende de heete schichten van de
Son te wederstaen / begeben sich dese den geheelen Sommer hier en daer / daerse
beter boozraedt / en minder hitte te wachten hebben. Des Winters bindt ghy
alhier alderhande koop- lieden/ Turcken , Joden, Engelschen, Duytschen, Persia-
nen , Indianen, Arabiers, en Armeniaenen, met hun koopmanschappen van Wijn,
Rack, Sherbeth, Rose- water, Suycker, Amandelen, Dadelen, Granaten, Vijgen, Co-
renten , Orange Appelen, Limoenen, Mirobalanen, Appelen, Peeren, Bloemen,
oock Geyten, Hoenderen, Eyeren, die oudt genoegh zijn/ Rijs , en diergelijke leef-
tocht/ meestendeel verhandelt by de loose en bedrieghlijke Bannyans , die dooz alle
deelen van Asia als Byen bliegen. Sy willen wel handelen en praten met Chri-
stenen, Turcken, Joden, of Heydenen , maer niet eten of dinccken / als alleen met
die van hun eygen Kast. Sy eten Rijs, Plantains, en diergelijke bzuchten/ dzyne-
ken schoon water/ of Sherbet, een dyanck van schoon water/ Rose- water/ Sup-
per en sap van Limoenen te samen gemaecht ; doch van geen bleesch willense
proeben/ of dat eenigh bloedt in sich heeft/ of bloedts gelijk.

Groote
hitte als
daer.

Boozna-
me gebou-
wen van
Gum-
broon.

Wond-
delijcke
Boom.

Men vindt oock alhier eenige sweet- plaatsen (Hummums genoemd) als oock
sommige Mosqueen, Synagogen, en Sanhedrins der Joden : maer dese laetste soo in
het dupster/ dat onse oogen ons naetuelijcks tot de selve gelepde komen geben.
Het alderaenmerckelijckste is den Boom Bannyan, een mijl Gostwaert van de
Stadt affstaende/ recht tegen ober het kasteel van Ormus ; een Boom/ of eerder
twintigh Boomen aen een/ de tacken sich plantende en weder upspuytende
een geheelen acker in het ronde. Sy staet heel in het ronde/ gelijk een Schouw-
plaats/ hebbende twee hondert en negen schyeden in de rondte/ gelijk ich selve ge-
meten hebbe / konnende drie hondert paerden heel heymelijck in haer schaduw
berbergen. Sommige heeten se geboogde Wygh- boom / andere Arbor de Raijs,
of Wortel- boom. Wy noemen se den Bannyans- boom, ter oorzack van haer ciera-
den/ daerse de Bannyans mede vercieren / van linten en stroocken / van gevertode
Taffeta. Men de eene zijde van het lichaem of stam van den Boom staet een klee-
nen Tempel/ ontsichtbaer dooz die geen die buyten den Boom en sijn tacken zijn/
daer binnen in (want ich nam eenmael de stoutghedyt my daer henen te bege-
ben) drie selzickelijcke Pagoden, of Beelden zijn/ die dooz de Bannyans aengebeden
worden/ ter gedachtenis van Cutterij, Shudderij, en Wis- hun drie oberlebene.
Oud- baders. Binnen in den Tempel onthoudt sich een ouden Priester boven
de 60. jaren oudt/ die sijn Ziel aen Belzebub opgeoffert heeft / hebbende lange ja-
ren al de offerhanden van de Pagodes genoten/ zijnde een groot gedeelte de Maeg-

Onkuyf-
dierste-
amp.

dom der Wypden/ op hun tien jaren gemeenlijk geplucht / doch zedert hy dooz ſijn ouderdom daer toe onbequaem is / ontſiet hy hem geen bzeemdelingen daer toe te huppen / die naer een Wypbelleſche vermommingh / deſe onrijpe bzuichten plucken.

Gedaente
en klee-
dingh der
Inwoon-
ders van
Gum-
broon.

Cieraden
der Wou-
wen.

De Inwoonders (ſonder daer bzeemde Kooplieden onder te begriipen) zijn van Glijf-vertoe/ nergens wit als aen hun tanden. Hun kleeedingh beſtaet in een manier van een Tulban op het hooft / en een Shuddero om hun leiden / en dooz hun beenen gelwonden / dooz de reſt ober al naecht. Sy ſnijden ſich oock de hupdt open / en bzanden ronde kringen in hun bleeſch / om hun hoobaerdpe en min mede wpt te bzuicken / als of ſien deſe bzandt te kozt ſchoot. De Wzoutwen gaen in het wit / niet om hunne onnooſelhepdt mede wpt te beelden / ſommigen gaen met het boben-lijf naecht / wel verciert in hun neus en ooren met pzonck-julweelen / het welck ſoo het ſchijnt hun alderrijckſte deelen zijn. Een pder ooz heeft ten minſten tien of twaelf ſilbere kringen / als oock hun bingers / met diergelijcke ſnupſterpen. Sommige met ſpiegeltyes om hun ſchoon aenſicht in te beſchoutwen. Hun armen en beenen zijn oberladen met ſchaeckels van pboir en koper. Maer de neus heeft het beſte deel / pzonchende met Julweelen van Goudt / beſet met Granaten, Elme-rauden, Turquoyſen, en diergelijcke ſteenen van waerde. En inder waerhepdt ſy hebben deſe cieraden wel van doen / alſooſe de buyſte pockighſte hoeren zijn die er-gens gebonden woorden; maer het beſt daer van is / datſe de Remedium Amoris, of raedt dooz de liefde / in hun aenſicht bzagen. Het water dat men gebzuicht / wozt in backen bergadert van den regen / dewelcke onder beſteent / boben der wulft en geplepſtert zijn. Het regent hier wepnigh / en als het begint met geheele bac-ken vol.

Werber
aentoeyt.

Schoone
water-
lepdingh.

Den naeſten abont geraechten top tot Gacheen, bijs Farfangs bozder; den dar-den tot Cowreſtan, ſeben van deſelbe mijlen daer van daen / daer na tot Tanghy Dolon, dat is te ſeggen een engen wegh / pijs / waerbygh ter oozſaech van de leger-plaets dooz de Caravanen: doch dooznamentlijck om haer ſoet water / t welck wpt een bergh hoozthorn / dze mijlen ooftwaert gelegen / zijnde dooz water-lepdingen in een back gelepdt / de oberbloedt daer van wozt dooz een andere pijs afgelepdt / dewelcke wonderlijck dooz een nabuerige Kots-ſteen gehoutwen is / lepdende in een groote poel / rijckelijck bedautwende een aengenaem dal en de Stadt / geheeten Dolon, aen alle zyden met geweldige bergen omcingelt / ſoo ſtept dat wepnige daer op hornen geraechen. Het is een eenſame maer vermaeckelijcke plaets / hooznamentlijck waameer men van den top der bergen ſijn oogen ober die zandige / ſteenachtige / en onbzuchtbare Woefſtjne laet gaen. De reys van dien dagh was maer van vier Farlangs: Die van den naeſten bzacht ons tot Whormood, elf Farlang, of 33. Engeliſche mijlen / daer top een ſwarce Tent vonden / en dze Arabiers daer in / die wpt hunnen Alcoran een treurige lijck-klacht ober het Lijck van een van hunne Woeders deden / leggende dooz hem ter aerden. Hun gedaente was bekleedt met een bejammerelijcke dzoefhepdt / en hun kaecken met biggelen- de tranen bedautwt; welcke lijck-klacht hy ſien / na de Joodſche wijſe / ſeben da-gen achter een duert.

Na Whormood is Durgun, Lartance, en andere plaetsen / daer men de beſte Aſia Fecida bindt van het geheele Ooſten. De Boom daer deſe Gom wpt horn / is in hoogte gelijk een Cſche / hebbende bladeren als vijge-bladeren; de kracht moet ſeer groot zijn ter oozſaech van de geweldige ſtanch / daer de Apotheeckers dzoofen / gebult met deſe dzoogen / van rupcken: Ewentwel / hoe quaedt de reuch is / bladz de Guzaratten daer goede ſmaeck in / inboegen geen ſpijs aen hare mond kan be-
daegh.

haeghtlych zijn/ die hier niet mede dooztogen is/ zijnde soo gereedt daer mede als onse Walen met hun Toock. Den naesten nacht geraechten wy tot Ourmangel, en des anderen daeghs tot Larr, zijnde twee mijlen aen dees zijde van dese oude Stadt verwelkomt dooz de Cawzy, Calantar, en andere doozname Wozgers/ met wijn/ en andere volboeningen van beleefsheyt en bzientschap meer. Wy waren geen half mijl verder gerepft/ wanneer wy van een ouderwoetsche Persiaen verwelkomt wierden met een Poëtisch gesangh/ op het geluyt van ketel-trommen/ Timbrells, en een Barbaris gejingel jangel, van pfer kilinck-tuygh/ alles verselt met een schoone Venus, toegemaectt gelijck een Pziesterin van Bacchus, en dese met menigste van Danserinnen/ die pder om het seerste haer leden bestonden te roeren/ maechende met malkander sulck een gewelddigh gerucht dat men hooren noch sien konst/ Bacchus hadder oock sijn deel af/ als men met ledige wijndieffen tegen een begoft te kilincken/ dat het de stucken om de dooren vloegen; hier menghte sich onder het balcken van ontrent 200. Muplen en Ezels/ inboegen geen woester getier kost bedacht woerden. Maer dit mede overgekomen zijnde/ geraechten wy met veel moeften in onse rust-plaets/ niet wepnigh vermoept/ en ick/ dooz mijn deel/half doof dooz drie geheele dagen.

Stomft te Larr.

Larr is een Stadt en Landtschap in Persia, hebbende aen het Noorden Parc of Pharlistan, aen het Oosten Carmania, aen het Zuiden de Persiaensche Golph, en aen het Westen Chulistan, of Sufiana, een Landtschap hebbende dupsent Engelsche mijlen in het ronde/ doch seer hael en overtolligh heet/ hebbende geen overbloedt als van zandt en steenen/ met een wepnigh Wadel-boomen/ Wijnen en Sulpher.

Beschryf-tingh van Larr.

Dese Stadt Larr leydt in het hart van Larestan, op de hoogte van 20. graden en 40. minuten/ in lengte van de Caaps Meridiaen, of midnaght-streck/ 90. graden. Het is een seer oude Stadt/ Procopolis by een seerker Grieksch Schryver genoemt/ daer na Corraha, en nu bekent met den naem van Larr, of Laar, gelijck het sommigge willen upgesproken hebben/ zijnde een naem haer dooz 100. jaren gegeven by Laargebeg, Soon van Phiroe, en Neef van Pilaes. Ebrahim Cawn heeft hier alderlaetst als Koninck geheerscht/ die in het jaer 1605. dooz Emangoli Cawn, Hartogh van Shyras, overboomen is/ om de hongerige eersucht van sijn Meester Abbas te boeten/ daer (het welcke seltsaem is/ ter oorzaeck van de armoede van dit gewest) des Konincks deel wiert in Schatten op 700. Kameelen werch geboert. Den gebangen Koninck Ebrahim behielt sijn leven/ beneffens een eerlijck onderhoudt hem toegestaen: doch heeft het selve niet langh genooten/ zijnde wel haest dooz het swaert van Abbas aen een kant geholpen/ alsoo/ sonder dat/ de Koon niet recht op het hooft van den Dwingelandt konde staen blijven.

Situatie en ouderdom.

Regen dagen waren wy tot Larr stil/ daer wy soo veel ondruttussen van vernomen hebben/ dat het sefen kleine dagh-repens is van Gumbroon, beertien van Shyras, twintigh van Babylon. De Stadt is seer arm/ als verbandt van de Son/ bedoeben dooz den gebuerigen oorlogh/ en nedergevoopen dooz geweldige aertbevingen. Als onder anderen in het jaer 1490. wanneer dooz een afcrifelijck schudden ober de hondert hupfen nedergevoopen wierden. In het Jaer 1593. telde men albaer/ na hun seggē/ 5000. hupfen: maer dat selve jaer begoft de aerde soo geweldigh op te swellē/ dat geheel Larr op het ontlasten van de onderaertseke upwaeffeningen/ bestont te beben/ 't welck haer endelijck ober de 3000. hupfen quam te kosten. Het oude Slot/ staende op de Oost-zijde van de Stadt/ eertijds gebout dooz den Georgeaen Melec, stozte mede te gronde/ alhoewel het op een stercke Rots-steen gebout wiert/ inboegen het nyf boven alle din- gen

Den Koninck van Larr dooz Abbas omgebacht.

Groute aerdbevingen die gewest onberpelygh.

gen ſeer breeemt dacht/ dat een ſoo vaſt-geboude Stadt ſulcke oberballen onder-
bigh ſou zijn.

Gelegent-
hepd en
ſterckte
van Larr.

De Stadt Larr heeft geen Wallen om ſich/ ter oorzacke de Natuer haer in de
plaets van Beſtingen/ met onderganchelijke Roeten boorzien heeft; hoben dat
heeft het als nu aen de Noordt-zijde een vzaef Slot/ gelegen op een hoogen berg/
niet alleen tot ſchzich van bupten-vpanden/ maer oock tot dwangh van de Stadt
ſelf; den toeganch daer heen op is naeruo en ſtepl. Het Slot ſelve is van goede
ſteen opgeboudt/ belepdt met twaelf ſtucken geſchut/ en twee Baſiliken, eertijts
van Ormus daer gebzacht. Binnen de Wallen van het Kaſteel ſtaen hondert hup-
ſen/ wel betwoont/ doch meeft van krijgghs-lieden/ die aldaer een ſchoon Wapen-
hups hebben/ wel met alderhande Wapenen/ van Lancien/ Wogen en Roers/
ſoo veel als genoegh magh zijn 3000. mannen te wapenen. Het vertoont wt/
wendigh een ſchoon gelaet/ en is van binnen niet min aenſienelijck. De Buzzar,
of Marcht/ is oock een aerdigh Gebout/ van goeden ſteen/ lang/ ſterck/ en ſeer
ſchoon in het aenſien. Het is hoben ober bedekt/ gebooght/ en vertoont ſich ge-
heel als een ſlagh van een Beurs/ daer yder Winckel ſijn byſondere Waren te
koop bent. De wandel-plaets/ van het Noorden tot het Zuiden/ heeft 170. van
mijne ſchzeden/ van het Oſten tot het Weſten 160. het vhael/ in het midden/
heeft ontrent hondert en negentigh in het ronde/ in boegen het een Gebout is/
dat in eenige hondert mijlen geen Aſiatifch werck heeft/ dat daer by te vergelijc-
ken is. Dicht by deſen Buzzar is de Munte/ daer men de Larrees Munt/ een
bermaert ſtuck gelts/ van gedaente als een langen Wadel-ſteen/ hebbende des
Konincks gedaente daer op ſtaende/ het bedzaegt in ſilber ontrent 9. of 10. ſtup
bers in ons gelt.

Schoone
Buzzar, of
Marcht.

Boozna-
me Moſ-
que.

De Moſques zijn alhier niet veel in het getal. Het heeft een boozname/ die
rondt is/ na de gelyckenis van de Alcaba, de heplige plaets tot Mecca, wiens ge-
daente ſy ſeggen Abraham van den Hemel gekregen heeft. Het is aen ſommige
deelen met Arabiſche Letters beſchzeden/ aen andere met Moſaiſche gedaenten
en ſinne-beelden: Het ſtaet laegh en ſonder glas-licht/ in welchs plaets houten
trallen ſtaen/ dewelcke ſeer aerdighlyck beſneden zijn. Den inganch is dooz een
kopere poort/ dicht by de welcke een Spiegel hanght/ 't zy om hun geele aenge-
ſichten in te beſchoubden/ of hun ceutwige miſmaecthepd in aen te merken.
Men ſiet oock eenige lampen/ ſoo tot gebzupch als vercierſel. Sominige Pro-
pheten van hunne ſlagh/ hebben alhier hun beenderen te ruſt geleght/ onder de
welcke Emeer Ally Zedday Ameer, de booznaemſte is/ een Propheet ſoo langh
van beenderen als van naem/ en ober lange jaren hier begraben/ ewentwel geen
minder boozdel aenbzengende als de nieuwtelingen. Maer om te gelooben dat
hy een Mahometzen is geweest/ valt de meefte ſwarzighepd/ ewentwel ſy wiſſen het
ſeggen/ en ſoo ghy ongeloobigh valt/ ſweeren dat hy ſulchs geweest is/ alhoewel
hy 600. jaren dooz Mahomet geſtorben is; maer hun geloof wil geen twyffe-
lingh toelaten. Hier dicht by is groote verſchepenthepd van alderhande boom-
gewas/ van Orange Appelen, Limoenen, de ſchoonſte Dadeln van dit gewest/
ſa geheel Perſia, en of ghy aldaer noch u genoegen niet aen en koſt binden/ taſt in
u hupdel en koopt dooz een kleen gelt ſchoone Geyten, Hoenderen, Rijs, Rack,
Brandewijn, en diergelijcken. Het water/ alhoewel top daer onſe ſpijſe in klaer
maecten/ is niet veel beſonders/ 't zy ſulchs boozthomt wt de onbeguaenhepd
van de Baken/ of ongeſtalte van den regen ſelf/ het is altoos geweldigh onge-
ſondt/ in ſulcher boegen/ dat men liever met doſt/ als ſulck een laeffenis ſou wil-
len geplaeht zijn/ daer ontallijcke onheplen van ſinckingen/ bezaeden hebben/ en
waer.

Waer
daer/

woozmachtinge beenen upt ontsaen / welck laetste de meeste quelling van seuckte en lamnighheyt veroorzaecht / dat met geen salben of smeeren te heelen is / als al-
leen met upthalen van dit schadelijck gebiert / met een dingh / in maniere van een
lupt-snaer / aengaende de dichte; doch de swarigheyt is / dat by aldien de woorn
breekt / het oberige verrottingh / ja versterkingh veroorzaecht / dat alleen met een
geduerigh smijden en herben te helpen en te genesen is.

oorzaeck
van dese
schepe
qualen.

Van al dese ongelegentheden is dit water de oorzaeck / of eerder de woelcken daer
dit water upt woortkomt / als zijnde van een quade eegenschap alhier / om datse
door geene of woepnige winden gedreven en gesupbert woorden / en hummen regen in
geen aengename druppen / maer heelc stroomen uptgieten / soo gebaerlijck in de
val / als schadelijck in het gebuyck.

De Antwoonders gaen meest naecht / zijnde gelijk als een mengelmoes van
Joden en Mahometanen , beede een leelijck gespuys van menschen ; want woep-
nigh bindtmer sonder het een of het ander gebreck / aen oogen / tanden of an-
dere deelen / ter oorzaeck van de groote hitte en het ongesonde water . Hun klee-
dingh is meestendeel alleenigh een windtsel om het hooft / en een ander / van ver-
scheyden verwen / om hun middel : sy hebben schoenen aen hun voeten / door de rest
gheel naecht zijnde . Maer die de upstekingste willen zijn / hebben Tulpanden op
het hooft / van kleeftjes met goudt en zijde doorwoocht / bekleedende sich met een
rock van Sattijn . Hun vingere woornamelijck staen beladen met silbere ringen /
daer Turkoysen of Corneliaens in staen / zijnde gemeenelijck hun eegen naemt
daer in geschreven / of oock wel den een of den anderen spreucke upt hummen Alco-
ran . Men hummen dupm dzagense gemeenelijck een ringh van hoozen / waer doorse
den boogh te krachtiger weten te trecken . Sy hebben kromme hantwers op de y /
zijnde gemeenelijck van seer goede stof / en de gevesten schoon en kostelijck / meest
van goudt .

kleeftingh
en Ciras-
den der
Antwoon-
ders.

In dese Stadt sou een goede groote Rivier zijn / indien de Kaerten de waer-
heyt aenwysen ; maer alhier dwalense geweldigh / alsoo hier niet alleen geen en
is / maer oock niet binnen hondert Engelsche mijlen hier omtrent / gaet wat wech
upt ghy wilt / gelijk ick upt de Persianen , en mijn eegen onderbinden verseeckert
ben ; want daer isser geen nader als de Tabb , daer door bekend / om datse Sufiana
van Carmania affsheydt / zijnde omtrent 5 . kleine dagh-reysens west-waert van
Larr , herwaerts aen : of die andere van Cyre , daer wy ober reden / tusschen Shyras
en het oude Persipolis . Wel is waer dat wy enige kleine broecken of moerassen
sagen / maer die in allen geballe geen Rivieren te noemen zijn / alsoo geen van de-
selve meer als drie voeten breekt en diep zijn .

Westwaert van Larr is Jaarown , twintig Farlangs , of Hollandtsche mijlen / van
daer gelegen . Dese Stadt heeft omtrent 1000 . Ioodsche hupgesinnen / sommigen
nemen hier hummen wech ober na Shyras , doch de wech is seer steen- en bergh-
achtigh / ongernackelijck door de paerden / en noch ongernackelijcker door de
barreboetsche Kamelen . Dese Ioden , of Iehuds , als men de Persianen noemen / zijn
een overblijffel van die vier stammen die Salmanasser , Soon van Tyglath Pylezer ,
Koninck van Assyrien , van Samaria nam / en sette in Hala , Hara en Ghabor , by
de Rivier Gozam , Steden in Meden , in het Jaer des werelts 3220 . De Stadt /
gelijk men sou mogen vermoeden / heeft haren naem van Jaarin , een woorname
plaats in Canaan . Sy hebben alhier eenige Synagogen , doch geen Hooge-Priesters .
De Mosaische Wet hebben sy op een wonderlijcke wijse verbaftert / zijnde en blij-
vende tot op heden een hartrechtig boos geslacht / vol gierigheyt / rijckdom / en
bedriegelijckheyt / van alle andere soorten van Gods-diensten beracht en gehaet .

Beschrij-
vingh van
Jaarown .

Ioden als
daer .

Hun aert
en jebn .

gen ſeer breeit dacht/ dat een ſoo vaſt-geboude Stadt ſulche overballeen onderſo-
vigh ſou zijn.

Gelegent-
hept en
ſtercke
van Larr.

De Stadt Larr heeft geen Wallen om ſich/ ter oorſaech de Patner haer in de
plaats van Weſtingen/ met onberganchelijke Roſen boozſten heeft; boven dat
heeft het als nu aen de Boordt-zijde een haeſt Slot/ gelegen op een hoogen berg/
niet alleen tot ſchzich van bupten-banden/ maer oock tot dwangh van de Stadt
ſelf; den toeganch daer heen op is naect en ſtepl. Het Slot ſelve is van goede
ſteen opgebouwt/ belepdt met twaelf ſtukken geſchut/ en twee Baſiliken, eertijts
van Ormus daer gebracht. Binnen de Wallen van het kaaſteel ſtaen hondert hu-
ſen/ wel bewoont/ doch meest van Krijghs-lieden/ die aldaer een ſchoon Wapen-
huys hebben/ wel met alderhande Wapenen/ van Lancien/ Bogen en Roers/
ſoo veel als genoegh magh zijn 3000. mannen te wapenen. Het vertoont upt-
wendigh een ſchoon gelaet/ en is van binnen niet min aenſienelick. De Buzzar,
of Marcht/ is oock een aerdigh Gebout/ van goeden ſteen/ lang/ ſterck/ en ſeer
ſchoon in het aenſien. Het is boven ober bedeckt/ gebooght/ en vertoont ſich ge-
heel als een ſlagh van een Beurs/ daer pder Winckel ſijn byſondere Waren te
koop bent. De wandel-plaets/ van het Boorden tot het Zuiden/ heeft 170. van
mijne ſchreden/ van het Oſten tot het Weſten 160. het Dael/ in het midden/
heeft ontrent hondert en negentigh in het ronde/ in boegen het een Gebout is/
dat in eenige hondert mijlen geen Aſiaſch werck heeft/ dat daer by te bergelij-
ken is. Dicht by deſen Buzzar is de Maunte/ daer men de Larrees Maunt/ een
vermaert ſtuk gelts/ van gedaente als een langen Dadel-ſteen/ hebbende des
Konincks gedaente daer op ſtaende/ het bedraegt in ſilber ontrent 9. of 10. ſtup-
bers in ons gelt.

Schoone
Buzzar, of
Marcht.

Boozna-
me Moſ-
que.

De Moſquees zijn alhier niet veel in het getal. Het heeft een boozname/ die
rondt is/ na de gelijkenis van de Alcaba, de heſtighe plaats tot Mecca, wiens ge-
daente ſp seggen Abraham van den Hemel gekregen heeft. Het is aen ſommige
daelen met Arabiſche Letteren beſchreven/ aen andere met Moſaiſche gedaenten
en ſinne-beelden: Het ſtaet laegh en ſonder glas-licht/ in welcks plaats houten
tralien ſtaen/ dewelcke ſeer aerdighlijck beſneden zijn. Den inganch is booz een
kopere poozt/ dicht by de welcke een Spiegel hanght/ 't zy om hun geel aenge-
ſichten in te beſchouwen/ of hun eeuwighe miſmaechthept in aen te merken.
Men ſiet oock eenige lampen/ ſoo tot gebuyck als vertierſel. Sommige Pro-
pheten van hunne ſlagh/ hebben alhier hun beenderen te ruſt geleght/ onder de
welcke Emeer Ally Zedday Ameer, de booznaemſte is/ een Propheet ſoo langh
van beenderen als van naem/ en ober lange jaren hier begraven/ evenwel geen
minder boozdeel aenbengende als de nieuwelingen. Maer om te gelooven dat
hy een Mahometaan is geweest/ valt de meeste ſwarighhept/ evenwel ſp willen het
ſeggen/ en ſoo ghy ongeloobigh valt/ ſweerren dat hy ſulcks geweest is/ alhoewel
hy 600. jaren booz Mahomet geſtorven is; maer hun geloof wil geen twijfe-
lingh toelaten. Hier dicht by is groote verſchepdenſhept van alderhande boom-
gewas/ van Orange Appelen, Limoenen, de ſchoonſte Dadeln van dit geboest/
ja geheel Perſia, en of ghy aldaer noch u genoegen niet aen en koſt binden/ taſt in
u buidel en koopt booz een kleen gelt ſchoone Geyten, Hoenderen, Rijs, Rack,
Brandewijn, en diergelijken. Het water/ alhoewel by daer onſe ſpijſe in klaar
maecten/ is niet veel beſonders/ 't zy ſulcks boozthomt upt de onbequaemhept
van de Backen/ of ongeſtalte van den regen ſelf/ het is altoos geweligh onge-
ſondt/ in ſulcher boegen/ dat men liever met dooſt/ als ſulck een laeffens ſou wil-
len geplaght zijn/ daer ontallijcke onhepen van ſinkingen/ bedorven heelen/ en
boozne.

En groot
Propheet
aldaer be-
graven.

Quaede
Waren/

wozmachtige beenen upt ontfaen/welck laetste de meeste quelling van jeuchte en lamnighepdt veroorzaecht / dat met geen salben of smeeren te heelen is / als alleen met upthalen van dit schadelijck gebiert/ met een vingh/ in maniere van een lupt-maer/ aengaelende de dichte/ doch de swarighepdt is/ dat by-aldien de wozm breecht/het oberige verrottingh/ ja versterbingh veroorzaecht/dat alleen met een geduerigh singden en herben te helpen en te genesen is.

voorzaek
van ver-
sijpde
qualen.

Van al dese ongelegentheden is dit water de voorzaek/of eerder de wolkhen daer dit water upt doozthont/ als zijnde van een quade eegenschap alhier / om datse dooz geene of woegnige winden gedzeben en gesupbert woeden/ en hummen regen in geen aengename droppen / maer heele stroomen uptgieten/ soo gebaerlijck in de val/ als schadelijck in het gebzupch.

De Inwoonders gaen meest naecht / zijnde gelijk als een mengelmoes van Joden en Mahometanen , bepde een leelijck gespuys van menschen ; want woegnigh vindermer sonder het een of het ander gebzeck / aen oogen / tanden of andere deelen/ ter voorzaek van de groote hitte en het ongesonde water. Hun kleedingh is meestendeel alleenigh een windtsel om het hooft/ en een ander/ van ber-schepden berwen/ om hun middel: sp hebben schoenen aen hun boeten/ booz de rest geheel naecht zijnde. Maer die de upstekingste willen zijn/hebben Tulpanden op het hooft/van kleedtjes met goudt en zijde doozwozocht/ bekleedende sich met een rock van Sattijn. Hun vingens booznamentlijck staen beladen met silbere ringen/ daer Turkoysen of Corneliaens in staen / zijnde gemeenelijck hun eppen naemt daer in geschzeben/ of oock wel den een of den anderen spzeuche upt hummen Alcoran. Men humnen dupm dragense gemeenelijck een ringh van hoozen/ waer doozse den boogh te krachtiger weten te trecken. Sp hebben kromme hontwers op de zp/ zijnde gemeenelijck van seer goede stof / en de gebesten schoon en kostelijck / meest van goudt.

kledingh
en Ciera-
den der
Inwoon-
ders.

In dese Stadt sou een goede groote Rivier zijn / indien de Kaerten de waerhepdt aenwohsen ; maer alhier dwaalense geweligh / alsoo hier niet alleen geen en is/ maer oock niet binnen hondert Engelsche mijlen hier omtrent/ gaet wat weg upt ghj wilt/ gelijk ick upt de Persianen , en mijn eppen onderbinden verseeckert ben; want daer isser geen nader als de Tabb, daer dooz bekend / om datse Sufiana van Carmania affshepdt / zijnde omtrent 5. kleene dagh-repsens west-waert van Larr, hertwaerts aen: of die andere van Cyre, daer wy ober reden/ tusschen Shyrax en het oude Persepilis. Wel is waer dat wy eenige kleene bzoerken of moerassen sagen/ maer die in allen geballe geen Rivieren te noemen zijn / alsoo geen van deselve meer als drie boeten bzeedt en diep zijn.

Westwaert van Larr is Jaarown, twintig Farangs, of Hollandtsche mijlen/van daer gelegen. Dese Stadt heeft omtrent 1000. Ioodsche hupgesimmen/ sommigen nemen hier hummen wegh ober na Shyrax, doch de wegh is seer steen- en bergh-achtigh/ ongernackelijck booz de paerden / en noch ongernackelijcker booz de barreboetsche Kamelen. Dese Ioden, of Iehuds, als hen de Persianen noemen/ zijn een oberbissel van die vier stammen die Salmanasser, Soon van Tyglath Pylezer, Konink van Assyrien, van Samaria nam / en sette in Hala, Hara en Ghabor , by de Rivier Gozam, Steden in Meden, in het Jaer des werelts 3220. De Stadt/ gelijk men sou mogen vermoeden / heeft haren naem van Jaarin, een boozname plaats in Canaan. Sp hebben alhier eenige Synagogen, doch geen Hooge-Priesters. De Moaische Wet hebben sp op een wonderlijcke wijze verbastert / zijnde en blijvende tot op heden een hartnechtigh boos geslacht/ vol gierighepdt/ rijckdom/ en bedriegelijchepdt/ van alle andere soozten van Gods-diensten veracht en gehaet.

Beschrij-
vingh van
Jaarown.

Ioden als
daer.

Hun aert
en jebn.

Kostelike
ke Balsam.

Het geen alhier alder-aenmerckelijckst 3p/ is een kostelijcken Balsam, of dochtig-
hepdt/ dewelcke hier groept/ by hen genoemt Mumnakij Koobas; welcke dochtig-
hepdt niemandt derst nemen/ maer het wort alles booz den Koninck bevoert.
Het komt alleenigh in de maent van Junij van de top van dit hoogh Geberghte
afgelopen/ brengende pder Jaer omtrent vij oncen voort. Het is seer krachtigh
van reuck/ en een treffelijck hulp-middel/ tegens alderhande vergift. Wanneer
andere Koningen desen Koninghe enige verreringen van Goud/ Perlen en dier-
gelijke kostelijckheden toefenden/ schickt hy hen in vergeldinge een woepnig van
desen Balsam wederom toe. Dit Geberghte is vermaert by de Geschiedt-schry-
vers/ booz den naem van Pilæ Perfidis & Sufaidæ, over welcke Alexander de Groot
met sijn Heer getrocken is/ wanneer hy na Persipolis toogh/ daer hy tot sijn ver-
baesthepdt en verwonderingh van den dapperen Ariobarzanes en sijn kleen ge-
selschap soo slechtelijck onthaelt wiert/ dat hy gedwongen was te rugge te deffen/
(in spijt van sijn hoogmoedt/ en Opper-heerschapp) om dien streken en pferen
hagel te ontgaen. Op den elfden van Sporkel verlieten wy Larr, zijnde van den
Stadt-booght Codgea Obdrusy voorszien met Waplen en Ezels/ maer seer
slechte beesten/ de Ezels gaf men wederom ter oosjaech van de onbrupckelijck-
hepdt/ maer de Waplen waren de klare uytbeeldingh van matighepdt. Onsen
Leptsman/ of Mammandore, was een eerlijcken Cozelbakh, en beschickte ons op
pder plaets daer wy ons nedersloegen/ goede rust-plaets/(misschien op hoop van
een eerlijke vergeldinge) beneffens sulche leefstocht als ons de landt-streech ge-
den kost/ alles uyt kracht van sijn gesagh/ heerschende strenger over het arme
Landt-volck als ons wel aengenaem was/ wel is waer hy gaf 'er gelt booz/ doch
soo veel als hem self beliefte te missen/ indienze het wepgerden aen te nemen/
nam hy de waer t'jaren ondanch ewentwel tot hem/ stellende sich geheel op sijn
Krijghs-mans aen/ en sp quamender noch geluckigh af/ indienze geen slagen
bielen; soodanigh is de staet van de Landt-lieden/ doende de Krijgers al waer
willen.

Wetreck
van Larr.

Den eersten nacht sloegen wy onse Tenten niet verre van Larr, doch wierden
den naesten dagh opgehouden booz een geweldigen en onmatelijcken regen/ de-
welcke de aerde soo slijckerigh maecte dat onse Kamelen daer niet konden ober-
gaen. Den regen valt hier seldom/ maer alse komt laetse sich bepde hoozen en
boelen; somtijden sulck een overbloeying maekende datter geheele hupfen booz
wech gespoelt werden; omtrent ses jaren geleden is 'er op dese selve plaets een
Caravan van 2000. Kamelen gebleven. Op den 14. dagh bleven wy tot Deachow,
of Teechoo, 't welck soo veel beteekent/ als een Stadt onder eenen berg leggende/
daer wy verschepte fraye begraeffenissen en Graven sagen/ zijnde niet een sonder
sijn Sarch en een Arabisch opschrift. De Alcoran bevelt dat niemandt in de ste-
den sou begraven worden/ uyt vreesse dat de stanch der lichamen enige besmetting
mochte komen te veroorzaken/ maer sp worden geselt op de wegen/ gelijk de
Romeynen plegen. De Egyptenaren hielden deselve in hun Banchet-hupfen/ om
daer booz altoos hun doot gedachtigh te zijn. Een mijl van dese Stadt sagen wy
omtrent 60. swarte Tenten/ maer hoe swart sp van hupfen waren/ sagh men
van binnen ewentwel veel vrouwelijcke schoonhepdt. De Persianen noemene
Uloches; de Arabiers, Kabilai; de Turcken en Armeniers, Taiph; de Tartaren,
Hoordes; de Ouden/ Nomades; zijnde dese lieden gewent niet in hupfen/ maer op
hun Wagens en onder Tenten te wonen/ vergenoegende sich selven met een
kleyn en geringh onderhoudt.

Boore
slag-re-
gen in dit
geteest.

Woonin-
gen der
Arabiers
or der
Tenten en
op wagen-
nen.

Soo heeft als de Son driemaal 15. graden aen onse Hemisphcer, of Half-rom/
ge.

gekloommen was / klommen by op onse swaarmoedige kluppen / en maechten ons naeste verblijf tot Berry, sonder iets onderwoegen te ontmoeten/behalven alleen een dicken muur van een groote hoogte / en noch grooter lenghte / uyt een harde steencrots gehouden / om die van Larr te dienen tot een bezydingh booz de Shyrazianen, zijnde hier het eynde van het gebiedt der Larrianen en der Shyrazianen.

Berry is een kleen Dorp / schijnende van verre by wat te zijn / maer doet sich na by slecht op : eventwel is het beroemt dooz het Persiaens gebiedt / ter oorsaeck van den ouden geleerden Syet, of Leeraer/daer het mede boozsien is / en een vermaert School / t welch in sijn bysondere Classen verdeelt wozt / daer men de Bozgerlijche Wetten / de Sterren-kunde / de Natuer-kunde / en hun Godes-dienst leert / prijslijck in hun Pythagorische stilwijgentheyt / gebruyckende in de plaets van hun tonge / wincken en diecgelijche teekenen ; want veel praten is in alle Arabische Schoolen met allen hatelijck. Twee regels worden by hen aldermeest waergenomen/gehoozsaemheyt / en bewegen van hun lichaem af en toe terwyl sy lesen. Dicht by dit School is een Mosque, een aensienlijke plaets / booznamentlijck om dat het de slaep-plaets is van hun grootsten Leer-meester/Emawm Zeddey a Meer a Maddy Ally, de Zoon van een Propheet / en den Hepligen Ally toegewijdt / dewelcke in dese plaets ober acht hondert jaren (gelijcke seggen) begraven is. Sijn Tombe staet vier boeten van de grondt verheven / de lenghte is acht boeten / zijnde met een wit linnen kleedt bedeckt. De steenen van het Graf sijn behouwen en besneden met Arabische kinnen en dichtterpen. Dicht by hem stecken twee Lancien / tot beteeckeninge van sijn hanteeringh / beneffens eenige Wapenen van een meer als gemeene binding ; op sijn kist leyt een aerdigh Paternoster, om hem in sijn debote gebeden te hulpe te komen tot versterckingh van sijn onthouding / t welck tegenwoozdigh noch deelachtigh is / aen de kracht van den Heer / ter oorsaeck van de Miracels en wonderheden daer dooz menighmael uytgebozocht / gelijcke seggen. Boven aen het berwulft hanght een stalen kloot of Spiegel / daer dit scharpsende volck hun sonden in beschouwen. Sy toonden ons oock een vierkante steen / hangende aen een muur / van een seltfame slag / een seer wonderlijck oberblijffel van Hepligheyt. Den Propheet plagh dese last op de lendenen van de Sondaren te leggen die als noch geen leertwefen van hun sonden hadden ; seggende hen / dat sulcks de uptheeldingh van hun goddeloosheyt was / een swaerte waerlijck die haer wel haest tot den rechten wech kost brengen / al was het maer om daer van verlost te worden. Hier by was een kleen pottelken / daer een seer krachtigh Smeersel in was / dat booz 800. jaren gemaect is / daer men dickwils uyt gebruyck heeft / sonder dat het eventwel verminderd is getoorden ; het is niet alleen goet booz quade oogen / maer een Panacea, of hulpmiddel / tegen alle gezeken. Tot een beslupt / sijn Boeck leyt op sijn lichaem / of by het noch wilde gebruycken. Een yder heeft de bysheyt desen Hepligh van verre te sien / maer niemandt sijn lichaem aen te raken / noch oock te naderen / uyt vrees dat den adem van onspuere en sondige menschen / het selde mocht komen te besmetten. In stormen en andere ellenden / worden sy geholpen alleenigh met het noemen van sijnen naem. De kierck is net gehouden en met matten beleydt / een plaets by hen van sulck een Heplighdom gehouden / dat sich niemandt sou derben verbozderen daer geschoept in te gaen / en al die gene die daer in komen / watse oock verfoecken / gaen daer altoos vergenoeght wederom uyt / alsoo hen de Godt-spraek / of eer den Priester / nimmermeer bedrieght / by geloof het die wil.

Berry bes
schreben.

Vermaert
de School
alsoer.

Graf van
een groote
Propheet
en Hepligh
beschreben.

Womſte
tot Banna-
rouw.

Hier mede begaben wy ons weder van Berry, en quamen den naefſten avondt tot Bannarouw, en indien ons de boorſepde Stadt Berry met haer Godts-dienſt onthaelde / hier geſchiede het op een andere wiſe: namentlych met goet cier- / ſtaffelych / drie ketel-trommen / en ſes ſtomme muſquetten. De verballen ober- / blijffels vaneen oudt Kaſteel / vertoonde ons hier ſyn ribben en intoendigh ge- / beente / 't welck onlanghs dooz de Perſanen verwoeft was. De eene zyde van dit Kaſteel ſtaet na de Stadt gekieert / de andere zyde na de ſteenachtige wildernis. Den naefſten nacht ſliepen wy in Goycom, daer omtrent 1000. verballen en qua- / de hupſen in ſtaen. Da dat wy alhier omtrent een upz geſlapen hadden / quam- / er een HocusBocus, die ons met ſyn kouſten beſigh hielt / en de ſlaep upt de oogen

Wonder-
lyche Ge-
ſien van
een Boor-
ſemaker of
Guptja-
laet.

haelde: onder andere liep hy op twee ſcherpe gehaachte kromme Houwers met ſyn naechte boeten / toen ginck hyder met ſyn rugge op leggen / hebbende een ſwaer Ambreelt op ſynen buck / daer twee Smeeden hun beſt op gingen ſtaen arbeiden tot datſe vier Hoef-ſpers gemaecht hadden. Dat gedaen zynde / doozſlack hy ſyn armen en dgien met menighte van pijlen en lancien dooz en dooz. Daer na haelde hy met ſyn hooft een ſteen van 600. ponden / een elle hoogh van de grondt / ſoo licht of en niet was geweeſt. Daer na bondt hy ſyn hant aen een oudt Cepten- / hooft vaſt / het haelde het met een ruck van malkander / op het roepen van Al-
lough

lough Woddaw : dat is gefeght/ Godt help hem. Wy bedachten hem byzonder-
 lijk dooz het vermaecht/ en pzen fime fterchte. Wefen ebenwel was niet te bre-
 gelijcken by Marius, een van de dertigh Cyzannen/ die met eenen binger een ge-
 laden waagen koft ontwerpen/ of Polydamas, die met fijn eene handt een wilde
 Stier by fijn achterfte beenen koft vast houden/ houdende hem tegen/ in fpijt van
 al fijn kracht. Hier binnen Goyeom leydt eenen Melec Mahomet treffelijck be-
 graben/ vermaecht wegen fijn dappere boozftandt van het gefaght fints Meesters
 Mahomet, wanneer de Saracijnen defelbe begoften in verminderingh te nien.
 Den naeften nacht verloopen wy malhander dooz onse achtheloofthepdt, en hadden
 een ellendige verblif- plaets in die wilde en woefte wildernis/ daer noch gras/
 noch boomen/ noch water in te vinden was/ als alleen zandt en fterren/ daer
 Vogellruysen, Oyevaers, en Pellicanen alleen hun woonplaets houden. Men fou
 mogen gelooven dat dit booz henen een bruchtbare plaets is gewest/ maer dooz
 de ongebonden rafertw van den Oozlogh/ of geduerige hitte van de Son/ of eer de
 ftraffe Gods/ is dit gewest geheel van lober of gras berooft getwozden. Den ge-
 heelen anderen dagh besteden wy in het foeken van onse Caravan, en bonden de-
 felbe endelijck met veel moepten. Slaende dien felben nacht onse Tenten op in de
 wildernis/ wierden wy ontfangen dooz een soo geweldigen ftorm van regen/ don-
 der en blizem/ dat niemant het hooft bukten dozt ftercken. Des anderen daegs
 was het weder wat betzaeghlijcker/ daer wy verberfcht wierden dooz het ge-
 ficht van eenige wepnige Dadel- en Maflick-boomen; welck Coriats seggen we-
 berleght/ dat den Maflick nergens als in Syo gebonden wozt. Onderwegen ont-
 moete ons een oude fterchte Combe/ of bezaefnis/ (daer een arm onnoofel Par-
 der in begraven lagh) rondom behangen met driedubbelde dzaden/ miffchien
 een opbeeldingh van de Goddelijcke Driedubdighepdt/ en pder dzaet was ver-
 dert met eenige geberde wol/ en een poppeken of bundelken om defelbe te bedec-
 ken. Hier by waren eenige Cyprellen geboeght/ om het graf/ na de oude wijfe/ te
 bercleren.

Gras van
 een dapper
 en Maho-
 metaen.

't Graf
 van een
 Hardes
 beschij-
 ven.

Des anderen daeghs/ zijnde de 22. van Sprockel/ hadden wy eenige tijdt ho-
 ringh/ met het opjagen van een wilde Beer/ doch dooz honden noch gefchut te
 achterhalen. Na dat maecten wy Curbobbo onse rust- plaets; daer na Mohack,
 daer Mahomet, Hodge, Izmael, en Ally, hier groote Leeraers van Mahomet, in
 dante Tomben begraven leggen/ zijnde ober 400. jaren geftozen/ tot welcke
 graben groote Bedebaert is/ met groote aendacht van de verblinde Mahometa-
 nen. 's Daeghs daer aen lagen wy tot Coughton, toen tot Unghea, van daer tot
 Moyechaw, daer na tot Pully Potshaw, latende Bobbaw Hodgee aen onse flincker
 handt. Den naeften nacht flogen wy onse Tenten op aen des zijde van Shyrax,
 daer wy een aensienlijke Intree verwachten: maer fiende datter niemant booz
 den dagh quam/ om ons te onthalen/ sandt onsen Ambassadeur, die seer nauw ge-
 raecht ontrent fijn eer was/ fijnen Mammandore aen den Stadt- booght (alsoo den
 Grooten Hartogh op de Walcken- jaght was/ 50. Engelsche mijlen van daer/
 miffchien om de moepten te ontgaen van ons te verwelckomen) te verfoeken/ dat
 hy ons berfelce Paerden wilde toefenden en een betamelijcken ontfang berclenen.
 Den Daragud quam hier op terftondt in perfoon by ons/ met een beynfende ton-
 ge eerst den Grooten Hartogh berfchoonende/ die hem gewis ombzengen fou/ in-
 dien men hem dese bozderlijcke gelegenthepdt niet te kennen gaf/ om fijn bysonde-
 re liefde t' onfwaert te toonen/ in bergelijctinge van de welcke hem al de Werelt
 hatelijck was. In een woort fiende dat wy haestigh waren/ verfocht hy alleen
 ootmoedelijck dat wy alleen dze dagen/ soo het mogelijck was/ wilden gedult oef-
 fenen/

Mohack,
 Graf-
 plaets
 van 4.
 groote
 Leeraers
 van Ma-
 homet.

Inkomſt
en onthael
van den
Engeliſchen
Gefant tot
Sheraz.

Befchry-
vingh van
Shyraz.

Verſchey-
den bena-
mingen.

Op-
ſpronck
van den
naem
Sheraz.

Amiſt
over te
eerſte bou-
wer van
Shyraz.

ſenen/om ondertuſſchen den Grooten Hartogh hun komſt te laten hoeten/die hun
bertoeben met dubbelde ſtralen van genegenheyt ſoude vergoeden / waer me-
men hunnen Stadt-booght het meefte genoegen van de werelt ſou aendoen; doch
indien niet/(beſloot hy) ſoo was hy aldaer tegenwoozdig om ſijn Excellentie kin-
nen te geleiden naer ſijn verblijf-plaets. Den Ambaſſadeur vernam wel haest de
blepende bepnſep van deſen uptgemaekten gaſt/en ſiende den abont alreedyt aen
het ballen/deed ſijn Portugeeſche Trompetten opblaſen / en ſaten op het ſelbe ge-
lupdt te paert / rijdende alſoo na deſe treſſelijke Stadt toe / beantwoozdt door
hun hoopere Beckens/ krom-hoopens / en diergelijcke Phuygilche Muſick, niet
anders dan offer een deel Preſters en Preſterinnen van Bacchus te beſdt waren;
dit maechte te ſamen ſulck een geſchal / dat op ons inkommen pder ten deuren upt-
liep/ met hun bzandende Packels in de handen / om te ſien matter te doen was.
Daer een ſangen kringh van omwegen / quamen top tot het Palleys van Shock
Ally Beg, Stedehouder van den Hartogh / daer onſen Heer eerſt oberladen wiert
met een lange verantwoozdingh/ en daer na onthaelt met een Banquet van deel
lieffelijckheden. Dit gebaen zijnde / ſondense ons na Ally Chan, een nette Woo-
ningh/ zijnde gelegen aen het Ooſt-eynde van de Stadt / hoozende den Koninck
toe. Het ſtaet met ſijne Hoben treſſelijk en rierlijk omcingelt / dewelcke ſoo
ſchoon en groot zijn/ alſer in geheel Aſia mogen gebonden wozden. Sherazz (ge-
lijck ſp deſe plaets noemen) is de vermaeckelijckſte van al de Aſiaſche Steden/
het leyd van den Aequator, of Middell-lijn / 29. graden 40. minuten / en op de
lengte van 88. Ben Jonas (500. jaren geleden) geeſtſe den naem van Syaphaz; hy
Cornelius de Judæis, draegte die van Siras en Sivas; hy Oſorius, Xiraz; hy Raleigh,
Siras; hy Stephanus, Cyrecbara; hy Cælius, Cyropolis, hoewel qualijk: dewyl al-
le oude Werelt- en Plaets-beſchrybers haer ſtellen als gelegen aen de Riuier Cy-
rus in Hyrcania, hebbende de breedte van 39. graden en een halve / de lenghte van
83. graden 45. minuten. Doch van deſe naem is een Stadt in Media, volgens
het ſeggen van Ptolomeus; een in Sogdiana hy Iaxartes, na het boozgeben van
Curtius; een in India, gelijck Aelianus, en een Riuier van dien naem in Armenia,
als Plinius getuyghet / maer geen Cyropolis in Perſia. Deſen naem van Sheraz
(na mijn opmerkingh) is getrocken van het woort Sheer, 't welck in de Perſiaen-
ſche ſpraek melck beteekent / of van Sherab, een drupbe / alſooder in geen gedeelte
van het Ooſten beter of rijcker Wijnen gebonden wozden. Alſoo treckt Aleppo
ook den naem van Halip, melck/en niet van Alepius, Stedehouder van Iulianus,
gelijck ſommige dzoomen. Verſcheyde Steden in Perſia trecken op ſoodanigen
wyſe hunnen naem van die dingen of bzuchten daerſe in overbloepen / gelijck als
Whormoote, beteekent de Stadt der dalen; Deachow, een berghachtige Stadt;
Degardow, een Stadt van de Oekernooten; Baze Bakow, Perſcow, Cutbabbaw,
en ſoo boozt. Doch ſouſe wel mogen geheeten zijn van de Syraſes, haer oude In-
woonderen/ gelijck Polænus ſchryft in ſijn 8. Boeck van Semiramis: Of indien
de Griekſche mede-namingen mochten plaets grijpen/ ſou menſe mogen trecken
van Scira, een heeten. En alhoewel deſe plaets mocht zijn opgerecht upt de ber-
ballene oberblijffels van Perſipolis, ſal eventwel de tijt van 2000. jaren / dewelcke
na het afbzanden van het oude Perſipolis verſtrecken is / niet toelaten een ſoo
langh begraven benamingh in een nieuwe Stadt op te werken. Omtrent haer
Boutwer is tuſſchen de Perſianen en anderen merckelijck onderſchepdt / en om-
trent haer groote geen minder. Vlughbech, een geleert Plaets-beſchryver / en
Pa-neef van den grooten Tamerlaen, geeft haer in ſijn tijdt de groote van 15.
mijlen in het ronde/ als ook Contarcus, met toe-eyginge van 80000. huſen.

Bar.

Barbarus, 160. jaren boozleden/ geeft haer 20. mijlen. Teishera, dewelche na hem gekomen is/ 36. mijlen/ gelijk doch Skikard doet. Iohan van Persia telt hare woon-
woonders op 80000. koppen/ maer Ben Ally maeckter dize hondert duysent af/
maer om niet al te vast op hem te staen/ sal het beter zijn onse eygene onderbin-
dinge hier omtrent plaets te geben. Shyras is gelegen van Ormus 108. Farfangs,
 of Nederlandsche mijlen/ van Larr 186. Engelsche mijlen/ van Spahawn 222.
 van Babylon 300. van de Caspische Zee 600. van Calbyn 486. van Periscow 440.
 van Candahor 360. van Yeld 219. van Faza 60. Engelsche mijlen. Haer nabue-
 ren waren eertijts geheeten Artiatne, Tapiri, Carty, en Orebaty, verandert in Parc,
 Furc, Fores, en Faristan. **Heben ten dage is Shyras de tweede Stadt in Heerlijch-**
hepdt en upsteeckenhepdt van het geheele Persische Rijck. Sp wozt betwatern
 dooz de Bindamyr, of Bradamyr, een soete Rivier/ dewelche haer doozprontch neemt
 upt het Tapiriaensche gebergte/ en naer een gekronckel van 200. mijlen weeghs/
 haer met de Choaspes, nu Tab, en Vlay vermengelt/ dewelche niet ver van Valdac,
 van oudts Shushan genaemt/ sich selben in de Golf konnt te verliezen/ en soo met
 die stroomen vermengelt/ de Zee endelijck zijn verschuldighden tol konnt betalen.
 Men siet hier eenige mueren/ gebout dooz Ulan Cassan, doch de Stadt schijnt on-
 lijdsaem van eenige bepalinge te zijn. Sp strecht sich van Zuid-oost tot Noord-
 west in de lenghte van 3. Engelsche mijlen/ en niet veel minder de andere wegh
 upt/ makende in het ronde een ommeganch van 9. Engelsche mijlen. Sp is seer
 vermaeckelijck gelegen aen de Noord-west zijde/ hebbende aldaer een groote blach-
 te van 20. Engelsche mijlen lanch en 6. breedt/ omcingelt met schickelijcke ber-
 gen/ onder een van de welcke dese Stadt gebout is: alsoo beschermt dooz de
 natuer/ verricht dooz haer hoophandel/ aengenaem gemaecht dooz konst/ ober-
 bloedighlijck doozsien met Wijngaerden/ Hoben/ Cypressen, Sweet-plaetsen/
 en kostelijke Tempels. Hier is de Magische, of natuerlijke Tober-konst eerst
 gebonden/ hier heeft Nemroth na de Babelsche verwoeringh gewoont/ en hier is
 hy gestorven. Hier is Cyrus, de upsteeckenste van alle Heydensche Dozsen/ gebo-
 ren/ en behalven sijn hooft/ begraven. Hier heeft den Grooten Alexander sich sel-
 ven in alderhande welken en dactelhepdt onthouden. Hier songh de eerste Sybil-
 la de Mensch-werdigh van onsen Salighmaecker/ en van hier seght men doch
 dat de 3. Wijzen, dewelche na Bethlehem gingen/ van daen soudon gekomen zijn.
 Endelijck/ alhier hebben 200. koningen op een rpe den Scepter ober het Persiaen-
 sche Rijck geswoept.

De huysen zijn hier van harde Bricken/ in de Sonne gedzooght/ dewelche seer
 vast en duerachtigh werck maken; niet seer hoogh/ en boden plat en bestreken/
 de vensters en diergelijcke upstichten aerdighlijck en volslagen betraijft/ van bin-
 nen met schoone Capijten belepdt/ sonder ander vertierfel. Het Huys van den
 Sultan, Shock Allybeg (daer top den eersten abondt onthaelt wierden) heeft wep-
 nige die het overtreffen. Sijn Cet-zael was hoogh/ rondt en ruyt/ het verweef-
 sel/ beneffens de sp-mueren/ aerdigh vergult en met Weelde-werck bemzocht/ soo
 beschadukt/ dat het swaerlijck te oordeelen was/ of het Vergultsel of Schilder-
 of Gesneden Werck was. De Vensters zijn van geschildert glas/ de vloeren
 met kostelijke Capijten belept. Wepnige zijnder sonder haer Cupnen/ en Plan-
 tagten van hooge Cypressen en diergelijcken. Sp prontch met 15. Mosqueen, of
 Tempelen/ rondt van gedaente/ na de Heilige Alcaba van Mecca, van buyten rier-
 lijck ingelepdt met Asuer-steenen, gebende een gelijckenis van Turquoysen, en van
 binnen met supbere swarte gepolijste Marmer-steenen. Woben op hebbense
 schoone vergulde toppen/ gebende een aengenaem weerlicht op het stralen van de
 Son.

Mensche-
 der In-
 mos-
 ders.

Dyfflees-
 heitheydt
 van Shy-
 raz.

Haer
 grootte/

en goede
 priegens-
 heydt.

Is de ge-
 boorte-
 plaats
 van Cy-
 rus,

en Zetel
 van
 200. kon-
 ningen.

Diergelij-
 en elertijck
 geboude
 tempels of
 Mosqueen.

Son. Twee van deſe verdienen verwonderingh in hun Heerlijke Moſaiſche Wercken/ en aenſienlijke Toozens; de een is hierkant/ zijnde 50. doeten hoogh in het lichaem/ ten deelen met loot bedecht/ met gout en blaewo onderſcheyden. De mueren gebouwt en met linoopen en Sinne-beelden of Doefp beſet/ hoeſwel van binnen woest en ledigh. Boven prouchte met twee ronde houtte Plaren/ aerdigh en tierlijck geſneden en uptgehouden/ makende een hoogte by na gelijk de S. Paulus Kerck tot London. De andere gelijckte wel een Konincklijke Caravans verblijf-plaets/ ſtaande in het vierkant/ het bovenſte vol van Arabiſche vanden/ met gout en Porphyre-ſteenen aerdigh ingelept/ met Azuer geſchildert/ blinkende van binnen dooz duffent Lampen/ en Toozſen/ dewelcke een heerlijke ſchijn van ſich geven. De andere Moſqueen zijn ſoo uptſtehende niet/ noch oock ſoo verachtelijck/ datſe het beſien niet waerdig ſouden zijn. Al dat hen onthrecht in de bouw-kunſt verbullenſe in Reliquien en Heplige overblijffels/ beſtaande in de graben van eenige oude Leeraers van hunnen Alcoran, welckers Hepligdom hen ſoo groot geſcheenen heeft/ datſe niet geweten hebben/ hoe hun Graben koſtelijck genoegh te komen vercierē. De ſommige zijn opgerecht van ſchoonen en blinkenden Marber; andere van koſtelijck geſneden hout; andere wederom heerlijck dooz konſtige Schilderpen; andere dooz byſondere kunſt in gegoten koper-werck/ Silber en andere koſtelijcke Metalen/ nemende de natuer te hulp daer de kunſt mocht komen in gebreke te blijven. In de eene plaets leght Shaw Meer Alla Hamzy begraven/ ober de ſeven hondert jaren geſtorven. De Moſque daer deſe in begraven is/ heb ich 60. treden langh en ſoo veel breedte gebonden. In een andere ruſt Sandans Emyr Amahaw, die ten tijde van Mahomet geleest heeft/ en van gelijcke Heplighejdt met hem gehouden wort/ beneffens verſchepde andere/ wachtende de tijdt van hunne opſtandingh. Boven op deſe Moſqueen hebben menighte van Opebaren hunne neſten/ een Vogel dewelcke van dit volck met een byſondere Goddelijcke eere ge-eert en geacht wort. De Hoben zijn alhier in groote menighte/ en deſelbe groot en ſchoon/ ſommige van deſelbe/ gelijck ich ſelbe gemeten hebbe/ brengen 800. ſchreeden in de lenghte/ en 400. in de breedte upt. De Hony Shaw, of Koninckſ Cupn/ overtreft al de reſt/ de welcke recht hierkant/ en ober al 2000. treden groot is. Sp zijn alle wel boozſien met mueren van de hoogte van 14. doeten/ en vier doeten dick/ al van een ſeer goet en baſt werck. Sp ſchijnen eerder Woſſchen of wilberniffen te zijn/ als Hoben of Cupnen/ overbloeyende in hooge Pyramidale Cypreſſen, Pijn, en andere diergelijcke Boomen/ en onder deſelbe oock ſchoone brucht-bomen/ als Druyven, Granaten, Citroenen, Orange Appelen, Piſtachos, Appelen, Peeren, Haſenooten, Kerſſen, Pruymen, Ocker-nooten, Abricoſen, Amandelen, Vijgen, en eenige wepnige Dadelen. De aerde draeght haer Meloenen van beyde ſoozten/ en menighte van ſchoone en ſeltſame bloemen/ ſoo aengenaem van reuck als heplſaem van kracht. De aerde is droog en groen/ de locht gematight en geſont/ inboegen men vermaecht/ en de rechte Elyzeiſche Velden bindt/ waer men oock ſijne oogen henen toendt. Ebenwel ſtrecken ſich deſe byſondere bequaemheden niet verder als een mijl in het ronde bukten de Stadt/ zijnde de reſt onbruchtbaer en berghachtigh/ onbequaem om Alexander tot een overgeven Epicuriſt te maken/ uptgeſepdt ebenwel de wijn die overbloedig waſt/ dewelcke dooz de beſte van het geſeele Oſten wort gehouden. Sp hebben aen geen dinck grooter gebreke als aen water/ ebenwel ſp hebben eenigh/ en ſoudens meer konnen hebben/ indien de Worgers een wepnigh ſozghbuldiger/ en geſlickiger in hun bonden waren/ alſoo de vermaerde ſtroom Cyrus, omtrent 15. Engeliſche mijlen van daer na de oude Stadt Perſipolis ſtroomt.

Heplige
Comben
en Gabez/

heerlijck
en konſtig
gebout.

Koninckſ-
laſſen
Cupn/ en
andere
Hoben be-
ſchreben.

Wijn van
Shiraz de
beſte van't
geſeele
Oſten.

In de Nowrouz, of Lente / worden de Cuppen booz alle man open gestelt / om daer in te wandelen naer belieben. De Vrouwen hebben al dan ook 14. dagen tijds tot wandelen / wanneer se / gelijk als Vogels die uyt de kops komen / sich selven verliesen in een doot-hof van alderhande dartele tijdttoezichten: de Mannen oock hebben het humre / sommitige rijden / sommitige wandelen / andere dzincken / singen / speelen / soo langh als hooft en keel lijden kan. In al mijn leven heb ick geen vrolijcker menschen gesien / en die minder van onlust of krackelen houden. Wp sulen hier een woort van Emangoly Cawn, den grooten Hartogh / en sijn Wancquet bp doegen.

Wijst-ho-
tingh en
bermaek
in de Ncw-
re.

Desen hebben Heer is een Georgiac van afkomst / een Musulman van wegen sijnen Godtsdienst / een waarnemer van sijn tijdt tot bezogderingh. Wp is een van de vier Doosten die onder den Koninck Abbas het Rijk bestieren. Sijn gebiedt streckt sich niet veel minder als 600. Engelsche mijlen uyt / behende hem den Tijtel van Opper-Hertogh van Shyrax, Sultan van Larr en Jaatrown; Heer van Ormus, Maqueroon, Kermoen, Chulistan, Sigestan en Farlitan; Prins van de Persiaensche Golph, of Zee-boesem / en de Eplanden daer in gelegen / den Grooten Beglerbeg, Gebieder over 12. Sultans, en 50000. Ruipers / Slaven van Shaw Abbas, Beschermers hande Musulmans, Blom hande Beleeftijdt / de Tweede in Heerlijckheyt / Noortmuscaet van versterkinge / en Roose van bermaek. Wp is afkomstigh van seer uytsteekenden Adel / zijnde sijn Vader en Groot-vader Hartogh booz hem getweest / en hp is behoeft van affettingh van sijn Wuyt booz den eedt self van Abbas, en dat hp dese gelegentijdt: Sijn Vader Aliculcau, had versepde trefselijke Delt-slagen / soo tegen den Turk als den Tartar, gewonnen / bzingende geen kleene luster tot en aen de Heerlijckheyt van Mahomet Codobandas Scepter / boognamentlych dese / waer mede hp den moetwilligen en opgeblasen Bassa van Rhyvan uyt sijns Meesters Landen dreef / met meerder haest als hp daer in gekomen was; booz al welcke diensten hem den Koninck met het Groot Hartoghdom van Shyrax, en sijn Soon na hem bereert heeft / die sich niet min geluckigh booz Shaw Abbas getoont heeft / stellende Georgia in rust / vermeerderende Larr, een gedeelte van Arabia, Diarbec, en Ormus. Doch al dese diensten zijn naderhand vergeten / wanneer den Jongen Sha Soffy eerst den Soon / en daer na den Vader het hooft dede afflaen / sonder andere misdædt te hebben / als dat hem sijn geluck te hoogh had opgeboert. Maer alhoewel hp tegenwoordigh toot is / moeten wy ebenwel het onthael / het welck hp ons bp sijn leven gedaen heeft / niet vergeten / dewijl / na het seggen van Aufonius, de aerde niet quader boozt kan bzingen als een ondanckbaer mensche.

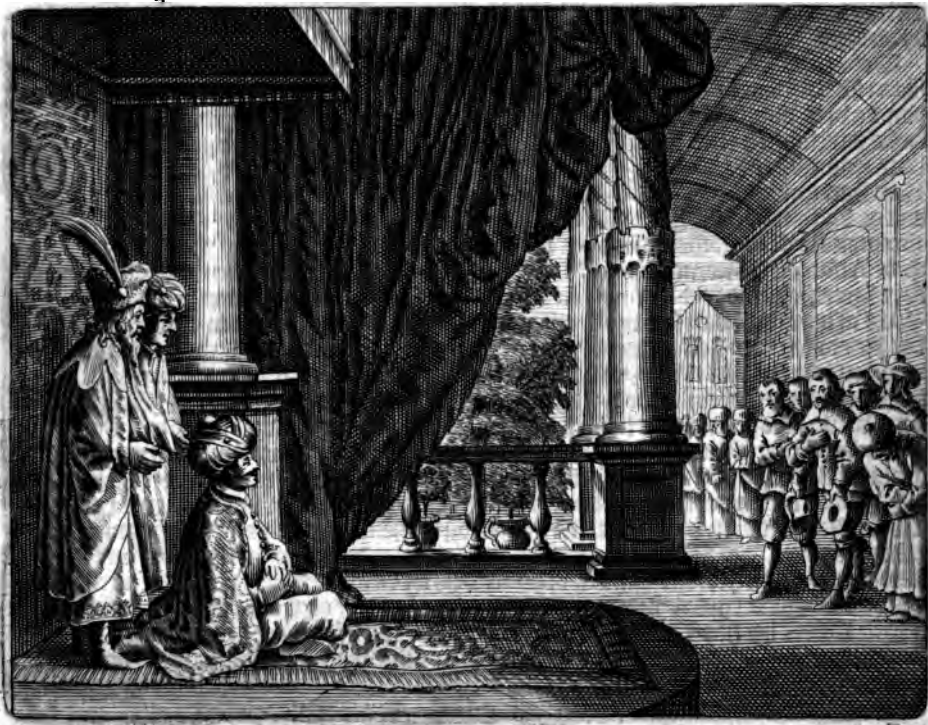
Afkomst/
Wagente
hebt / en
Eggen-
schappen
des Hart-
oghs van
Shyrax.

Goede
diensten
van sijn
Vader en
hem aan
Abbas.

Doch booz
sijn Ma-
sagt den
beyde
quajich
betoon.

Wanneer wy hier aenquamen / had hp sich selven met wil uyt den wech begeden: en alhoewel Sir Robbert Sharley de moesten nam bp hem te rijden / en hem sijn dwalingh te kennen te geben / gaf hp hem echter tot antwoort / het ware geen verkleeningh booz eenigh mensch ter werelt (uytgesondert sijn Meester) op sijn komst te wachten. Maer indien onsen Heer Ambassadeur sijn gelepde en andere nootzakelijcheden gehad had / wy hadden ons wederom op wegh begeben sonder afschept van hem te nemen. Maer ses dagen wachtens / beliefde het sijn Hoogheyt tot Shyrax te komen / gevolgt met 2000. Paerden / houdende sich noch twee dagen stil / sonder eenigh werck van den Heer Gesant te maken. Eyndelijch sendt hp een Edelman tot hem / verzoekende / hp wilde bp hem komen; doch dese keerde met dese antwoort: hp (namentlych den Ambassadeur) had een groote wegh gereyft / en was derhalven vermoept; booz de rest / hp was gekomen om sijn Meester te sien en te spreken / aen hem had hp geen kernis. Den Hartogh meende te ont-

ontſinnen/ ſiende ſich ſelven ſoo berkleent/ doch dozt hem eventuel niet beledigen/
wetende dat den Koninck dooz ſijn heele Rijkſch belaſt had/ den Gefant alle goet
onthael te bewiſſen. Daer een woepnigh vertoebens laet hy hem weten / hy ſou
hem van ſelf des anderen daegs horen beſoecken; doch hy hielt hier in ſijn woort
niet/maer ſandt wel ſijnen Zoon/ de Beglerbeg; (een Jongman van 18. Jaren)
om ſijn verſchooningh te doen. Des anderen daeghs ſandt onſen Ambaſſadeur

Wette-
konſt en
onthael
des Har-
toghs aen
den En-
gelſchen
Gefant.

Shoc Allybeg tot des Hartogen Zoon/ hem te kennen gebende ſijne konſt.
Emangoly Cawn, hoe ſeer begramt/ was echter benieuwt wat booz een ſlach van
hoich wy waren/ die hem ſoo beſegenen dozten/daer hy in tegendeel van ſijn En-
derdanen als een Godt aengebeden wiert. Zoo haest was onſen Heer niet afge-
ſchreden aen het Palleys van den Hartogh/ of hy wiert booz Shoc Allybeg ver-
welkomt/ en gelejdt (ſonder dat hy wiſt waer) in een lange Galberp/ koſtelijck
met Tapijten en diergelijcke koſtelijckheden opgezponcht / ſittende den Hartogh
als een Beeldt aen het eene eynde/ gelijck een Super/ met de beenen kruys- wiſe
ober malkander/ ſich niet roerende booz dat den Gefant hy hem was / wan-
neer hy gelijck als upt een verruckingh opſprongh/ en onſen Heer welkom heete/
gebende ons (op verſekeringh dat wy Edel-ſieden waren) ſijn omhelſinge/ en een
Banquet. Na dat wy hier twee uren waren vrolijck geweeſt/ ſcherden wy van
den/

Hem/ genoodigt om des anderen daeghs op een veel beter ontfhael weder te komen. Des anderen daeghs dan komende/ wierden top dooz een Sultan dooz twee groote plaetfen in een treffelijch Bancquet-huys geleydt / zijnde een wijde open plaets/ steunende op 20. kostelijche vergulde Wplaten/ het der twielffel zijnde allefins kostelijch geblaamt en vergult. De vloer was beleydt met seer kostelijche Tapijten van Goud en Zijde/ hebbende aen het eene eynde/ een heerlijcken Thoon van Cremosijn Satijn, rijckelijch met Gout en Waerlen gehozduert/ daer hy sich op setten sou. Aen de eene zijde was seer aerdighelijch geschildert en uptgebeelt/ sijn dappere overwinningh van Ormus, sijn Leger op de strant/ sijn bespzingingen/ en stozmen/ sijnnen inganch/ mitsaders de Massacre van de Ormusianen, den eenen onthooft / den ander op deers of gene wijze omgebracht. Men sagh'er oock het zee-gebecht van de Engelsche Vloot / sonder wiens bystandt hy sijn leuen de plaets geen meester sou geworzen hebben.

Ontfaet en pacht des ridders den dag.

Wanneer nu de groene en Cremosijne Gordijnen opgeschoven wierden/ sagen top een groote vierhante rupmitte / zijnde hy dese gelegentheyt heft in het ronde met de booznaemste mannen der stad / als oock in een ander/ daer ich meen 500. gemeender Bozgers getelt te hebben / alle genoodigt om des Hartogs Heerlijchheyt te vermeerderen.

Al eer desen opgeblazen Hartog sijn aengesicht ons toe liet blincken / wiert den Gefant aen sijn slincker-handt geset van den Thoon / dewelcke/ na de Asiatische wijze / dooz de waerdighste / als daerse het Swaert dragen / gesouden wozt / op de andere zijde / sat den misnoegden Dozt van Tartaryen / aen de slincker-handt van onsen Heer sat den Jongen Beglerbeg, en naest hem den gebangen Koninck van Ormus; aldernaest aen den Tartarischen Dozt sat Threbis Cawn, een misnoeght Dozt van Georgia, een hjaef Soldaet / een standvastigh Christen. Sir Robbert sette sich neder tegen over den Thoon/ en beneffens ons wierden gestelt de twee Prinzen van Ormus, en sommige Sulcans. Het oberige van dese Bancquet-gaet woert gebult met liebt van ongemeene slaght/ met Sultans,rijcke Kooptlieden/ en Cooselbashaes, al gebient van Jonge Ganymedien in gout laecken gekleedt/ die haest op en neder liepen met bleffen van supher Goudt / om yder op sijn wienchen den wijn in te schencken. Op de Tapijten lagen seer sijne geschilderde Tafel-laechens/ 40. ellen lanch zijnde/6. dunne pannetkoecken op malhander geleght dienden dooz Tafelboorden / neben dewelcke houte Telpelen met meernighe lagen / hebbende steelen van een elle lanch / en den Telpel self soo dick en groot zijnde / dat men wel diende sijn mond tot aen sijn ozen op te spalken om haer een byten toeganch te geben. Het spel gaet endelijch aen/ bestaende de spijse upt honderdterhande mitte drooge supcher-hoft / als oock van Dadelen, Peeren, en viergelijcken / alles kostelijch geconsijt / de gene daer ich de beste kennits aen had waren Iaacks, Mirobolanen, Ducoyens, Pistachos, Amandelen, Abricolen, Queepeeren, en Kerffen, latende het ondersoek van al de andere verscheydenheden / dooz de Bancquet-bereyders en Conlijtuersders, om na te bozschien en te volgen.

Kang en ozde gesouden in het aensichten der Dozfen.

Het Bancquet endight / (en den Hartogh is als noch niet gekomen) eventwel bestondt het gemeene volck te roepen / Jough Ally Whoddaw Bahar, dat is / Ally en Godt moeten gedanckt zijn. Welck gerucht diende dooz een teeken aen den Hartogh/om endelijch sijn lang verwachte stralen te laten verscheijnen; mischlijen toedende tot dat onse supchen versadight zijnde / top te beter tijdt souden hebben om sijn groote pacht en Heerlijchheyt te aenschouten. Sijn wegh woert hem gepaent dooz 30. hjaef Jonge Edel-lieden/ alle gekleet in Cremosijn Satijn; sijn Tul-

Komste des Hartogs tot het Bancquet.

De kofte-
hepdt en
pzecht
van ſijn
verſchij-
ning be-
ſchreiben.

banden waer van zijde ſtoffe geblochten/omgeben met Goude ketenen/en die beſet met Peerlen, Rubijnen, Turquoilen en Eſmarauden. Elck ginch omgort met een koſtelijck Swaert / en geborduerte gordels / en beladen met een Walch op de buiſt / elck had een buiſt guldens waerdigh zijnde. Nijchter deſe volghde ſummen Heer den Grooten Hartogh van Shyraz. Zijn Rijf-roch was van blaekboen Sa-tijn, koſtelijck met ſilber geborduert / waer ober hy eenen ſeer langen Tabbaert geſlagen had / ſoo heerlijck in het aenſien / en ſoo dick bezapt met blinckende geſteenten / dat men niet koſt bekenmen hoedanigh de ſtoffe was / daerſe van was gemaect. Zijn Tulband was van enckel zijde en gout mede beſtoubt met Peerlen en Carbonckels; ſijn Swaert-riem inſgelijcks was al oberzapt met Rubijnen, Peerlen en Eſmarauden. Zijn Schoenen ſchenen de geſternen Hemel te zijn. Men deſen Afgodt offerde al het volck honderden van Zizædaes en Teſſalems, bukken de en ſmitende hun harſſebeckens tegen de grondt. Sir Robbert Sherley maecte oock ſijn Zizædaed heel bequamelijck / en dzonck upt een goude kroes de geſont-hepdt van ſijn Hooghepdt / en ſtack daer op den Beher in ſijn ſack / byzengende tot reden / dat / nademaal een ſoo ſlechten Beſel als hy was daer in geademt had / het een groote goddeloofhepdt ſou zijn / ſijn Hooghepdt het ſelve op te offeren. Den Hartogh nam dit aen als goede munt / en ſiende dat onſen Heer Ambaſſadeur heel ſtil en treurig ſat / bereedde hem met een lach / en dzonck hem daer op ſijn Meesters geſonthepdt toe / met eenen hem en al ſijn geſelſchap hartelijck wel-kom hetende. Dit gedaen zijnde / begaf hy ſich weder na binnen toe. Onſen Heer niet ſeer wel te vreden ober de hooberdige wiſſe van doen van deſen Hartogh / liet eventwel ſijn miſſnoegen niet blijcken / en / na eenige weder-zijdfche Sallesms of groetingen / ſchepde van daer / alleenigh begelepdet door eenige weynige Coſelbal-lis, tot daer ſijn Vtert ſtont.

Deſchij-
ding van
ſijn groote
Inkomſt.

En inder waerhepdt indien deſen Hartogh ſich ſelven dus ſtatelijck aenſtelt / hy heeft er genoeg toe / zijnde ſijn inkommen geſchat op vier hondert duſent Tomans jaerlijcks (oder Toman gerechent of vijf March Steerlings) alhoewel hy hier upt genootſaecht is gebuerigh 50000. paerden te onderhouden. Zijn Silber / Gout / en Zulweelen / worden geſchat op drie hondert duſent ponden Steerlings, of / upm dertig tonnen Goudts / andere ſeggen van drie Milioenen ponden; tmeſt oock wel is af te meten by die ſchoone Rieulo-Jaers-gift / die hy drie jaren vooz-leden ſijnen Koninck heeft toegefonnen / te weten 50. groote goude Bleſſchen / 72. van ſijnen geſuwerden Silber / en in Larrees vier hondert en vijf-en-tſestig duſent Florijnen of guldens / ladende hier mede 350. Cozelbaſhes Kameelen; inder waerhepdt een treffelijcke bereeringh / en vooz demelcke hem den Koninck woeder 50. ſchoone Arabiſche paerden te rugge ſandt / ſes vertouſſelingen van rijcke klee-dingen / een Swaert / en / het geen het aldermeeste was / de verſeertering van ſijn hepl en waerhepdt. Deſen Hartogh heeft (ſoo hier / als in andere Seraios, of Ha-rams, gelijck de Perſiaen deſe betwaer-plaetſen der Woutwen noemen) ober de drie hondert Wp-flaepſters / een toelatingh van de Wd van Mahomet. Waer is geen andere weſh in deſe gewoeſten om pernants macht en vermogen te bekenmen / als by de veelhepdt van ſumme Woutwen en Wpſitten.

Zijn groot
geral
Woutwen
en Wp-
wouwen.

Hy is gebuerighlijck met de Jaacht beſigh / en dat op Leeuwen, Tygers, Beeren, Iakhals, en dier gelijcken / tot welcke rijdt-kortingh hy heele Landen met ober de 20000. mannen beſet / die hem alderhande ſlagh van ſulck Wildt opvangen. Deſe / waarmede de gantsche trop van dit gebiert op eenigh groot geberght ge-jaecht hebben / bepalen en beſlupen het ſelve terſtont in het ronde / (daerſe paer-werck toe op 600. Kameelen gebuerigh met ſich voeren) 't welck gedaen zijnde

der:

verwachtense het gebiert van bukten/ of bezoeken het binnen de bepalings/ en ma-
ken een kring-lijn/ bestrijden het alsoo op hun gemacht.

¶ Twee dagen na dit groote Feest/ quam den Hartogh/ met een treffelijck geboig
van 30. Sultans en Cooselbalhaws, op een Gallop tot Ally Cown, (soo was de
plaats van ons verblijf genoot) en alhoewel hy ons met een onbetwacht bezoek
meende te bespringen/ was ebenwel de voorzorge van onsen Heer Gesant sooda-
nigh/ (nemende alles op voorraet in acht) dat hy op sijn afstijgen alles in goede
ouder bandt/ beneffens een aengenaem vermaeck der oogen/ siende van uyt de
Galderpen op een seer wel-riekende en vermaeckelijcken Hof/ daer de minnende
Cypres, en andere seltfame geboomten/ hem de heete stralen van de son afweer-
den. Endelijck nam den Hartogh de moet/ een heet gebecht van sijn eppen ster-
ken Wijn/ en onse Engelsche geestelicker waters uyt te staen/ met een thoijf-
achtige overwinningh/ 't geen menigh stoute Wijn-bles het leven koste/ tot dat
endelijck den Hartogh in het gebecht besweech/ stotende als een Os daer heen/
'twelck hem niet wel sou bekomen hebben/ indien hem den Heer Gesant by groot
geluck niet had opgehouden. De andere/ siende hunnen Generael verslagen/ blie-
sen den astocht/ en den doodlijck-droncken Hartogh wiert doot Mr. Stodart, en
Mr. Emery uytgelept. Des anderen daeghs sandt ons den Hartogh sijn ver-
schooningh toe/ beneffens een teeken van danchbaerheyt/ bestaende in een ver-
eeringh van 12. hude Paerden/ al gesabelt en getoomt. Hier mede scheenen sy
alle ten hooghsten vergenoeght/ en onsen Heer met dit gewelbigh onthael (hoe-
wel tegen sijn Natuer strijdende) verbiende by hem den Tijtel van een Edel/
Wijds/ Majt en wel gemantert Heer. Daer veel andere teekens van vrientschap
en welkomst/ daer de giften en vereeringen niet uytgesloten wierden/ kregen wy
endelijck verlossing/ na het Hof des Konincs doot te repen: ick noem het verlossing
om dat den Hartogh heel noode van ons scheide. Wy waren alle haeft opgefeten/
en met versche Kameelen en Alieagoes voorzien/ bequaem om sulck een tocht uyt
te komen staen. 26. Dagen waren wy stil in Shyrax, doot den bylijcken Hartogh
tot sulck een langh verblijf gebonden; op Vrouwen Lichtmis-dagh vertrocken
wy van daer na Spahawn, de Hoofst-stadt van Persia.

¶ Wy moeten alhier een wepnigh verletten/ met een korte beschrijvingh van het
verhallen Persipolis, 't welck een duysent mijlen reysens verdient/ om gesien te
worden/ zijnde het beste oudheyt's teeken/ niet alleen van Persia, maer van het
geheele Oosten.

De Stadt Persipolis (eerst genoot Elamis, van Elam, Soon van Sem, Soon
van Noach) is gebout/ of eerder vergroot/ doot Sofarmus, een Heer uyt Media,
de derde stuyck van Arbaces, die een endt maechte van de Assyrische Opper-heer-
schappp/ doot de doot van Sardanapalus, begomen doot Belus, Nymroden Jupiter,
sich uytstreckende over 41. Keysers/ tot dat Arbaces Babylon in nam. Dit Per-
sipolis is doot Cambyles, Soon van Cyrus, seer verheerlijckt/ en van hem/ tot op
Darius Codomanus, doot de Rijck-stadt van Asia gehouden/ zijnde in dit besit ge-
hele 230. jaren/ in een geboogh van 13. Keyseren/ tot dat Alexander met het ver-
meesteren van geheel Asia, doch dese heerlijcke stad verwoeste/ overgelevert doot
Teredates, en omver geworpen doot aenradingh van de Atheniaensche Thais, tot
groot leetwesen van Alexander. Een Stadt was het inder maerheyt soo uyt-
streckende/ dat Quintus Curtius, en Diodorus Siculus, deselve noemen/ de rijckste
en aengenaemste stad onder de Son.

De had een hoogh en treffelijck Slot/ omringht met een drie dubbele Muur/
de eerste zijnde hoogh 16. ellebogen/ verciert met haer torens en bolwercken/ de
twee-

De Engel-
schen Ge-
sant was
van den
Hartogh
selve be-
socht.

Den krijg
was be-
socht/

doot den
Hartogh
verliest de
Batalie.

Besichent
van den
Hartogh
aan den
Gesant/
tot danch-
baerheyt
van't ont-
hael.

Verreck
naer den
Koningh.

Beschi-
vingh van
het oude
Persipolis,

haer Bou-
wer/

haer ver-
woeste/

haer ster-
ke Burg
of Slot.

Deſchryf-
ſe Tempel
van Diana.

Der kro-
ninklijke
Palleg.

Onge-
looffelij-
ken ſchat
door Alex-
ander als
hier ge-
rooft.

Welch-
ſingh v-
n de ver-
haal-
ſen over-
blijffels
van Per-
ſipolis.

tweede was 32. ellebogen hoogh/ de derde 60. al van ſeer aerdigen gepolijſten
Marmer/ hebbende toeganch door verſchepden poorten van gegooten koper. Aan
de Ooſt-zijde was een aengename Heubel/ vier achters groot/ daer de Koningen
in ſeer heerlijke Begraef-plaerſen lagen. By had menighe van ſchoone en ſel-
ſame gebouwen/ onder dewelcke ook was die ſchoone Tempel van Diana.
Maeder van die van Ephelen, zijnde alſdoen (na het ſeggen van Joſephus) de
ſchoonſte van konſt en ſtoffe van de geheele Werelt; de ſteenen waren van de al-
derkoſtelijckſte Marmer- en Porphy-ſteenen, het overtuiffel van ſijn geſupbert
Goudt. Den gierigen Antiochus had wel langh bech daer op gehad: doch deſe
ontquam ſijn tanden beter als die van Jeruſalem, daer hy godloofſich tien tonnen
goudts upt haelde. Het Koninklijke Palleg was upt een Marmeren
Kroſteen gehouwen/ hebbende meer als twee Engelsche mijlen in het ronde/ he-
bbende het vertuiffel en venſter-werck van Goudt/ Silber/ Amber, en Yvoir.
Den Thoon was van goudt en blinckende geſteenen. In een van de kamers
was een konſtigh gemaachte Wijngaert/ (door Pythius bereert) zijnde de ſtam
ſupber goudt/ en de troffen van Perlen en Carbonckels. De ſtam wort geſchat
op 5000. Talenten goudts/ de boer 3000. Talenten; inwegen dat wanneer den
Griekſchen Overwinnaer drie dagen langh geplondert had/ Alexander alleen
door ſijn gedeelte 120000. Talenten of 72. Millioenen kroonen had. En inder
waerheyt men behoeft ſich geensints over ſulck een geweldigen ſchat te verwon-
deren/ daer/ naer het ſeggen van veel oude Schryvers/ en onder anderen van
Herodorus, de Perſiaenſche Monarchen Jaerlijcks alleen upt India (behalven de
ſchattingh van andere Koninkrijcken) 360000. Talenten goudts hadden.
Soo is het dan geensints te verwonderen dat den roof door den overwinnenden
Griek op 3000. Muyl-Ezels is wech-geboert gewoorden/ byengende upt 32. mil-
lioenen en 750000. ponden ſirmunte. In die jonckheyt des Werelts fou men
mogen verwonderen ſijn/ waer ſoo veel goudts geborden koſt woorden/ ten waer
ons de heplige bladeren verſeerden/ dat tot Jeruſalem, ten tijde van den Ko-
ninch Salomon, het goudt en ſilber ſoo gemeen was/ als de ſteenen op de ſtraten.
Maer/ ſonder ons langer aen deſe ongerneene ſchatten te vergapen/ laet ons lie-
der onſe gedachten en opmerckingen een wepnig beſich houden/ met het beſchou-
wen van de overblijffels van deſe geweldige Stadt/ en beſiet of Don Garzia de
Silva Figueroa, Gelant, in het Jaer 1619. van den Koninch van Spangien, Philip-
pus de derde, heeft waer geſeght/ die het genoemt heeft het eenige Gedenck-ter-
ken van de Werelt/ als obertreffende alle Wonder-ſtucken des werelts. De ver-
ballen overblijffels van dit Perſipolis worden heben ten dage Chil Manor ge-
noemt/ of anders Chehel Manor, het welk ſoo veel beteekent als 40. Toozens/ al-
hoewel het veel beter Haſtot Manor, dat is 80. Toozens magh genoemt worden/
want ſoo veel kommender lichtelijck getelt worden. De geheele gront is met on-
gelooſſelicken arbeit upt een vaſte Marmeren Kroſ-ſteen gehouwen/ zijnde twee-
mael ſoo groot als het Slot tot Windſor; men klimt op langhs 95. gemaek-
lijke trappen/ van gelijcken upt het onverganchelijck ſwaarte Marmer uptge-
houwen/ ſoo breedte datter 12. paerden neben malinander in de breedte op konnen
ſtaen. De hooghte in ſich ſelben is 22. geometriſche voeten/ en waer de trappen
niet en zijn/ is niet als een ſteple rots. Dicht by de hoogſte trap is den inganch
van het Koninklijk Palgys. De breedte kan als noet geſien worden/ in ſpōt
van vier of ongewert. Op de eene zijde van de poort ſtaet een geweldige grooten
Elephant, en op de andere/ een diergelijcke Rhinoceros. De wijdtte van den ſelven
inganch is onnrent 20. voeten. Deſe Beelden zijn van den ſelven blinckenden

Marmer gestreden/ elch tien ellen hoog/ elch eben vast en onberganchelijch. Eenige hoepnige treden bozder hebt op uyt deselbe stoffe 2. aerdige Cloogens/ en daer by een ander verballen Geboutu/ beneffens een geweldigen Pegalus, een proef- stuch van **hoofstrefelijche konst**. Zijnde in dit Doztel/ siet men een schoone grondt/ be- klaeglijch in menigte van schoone verballene stucken van een hondert witte Mar- mere Plaren / soo heel als gebzoken/ verheerlijckende dit opt wonderlijch Ge- boutu. Op verscheppen van dese Plaren/ hebbe de Oyevaers hun nesten gemaekt/ daerse meer met wint en weder gequelt worden/ als niet vrees booz eenigh volck/ omtrent hen/ die dooz een groote eerbiedighejdt dit gebiert (als het boozbeelt van danchbaerhejdt bzagende) genoeghsaem van alle oberlast bebzijden. De Plaren/ betwelche als noch in hun geheel zijn / (hoewel hardt gedruicht dooz de ge- duertigen strijdt van de tijdt) hebben de hooghte van tusschen 15. en 20. ellebogen/ rijfende seer aerdigh in 40. vierkanten. Het werck is aerdigh / en de stoffe koste- lijch/ en de ozder in de welcke sp opgerechte staen/ niet min prijzlijch/ doch als sp in hun wesen zijn geweest/ by na onnabvolghlijch. Staende op de neder- plaets/ geno- ten by een schoon uptsicht / maer op den top daer van/ een Horison van 30. mij- len aengename en onberhinderde blackte/ schijnende dit heerlijch geboutu van al- le kanten als aen te bidden.

In een gedeelte van dese plaets / sagen top in een spiegel van gepolijsten Mar- mor twaelf of dertien regels schijft/ van vzeemde teekenen/ of Characters, schoon en aengenaem tot het oog/ maer van sulch een verhoogenhejdt / dat geen diep verstante het selve sou konnen begripen. Sp bestonden uyt vzeemde gedaenten/ byzichant/ lanchwerpig en Pyramidael, doch seer aerdigh by malhanderen ge- boeght. **W**p docht dat icht'er eenige Griecksche letteren host in binden/ na de ou- de slag/ betwelche/ by een geboegt/ uyt brachten Ahasuerus Theos/ den Godt Aha- suerus. **N**iet dicht by is een andere plaets / hierant / hebbende van hoecht tot hoecht 90. treden/ makende alsoo in den onganck 360. treden. Daer waren acht deuren in / waer van de vier 6. en de andere 4. treden breekt waren. Sp waren alle gemaecht uyt 7. groote gepolijste Marmer-steen en, op malhander vast ge- maecht/ elch van dese steenen was 4. ellen lanch / en 5. vierdendeel hoogh/ heel konstelijch doozsteden/ met de gedaenten van Leeuwen, Grijsfioenen, Tygers, en Scieren, en op andere plaetsen (want de mueren zijn durabel) Delt-slagen/ Offer- handen/ Zege-pralen/ Olympiche wed-loopen en diergelijche / alles gedaen met een bysondere konst en in een seer betamelijche ozder. **W**oben pder deur staet de beeltenis van een Opper-Koninch / met sijn langen Tabbaert / en andere kon- ninchlijche vertierselen/ het hupz hangt hen lang en gekrolt/ de sfinckerhant hout een Werelt-kloot/ en de rechter een stighs-staf, een gedaente en bzagt/ die noyt by Persiaensche Dozten is gebzucht geweest. **D**e Inwoonders/ die daer maer on- langs eenigh werck van hebben beginnen te maken/ noemenss Iamhet en Atron, Simson en Salomon, tot verwondering datse daer Rustan en Hercules niet hebben by- geboeght / t welch sp met een werck hadden konnen doen.

Op dese laetste vertoont sich een derde Kamer / betwelche (indien onsen wegh- wijser ons niet bedrieght) een Vrouwen-getimmer sou geweest hebben. **S**p heeft vier ongelijche hoeken/ twee zijn van tseftigh/ en de andere twee van tseventigh groote schjeden. Van dese gingen top in een vierde/ waer van de twee zijden 20. en de twee anderen 30. schjeden groot waren. **D**e mueren van dese Kamer wa- ren uptscheekende van swarten blinckenden Marmer/ op veel plaetsen soo helder en schoon/ dat top ons daer niet gemack in kosten spiegelen / zijnde geenen stalen spiegel daer eenighsins by te vergelijchen. **O**p veel deelen van de wandt waren

konstige
en pzar-
rige oude-
bedt.

Heerlijch
Vrouwe-
getimmer
bestaende.

groote

groote Beelden/als Reuſen/uptgehoutuwen/op het aldercierlijſte met goudt ver-
ciert: dewelcke als noch meeft in ſijn geheel gebonden wierden. Een wepnigh
boord/ ober eenige hoopen van ſteenen/ met ſijn konſtige Aptbeelſels verciert/
kronnen top op tot het opperſte gedeelte van dit Paleys/ daer top ſagen de af-
beeldingh van een koninck/ biddende ſijne dize Godtheden/ de Son, het Vyer, en
het Serpent aen/ alles geſneden tegen de rots aen. Men de andere zijde van den
bergh is geenen afganck/ maer een onbehoude of beſneden hooghte. Of nu dit
gebout van Ionifch, Dorifch, of Corinthifch werck geweest is/ fou ſwaerlijck te
oordeelen zijn/ ſoo veel is'er van dat een goet Schilder werck genoeg hebben fou/
al deſſels volkomentheden bequamelijck upt te beelden/ en jammer is het/ dat
ſulcks tot noch toe niet gedaen is/ alſoo het Barbarifch volck het werck noch da-
gelijcks miſmaecht/ breekende hier en daer ſware ſteenen af/ tot ſit-banchen en
ander gebuuck.

Dynne
men
groot Co-
loſus of
Reuſen-
beelt.

Liſt van
Alexander
om ſich
ontſachtijck
te maken.

Dijſ mijlen weſtwaert van Chel Manor, is oock een aerdbigh oberblijſſel van
een Reus/ geſneden tot een geweldige grootte. De ongeleerde Perſianen maken-
der Ruſtan af/ en noemen de plaets daer na/ Noſta Ruſtan. Maer ich fou het eer-
der houden dooz een Aptbeelſel van den Grooten Alexander, die daer op upt
was/ dat de volgende tijden hem mochten houden dooz iets meer als een menſch/
en ſijn volck dooz iets meer als Monſters; gelijck te ſien was upt de wapenen/ die
hy met menighen hier en daer in India liet verdeelen/ daer men wel dize mannen
in fou geſteeken hebben/ alles om daer dooz de Indianen af te ſcheyken van eenige
weerdeſtand te betoonen/ om van deſe Polyphemien niet geſtraft te worden.

Dicht by Chilmanor is Mardash, (by de Spangiaerts met een bedorven woort
Margatean genoemt) een Stedeken van ontreit 200. huſen/ zijnde het volck ſoo
hpgeloobig/ datſe de huſen beroochten en alſoo ſupberden/ daer top in quamen/
om dat top geen Muſulmannen waren. Van deſe plaets tot Shyras zijn tien mijlen/
hebbende eenige rouwe geberghten tuſſchen beyden/ als oock een ſeer bermake-
lijke Rivier/ van oudts Rhogomana genoemt/ daer een Brugge ober leyt/ die de
beſte is/ die top noch opt in Perſia geſien hadden. Deſe Rivier wordet by Quintus
Curtius en Strabo, Araxis genoemt. Noch een ander van de ſelve naem loopt in
Armenia, deelde deſe ſelve geweest van Media, die by alle Dichters beter be-
kent is.

Na twee dagen verblijfs/ om het oude Perſipolis te ſien/ ſtegen top weder te
nachdt/ en reden noch dien nacht 24. Engeliſche mijlen/ na een Stadt geſeten
Moyown. Te half wegen tuſſchen deſe twee plaetsen zijnde/ ſtegen top op een hoo-
gen onbeklimmelijcken bergh/ op wiens top een ſtafel ſtont/ ſoo geſtercht dooz
natuer en konſt/ dat het genoegſaem on-oberwinnelijck was. Een onlangha
wederſpannigh Sulcan, vermoeyt zijnde van ſijn ſlaverny/ beſette deſe Stercke/
tegens den oberwinnenden Abbas, dewelcke (om anderen dooz ſijn doozbeelt te
leeren) ſelf in perſoon afgaen om hem te ſtraffen. Maer ſoodanigh was de ſtep-
le hooghte daer het Slot op ſtond/ en de naeuwen toeganck ſoo dapperlijck be-
ſchermt/ dat hy na ſes maenden beleghs ſoo veel gewonnen had/ als toen hy eerſt
begoff. Ebenwel ongenegen was hy onberrichter ſake op te breeken/ en wat oor-
loghs-liſt in het werck te ſtellen/ koſt hy in geenderhande wiſe bedencken. Hy
belooft een groote vergeldingh aen die gene die hem daer aen helpen koſt; maer
alle geweest te bergeefs zijnde/ moſt het noch dooz Dupbels-konſt uptgerecht wor-
den. Een oude Cobenaer/ behoort dooz ſoo veel gouts/ belooft ſijn en des Dupbels
beſt te doen/ en daer op beſpyngt hy den ellendigen Sulcan met ſoo veel verſchij-
ningen en dupbelen/ dat hy/ op verſekeringh van verſoeningh/ hem dooz deſen

Onwin-
nelijcke
Stercke
of kaſteel/

hoedanig
beſchermt
regens de
macht van
Abbas,

Noch en-
delijck ge-
wonnen
dooz To-
ber-konſt
en dupbe-
lerpen.

Cobenaer gebaen/ sich in handen van den Koninck over geeft. Maer lofent haest van sijn hooft berooft. Abbas ondertusschen bekende den Cobenaer de belooftde belooningh schuldigh te zijn/ en gaf het hem met moeren: maer alsoo het hem verdoot soo schoonen schat te berlesen/ bandt hy geen beter middel/ als denouden Dupbel-banner sonder hooft naer den Dupbel toe te senden/ om dat hy een Cobenaer was/ hoewel hy dooz heen deselbe konst soo hoogh gepresen had/ als hyse nu scheen te verachten. Maer om weder te keeren:

Loon des
Cobenaers.

Moyown is seer vermaerkelijck van gelegentheydt/ verrijcht met seer soete wateren/ treffelijcke wijnen/ veel hofschon/ en aengename helden. Het behoort eygentlijck den hoogh ge-eerden Propheet Ismael, wotens Tombe, Emoon Izmael, hier oock gesien woxt/ dooz mildtadigheyt van den Koningh/ en andere Gzooten/ niet weynigh verreert en begifticht. Tot onderhoudt van het selve en de Priesters geeft de Stadt jaerlijchs 12000. Mawnd Shaw rijst/ en 4000. Mawnd Shaw gerste.

Den naesten nacht rusten/ doch niet slapen/ top in O Jone, een Doorp van omtrent 30. huys-gefinnen/ zijnde al of Propheten, of Propheten Kinderen. Wy waren negens quader onthaelt als daer dese Propheten huys hielden/ alsoo top daer noch wijn noch wijn-gewas waren doozseker te sullen vinden. Niet datse den wijn in sich selven dooz quaedt houden/maer om datse hy oberlebering gelooben dat den wijn het bloedt is van de Reusen dewelcke eertijts tegen de Goden gestreden hebben. Des anderen daeghs reden wy ober scherpe hooge en verschrikelijcke bergen/ en maechten tegen den nacht Tarlang onse herbergh/ een kleen Stedeken/ alleenigh vermaert dooz een hoogh Graf dat hier gesien woxt/ oberdeckt met Violet gekleurt Plutmeel/ onder het welcke een grooten Oom des Konincks begraven leght. Den anderen nacht herberghden wy tot Allepoc, in geen saech gedenckelijck/ als alleen in een oudt verballen Slot/ eertijds een besettingh geweest zijnde; in en omtrent welcke plaats omtrent 40000. Georgianen en Syrrassen zijn/ Christenen in hun geloof/ maer slaven en gebangen in gelegentheydt en staet/ eerende seer den Heptigen Georgius, Bischop van Cappadocia, hunnen bekeerder. Sy verschillen in kleedingh niet van de Mahometanen, maer alleenigh in hun graetwe oogen en langh witte hant/ zijnde Albani genoemd/ ab albis erinibus, van hun witte hant/ het welcke sy na de oude wijse/ met goude snoeren optopen. Indien eenige van dese Mahometanen komen te worden/ wordense meer als pmandt anders geboordert. Arme Zielen! hoorende dat wy Christenen waren/ quamen se met menigheten ronsom ons geloopten/ ja schreyden als kinderen upt bzeughde van ons te sien. Niet ver van daer is Thymar, gedenckwaerdigh dooz een treffelijcke oude Begraef-plaets/ hebbende eenige Hebreusche letteren tot opschrift/ het welck gehouden woxt dooz het graf van Bathseba, de Weder van den Koninck Salomon. Het woxt genoemd Mulquet Zulzimen, of Salomons Cappel, een plaats (indien het soodanigh zy) die wel waerdigh is gesien te worden.

Georgianische Christenen tot Allepoc.

Bathsebaes Graf tot Thymar.

Den anderen nacht hadden wy ons verblijf in Whoomgesh; daer na in Cuzcuzar; den dagh daer aen in Bazebachow; daer na tot Degardow, acht mijlen van welcke plaats/ een dichter hy Iesdykans, wy ober een hoogen steplen berg h reden van swarten blinckenden Marmersteen, hebbende oock haer gedeelte van Serpentijnsteen en Porphy. Het afrijden was seer siepl en gebaerlijck/ assepende langs trappen die gebzoken en dienvolgens seer gebaerlijck waren; het zy hoe het zy/ wy geraechtender ebentwel ober/ en quamen den naesten nacht tot Gumbazel bello, vermaert ter soofne van de Caravans Raw, of rust-plaets/ dewelcke aldaer is/

en Godts-
dienſt der
Armeniers
en Geor-
gianen.

re Perlianen, gelijckſe oock in de ſelbe wyſheyt leven. *Sp* zijn Chriſtenen van twee
gen humen Godts-dienſt / reekende den Hepligen Ioris of Georgius, *door*
humen Beſchermer-hepligh / waer upt ſommige dencken het Landſchap Geor-
gia genoemd te zijn / en niet van Georgoi, 't welck in het Grieks ſoo veel beduydt
als Boutu-lieden. *Sp* horen oock in kleeedingh met de Georgianen ober een/
hebbende alleenigh dit onderſcheydt onder malanderen / dat de Georgianen *daer*
pere Dozloghs- en de Armeniers kooop-lieden zijn.

Sp zijn beede verheerlijcht *door* de gedachtenis van twintigh duſſent Mar-
telaers of getuygen / in de laetſte verbolginge omgebracht / *door* de Tyranny en
dwingelandy van Sapoſes.

Door
ſpionk d'g
Aaens/
en verdee-
lingh van
Armenia.

Het Landſchap treckt ſijnen naem van den Theſſaliſchen Armenus, bloed-
vertoant van Ialon. Het wozt verdeelt in groot en klein Armenia, palende het
groote aen Tartaria, aen het Noorden; aen Media en Aſſyrien, aen het Zuiden; aen
het Weſten en Ooſten; aen de Swarte en Calpiſche Zeen. Het beſluyt in ſich Colchis,
Albania, Georgia, Iberia, &c. andersints genoemd met andere Barbariſche namen/
als Zuria, Goweria, Mengrellia, Turcmania, Caraculia, Gurgee, Haloen en Sar-
lochya; tot welke plaetſen de tien Stammen *door* Salmanaſſer van Aſſyrien ge-
bracht wierden.

Hebden
barghe
benamingen.

Sp hebben twee Patriarchen, den eenen tot Jeruſalem, den ander tot Syna in
Arabia ſich onthoudende / ſomtijds oock wel tot Sis, by Tharſus, of tot Acmeazue,
by Rhivan, of Ervan, of Shervan. *Sp* houden de drie eerſte Algemeene kerckelijcke
Vergaderingen in grooter achtinge / en oeffenen ſich in de Latijnsche Tale, die an-
dersints heel wepnigh in Aſia geſproken wozt.

d' Armeni-
ſche Chri-
ſtenen heb-
ben Patri-
archen,

Sp hebben twaelf getijtelde Biſ-
ſchoppen, (ſommige begrooten het getal op 300.) die arm / doch geensints ber-
ſmadelijck zijn.

en Biſ-
ſchoppen.

Sp leſen het Oude en Nieuwe Verbondt in hun moeders tale/
gelijck oock de Litany, van het welke *sp* pder Sondagh een gedeelte in hun ker-
cken boozleſen en upleggen.

Getal
hunner
Sacramen-
ten, en be-
dieningh
der ſelbe.

Sp bedienen des Heeren Abondmael in beede ge-
daenten / in Woort en Wijn / loochende de lichamelijcke tegenwoordigheyt
Chriſti. *Sp* erkennen oock alleenigh twee Sacramenten, den Doop en het Abont-
mael. *Sp* bedienen den Doop op de wiſſe der Eutyrianen, gelijck Iacobus, *waer*
van de Iacobyten, en Iohannes Philipponus ſien / in het Jaer 550. verheerdelijck
geleert hebben. De overgekornene Mahometanen teekenen *sp* met een brandend
krups op het boozhoofd / andere doopen *sp* met twee vingrs / en teekenen het
kindt met het teekken des krups / niet tegenſtaende de Ioden en Mahometanen
daer de ſpot mede drijven / en het ſelbe teekken verachten. *Sp* houden oock veel van
Traditien en overleveringen.

Hebben
mede Tra-
ditiën.

Sp bidden *door* geene dooden / geloovende datſe tot
aen den grooten dagh des Oordeels by zijn van alle pijn en ſtraffe / als oock be-
rooft van alle vzeught. Vijf Sondagen in het jaer onthoudende ſich van bleefſch/
viſch / kaes / en boter / tot gedachtenis van die vijf eeuwen / in de welke hun wo-
vende *Door* baders hun kindren aen den Kooden Daech op offerden. *Wier*
woendagh en bydagh / het geheele jaer *door* behalven van Paechten tot Hemel-
baerts dagh toe / baſten *sp* oock / en geen Chriſtenen onderhouden de Waſten in het
boozjaer ſoo naeuw als deſe / dewijſe ſich oock als dan van hun Vrouwen ont-
houden / als oock van alle bleefſch / viſch / melck / eperen en boter / etende deſe gant-
ſelje 40. dagen niet anders als oyl / woort / honigh / water / dadelen / comcom-
mers / meloenen / krumden / en diergelijcke dingen meer. *Sp* andere tijden eten-
ſe Werckens-bleefſch. *Door* de drie groote Feſt-dagen baſten *sp* twaelf dagen.

Maniere
van de
byetingh
hunner
Waſt-
dagen.

Wetoon-
ſe ontrent
hun Trou-
welijcken.

Sp trouwen ſeer vzeugh / ſelf op hun negen / tien of twaelf jaren. Die geen Ge-
ſelijcken zijn / wozt toegelaten tweemaal te trouwen / maer de kerckelijcke perſo-
nen

nen mogen niet meer als eenmaal versamelen/zijnde het derde houtwelck by hen allen ^{atelijck}. Het Priesterdom is seer onder hen-lieden ge-eert. Sp willen geen Beelden in hunne Kercken bulden / maer te hups hebbense schilderpen ge-noegh van **Venus en Priapus**, en diergelycke onkupsche uptbeeldingen. Het krusps siense wel aen/doch eeren het geensints/gelijckse oock in geen Vagevyer gelooben. Hun Kercken zijn niet meer als tanelijck schoon. Behoozsaemhepdt en gebiedstighhepdt tegen de oude en aensienelijcke lieben/wozt by hen naeuw onderhouden. Dieftal en Oerspel wozt onder hen strengelijck gestraft. In sommige dingen zijns eenighsints Afgoden-dienaers / gelijck in hun Begraeffenissen / omtrent welcke sp een onbedeclit Lam rondesom de Kerck leyden / met groote pzonck/ 't welck sp daer na slachten/ deelen/ en een pder een stuck te eten geben / als wil-dense daer mede de menschen onder malckanderen tot onderlinghe liefde verbin-den. Ich soude oordeelen datse dit gebzupck de Hebreen ontleent hebben/ dewelcke alsoo gelwoon waren een Kalf te deelen / gelijck Moyles gedenckt Gen. 15.9. en Jeremias in sijn 34. Hoofst-stuck/ op het 18/19. vers. Op goede Wpzdagh vertoonen sp het Lijden en de Begraeffenis van onsen Salighmaker / geduerende het welcke sp niet en doen als woenen en hermen. Op Paelschen vertoonen sp de Wp-standinge/ op gelijcker wijsse/ gebzupckende dien moogen de gelwoonlijcke vzeug-de. Dien dach bozders wozt met groote feest by hen obergehaecht / sonder dat sich of Ioden of Mahometanen daer onder derben vermengen / alsoo hen die Wp-hepdt van de Koningen is toegestaen. Sp vasten oock op den dach van Christus geboozte. De Iesuiten doen alle blijt om hen mede aen den Roomschen Stoel haest te maechen/ maer te vergeefs/ alsoofse te seer op hunne oudthepdt staen / noemen-de 200. treffelijcke en geleerde Bisschoppen, die hun Kerck bestiert hebben / zedert de tijdt van hun bekehringe/ van de welcke vele/als Getuppen/ hun bloet booz de waerhepdt hebben gestoft. Ja het seggen van eenen nijbdigen Doeg, dat sp sich onder den Roomschen Stoel begeben hadden / erkennende den Paus booz hun Hoofst/ maechte Abbas by na ontsint / die sich niet wilde laten bezzedigen / booz datter meer als dupsent het hoofst gelaten hadden / waer ober de andere hulp en wozaeck van den Turck verfochten / rechtende een bloedigh toornmel op van bol-gende berdoerten. Sommige seggen dat Lodowijck Grangier, een Iesuit, onlangs de Swarte Zee obergebare is tot in Mengrellia, daer Threbis Chawn hem eerlijch onthaelde / booz wiens toedoen sp niet wepnigh van verschepte bygeloobigheden souden gesupbert zijn: 't welck indien het waer is / soo staet te verwonderen dat den naem van desen Grangier onder hen niet meer bekend is.

Maer om niet te langh op dese Christenen te blijven staen / laet ons wederkeeren na Spahawn, de Hoofst-stadt van het Persiaensche Gebiedt/ ja de grootste en be-hoovste Stadt van het gesheele Oosten.

Spahawn legt op de hooghte van 32. graden 39. minuten/ op de lengte van 86. graden 30. minuten / verschildende hier in van de reecheningh van Don Garcias, die de hooghte neemt op 31. graden en 30. minuten / in wiens beschrijving / in dien ich een wepnigh lanckwijlich kom te vallen / gellest het mijne genegerthept toe te schryben / om u gunstige Leser van alles het nauwste onderrecht te doen dat my sal mooghtlijck zijn / vermengende het vermakelijcke met de verwachthe nuttighepdt.

Dat dese plaets Ecbatan is/ gelijck Niger oordeelt / is belachelijck te denken. Ober 300. jaren wiert dese Stadt Dura genoemt: maer of in dat Dura den Hoog-moedigen Assyrier sijn gulden Beelt heeft opgerecht/ vinde ich niet. Hecatompylos is haer laetste naem geweest / soo genoemt van haer hondert poozten / waer

Erren ge
Beelden.

Superstici-
cuse ge-
woonten
onreine
hun Be-
graeffe-
nissen.

Hun geba-
ren op
goede Wp-
dach en
Paelschen.

Afskeer
van de
Roomsche
Kerck.

Werde-
hepdt en
dwingiam-
by van
Abbas te-
gens hen.

Wesstij-
vingh van
Spahawn.

Oude na-
mingen
der selve
Stadt.

upt men haer grootte en heerlijkheyt genoegsaem heeft af te meeten. En al-
hoewel Curtius in den oorlogh van Alexander haer niet noemt / moet men sulcks
de verandering van haer benaming toeschrijven. Daer na heeftse oock den naem
gebragen van *Nymzamaena*, de halbe merelt. Den Ben Ionas, dewelcke hier gehoest
is in het Jaer 1160. moeste Ashbahan, of Acspachan genoemd. Van Mandevil,
die ober 340. jaren daer gereyft heeft / moeste Saphaon genoemd. Waer heden ten
dage heeste Spahawn, 't welck ebenwel by pder Schrijver op een bysondere wijze
gespelt wordt / volgens de verscheydenheyt der talen. Waer desen naem van
Spahawn haren oorspronck van daen heeft / is self aen de Inwoonders niet be-
kent. Waer by sullen met een woort aenroeren haer groocheyt / dewelcke sy in
oude tijden heeft gehad / en daer mede een vergelijkinge maken van haer tegen-
woordigen standt. In de geschiedenis van Ben Abivake, duysent jaer voorszeden/
moeste een groote Stadt genoemd: maer Ben Ionas, die dese Stadt ober 476. jaren
seghet gesien te hebben / geeft haer 12. mijlen in den omgange / en den eertitel van
goet en volckrijck. Mandevil, die ober 300. jaren gesien heeft / seght datse in die
tydt een ebele Stadt is geweest. In het jaer 1474. was Iosephus Barbarus mede
aldaer / onder de bestieringh van Ulan Cassano, dewelcke seght Spahawn een groo-
te en beroemde Stadt te zijn / begrijpende in sich 1500000. Zielen / hebbende de
Stadt met haer voorszeden 10. mijlen in het ronde. Rabbi Benjamin, en Contare-
nius, de Veneetiaensche Afgeant, 80. jaren geleden / schrijven daer af / datse op die
tydt 20. Italiaensche mijlen in den omgange had. Waer om aen te wijzen haer
hedendaeghsche gestaltenis / soo sullen wy beginnen met haer gelegentheyt.
Dese Stadt van is gelegen in het Landtschap Parthen, nu Ayrack genaemt/
zijnde gelijk den nabel van dat geweldige lichaem. Het leyd van de Persiaensche Zee
Golp, of Zee-boesen / 179. Farlangs, of Duytsche mijlen; van de Caspische Zee
120. Farlangs; van Shyrax 220. Engelsche mijlen; van Babylon 450. Engelsche
mijlen; van Candahoo 870. Engelsche mijlen; van Cazbyn 270. Engelsche mij-
len. Het heeft heden ten dage 9. Engelsche mijlen in het ronde / en besluyt in sich
70000. Huysen / en ober de 200000. Zielen / bestaende upt verscheyden volckeren /
(beshalven haer inwozlingen) als Engelschen, Duytschen, Portugesen, Polen, Mus-
coviters, Indianen, Arabiers, Georgianen, Turcken, Ioden, en andere
meer / derwaerts alle getrocken dooz de krachtige dwangh van winst en nieu-
wigheyt. Veel dingen zijn alhier aenmerckens waerdigh / dewelcke ick / om goe-
de ordere te houden / wil verdeelen / in de Mydan, Mosques, Hummums, Boozten/
Paleysen / Hoven / Begraeffenissen / en Ielphey, een by gelegen Stadt.

Laet my u dan eerst op de Mydan brengen / tot de welcke al eer men komen
kan / staet ons eerst een wel gebouude steene Brugge ober te gaen / opgehouden
dooz 35. pylaren / dooz de welcke de Syndery, of Zindaren, afkomende van de
Acreceraunische Bergen, sinen loop neemt / sich selben / by regenachtige tijden / so
lyzed by na uytstijpende als den Teems by Londen, doch in geenem deele soo wol
en bequaem te bevaeren / jae des Somers staetse in veel plaetsen droogh. De
Mydan, of Maarcht-plaets / is byten eenige twijffel de grootste / vermaeckelijck-
ste / en wel-rieckenste plaets van de gesele merelt / hebbende duysent treden van
het noozden tot het zuiden / en van het oosten tot het westen / ober de 200. Het heeft
een groote gelijkenis met onse Beurs / of de plaets Royal tot Parijs, maer wel
ses maal soo groot zijnde. Het gebouw is van gebacken steen / wel geordonneert
en op een besaeghlycke wijze gesicht. Het heele gewelt is aen mallander hant/
hebbende de binnenste zijde vol alderhande winckels / en pder winckel vol alder-
hande waren. Boven is het geduerigh overbouwt / opalsimmende in een Cupolo,

Heden-
daeghsche
naem.

Groocheyt
van Spa-
hawn,
naer 't seg-
gen van
andere.

Haer ge-
legent-
heyt.

Haer om-
meringh/
menighre
der hum-
sen en In-
woon-
ders.
Dooz na-
me gebou-
wen.

Groote
steen-
brugge.

Beschijf-
vingh van
de Mydan.

zijnde met plaaster/ gelijk dat van Parijs, bestreeken. Dese Mydan, als een van de edelste deelen/ is oock geplaatst gelijk als in het hart van dese treffelijke Stadt. Des Koninkhs Paleys/ of de Conna Potshaugh, beslaet de west-zijde van den Mydan, beslaende een groote breedte ruggetwaert/ doch komt niet dieper in de straet als de andere gebouwen/ noch vertoont oock aen de zijde van de straet enige bysondere opsteeckenheyt van pacht/ hebbende haer beste pzonck aen den top/ aerdiglijck geschildert met blauw en goud/ op een Mosaische en oude wijze/ met tusschen-speelend werck van Poëtische bonden/ 't zy om de pacht te vermeerderen/ of eenige verhoogenheden van hunnen Alcoran dooz te stellen. De kamers van binnen zijn mede overhouft/ verlicht met seer aerdigh gewoachte trallen. Het verwoelfsel is doozgaens aerdiglijck verciert met roodt/wit/blauw en goud; de wanden met alderhande geschilderde Beelden en snaecherpen; de bloer is bedeckt met seer kostelijke kleeden en Tapytseryen, met goud en zijde doozweben/ sonder ander verciersel meer. Het heeft een Loozen boven op/ dewelcke de kruip verheft boven veel Mosques en Tempels/ seer bequaem dooz uitsicht/ en tot het ontfangen van de versche lucht. Het bosch daer achter is vol van alderhande gebogelt/ genietende alle byzheyt/ sonder breefe van pemandt beleidigh of beschadigh te zijn.

Des Koninkhs paleys beschreuen.

Het Doozder gewest van desen Mydan vertoont acht of negen wijclustige verwoelfde plaetsen of kamers/ behangen met lampen en tinne handelaren/ dewelcke ontfceken zijnde/ een aengenaem aensien geben/ waer sienen de Potshaw en anderen gaen om eenige tijdkoztingen te sien/ van byptelende en dansende Dierens/ en geschilderde Jongens/ welchers ongoddelijck gebuyck dooz den Alcoran sien toegelaten is. Het uytterste van dit Doozder gewest is geschildt tot het minnen van Silber op den eersten/ Goudt op den tweeden/ en Koper op den derden dagh. Het ver van daer zijn winchels van eetbare waren/ genoeghsaem om bereffens het oogt te versadigen.

Onkrupsche tijdkoztingen des Koninkhs.

Muntplaetsen

Dooz des Koninkhs poozt/ binnen de Loop-baen der paerden leggen 31. kopere en 12. pferse stukken geschildt op de aerde/ zijnde halve Cartouwen, herwaerts gebuycht (na de overwinningh) op de Portugeesen en Turcken behaelt) uyt Ormus en Babylon. Recht tegen ober het Paleys is een fraye Mosque, maer wozt van een ander/ staende aen het zuid-eynde/ der overtreffen. Het byptenste werck is van steen/ doch niet kruip-wijs gelept (als zijnde sulchs het teeken der Christenen) gelijk ons metselwerck is; maer in een ronde gedaente/ na het bebel van hunnen Alcoran, als de eeuwigheyt uytbeeldende/ of na de Alcaba van Mecca, waer van de gedaente aen den Vader Abraham sou geopenbaert geweest zijn/ van den Hemel. Van binnen is het in Opandekens verdeelt. De wanden zijn 15. voet boeten hoogh van de aerde/ met witten supberen marmer geboedert/ sonder hanchen of sit-plaetsen. Recht in het midden is een statelijke Tanck, of waterbadt/ gelijk oock noch een ander aen het Dooztael/ achtkantigh zijnde/ zijnde gebeld met Christalijne stroomen/ die eerst rontform van binnen den Mydan omloopen/ dooz een steenen Canael, of goote/ zijnde 6. boeten diep/ en soo veel breedt/ dooz welcke goote de becke sich/ naer een vermaeckelijck rupschien/ in den selven Tanck komt stozten/ van waer het dooz onder-aertsche wegen weder uytgetrooken wozt tot bewateringh en gerief van andere kusen en Cupnen der Stadt. Binnen in den Mydan zijn de winchels eenderhande/ gelijk oock in pder winchel de waren zijn. Zijnde de eenen van krusdeniers waren/ andere van juweelen/ doch de meeste van Gommen/ drogen/ en diergelijcke/ die allent halven een seer aengenenamen reuck van sich geben.

Een bad name Mosque beschreuen.

De andere
Mosques
beſchryft.

Beſchryf-
tingh der
Sweert-
plaetſen.

Gedaente/
ſterckte en
wallē van
Spahawn.

Poozen
en Palep-
ſen.

Sterck
Brouwen-
gerinner.

Schoone
Hoven te
Spahawn.

De andere Mosques (hier Dear en Zunæ geheeten) zijn rondt van gedaente / en in het aensien niet onbermakelijck; de stoffe daerſe van gebout worden / zijn hieken in de Sonne gebuoght; dewelcke ober gebernist zijn / en niet berſchepden Poetijſche vonden verciert. Wepnige zijnder die hun Tancken, of water-backen/ niet hebben / daer al de Muſulmannen of Mahometanen hun handen / armen / oogen / ooren / boſt en voeten waſſen / na datſe al dooz heen hun aengeſicht gewaſſen hebben/ als zijnde een dadelijcke afwaſſchingh van hunne ſonden. De Hummums, of Sweet-plaetſen/ in deſe Stadt zijn veel in het getal/ en ſeer ſchoon/ ſommige zijn vierkant / andere rondt / maer al van witte gladde ſteenen. De venſters van bupten zijn groot en wijdt / krups-wijs gemaecht / gaende na binnen naeutoer en naeutoer toe; het glas daerſe mede geſloten worden is dick en ſeer dunſter / het opperſte is rondt/ en gedeckt met een valſche Turquois, ſeer ſchoon blaewt en durabel. Binnen in zijn deſe Hupſen in berſchepden Cellen of Karmers afgedeelt / de ſommige dienende tot vermaecht / anderen om in te ſweeten / maer altesamen tot noodigh gebuſch/ en van enkel ſteen gebout/ en met marmer gebleert. De Waamen laten ſich hier gemeenlijck ſmorgens/ en de Brouwen tegen den about binden. De prijs dewelcke men aldaer geeft is kleen; maer/ dooz de menighte/ brengt veel op. Het wozt gebuſcht als een byſonder hulp-middel tegens alderhande gebreken/ als verhouthejdt/ ſinckingen/ koozen/ pocken/ en diergelijcke dingen meer. Wanneer hier eenige Brouwen zijn/ wozt ſulcks bekent gemaecht dooz een linnen doek dooz en aen de deur gehangen/ als een waerſchouwtingh / daer geplant dooz de nagaende en vermoedselcke Eunuchen, of beſnedenen.

De Stadt ſelbe is Ovaelſch van gedaente / en in de ſelbe pder hups met ſijn Cypres Hoven buozen. De ſtadts wallen zijn ſwack en onmachtigh eenigh gewelt van geſchut te kormen tegen ſtaen/ maer allenigh dienſtig om den aenloop te ſtuten. Sp hebben oock eenige boſtweeringen en bolwercken/ doch meer om de fleur te volgen als te gebuſchen/ alſoo de moedt der Perſianen veel lieber fou verkieſen in het belt te ſterben/ als ſich binnen eenige wallen van hun byanden te laten beſlupen. Sp heeft omrent twaelf poozen waer van 4. gebuerigh geſloten zijn. De Paleſen zijn wepnigh/ als namentlijck des Konincs Hups/ ſtaende in den Mydan; dat/ in het welcke wy ons verblijf hadden/ t welck den Koninch toebehoort / maer dooz onſen Heer Ambaſſadeur vaerdigh gemaecht is; Conna Meloyembeg; Tamacoolibeg, en Haram Beguna. Deſe zijn al de Paleſen die ich geſien hebbe / en eenighſints aemmerkens waerdigh ſchijnen. De Conna Meloyembeg is laegh/ van bupten geſchildert en van binnen vergult/ wel beuaterd/ en met welriekende Hoven beſloten. Het laetſte is een Seraglio, heroemt wegens de koſtelijcke ſchatten die daer in zijn/ beneffens eenige byſondere ſchoone Brouwen/ doch dooz pders geſicht opgeſloten / waerom wy oock deſelbe ſtilſwijgende ſullen doozby gaen. Het kaaſtel ſelf is ſeer groot / wel gewalt / met diepe grachten / en met ſommige metale ſtucken gewapent / doch beter beſchermt dooz een deel kael-kinnen van Eunuchen en beſnedenen/ die/ geliſk ſoo veel lijf-wachten/ op deſe Jonck-brouwen paſſen. De beſten zijn bermakelijck om aen te ſien/ maer bupten twijfel de blachte van den omkringh daer om gelegen/ dewelcke ſich van 30. Toozens laet ontdekken/ geeft een veel grooter vermaecht.

Wy kormen tot de Hoven/ in de welcke/ ſoo wegen hun grootte / als welriekenthejt/ geen Stadt in Aſia deſe obertreft. De menighte daer van is ſoo groot/ dat de ſtadt ſelbe van verren wel een Bſſchagie geliſt/ pder by na het vermaecht hebbende van een Paradijs. Maer al de ſchoonhejt deſer Hoven / wozt be-
gr:

grepen in een/ dewelcke aen de zuyd-west- zijde van Spahawn gelegen is/ geheeten Nazer Jareeb, een Hof/ober het gantsche Koninkrijk vermaert.

Een der
dooz-
naemste
beschijde.

Wanneer ghy van den Mydan afgaet/ komt ghy by de Cherbaug, gaende dooz een straet die wel twee Engelsche mijlen langh is/ een straet die ober al eben lief- lijck is/ zijnde doozgaens meest aen beyde zijden gemuert/ en die muren getiert met seer aengename Somer-hupfen/ doch aldermeest met een groote menighte van groote groene en schaduwrijcke Chenor-boomen, alle gestelt in een wonder- lijcke aengename oerder.

Den Hof/ of eerder Sruyt-bosch/ van Nazer Jareeb, is omcingelt met een frape muur/ hebbende omtrent een upz gaens in het ronde. Men gater in dooz drie stercke en wel-gemaecte poozten. Van het Poozden tot het Zuyden/ behondt ick deselve 1000. schreden te hebbē: van het Oosten tot het Westen selde ik 700. zijn- de het eene eynde van het ander gemakelijck te bekennen/ ter oozsaech van een frape op- en doozganch/ (gelijck die van Fontaine bleu) recht uptgaende en ber- deelt in negen oppangen/ den eenen maer een boet hoben den ander staende/ met een gladden effen wegh. In het midden is een groote Tanck, of water- bach/ zyn- de recht tmaelf- hocks/ pder zijde bijf voeten hreedt/ gebult met loode pijpen/ waer van een pder/ op de Italiaeniche wijse/ het water in verscheppen frape gedaenten uptwerpt: welcke slagh van tijdkorting duert tot aen de Poozder poozt toe/ daer een aerdigh Lust- pzeel gemaecht is/ van buyten op de oude wijse toegeselt/ en van binnen in vier of ses kamers verdeelt. De laeghste is uptgeset met water- baten van seer kostelicken witten Marmer/ gebende een koel wasemen van sich/ dooz het upthraecken van koel stroomen/ 't welck het water/ daer in zijnde/ ge- duerigh doet bobbelen/ al voort komende/ dooz gheloutwen aflepdingen upt het Corruilche geberght. De Hoben-kamers zijn vertiert met verscheppen aerdige Landtschappen/ daer hun wijse van jagen/ vliegen/ visschen/ rijden/ loopen/ woestelen/ hoberen/ en diergelijcke in uptgedrucht staet. Het verhemelte is ver- rijck met gout/ vermengelt met Azuer. Maer het aengenaemste is het schoone gesicht/ dat men van den top af heeft/ ober de geheele Stadt/ of het grootste ge- deelte daer af/ 't welck men niet doen en kan/ als alleen op het graf van Rustan, staende op eenen Bergh/ twee mijlen buyten de Stadt gelegen. Den Hof vorders is vol van alderhande slagh van boomen/ den eenen dienstigh tot de heel-konst/ de ander tot schaduwde/ den derden menighte van aengename bzuichten teelende/ en alle soo soet en bermakelijck dat men dese plaets met recht een aertschen Lust- hof- magh noemen/ of wel het Paradijs van den Koninck Abbas.

Frage
Fonteyn
daer in.

Comben en Begraeffenissen souden nu komē tot onse beschijvinge/ doch gantsch woepnige heb ick gebondē/ die mijn oogen kosten verlocken/ ten ware de Begræf- plaets van Rustan, achter den gesepden Hof/ doch dese soo woepnig upstekingheys hebbende/ dat mer geen Gzaf af makē sou/ ten waer de gedenk- tekenen der Persia- nen ons het selve daer dooz dedē aensien. Wy eventuel/ om het selve te sien/ kom- men te boet op het hoogste van een uptstekende bergh/ daer men alleenig een holte bindt/ 't 3p dooz konst gemaecht/ of dooz de natuer uptgewoacht/ 't welck qualijck te onderscheppen is. Hier is sijn graf/ maer sijn Beelt in een sekere plaets niet verre van Shyrax, hebbende de grootte van een Reus/ met gout ingelepdt/ en in een marmeren hangenden bergh uptgehoutwen. De plaets wort Noctz, of Nog- di Rustan, genoemt. Dese Rustan is een bzaef krijghs- man geweest/ ten tijde van de Koninck Artaxerxes, (Maen van de Koningin Heller) in het jaer des We- relts 3500. Maer de rijt plaets grijpende in het hart van sijn onnatuerlijcken Broeder Shawgad, bzaecht soo veel te woegē/ dat den desen/ hebbende een heymelijc-

Rustans
Gzaf/

en Beelt/

en omho-
men be-
schreuen.

ken diepen put gegraben/ en met aerde bedekt/ den armen Ridder daer deed inballen; doch terwyl deſen ſijn haet in het werck ſtelde/ wiert hy in vergeldingh van ſijn Broeder van onderen op doot geſchoten. Soodanigh was het eynde van deſen Ruſſen/ van de welcke de oude Perſianen meer berichtigſels weten te vertellen/ als men van Bellyanis of Amadis van Gaule doen magh. Dicht by deſen Berg/ en naerder de ſtadt/ is den Berg/ van Darius, of eerder van Xerxes, van waer hy ſijn Heer ſou hebben overgeſien/ en/ in het aenmercken van de menſchelijke ſwachtheit/ in tranen ontgeboſten was/ gelijk Themistocles te landt/ en Leonidas ter zee deſelbe waerheyt/ tot achterdeel van Xerxes, genoegſaem beſticht hebben.

Een ſoete
ſtroom
van Abbas
dooz het
geberght
geleedt.

Zeege-zupl
van men-
ſchen- en
beſten-
hoofden
opgericht;

Een op-
ſtand en
weder-
ſpanning
heft/ ooz
ſaech daer
van/ be-
ſchreben.

Diet ver van hier rijdt men tot de Acrocerauniſche Geberghten/ dewelcke hart en geweldigh hoogh zijn/ waer dooz henen Abbas eenen dooztocht heeft doen ma-ken/ gebuyckende daer toe 40000. ſomtijds 200000. mannen/ dooz een ſoete Stroom/ om deſelbe binnen Spahawn te lepden.

Binnen Spahawn bondt ich geen Bronck-pilaren/ als alleen een/ de welcke van menſchen- en beſten-hoofden is opgericht/ tot een teeken van de Zeege des Konincks/ en verbullingh van ſijnen eedt/ als ooch tot een gedachtenis van de ſtrafbare lichtvaardigheyt van dit volck. Deſe Pylaer heeft onder aen de voet 20. boeten in het vierkant/ en omtrent 60. in de hoogte. De oorzack waerom deſe Pylaer is opgericht/ is ſoodanigh:

In het jaer onſes Heeren 1500. ten tijden als Tamas Shaw Perſia regeerde/ en Guinza als een peerel aen ſijne Kroon hechte/ deſe Stadt Spahawn, te welckerigh dooz overbloedt en welſtand/ wepgerde den Koninck de gewoonlijke ſchattin-gen/ (alſo den Koninck met den Turck en Tartar belemmert was) ja quamen ſoo verre/ datſe hem wel ſtoutelijck den ingaenck van ſijn eppen Stadt doozſten wep-geren: een wederſpanningheyt/ dewelcke hy hem ſoo onderzaeghlyck was/ datſe hem deed ſwoeren/ een wzaeck daer ober te doen ſulcke als noyt van eenigh Dooſt was aengerecht. Hy endelijck beſpringt de Stadt op een rafende wiſſe/ en maecht ſich meeſter van de plaets/ die hy aen verſchepden geweeſen in hzand ſteecht/ doende alle hupfen berooben en plonderen/ doende binnen de tijt van twee dagen omtrent 300000. Spahawnianen den kop afſlaen/ rechteinde (na het dooz-beelt van den grooten Tamerlan/ tot Damalcus gepleegt) een Pylaer van de doods-hoofden op/ tot een Gedenck-teeken van hun geſtrafte moetwilligheyt. Dooz noch een ander verhael.

Beſchif-
pingh van
een ander
bergelijck
ke opſtand
en weder-
ſpanning-
heyt van
die van
Spahawn
regen
Abbas.

Abbas dooz het hoeftigh aſterben van ſijn Vader en ouder Broeder/ (geen me-derpers komende lijden) ſnyd van den boom ſijns Geſlachts/ alſulcke tacken af/ die eenighſtijts de glants van ſijn ſaroon/ of de kracht van ſijn Tijtel ſouden mo-gen verduyſteren; en doozts ſich in alderhaeft naer Spahawn hegebende/ om al- daer ſijn beſittingh bekend te maken en te befeſtigen/ dooz ſoodanige eerteecken als hem mochten betamen. De Bozgers/ in plaets van hem te ontmoeten en te ontfangen/ ſenden hem een ſpijtige bootſchap tegen/ hem vertoijende de boze- heyt dewelcke hy tegens ſijn Broeder Hemyr Hamze Mirzey, als ooch denouden Mahomet gepleeght had; 't welck Abbas in ſulcker boegen verbittert/ dat hy by ſijns Vaders Ziel/ de ſeven blinckende Planeten, hy Biſmilla en Mahomet ſwoert/ deſe verſmaetheyt op hen te verhalen. Sy laten hem weten hy magh ſijn beſt doen. Abbas daer op belegert hen/ ſy paſſen daer heel wepnigh op/ en wederſtaen ſijn krachten met gelijcke dapperheyt/ en dooz de tijt van een geſeele maent/ toonen ſich als mannen. Endelijck begint de lijftocht te ontbreken/ en hy keert de Ridder van hen af/ inboegen menighe van de Inwoonders/ ſich ſtilwijgens

werch packen/ lieber berckiesende een twiiffelachtigh leven/ als een seckerere doodt. Abbas neemt sijn gelegentheyt waer / en valt met geweld in de Stadt / doodende/ geduerende de tijdt van twee ueren/ mannen/ vrouwen en kinderen; en bebelende een Pylaer van de hoofden deser moerwilligers op te rechten/ 'twelck sou geschiet zijn/ indien den Musti, of Hooge-priester/ (in nabolging van Aurelianus, wanneer hy Thyana vermeersterde/ en hebbende de doodt van al de Inwoonders geswozen/ al de handen deed ophangen) bepnfende een gesicht te hebben gesien van hun Propheet, hem sulchs niet ontraden had. Abbas dan laet sich geseggen / en om evenwel sijn Pylaer op te rechten van hoofden/ doet terstondt alderhande slagh van beesten dooden/ welckers hoofden/ geboeght by die van de alreeds verslagenen/ wozt evenwel daer van dit Gedenck-teecken opgerecht/ steeckende in hooghre bodden alle Tempels upt/ hoewel nu eenighints vervallen. Soodanigh een Pylaer is 'er oock in Symachy, tusschen Erez en Derbent. Dienende om de Opper-Dozsten by hun Onderdanen in schyck / en de Onderdanen tegens hen in gehoorzamhepdt te houden.

Die besel-
de dempt/

en mede
een Zege-
zuyt van
hoofden/
tot een
Gedenck-
teeken/
oprecht.

Ielphey is het laetste van de dingen dewelcke wy omtrent de beschrijvinge van dese voortreffeliche Stadt van meninghe zijn dooz te stellen. De gelegenthepdt is niet ongelijk die van Pera tot Constantinopolen, of South-wark tot Londen, zijnde de Ghuier Syndery hier mede tusschen beyden. Het wozt een Dooz-stadt genoemt/ maer inder daedt is het bewoont dooz lieben van eenen Godts-dienst/ sonder veel vermengingh van anderen. Dese plaets wozt bestiert dooz een bysonder Doozt/ zijnde een Armenisch Doozt/ genoemt Hodge Nazar, een Christen koopman inder daedt zijnde: soo hy/ als sijn onderdanen/ genieten byzdom in hun gewisse/ doch mits betalende een sekere somme gelts/ en alsoo staende in de keure van den gicri-gen Koninck. Het volck van dese plaets wozt begroot op een getal van 10000. koppen/ en in Azenabaut, een van de andere Dooz-steden/ vier duysent huysgesin-nen. Van sommige wozt dese plaets Golsa, en Chiulfa genoemt. Dese lieden gaen gekleedt gelijk de andere Perlianen, doch verscheelen in gedaente/ hebbende (gelijk oock de Georgianen) geelachtiger hant/ en zediger opslagh als de andere Perlianen. Sy zijn gemeenlich kooplieden / en om de waerhepdt te seggen/ soo veel als Factoren van den Koninck/ die op hun afsterben niet de nageblevenen komt reekenen/ en hun besittingen erben. Sy belijden de Christeliche Godts-dienst/ hen niet sonder dwalingen geleert by Iacobus van Syrien. Sy hebben twee Outvaderen, den eenen alhier tot Ielphey, en den ander tot Sib, niet ver van Thar-sus, somtijds oock tot Ecmealin, dicht by Rivan, of Ervan.

Ielphey,
een Dooz-
stadt/ bes-
chreven.

Menigte
der In-
woons-
ders/

dewelcke
Christenen
sijn.

Een ander van de Dooz-steden wozt Gowerabaut genoemt / van de Gowers, die deselve bewoonen/ welken naem sy dzagen van hun Afgoden-dienst/ al ober-blijffels der ouder Perlianen, soodanige als de hedendaegsche Persees in India zijn. De Perlianen maecten seer wepnigh werck van dese lieden / ten deele van wegen hunnen Tijtel des Landtschaps / ten deele ter oorzaeck van hun verstandt/ ma-kende de Perlianen beschaemt in het stuck van hun pdelhepdt. Sy baden doozheen de Sonne aen/ (by hen Mychra genoemt) als een upbeeldingh van een veel grooter Godshepdt. Hun Flamens, een slagh van Platonisten, erkeimen verscheyden Schepfelen/ boven alle anderen upt te steken / doch geensints te vergelijcken by den Schepper self / dewelcke sy houden te zijn het rechte middel-punt van alle volkomenthepdt. Doch nu zijne daer van afgeballen / en bidden het Elementarisch Vyer aen / 't welck (gelijk dat van Vesta) noyt uptgeblast kan worden/ gelijk hen by Zertoost, hun Wer-geber / in sijn Zundavastaw, ober 2000. jaren (gelijk sy hoorzegen) belast en wettighlijck geboden is. Hun Houwelijcken zijn

Andere
Doozstadt
en hun in-
woonders
bescheydt.

Hunnen
Gods-
dienst/

en andere
zeden.

Deemde
maniere
van begravinge.

foodanigh als top hier booz/ in de beschrijvinge van Suratte, gesproochen hebben aengaende de nudo gebannen Perrees. De Indiaensche Gowers, of Perrees, leggen hun doode lichamen open aen de ongenade van de brandende Sonne tot dat deselve verteret zijn: Maer dese slupten deselve in het hol van een heiligen Boom/ staende recht op hunne voeten/ aen beyde zijden aen het hout lenende/ en dooz het selve opgehouden/ totter tijt dat men de tooverachtige aenmerkinge daer in boozsiet; want indien den Gier hen het rechter oog eerst uytptikt/ gelooben sy dat sy in het Paradijs is/ maer indien het de lincker eerst te beurt valt/ houdt sy het daer booz dat sy van den Dupbel gequelt wort/ en daer over maechen sy of een feest of een vasten/ het eene om hun vzeught/ het ander om hun vzevshet te toonen.

Hun kleedingen.

Dit volck zijn meestendeel handt-werckers-lieden en bouw-lieden: wepnigh van heil-lieden zijn krijghs-lieden/ of letter-mannen/ of koop-lieden/ die sy Soldagars noemen. Hun kleederen verschillen maer wepnigh van de gemeene dracht/ behalven dat hun hooft-decksel na de wijze van die van Hyrcania is. De Vrouwen vertoonen hun aengesichten/ (een aenmerckelijck dingh) hun kleedingh is niet geel geberwt/ (in navolgingh van de gebzande stralen van de Son) gelijcke oock een sluper om sich hebben hangen/ dewelcke gelijck als met Sonne-blammen geberwt is. Wel van hen/ het sy uyt pder of armoede/ gebzupchen noch schoenen noch slossen.

Portugeesche Monnicken tot Spahawn.

Maer dese Gowers willen top de beschrijvingh van Spahawn laten baren/ alleen nigh noch aenroerende/ dat de Portugeesche Monnicken alhier twee Hupsen hebben/ zijnde Carmelijken en Augustiner Monnicken. Hun kappel is bergult en met sijn Orgels, Altaren, Crucifixen en Beelden vertiert/ waer mede sy de menschen tot hun Godts dienst meenen te trecken: doch de Armeniers houden van geen veranderingh of nieuwigheyt/ en de Persianen hebben een afskeet van de Beelden; ondertusschen dienen sy booz verspieters/ om het geen sy vernemen/ aen die van Goa en t Christendom over te bzielen. Wy quamten tot Spahawn op den tienden van Gzas-maent/ en begaben ons weder op Maap-dagh van daer/ om naer het Hof te trecken/ het welcke booz alshoe tot Asharaff in Mozendram was/ omtrent vierhondert Engelsche mijlen Noortwaerder.

Hoofder
q. n. tocht.

Onsen eerste tocht was op Reegue, of Reig, een up rijdens van Spahawn. Van daer maechten wy ons bozder by nacht/ ter oorzack van de onverbzueghelijcke hitte/ zijnde gelepdt dooz de silbere Maen/ en de getrouwe Noozd-starre/ houdende ons den geheelen dagh in de Caravans Raws, goede rust-plaetsen/ indien het de Muggen en sulch twygh toelaten. Van Reig reysden wy op Sardahan 16. Engelsche mijlen boozder/ en den naesten nacht tot Whomg, zijnde 27. mijlen van Sardahan.

En booz
naem
Lusthups
des Ro-
nings be-
schreiben.

Den nacht daer aen geraechten wy tot Towgebawt, een van des Koninkhs Hupsen of Hoben/ ter oorzack van schoonheyt en aengenaemheyt by eenigh in Parthen te vergelijcken/ t welck te verwonderlijcker was/ om dat dit gebouwt op een vzooge onbzuechtbare zandige grondt gebouwt is/ en dienbolgens quaet te bewoonen. Wyf hondert schieden ber/ geeft dit Gebouwt geduerigeren van alderhande slagh van Persische bzuchten en bloemen/ van Granaten, Abricolen, Pruymen, Appelen, Peeren, Kerlen, Hasenoten, roode en witte Roosen, en andere ontallijcke bloemen/ bzuchtbaer gemaecht dooz een Cristallijne Beek/ onderschepden niet ettelijcke soo natuerlijcke als konstige Grotten en hollen/ Doolhoben/ omtoegen/ en diergelijcke aerbigheden/ beneffenshaer Sweet-kamers/ of Hummums, van goeden steen gemaecht/ alle gbloert met uytgelesen witten Marmer. De Mohul, of het Somer-hups/ pzonctit met 12. kamers pder om het schoonste/ en dese met hun goude cieraden/ en niet minder met hun heerlijcke bouw-

bouw-konst. Al dit werck is bezyjt dooz het zandt en dieben / dooz een hooge maal / benemende al het gesicht van de verschrikkelijke wildernis rontfomme / behalven alleenigh dooz een hooge timme / dewelcke in het midden van de ses uergangen gebout is.

Wp eindelijck begeben ons weder van Towgebawt, en quamen den volgenden nacht tot Bawt, zijnde 6. Farlangs, of Duysche mijlen / van desen Lust-hof / hebbende niet dat men mocht gedenckwaerdigh noemen / behalven alleen een oudt Slot in den wegh / 't welck top ter oorsaeck van de donckere Maen ter nautwer noot kosten bekennen. Van Bawt quamen top op het aenbzecken van den dagh tot Obigarmy, beyde Hupsen den Koninck toebehoozende / die op pder 12. Engelsche mijlen sijn bysondere hupsen heeft / van Spahawn tot aen de Caspische Zee toegelijck dese / daer den Ambassadeur de ere gedaen wierdt van in te rusten. Het naeste van de boozgaende nacht brachten top ober / met het dooz-repsen van een onbehoonbare zandige wildernis / zijnde tien Engelsche mijlen breet / en hondert langh / daer top heele bergen van los zandt sagen / in sulcker boegen dooz de winden op een gehoopt; dooz welcken zandt-storm den repfiger niet seiden verstickt / en levende begraven woort; ja self Kameelen, Paerden en Muylen, en andere beesten / hoe sterck en vaerdigh sy mogen sijn. Alhoewel den Koninck sijn best doet om alle ongeballen dooz te komen / met het bouwen van kasseelen / pder 3. mijlen van een staende / doch ter oorsaeck van de ongestadige en onbestendige grondslagh / kander in de maenden Maert en September / in spijt van alle tegenweer niet een blijven staen. In dese onse laetste nacht-repse brachten top 10. Farlangs, of Duysche mijlen / ten eynde. Den naesten nacht reden top 7. Farlangs, tot aen Saffedaw toe / een oude verrotte en doozregende Caravans Raw, gelegghen aen een hoeck van een woefte wildernis. Onse naeste nacht-rust was tot Syacow, tien Farlangs (of Parangs, gelyckse Plinius noemt) van dese plaats / zijnde aenmerkelijck dooz een Caravans Raw, dewelcke van de grondt op van goede baste wit gepolijste steenen gebout was / zijnde het eerste gebout van dese stoffe het welck sich gesien had binnen acht hondert Engelsche mijlen weeghs. Dien boozleden nacht reden top de meesten tijdt op een geplabeyde Wegh / soo breet datter 10. paerden nevens malkander honden rijden / met een ongelooftighen arbeyt en onkosten gebout / ober een verschrikkelijke woestijne sonder bergh of dal / lobet of gras / makende een eben ronden Horizont van een losse en ongebonden grondt / een geheele elle diep met enckel zout bedeckt / dat soo wit als snee was. Een ellendige dooztocht / soo ten insicht van het zout self / het welck dooz de alderminste beweging van de windt / gelyck als stof / den repfiger in de oogen vlieght / of ten insicht van de grondt; want soo of Paert of Kameel alleenigh een stap upt den weg quam te gaen / smickt het beest nootzakelijck tot ober het hooft toe daer in / sonder eenige hulp-middel; en noch meerder woort desen dooztocht gebzeest / ter oorsaeck van een verdozen hoop straetschenders / die gemeenlijck de repfigers beroben. Maer Godt zy 't gedaencht top ontquamen dit dzedubbelde gebaer / als oock een ander / dat wepnigh min verschrikelijck was. Want top waren soo haest dese woefte plaats niet ten eynde / of top wierden genootsaecht ober en om bergen te klimmen / soo hoogh en met sulcke kromme en verschrikkelijke wegen / als of den bergh Olympus in de doolhoven van Dedalus in stukken gesneden was. Van Syacow reden top den naesten nacht 22. Engelsche mijlen weeghs / wederom den meesten tijdt ober diergelycke wildernissen als de boozgaende / daer dupsfenden van menschen eertijds in gesmoort sijn / en noch smoozen souden / ten waer den steenen wegh / de repse verscherde. En hier moesten top ons in onse Tenten behe-

Verder
rocht dooz
zandige
wildernis-
mijlen.

Paerden
en konst-
gen steen
Weg dooz
de zandige
woestijne
lepende.

Wonder-
lijcke doo-
rocht doo-
het geberg-
te Taurus,

han een
ſtoutmoes-
moetige
Roover
hartnechtig
ingehou-
den en be-
ſigtem/

doch woort
enbelijck
doo een
dapperen
Armenier
bermon-
nen/

pen/ ter plaetſe daer ſich Parthen van andere Doozder gewoeften ſcherpdt. Den naefſten nacht by een heldere lichte Maanſchijn / reden wy 18. Engeliſche mijlen tot Gezz toe/ een hzabe verblijf-plaets / den Koninck toebehoozende. Het meefte deel van deſe nacht reys / was doo2 de bodem van den doo2ſteden bergh Taurus, wiens geweligh hoogh doo2-hooft/ ſich ſelven inboert/ tot in het middel gewoef van de lucht. Den doo2ganch/ waer langs wy gingen/ is omtrent 40. ellen bree/ onder ſciel effen/aen beyde zijden is ſp bewalt met verſchickelijcke hooge bergen/ 't welck ſoo duert acht mijlen langh/ gelijk oock Plinius en Solinus een wonder-lijcke doo2rocht hier van maken/ 't zy doo2 konſt of de Natuer uptgewoicht/onſe-ker zijnde. Doo2 nu ich ſchrijf het de Natuer toe/ gelepdt doo2 de ſtercke handt van Godt/ als ſijn dienſmaegt. Maer of dit de ſelbe zy/ dewelcke Plinius noemt Calpiæ Portæ, en Bertiæ, Calpiarum Clauſtra, Strabo en Ptolomeus, Pilæ Calpiæ, Mediæ vel Zagriæ, derf ik niet beſeheren. Hoe het zy of niet/ de Perſianen ſchrijven het Mortys-Ally toe / die met ſijn ſrijdende ſwaert ('t welck na hun Cabala hon-derd ellebogen langh was) tot een gemakelijcker doo2ganch doo2 het volck beſen wegh ſou gemaecht hebben. En inder waerhepdt her moet al een goet ſwaert ge-weeft hebben/ daer hy met eenen ſlagh tien / ſommige ſeggen hondert duſent/ Chriſtenen mede omgebracht heeft : hy geloof die kan. Een Perſiaen van ons geſelſchap/ vertelde wy/ dat/ omtrent 12. jaren geleden/ een dapperen Strupck-roover met 500. paerden beſen naeuwen doo2ganch beſet had/ latende niemandt van de Keyſigers doo2/ ſonder ſchatting te betalen. Den Koninck van Larry-loon en andere van dit geberghte / mochte ſich ſoo qualijck houden als hy wilde / hy waeghder eben deel na. Self Abbas toonde ſich boven maten vergramt / ſiende ſich doo2 beſen gaſt in deſer boegen gebzabeert/ en niet willende hem de eer geben/ van een Hey2 tegen hem te ſenden/ ſpreekt ſijn dappere Ridders aen die omtrent hem ware/ hopende dat of den een of de ander doo2 ſijn dapperhepdt hem vermee-ſteren ſou/ waer ober hy den ſelven een groot loon beloofte ; maer ſp / wetende dat deſen Roover ondergelijckelijck ſterck en dapper was/ koſten hun bzeefe niet an-ders betoonen als doo2 een algemeen ſtilſwigen. Abbas daer op woort bleeck van gramſchap / doch al-eer hy ſijn toon quam upt te boeren / nam een ſtouten Ar-menier het werck aen. Den Koninck omhelſt hem/ en vermeerdt alſoo de moet van deſen dapperen Chriſten, dewelcke/ trefſtigh opgeſeten/ den Roover gaet bin-den en uptdagen / die niet twijffelde een ſoo ſchoonen pronck-beelt / met kleine moepten te ſullen overmeefteren. Het was ſijn gewoonte goet ſpel te ſpelen/ be-laſtende ſijne geſellen ſlechts het ſpel aen te ſien / indienſe minder als byf waren/ die de engte inguamen / ſulck een vertrouten had hy op ſijn dapperhepdt. Na korte woorden ſp taſten malſander aen met geboelijcke rederen/ maer foodantigh was de dapperhepdt van den Chriſten, dat/ na eenigen wederſtandt / hy de doodt van den Roover/ den ſchijter van het geſchil maecte. Maer de geſellen van deſen Roover/ ſiende den genen verſlagen / aen wiens leven het hure hing/ dielen hem altesamen als woedende beppen op het lijf/ en het had ongetwijffelt met hem gedaen gewoefte/ indien niet ter goeder upzen / een ſinderlaegh van menige hzabe Coofelbaes, op het ondoo2ſienſte was uptgeboſten / die den dapperen Rid-der verloſte / en dit ſnoode geſpuys den wegh aenwees die hun Maefter gegaan was.

Den Chriſten begeeft ſich naer het Hof/ gekroont met een heerlijcken Laurier. Abbas boeghter het ſijne by/ en bereert hem met een trefſelijck gebiedt ; doch deſen dapperen Kampioen/ om ſijn ſtaet te baſtet te maken/ en den milden Koning noch mildadiger (namentlijck met ſijn Ziel) te bereeren/ verloochent ſijn geloof/

met

niet tegenstaende dussenden van tranen/ dooz sijne landts-lieben gestort/ om hem van dese valsche wegen af te trekken. Maer siet het eynde van desen afval. Alhoewel nu den Koninck goede oorzaeck had/ hem op sijn handen te dragen/ ter oorzaeck van sijn dapperheyt/ die hy tot ophooping van sijn voozgaende diensten/ tegens de Tartaren betoont had/ evenwel gezeben dooz een Onpulsche napper en afgumst/ sonder dat pemandt de reden van sulck een overdaedt wist/ belaste hy Lolla-beg, hem het hooft af te slaen/ self op die tijdt als hy meende het aldersekerst te zijn.

Maer den
selv woort
echter van
Abbas
quaetsch
beloont.

Ons naefte nacht-verblijf was tot Halvary, 18. mijlen van Gezz gelegen/ een wel gebouwt stedeken/ en van een aengename gelegentheyt/ de aerde zijnde bespreept dooz een soet rivierken/ dat van den top van den bergh Taurus komt afdaelen/ dooz het welcke de grondt met geneuchlijck groen bekleedt is/ verrijcken de den Hupsman/ met jaerlijcksche vruchten van Olyven, Ockernoten, Rijs, Tarwe, Hout, en diergelijcke noodduft. Memende ons dozebigh afschept van dese gefonde plaets/ reden wy den volgenden nacht 20. mijlen tot Periscow (dat is een gebroken bergh) toe/ een plaets dooz desen wel bereert met de tegenwoozdighen en het verblijf van den Koninck/ niet dat de schoonheyt van sijn Hups alhier (zijnde niet meer als gemeen) hem daer toe aenlocht/ maer wel de Jaght van Faisanen en diergelijck kostelijck gebogelt/ daer hy sich bysonderlijck in plagh te vermaken/ dewelcke alhier beter is/ als in eenigh gedeelte van geheel Parden. Dese plaets leght op de hooghte van 36. graden. De stad woort verberst met Cristalijn water/ t welck soet/ en de aerde seer aengenaem is. Sy is gebouwt op een hooge boom-rijcken verbeelden bergh/ wiens top eertijds gekroont was met een sterck Slot/ doch nu meest verballen dooz de tijdt of wel den oozlogh/ inboegen men niet als eenige stucken daer van overigh siet. Eenem Mahumed heeft het gebiedt over Stadt/ daer hy het Opperste recht pleeght/ maer nergens als in Persia woort het recht minder gehantjaest/ en in geheel Persia niet sinner als hier. Op ons inkomen toonde hy ons ten eersten sijn hoogh gesach/ hangende een Persiaen op/ sneed een ander den neus af/ en een ander de handt/ en dat al om het steelen van een bodderp/ pas twee schellingen waerdigh/ van een Dienaer van den Engelschen Agent. Doch een souber hebben moeten klimmen/ maer alsoo der een Bode aen den Heer Ambassadeur gesonden wiert/ dat/ indien hy den misdadiger geliefde te verbidde/ hem het lijf sou geschoncken zijn/ t welck onsen Heer gaern aennam/ bezijndende hem met pets meer als een Hooffche Complement. Daer quamen oock klachten tegen een Hoebenaer/ die een Hoer tegen haer wil gebruyckt had/ desen Radamanthus geboodt hem te lubben/ en den afval gelijck als twee Pendanten aen des Hoern ooren te hangen. Den ellendigen Hupsman had ootmoedelijck hem dese deelen te laten behouden/ gelijck oock sijn bezoeftde Hupsvrouwt/ endelijck dooz veel voozbiddens/ en een vereering van 300. guldens/ beneffens vaste beloften van den Hupsman vooztaen op sijn eygen meulen te malen/ wiert alles bygelept/ en den Voer behielt het sijne. De Barbarische Gauloien hadden eertijts het gebruych over dieberp van 40. stupers waert/ of over overspel pemandt op dese wijsse te ontnamen. Maer dese wijsse heeft sijn plaets en kracht verlozen. Na twee dagen rustens in Periscow, verhozderden wy onsen wegh/ zijnde het Hof dooz aldoe weynigh meer als hondert Engelsche mijlen van ons. Onse eerste rust-plaets van Periscow was tot Gheer, na een reys van 24. verdzietige Engelsche mijlen/ ten deele over verscheijckelijcke bergen/ ten deelen dooz rupschende dalen/ zijnde soo hier soo daer jammerlijck onthact/ dooz storm van regen/ windt en hagel/ voozgebracht in Tartaria, en over de Caspische

Stomste
tot Periscow.

Beschij-
vingh van
deselbe
plaets.

Strenge
straffen
over ge-
ringe mis-
daden
dooz den
Stadt-
vooght al-
hier ge-
pleeght.

Derreest
van Periscow.

Crans-
tjke storm

en ontwe-
der op de
zegele.

ſpiſche Zee, herwaerts overgeſonden/welke Zee/indien het de tijt toe gelaten had/
top wel licht ſouden hebben kommen ſien. Maar deſe ſtozm deed ons niet alleen
hooren en ſien verhooren/ maar ſcheen oock ſelf ons den kop aen ſlenteren te willen
helpen. Want in ſpyt van al onſe bonden/ en ons dicke ſlupren in een/ top wter-
den van een geſchepden/ inboeghen top werchs genoegh hadden ons geſelſchap
weder te binden/ doch gelepdt dooz het balcken van de Dupl-ezels/ en het klinc-
ken van de Kameelen hun bellen/ quamen top weder top een; ſouden anderſints
een ellendigh leven gehad hebben in de verwarde Caſpiſche doolhoben/ of tot ons
beſte geluck van de een of de andere Riots den hals gebroken hebben. Van
Gheer reden top den naefſten nacht 24. Engelsche mijlen/ na een kleen Dozp/
wiens naem my top ongeluck vergeten is/ danch heb de ſchreeuende Dozſchen/
die daer met geheele troepen te gelyck/ hun coax coax ſongen. Van deſe kich-
dozſchen-ſtadt reden top den naefſten nacht 20. Engelsche mijlen tot Aliavarr, een
ſeer aengename plaets/ van water/ boſſchen/ en menighte van Pheſanten, die al-
hier in deſe Hyrcaniſche ſteden/ en omtrent de Rivier Phafis in Mengrellia (eer-
tijds Colchos) ſeer gemeen zijn. Den naefſten nacht geraechten top tot Necaw,
25. Engelsche mijlen van Aliavarr, aenſienlyck in een Hups van den Koninck/
daer de gemeene hupſen en kercken/ niet verſcheelden/ van de ſlechtſte ſlagh die
top in Engelandt hebben. Den volgenden nacht geraechten top tot Aſharaff, een
plaets gelegen op de Caſpiſche Zee. Alhier bebandt ſich den Koninck van Perſia,
hebbende den Ambaſſadeur langh verwaacht/ en des wegen onwilligh zijnde van
hier te vertrecken/ op dat top met hem te ſoeken ſouden gelegentheid hebben/
de grootte van ſijn Gebiedt te meten. Den Sulan van de Stadt/ beneffens 50.
Coſelbaſhaes, bzacht ons binnen Aſharaff, en doozs tot onſe verblijf-plaets; ich
ſegge top bzacht ons/ want de hoffelijckheidt van deſen/ was te geringh dooz een
ſoo grooten Perſonagie/ als onſen Ambaſſadeur was. Aſharaff, (of Ahafuraff,
miſſchien van Ahaſuerus) lepdt 20. lange mijlen van de Caſpiſche Zee af. Naer
gelegentheidt is laegh/ zijnde omringht met menigten van zoute poelen en moe-
raſſen/ en derhalven maer ſlechtelijck van goet water doozſien/hebbende niet an-
ders als een kleene Pontepn/ doozthomende van den bergh Taurus, dewelcke in
twee deelen dooz de Stadt loopt/ waer van het breedſte niet ober de 5. ellen halen
magh. De gront ebenwel is redelijck bet/ doch ongebout/ zijnde het meefte ge-
deelte van haer Inwoonders Dozloghs-lieden. Ich oordeele dat 'er omtrent
2000. Hupsgeſinnen in deſe ſtadt gebonden worden/ doch het getal neemt dage-
lijchs toe/ alſoo den Koninck maer onlanghs deſe plaets begon te beminnen/ en
nu eerst ſijn Paleys alhier opgericht heeft; leggende de ſtadt Farrabaut, de Hoof-
ſtadt van Hyrcania, niet boven de 5. mijlen Weſtwaert van hier/ daer den Konink-
lijcken Stoel booz lange eeuwen geplacſt is geweest. Abaſſebaut is oock maer
twee mijlen van hier/ daer ſijn aerbigh Somer-hups al ſijn andere Hupsingen/
ter dozſaek van de ſchoone upſicht/ ver overtreft. Gelyk oock in Beeld-werck/
Baden/ Water-werck/ en een Boſch van alderhande geboomten. Deſe dingen
van locken den Koninck aen/dewelcke/ waer top lang is/ groote Steden van klee-
ne geringe Dozpen maekt. Den Buzzar is alhier niet meer als gemeen/ noch
oock de Moſques ſeer wonderlijck. Des Konincks Paleys is een geweldigh Ge-
bout/ doch alleen aenmerckens waerdigh in ſijn Hoben/ zijnde het Gebout ſel-
ve onſchickelijck verdeelt in dyp of vier Mohols, of Banquet-hupſen/ groot en
machtigh beſchildert/ dewelcke/indiens bereenight waren/ het oogh veel beter
bermaken/ en den Bout-meefter meerder eer geven ſouden. Maar hier na daer
een wepmigh meer van/ als top den Heer Geſant derwaerts ſullen lepen. Deſe
ſtadt

Womſte
tot Aſha-
raff, als
maer ſich
Abbas
toen ont-
bielt.

Wefſchij-
vingh van
die Stadt.

Menighte
der In-
woons-
derſ.

Paleys
des Kon-
ninghs.

Stad leyd op de hooghte van 38. graden 17. minuten/recht Noordwaerts van Spahawn, gelijk top bebonden hebben op onse nacht-reys / (ter oorzaeck van de getoeldige heete dagen / dewelcke geen reysen noch arbeidt toe lieten) hebbende geduerigh den Noor- pool door ons. Dese plaets leght van Ormus dus sent En- gelsche mijlen / van Spahawn 350. of daer omtrent.

Situatie en
gelegent-
heid van
dese
plaets.

Laet my u tegenwoordigh een beschrijvingh geben / op wat wijze onsen Heer Ambassadeur is verhoort en ontsaect geworden.

Maer dat top vier dagen ons gerust en verbarscht hadden / beschaeghe het den Pot-shaw, of Kieper/ ons den bestelden dagh tot onsen toeganch te bestellen/ zijnde op den 25. van de maent May / juist komende op onsen Sonnedagh/ omtrent het eynde van humen Ramazen, of vasten tijdt; 't welck den koninck seer wel quam / alsoo het hem de onkosten deed sparen van een konincklijck Bancquet. Mijn Heer den Gesant had Sir Robbert Sherley in sijn geselschap/ beneffens seben of acht andere Engelsche Edel-lieden van sijn gebolgh. Het sou niet qualijck ge- past hebben/ dat den eenen Sultan of den ander hem sou gelept/ en den wegh ge- woefen hebben/ zijnde het Walles een vierdendeel mijls van ons huys afgelegen: maer het schijnt se hadden die beleefte niet / of wel het een of het ander daer mede doot. Want niemandt anders / als een Dienaer van Mahomet-Ally-beg, quam hem een hoffelijckheyt toebereyden/ doch soo qualijck toebereyt/ datse den Heer Gesant niet wel verteeren kost / die hem in vergeltingh meer danckeloos werch sonde. Wy quamen van eyndelijck aen het Hoff/ daer top geen gerucht/ geen toeloopen van menschen/ noch pers anders / dat men op het aenkomen van de beemde Gesanten gewoon is te sien/ vernam / maer doot top betrouwen dat de Wooghep van ons ten Hoof-komen niet wist/ 't welck my boornamentlijck seer deed verwonderen/ te meer dewijl Abbas hoden alle soorten van eer/ sijn vernaeck neemt/ beemde Heeren of Gesanten in sijn Hof te hebben. Als top afstondt ontfingen top van een Ordinaris Gesant de Hofh-galdom, dewelcke ons leyde tot een kleine hamer / staende op het midden van een groote plaets / hebbende geen ander hupfraedt / als eenige koepnige Persiaensche deechens/ gespreydt rontsom een Marmeren Tanck, of Water-bach/ vol water. Hier bleven top altesamen by een / behelpende ons doot de tijdt van twee uren met Polo en Wijn/ zijnde geen- stants soo goet van sinaech als de baten wel goet van stoffe waren daerse in doot- gespacht wiert/ zijnde al de Wleffchen/ Schalen/ Schotels/ en Deckfels/ van sup- ber geslagen Gout. Van daer wierden top doot verschept Sultans gelept doot een grooten en rieckenden Hof / zijnde seer aengenaem doot het gesicht / en lieflijck doot de reuck/ tot aen een ander Somer-hups/ seer rijckelijck vergult en beschil- dert/ maer veel meer uptsteekende in een hys en konincklijke uptsicht; want van den top sagen top ter eener zijde de Calpische Zee, en ter andere de toppen van het Geberghte Taurus. De Beneden-hamers waren wijdt en vierkant/ ver- wulst / en het verwulffel rijckelijck vergult / gelijk oock de wanden. De bloe- ren waren bespreed met seer kostelijcke kleeden van zijde en goudt. In het mid- den waren Water-backen vol helder water/ een Element/ het welcke in dese ge- woesten in grooter achttingh en nootsaekelijckheyt is/ als eenigh ander. Konson dese water-backen stonden Hammen/ Wleffchen/ Schalen / en diergelijcke baten/ al van kostelijck Gout/ waer van de sommige met reuckwerck/ andere met Kooft- water/ andere wederom met Wijn/ andere met uptgelesene Bloemen gebult wa- ren: en na dat top soo langh gerust hadden als ons mooghlijck was/ en onse oog- ren ober genoegh met dat aengenaem gesicht versadicht hadden / wierden top van daer in een ander vierkante Opper-hamer gebeycht/ daer het verwulffel ge- maecht

Goegank/
ontsaect/en
audientie
des Ge-
sants doot
den kon-
inck be-
schreuen.

Slechte
dianck in
kostelijcke
baten.

Vermaek-
lijck en
kostelijck
Somer-
hups.

loffelijke
en pry-
rige
Kamer/32-
heel kom-
felijk
verriert.

maecht was tot een konstigen draependen Hemel / treckende de verwonderende oogen tot het aenschouwen van de goude bewegende Swael-sterren. De grondt was bedekt met veel rijcker klee deren van de anderen gewoest waren. De Tanck was ook breder en grooter / en de stoffe veel rijcker als self Jaspis en Porphyrssteen. De silvere stroomen wierden in eens anders gebiedt opgedreven / spelende ebentwel barteljk / gelijk als zijnde in hun eppen middel- en rust-punt. Dese Zee van kostelijke steen / schein alsbug een geheelen Oceaan, daer den verhoornen roof door Toover-vaersen was uytgelokt / om de oogen van Mydas of Godt Mammon te behoze / zijnde de menigte der Goude Waten / hier tot pracht en pronckerp geset / soodanigh / dat sommige Kooplieden / daer by zijnde / de waerdep der selver begrooten doosten / op 20. millioenen ponden Steerlings. Noch wafer een anders Water-bach / omringelt met een wal van Gout / en desen ingelegt met de kostelijke steenen. Geen Bleschen / Schalen / noch eenige andere dynck-baten / waren hier / die niet dich bedekt waren met Rubijnen , Diamanten , Peerlen , Emarauden , Turquoisen , Hyacinthen , en diergelijke. De Kamer was gemaecht op de wisse van een Gaenderp / ober al verriert met Poëtische bonden / gout in de uytgelesenste herten / al het welcke ons een vertooningh dede van konst en natuurg / strijpende met malhander om de prijs en het dooz-recht. De grondt van dese Kamer was beledt met soodanige Tapijten als den Grooten Monarch van Persia mocht bestamen. Konstom de Kamer saten de stilwijgende Mirzaes , Chawns , Sultans , en Beglerbeks , zijnde meer als 60. in het getal / bewelcke / gelijk soo veel Maarmere Beelden / saten sonder bewegingh / op sijn Snijders / krupsgewijs met de beenen / lenende met den rugge tegens de wandt / houdende hun ooghen vast op eene plaats gevest / sonder te derben spreken / hoesten / kuchen / spoutwen of dierlijke / in de tegenwoozdigheyt van den Koninck / uyt vrees van in sijn uiterste ongenade te ballen / die (gelijk Caesar tegen Metellus septe) machtigh was hen doot te sien. De schoone Ganymeden gingen vast op en neder / gekleedt met goude kleederen / rijckeljk getierde Tulbanden , en kostelijke schoenen / het krullendt hagh hen langhs de schouder rollende / 't welck hen / beneffens hun roode kaecken / een schoone welstand gaf / yder met sijn goude Bleschen / schenckende den Edelen dynck in aen die sulcks begeerde. Men het opper-end sat den Por-shaw, of Kieper Abbas, soo veel hooger als twee of drie zijden beddingen kosten by brengen / meer bemindt onder de sijnen / meer vermaect by de vzeemden / en meer gebrzeet van sijne vbanden / als opt pemaent van sijn Doozsaten was gewoest. Hy had sich iust dien dagh willen klee den in een slechten rooden Callico, of Alf-rock / geboedert met Carroen , en doozsicht / gelijk als of hy daer mede had willen te kennen geven / dat wy sijn waerdigheyt niet mosten soeken / in sijn uytwendige klee dingh / maer in sijn loffelijke gaben. Hy sat mede met de beenen krupsgewijs. Sijn Shash, of Tulbant, was wit / sijn lendenen waren omgozdet met een lederen riem / de sceppe van sijn Swaert was roodt / het gevest van gout / en het lemmet gemaecht gelijk een halben Circkel , of kringh / en ongetoosfelt van een goede smeede. De Hobelingen / na de wisse des Konincks / waren oock maer slechteljk gekleedt. Sijn Heer den Gelant , door sijnen Laelman (of Callimachee, als hen de Persianen noemen) gaf Shaw Abbas terstondt te kennen / hoe hy een soo grooten reys had aengehangen / om hem geluk te wenschen / ober sijn oberwinnungen / dewelcke hy op de Turcken , den algemeenen vrant der Christenen , bebaelt hadde ; om den handel van ongewerchte zijde / en andere Persiaencke waren / vast te stellen ; om Sir Robbert Sherley te vreen van sulcke schandelijke lasteringen / als Nogdi-Ally-Beg , sijn laetste Gelant , hem onschuldiglijck had opgeleght en an-
ge-

Bierdingh
des Ko-
nings be-
schreben.

Men spae-
ke des
Engelschen
Gelants
aan Abbas.

gehoorden ; en eindelijk / om te bezorgen dat 'er een geduerige vrientſchap magh
blijuen opgerecht tuſſchen de twee beroemde Monarchen van groot Brittanien en
Perſia.

Den Konink rees op deſe redenen ober epnde / en gaf hem in de Turckſche
Tale een beleefde antwoort: Belangende het eerſte / dat de Turcken een ſnood volk
waren / vergeleeken hy het edel gemoedt en deughd van de Perſianen ; In 15.
Deit-ſlagen / had hy haer daer een oberbloedige proef van gegeven / en dat geen
volck in de werelt hem ſoo hatelijck was als hy. Woorders wienſchte hy vrede en
vrientſchap onder alle de Chriſten Woſten te zijn / te meer alſoo het Ottomanni-
ſche Ruyſ / haer groothert nergens op houtde / als op hun tweedzacht / 't welck
anders zijnde / ſou men dit geſchips wel haest den wegh wiſſen naer Tartaryen,
daerſe van daen gekomen zijn. Belangende de onderhandelingh / den Konink
van groot Brittanien ſou / indien het hem geliefde / jaerlijcks tien duſſent Walen
Zijde tot Ormus, in de maent van Januarij / mogen ontfangen / willende in beta-
linge ſoo veel duſſent Laeckens wederom ontfangen / als de waerde van de Zy
ſou konnen bedragen ; want gelijk de Zijde hy de Perſianen meerder was als hy
ſouden konnen geſchuycken / alſoo wiſte hy oock dat het Laeck van ons in Eng-
landt was ; doch hy wilde onderſtaen deſelue te verkoopen dooz ſijn kooplieden /
tot dienſt van de Tartaren, Arabiers, Georgianen, en Muſcoviters. En op deſe
wiſſe / ſouden noch hy / noch hy / eenigh ſints van nooden hebben / eenigen handel
met de Turcken te drijben. En behalven al dat ſou ſulcks geopen tot ſijn groote
eer en genoegen / als waer mede hy den Grooten Heer ſou berooben van ſijn jaer-
lijckſche Tollen / dewelcke hy gedwoongen is te betalen / wanneer ſijn Carravanen
naer Aleppo, of andere deelen van Turkeyen, gaen / om de Zijde te ſcheren aen de
Vencerſianen, Genoelen, Franſchen, of andere Europiſche kooplieden / 't welck
hem een ongemeene quellingh aen ſijn hart was : te meer dewijl hy moſt ſien / dat
de heele bende der Jamizaren alleen dooz ſijn Tollen onderhouden werden ; en wat
is dat anders als dozens boeden / om ſijn eygen oogen wt te ſteeken / of ſelf het
ſwaert van ſijn vanden tot ſijn eygen berderf te wetten. Wat belanght Sher-
ley, deſen had hy lange gekent / en meer dooz hem gedaen / als dooz pemandt van
ſijn onderdanen / en indien Nogdi-beg hem eenige ſchande aengelozeben had / daer
ſoude hy hem voldoeningh ober doen hebben. Het was blijckelijck dat Nogdi-
beg ſchuldigh was aen eenige groote miſdaedt / dewijl hy liever ſich ſelven had
willen ommezengen / als te verantwoorden / dooz een ſoo onzijdigen ſtechter /
als hy aen ſijn perſoon ſou gehad hebben : In eeniger voegen ſagh hy mijn ge-
ſtengighepdt te boozen / want hy mijn hooft / (een eedt van groote kracht) indien
hy hy my gekomen was (verholghde den Heſter) ich had hem in ſoo veel ſtuckten
gehouwen / als 'er dagen in het jaer zijn / en deſelue op de open markt / met ſtinc-
kende honde-ſtrondt doen verbranden. Maer aengaende een geduerige trouwe
vrientſchap op te rechten / met den Monarch van groot Brittanien, wten Meer-
ſter / het ſelue neme ich van herten aen / en wienſche hem den bloeck toe / die de-
ſelue ſal poogen te verhinderen en beletten. En ghy (ſprekende tegens den Heer
Ambaſſadeur) zijt my hartelijck welkom / om dat ghy my deſe eer gedaen hebt /
dewelcke geen van al mijne Woofaten genooten heeft ; want gelijk ghy de eerſte
Geſant zijt die hier van wtgeweſten tot my gekomen is / alſoo achte ich u Meer-
ſter / de eerſte van al die gene die den dienſt van Jeſus Chriſtus omheſten / en hou u
in grooter aenſien / dan eenigh ander Geſant. 't Welck Abbas geſeght hebbende /
ſat wederom neder / en terwijl al de Mahometanen hun Sizeda wt rijpſten / hun
hoofden tegen de gront ſloegen / en ſijn boetſolen kuſten / nam hy onſen Geſant hy

Des Heer
antwoort
daer op.

Wijfende
hij on-
hiet des
koning
een den
Gefant;

doch dat
daer na
heer ver-
andert en
verhoelt/

door toer-
born van
Mahomet-
Ally-beg
een des
gunstighde
van Abbas.

Des zelfs
grooten
Inkom-
sten.

Eenige
proef-stu-
ken van
de grooten
woestent
en dwing-
land van
Abbas.

de handt/ sette hem vriendelijch aen sijn zijde neer/ lacchende te sien/ dat hy op de
Afiatische wijse niet konde sitten/ met de beenen ober mallander/ en gebiedende
een Schael met Wijn te brengen/ dronck onsen Heer de gesontheit van sijn
Meester toe/ daer den Gefant sijn hooft ober ontdeckte/ gelijk oock den Pot-shaw
(boven alle verwachtingh) sijn Tulbant afnam/ toonende met het ontdecken van
sijn hael hooft/ sijn upterste genegenheyt. Alsoo/ na een ups bzolijchheyt/
schepde men van mallander. Doch op wat wijse dese oberbloedige gunst des
Konincks daer na verandert wierdt/ kan ich niet bedencken. Soo veel kost ich
bemercken/ dat de Mahometaensche Woesten seer bedriegelijch en wonderlijch loos
zijn. Want van dien dagh/ zedert dat wy Cazbyn kregen/ wierdt onsen Gefant
nopt in het Hoff onthacht/ noch door eenigen Sultan besocht/ noch bereert met het
aensien des Konincks. Wy vonden ten deele de poesaech daer van up/ nament-
lijck dat Mahomet-Ally-beg onsen vyant gebozen was; een Persiaen, onlangs
van een slechten staet tot hoogh aensien gebracht/ om dat hy/ volgens sijn gebue-
rige naspeuringh/ aller menschen handel wist na te voerschen/ wie wel/ wie qua-
lijck te vreden was/ het welcke hy den Koninck op het sijnste wist door te dragen/
maeckende door sulch een middel/ sich selven groot boven alle anderen/ door soo
veel als alles door sijn handen en tanden most gaen/ ja soo ver/ dat al die hy be-
munde/ van den Koninck ge-ert/en al die hy hate/ tot suicken gheloutwen wierdt.
Anboegen dat/ om sijn goede gunst te hebben/ elck om het seest desen geweldi-
gen Aan socht te believen/ met giften/ gaben/ en diergelijcke betwelingen: Ja
soo verre/ dat men sijn jaerlijcsche Inkomste begroot op 140000. ponden ster-
lings; t welck wel sou kormen waer zijn/ dewijl Myter-beg (de Opstender van des
Konincks Harams, of Vrouwen-getimmer) hondert duysent gelijcke ponden
jaerlijcs heeft/ gelijk wy van geloofwaerdige lieden gesegt is. Wy dan mosten
daer om lijden/ zijnde door twaelf lange dagen en nachten opgesloten/ in het ar-
me huys van Tamer-beg, gelegen aen het Noord-eynde/ (want soo lange tijt bleef
het Hof aldaer noch zedert onse komst) daer ons de geweldige hitte van de Son
niet slechtelijck te quellen viel/ zijnde aldaer soo geweldigh als in eenigh gedeel-
te van de werelt kost zijn. Maer soo veel oberlast hadden wy niet van de Son/
als van dat onmatelijck gesworm van een slagh van bijten de Muggen/ en diers-
gelijck gesnoz/ die ons niet stercken en bijten by na dul maechten/ en noch nacht
noch dagh lieten rusten. Maer om onse tijdt niet geen bliegen te bangen door te
brengen/ sal ich een wepnigh verhalen/ van de rechtveerdigheyt (of eerder Ty-
ranny) van Abbas, by het welcke al het geen men in Christenryck magh sien/
maer (in manier van sprekken) kinder-werck te noemen is.

Een arm man/ dewelcke na een lange reys (ter oorsaeck van eenige nootfale-
lijchheden) van Cabul in India, tot dese ellendige plaets was komen reysen/ leide
hier/ al-er hy wist hoe het werck sou afloopen/ sijn vernoyde leden op het gras
te rusten/ liever willende sich selven op het belt onthouden in het koele gras/ als
binnen de Stadt door het onbarmhartigh gehoymte getoymteert te worden.
Maer terwijl hy op dese ongeluckige stondt sich een wepnigh te slapen had ge-
leght/ komt juist den Koninck/ met een grooten hoop Edelen achter hem/ om op
de Nacht te rijden; dese/ siende desen ellendigen leggen/ schiet hem met een doode-
lijcke pijl in het hart/ seggende (gelijck Iphicrates deed/ wanneer hy de slapende
Schilt-wacht ombzacht): Ich heb hem geen ongelijck gedaen/ slapende heb ich
hem gebonden en slapende heb ich hem gelaten. Een schoone troost/ waerlijck
door den ellendigen/ hier allenenigh geluckigh in dat hy stierf/ Aeneas magni dextra,
door de handt van den grooten Aeneas, ich meen den Koninck Abbas. Maer dit
was

was noch niet genoegh/ maer de Hobelingen/ om hunnen Heer hier in te na te volgen (slachtende de Swarten in Manicongo, dewelcke/ wanneer hun Oberhoofd aen eenigh gedeelte van sijn lichaem gewoond is/ sich selven oock aen dat selve gedeelte quisten) maecten een doellost van hem / en geben hem hondert schoten en woorden na sijn doot.

Een Soldaets Wijs/ of Wylsleefster/ komt by den Koninck/ en versoekt van hem onderstant/ also sijn Wylsleefster te swack doot haer viel/ den Koninck/ die genoeg te hups te doen had (als die een meester was over 4000. Wylsleefsters) en alreets pudt was/ beloofte haer eventuel dadelijcke volderingh. Hy doet een Geneesmeester ontbieden/ en doet hem een danc toe maecten/ dewelcke de lust boden maten opwecht/ en geeft den selven eenen Assinego te dincen; dit Weest/ daer doot gaende geworden/ geeft de snoode Wylsleefster volderingh/ doot een gedwongen vermengingh/ maer berooft haer endelijck van het leven. Een behoeftrich Soldaet had een heel Register laten schrijven/ van sijn goede diensten die hy den Koninck gedaen had/ biddende eenigh onderhoudt doot de selve/ maer het gene dat hy kreegh/ was alleen dat men hem soo langh onder op de solen van de doeten sloegh/ tot dat hy by na doot was. Daer op vernomen hebbende/ wieden man was die het schrift gescheben had/ wort den ellendigen doot den dagh gebracht/ dewelcke/ sich selven pogende te verantwoorden/ van den Koninck wort bestraft/ om dat hy geen beter letters gemaecht had/ doch op dat hyse niet stimmer maken sou/ doet hem Abbas de hant affhouwen. Dese had recht te seggen/ O! quam vellem nescirem literas. Hoe wel wilde ich dat ich geen Wylsleefster doot.

Twoe behoeftriche gesellen werden in den Divan gebracht/ en veroordeelt van wegen dieverp: den Pot-lhaw bestrafte hen hartelijck met bittere woorden/ seggende/ datse alleen daer mede de doot hadden verdient/ om datse soo sloedigh en lupsigh als sy waren/ soo dicht by sijn Hof doesten komen; sy bekenden datse daerom hadden gestolen/ op datse wat eerlijcker souden moghen doot den dagh komen. Abbas hier mede niet vergenoeght/ belast nieuwe kleederen te brengen/ en hen welter degen op te dincen; maer dit was het bercefsel van den Wylsleefster; want terstondt was er den Wylsleefster omtrent/ die de ellendigen wech nam/ en met hun fundament in scharpe staeken sette.

Soodanigh was sijn dagelijckse tijdkorzingh/ geduerende de tijdt van ons verblijf aen de Caspische Zee. Daer indien men wilde aenroeren/ al de manieren van ellendige pijnen en tormenten van sijn menschen-etende Gedierten/ sijn woedende Honden/ sijn Capig, en hun keel-knellende boogh-snaeren/ sijn openen van levende menschen/ en diergelijcke woedtheden meer/ waer mede hy de ellendige Schepelen na sijn eppen wel-bhagen afsmaecte/ sou ons de tijdt te kort schietten. Eventuel moet ich hier het jammerlijck Creurspel van sijn Soons by voegen/ de gedachtenis van de welcke noch versch is doot geheel Asia.

Abbas, by verschepten Wijben/ had verschepte kinderen/ dewelcke hy opzacht met groote kosten/ soege en onderbindinge. Die gene die de beste en hooplijckste graecht waren/ noemde men/ Ismael, Sophy-myrra, Codobanda-Sultan, en Emangoly, vier brave jonge Princen. De twee eersten had hy geteelt by Gordina, Dochter van Symon-Cawn; de twee laetste by Martha, Dochter van Scander-mirza, beyde Georgiaensche Christen Vrouwen. De eerste Jonckvrouw was van daer gebracht doot Kurchiki-cawn; de andere doot Shaw-Tamas-Coolibeg, beyde Perlianen, en begunstigen van den Koninck. Doot dese twee Vrouwen/ dewelcke uptsteekende schoon/ doot dese twee vrienden dewelcke hem met allen ge-

Woechigh
Creurspel
van de
kinderen
van
Abbas.

troutw/ en dooz deſe kinderen die ſoo eegentlijk het Beelt huns Vaders waren/ achtte ſich Abbas op't hoogſte van alle vermaech des werelts gekomē te zyn. Maer ſiet hier hoe onſtantvaſtig niet ſeldē de gront van ons vertrouwen is. De getrouwe liefde en opzichtigheyt van deſe Princen / veranderden haest in het ſtrijdige; En ſiet alder-eerſt Iſmael (wanneer hy/ ter oorzack van ſijn dagelijckhe oefening in Wapenen / de Aſiaſche Werelt had opgetogen tot het hoogſte van verwondering) wozt dooz een vergiftigen dyanck van het leven berooft/ zijnde noch maer 19. jaren oudt. Soffy-Mirza, wozt dooz de honden omgebract (hoewel eerſt hoog verheft zijnde/ ober het ontdekken van een t'ſamen-ſwoeringh) hebbende de ſelbe jaren van ſijn Broeder/ en dat alleen dooz enckel afgunſt des Koninks. Emangoly, eer de gunſt des volcks hem ſijn onderganck verhaeften hoſt / had ſich niet een Cooveres beraden / dewelcke upt de Almuten van ſijn geboorten-dagh/ hem een hozt leven toefpde/ waer ober hy in een geduerige dreeſe dooz ſijn Vader was/ en daer dooz in ſulck een diepe ſwaermoevigheyt quam te ballen / dat hy endelijck van enckel quellingh geſtoven is / latende de vermoetingh van de kroon aen Codobanda Sulcan, hy genaemt Soffee; dewelcke/ dooz de ellende van ſijn Broeders geleert/ ſich ſelven ſoo wijselijck omtrent ſijn Vader wiſt te dragen/ dat ſich Abbas nu weder in deſen eenen dooz geluchthg hielt: zijnde deſen Jongen heer te hups gemindt / en bukten van ſijn vanden gebreeſt: t welck hy vercregen had dooz verſchepden dappere Overtwinningen/ waer dooz hy onmatelijck hoogh geſet wiert hy de Gemeente/ ſonder dat hy ſich eventuel aen hun dieperpen liet gelezen zyn/ ja ſich ſelven beſchuldighde van gebepnſheyt/ dat hy toeliet ſijne daden ſoo vergult te worden / daer hy wel wiſt dat al de glants van deſe heerlijckheyt niet anders was / als den weerſchijn van die van ſijn Vader / dewelcke hy dreef de daer dooz te vertoornen. En ſoo verre was hy hier van te miſſen / dat het maer al te ſeker was/ dat de gunſt dewelcke hy hy de Gemeente beſat/ een gebaerlijck ongenoegen/ en een noch gebaerlijcker afgunſt in het hart van deſen ongehoelighen Czaren vertochte / waer dooz hy dooz nam hem het padt van ſijn andere Broeders te doen gaen; het welcke een heel ander was/ als hy ſich ſelven had doozgeſtelt/ om de hooghte van rechte deught en dapperheyt te winnen. Geduerende deſe heermelijcke en pijnelijcke overleggingen van Abbas, deſſende deſen dapperen Prinz ſijn Swaert in het hoobaerdigh Arabia, maer na verſchepden Overtwinningen/ vint hy ſich ſelven epndelijck gebangen/ en dat van een Arabiſche Princen / waer van de upſtehende gaben geen minder krachten koſten baren: maer dooz ſijn dappere edelheyt/ woon hy endelijck ſoo veel op deſe Schoone/ datſe hem in ſijne banden geſelſchap hielt. Soodanigh is de kracht van de Min/ die niet eer als dooz Min getrocken wozt. Wy deſe Princeſſe woon hy binnen wepmigh jaren twee kinderen/ Soffy en Fatyma, niet minder gemint van hun Vader/ als gekoestert en gelieft van hunnen Groot-vader Abbas; een wonder eegenschap / te ſchepden het geen de Natuꝝ ſoo vaſt aen een verbonden heeft / de vrucht te verminnen/ en den boom te haten. Maer op dat deſen ſijnen haet te meerder kracht mocht komen upt te werken/ ſiet hy na den eenen/ en ſchiet den andere wegh. Hy pooght hem caſende te maken/ dooz ogehoopte ongelucken. Magar, een Arabier, Beſchermer en Opſtender van den Prinz / en verhalven ſec van hem bemint / wozt hy Abbas onthoden/ en/ in de plaets van het geſchik dooz de opboedinghe van ſijn Zoon / wozt hart van den Vader aengeſproken/ en beſchuldigt dat hy den Jongen wozt het hart vol ſtaet-ſucht geblaſen had. Magar, niet wetende wat dooz een ſenijn dooz hem berept ſtaey/ ſeſat op een ootmoedige/ en niet te min bymoevige wijs ſich ſelven te verſchuldighden: ſpeechende onder-

Iſmael

wozt dooz
bergf/ en
Soffy Myr-
za dooz de
honden/
van 't leet
berooft.Emangoly/
ſteeft van
berooft.Codoban-
da Sulcan
gaet dooz
ſijn dapp-
perheyt
in gunſt
van de
gemeente;dozt in de
daer van
ſijn Vader
Abbas.Hy wozt
verleest op
een Arabi-
ſche Prinz
es/waer hy
hy twee
kinderen
wint/
de welcke
Abbas ſoo
ſeer be-
mint/ als
hy de Wa-
der haet.

ontertuffchen met allen loffelijck van fijnen Jongen Heer / t welck soo veel was / als oip / in het byer van het ontfeken hart des Konincks ; inboegen hy hem eerst verftelt maecht dooz een donder van bittere woorden / en in het midden van dit ontweer den **bliven dan fijn upterfte** wreedthepdt doet uptharften / gebende het doodelijck teechen aen de Capigi, dewelcke terftont dooz den dagh fpringen / en denouden Heer vertourgen. Een daedt in der waerhept / dewelcke alle Barbariſche verhoethept te hoben gaet. Dit was niet langh gefchiedt / of het kilinchen- de gerueft dondert defe upftehende wreedthepdt ober al up / inboegen den Prins eerlangh / zijnde als doe in het woerck tegens den Tartar, defe ongerechtighept wel haest ter oogen quam. Hy daer ober laet het Heer / en begeeft ſich na fijn Vader toe / hiddende den ſelven (na dat hy blijchelijcke teechenen van de aldermeefte wreedthepdt gegeven had) hem te willen de redenen seggen / waerom fulcks gefchiet

Abbas doe
Magar, een
Opfender
van fijn
Soon/
vertoegen:

was : die hem daer op een anderen donder te gemoet boert / feggende : Door u wederſpanningheyt. Hy in tegendeel / roept Hemel en Herde tot getuygen ober fijn oprechtighept en gehoorſaamhept. Abbas daer-en-tegen / terghet hem meer en meer / om eenigen ſchijn te hebben / om daer op fijn boos voornemen te bouwen / en de werelt voldoeningh te kornen geben. De Prins / tot rafens toe dooz de hitte en gramſchap aengeſteeken / woog foodanigh in fijn gedachten verruckt / dat hem docht /

En de
ſtulbicht
fijn Soon
van we-
derſpan-
ninghept :

die daer
over ra-
ſende wozt
van gram-
ſchap/ en
ſijn
Wrients
doode
pooght te
wzercken :

Maer
wozt van
ſeven
ſchelman
beſpon-
gen/

maer van
hy'er dyle
afmaect/

dorch ende-
ſich wozt
dooz laſt
van Ab-
bas van
ſijn ge-
ſicht be-
rooft.

Hy haecht
naer
wzaech/
dorch te
vergeefs.

Abbas
graote
liefde tot
Fatyma,
ſijn
Zoon
Dochter/

die veel
op ſijnen
geest ber-
magh.

docht/ Hy ſagh ſijn ouden Wriendt Magar booz ſijn oogen verbourgen/ en trecht daer op van leer/ om deſen vromen Heer te beſchermen. Hier had den onnatu-
lycken Vader niet meer als te veel boets om ſijn gronwelen up te voeren ; doch
doet eerst ſoo veel met ſchoone woorden/ dat hy hem ſijn Wapenen doet afleggen/
roept hem daer ober in een ander Kanner/ en boozgebende niet ſeer wel te pas te
zijn/ gaet weder van daer/ en ſendt in ſijn plaets ſeven ſtercke ſchelman/ die
doof en ſtom waren/ dooz een trap-deur tot hem in/ met bloedige ſnaren/ en noch
bloediger ſinnen gewapent : den Wring/ ſiende deſen toefel/ en wel wetende dat
deſe blocken dooz geen woorden te bermurwen waren/ valt op deſe Hel-honden
in/ en begroetſe met ſulke geweldige ſlagen/ dat hy in een ommefien dyle van de-
ſe Gaſten na den Dupbel toe ſendt/ al-eer ſp hem aen het lijf koſten komen. Dit
buerde alſoo een geruppen tijt/ en gewiffelich/ indien hy eenigh Wapen had kon-
nen krijgen/ daer hadde niet een afgehoimen/ maer alſoo hy geen behomen koſt/
en alreeds ten eynden adem was/ kregen de oberige endelich de oberhandt/ en
ſouden hem boozt afgemaecht hebben/ indien den Koninck (of eerder Tzran) in
komende/ het ſelbe niet had verhindert/ bevelende hem (al-eer hy weder tot ſich ſel-
ven quam) te blinden. Hier op haelt men terſtont gloepend ſlael booz den dagh/
t welch den Jongen Heer van het geſicht/ en wat hem waert was te ſien/ Alia
van haer edelſte Juweel/ Perſia van haer Kroon/ en Mars van ſijn lieſſte Croetel-
kindt beroofde.

Het verlies van ſoo een bzaef Wring was terſtont ober geheel Perſia verſpreept/
gebende geen kileen hartſeer aen al de gene die de welbaert van het Rijck behar-
tigden; Sijn Wepz welst op in jammerhartig miſnoegen; doch ſiende geen hulps-
middelen/ genoecht ſich met een ſtilwijgend verbloeden van deſe ongebonden
woertheit des Tzrans. Den ellendigen Wozt/ oberdenckende ſijn ongebal/ koſt
niet anders als den dagh van ſijn geboorte verbloeden/ beneffens ſijn qualich
beloonde trouw/ en de ondanckbare woertheit van ſijn onbarmhartigen Vader :
Ebenwel/ dooz menighe van oplopende dzeppemenen/ ſwoert ſijn onderganch.
Maer/ vana ſine viribus ira, krachteloofe gramſchap woedt te vergeefs ; hy binde
ſijn wzaech onmooghlich/ en dit oberdencken bermeerdert ſijn jammeren/ son-
der eenige bertrouwing te willen of te konnen aemmenen/ tot dat Suliman-mirza,
Churchiki-cawn, en andere ſijne bloedverwanten/ en eertijds beginſtigden/
hem geduerigh beziende/ den ellendigen bedwongen een gedwongen lyd/aernheyt
aen te wenden ; want niemandt was'er die ſijn deel aen des Konincks bitterheyt
niet genoten had/ zijnde den een vermincht/ en den ander tot een eeuwige gebanc-
kens gedoemt.

Geduerende deſe miſnoegde tijden/ beſielt Abbas (gelich een tweede Saturnus)
ſijnen loop/ denckende nu de Kroon eerst haſt op ſijn hooft te ſlaen/ alle ſto-
men die hem mochten dzeppen/ lichtelijch in de windt ſlaende: Alle upzen ſtoam
hy in een Oceaan van welluſt ; maer niet dat hem ſoo veel koſt bermaken als de
jonge Fatyma, geen andere Syrene koſt ſijn oogen bermaken/ als de jonge Fa-
tyma ; is pemant in vrees/ hy is in vrede met Fatyma ; ſoo het Hof/ als het gee-
le Koninckrijck/ ſlaet verwondert ober deſe lieſde/ en geniet ſijn deel aen deſe hy-
ſondere vzeughde. Want dooz deſe Jonck-vrouwe bondenſe eenen wegh om ſijn
raſernp te ſtillen/ en ſijn gemoedt te vrede te ſtellen/ dat andersints wel ſwaerlich
te bezedigen was. De gebangens/ dooz toedoen van deſe Fatyma, berkegen
ſomwijlen eenigh onderhoudt/ ſonder welcke dienſt ſp andersints van honger
ſouden hebben moeten vergaen/ zijnde niemandt als ſp aen het Hof/ die dozt on-
dernemen booz pemandt te ſpreken. Maer wat vzeughde was'er booz den blind-
den

den **Prins**/ nademaal hy niet kost deelachtig zijn ; waerch sou hem best behagen/ en dat woort is de aldersoetste Musijk dooz syne oogen / niet byzaghende hoe berbloetelijck deselve **3p**/ als maer Abbas lijden magh). Den **Suppel** laet op dese gelegentheyt/ niet na / hem nientoe rasern in te blasen / en blaest het vper op hem een ongemeen woeden; want altoetoeel hy **Fatyma** beminde / ebentoeel woetende hoe Abbas op haer berfot was/ bestondt self haer daer ober te haren/ en op dese haet haer berderf te boutoen. Ach ! besiet de oberdaet van de Barbarische woet- heyt in desen berwoeden mensch; want het kindt hy hem komende/ in een ongeluckige upp/ om haer weder eenige berlichtingh toe te hzengen/ en haer kinder- lijcke plicht te voldoen/ wat hy haer aen/ en in de hoogste rasern/ draept haer den hals om/ zijnde de jonge Deerne niet machtigh om sich van syn stercke handen te ontslaen. Alsoo bleef dese ongeluckige dooz de woeten van haer rasende vader. De verbaefde **Princes** / siende hoe hy haer aentaste / roept luyders heels upt/ dat hy sich bedroogh / dat het sijn kindt was : wepnigh doornende dat het hem om dese selve te doen was. Doch/ als of het daer noch niet mede genoegh was / den ontsinden **Dozt** / hoozende den jongen **Soffy** jammerlijck krijten ober de doode van sijn vermoorde **Suster**/ tast doch na den **Jongen** / maer de moeder tusschen hepden vliegende / onthomt het kindt sijn handen / of anders hy had sijn leven berlozen/ beneffens de **Monarchy** van **Perlia**, dewelcke hy nu in hede geniet. Als Abbas dit **Creuspel** hoorde/ wiert hy daer ober soo getoeligh ontsint/ dat'er be- le waeren die hze/ben/ hy sou sich selven te kout hebben gebaen. Maer na dat hy sijn jammer met een zee van tranen had afgewasschen / matight hy sijn gram- schap/ en/ op hoop van straffe/ neemt ee nientoe moet/ belobende hem dese woet- heyt op gelijcke maet te vergelden / maer ontfangt sulck een bersepsichelijcken sozm van berbloechingen upt den mont van den ontsinden **Dozt** / dat hy ver- baest / en als bukten sich selven staet. Maer om een epnde van dit **Creuspel** te maken / na dat den ellendigen albus sijn bitterste waerch geoeffent had/ en noch twee dagen met de meeste onlijdsaemheyt ter werelt doozgebracht/ neemt hy den berden dagh een vergiftigen dranch in/ die hem wel haest een anderen wegh deed gaen; toonende den **Koninc** als noch een onnoodige barmhertighheyt / ontrent sijn heerlijcke **Begraeffenis**.

De bedroefde **Princes**/ dooz soo veel ongeballen tot aen het hart geraecht/ sluyt sich selven op bukten het gesicht der menschen ; doch na dat haer **Zoon** tot de **Kroon** gehooren was/ heeft sich weder begost te vertoonen/ mischien dooz hem aen de bestieringh deelachtigh gemaecht zijnde. Abbas quam te oberlijden nupt op de tijdt van ons vertreck.

Maer/ tot beranderinge van dese waeremoedige stoffe / laet ons nu een woort speken van **Hycania**. Dit **Landeschap** (het **3p** het selve soo geheeten is van de oberbloet der **Bocken**/ of **Beuten** / dewelcke in het selve **Landeschap** gebonden wezden/ of van **Hadora**, gelijck als **Montanus** het selve noemt) woort tegenwoort **3digh** **Mozendram** geheeten. Van sommige anderen (welcher's doozgeben wepnigh toe- steningh berdiert) **Karizath**, **Corca**, **Girgia**, **Calpia**, **Steana**, **Calson**, en **Diurgu- ment**. Het **Dozder** endt van dit gewest paelt aen de **Calpische Zee**, het **Oosten** aen **Sagathay**, of **Bactria**, het **Zuiden** met den **Berg** **Taurus**, het **Westen** met **Me- dia** en **Armenien**. Het **Landeschap** is dooz het meeste gedeelte / gelijck hy het een groot deel hebben doozreps/ **Boschachtigh** / en met groote blachten woosien/ be- waert met menigte van soete en aangename/ doch geen **Schijpdaende**/ **Stroo- men**/ gelijck den **Araxis**, **Cyrus**, **Obel**, **Connack**, **Mazeras**, **Bundama**, **Hydero**, en **Aragus**, en anderen/ dewelcke met groote kracht van het **Taurische** geberghe af- blieten/

Maer
raecht
haer doog
in haer
van haer
woedende
vader/

die haer
den hals
om-
wringt :

en poogt
mer sijn
Zoon ins-
gelijck
te doen/
doch woog
dooz de
moeder
blijet :

en byzichte
endelijck
sich selfs
om dooz
vergif.

Abbas
sterft.

Wesst-
binge van
Hycania.

Wistierem
van't selve
Land-
schap.

Is rijk
van Gai-
me en
Wilde
Gebirte.

Steden
van Hyr-
cania.

Inleeding/
Herde en
Zeden ter
Hyrca-
niers.

Wetreck
van Af-
haraff.

Wefchijf-
dingh van
Farrabaut.

Daer ge-
legent-
heyt.

Menighe-
der In-
woon-
ders.

blieten/ en/ na datse de groene aerde bewatert hebben/ gelijckehandt sich selven in de Caspische Zee storte. Heden ten dage bloept hier over in alderhande Gebier-
ten; als Schapen, Buffels, Cameelen, Ezels, Geyten, Paerden, Koeyen, en alder-
hande Jaght, beneffens Sijde-wormen, en veelberlepe Gebogelte/ als Pheasanten, Pa-
trijfen, Quackels, Pellicanen, Hoenderen, Nachtegalen, en diergelijcke. Geliijk oock
in alderhande vruchten/ en menighe van Visschen/ als Voorens, Carpers, Scuu-
ren, Palingen, Lampreyen, Tonynen, Oesters, Mossels, Crabben, en diergelijcke slagh/
van dewelcke de meeste upt de Caspische Zee doozthomen; oock (wel woert van het
ander Gebierte afgescheppen te werden) Leeuwen, Wolven, Wilde Katten, Bee-
ren, Scorpioenen, Tygers, en menighe van Slangen. De Steden dewelcke al-
hier van oudts vermaert zijn geweest/ waren Talebrotta, Sarramanna, Adrapla,
Sorba, Asmurna, Tapen, Carta, en Mauzoca, doch meest bedorven dooz verloop
van tijden/ of nu met nieuwe namen en Inwoonders doozsien. Heden ten dage
noemt men daer/ Farrabaut, Asharaff, Perilcow, Omoall, Barfrushdea, Chacoporo,
Caban, Bæzd, Darabgier, Gengee, Shamaky, Erez, Bachu, Byldich, en Derbent,
bloepende in Wolck/ vermaert in koop-handel/ en verwonderlijck in overbloet.

Die van Hyrcania zijn eerst onlangs Bozgerlijck gemaakt/ niet langer geleiden
dan als Shaw Abbas, in spijt van hun wederstandt onder hen quam; doch tot
groot achterdeel van dese Lieden; want sp/ van te bozen bloepende in Bouckerp/
en handel van rauwe Sijde/ wierden van hun Konigh berooft/ soo haest de Per-
siaensche Soldaten onder hen gekomen zijn. Hun Tael woort by alle Perlianen
wel verstaen. Hun kleedingh is gelijck als die van sommige Yren: sp dragen
een spits Mantel op het hooft/ geboedert met seer schoone Schape's-wolle. Sp
zijn dooz de banch gespreeksaem/ vrolijck/ en begeerigh tot alle frapigheden/ en
ganssch niet na-berende/ gelijck al de andere Mahometisten zijn. Het geen de
Perlianen hunne Dochters na-geven/ is meer te verwonderen als te ge-
looven.

Op Pingster-maendagh/ lieten wy Asharaff, zijnde den Koninch toe ter tijt
op weggh na Cazbyn in Media. Onse tocht was verscheppen/ sp reisde langhs
Perilcow, maer sandt ons langhs Larry-loon, op dat wy mochten oorsaeck heb-
ben dit zijn rijckste Landschap te sien.

Wien selven nacht sliepen wy in Farrabaut, een Stadt vijf mijlen van Asharaff
gelegen. Farrabaut, of eerder Farrag-baut, (van den Koninch Farrag-zed, beteeche-
nende Baut eenen Hof/ en Zed een Soon/ en alsoo dit te samen geknochte woort
den Hof van Farragzed, den nabfolger van Shezyr, Soon van Iazan-Zeddah, en
Woorganger van Yezdgird, Koning van Hyrcanien, dewelcke dooz de Romeynen
overkommen en gebodt wierdt/ in het Jaer onses Heeren 595.) heeft grooten
schijn dat Amarusse van Ptolomeus zijn. Daer gelegentheyt is laegh in een moe-
ras/ en een onbesonde plaets/ gebende daer over veel koude ongeneuchlijcke
dampen upt/ gelijck oock de Caspische Zee maer een kleine Engelsche mijl Noord-
waert gelegen is. Het woort bewatert dooz een berfche Stroom/ zijnde 40. sche-
den breed/ welcke/ ontsaende op den Bergh Taurus, sich selven neer woert/ en
langhs dese Stadt sich selven in de Caspische Zee werpt. In plaets van baste
Wallen/ is dese Stadt omringht met modder-hoopen/ beplant met Willigen
en andere Boomen/ dewelcke te gelijck geven schaduto en vercoel. De Wippen
zijn anders als de gemene slagh in Persia, sp zijn sonder Tarrassen, of blachten
boven op/ gelijckende beter de onsen hier in Engelandt, soo van maechfel als bep-
ners. De geshele Stadt noemt op 3000. Wippsgesinnen. De twee Buzzars zijn
van de dingen dewelcke van de meeste achttingh alhier zijn/ van dewelcke eich

eben net en ruym is. Verscheppen schoone en welriekende Hoben worden hier ook gebonden / dewelcke een vereenighde aengenaemheyt geven ; maer het aensienelijckste van allen is een kostelijck Paleys van den Koninck / gelegen aen de Noord-zijde van de Stadt / uptsiende / en sich streckende tot aen de Caspische Zee. Het heeft twee groote Plaetsen / of Dooz-hoben / gelijk dat van Fontainebleau, vertoonende een pder sijn bysondere Konst / en de wetenschap van den Hobenier. De Bedden hebben verscheppen aerdige gedaenten / en dese worden verheerlijcht dooz het tierlijch Boom-gewas / het welch de Plaetsen omcingelt / alles in sulch een betamelijcke order gestelt / dat pder venster van het Paleys schoonder als ander uptsicht heeft / daer het gesicht en de reuck onderlinghe mogen strijden wis het grootste hooydeel heeft. Het Huys is niet seer hoogh / maer pder kamer hoogh van verdiepingh / en ruym genoegh / treffelijck en konstighlijck bearbejpt / en prijslijck dooz de over-een-komst der gedaenten / soo net dat men daer niet geen Schoenen mocht inkomen / gelijk sulchs gemeenlijck in Asia op Maeltijden en upzen van Godtsdienst geschiet. De sommige van dese kamers waren vierkantigh / andere Gallerys wijs / maer altesamen overvulft. Die van dese kamers waren voornamentlijck rijck en tierlijch / welckers zijden met Spiegels beset waren / en het verwissel met blammend Goudt. De Vensters waren van lanchwerpigh bierkant Moscovisch Glas, staende in het Goudt. De Ploer was bespreydt met Carmozijn Fluweel / sommige met Matrassen van Azuer verwich Fluweel boofsen / overdecht met Syzen van geslagen Gout. En in den Winter slaept den Pot-shaw, of in Laekens / of kostelijcke Sabel, of Deerkens / gemaecht van delikate Schaeps-wol upt Coralan. In dese Galderij van de Spiegels schept den Koninck gemeenlijck sijn ontueghich dermaech met sijne Wylslepers / die hier alderhande darte le actien en bewegingen aenrechten / om sijne gunst te verwerven. De andere kamers zijn rijckelijck verciert en gestoffeert / de Wanden gebernist en geschildert / maer met een onbeschaemt Pencil / en upbeeldingen van alderhande darte le handelingen / ja sulche dingen die een zedigh Mensch van schaemte doen swellē.

Laet ons nu gaen de Caspische Zee besoecken / en sien wat ons haer ongeruete baren sullen booystellen. Het eerste dat sich aen ons gesicht vertoonde / waren de Pramen, of Schepen / waer mede de Moscoviters de Volga afstroomen / (met sijn 70. moorden sich selven in dese Zee werpende / terwyl sijn staert als noch op het Rhipheische Geberghe leyt en speelt ;) kruyschende van Astracan dese Wateren over / leggende op 46. graden / tot in dese Haven / of Demir Caep, op 40. graden 20. minuten / daerse op anchor blijven tot datse hanteladingh van ongevoerchte tijde in hebben / t welch sy dooz Sabels verwisselen ; welcken handel gemeenlijck geschiedt in de Maent van Maert / om in July wederom te keeren. Sy kommen met een goede windt dese Zee in 8. dagen tijdes over baren / hoewel Sir Antony Sherley (ter ooyzaeck van quade tegenwinden) 80. dagen daer op toespacht. Dit waertuygh gelijk de oude Corrag, daer Caesar in sijn Britannische bescheydinge / en Lucanus van verhaelt / sijn sonder eenigh geschut / alsoo de Zee seer bepien bebruydt van Zee-rovers is. Sy zijn te samen gemaecht met hemtuyghen hoorden (gemaecht van het ruygh van de Conos-noten) hebbende wepnigh afwerck aen sich / soo slecht en recht als de Zee-luyden self zijn / die niet seer veel kennis van het Compas hebben. Wy sagen alhier ook menigte van Canoes, upgehouden upt een stuck Eycken-houts (daer Hyrcania overbloedt van heeft / doch selve niet weet te gebuycken) komnende bequamelijck acht Menschen in schoen weder laten / sonder gevaer. De Caspische Zee by de Perliquen Derigh

Het Konincklijck Paleys en sijn Hobē bespreydt.

Verscheppene kamers daer van met kostele en darte le raden gestoffeert.

dienstigh tot des vorstinghe ontrucht.

Caspische Zee en haer gele gemeden / en waertuygh bespreydt.

Verdt/ en
Cyen-
fchapen
der felve
Zee.

Mozendram, en by de Arabiers, gelijk als alle andere befloten Zee/Bohar Corfun genoemt/ is byach en feer ontflaer van water/ en confom met Landt omringelt/ sonder eenige gemeenfchap met eenige andere Zee te hebben/ ten ware onder de aerde met de Pontus Euxinus, of Swarte Zee. Op leggen 300. Engelfche mijlen van malkander/ eventuel foudenfe een foo langen tuffchen-poos konnen hebben/ gelijk men elders fiet in de Rivier Ziobaris, de welcke upt het Geberghte Taurus boort komende/ naer fich 30. Engelfche mijlen weeghs onder de aerde verhoogen te hebben/ fich felven wederom ontdecht/ en fijne froomen met de Rhodago dermenicht hebbende/ in de Calpifche Zee komt vallen. Den Grooten Alexander, op het verfoecht van Aristoteles, nam de proef daer van met twee Offen/dewelcke wederom op de gefepde plaats uptquamen/en alfoo de waerheyt van het boort-verhaelde bevestigden. Het felve fiet men oock in de Rivier Niger in Africa, en in andere froomen meer. Ja sommige willen dat dese Zee nootwendig fou moeten gemeenfchap hebben met de Swarte Zee, dewijlfe andersints fou moeten overbloepen/ ter oofaech van de groote Scheep-dragende Rivieren die fich daer in ontfaffen/ als de Volga, de Araxis, de Cyrus, de Connack, Obiel, Rhodago, Mazeras, Hydero, Aragus, Phafis, Ilment, Sirtu, Chafel, Oxus, Edel, Rha, Jehun, Habyn, &c. dewelcke haer meer als te veel fouden doen opfwellen. Dese Zee heeft drie huyfent Engelfche mijlen in den ommevangh. Van Farrabaut tot Afrakan, of van het Boorden tot het Zuiden zijn 600. mijlen/en van het Oosten tot het Westen hoven de 700. zijnde de gedaente eenighints Ovazels, doch het haer-water gebaerlijch/ ter oofaech van verfchepden Rotzen en Zande-platen/ doch wederom gezegent in menighe van fijn inwoonders/namentlych Difchen van alderhande flagh/ en onder anderen van Steuren, welcke kupt ons den Caveaer befchaft/ daer fich menigh doftigh hart mede woet op te weeten. Nicanor de Syrier, poogde in het Jaer des Werelts 3666. te bergeefs/ dese met de Swarte Zee te vereenigen/ hebbende fijn booznemen eben fuch een uptganch/ hoven onendelijche/ pdelijche aengetoende koften/ als Sefoftris, Xerxes, Alexander, Nero, en Lyceus, in hun aenbangen hebben gehadt.

Verfchep-
de Rivie-
ren daer in
vallen.

Maer
groote/
en gedaen-
te.

Als tijch
van Difch.

Verder
tocht
langhs de
felve Zee.

Konfte
tot Bar-
nuch-de.

Hyrcania
rijch van
hoer-
fe-boom-
men/ en
dijbewo-
nen.

Dier dagen byachten top boort in gemakelijche dagh-repfens/ langhs dese ber afgelegene strandt/ komende den eerften nacht tot Chacoporo, een groote Stadt/ 12. Engelfche mijlen Westwaert van Farrabaut gelegen/ op welcke plaats de Zee fomtijlen groote flozmen doet. Een Rivier/ een flem-woerp daer hoven ge-
legen/ geeft dese plaats geen kleine verbarfchingh/ doch (indienfe ons de waer-
heyt hebben verhaelt) niet alleints te dincchen/ alsoofe Jaerlijchs een ftaent
lanck byachachtrigh is. Den naeften nacht quamen top tot Barfruh-de, een groot
gebaerte van een Stadt/wel bewoont/en met menighe van Tijde-wozmen be-
rijcht/ beneffens hout en feer fchoon water/ waer ober f den Wijn te beter mo-
gen derben/ behalven dat de Wet hier deffels gehuych verbiedt/ onder een feer
waere ftraffe. Dese plaats is 12. mijlen van Chacoporo gelegen. Het Volck
oeffent fich in dese gewesten feer met boogh-fchieten/ waer boort f van ober lan-
gen tijde beroemt zijn gewest. Hyrcania is een gewerigh Wout/ maer van alle
Boomen is'er geen in meerder overbloedt als den Hoerbestie-boom/ befaente
fomtijlen 30. Engelfche mijlen weeghs. De Wefen/ wit zijnde/ berverfchen
ons Lichaem/ de berme vermaechten onse oogen/ en de bladeren onse aenmer-
kingh. In pder Boort bonden top menigften van Volck en Tijbewoemen/
fchijnende aldaer de zaep-plaets van dat edele Gewoonte te zijn/ foo vermaert
ober de geheele Werelt/ en foo byderlijch aen den Koninch van Persia, die hier
van (beneffens foo grooten menighe van Tijde en Gonde Geweef) een Jaer-
lijch.

lijchſche Inkomſt trecht van ongewerchte *Sijde* / *betwelcke* beſtaecht ſeven duſ- ſent ſes hondert *Barmans* , of *Balen* / *die* door *Turckyen* in *Europa* gebruycht wor- den / tot ſijn byſonder groot voordeel.

Wp quam en beſich tot *Omoall* , (van oudts *Zarama* genoemd) 't welch / na vermoeden dat *Naborca* , of *Naborea* , ſal geweest ſijn / ſoo vermaert door de *God- ſpraak* door *dröonen* . *Deſe* *Stad* is gebout op de *hoop* - zijde van den *Berg* *Taurus* , van de grootte dat *dyt* duſſent *huysgeſinnen* ſich hier onthouden / van verſcheyden *Tanden* en *Talen* / als *Armeniers* , *Georgianen* , *Hircaners* , *Perſia- nen* , *Joden* , *Curdys* , en *Moscoviters* , *betwelcke* onder ſien een *Babel* van ſeven by- ſondere *Talen* upmaken . *De* *plaats* ſelf is vruchtbaer / en gezegent in

Omoall, een
Stad, be-
ſchreven.

Verſchey-
de *Taligen*
aldaer.

tegenwoordige *voorzpoet* / en oude *Wogentheid* / genuggende de *boutballige* *Overblijfsels* dat ſp wel eertijds een *hoof* - ſtad is geweest . *De* *huysen* hebben ten dage ſijn niet na de geringſte wijsſe gebout : maer boven al draegtſe moedt in een oudt / maer ſterck *Slot* / 't welch door geen ander daer omtrent beſoef te wijcken / 't welch (behalven de *Bout* - kunſt die / tot groot vermaech der *Lief- hebbers* / daer aen beſteet is) met een diep en breekt water is omringht / onſan- gende door dit beſulphaem *Element* geen kleine ſeekerheid / tegen het woeden van de nabuerige *Taurianen* . Het heeft oock ſijn ſchoone en vermakelijcke *Ho- ben* / daer nut en vermaech pder het beſte deel begeeren . Binnen de *Stad* / en niet ver van dit *Slot* / is een vermaerde *Mosque* , of *Tempel* / vereert door 440 . *Win- cen* en *Propheten* van dit gewest / *betwelcke* alhier begraven liggen / *welchers* *Gzaden* groote verwondering geven / aen die gene die deſelbe aenſchouwen . Dat voornameſt van *Meer Agowmadeen* is het upſteekentſte van allen / aen wiens gebeente dagelijks groote plechtigh geſchiedt . Wanneer ich daer in quam / vant ich 20 . eerwaerdige en wel - gekleede *Arabiers* daer in het ronde / dicht by de *Begraffenis* van deſen *Wozt* / hebbende pder een *Arabische* *Alcoran* door ſich / up *betwelcke* ſp niet geen onvermakelijken toon ſongen een dzevigen *Requiem* aen ſijne *Ziele* ; in *welcke* oefeningh ſp ſoo pberigh waren / dat / niet tegenſtaande ich hen onderwacht oberquam / en in ſulch een kleedingh die een pder verwonderingh haerde / ſp ebenwel in hun ſoet gefangh voorzgingen / tot dat ſp het ſelve ten eynde gebzacht hadden . 't Welch gedaen zijnde / ſtonden ſp altesa- men op / en heeten mp hartelijck welkom / doende mp terſtont aentwijingh van de ſelſaemheden van deſen *Tempel* . Van daer begaf ich mp na de *Sibier* (over *betwelcke* top den voorgaenden nacht langs een *Wugge* gereden waren) om mijn ſelf aldaer een wepnigh onder de ſchadulve van ſijn populieren te verbergen / door de ſtralen van de te ſeer heette en bzandende *Son* ; maer mijn verblijf - plaats was daer niet ſeer langh . Want nauwelijcks was ich daer aengekomen / of ich ſagh ſeven of acht ſchoone *Tonck* - vrouwen up het water van de *Sibier* door den dagh ſpringen / ſonder te dencken datſe nacht waren / elck eben ſeer verwondert / de een ober mijn *Wozt* / de ander ober mijn *Wozt* / andere ober mijn *Wozt* ; Ich was niet minder ober hun onbeſchaemtheid / en verliet hen niet een ſuer geſicht / gevende hen hun onbetamelijckheid / en mijn miſnoegen te kennen . Oock ich behadte daer na dat hun nieuwgierigheid de oorſaek van hun onbe- ſchaemtheid was ; Ich meende oock dat het een deel *Lichtſchepen* waren ge- weest / maer ich was oock daer in bedrogen : want ich vernam dat het aldaer een gewoonte was / dat de *Vrouwen* ſich gaen baden / (terwijl de *Mannen* een mid- dagh - ſlaep opnemen) om alſoo hun hitte te verkoelen / *die* / ſoo in het een als het ander *Geſlacht* / aldaer overloedigh genoegh is . Hun kleedingh is alleen een *Rembe* van doorſchijnende *Beveef* / aen de handen / en den hals / met *Goud* en

Streck
Kastel

Verſchey-
de *Taligen*
aldaer.

Oock is
ſterck en
verſchey-
de *Taligen*
aldaer.

Verſchey-
de *Taligen*
aldaer.

Egde beſoepcht. De Maas gaet gekleedt op de lippe van die van Hyrcanien.

Wetrecht
van
Omoall.

Van Omoall namen wy onsen wegh op Larry-loon, 30. Engelsche mijlen van daer gelegen / op welcke plaets het Rijk van Hyrcania sijn eynde neemt / hebben de sijn begintſel aen den Bergh Taurus, of Taur-achaw.

Onser weg was somwijlen dooz eenſame onbewoonde engten / somwijlen ober verschrikkelijke hooge Bergen / hebbende de breedte van de eene zijde tot de ander op 50. Engelsche mijlen / van Omoall tot Damoan, en de lenghte 1500. makende een geduerige ry van Bergen / van Armenia af / tot de berste deelen van India toe. Wy / na twee dagen moepelijc klimmen / quamen ten laetſten soo hoogh / dat wy het middel-gedeelte van de Lucht als onder ons ſagen / en ons ſelven bonden ingetwikkelt in de kille dampen van de Lucht. (Gelijc Taurus by Aristoteles; Mons omnium Maximus; het grootſte Geberghte van allen genoemd wort.) Eentwel de hooghte van het opklimmen verbeelde ons soo ſeer niet / als ons het gebaer van het neder dalen verschrikte / zijnde het padt niet alſen ongelijc en onbequaem / gelijc ooch de Krotz-ſteenen ſeer onbehebbelijc wtegehouden waren / ter oofſaech van dit padt; inboegen wy geduerigh in angst waren van mis te treden / en alſoo in een onepndelijche diepte van hoven af neder

te flozen. Geheele hize mijlen achter een / hadden top een padt / heel ongemache-
 lijk gehouden in het supber neberhangen van een verschickelijcken hoogen
 Bergh / zijnde op sommige plaetsen een elle / en op sommige niet boven een half
 elle breedt / inboogen twee Lieden te Paert malkander ontmoetende / ich niet
 moet hoe sp den een den ander souden kommen mijden / zijnde oock de randt niet
 hooger als de hooghte van een hoedt. In der waerhejdt een verschickelijcken
 boogh / en die nu / terwijl ich somtijlen mijn oogen na de verschickelijcke hooght-
 te / en somtijlen weder na de getocidige diepte sloeg / geen kleen gebaer toebijacht
 om van boven neder te slozen / dooz het los gaen van een stuck steens. Endelijck
 geraeckten top upt dat gebaerlijcke padt des doodts / op het breede en hooge Ge-
 berghte / daer de Dichters seggen dat Prometheus aen gebonden licht / om den
 hongerigen Gier niet sijn Leber te spijssigen / om dat hy / dooz toedoen van Pallas
 het Oper van den Wagen der Sonne gestolen had / om sijn Weiden leven te ge-
 ven. Doch de upteggingsh van dese Spzeukie / is / dat Prometheus alder-erst
 van dit Geberghte den loop des Hemels begost waer te nemen / her rijzen en da-
 len der Sterren / en andere Hemelsche Lichamen / de oozsaet der Meteoren / of
 hooge dampen / van de Eclipsen / en andere seltzaamheden in de Natuer. Laet
 ons van hier / gelijk als van het hooghte upsiecht van de Werelt / ons oogen slaen
 Dooz-oost-waert op Corazon / het welck ich neme dooz dat Coraxi van Plinius
 Corziana van Procopius, Corasphy van Ptolomeus, Chorasnia van Atheneus, pa-
 lende aen de Seres, soo vermaert by Lucanus, en andere Dichters.

Moer-
 lijcke roech
 ober het
 Geberghte
 Taurus.

De sabel
 van Pro-
 metheus
 upgeslegd.

Dit Corazon beslupt in sich 36. en 40. graden / en is verdeelt in drie grootte
 Landtschappen / Hery, Farghan, en Tocharistan, dat is / Aria, Paropamisfa, en Tocha-
 ria; pder van dese Landtschappen heeft verscheiden Steden van name; maer
 pder hier op te halen / sou den Leser en ons verbeelen. Alkenigh kommen top niet
 booz by gaen het Geberghte Albors, vermaert dooz sijn Pyres, of Tempel des eeu-
 wiggen Opers / t welck booz geheele vijftigh Eeuwen sijn duer gehadt heeft / son-
 der uptegeblust te worden. Strabo, in sijn 15. en Procopius, in sijn tweede Boeck
 van de Oorlogen in Persia, gelijk oock Ben-Jonas, een reysende Jode, spzeken van
 dit Oper. Binnen in den Tempel / betwelcke rondt en laegh is / is een Altaer,
 met 5. treden of trappen vande grondt verheben; booz desen Altaer is een ver-
 heben Plaets / daer den Oper-godt op staet / t welck niet en is als eenigh ander
 Elementaris Oper / het welcke booz brandende stoffe geboedt woert / maer sulck
 als Prometheus van de raderen van Phebus Wagen / (gelijck de Dichters ver-
 bichten) of hun Wet-geber Zertoost van den Hemel sou gebracht hebben / sonder
 twijffel verliert tot nabolging van het Joodsche Oper / daer top van lesen Levit. 6.
 13. gelijk den Dupbel altoos pooght sijn Afgodischen dienst na het Doozschijft
 van Godts Instellingen / soo veel hy kan / te schikken.

Corazon,
 een Land-
 streck be-
 schreuen.

Afgodische
 betmaert
 Tempel
 naet, in
 een eeu-
 wig Oper
 naet de
 maert.

dooz Zer-
 toost van
 den He-
 mel ge-
 bracht.

Gyue-
 lijck Ofs-
 ten van
 schen om
 het selve /

Men dit Oper offerense maetghmael hun kleene kinderen / en somtijlen oock
 bedaeghde Lieden / van meerder jaren als wijshejdt / denckende daer dooz een
 Kroon als Marcellaren te verkrijgen. Wanneer eenigh bedaeght Mensch heeft
 beloofd sich selven alsoo op te offeren / vergaderen sich al sijn Vrienden met groote
 troepen / en teechenen van bzeugde / om hem henen / slaende hem vast op de schou-
 ders / met dese woorden: Gezegend Man, wanneer wilt ghy dit u onsfuyver Lichaem
 branden, en soyveren, om heerlijck te worden in het Paradijs. Hy daer op bestemt
 haer een seckeren dagh / en sp maken alles daerbijgh dat daer toe noodijgh is. Als
 den bestelden dagh aengekomen is / vergaderen sp altesamen booz sijn deir / en hy
 hornet booz den dagh gekroont met kranffen: alsdan woert hy op een Dupl-Ofel
 geset; want na dat hy dese belofte gedaen heeft / magh hy de onsfuyvere aerde
 niet

Ceremo-
 nien en
 gebaren
 daer toe
 gepieeght.

met sijne beplijge boeten niet raeken. Daer na woxt hy dooz den Jelop met een Hepligen Op gefalst/ en na verscheyden minnelijche ontfeltingen/ woxt hy dooz de blamme tot asche verbrandt. Al-er sijn kinderen wederom vertrecken/ of hun gesiel afflaet/ den Priester/ hebbende sich mer den Duybel beraden/ segge hen hun schuldigen plicht aen/ vermaent haer sich selven te Hepligen/ en tegen sulch een dagh een kostelijc Wanchet toe te rechten/ als wanneer de verheerlijchte Geest van hun Vader van meeningh is/ hen te komen besoeken. Op springen daer ober van hzenghden op/ en dencken pder wj een dagh/ tot dat de tijdt ghemmen is. Endelijch/ de Maeltijdt toebereydt/ en de wj gehomen zijnde/ verschijnt den Duybel/ dien loofen logenaer/ in de gedaente van hun Vader/ onder hen/ en bedrieght hun oogen. Op hzagen hem/ hoe hem het Paradijs al aenstaet? Hy geeft daer op tot antwoort/ dat het eenen Lust-hof is/ van soodanigen vermaech/ dat het onmogelijch is upt te spreken/ dooz soo veel hy van verre of van herten gesien heeft/ doch dat hy het selve alsnoch niet kan noch magh besitten. Op hzagen hem de oorzaeck en reden/ waeromme niet? Hy antwoort/ om dat sijn laerste wil onvoldaan is; Op hzagen wederom wie in gebzecke gebleven is/ en waer hy sijn wil en bevel gelaten heeft: Den Priester hzenght het daer op dooz den dagh; zijnde van inhoudt/ dat sijn goederen in drie deelen moeten verdeelt worden/ het eene dooz den Altaer/ het ander dooz den Priester/ het derde dooz sijn kinderen/ en indien sulchs niet woxt nagekomen/ blijvense van den hooven Geest niet ongequeit. De Gowers, in veel deelen van Persia, als oock de Persees in India, sijn van dit geboelen. Op dit Geberghe seggen sy dat Pilschyton, (oudsten Soon van Guztalps, dewelcke ten tijde van Iacob Persia bestierde) beneffens dertigh onsterfelijche Chyrons, sijn verblijf heeft/ dooz toelatingh van Zertoot, die het Wper upt den Hemel bracht/ gelijch gesegt is/ om aldaer tot den Dagh des Oordeels toe te verblijven/ en indiender permant hy geluck noch magh hy hopen/ desen sou oock noch onsterfelijch konnen worden. Een twijffel of Abbas heeft die saeck mede onderstaen. Hier oock/ op den hoogen Bergh Quequit, sijn sommige oberblijffels van de woedende Reufinne Lamalque, en Arneost, haer Man/ een Reus van een wonderlijche gestaltenis/ ich heb vergeten hoe veel ellebogen hy hoog was; maer (indien men de Persianen wil gelooven) sou hy twee hoovers gehabt hebben/ soo groot als de twee grootste Elephants tanden/ sijn oogen waren verschrikelijch groot/ en sijn staert die van een Roep gelijch/ doch daer hy meerder gewelt mede host doen/ als Hercules met sijn Knods. Desen grooren Reus/ beneffens sijn Wijs/ wierden beyde gedoodt dooz den Hepligen Ham-lha Honcoir, sulch een ander Krijger/ als eertijds Sant Romayn tot Rozen was. Maer latende dese beufelingen/ wil ich u oogen afleiden naer onse Reuse.

Daer sich den Duybel onder vermengt/ en den verfabulen toefmaecht den standt der Zielen aengaeft de.

Oberblijffels van een groote Reus den Reufinne op dit Geberghe.

Konste tot Ryna, en sterck kunstel aldaer.

Daer veel arbeidsame en moepelijche scheden/ gesaecten top in een Doop genoemt Ryna, staect nimen aen dees zijde van Damoan, daer wy een kunstel sagen/ in sulcher boegen van konst en Ratwz gestercht/ dat het onbertwinnelijch was. Boven op heeft het geen gebzeck van gronde/ bequaem dooz haer gemack/ als mede dooz den oozlogh/ hebbende oock aengename Hoben/ geluck met Wurzten en welriekende Bloemen/ lieflijch besproept en gezegent/ dooz een bloepende Beek van helder en supber water/ 't welch aldaer sijnen oorzprongh neemt/ en van daer vorderz met veel kronchelen en aerbige draepingen langs het Gebergte af/ sich selven endelijch gaet stopen/ aen de boeten van dit hooge oozloghs-machtigh Geberghe.

Alhier woonde dooz een tijdt van 25. Jaeren/ eenen Meleck Bahaman, dewelcke

he gelijk een tweede Pluto over menigten van Bergen en Dalen het gebiedt had/ soo in Gelack, als op Taurus; een Koninck/ die al-hoetwel sijn gebiedt hebbende in het middel-gebiedt van de Nocht/ ebenwel niet groote moepten sijn Staet moft beschermen en staende houden tegen Tartar en Persiaen, sijn groote en ongeruste Bahueren. Echter soodanigh was sijn groot geluck en dapperheyt/ loofheyt/ en onderlinge liefde tusschen hem en sijne onderdanen/ dat hy / niet tegenstaende al dese bespzingingen / ebenwel onbeweeght bleef staen / ja geschapen was/ de onderganch van vele sijne vanden te sien/ zijnde sijn hoogste wil alleen het bewaren van het geen hem sijne Doofaten hadden naergelaten / en sijn grauwe haren met rust in het graf te laten dalen. Soodanigh waren de gedachten van Bahaman, maer die van Abbas heel anders. Dese weder-gekomen van de overwinningh van Mozendram; na dat hy Shalley Mirza, Soon van den Koninck Abdalla Cawn, sijn Durs-gast of gevangen gemaect had/ siet op naer het Geberghe Taurus, 't welck schein sijn grootmoedighheyt te dreggen / waer ober hy sloot niet langer/ dooz dese Bergh-Koninck gequelt te worden/ nemende sijn betoefte wt Tacitus, id aequius quod Validus, Dat is het billijckste dat het sterckste is. Hy leyt hem dadelijck te last dat hy van sijn hooch Woontingh/ sijn twee Koninckrijcken van Media en Mozendram lastigh halt / met stroopen/ en berooben van de Caravanen, verlocken van sijn Zijde-wormen/ sijn dooztganch na de Caspische Zee te verjinderen/ oock afleiden van verscheppen Sibieren / dewelcke van den Bergh Taurus hunnen oorspronck hebben / en Hyrcania en Shervan bebochtigen/ sonder welcken tegen/dese twee gewoesten ellendigh en onvuchtbaer worden. Meleck Bahaman geeft Abbas hooze antwoort/ en aenmerckende wat het was dat hy socht/ vergelijckt hem hy een Wolf / dewelcke het Schaep dat beneden hem aen de Rinder bronck/ beschuldighde / dat het selve de stroom vababbigh maecte. Abbas ebenwel beslupt desen onschuldigen aen te tasten / en belast Methiculibeg, met een heyt van Cooselbahaws sijn voornemen wt te hoeren / en niet van het Geberghe/ sonder overwinningh weder te keeren.

Meleck Bahaman een Berg-Koninck;

Sijn vreesmen aert;

Wozte in sijn grut van Abbas vengde/

en van hem be-soortloogt.

Dit kost soo heymelijck niet bestelt worden / of den onden Bahaman wiert daer wel haest heymelijck van gewaerschoot. In het eerste was hy daer ober met allen seer ontfelt/ te meer alsoo sijn grauwe haren meer begeerigh waren na rust als dierelijcke onlusten. Ebenwel op dat niet sijne Onderdanen / volgens hun Heeren doozbeelt / den moedt fouden laten sacken / werpt hy sijn behoummeris van sich/ en gelijk een gemeen Vader besozght sijn en sijns Wolckas behoudenis/ in coestel van Wapenen / en Lijstocht dooz beele Jaren / tot versterckingh van sijn groote sterckte / sonder pels naer te laten / dat hem den Eytel van een sozgh-buigh Kerijghs-man mocht geben. In pder plaets dewelcke vermoct eenigh woer te bieden/ bestelde hy genoeghsame besettinge/ en maecte alle plaetsen daer den Spandt dooz mocht komen ontbloot van alle nootsakelijckheyt/ om hem in geenen deelen hulp of versterckingh te geben. Dit gedaen zijnde / sluyt hy sich selven/ sijn Koningin/ twee Sonen/ en tien duysent kloetke Mannen in dese stercke Westinge op/ niet vreesende dat den Spandt eenigh gewelt op hem sou konnen doen. Den Persiaenschen Welt-Heer met dertigh duysent Mannen/ begeeft sich selven het Gebergt op/ maer bindt/ op het eerste klimmen/ den wegh soo moepeijck/ en gebaerlijck dooz menighen van pijlen en steenen / dat sy niet wisten waer sich te bergen/ en het Volck meenende sich weder hol ober hol om laeg te begeben/ maecte sich Methiculibeg daer dooz/ en behalven eenige belosten van rijcke vergeldingh/ stelt sich in het voozste / en volgens in het meeste gebaer / en alsoo naer eenige schermutsels/ slaet sich selven dooz het Kasteel neder/ daer men hem sepde den

Wien hy dapperlijck nederslaet.

den Koninck in te zijn. Alſe nu deſe Sterchte langh genoegh hadden beſien/ vondenſe eſtſter geen hoop om daer Maeeſter af te worden/ zijnde de gelegenheyt ſoodanigh/ dat alleen het toekomen ſwarighepds genoegh was te achten. **Sp** hadden kleen **Deſchut** en andere dingen genoegh/ maer alles te bergeefs/ en poel/ om een ſoo ſtercken Koſtſteen te verſetten; inboegen hy na eenige Bravaden en ſnozkerpen/ het Woſſebel ober den Leeuwen hupt moſt aendoen. Hy verſoecht dan met de belegerde te mogen ſpreken/ 't welck toegeſtaen zijnde/ beſpringht hy hen met duſent verklaringen van vrientschap en genegenthepdt/ en om ſulchs te beter te bewijſen/ bercert den ouden Koninck met heur van koſtelijcke Tulbanden, Rocken, Paerlen, en diergelijcke koſtelijchheden/ hoewel ſlecht genoegh om te dienen vooz een **Acs** vooz een geheel Koninckrijck/ verſoekende hem vozders tot hem neder te komen/ en ſijn deel te nemen/ aen een toeberepdt **Banchet/ ſmeerende** hooghlijck hy **Mortus Ally**, het hooft van **Shaw Abbas**, hy het **Paradijs/** hy de acht doozluchtige **Hemel-klooten** en diergelijcke eeden meer/ dat hy Konincklijck ſal ontfangen en onbderceert zijn/ gaen en konnen als het hem ſal gelieven/ zijnde alleenigh betwogen tot deſe nooddinge/ dooz de goede genegenthepdt/ dewelcke hy hem was toedragende/ en de hoop om dooz deſe by een-komſt te beter met hem ober een te ſullen komen. Den **Breedſamen Koninck/** onerbaren in de liſten van den **Dozlogh/** laet deſen **Angel** doozgaen/ en geloofst het ſluypen van deſen looſen **Wogelaer.** Sijn **Wup/brouw** en **Kinderen** pogen hem ſulchs af te raden/ hy bzengende verſche voozbeelden van hun trouweloofhepdt; maer noch deſe/ noch de tranen van ſijn **larjghs-lieden/** beloovende het tot den alderlaetſten **Maan/** met hem wpt te houden/ waren machtrigh om ſijn vaſt geſtelde wil/ en volgens ſijn onſepl te verhoeden. Hy daerom begeeft ſich om laegh/ en bindt deſen **Crocodil** haerdigh/ met de tranen in de oogen/ om hem te ontfangen/ maer geeft hem naer een kozt **Banchet** een pſeren **Bede/** ſonder op eer/ beloſten of pets anders te ſien. **Terwijl** den ouden **Bahaman** ſijn licht-geloodighhepdt te laet beſchrepe/ ſendt deſen trouwlooſen **Dupbel** aen de **Sonen** eenen **Brief** op de punt van een **Spjerts/** hen verſoekende/ indien ſy hun **Vaders** beſoudenis/ een eynde van den **Dozlogh/** bzede en vrientschap met **Abbas**, en hun eygen grooethepdt begeren/ datſe ſouden om laegh tot hem komen/ en ſoo niet/ datſe noch het een noch het ander ſouden te waachten hebben/ maer wel in tegendeel een eeuwigte ſchande vooz al de nakomelingen.

Doe
mozt dooz
vaſt te be-
loſten miſ-
lepe/

en eynde-
lijck ge-
bange.

Brief van
Abbas,
Delt **Heer/**
aen ſijn
Sonen:

Hun **Ant-**
woort.

De **Natuer** herricht de **Menſchen** met redelijckhepdt / de tijdt met kennis en onderbindingh/ en daerom deſe twee **Wozten/** niet achtende al het ſnozken van denſe bedrieghlijcken **Heypden/** maken een bERMengelingh van loofhepdt en wijshepdt/ en werpen deſe antwoort tot hem neder: **Sp** wilden gelooven dat hy een eerlijck **Maan** was/ en ſich ſelven in alle billijckhepdt laten binden/ indien hy den Koninck de bzhhepdt wilde geben/ wederom tot hen op te komen/ anders mocht hy hen te rechte vooz **Sotten** en **Kinderen** achten/ indiense hem geloofden/ zijnde het ſchelm-fluch aen hun **Vader** gedaen/ als noch in ſoo verſche gedachtenis. **Andere** volboertingh koſten ſy aen ſulck een fluch ſhelms niet geben. **Wat** des Koninckis van **Perſias** ongegronde opgeblaſenthepdt nimmermeer ſou konnen geluckigh zijn; en alhoewel hy nu alceers vooz langen tijdt den naem van een **Pran** en **Wingland** gedragen had/ dat hy ſijn ongerechtighepdt met deſe ſijne laetſte daedt wederom ophaelbe/ inboegen geheel **Alia** hem berachten en al de **Werelt** hem verbloeden ſou/ als een onverſabelijcken **Gierigaert/** dewelcke ſoo veel vzuhtbare **Landen** onder ſijn gebiedt hebbende/ ebenwel niet koſt geruſt blijven/ ſunder een **Dolck/** het welck hem nimmermeer/ in het minſt of het meeft beledigt had/

had/ t'onder te hzengen / en een Koninck te berderben / wiens Woorzaten meer eenhoen Larry-Ioon, als de nakomelingen van Ismael Persia bestiert hadden. Zijn- de dit behalven dat een soo hout en onbzuchtbaer Gewest / dat hy daer mede niet anders als een naem sou konnen winnen.

Deze woorden dewelcke scheenen de hooghmoedt van Abbas te bepalen / ber- biterden veel meer de hooffheyt van den trouwloosen / die hen dan ten laetsten verfoecht het vermaeck te nemen van hun Vader te sien het hooft afflaen. Sp seggen hem hy magh doen wat hem goetdunckt / doch dat hy heeft te gedencken dat/ volgens hunnen Alcoran, mooyt niet te versoenen is. Methiculibeg, siende al sijn wooystellingen tot niet/ en sich selven / daer hy meende te bedziagen / in sijn meeningh bedrogen/ verheert sijn loofheyt meer in raserij/ en bestoymt het kias- steel op nieuwo/maer wel besprongen/ wel verwoert/ dese sijn verwoedtheyt koste een groote menighe van Cooselbashes het leven / soo dooy het Beschut geboodt als dooy het werpen der steenen verplettert/ inboegen een algemeene mwyterp wi- der de selve onstondt/ seggende sp wil den wederkeeren terwoyl sp kosten. Hunnen Weydt - Oberste wist niet hoe sijn overwinningh te gebuycken/ Bahaman was in hun gewelt / den Bergh Taurus was in hun gewelt / en sp troijffelden niet of sp souden Shaw Abbas huldingh en Maenschap doen / indieu hy hem soo veel verree- ren wilde. dat hy met meerder wooydeel hem mocht stellen tegens den Turck of Indiaen. Hier bindt sich den Weydt - Obersten van weder-zijden met doodelijcke bedenckingen besprongen/ eerstelijck / het kiassteel te beroberen scheen onmoogh- lijck / en sonder overwinningh weder te keeren / sou hem ongetwijfelt sijn hooft kosten / gelijck hem Ferrat Cawn, Oliverdi Cawn, Kurchichy Cawn, en andere brade Weydt - Obersten/ levende / of om beter te seggen doode wooybeelden wa- ren. Hy keert sich endelijck tot een andere listigheyt / en ontslaet Bahaman van sijn gebanchenis / biddende hem met geboghen lippen vergiffenis over dese mis- handelinge / verklarende dat hy dese gestrengigheyt alleen tegens hem gedef- fent had / om sijn groote ijdt saemheyt te beproeben / wooy hem/ Abbas had aen hem gesonden en ooylof gegeven te blijven of weder te rugge te keeren / maer dat hy met meerder bzeught en genoegen vertrecken sou / indien hem alleenigh dat geluck mocht gebeuren van sijn Sonen te sien/ wiens kloechmoedige dapperheyt hem de meeste verwonderingh van de Werelt had toegebracht / doch hy soo veer hy eenige punten van verdzagh kosten beramen / ach wat bzeughde sou dat in sijn harte zijn ! en hoe naeuwo sou hem sulcks tot sijn bzientchap en dienst verbinden! Bahaman bindt sich ten hooghsten verheught wooy dese bedriegelijcke Syrene, noyt was eenigh Snaren-geklanc aengenameer wooy pemandts ooyen / en ongetwijf- selt den een of den ander Cooben aer most de sinne van desen ouden wooyt begoo- chelt hebben ; Wat veel / hy die soo onlangs bedrogen was / geeft op nieuwo de- sen Bedrieger geloof / hy schrijft een liefelijcken Brief aen sijn Sonen / en ber- richtte verlof om van verre dese sijne bzeught aen sijn Geslacht te vertoonen/ om hen te versekeren van de goede stant van sijne en van hunne saecken. Een schelm- sche Wode leberde desen Brief ober / en verlept de goetaerdige punten met sulck een tier-aedt van wooyden / datse endelijck het verfoecht toestaen / te meer alsoofe wot gaern een sulcken machtigen Nabuer meerder wil den verbitteren. De ko- dingin self ontraedt het hen niet/ maer wel de krijghs-lieden/ die hen wel opent- lijck hun onderganch te hozen seiden. Sp van begeben sich nederwaerts/ steunen- de op de trouwloose trouwo van den Weydt - Heer/ die op hun komste in blijfchap ongelaten wiert/ doende hen hzengen hy hun Vader/ tusschen dewelcke veel teec- kenen van liefde omginghen. Den Weydt - Heer bereert hen met een Sanctet/

Wooyden
gebzoght
met de
dooy van
hun Va-
der.

Hun
Berchte
wooy op
nieuwo be-
stoymt/
dooy te
vergeeffe/
de besto-
merA wort-
den opzoe-
rig.

Waght den
Weydt-
Heer!

die als an-
der bezog
en list in't
werck
sich/

dat hem
geluck.

verfight de
Dynten in
sijn gewelt.

doch het welch hun laetste was/ want terwylse sich selven vast verheugden/ en
 wegen hun goet geluck malhander begroeten/geeft den Persien het teekenen/ waer
 op terstondt drie Cooselbas hes, daer by staende/ met hun smiddende Houtwers/ de-
 se drie Dorsten het hooft afflaen/ en dat soo haerdigh/ dat het gebaen was al-eer
 remant sulchs gewaer wiert. Doorts al-eer dit stuch wercks verseypt wiert/
 sendt hy het Zegel der doode Dorsten na boven/ en doet dooz kracht van het sel-
 de/ de Plaets in syn handen leveren/ gaende de Besettelingen/ ten deelen by/ en
 ten deelen in hun doot. Op dese wyse/ geraechte dit altoos byz Wolch/ in sla-
 bern der Persien; en alsoo was het eynde van Meleg Bahaman, en dese twee
 Wynden van groote hoop/ alleen om datse de Oorloghs-listen vergeten/ en het
 doozbeelt van hummen Nabuer Aladeul, en Selim, niet wel bedacht hadden. Ge-
 gen het kasteel ober staet de Begraef-plaets van de oude Koningin/ zijnde vier-
 kant/ en soo breedt als langh/ acht ellen hoogh van de aerde verheben/ de stoffe is
 steen/maer wel bestreken en bepleystert met wit/ seer cielijch en aerdig aen te sien.
 En groote Engelsche mijl van dit Gzaf/ en hooger op in de Lucht/ is de hooge
 Diech van Damoan ('t welch by Strabo in syn 2. Boeck Ismia genoemt wort)
 wiens top/ hebbende de gedaente van een Pyramide, al de andere deelen van Tau-
 rus te hoden gaet. Op welcken moepelichen Bergij wy niet hopen nalaten te sla-

Doet den
 niet hun
 Vader het
 hooft af-
 slaen/

en neemt
 de sterck-
 te in.

Gzaf van
 de Koningin
 gin.

Damoan,
 een hooge
 Amstel-
 berg.

klaberen / hoewel niet groote moepte. Van daer koften wy de Caspische Zee sien / zijnde 160. lange Engelsche mijlen van daer. Boven is desen top vol Swabels / 't welck haer alle nachten doet slicheren / gelijk als een tweede Atna, 't welck seer vermakelijck aen het ooght / doch hatelijck voer den neus is. Het meeste gedeelte van Persia en Chaldaa heeft hier den Swabel van daer. De oorzaeck waerom wy hier ophoumen / was onse nieuwsgierigheyt / om de soo vermaerde Baden te sien / dewelcke in het opgaen van dit Geberghte zijn. Sp zijn vijf in het getal / drie daer van omringht met vaste mueren / en de twee anderen open / de eerste zijn voer Lieden van aensien / en de anderen voer den gemeenen Man. In Oogstmaent komt het Wolck van alle deelen alhier na toe / om van hun siecken en quellingen genesen te worden.

Vermaerde Baden op den schouwen.

Of nu desen Berg den naem heeft van Damoan, vijf Duysche mijlen van daer gelegen / of de Stadt den naem ontfanght van den Bergh / is voer wy onseker. Maer wegen de beteeckening van het woort / het welck soo veel gebiedt als tweede Plantingh, hebben de Ioden een vermoeden / dat de Arcke van Noach op desen Bergh sou gerust hebben / en niet alleenigh ter oorzaeck van de uytsteechenheyt des Berghs / maer oock midts de vruchtbaerheyt / alsoo den Wijn hier beter waest / als in eenigh ander gedeelte / van de Bergen van Armenia.

Oostwaert van desen Bergh is een Stedeken genaemt Nova, hebbende ontrecent hondert Huysgesinnen. Een Jonghman / Soon van den Persiaenschen Hoopman Hodge Suare, dewelcke in het Jaer 1625. tot London gestoven is / hoorende dat wy daer quamen voerby gereyst / quam vergeselschap met al sijn Maeghschap / ons tot sijnen huys noodigen. Hy was gekleedt met een langen Rock van Goudt Laecken / hebbende een hoogen Shalh of Tulpand op sijn hooft van Zijde en Goudt. Hy vereerde ons met een Bancket en goet onthael / met verzoek van noch een weynigh tijds by hem te blijven / maer na veel hartelijcke dancseggingen / bevolen wy hem aen Godt / en verborerden onsen wegh naer de Stadt Damoan, daer wy / in het afgaen van een steilen Bergh / voerby een groote swarte Cent gingen / daer ober de dertigh Mannen en soo veel Vrouwen in waren. Ich meende datse hun Taurilia en Boalia, het Feest van hun Beesten hielden / maer het quam op een Wyloft uyt. De Wyloft was een Deerne van tien Jaren / den Wyloftgom een Man van 30. Jaren / sy een Venus, en sy een Vulcanus. Menichte van Speel-dochters / quamen voer den dagh om ons te sien / wy hielden een wijl stal / zijnde niet min verwondert ober hun aengesichten / handen en voeten / beschildert met alderhande slaghe van Beesten / Hupfen / Haestelen / en Blommen / eben gelijk de oude Brittoenen plegen uytgestreecken te zijn / ten tijden van Iulius Caesar. Hun Beemen waren beslagen met ketens en Braceletten van Hooper en Silber / 't welck hen in hun Moosch gewaelt geen kleine welsande gaf / inwoegen het een aangename Arcadia van Herders en Herderinnen gaf. Wy gaben hen enige kleine vereeringen / en namen soo onse afscheyd van hen / makende voer dien nacht Damoan onse verblijf-plaets.

Welck onthaelt van een Persiaen.

Verreest naer Damoan, een Stadt.

Aengename ontmoetingh van een Wyloft op't Welck.

Damoan (onseker of het een overblijfsel van Gabor of Halach is / doch de Ioden (hier Ichuds geheeten) stellen dit een gedeelte van hun verblijf-plaets / geduerende hun lange gebanchenis / schijnt het wel een van de selbe te zijn) is een welbekende Stadt onder de Persanen. Somnige geuen dese Plaets den naem van Damawan, maer quallijck. Het leght op de hooghte van 36. graden / twintigh minuten / op de lenghte van 88. graden. Het woort met het Geberghte Taurus beslooten / in het Landtschap van Kaboncharion (een gedeelte van Ghelack) aen de Oeyfen van Media Oostwaert. Het is een wel-bewaterde plaats / zijnde ver-

Bestijghingh van de Stadt Damoan.

bercht doo? een Arm van Gözah, ten meestendeel doo? Ioden bewoont / die hier 200. Huysgesinnen upt maken. De Buzzar of Maarcht-plaets is hoogh opge-
 baut / en naeuwelijck besiens waert / ten waer men de moepten wilde nemen om
 Wijn en Fruite te hoopen / van welcke dingen dese plaets het doo? sien is / die hier
 oock doo? een geringe prijs te bekomen zijn.

Wetrecht
 van darr
 noer Me-
 dia.

Elcke d'elgen verbleven top in Damoan, om onse vermoepde Lichamen waet te
 verberfchen; Op den dertienden Junij betrocken top van daer / rijdende noch
 dien selben dagh tot Bomahcem, 25. mijlen van Damoan.

Wescheij-
 dingh van
 het selve
 Landts
 fchap.

Alhier setten top eerst den boet in Media. Dit Gewest trecht den naem van
 Medeus, Soon van Ialon en Medea, de ongeluckige Dochter van den koninck
 Aea. Of van Madai, derde Soon van Iaphet, Soon van Noach. Het berst aen
 het Noorden het Gebirghe Taurus, aen het Zuiden Parthia, aen het Oosten
 Bactria, aen het Westen Armenia en Assyria. Het was in ouden tijden in twee de-
 len verdeelt / gelijck Trogus, Adepheus, Strabo, en anderen getuygen / als in
 Atropatia (t welck Tropatana by Ptolomeus, en Atropacana by Plinius genoemt
 woort / van Atropatus, een van de konijghs knechten van Alexander) en in Azar-
 ka, of Sheer van het welck soo veel te seggen is / als welck-pleyn. Het is heden ten
 dage verdeelt in Gheyhan, Deylan, Vaazpracan, en Thezican. Het was een rijk en
 machtygh Landt in do?rige tijden / doch nu / t 3^e doo? de straffende hande Gods /
 over soo veel Christen-bloed / het welcke hier vergoten is / of doo? het woeden
 van den dooglogh / is het een bar Gewest. Gelijcker oock seer weynigh gras /
 doo? het gantsche rijk van Persia te vinden is / ebenwel sou men sich mogen ver-
 wonderen / waer de menichte der Cameelen de kost souden krijgen / doch dit Ge-
 dierte / wort sich in dit zandachtige Gewest niet tacken en bladeren van boomen /
 en diergelijcke scapcken te behelpen. De Dromedarica zijn byn een geslacht /
 doch verskillen ter oeffene van de Landen van hant afkomst / gelijcke meest in
 Bactria vallen. De Maanen van dit Gedierte / worden eene Maent in het Jaer
 met een heete brandende teelsucht aengesteecken / sonder sich ebenwel niet pement
 anders te willen vermengen als hun Wijn / dat altoos by hen is. Sy ver-
 mengen sich ruggelings / gaen tien Maenden groot / en brengen maer een eenigh
 Jongh doo? den dagh / t welck sy twee Jaeren zuigen / afgesondert / sonder dat
 hen den melck doo? de naeste ontfanchenis komt te verdragen. Sy leven 60. Ja-
 ren en meer / doen grooten arbeidt / en eten gantsch weynigh / konnen sich geheele
 drie dagen van dyncken onthouden / maer als dan dynckense weder onnatiglijck.
 Hun melck is seer hartsterckende / hun bleesch ranch en mager / ebenwel woort het
 in Asia meer gesocht als Ossen-bleesch / Verheng- of Kalfs-bleesch. Dit ko-
 ninckrijck is eertijds doo? Semiramis, sommige seggen doo? haer slechten Man
 Ninus vermeerert / in het Jaer des Werelts 1900. welcken Ninus, de Soon van
 Belus was / dewelcke eertijds onder den naem van Bel of Baal en de Babyloonschen
 Jupiter aengebeden wiert / dewelcke den Soon was van Nemrod, by de sommigen
 Mars, en by anderen Saturnus genoemt. Maer dewijl by tegenwoordigh
 tot Tyroan geherberghet zijn / wil ick een woort van dese Plaets by brengen.

Verdee-
 lingh /

Was van
 outst rijk
 en mach-
 tigh

doch heden
 woest.

De natuer
 en opoen-
 schap des
 meeste
 beschreef.

De natuer
 en opoen-
 schap des
 meeste
 beschreef.

Meden
 van Semi-
 ramis ver-
 oert.

Wescheij-
 dingh van
 Tyroan.

Menichte
 der Wijn-
 fen.

Deze Stadt / soo doo? haer grootte als oudheyt / schijnt dat Rhazunda van
 Strabo en Ptolomeus te zijn. Het is gelegen in het midden van een schoone rup-
 me blachte / hoewel meestendeel met schrikelijcke hooge Bergen omgeven / oock
 aen sommige deelen een byer uitsicht gebende. De Lucht is hier seer bequaem
 en goet in den morgen stont / maer als de Sonne op sijn hoogsten is / valt de
 hitte qualijck te verdragen. De Hysen zijn gebout van witte Bicken in de
 Sonne gedoocht. Men telt in dese Stadt over de 3000. Wooningen / van de
 wel-

wel-

welcke het Palleys van den Harrogh, en den Buzzar of Marcht/de boornaemste zijn / ebenwel soo upstierckende geensints datse seer te verwonderen zijn. De Marcht-plaets is verdeelt / een gedeelte daer van is overkoulft / een ander gedeelte is open. Een soete aengename rivier loopt soetelijc niet twee stroomien door de Stadt heenen / maerckende de Boongaerden en Hoven vruchtbaer. Dicht by de Stadt heeft den Koninck oock een grooten Hof / omringt met een modder-wal / soo groot in het begriip als de Stadt self is. Het Huys daer wy in gehuysbest waren / stach boven al de anderen in hoogte wt / van wiens top / ick in den morgen stontd een aengename uitsicht genoot / soo wel van de Stadt als het omleggende Landt / het bovenste van pder huys was met laleeden en Tapijten beleght / daer den Meester van het huys met sijn Vrouwen alle nachten slaep / sommigen / gelijck ick gemackelijck hoft sien / hadden drie / sommige ses Vrouwen by sich / zijnde deselve in Linne-laeckens geslagen. Doch dese onbedachtzaamheyt van my sou my wel dier hebben konnen te staen komen / alsoo daer niet minder opstont / als met een pijl door de kop geschoten te worden. De verblijf-plaets van de Caravans obertrest self de Mosque. De Mannen van dese Stadt zijn moedigh / de Vrouwen vriendelijc / maer die gaern wat veranderingen souden hebben / doch de na-pder der Mannen beneemt haer het upthoeren van het selve / maer ebenwel heb ick wel soo veel konnen vermercken / dat verboden dingen gaern gedaen worden. Een en Zenalchan, is Sultan of Stadthooght van dese Stadt / een Man door soo veel wy kosten onderbinden van wepnigh waerd. Hy had eenmael Gesant geweest van Sha Abbas, aen den Keijser Rudolphus den tweeden. Maer dese sijn laerste bediening / de gunst van Abbas, en sijn middelen maechen hem soo opgeblasen / dat alhoewel onsen Heer Gesant hem liet ontbieden / hy wilde hem komen besoeken / den hooghmoedigen Persiaen, niet eens den selven daer oberbedancken liet / sonder meer na hem te vragen / als of hy der niet eens geweest had.

Dese Stadt Tyroan leyt op de hoogte van 35. graden / 40. minuten en 80. in de lenghte. Van dese Plaets reden wy tot een Dorp geheeten Charah, een quade onherberghsamen Plaets / daer wy geen verberchinge maer quelligh genoech vonden / soo veel als het gloepende zand / en de brandende Son ons kosten geven. Van hier tot Taurijs zijn twee dagen rydens.

Dese Stadt / de Hoofst-stadt van Media, heeft haer naem van het geweldige Geberghte Taurus, aen wien voer het gebout is. Den Turcken den Persiaen noemen dese Plaets Taberijz, in oude tijden was het bekenet met den naem van Achmeta, gelijck in Esra te lesen is. De eerste Stichter van dese vrabe Stadt is geweest den Koninck Arphaxad, gelijck wy lesen in de Geschiedenis van de Koninginne Judith, in het Jaer des Werelts 3290. Andere schrijven het selve Dejoces, Woosae van den dapperen Phraortes toe / demelcke geleest heeft / in het Jaer 3300. den seften Bestierder van Meden na Arbaces. Het is berggroot / doch niet gebout / gelijck Plinius droomt / by Seleucus, 300. Jaeren daer naer / die op dien tijdt begoft de Stadt Seleucia te bouwen / omtrent 200. Dupsche mijlen van daer / om de hooberdigheyt van het opgeblasen Babylon een wepnigh te doen saken. Op die tijdt alse de naem van Ecbatan dwoegh / wasse veel grooter als tegenwoozdigh. Sy had (gelijck Strabo segt) 15. Italiaense mijlen in het rond / de Wallen waren sterck en geweldigh / seventigh Cubiten of Ellebogen hoog / en 50. breedt / verciert en verheerlijcht met menighe van hooge Toozens / en Bollwercken. Binnen in de Stadt telde men menighe van schoone en kostelijcke Palleysen / dat / het gene Daniel gebout heeft (naderhandt de Begraef-plaets van

Onbedachte nieuwstierghende des schijbers.

Kerdt der Inwoonders.

Heeft een hooghmoedigen Sultan of Stadthooght.

Bestierghing van Taurijs of Taberijz,

haer eerste Stichter /

haer Vergrooter /

wiert in hooztijden Ecbatan genoemd.

Haer Grootte / Sterckte /

en Heer-
lijckheyt
van die
tydt.

van de Koningen van Meden) ginch al de anderen in Heerlijckheyt te boben/
't welck oock noch tot de tijden van Iosephus toe / ongeschonden is gebleven / als
oock noch eenigen tijdt daer na. Het ander dat Darius heeft doen bouwen was
niet min gedienstbaerlych / van het welcke het meeste gedeelte van Cederen hout
was. Zynde het verwouffsel doozgaens niet gesmolten Goudt beplep-
stert. Van welcke heyden heyden ten dage niet oberigh is als de gedachtenis
en stof.

Haer he-
den daegse
grootte en
gelegent-
heyt.

Heyden ten dage is Tabrijs groot en wel bevolcht / 't welck daer van alle Ge-
woesten des Werelts na toekomt / al-hoewel het besettingh van Krijghs-lieden
heeft. Het staet nu omringelt met een aerden Wal / makende vijf mylen in den
omneganch. De Wyssen sijn boben plat / de stoffe daerse van gebout sijn / Wit-
ken in de Sonne gebruooght. De Buzzar is groot / de Woden sijn hier seer derma-
kelijck en aengenaem / en voornamentlijck die / dewelcke aen het Zuydt-oosten ge-
legen is / geplant dooz den Koninck Tamas / 't welck in schoonheyt beroemt was /
maer de Waerden van den Turck hebben hier onlanghs dapper gegrast. Het
heeft meesten tijdt gebreck van water / doch noyt soodanigh / of het heeft altydt
perts booz noodduyst. Al het geen haer omtrent dat Clement onthreecht / verbult
de hitte en de blamine van de Son / van de welcke gelijck als oock van den bzant
van Oozlogh / sy haer genoegsaemheyt heeft / en gehadt heeft. Om boozbp te gaen
de verandering der Kijcken / de eerste dooztocht van de Turken 600. Jaer geleden /
de raserny van den Tamberlaen / en viergeijste / sullen top alleen dese twee doodelij-
ke aenhanghselen gedencken / de Envicaydarlai, en de Namidlai, dewelcke booz
300. Jaren malhander met een onbersoenelijcke granschap verbolghden / treet-
hende negen Lantschappen met hen aen den selven Lijn / dewelcke soo verbittert
tegens malhander wierden / dat niet alleen dese Stadt / maer geheel Media en
Armenia daer booz half verwoest wierden / woedende dese aenhanghselen slinnet
als opt Guelfen en Gibellinen in Italien, of Roode en Witte Roos in Engelande
gedaen hebben. En gelijck booz tweedzacht self de beste besittingen vernieticht
wozden / alsoo wierden dese Gewesten genoeghsaem open gestelt / booz pder byant
die lust of moedht had deselve aen te tasten. Selym, den Grooten Heer, nam alder-
eerst dese gelegentheyt waer / en om een doorn in den voet van Tamas, Soon van
Ihmael, der Turcken ouden Wyandt te verstrecken / in het Jaer onses Heeren 1530.
Solyman volght hem hier in naer / en dat met sulck een raserny / dat den woeden-
den Sarafijn, menighte van dagen achter een / hier niet anders deed als moozden
en bzanden / toonende aen niemant gunst of genade. Dese Heerlijcke Wallen
daer Shaw Tahmas soo grooten moedht op bzoeght / mosten by gebolge mede het ha-
re upstaen. Daer na stach dese Stadt wederom het hooft op / maer nauwelijck
begostse wederom op te stecken / of de woede van Ebrahim Bassa, booz Solyman,
op het aenstijfen van den trouwloosen Perliaen Ulemus, Schoon-broeder van den
Koninck / gesonden / herbat de oude verwoudtheyt. In het Jaer 1534. wiert
het wederom geplondert / doch noyt soo seer als in het Jaer 1585. als Osman de
berggrande Bassa, en Slaef van Amurath de derde / dese Stadt wederom ober-
welghide / oeffenende alderhande slagh van wyedtheyt en ongebondentheyt
ober de Plaets en de Ingesetenen / tot dat sy 30. Jaren daer na / dooz den dapper-
ren Wozht Emyr Hamze Myrza, oudste Broeder van Shaw Abbas, weder geboon-
nen / herbout / en op nieuwt verstercht wiert / tegens de bzeppende wyetheyt van
dese woedende Barbaren.

Oozlogh-
rampen en
bzwoe-
stingen
hier ober-
ghonden /

eerst booz
tweedzagt /

daer na
tweermael
booz So-
lyman,

noch eens
booz Of-
man Bassa.

Wozht van
Abbas we-
der her-
bouwt.

Taurijs seggt van Casbyn seben dagh-reysen / en soo veel van de Caspische Zee,
acht

acht van Derbent, sehentien van Spahawn, dertigh van Shyras, hystigh van Ormus, en dertigh van Babylon.

Den naesten nacht namen wy ons verblijf tot Sangurrabaut, een Stedeken bestaende uit ontreint hondert siechte Wooningen. In dese Plaets begroeven wy een fraep Edelman/ geheeten Mr. Welkit, mijn bysonder Vriend/ zijnde sijn Graef gemaect onder een byeen dichten Chenoar-boom, gebende hem een hooperen Gedench-teerchen/ met dit Op schrift:

*Mors tua non careat fletu, linquamus amicis,
Mortem, ut celebrent funera cum lachrymis.*

Sijn
Graef
schrift.

Dat is:

U Doodt ontbreck geen rouw, u Vrienden vangen aen
U afgelegen Graf te eeren met getraen.

Den naesten nacht sliepen wy in het open Veldt/ onder het algemeen dechfel handen gestarnden Hemel/ en den nacht daer aen in Shaw-de, dat is soo heel geseght als Konincks Stadt. Waer eerder sijn Dage-byer/ intien een t'samen-voeringh van los-brandend zand/ de heete Son/ en arme Wups-bestingh sulcx vermogens sijn te maken. De Wupsen van dese Plaets sijn recht gelijk Back-skens/ daer sich het Volck den geheelen dagh sit te roosten en te braden/ 't welck hen niet te misgunnen is/ ter oorsaeck van hun onbeleefde onbarmhertigheyt/ over onse quellinghe. Wy spoepden ons dan uit dese hatelijke Plaets/ en haesten ons naer Calbyn, daer wy den volgenden avond aenquamen.

Calbyn of (na de Utsprongh van Persia) Calvyn, is deselve Stadt/ dewelcke by de oude Landt-beschryver/ onder den naem van Arfacia bekend is/ van Arfaces den dapperen Persiaen, die geleest heeft in het jaer des Werelts 3720. na dewelcke de nabolgende Koningen Arfacidae genoemt sijn geworpen. Dewelcke geacht wort de eerste geweest te sijn/ die Meden een Rijk gemaect heeft/ in spijt van den hooghmoedigen Seleucus, Zoon van den Groten Monarch of Opper-Keer van Syria, Antiochus, by-genaemt Theos. Dooz bevel van Nicanor wieret sy daer na genoemt met den naem van Europus, welken naem sy oock quam te verliesen/ dooz de volgende overwinningh. Het heeft groten schijn/ dat dit Rages in Meden is geweest/ daer henen den Engel Tobias gelepde/ om de tien Talenten van daer naer Ecbatan te brengen/ 't welck soo veel bedraeght als 2000. ponden Steerings, of ontreint twintigh duysent Guldens/ welcke somme den Ouden Tobias quam van Gabael, Zoon van Gabrias sijn Bloedt-vertwant.

Beschryf-
vingh van
Calbyn.

Daer nu den naem van Calbyn sijn oorspronck van daen heeft/ heb ick noyt konnen verstaen/ alleenigh giffche ick het selve woort te komen uit het woort Cowzvan, een Barst-dal/ als Sheirvan, een Melck-dal/ of wel van den Koninck Cazvan, gelijckse Acembeg den Armeniaen noemen/ gebende het een soo wel als het ander een groote waerscheijnelijckheyt.

eerstfde
Rages in
Meden.

Dooz
spronck des
naems.

Dese Stadt seght op de hooghte van 36. graden 15. minuten/ op de lenghte van 85. graden 30. minuten. Onder de bestieringh van den Koninck Tamas, Zoon van Ilmael wierde gemaect de Hoofst-stadt van dit Rijk/ om te beter de geduerighe inballende Turcken te wederstaen. Het is gelegen in het Rijk van Media, in het Landtschap van Sheirvan, zijnde dat gedeelte Deilan geheeten/ van Tabrijz hondert en tachtentigh mijlen gelegen/ van Hamadan de Begraves-plaets van de Koningin Hefer en Mardachai, hondert en tien mijlen/ van Sillany,

Haer Si-
tuatie en
gelegent-
heyt.

Princen toerden om het leven gebzacht / om ſijn onberadellijche Heerſch-fucht met ſijn bloedt upt te bluffchen / ſonder op eenige genade / of ſijns Vaders Geest of den hatelijchen naem baneen Czjan acht te ſlaen / noch oock op gerechtigheyt / of de veranderlijcheit van de Gemeente. Mahomet begint ſich oock te roeren / indien niet om de Karoon / ten minſten om ſich ſelven dooz het woeden van ſijn mooxdbadigen Woeder te bezijden. Maer ſoo haest ſelde hy ſijn eerſte bewegingen niet in het woerck / wanneer het Volck ſijn genegentheden daer hy voeghde / ballende hem met groote Croepen toe / en deſen rechtmatigen / hoevol miſdeelde Doxt omringende / belooven hem als Koninck tot Cazbyn te ſien / of hen ſelven met hem te verberden; Terwijl Iſmael begint hartigh te woeden dooz Godt en dooz de Menſchen / want ſiende de Gemeente hem afvallen / maecht hy / om deſelbe te verberden / een Verbondt met den Turck, om dooz dien middel ſijn Gebiedt te beter te verſeekeren. En om deſe ſaech te meerder kracht te geben / valt van ſijn eyge Godts-dienſt af / en verklaert deſelbe een gebuerige dwaling te zyn / dat Ally niet te vergelijcken was / by de 3. Nabolgers van Mahomet, en diergelijcke dingen meer. 't Welck hy eventuel ſoo wijsſijlich niet dooz had / of hy toert dooz ſijn eygen loofheit bezogen / want op een ſeekeren nacht (een nacht ongeluckigh dooz hem) ſijn Zuſter die ongeſtabige Weerhaen / beneffens vier ſende Sultans, Chalyle, Emyr, Mohummed, en Churcy Cawn, komen in ſijn Slaep-kamer in Doutwen kleeedingh / en / terwijl Iſmael meende ſijn dactele woelluſt te plegen / vatten hem aen / en verbourgen hem met een zijden koozt. Cazbyn ober deſe daedt bekleeide ſich wel met een wolck van ſchaemte / doch klaert wederom op / wanneerſe Mahomet ſagh binnen komen / verciert met de Koninklijke Karoon. Periacon Conna doomde geenſints om reden te geben / van al haer lichtbaerdicheit; maer Mahomet kammende haer ongeruſte en veranderlijchen aerdt / beſaſt Salmas Myrza haer met den Wpl des doodts tot ſtilte te bzengen. 't Welck hy / volgens het bevel van ſijn Meester alſoo uprhoert / ſendende haer hooft / met het hangende hay / op een Lancier geſet / als een teekhen van ſijn gehoozfaemheyt / den Koninck toe. Haer Naede-ſtanders op dit gerucht / begeben ſich ſommigen naer Georgia, anderen naer Babylon.

maecht ber-
bondt met
den Turck.

Doxt ber-
bourg /

en ſijn
Zuſter het
hooft af-
gehout.

Amurath
valt in
Perſia.

Doxt
weemael
afgeſlag.

Amurath, den Grooten Heer van Turkeyen, quam dooz Uſref beg dien Armeniſchen Werrader / van deſe veranderingh te verſtaen / wetende ſijn boozmeens daer ober / als tot toeaech van Iſmael de ſchoonſte berhoe te geben; taſt daer ober met rooven en plonderen het Gebiedt van Perſia aen / onder het beſepdt van Muſtapha Baſſa, met een machit van hondert duſſent Mannen / tot dat Sultan Tokomac, de Perſiaenſche Velde - Oberſte hem dooz de bozt quam / dewelcke hem in de Wlachten van Calderan, in ſulcher boegen aentaſte / dat Muſtapha in ſijnt van ſijn hart gedwoongen was woeder te rugge te keeren / niet ſonder groote ſchaemte en ſchande / van ſich met ſoo een geweldigh Leger / dooz alleen twintigh duſſent Man afgeſmeert te ſien. Ses-en-dertigh duſſent Turcken bleden op de Plaets leggen / beneffens acht duſſent Perſianen. Deſe ſlagh geſchiede in het Jaer onſes Heeren 1578. Maer / als of noch dit niet genoegh was / dat ſelbe Jaer toerden de Turcken op nieuwt aengetaſt / dooz Arezbeg, en Emanuly Cawn, 't welck weer andere dertigh duſſent Turcken het leven koſte / ſoo als ſp de Conac in Hyrcania doozroge / biddende alſoo Muſtapha en ſijn Meester niet meer te komen / dooz datſe ontboden toerden.

Doch al dit hoſt eventuel Mahomet geen volkommen verſeekeringh geben / want de Tartaren verbonden met den Turck, tot woedertoeaech / beſtaen alberhande ongebondenheyt op Moſendram, menende / ſoo haest als ſp ſich by Olmah Baſſa

Bassa (die dooz Muffapha daer gelaten was) / studeu verdooght hebben / geheel Media, sonder eenigen onderstandt te doozloopen. Maer hy reechenden sonder hummen Waert / alsoo Arez-beg, met tien duysent hzabe Persianen, hen met haest en loofsheyt op het lijf quam / verdoefte een groot gedeelte van hum Wepz / en fou dien dagh een loffelike overwinningh behaelt hebben / indien Abdelchery den Weldt - Oberste hen met sijn geroep niet wijs gemaecht had / dat Osman hy der handt was / waer dooz terstondt de hant begoft te heeren / en Arez-beg, doch als een dapper krijghs-man gebangen / en tot Suniachy schandelijck opgehangen wiert / om de genoegh verselickte Tartaren een nieuwen moedt / dooz de versmaedingh / desen dapperen Heer aengedaen / te geven.

Slaet de derdemaet de Persianen, en doet hum Weli-herz ophangen.

Mahomet Codobanda had wel haest de tijdingh van dit berliez / en de schandelijke doode / dewelcke Arez-beg had geleden. Hy bedroeft hem seer over het groot berlies van desen grooten Man / en is sieck van woedch-puer / sonder te können rusten / dooz en al-eer hy sich selven volbaen vande. Hy bidt sijn Soon Emyr Hamze Mirza (het wonder van dese tijdt) dese versmaetheyt te woedcken. Dewelcke het werck opneemende / met twaelf duysent man / uyt Cazbyn vertreckt / en binnen de tijdt van 19. dagen / sich selven met sijn volck in het aengesicht van sijnen Wvandt Abdulchery met sijn Tartaren vertoont / bzenghende sulck een ongegronde schijck onder deselve / dat hy / na vier uren bechtens / het gantsche Wepz in route slaet. Dit gedaen zijnde / begeeft hy sich binnen Erez, en bzenghet al de Turcklike besettingh daer binnen leggende / om den hals / doende den Bassa Cayras den ellendigen Arez-beg nabolgen / in de selve, wijsse van sterben. Hy krijght oock 200. stucken geschuts in sijnne handen / de selve dewelcke sijn Groot-bader Tamas aen den Turck Solymaen verloozen had. Maer hier bleef het niet hy / want hy hoorrende waer sich de Tartaren van nieuws weder-geflaghen hadden / begeeft sich met sijn spoedigh Wepz terstondt verwoerts / en houdtse ten meestendeel in de pan. Abdulchery wiert dooz den Wvants van het Waert gestooten / en gebangen naer Erez toegesonden / daer de Begun of Koningin sijn Moeder was. Maer ondertussen komt Osman met sijn Turcken sonder wederstandt binnen Sumachy, maer den Persiaenschen Wvost het selve verstaende / maecht sich spoedigh derwoerts / en dat niet sulck een getwelt / dat Osman den nacht tot sijn doozdeel neemt / en sich selven werch pacht / latende Sumachy ter genade van den Wvants / dewelcke om haer trouwloofsheyt te straffen / de Stadt aen brandt steeckt / schijnende hem selve mer het bloedt der Ingesetenen weder te willen blussen. Weder komende tot Erez, doet hy sijn Moeder / en den Jongen Tartar hem tot Cazbyn volgen / daer hy met alderhande Wrengde-reechenen ontfangen wiert. Ondertussen Abdulchery en de Koninginne Moeder waren niet weynigh in onderlinge Minne ingewickelt / om desen gebangen Wvants tot een tweede gebanchenis te verstrecken / en na eenige onderhandelinge / werden soo gemeensaem met malkanderen / dat de Sultans in Cazbyn, daer den snof van in den ketis kregen / en niet aensiende noch haer Majesteit / noch sijn Jonckheyt / noch dat den Koningin had voorgenomen hem sijn Schoon-soon te maken / vallen onboozsiens in haer kamer / en dar just op sulck een tijdt alse eenige onkuyfshet te samen pleegghden / een aensien soo hatelijck dooz de afgunstige Sultans, dat hem deselve eerst ontmanden / en hier noch niet mede vergenoeght / soo wel den Minnaer / als de bedaeghde Minnares om den hals brachten.

Wvost was der van Mahomets Soon overmonnen:

die Sumachy verbrandt.

Minne van Abdulchery en de Koninginne Moeder.

Wvants verrast en bejde omgebacht.

Da een wijs tijts verblif tot Cazbyn, begoft onsen Heer den Gesant op sijn verreck te dencken / doch eerst en dooz alle dingen den Lepdt-star van Persia, Mahomet-Ally-Beg, besochende / dewelcke hem onthaelde met een hoogh gesicht / ver-

Zinnen wierden om het leven gebracht / om fijn onbefadelijke Weerfeh-fucht
 niet fijn ftoet op te bluffchen / fonder op eenige genade / of fijn Daders Oefft
 of den handfichen naem haneen Eyzan acht te fien / noch oock op gerechtigheyt /
 of de veranderingheyt van de Gemeente. Mahomet begint fich oock te roeren /
 inden niet om de Karoon / ten minften om fich felven booz het woeden van fijn
 moordadigen Broeder te bejziden. Maer foo haest fiede hy fijn eerfte betogin-
 gen niet in het werck / want het Bolch fijn genegentheden daer hy doeghe-
 ballende hem niet groote Troepen toe / en defen rechtmarigen / hoevel misdeelde
 Oefft omringende / belooben hem als Koninck tot Cazbyn te fien / of hen felden
 niet hem te verberben / Terwijl Imael begint hatigh te woeden booz Godt en
 booz de ydenfchen / want fiende de Gemeente hem afballen / maecte hy / om de-
 selve te verberben / een Verbonde met den Turck / om booz dien middel fijn Ge-
 luche te beter te verfecheren. En om defe faech te meerder kracht te geben / valt
 van fijn eyge Godes-dienst af / en verklaert defelbe een geduerige dwaling te zyn /
 dat Al met te vergelijcken was / hy de 3. Nabolgers van Mahomet / en dierge-
 luche dingen meer. 't Welch hy eventuel foo wijfelijk niet booz had / of hy wiert
 booz fijn eygen loofheit bedrogen / want op een fecheren nacht (een nacht onge-
 geluckigh booz hem) fijn Wifler die ongefchadige Weerhaen / beneffens vier ra-
 fende Suleans, Chalyle, Emyr, Mohummed, en Churcy Cawn, komen in fijn
 Wapen-kamer in Drouben kicedingh / en / terwijl Imael meende fijn darte-
 welck te plegen / batten hem aen / en verwurgen hem met een zijden kooz. Caz-
 byn oer defe darte dekleede fich wel met een wolch van fchaemte / doch klaert
 wederom op / want eerfe Mahomet fagh binnen komen / verciert met de Konink-
 lijche Karoon. Periacon Conna droomde geynt om reden te geben / van al haer
 lichte darte darte / maer Mahomet hemende haer ongerufte en veranderingen
 aerde belaff Salmas Myrza haer niet den Bol des doods tot ftilte te brengen.
 't Welch hy / volgens het bevel van fijn Wifler alfof updoert / fende haer
 doof met het hangende hant / op een Lantie gefet / als een teeken van fijn ge-
 nootfchap / den Koninck toe. Maer fiede-standers op dit gerucht / begeben
 fien fommigen naer Georgia, anderen naer Babylon.

Amurath den Grooten Heer van Turckyen, quam booz 't fref beg dien Arme-
 nicken verrader van defe veranderingh te verftaen / wetende fijn boozniemeng
 daer oer als tot waerck van Imael de fchoonfte berloe te geben / taft daer oer
 niet rooben en plonderen het Gebiede van Peria aen / onder het belepdt van Mu-
 ftapha Bafa. niet een macht van hondert duyfent Mannen / tot dat Sultan Toko-
 me / de Periaenche Delte - Oberfte hem booz de bozft quam / bewelcke hem in
 de Wlaken van Calderan / in fuchter boogen aenaffe / dat Muftapha in fpijt van
 fijn hart gedwongen was weder te rugge te keeren / niet fonder groote fchaemte
 en fchande van fich niet foo een geboefagh Leger booz alleen twintigh duyfent
 Mannen afgefneert te fien. Ses-en-dertigh duyfent Turcken bleben op de Plaets
 leghen dierfens alre duyfent Periaenen. Defe flagh gefchiede in het Jaer onf-
 derren 1588. Maer als of noch dat niet genoegh was / dat felve Jaer wierden
 de Turcken op nieuw aengerak booz Arezbez, en Emanculy Cawn, 't welch boer
 andere dertigh duyfent Turcken het leven kofte / foo als hy de Conac in Hyrcania
 duyfenden biddende alfof Muftapha en fijn Wifler niet meer te komen / booz
 daffe ontboden werden.

Welc al die kofte eventuel Mahomet geen volkomen verfecheringh geben /
 want de Turcken verbonden niet den Turck tot wederwaerck / befaen alderhan-
 deligverbondenheyde op Moendram, menende / foo haest als hy fich hy Olman
 Bafa

woort geraecken / woort en al eer ons Mahomet-Ally-Beg gelijk als werch blies / want het kosten ons noch veel moepten / om onsen Phirman, of Geleypde-brief te krijgen / dewelcke ons woort de hande van den Koninck most gegeven worden. Endelijck verkeeren wy den selven / zijnde gekomen in een stuck Goudt-laet-hen / dast gemaect is met een zijden Snoet / en gezeelt met eenige Arabische letters / na de wijse van Asia, den inhoudt van deselve luyde in onse Taal op dese wijze :

De Hooge en Machtige *Starr*, wiens Hoofd met de Sonne bedeckt is, wiens beweginge is te vergelijken by het hoogste Firmament ; wiens Keyserlijcke Majesteyt is gekomen van *Asharaph*, en heeft den Heer *Ambassadeur* van den *Engelschen* Koninck, &c. afgevaerdicht. Het Bevel van den Grootten Koninck is dit : Dat sijn gevolgh zy geleyd tot ons Paleys tot *Cazbyn* tot *Saway*, en door den *Sultan* van *Coom* tot de Stadt *Cashan*, &c. door al mijne Landen ; Laet aen mijn Bevelen niet ontbreken. Ick wensche hen oock een veylige en vreedsame Reyse

Byn-gelep
woort den
Engelschen
Gelant.

Uyt *Cazbyn*

POT-SHAW ABBAS.

August.

Asfendermed-maw.

In het Jaer 1628.

Hegira 1008.

Alsdus schepden wy na 30. dagen vertoebens / omtrent het midden van *Julij* uyt *Cazbyn* ; maer eer wy vertrekken / laet ons een woort seggen van desen Mahomet-Ally-Beg, onse kleine Vriendt / op dat hem oock anderen na sijn waerde mogen kennen. Sijn Geboorte-plaets is uyt *Parthia* van *Parah*, sijn geboortens teekenen nagesien zijnde / wierden bebonden veel goets woort te seggen / in dien het anders geluck is van een slecht *Frucht*-hooper tot een naessen aen den Koninck te worden : Doch het *Machiavellisch* *Speel*-woort is waerachtigh bebonden / dat een vierdendeel loots goet geluck / beter is als een geheel pondt deughden. Op een geluckige stondt quam *Abbas* sijn oogen op hem te slaen / 't welck soo veel vermocht dat hy van de *Appel*-mande genomen / en in Goudt gekleedt wiert / genoegsaem den *Magneet*-steen van *Perlia* zijnde / want bypelijk soude ich derden seggen / dat sijn Jaerlijcke Inkomsten ober de hondert en veertigh duysene Ponden *Steerlings* zijn. Mer enen van al de *Mirzas*, *Cawps*, *Sultans*, of *Beglerbegs*, die hem niet en houdt als den Ancker van sijne Hoop / 't welck hen gelids genoegh kost. Sijn tegenwoortdighheyt is seer aengenaem en rijk van woortden / bleyachtigh en van een lachend wesen / van *Lichaem* vollijbigh / groot van oogen en van neus / met hooge dicke smebels. Hy mocht aldoen wesen van de ouderdom van veertigh Jaeren / van de welcke hem het geluck het gehele darden-deel gedient heeft. Maar soo haest was den Koninck *Abbas* niet gegaen den weg van alle vleesch / en den Jongen *Soffy* sijnen Heef aen de *Helm*-stock van *Perlia* gestelt / of de berheben glants van sijne Son hegoft te dupteren / ja soo ver is het nu gekomen / dat hoe groot het ontsack woort desen is geweest / het welcke hem een yder heeft toegebragen / de versmadingh met de welcke hem een yder als nu vervolghet / noch veel grooter is / zijnde niemant soo stout die hem niet eenige Eertijtelen derst bereeren / ja sijn standt is soodanigh dat hy alle oogenblichen niet anders scheen te wachten als een eeuwich verderf / gelijk endelijck daer op uytgekomen is / dat alleen een donckere wolck / woortgekomen uyt het gesicht van den *Soffy*, hem tot sijn ontijdighe Graef geholpen heeft / doende hem sijn Soon den *Bza*-den *Beglerbeg* geselschap houden / sonder dat hem sijn afromst / of den edel van *Abbas* heru / omtrent sijn behoudens gegeven / of sijn Staet en Bedieningh van

Vertrent
uyt *Caz-*
byn.

Zeden / afo-
komst / op-
komst / en
ontbrengan
des Har-
togs van
Shtyria.

Befchermer - Heer van Persia te zijn geweest/ geduerende de onder-jarighejdt van desen Koninck/ of soo veel dienften aen de Perifche Kroon betoefen/ van dese doodelijke flagh hebben konnen bezijden. Maer ongetwijfelt fijn groote opgeblafteijde/ fijn overbodige troefdeijde/ als Hartogh van Shyras, tot Ormus, en dooz geheel Arabia aengerecht/ hebben fijn onderganc van de rechtbeerdige hand Gods verwoeden. Terwijl nu Mahomet-Ally de droede kleederen van fijn misnoegen af fchut/ en lwevende op het felve geluck/ fich dienen magh van de ondergarich van desen grooten Ginfelingh.

Barbar/ aert/ en oerlijden in Abbas.

Wat Abbas aengaet/ desen was hooft van Aichaem/ maer een kreus in loofhejt/ fijn aenfien was waecher/ fijn oogen kleen en bzannde/ sonder eenigh harz aen fyne ooghscheelen te hebben. Hy was laegh van doozhoof/ hebbende een verheben Balchen neus/ een fcharpe kin/ en na de Perfiaenche wijfe haerdeloos/ doch feer dick/ langh en neerhangende van knebels. Hy is gebozen in het Jaer van Mahomet 938. hy is Koninck van Hery 50. Jaeren langh geweest/ Kiejer van Persia 43. hy stierf in fijn ouderdom van 70. Jaeren/ in het Jaer onfes Heeren 1628. tot Cazbyn. Sijn hart leght in Ally Molched, fijn ander ingewant tot Cazbyn, en het oberige van fijn Aichaem tot Ardaveel, sommige seggen tot Coom.

Derber rocht.

Wy lieten Cazbyn ten tien uppen in den avond/ om daer dooz de groote hitte van de Son te ontgaen/ en quamen op fijn eerfte berrijing tot Perifophoon, een kleen Stebeken/ doch aengenaem dooz fijn foet verhoelend water/ 't welck ons wel te pas quam om onsen doof te leffen/ een Clement 't welk beter te pas komt/ als het water in het heete Asia. Onse naefte rust-plaets was tot Manzeil, daer na tot Alaph, en vervolgens tot Begun, aenfienlijck dooz een Konincklijke Caravans Raw, opgerechte tot hofien van Tamas, eertijds Koninck van Persia, en ten waeter oofzaech van het water/ (het welck alhier te bzach en ongefont was) het fou beter en verder lof verbiert hebben/ zijnde in alle andere deelen met allen pijfwoerdigh. Den naeften nacht bevonden wy ons tot Saway, een Stadt te gelijck groot en burchthaer/ dat na mijn geloof het oude Meflabarha of Artacana geweest is. De hooghte van den Pool is hier op 35. graden 7. minutat. Het magh niet recht een Stadt genoemt worden/ zijnde gelegen op het rifen van een Bergh/ befet met omtrent 1200. Huiften/ en verberfcht dooz een foete Kintjer van Baronta afkomende/ van dewelcke dooz de arbejdt des Volcks/ de aerde bequaem boedfel ontfanght/ tot hoozt-reelingh van fleur van aengename en noodige Burchten/ als Tarwe, Rijs, Garft, Vijgen, Granaet-appelen, Olijven en Honigh, feben dingen/ daer het Landt van beloften om geprefen wiert/ Deuter. 8.8. Maer of dit 3p het oberblijfel van Vologocerta, gebout dooz den Perliaen Vologeles, fou ich niet weten te seggen. Dat den ich secker/ dat ich geen plaets vermakelijcker gebonden heb/ ter oofzaech van het gefangh der Vogelen. Daer de Nachregalen (die men hier Bulbuls noemt) met heele twintigh tevens/ elck om het seerst fich lieten horen.

Konfse tot Saway.

Onse nacht-repfe was ober breede Blacken/ in berfchepde deelen dooz ghewerchte Houelen rijfende/ en die in berfchepde opentingen verdeelt/ toonende berfchepden oberblijffels van de verhoefingen/ die dooz de doozgaende Oozlogen/ soo hier soo daer gemaecht waren. Ongetwijfelt berfchepden beroemde ontmetingen zijn hier geweest/ maer albertneest die van Lucullus met Methridates, dien geleerden Koninck van Pontus. Endelijck wy quamen binnen Coom, alwaer wy onse verbaande en bermoepe leden/ drie dagen langh verberfchten/ geduerende welcken tijt wy niet minder knien doen/ als pets upthinden.

Coom

Coom legt op de hoogste van 34. graden/ 40. minuten / en is een boornaine Plaets in Parthia, gelegen omtrent ten halver wegen tusschen dese twee koninklijke Steden/ Cazbyn en Spahawn, in een wijde en zandige vlakte/ gebende aan alle kanten een gelijcken **Horison**. Het wijckt booz geen andere Stadt in Persia, ten insichte van haer onduyghd / en indien men de overblijffels / en de Inwoonders gelooven magh/ sou het in boozige tijden met Babylon te vergelijcken zijn. Op heeft haer naem menigmael verandert/ haer eerste/booz soo veel als ich vinden kan/ is Gauna geweest/ daer na Arbacta van Arbaces, dewelke in het Jaer des Werelts 3146. de Assyrische Kroon van een scheurde/ na dat hy dat Schizick-dier Sardanapalus gedempt had/ zijnde den 36. Opper-booght van Ninus af: Maer hy Diodorus en Ptolomeus mozt sy Coama genoemd. Booz de rest/ ter oorsaeck van de hoogste daer dese plaets op leydt / sou ick dese Stadt eerder booz Hecatompylon houden/ als Spahawn, wiens oude naem Alpa is geweest/ en van de welcke sy noyt geheel heeft afgedwaelt. Het is een seer gesonde en vruchtbare Plaets/ booz geen harde winden gescht/ noch met veel mistige wolcken bekleedt/ noch oock al te seer booz de hitte der Sonne gequelt / hebbende haer dagelijcsche morgen- en avondt- winden tot haer merckelijcke verberfchingh. Het heeft oock seer bequame hupsingen om de hitte van de Sonne te versachten / beneffens overbloedt van Sommer-hupskens en belommerde plaetsen/ om beneffens het geuot van liefelijcke vruchten/ daer dese Stadt van overbloept / oock het Hemels licht meer te sien als te behoelen. Daer- en- boven heeft het een soete aengename bloepende Stroom/ dewelke komt af dalen van het Coroniaensche, of Acroce-rauniaensche Geberghte/ die geen kleen behulp geeft tot het queecken van alderhande vruchten/ soo schoon en soo overbloedigh als een eenige plaets van Persia, gelijck hier het beste Wittebroodt van geheel het Rijk gebacken wozt/ alleenigh Gumbazelllo uptgefondert. Den Persick heeft hier sijn alderschoonste twesen; welchs blad so wel een Mans tongh en hart gelijck / dat de Egyptische Priesters het selve hare Godinne Isis hebben toe-ge-eggent / als een rechte teekenis van haer ongebruyde liefde en genegentheydt. Coom begrijpt in sich omtrent 2000. Hupsen/ zijnde het meeste gedeelte meer als gemeen / wel gebout/ wel gemaect/ en wel verciert. De straten sijn rupm/ de Buzzar schoon/ de Mosque vermaert/ doch aldermeest booz het Lichaem van de opt liefelijcke Fatyma, Wyf van Mortis-Ally, en eenigh Erfgenaem van Mahomet, de Propheet van al de Moorsche Musfulmannen. Den Tempel is rondt / en van een Epirotische gedaente/ de Begraef-plaets daer sy in leydt / is drie ellen hoogh van de aerde verheben/ en met een Pluwoelen kleedt bedeckt / daer men heen opgaet langhs drie of vier trappen van supberen Silber.

Op de tijdt als den Tamberlaen, den overtoinnenden Tartar, (die binnen den tijt van acht jaren meerder gewonnen heeft als het Roomsche Rijk in acht hondert) wederom heerde / beladen met roof / en booztreffelijck Zegen-palende over het verslagen Turcklike Rijk, namentlijck in het Jaer onses Heeren 1397. moft dese plaets/ onder anderen/ mede de vrandende rasern van den woedenden Bozlogh upstaen / niet ter oorsaeck van eenigh bysonder oogh / het welck den overtoinnenden Themir op haer had / maer alleen ter oorsaeck van een kleene beleidingh/ hem booz Hoharo Mirza (anders genaemt B'neder-Cawn) aengedaen / het welck hem beyde sijn leven en Kroon koste/ en dese Plaets haer onderganch/ hoe wel verselt met verscheppen andere Steden/ en ten waer geweest ter oorsaeck van dit Graf van Fatyma, den eenen steen was hier niet op den ander gebleven / en de aerde/ met zout bezapt/ sou eenwiltigh een soo swaeren verwoesting verreurt hebbē.

Weshth-
bingh van
Coom,

haer oude
Qertrichs
beydt

aengena-
me en

vruchtbare
gelegen-
heydt.

Graf van
Fatyma,

betriffde
dese plaets
van't up-
terste ver-
derf.

Beschrij-
ving van
Calhan.

Haer
Grootte/
en voors-
name Ge-
bouwen.

Heerlijck
geboude
Caravans-
Raw.

Verreth
van Cal-
han.

Op reysden van Coom tot Zenzen; en van daer op Calhan, een groote Stadt/ 36. Engelsche mijlen van Coom gelegen/ zijnde gelept dooz een gemakelijcke en blache wegh/ doch een wepnigh zandachtigh. Calhan (leggende op de hooghte van 34. graden / minuten) is de tweede Plaets van Parchen, in alderhande slag van verdiensten; Spahawn, haer zoost-stadt zijnde/ die daer 60. mijlen doozwaert van afgeleghen is / en Zuidwaert van Cazbyn 210. of daer omtrent. Waer dese naem van daen komt / kosten my de ongeletterde Calhanianen niet wijs maken. De Stadt belangende/ het is een groote en seer aengename Plaets/ wel gelegen/ wel gebout / wel bewoont / dooz geen Bergh overschadut / dooz geen Doelen of Hoerassen ontsijbert / dooz geen groote Stroom bewaert; (het welcke de hitte vermeerderet / voornamentlijck wanneer de Son in de kreeft is) alleen het heeft veel te lijden van de Scorpioenen, een kleen maer schadelijck Ge- diert/ steekende sommige ter doot / maer alle zijne een geheelen dagh rasend/ daer geen bequamer hulp-middel tegen is / als den Olp dewelcke van Scorpioenen gemaect wort. En daer van daen komt de bloeck onder de Perlianen: dat u een Scorpioen van Calhan steeken moet. Waer het geen het alder-verwonderlijckste is/ sp quetsen geenem bzeemdelinck/ gelijcke ons/ terwyl wy daer waeren/ verscheijden tegen den rugge op liepen / sonder ons eventwel te beschadigen. Calhan is niet kleender als Jorck of Norwich, hebbende in sich ober de 4000. Hups- gesinnen. De Hupsen zijn hier wel gebout / de Straten wijt en breedt / en seer sin- nelijck / de Mosques en Hummums (Tempels en Sweet-plaetsen) zijn seer aerdig beschijbert en beslaut met een gemaecte Turquois. De Buzzar is seer groot en gelijcks-hoekigh / voorszien met Zijde / Damasten, rijcke Deck-kleden / Satij- nen, en Goude-lacken tot verwonderens toe. In voegen geen gedeelte van de Persische Monarchy meer veranderingh / noch eenigh Volck meer heurlijck- heyt in sich heeft. De Caravans-Raw in dese Stadt is / indien niet een onnavolg- lijck / ten minsten een onvergelijckelijck Stuck in de Bouto-kunst / gaende al de Caravans-Raws van geheel Persia ver te hoven / alsoo dit sou machtygh zijn / om het Hof van den aldergrootsten Wozir van Asia te herbergen. Het is dooz Abbas ge- bout / tot gemak van de vermoepde Reysigers / daerse dooz niet in kommen her- bergen / op dat sy betrouwen inocht / noch enige liefde te hebben. Het geheele Ge- bouw is gegrondt op stader / ses voeten hoogh boven de aerde. Het oberige zijn Wzicken / dewelcke in de Son gedrooght zijn / gebarnist en beschijbert met alderhande aerdige Arabische vonden / in blaewt / roodt en wit / al met Olp- verwe / na de Persische wijse. Het Gebouw is recht vierkant / zijnde pder hoek twee hondert schreden van den ander / maechende alsoo acht hondert schreden in den onnueganch. In het midden van dit groote Gebouw is een groote Plaets / en op het midden van deselve een vierhante Tanck, of Water-bach / dooz een af- gelepte Pijp / mer helder schoon water gebult. Ronstom zijn seer schoone wel- riechende en groote Hoven / gebende in alles te kinnen de Heerlijckheyt van den Stichter.

Op lieten eyndelijck Calhan op den 23. van Oogstmaent / maechende Bizde- bode onse naeste rust-plaets / 18. Engelsche mijlen van daer gelegen. Van daer reden wy tot Narane, of Tane, daer den Koninck Darius, in het Jaer des Werelcs 3635. dooz de verradersche handt van den schelmschen Bessus, den trouwloosen Baetrien, vermoort wiert. De verblijf-plaets schijnt sels beschaeint te wesen ober een soo Goddeloosen stuck wercks / schijnende sich selven te verschapen / tus- schen twee hooge Bergen / vooz het ooge des Hemels / van welckers top wy de wijdt gestrechte Dalen koften onderheuen / dick bezaept met Wopen / en aer- digh

bijgh gestreept dooz kronckelende stroomen. De Kiepe van onsen naesten nachte
bracht 30. Engelsche mijlen tereinde / wanneer hy tot Reig quamen ; van daer
tot Natan hadden hy 21. mijlen / een Plaets naeuwelijcks onse aenmerckinge
maerdigh / ten waer de mijlen diese van Spahawn is gelegen / zijnde 9. Engelsche
of 3. Farlängs , makende alsoo van Cazbyn een getal van 260. Engelsche mijlen/
of daer omcent ; maer van Spahawn tot Babylon reekent men 144. mijlen / doch
hebbende een gemakelijcken weegh.

Babylon, gelegen in Caldæa, (of Keldan, gelijk het nu genaemt wort) heeft sijn
naem van die wonderlijke verwerringh van Calen / dewelcke Godt op den
Mensch sandt / om den onberzaeglijcken hooghmoedt van Nemroth te bzepe-
len; dewelcke meende een sulcken hoogen Toozen op te rechten / als sou mogen
machtigh sijn hem van een diergelijcken Sondt-bloedt / als den mensch 130.
jaren te bozen geleeden had / te bebjyden. 't Welck geschiedt is 1788. jaren na de
Scheppinge van Adam, en 2180. jaren dooz de geboorte van onsen Salighmaker.
Dit Gebouto wiert verhaest dooz vijf hondert dupsent Mannen / rijfende binnen
woertrigh jaren van de gront af op (welcke 9. Engelsche mijlen in het ronde had)
tot ontrent vijf dupsent treden in de hooghte: waer upt Ovidius den steusen-
stozm versiert heeft. Maer Godt / om dit uytsteekende en hoogmoedigh werck
te verhinderen / sandt hen de verschepden heydt der Calen toe / en verdeelde hen
in 70. hoopen / sendende een pder sijns weeghs met hun eygen Cael / dewelcke
70. Calen uytmaecten / upt de enige Hebreusche boort-gekomen.

Maer al-hoewel desen Toozen dooz soodanigen wonderlijcken beschickingh
Godts onbolmaecht bleef / (vogende Alexander, met een macht van hondert dups-
sent Man / het werck ten eynde te brengen / doch dooz eenige byemde boortballen
daer van afgeschickt) is ebenwel dese Stadt tot een wonderlijke grootte opge-
swollen. Nemroth heeft geleest den tijt van 56. jaren na de opbouwingh van Ba-
bel, gevende ten laetsten oock plaets aen de doot / en begraven zijnde / icht weet
niet waer ; sommige seggen op dese plaets / andere tot Persipolis. Sijn Babil-
gers sochten op alderhande wijse hun Boortfaten tot aertsche Goden te maecten;
want na dat Ninus verschepden Tempels had opgerecht / om daer sijns Groot-
vaders Beelt in te setten / trock hy menighte van Wolck tot hem / om dese Stadt
te helpen betoonen / dooz welckers arbeydt hy niet alleen dese Stadt seer ver-
grootte / maer bestondt oock de Werelt te Tyzanniseren / en Dwinglandp te ge-
hupcken / om daer dooz sijn Rijck te meerder upt te bzeppen ; waer ober hy oock
de eerste geacht wort / die eens anders gerechtighheydt heeft aengeslagen / om sijn
onbersadelijcke Staetsucht te voldoen. Maer gelijk hy de eerste Keyser des We-
relts genoemt wort / soo is oock niemandt soo ellendigh gestorven als hy / zijnde
dooz sijn eygen Wouto Semiramis in de Gevangenisse gestoten / daerse hem een
jammerlijke doot heeft doen sterben. Dese al te Maerlijcke Wouto begaf
sich moedighlijck aen de Helm-stock van het Rijck / stierende het selve dapper-
lijck dooz de golven van den Oceaen van dupsent ongemacken / tot dat sy / bzan-
dende in geyle lust / in de plaets van darteile onthelsingen / dooz haren Soon Ny-
nias, (die men meent dooz Amraphel of Mars gehouden te sijn) tot waerck van
sijns Vaders doot / hermoort wiert. Doch hy dooz dit onnatuerlijck stuck werck /
wiert ontsinnigh / en begaf sich in die dulle raserij tegens den Koninck Caucasus
(Japhets kleenen Neef) te Weldt / en overwon hem / alhoewel hy mede soo dooz
Abraham gehandelt wiert / te dier tijdt als hy sijnen Neef Lot verlost / gevangen
dooz Arioch, Tydal, en Chedor-Laomior. Dese Semiramis, om haer naem eeu-
wiggh te maken / heeft veel dappere Welt-slagen onderstaen / heerende ten meesten

Besteef-
dingh van
Babylon.

De bou-
wing van
haer Tooz-
zen

met de ver-
werringe
der Calen.

Sy wort
vergroet
van Ninus.

Doot van
Ninus.

Dappere
Ozloghe

Befcherem - Heer van Persia te zijn geweest/ geduerende de onder-jarighejdt van desen Koninck/ of soo veel diensken aen de Perilsche Kroon bemefen/ van dese doodelijcke **slagh** hebben konnen bebjiden. Maer ongetwijfelt sijn groote opgeblasenhejt/ sijn overbodige toezetthejt/ als Hartogh van Shyras, tot Ormus, en dooz geheel Arabia overgerecht/ hebben sijn onderganch van de rechtveerdige hand Gods verwoeden. Terwijl nu Mahomet-Ally de droebe kleederen van sijn misnoegen afschut/ en lwebende op het selve geluck/ sich dienen magh van de onderganch van desen grooten Ginstelingh.

Gebaente/
aert/ en
oerlijden
in
Abbas.

Wat Abbas aengaet/ desen was kint van Lichaem/ maer een Reus in loofhejt/ sijn aensien was waacker/ sijn oogen kleen en bjaendende/ sonder eenigh hant aen sijn ooghscheelen te hebben. Hy was laegh van doozhoof/ hebbende een verheben Balcken neus/ een scharpe kin/ en na de Persiaensche wijse haerdeloos/ doch seer dick/ langh en neerhangende van knebels. Hy is gebozen in het Jaer van Mahomet 938. hy is Koninck van Hery 50. Jaeren langh geweest/ kiefser van Persia 43. hy stierf in sijn ouderdom van 70. Jaeren/ in het Jaer onses Heeren 1628. tot Cazbyn. Sijn hart legh in Ally Mosched, sijn ander ingewant tot Cazbyn, en het oberige van sijn Lichaem tot Ardaveel, sommige seggen tot Coom.

Verder
recht.

Konink
tot Saway.

Hy lieten Cazbyn ten tien upzen in den avondt/ om daer dooz de groote hitte van de Son te ontgaen/ en quamen op sijn eerste berrijfing tot Perisophoon, een kleen Stebeken/ doch aengenaem dooz sijn soet verhoelend water/ 't welck ons wel te pas quam om onsen doost te lessen/ een Element 't welk beter te pas komt/ als het water in het heete Asia. Onse naeste rust-plaets was tot Manzeil, daer na tot Alaph, en vervolgens tot Begun, aensienlijck dooz een Koninklijcke Caravans Raw, overgerecht tot hofsen van Tamas, eertijds Koninck van Persia, en ten waeter doozsuech van het water/ (het welck alhier te brach en ongesont was) het sou beter en verder lof verbiend hebben/ zijnde in alle andere deelen met allen pijfwoerdigh. Den naesten nacht bevonden wy ons tot Saway, een Stadt te gelijck groot en vruchtbaer/ dat na mijn geloof het oude Messabatha of Artacana geweest is. De hooghte van den Pool is hier op 35. graden 7. minutat. Het magh met recht een Stadt genoemt worden/ zijnde gelegen op het rijzen van een Bergh/ beset met omtrent 1200. Huysen/ en verberfcht dooz een soete Rivier van Baronta afkomende/ van dewelcke dooz de arbejdt des Volcks/ de aerde beguaem boedt sel ontfanght/ tot doozt-reelingh van heur van aengename en noodige vruchten/ als Tarwe, Rijs, Garst, Vijgen, Granaet-appelen, Olijven en Honigh, seben dingen/ daer het Landt van belofsen om geprefen wiert/ Deuter. 8.8. Maer of dit 3p het overblijfsel van Vologocerta, gebout dooz den Persiaen Vologeles, sou ich niet weten te seggen. Dat ben ich secker/ dat ich geen plaets vermakelijcker gebonden heb/ ter doozsuech van het gesangh der Vogelen. Daer de Nachtegale (die men hier Bulbuls noemt) met heele twintigh tevens/ elck om het seerst sich lieten hooren.

Onse nacht-reyse was over veele Blacken/ in verschepte deelen dooz gheuerchte Reubelen rijfende/ en die in verschepte openingen verbercht/ toonende verschepten overblijfsels van de verwoefingen/ die dooz de doozgaende Doolzen/ soo hier soo daer gemaecht waren. Ongetwijfelt verschepten berovende ontmoetingen sijn hier geweest/ maer alversteest die van Lucullus met Methridates. dien geleerden Koninck van Pontus. Endelijck wy quamen binnen Coom, alwaer wy onse verbaende en vermoepde leden/ drie dagen langh verberfchten/ geduerende welken tijt wy niet minder hoften doen/ als pets upbinden.

Coom

Coom legt op de hooghte van 34. graden/ 40. minuten/ en is een boozname Plaets in Parthia, gelegen omtrent ten halver wegen tusschen dese twee Koninklijke Steden/ Cazbyn en Spahawn, in een wijde en zandige vlakte/ gebende aen alle kanten een gelijcken Horizon. Het wijckt booz geen andere Stadt in Persia, ten insichte van haer onthepdt/ en indien men de overblijffels/ en de Inwoonders gelooven magh/ sou het in boozige tijden met Babylon te vergelijken zijn. Op heeft haer naem menigmael verandert/ haer eerste/ booz soo veel als ick vanden kan/ is Gauna geweest/ daer na Arbacta van Arbaces, dewelke in het Jaer des Werelts 3146. de Assyrische Kroon van een scheurde/ na dat hy dat Schizichdier Sardanapalus gedempt had/ zijnde den 36. Opper-booght van Ninus af: Maer hy Diodorus en Ptolomeus moet sy Coama genoemd. Booz de rest/ ter oozsaech van de hooghte daer dese plaets op leyd/ sou ick dese Stadt eerder booz Hecatompylon houden/ als Spahawn, wiens oude naem Alpa is geweest/ en van de welcke sy noyt geheel heeft afgedwaelt. Het is een seer gesonde en vruchtbare Plaets/ booz geen harde winden gescht/ noch met veel mistige wolcken bekleedt/ noch oock al te seer booz de hitte der Sonne gequelt/ hebbende haer dagelijcsche moogen- en avond- winden tot haer merckelijcke verberschingh. Het heeft oock seer bequame hupfingen om de hitte van de Sonne te versachten/ beneffens overbloedt van Sommer- hupfens en belommerde plaetsen/ om beneffens het genot van lieffelijcke vruchten/ daer dese Stadt van overbloept/ oock het Hemels licht meer te sien als te behoelen. Daer- en- boven heeft het een soete aengename bloepende Stroom/ dewelke komt af dalen van het Coronaiensche, of Acocerauniaensche Geberghte/ die geen kleen behulp geeft tot het queecken van alderhande vruchten/ soo schoon en soo overbloedigh als een eenige plaets van Persia, gelijck hier het beste Witteboodt van geheel het Rijck gebacken woort/ alleenigh Gumbazello uptgesondert. Den Perlick heeft hier sijn alder schooneste wesen/ welchs blad so wel een Mans tongh en hart gelijck/ dat de Egyptische Priesters het selve hare Godinne Isis hebben toe-ge-eggent/ als een rechte be- teekenis van haer ongebruyde liefde en genegentheyt. Coom begrijpt in sich omtrent 2000. hupfen/ zijnde het meeste gedeelte meer als gemeen/ wel gebout/ wel gemaect/ en wel verciert. De straten sijn rupm/ de Buzzar schoon/ de Mosque vermaert/ doch aldermeest booz het Lichaem van de opt lieffelijcke Fatyma, Wyf van Mortis- Ally, en eenigh Erfgenaem van Mahomet, de Propheet van al de Moorsche Musulmannen. Den Tempel is rondt/ en van een Epirotische gebaente/ de Begræf- plaets daer sy in leyd/ is drie ellen hoogh van de aerde verheben/ en met een Pluwoelen kleedt bedeckt/ daer men geen opgaet langhs drie of vier trappen van supberen Silber.

Op de tijdt als den Tamberlaen, den overwinnden Tartar, (die binnen den tijt van acht jaren meerder gewonnen heeft als het Roomsche Rijk in acht hondert) wederom heerde/ beladen met roof/ en booztreffelijck Zegen- pzalende over het verslagen Turckische Rijck, namentlijck in het Jaer onses Heeren 1397. most dese plaets/ onder anderen/ mede de vrandende rasern van den woedenden Bozlogh upstaen/ niet ter oozsaech van eenigh bysonder oogh/ het welck den overwinnden Themir op haer had/ maer alleen ter oozsaech van een kleene belediging/ hem booz Hoharo Mirza (anders genaemt B'neder- Cawn) aengedaen/ het welck hem bepde sijn leven en Kroon koste/ en dese Plaets haer onderganc/ hoe- wel verselt met verscheppen andere Steden/ en ten waer geweest ter oozsaech van dit Graef van Fatyma, den eenen steen was hier niet op den ander gebleven/ en de aerde/ met zout bezapt/ sou eenwighlijck een soo swaeren verwoesting beureut hebbe.

Weshij-
bingh van
Coom,

haer oude
Verrijck-
heyt

aengena-
me en

vruchtbare
gelegen-
heyt.

Graf van
Fatyma.

behoefde
dise plaets
van't up-
terste ver-
derf.

De schij-
ningh van
Calhan.

haer
Grootte/
en booz-
name Ge-
bouden.

Heerlijck
geboude
Caravans-
Raw.

Oertrick
van Cal-
han.

Op reysden van Coom tot Zenzen; en van daer op Calhan, een brade Stadt/
36. Engelsche mijlen van Coom gelegen/ zijnde gelept dooz een gemakelijcke en
blache weg/ doch een wepnigh zandachtigh. Calhan (leggende op de hooghe
van 34. graden / minuten) is de tweede Plaets van Parthen, in alderhande slag
van verdiensten; Spahawn, haer Hoofst-stadt zijnde/ die daer 60. mijlen Noord-
waert van afgeleghen is / en Zuidwaert van Cazbyn 210. of daer omtrent.
Daer dese naem van daen komt / kosten mi de ongetletterde Calhanianen niet
wijs maken. De Stadt belangende/ het is een groote en seer aengename Plaets/
wel gelegen/ wel gebout / wel bewoont / dooz geen Bergh overschaduwet / dooz
geen Doelen of Moerassen ontfuyvert / dooz geen groote Stroom betwattert; (het
welcke de hitte vermeerderet/ voornamentlijck wanneer de Son in de kreeft is)
alleen het heeft veel te lijden van de Scorpioenen, een kleen maer schadelijck Ge-
diert/steekende sommige ter doot/ maer alle zijne een geheelen dagh rasend/
daer geen bequamer hulp-middel tegen is / als den Olp dewelcke van Scorpioe-
nen gemaect wort. En daer van daen komt de bloeck onder de Persianen: dat u
een Scorpioen van Calhan steeken moet. Maer het geen het alder-berwonder-
lijckste is/ sp quetsen geenens byemdelinck/ gelijckes ons/ terwijl wy daer waren/
verscheyden tegen den rugge op liepen / sonder ons ebenwel te beschadigen. Cal-
han is niet kleender als Jorck of Norwich, hebbende in sich ober de 4000. Hups-
gesimen. De Hupsen zijn hier wel gebout/ de Straten wijt en breedt/ en seer sin-
nelijck/ de Mosques en Hummums (Tempels en Sweet-plaetsen) zijn seer aerdig
beschijldert en beblawt met een gemaecte Turquois. De Buzzar is seer groot
en gelijcks-hoekigh/ boozsien met Zijde/ Damasten, rijcke Deck-kleeden/ Satij-
nen, en Goude-laechenen tot verwonderens toe. In boegen geen gedeelte van
de Persische Monarchy meer veranderingh / noch eenigh Volck meer heurlijck-
heyt in sich heeft. De Caravans-Raw in dese Stadt is/ indien niet een onnavolg-
lijck, ten minsten een onbergelijckelijck Struck in de Bouto-kunst / gaende al de
Caravans-Raws van geheel Persia her te boven/ alsoo dit sou machtygh zijn/ om het
Hof van den aldergrootsten Woest van Asia te herbergen. Het is dooz Abbas ge-
bout/ tot gemak van de vermoepde Reysigers/ daerse booz niet in kommen her-
bergen/ op dat sy betoquen mocht/ noch eenige liefde te hebben. Het geheele Ge-
bouw is gegrondt op Warmer / ses voeten hoogh boven de aerde. Het oberige
zijn Wicken / dewelcke in de Son gedwooght zijn/ gebarnist en beschijldert met
alderhande aerdtige Arabische borden / in blaew / roodt en wit / al met Olp-
vertwe/ na de Persische wijze. Het Gebouw is recht vierkant / zijnde pder hoek
twee hondert schjeden van den ander / maekende alsoo acht hondert schjeden in
den ommeganc. In het midden van dit groote Gebouw/ is een groote Plaets/
en op het midden van deselve een vierkante Tanck, of Water-bach/ dooz een af-
gelepte Pijp/ met helder schoon water gebult. Konstom zijn seer schoone wel-
riekende en groote Hoben/ gebende in alles te kennen de Heerlijckheyt van den
Stichtster.

Op lieten eyndelijck Calhan op den 23. van Oogstmaent / maekende Bizde-
bode onse naeste rust-plaets/ 18. Engelsche mijlen van daer gelegen. Van daer
reden wy tot Natane, of Tane, daer den Koninck Darius, in het Jaer des Werelts
3635. dooz de verraderse handt van den schelmischen Bessus, den trouwloosen
Bactrien, vermoort wiert. De verblijf-plaets schijnt selfs beschaemt te wesen
ober een soo Goddeloosen stuck wercks/ schijnende sich selven te verschuylen tus-
schen twee hooge Bergen/ booz het ooge des Hemels / van welckers top wy de
woest gestreckte Dalen kosten onderkennen / dick bezaept met Wozen / en aer-
digh

bijgh gestreept dooz kronkelende stroomen. De Stepse van onsen naesten nacht
bracht 30. Engelsche mijlen tē ende / wanneer wy tot Reig quamen ; van daer
tot Natan hadden wy 21. mijlen / een Plaets naeuwelijcks onse aenmerkinge
waerdigh / ten waer de mijlen diese van Spahawn is gelegen / zijnde 9. Engelsche
of 3. Farlangs , makende alsoo van Cazbyn een getal van 260. Engelsche mijlen/
of daer onrent ; maer van Spahawn tot Babylon reekent men 144. mijlen / doch
hebbende een gemakelijcken weegh.

Babylon, gelegen in Caldæa, (of Keldan, gelijk het nu genaemt wort) heeft sijn
naem van die wonderlijcke verwerringh van Calen / dewelcke Godt op den
Mensch zandt / om den onberzaeghlijcken hooghmoedt van Nemroth te bzepe-
len; dewelcke meende een sulcken hoogen Troon op te rechten / als sou mogen
maechtigh zijn hem van een diegelijcken Sondt-bloedt / als den mensch 130.
jaren te bozen geleeden had / te bezijden. 't Welck geschiedt is 1788. jaren na de
Scheppinge van Adam , en 2180. jaren dooz de geboorte van onsen Salighmaker.
Dit Gebouto wiert verhaest dooz vijf hondert duysent Mannen / rijfende binnen
woepnigh jaren van de gront af op (welcke 9. Engelsche mijlen in het ronde had)
tot onrent vijf duysent treden in de hooghte : waer wt Ovidius den Reusen-
stom versiert heeft. Maer Godt / om dit uytsteekende en hoogmoedigh werck
te verhinderen / sandt hen de verschepden hepdt der Calen toe / en verdeelde hen
in 70. hoopen / sendende een pber sijn weeghs met hun eppen Cael / dewelcke
70. Calen uytmaeckten / wt de enige Hebreusche boort-gehomen.

Maer al-hoewel desen Troon dooz soodanigen wonderlijcken beschickingh
Godts onbolmaecht bleef / (vogende Alexander, met een machte van hondert duys-
sent Man / het werck ten eynde te brengen / doch dooz eenige byemde boortballen
daer van afgeschickt) is ewenwel dese Stadt tot een wonderlijcke grootte opge-
swollen. Nemroth heeft geleest ten tijt van 56. jaren na de opbouwningh van Ba-
bel , geberde ten laesten oock plaets aen de doort / en begraven zijnde / ick weet
niet waer ; sommige seggen op dese plaets / andere tot Persipolis. Sijn Pabol-
gers sochten op alderhande wijse hun Boortfaten tot aertsche Goden te maecten ;
want na dat Ninus verschepden Tempels had opgerecht / om daer sijn Boort-
hadens Beelt in te setten / trock hy menighte van Volck tot hem / om dese Stadt
te helpen betwoonen / dooz welckers arbeidt hy niet alleen dese Stadt seer ver-
grootte / maer bestondt oock de Werelt te Opzammiseren / en Owinglandp te ge-
bruycken / om daer dooz sijn Rijck te meerder wt te bzeppen ; waer ober hy oock
de eerste geacht wort / die eens anders gerechtighhepdt heeft aengeslagen / om sijn
onbersadelijcke Staetsucht te volendoen. Maer gelijk hy de eerste Keyser des We-
relts genoemt wort / soo is oock niemandt soo ellendigh gestorven als hy / zijnde
dooz sijn eppen Vrouw Semiramis in de Gehangenis gestoten / daerse hem een
jammerlijcke doot heeft doen sterben. Dese al te Mamelijcke Vrouw begaf
sich moedighlijck aen de Helin-stock van het Rijck / stierende het selve dapper-
lijck dooz de golven van den Oceaen van duysent ongemaeken / tot dat sy / bran-
dende in geyle lust / in de plaets van dartele onthelsingen / dooz haren Soon Ny-
nias, (die men meent dooz Amraphel of Mars gehouden te zijn) tot waerck van
sijn Vaders doot / bermoozt wiert. Doch hy dooz dit onnatuerlijck stuck wercks/
wiert ontsinnigh / en begaf sich in die dulle raserij tegens den Koninck Caucasus
(Japhets kleene Neef) te Weldt / en overwon hem / alhoewel hy mede soo dooz
Abraham gehandelt wiert / te dier tijdt als hy sijnen Neef Lot verlosse / gebangen
dooz Arioch, Tydal, en Chedor-Laomior. Dese Semiramis, om haer naem ewe-
wijgh te maken / heeft veel dappere Welslagen onderstaen / heerende ten meesten

Beschick-
dingh van
Babylon.

De bouw-
ning van
haer Troon

met de bes-
werringe
der Calen.

Hy wort
vergroot
van Ninus.

Doot van
Ninus.

Dappere
Ozloges

baden
van Se-
miramis.

Heerlijke
Paleizen
door haer
gebouwt.

Babels
wonder-
lijke
Wallen.

Haer an-
dere ver-
grooringh
door Ne-
bucadne-
zar.

Dozt in-
genomen/
eerſt van
Cyrus,

daer na
van Alex-
ander de
Grootte.

Haer ver-
wonder-
lijke
grootte.

deel Oberhofmmerſche. Sp bracht verſchepden Koningen onder haer gewelt / en veel Landtſchappen / boude veel vermaerde Sloten / Steden / en Hoben / waer van de overblijfsels als noch in Meden zijn. Op willen haer beſlupten in Babel, daerſe twee onnaborgelijke Paleizen heeft gebouwt / het eene aen het Ooſt- en het ander aen het Weſt-eynde / zijnde het eene 30. en het ander 50. Furlongs groot / hebbende Wallen van een verſchickelijke hooghte / en byſondere konſt. Waer om het een en het ander te verbeteren / boude ſp noch een ander / in het hart van Babylon, het welcke ſp haren Cuſh, of Jupiter Belus, toe-eygende / hebbende de gedaente vierkant / en oer zijde duſſent ſchreden / makende te ſamen vier duſſent ſchreden upt. Het was omgeven met een dicken en getooznden Wal / daer men in ginck door vier kopere blinkende Doortten. In het midden was een ſtercke en aenſienlijke Tooren / boven de welcke ſich noch andere acht in de Lucht verheſten / den een boven den ander / uptſteekende her tot boven het middel-gedeelte van de Lucht: van waer / als in een geduerigh ſchoon weder / de Chaldeeſche Wijſen hun Hemelſche bewegingen op het alder-bequaemſte wiſſen waer te nemen / en (was het mooghtlych) hun rollende welluydentheyt te hoozen. Want zijnde boven de wolcken / namenſe hun hooghte vermaeck het ſupbere licht / en grootte der Sterren / beneffens al hun byſondere werckingen waer te nemen. Naer boven op den opperſten top / was noch een ander Toornen opperecht / verrijcht met drie gulde Beelden van Jupiter, Ops en Juno, daer by te verſtaen haer Schoonhader / haer Aan Ninus, en haer ſelven; blyvende aldaer dit Heerlijk Gebouw door menige Eeuwen in weſen / aen het welcke Jaerlijchs hondert duſſent Talenten aen Wierock Offer beſteedt wiert: tot dat Cyrus, in het Jaer des Werelts 3432. dit kozt begriip des Werelts in nam / en haer hooghtmoedicheyt tander bracht. Dese Koningin omringhde dese treſtige Stadt oock met een Wal / de welcke in die tijden door een van de wonderen des Werelts wiert gehouden. Den ommerinck van de ſelve was (na het ſchrijven van Solynus) 60. Engelsche mijlen; een wonderlijch begriip; doch de hooghte noch veel wonderlijcher / als oock de dichte / zijnde het eerſte twee hondert ellebogen / en de breedte 50. gebede alſoo plaats door 6. Wagens neben malhander te mogen rijden. Ninus en Semiramis hebben dit ſtuck Wercks wel hazelich begoft / maer den Koninck Nebucadnezar, en Nyrocris ſijn Koningin / (Dochter van Aliattes) hebben het ſelve merckelijch verheerlijcht. Waer oer by oock in een ſotte waen uptriep: Is dit niet dat Babel dat mijne handt gebouwt heeft? Waer door de hooghte Majesteit vertoozt / deſen hooghtmoedigen tot de gedaente van een Weſt verneberde. Cyrus (gelijck by gefeght hebben) maechte ſich ſelven daer Meester van / door een Weldd-ſlagh tot Borlippa, 17. Jaren na de gebanchenis van Iuda en Iſrael, te weegh gebracht door Nabuzaradan, ſijn Stede-houder / by hondert en 52. Jaren door de gebouzte van onſen Saligmaker; na welcken tijdt het ſelve menighmael ingenomen is geweest. Als Artaxerxes Longimanus Perſia beſtiepte / ginck de Propheet Eſdras vandaer / om den Tempel van Jeruſalem weder op te bouwen / zijnde daer in nagevolgt van Nehemias van Shuſhan. Den Segen-pzalenden Alexander veroverde dese geweldige Stadt in het Jaer des Werelts 3633. ter welcker tijdt (gelijck Ariſtoreles getuygt) het eene gedeelte van de Stadt / in geen drie dagen tijds / het overgaen van het andere te weten quam / het welch eensints ſoo ſeer te verwonderen is / indien anders Paulanias de waerheyt geſproken heeft / dat Babylon is: *Omnium quas Sol aspexit Urbium Maxima*; De aldergrootſte Stadt die de Son oyt beſchout heeft. Gelijck men oock leeft by Ieremias 51. Of. 31. Den eenen Bode ſal loopen om den ander te ontmoeten, om den Koninck van Baby-

lon

lon te kennen te geven, dat zijn Stadt veroverd is aen een eynde. Doch al dit verdurpsterde haer glants soo seer niet/ als dat Seleucus Nicanor een Stadt boude op het te samen loopen van den Tigris en den Euphraet, daer eerst Goch, en daer naer Alexandrien stont/ gebende deselve den naem/ na zijn eppen/ van Seleucia: waer henen hy ses hondert duysent Zielen uyt Babylon trock; doende alsoo dese Koningin des Werelts bloot en eenzaam staen/ tot bergelbingh van haer onberdzaeghlycke hooghmoedt en tyranp/ en tot verbullingh van de boozseggingsh gedaen door Jeremias, op het 50. Hoofst-stuck aen het 51. vers. Als Alexander de Grootte dese Stadt vermeersterde/ verrijchte hy sijne Koffers met twee hondert duysent Talenten aen Goudt; maer liet daer in bergelbingh zijn leven booz/ in het Jaer des Werelts 3647. en 337. jaren door de Mensch-wozdingh van onsen Salighmaker, in de ouderdom van 32. jaren/ hebbende de Werelt 12. jaren en 8. maanden met Oozlogen gequeelt.

Bagdat is uyt de verballen overblijffels van dit Babel opgebout/leggende op de hoogte van 36. graden 20. minuten/ Noorder breedte/en in een gebede van Mesopotamien. Het ontfanght den naem van Bagdat, of anders van Bag-Deh: het welk soo veel betekent als een Princelijcke Stadt; of van Bawt-dat, dat een Princelijcken Tuyn bedieft. Anderen willen het afstrecken van Bugiafer, den Babylonischen Kalyph; die twee Millioenen Goudts uyt geschooten heeft/ om dese Stadt weder op te bouwen/na datse door den Koninck Almericus verwoest was. Doch niet langh heeft sy dese welstandt mogen genieten/ alsoo Chyca, een Prins van Tartarien, sijnen Broeder Alako belaste deselve weder te verwoesten/ die maer al te wel sijns Broeders hebel heeft uytgeboert/ handelende den booz aldoe regerenden Kalyph Mustaef-Zem, met allen wyedelijck. Maer in het Jaer onses Heeren 762. den Kalyph Almanfor, hebbende mede-lijden over hare verwoesting/ begost het selve weder op te rechten/stichtende daer een Mosque in/en gebende het den naem van Medina-Islem, de Stadt des Vredes; of gelijck Ben-Calen oopdeelt/ Deer-Assala, de Kerck des Vredes. Baderhandt is sy weer meermals verwoest/en soo menighmael weder opgebout. Endelijck Ismael-Sophy heeftse Bajazeth ontweidicht;maer weder Solyman van Sha-Tahamas; Mahomet, Soon van Tahamas, winste weder van den Turck, en dat door een aerdtige vondt/ komende daer binnen in maniere van een Caravan van 3000. Kamelen; maer binnen zijnde/ op het gegeven woort/ raecht het verborzen geweer door den dagh/ en de lange kleevingh aen een kant/ en eyndelijck de Stadt in het geweld der Persianen. Tot het Jaer onses Heeren 1605. zijn dese daer Meester van geweest/ wanneer sy weder in handen van den Turck is geraecht. Maer Abbas het selve niet komende verdragen/ smijter den Turck wederom uyt/ als oock de Tartaren uyt Van in Armenia, houdende het selve langh onder hem; doch heden is er den Turck weder Heer en Meester af/ soo lang tot dat hy stercker vbandt vint. Komende tot de Stadt self/ dese is heden ten dage qualijck soo groot als Bristol, noch soo schoon. Den omganch magh omtrent drie Engelsche mijlen/ of een wepnigh meer zijn/ besluytende in sich omtrent 15000. Huysgesinnen. Sy is bewaert door den Tigris, anders genoemt Diglat en Dyguilah, dewelcke een wepnigh breeder is als den Teems, doch soo bequaem niet om te beharen. In de heele Stadt is niets/ het geen ysondere aenmerkingh verdient/ als alleen de Brugge/ de Mosque, en het Walles van den Sultan, het Coho huys, de Buzzar en de Hoben. De Brugge is die van Roaen in Normandyen gelijck/ hebbende een blacke gemactelijcke overganch ober 30. lange Boots/ met heetens te samen geslecht/ en weder te ontdoen als men wil. De Mosque is gebout aen de West-zyde/ zijnde groot/ rondt/ en

Bagdat, opgebout uyt de overblijffels van het oude Babylon,

haer breedte verwoestingen en herbouwingen/

haer grootte en vorderde gelyckghepde.

ſect aenſienlijck van witten Steen opgebout / dewelcke van Moſul (het oude Ninive) gebracht iſ. Des Sultans Huys ſtaet aen de groote Marcht / zijnde wijde uytgeſpreydt / maer laegh / hebbende by ſich eenigh Metalen Geſchut leggen / 't welck aldaer de Turcken alſdoe / tegen hun wil gelaten hadden. Hier by iſ oock een kleine Cappel, genaemt Panchally, gedenckwaerdigh / dooz de indzuchtingh van de bijſ bingeren in de baſſe Steen / dooz Mortis Ally. Het Coho huys iſ een Huys van goet geſelſchap / daer de Muſulmans des abonts gemeenlijck te ſamen komen / om een ſeekeren Dzanck te dzincken / die ſwart / dick / en bitter iſ / ge-
houthen van een ſeekter ſlagh van Beſien / te meer onder hen geacht / om datſe luſt verwecht / en ſwaermoebigheyt verdzijft / maer aldermeest / om dat men ſegt onder haer / dat Mahomet geen anderen Dzanck plagh te gebzupcken / als deſen / dewelcke eerſt dooz den Engel Gabriel gebonden en gehouthen ſou geweeſt zijn. Sy weten ſich oock in dat Coho huys met Aracc en Taback dapper dzoncken te maken. De Buzzar in Bagdar iſ recht vierkant en fraep aen te ſien. De Hoben zijn ſchoon en lieflijck. Maer al deſe dingen te ſamen gebracht / vermagh deſe Stadt geen meerder ſterchte / macht / noch ſchoonheyt dooz te ſtellen / als verſchepden andere nieuwe Steden daer omtrent. Twaelſf mijlen verder ſiet men een groote woeften Bergh / by de ſommige gehouden dooz den Coozen van Nemroth; men kan 'er het ſijmigh geſteente / en den ſaalk upt graben. Doch ick ſoude het eerder achten de overblijffels van dien geweligen Tempel / dooz Semi-ramis opgerecht / ter eeren van den Bel, of Iupiter Belus, Gzoot-vader van Ninus. Dat iſ 'er van / dat het verwonderlijck iſ niet alleen de dingen / maer oock hun naem te kommen vergaen. Om het oude Shuſhan te ſien / ſal den beſteden arbejdt noch vergeefs noch upt den wegh zijn.

Beſchrij-
vingh van
Shuſhan.

Heden-
daeghsche
Naem en
vozdere
gelegent-
heden.

Deſe Stadt Shuſhan iſ alleſints vermaert / als zijnde geweeſt een van de drie Koninklijcke Daleſen / Babylon, Shuſhan, en Ecbatan, daer de Mediſche Woſten ſoo grooten moedt op bzoegen. Deſe Stadt iſ gebout dooz Darius, den Zoon van Hiſtaſpis, in het Jaer des Werelts 3444. gelijck Plinius getuyghjt. Van deſe Plaets wozt geſproken in het 1. Hooft-ſtuck van het Boeck Heſter, daer gehandelt wozt van de koſtelijcke Maeltijt des Konincks Ahaſuerus. Om niet lang met de Schrijvers omtrent de oorzpionch van den naem te twiſten / ſullen wy alleen ſeggen / dat ſy hedendaeghs Valdac genoemt wozt / niet ver van de Perſiſche Golph gelegen / bewatert dooz de Chozes, of Choaspes, ontſtaende upt het Iazooniaenſche Geberghte / makende veel aengename en aerbige ſwieren / tot datſe ſich ſelven niet ver van Balſorac in de bzacke Perſiſche Boeſem ſtozt / daer ſich oock den Euphrates, doozthomende / als ſommige willen / van den Berg Libanus, beneffens den Tigris, van den Pariedrus af vallende / ſich ſelven met de zoute Waten vermengen. Een Rivier ſoo geacht by de Perſiſche Keyſers / dat ge' water / als upt de Choaspes, geen Zvoodt / als van Alſos in Phrygia, geen Wijn / als de Chalyboniaenſche, dewelcke in Syria valt / geen Zout / als dat van Memphis in Egypten, hun Conge ſmaeckelijck was. Shuſhan plagh in den ommeringh 120. Steden, of Furlongs te hebben / gelijck als Strabo getuyghjt. Maer Policletus ſtelt 200. makende over de 20. Engeliſche mijlen. De Wal daer om leggende was vierhoekig / zijnde in Huſen / Wallen / Tempels en ſoo voozt / Babylon gelijck. Au heeft het een ſchijn van Moſul, of Ninive, zijnde niet anders als een verballen hoop; doch het had noch eenigh cieraedt van ſchoonheyt / ten tijden als Moſes, toegenamt Aſkar, Bloet-
verwant van Omar, in het Jaer des Heeren 641. deſe Plaets verwoeſte.

Maer om onſe Landt-repſe ten eynde te bzingen / moet ick noodtſakelijck een weynigh van mijn ſelven ſpreken. Na de doot van eenige bzabe Edel-lieden van
ons

ons Gefelschap/ wiert het oock mijn beurt/ niet te sterben/ maer wel tot op den
oever van mijn Graf te komen. Het zo dat ich enige sware houde op den Berg
Taurus had bergaert/ of dat ich te graegh na de lichlijke Bruchten was geweest/
of dat de veranderingh der Geesten/ oock dese veranderingh in my wrocht/ al-
toos ich wiert met een geweldige roode Loop besocht/ dewelcke my soo geweldig
aengquam/ dat ich binnen den tijdt van 12. dagen over de dupsent bloedige Stoe-
gangen had/ en booz 40. dagen langh/ soo jammerlijck wiert aengetast/ dat ich
wel verklaren derf dat ropt Schepsel soo swach kost wesen sonder te sterben.
Wp ontbrach de onderstandt van des Konincks beste Mederijn-meesters niet/
maer wel het goet gebolgh van hun kunst. Ich nam al in watse my boozsche-
ven/ gedrooghde Rijs, Pillen van Granaten, Conserf van Berberes, en Sleen, en
dupsent dingen meer/ tot groote quellingh van mijn Lichaem en Beurs/ soo dat
het swaerlijck te oordeelen was wat snelder boozgank hadde/ mijn kracht of mijn
Goudt. Maer het swaerste van allen was/ dat ich in dese upterste ellenden ge-
dwongen was/ 300. Engelsche mijlen weeghs te reysen/ gelijk als hangende op
een Kameel. Morod, dien grooten Aesculapius, siende dat ich liever wilde sterben/
als van meer gelt scheyden/ (want als het selve wech was/ sagh ich wepnigh
middel meer te krijgen/ de kooplieden sienden my niet/ en ich had noch over de
16000. Engelsche mijlen reysens/ eer ich te hups was) stelde mijn doot niet
langer upt als booz 5. dagen. Maer den oppersten Genees-meester had het an-
ders met my booz/ en om sijn groote kracht te toonen/ werckte binnen 24. upzen
tot mijn gesontheyt/ en dat op een bzeemde wijse. Ich had een Armeniæen, ge-
noemt Magar, en een Hecate upt Tartariën, die op my pasten/ dewelcke ich dage-
lijcks acht stupers daer booz gaf. Dese oude Tooveres stelde veel Wpbe-
lerpen in het werck (seer tegen mijn wil) om my te genesen/ maer siende dat het al te der-
geefs was/ veranderde van raedt/ en 't zo om het seggen van Merod goet te ma-
ken/ of haer gedeelte van mijn Linnen en andere dingen te krijgen/ daer ich ta-
melijck wel van boozsien was) geeft my (wetende dat my den Wijn scherpelijck
verboden was) in een uptersten dozt/ dewelcke my bevingh/ een geheel Glas vol
onde/ stercke en schadelijcke Wijn/ dewelcke ich sonder achterdocht en omsien in
dranch/ denckende alles al eben goet/ dat my maer den dozt kost lessen. Maer
(niet anders dan of het soo veel Opium was geweest) soo haest had ich het naeu-
welijcks in/ of het vande gelijk als al mijn levende Geesten van my/ stellende
my booz den tijdt van 24. upzen in een geheel doodelijcke gestaltenis; en sou (ten
waer een van mijne Vrienden daer had tegen geweest) levendigh begraven zijn
gevozen. Maer/ dooz de genade Godts/ desen doodelijcken Dranch was ooz-
saech van mijn behoudenis; want naer dat ich overbloediglijck gebzaecht had/
viel ich in een diepen slaep/ het welcke ich in een Maent te boozen niet had kon-
nen doen: in boegen ich dooz die sachte rust/ en ongetwijfelt de stoppenden aerdt
van dien Wijn/ dagh booz dagh beter wiert. Maer terwijl ich in dese ellendigen
doodelijcken staet was geweest/ had de oude Tooveresse mijn Kisten geopent/ en
(latende den anderen Dienaer mijn doot betweenen) sich met al mijn Linnen/ en
eenigh Belt wech gepackt/ sonder dat ich haer wilde verbolgen; want sonder
twijfel het had haer het leven gekost. Alsoo wiert ich gelijk als van den dooden
opgemaakt/ en upt het Graf getrocken.

Den
Schijver
valt in een
doodelijcke
sichte.

Een Tar-
tarisch
Wijf
tracht
hem van
kamt te
helpen/

dooz te
vergeeft.

Wooz toe-
der gesont.

Eenige Aenmerckingen aengaende het Rijk van Perſia.

Welthi-
bing van't
Rijk van
Perſia ſit't
Generael.

De ver-
ſcheyden
Land-
ſchappen
waer upt
het ſelve
beſtaet.

De groot-
te en bo-
dere gele-
gentheyt
van't ſel-
ve Rijk.

Inkom-
ſten des
Konings.

Gierigen
aerd van
Abbas.

Dit Rijk wierdt in de dagen van Nemroth, Chuſa genoemt / van Chus, den **Zoon van Cham**. Op de tijden van Chedor-Laamor (dewelcke geleert heeft in de tijden van Abraham) wierdt het Elam geſeten / van Elam, den **Sone van Seni**, den **Sone van Noach**. Den naeſten naem / daer het in verandert is / is Perſia, het op van Perſeus, **Zoon van Jupiter**, op Danae, **Dochter van Acrifius**, gewonen. Maer de Griecken, met deſe benaming niet vergenoeght / hebben het Pan-chaya, en Cephoea geſeten / in gedachtenis van hun **Landts-man Cephæus**, (na derhandt **Konink van een gedeelte van Ethiopia**) **Broeder van Cadmus**, en he-
de **Sonen van Agenor**. Welcken Cephæus de **Vader van Andromeda** geweest is. Sommige hebben het oock den naem van Gog en Magog gegeven / als oock Ma-guſæa, maer dit ſal van de benamingh genoegh zijn. De Landen daer onder be-
hoozende / zijn Perſia, Parthia, Media, Hyrcania, Baëria, Sogdiana, Evergeta, Aria, Drangiana, Margiana, Paropamiſa, Carmania, Gedroſia, Suſiana, Arabia, Caldæa, Meſopotamia, Armenia, Iberia, en Mengrellia; **Twintigh eertijcs Edele Konink-
rijcken** / maer heden ten dage al onder den ſwap van den Scepter van Perſia. Hun
namen zijn tegenwoordigh albus: Parſe, Arac, Shervan, Mozendram, Sableſtan, Maurenahar, Sirgian, Hery, Sigiltan, Strigias, Kaliltan, Carmawn, Lariſtan, Chuſi-
ſtan, Iaziry, Keldhan of Ajaman, Darbeq, Arminy, Carkah, en Vaſpracan. Het ge-
heele Rijk ſtreckt ſich **Ooſt / Weſt / Zuyd / en Noord** / naer India, Arabia, de Ca-
ſpiſche, en Perſiaenſche Zeeen. Van Candahor tot Babylon, **Ooſt en Weſt** / heeft het
440. Farſangs, of **Nederlandtſche mijlen** / gemeenlijck 70. dagen reysens. En van
Giulphal (of Ielphy op Van in Georgia) tot aen de Cape Guader, **Noord en Zuyd** /
heeft het 496. Farſangs, een reys van 80. dagen. Waer upt men kan aſineren dat
het niet minder als 3333. in het ronde heeft. Het **Noord** en het **Ooſter** gedeelte
is ten meefſtendeel **bzuchtbaer in Gras / Noorn / en Fruyt** : Het **Zuyder** en het
Weſter gedeelte / beſhalben daer loopende **Ribierkens** zijn / behindt men meefſt
zandigh / **berghachtigh / onbzuchtbaer / en wepnigh bewoont** / makende de gewel-
dige herte de aerde **boz en bzooch** ; en om dat de ſelve grond ſoo wepnigh dan-
pen van ſich geeft / ontfanght deſelve oock weder wepnigh regens in vergeldinge;
doch in de plaets van het ſelve / ſegent men **Godt met veel danbos**. Doch hoe
jammerlijck het ſelve **Geweſt** magh ſchijnen **boz** anderen te zijn / ſoo heeft eben-
wel den **Konink van Perſia** jaerlijcks daer een ſeer rijken **Oogſt** van / **volgende**
ſijne **Koſſeren** jaerlijcks met over de 350000. Tomans, makende 1190000. Pon-
den ſteerlings, of omtrent tienmael ſoo veel **Guldens** ; **Inde** waerheyt een groo-
te **Inkomſt** / te meer te verwonderen / dewijl de ſelve **boozthout** van ongeboerck-
te **Zyde / Pachten / en Carroen**, achtende geen wegh te oneerlijck / wanneerſe hem
maer **Belt** kan opbrengen / latende niemandt als met bereeringen **boz** hem ko-
men. En indien men al de **Koningen ter Werelt** by een **bzachten / ſou** ebenwel
niemandt by **Abbas** te **bergelijcken** zijn / ſoo loos was deſen in rapen en ſchrapen.
Op **koſt** ſeer aerdigh de een of de andere **Stadt** upmelcken / wetende deſelve
aerdighlijck te beſoeken / nu om een grooten **Elephant** te ſien / dan om dit dan om
dat / **keerende** altoos met rijke **Gefchencken** weder. 90. **Vermerde Steden** ſtaen
onder ſijn gebiedt / maer de **Dorpen** zijn over de 40000. daer van niet een by is
van de inſjalende **Klaeuten** van deſen **Gierigaert**. Want al is 'et datſe niet an-
ders doen als **Gout-smits** werck maken / of **diergelijke** / by **verpſt** hem veel won-
ders van hun **konſt** verſtaen te hebben / en te **komen** onderſoeken / of het **gerucht**
niet gelogen heeft. Op nemen ſijn beleeftheyt aen / en binden ſich altoos **genoot-
ſaecht** /

faecht/ hem een fluch Werchs van hun handt te bereeren / of een Elephant , Kamel of Dromedarij van fijn Goudt/ sommigen een Pegasus, een Roelbat/ Babel, of de een of de andere Stadt uitgebeeldt. Inboeghen ick my eensints ver-
waondere over al het Goudt en Silber-werck / het welck ick in dit Hof gebon-
den hebbe/ het welck men gemeenlijck dooz den dagh haelt/ wanneer men den een
of den anderen Gefant onthalen fal. Een Dozt van geheel Asia wasfoo erba-
 ren en konftigh in fijn Doziogen / als desen Abbas. Dooz de rest een Koopman in
 fijn hart ; hebbende duysenden van Faftoors, die hy dooz al de Gewesten des We-
 relts fende/ yder met fijn vertroude gedeelten van Gelt / Zijde/ of Kleeden/ om
 Gelt daer van te maken/ en Gelt met Geldt te winnen. Eenige van dese heeren
 weder binnen de tijdt van drie/ sommige van vijf/ sommige van ses/ maer nie-
 mandt toeft ober de feben Jaren/ om hun reckeruwingh te doen / tot groot dooz-
 deel van den Koninck. Indien het met den handel niet te wel geflaeght is / of
 datse/ in de plaets van groote winst/ verlies gedaen hebben/ was het hen alsoo fa-
 ligh gehangen te zijn / soo ongeloofigh en oploopende is hy. Maer waerneer se
 komen/ geladen met winst en groot doozdeel/ tot genoegen van den Koninck / be-
 wijst hy hen groote danchbaerheyt/ of met een Woutu upt fijnen Haram, een
 Paert/ een Swaert / of een fchoonen Tulpand. Maer na dat dese een wepnigh
 geruft hebben / pacht hy den weder ten Lande upt / met herfeckeruwingh van fijn
 goede genegentheyt/ en dat se na dese repse sullen ontmoeten de Haben van haer
 langh gewenschte en aengename rust/ (maer seiden bindense die als in hun doodt)
 van groote gunsten soo aen haer als aen de Jaren te besteden. Maer ten eynde
 van de saech/ vinden het Byzreck-woort te waerachtigh :

Sijn
 groote
 kaophan-
 del/ en hoe
 van hem
 gepleeght.

Pollicitis dives, quilibet esse potest.

Dat is :

Men kan een yder met beloften rijk maken.

Wonders van Induſtan, Tartarien, en Arabien, komender oock jaerlijchs me-
 nigen van Caravanen na Perſia, doozſien met alderhande koſtelijche Waren/ van
 Ghineſche aerdtigheden/ Sartijnen, Zijde/ Geſteenten/ rijcke en koſtelijche Tul-
 banden, en diergelijche dingen meer ; daer hy ter ſtont kenniſſe van heeft/ en geeft
 alſoo in gebolge laſt / dat niemant niet de ſelve in eeniger manieren ſal hebben te
 handelen / dazigende haer daer mede tot fijn eegen prijs. Of anderſints weet hy
 haer op het inkommen van fijn Rijk niet een valſche alarm te ontmoeten ; doen-
 de doozgeven/ dat de hogdere wegh lang en gevaerlijch is/ of dat het Land ; dooz
 dees of gene ongelegenheyt/ onmachtigh is haer te onderhouden ; dooz welcke
 middelen hy de handelaers in de meeste onſeckerheyt ter Werelt hzenght / die
 verhalven/ liever als wederom te keeren / nemen dooz hun Waren datse krijgen
 konnen/ ſomwijlen gelt/ ſomwijlen andere Waren/ die den Koninck beſt miſſchen
 kan. Oock hebbende Munt of Bullion, (om te beletten dat het ſelve in andere
 Geweſten fou gaen) ſmelt hy het ſelve / en maechter groote ſtucken Werchs af/
 die ſlecht van Werck en hoogh van Stoffe zijn/ om te minder verdoert te konnen
 woorden. Behalven dat/ maecht hy ſich ſelven (volgens de Wet van Perſia) Erf-
 genaem van al de gene die ſterben/ waer ober hy de kinderen menighmael of hier
 of daer toe aenwent/ of tot Oorlogh of diergelijche / ſlaende hy terwijlen de mid-
 delen aen/ ſonder datter permandt kan gebonden worden / die hem daer in derſt
 tegen ſpreken. Oock heeft hy Jaerlijchſche Geſchenken van alle Lieden van
 aenſien. Een Jaer of twee te hopen als wy in Perſia quamen / ſandt hem den
 Hartogh van Shyrax hier hondert vijf-en-tſestig duysent Guldens gemunt Gelt/

Maecht
 ſich erf-
 genaem
 der Over-
 ledenen.

49. Kroesen van fijn Goudt / 72. van het fijnste gefupberde Silber / en soo veel van alderhande fragigheden van alderhande flagh. En dit alles geladen op 300. Kameelen, in der waerhejdt een fchoone bereeringe / en machtighe om de fwaertmoedighejt van Abbas te verlichten. Doch dit alles fou konnen geleiden en verdzagen worden / indien anders de gerechtighhejdt plaets in dit Rijk hadde; maer in tegendeel is het alles vol van geweld / overlajt en ongerechtighhejdt. Weden ten dage hebben ſp wepnigh gefchreven Wetten / houdende ſich aen de Wetten der Natueren / booz ſoo veel ſen magh goet duncken. Hun Rechts-dagen zijn wepnigh / gelijk oock hun Pleet-bezorgers zijn. De Wet der Vergeldinge heeft onder hen groote plaets / en gemeenlijck hoe groot dat oock de klachten zijn / het Sloert effent het gefchil / en dat eer dat de Sonne onder gegaen is.

De Falte
en jede der
Perſianen.

De Perſianen zijn gemeenlijck dick-lijbigh / ſterck / recht op hun leden / en frag in het aenſien. De Sonne geeft hen een Glijf-vertoe / de Wijn maecht hen geneuchlijck / en den Opium Vrouwachtigh. De Vrouwen ſchilderen / en de Maanen moepen haer met de Wapenen / en elck van hen bemint de Dichterp. De Konink is hunnen Jupiter op der Herden / hebbende de Onderdanen het geluck alleenigh fijn Slaven te zijn.

Hun Sha-
hes of Tul-
banden,

Geen deel van hun Lichaem magh met Hay bekleet zijn / als alleen de opperſte Lip / het welcke aldaer ſeer langh en dick groept / en nederwaerts gewent wozt. Den Olie Dowae, maer tot dziemael toe op eenige plaets geftreken / neemt alle hazzachtighejt wech / ſonder dat het ſelbe immermeer weder komt te groept. De gemeene flagh van Menſchen behouden een Lock hays op den top van hun hooft / op dat Mahomet hen daer by onderkent van alle andere volckeren / om daer booz te lichter en gemakkelijcker in het Paradijs te geraecken. Hun Gogen zijn ſwaert / hun Boozhooft den hoogh / hun Penſen gemeenlijck Walſachtigh. Om hun hooften windt ſp groote rollen van Callico. van Gout en Zijde / hooger en ſchoon-der / en niet ſoo mottigh als de Turbants van de Turcken zijn / ſp noemen het ſelbe met den naem van Shaſhes. In boozgaende tijden / liet menſe (booznammentlijck de ſulcke die de koningen droegen) Cydarims, of Tyaræ, hebbende een kleen opdekken van goude Frange achter af hangen / gelijk hen de Arabiers geleert hebben / als dienſtigh om eens pders hoedanighejdt te onderſchejden. Den Konink draept de achterſte zijde van fijn Shaſh na vozen toe / 't welck al het onderſchejdt is / dat ſp daer in heeft met de anderen. Op Hooge en Feest-dagen heb ich geſien datſe hun Tulpanden omcingelden en verſierden met groote Peerle-fnoeren / met Keetens van Rubijnen, Turquoilen, en andere edel Gefteenten. De Aſiatieche Volckeren dragen geen Beffen noch Kragen / zijnde de ſelbe een Aleedingh van Wrede / dewelcke aldaer niet herberghet. Hun andere Aleedingh is gemeenlijck van Callico, beſteeken met Zijde / en gebult met Carroen; de boozname hebben ſe van Zijde / ſommige van Saccijn, andere wel van Goudt en Silber Camelot, of van Goudt Laechen / aerdtigh gebeelt / gelijckſe groot vermaeck ſcheppen in verſchejdenhejdt van Werck en Vertwen / als zijnde klare teekenen (foofe ſeggen) van de vzeughde des Paradijs. Het Swarte is onder hen niet gewilt / als zijnde een teekenen van droefhejdt / rouw en ongeluck / ja een waere afbeelwingh van de Hel en Verdoemenis. Hun Vrouwen zijn nauw en langh (om daer in te verſcheelen van hun Wanden de Turcken, die deſelbe wijdt en kort dzagen) met de boozt van hun Roelen / tot na de haeffen toe / rondt wpt ſtaande. Hun Ledenen dzagene omgozt met Gorbels van Zijde en Gout / hebbende de lenghte meer als van acht Ellen / met de welcke / gelijk als met de Shaſhes, ſp wpt de hoſtelijckhejdt vertoonen / de hoedanighejdt van de Perſonen dieſe dzagen. De Hartogen

en andere
kleedinge
bekleeden.

De

hebbense doozhoeden met Gout/ de Kooplieden en Coselbafhes met Silber/ Zijde of Wol/ maer lieden van minder slagb dragen ober hun naechte hupt Hemdbden van Cartoon, zijnde maer halve Hemdbden in lenghte. Hun Doozhoeden zijn/ gelijk de Yrische Troezen, als Krouffens te samen genaemt / de Krouffens komen niet in de Schoenen/ maer laten thoe dupmbreidt naecht bleesch. Hun Schoenen zijn van goet Leder gemaecht/ en seer wel te samen genaemt / sonder banden of ooren/ en dat van alderhande vertoen die men bedencken kan; se zijn gemeenlijck aen de Teen scherp toegaende/ en met de punten opwaerts gekieert; de Hielen zijn hoogh en smal/ en onder met Wier gezoort/ of met Nagels beslagen/ 't welck se niet soo seer doen om hun gemack (alsoose selden groote toegen te doet gaen) als wel om hen daer dooz te gewennen tot een langhsamen aensienlijcken treet. Een gebuyck by hun Dooz-baderen gepleeght / en tot noch toe geduerigh by hen onderhouden; oock om hunnen Dooz-ganger Mahomet daer in na te volgen/ wiens Teercken was een wassende Maen, (gelijcke de gedaente van dese hunne Hoef-pfers mede is) met het woort Cresco, ich groeue: Of wel om de Cyales, of Athenienseren, of Romeynen na te bootsen/ die soodanige Wasseners op hun Schoenen dragen/ als een Teercken van Eer. Doozgaens de Persiaenen (hoornamentlijck de sulcke de welcke deel repfen) dragen kostelijcke Roeken van Laecken (sonder Woutwen) behoert met Sabels, Doffchen- Mulwormaus, of Schagen-bellen; gelijckse oock seif in de aldermeeste hitte kommen verdragen hoze wijde Krouffens van Engels Laken/ welckers Hielen met Leder bedecht zijn/ die haer oock somwijlen dienen dooz Laersen om mede te rijden. Echter hun ontheken geen Laersen/ die wijt/wel genaemt/ doch qualijck gesneden/ evenwel bequaem om nattigheyt te weeten zijn. Handtschoenen zijn by hen niet gemaecht/ noch oock goude Ringen/ maer van Silber hebben se in groote menighe: niet dat het Goud by hen van minder waerden is/ (gelijckse het selve in andere dingen meest gebuycken) maer om dat die van Mahomet van Silber waeren/ die se Osman als een Legaet had gemaecht/ en met veel Heplige krachten doozsien waeren. Wierse Ringen gebuyckt niemandt/ ten waer de Slaben/ en Lieden van de aldergeringste slagb/ gelijckse dit Metael achten als een upberstsel van slaverny. Se vertoen hun handen met een roode of taenachtige vertoe/ die hen te gelijck de Leber verhoelt/ en (gelijckse seggen) in den Doozlogh oberwinnende maecht. Hun Nagelen zijn van verschepten vertoen/ wit en Vermillioen, en waerom/ kan ich niet seggen/ ten waer in nabolgingh van den Koninck Cyrus, die tot een upbeeldingh van Eer/ syn zelden hun Nagelen en Aengesichten met Vermillioen deed vertoen/ soo om hen te onderschepten van de gemeene Maen/ als om (gelijck eerstijds de Britannen) soo veel te breeflijcker dooz hun Wanden te schijnen. Hun Ringen zijn somwijlen beset met Agathen en Arabilche Letters/ die of eenige Sprucke upt den Alcoran, of hun naem/ of pers diergelijcken be-teekenen. Niet een van dussent Doozloghs-lieden/ weet het gebuyck of nuttigheyt der Wieden; alleen de Mullays, en de Geestelijcken houden die konst dooz sich selven/ die warneerse schijpben/ op hun knien leggen/ 't se om dat hen sulcks gemackelijcker balt / of dat se dooz Hepligh achten het geen se in sulcker boegen op het Papier brengen. Oock gebuycken se geen Banse-pennen/ maer wel groote dicke Riiden/ om daer mede de Ouden na te volgen. Hun Papier is van verschepten vertoen/wel geparst/ en te seltamer/ om dat het van geen outoe Lappen/ maer Cartoen gemaecht is/ berepffende deel arbeits om tot effenheyt gebuyckt te worden.

Mahomet
Delt-sep-
ken.

Persiaen-
sche
Kroon-
lieden om
groeffen
in de Lee-
teren.

Hun
schryf-
gereet
schap.

Se gaen deel selden sonder hun Swaert/ of Shamsheers, die mede de gedaente heb-

Hun dage-
lijchs Ge-
niet.

Hun om-
gemeene
barbige-
heit in't
Boogh-
ſchieten.

Geſtalte/
Werdt en
Leben der
Perſiaen-
ſche Wou-
wen.

Alte
Woutmen
in aenſien
onder de
Perſianen.

Hun
gacht in
zieraden
en klee-
dinge.

hebben van een halbe Maen/ gemaecht van ſeer ſubbere ſtoffe/ kledt en ſcherpet
als een Scheermes/ gelijkſe deſelbe niet achten/ ten waer ſp daer in eenen ſlagh
een Alinego mede konnen in twee houten ; de Mandt-baſels zijn ſonder be-
ſchermingh/ gemaecht of van Goudt/ of Stael/ of Wout ; de Scheeden zijn
wel gemaecht van Kameels Huden/ op Heilige dagen met Pluvel/ en dat met
Gout geborduert/ bedekt/ daer de ſonnige deel koſtelijche Steenen op hebben.
Seer ſelden rijdenſe upt/ ſonder hun Boogh en Wijlen/ zijnde hun Pijl-kochers
aerdighlijch betwocht en beſieden. De Boogh is kort/ en een Doet-boogh niet
ongelijck/ en alhoewel men den ſelven deel minder fou achten als een Roer/ even-
wel heeft de onderbindingh geleert/ datſe met den ſelven / gelijk eertijds de En-
geliſchen in Vrankrijk) deel treſſelijche oerwinningen derkegen hebben/ ge-
lijck als tegen Craſſus, waermeer hyder het leven ſp in ſchoot/ Valerianus, en an-
deren meer. Heden ten dage zijne wegens hun Beſchut woepnigh geacht onder
hen / die niet in een vollen loop een Orange Appel, (in de Loophaan een
een koozt gehangen) in twee ſchieten / en ſelf het trecken doozp zijnde / met een
andere Boogh / dieſe al gereedts gespannen hebben / het overige aſſichten / hee-
rende den Schutter ſich ſelven met een aerdige geſchietheyt in den Sabel om.

De Woutwen (in deſe deelen naetwelijcks ſichtbaer) fou men dies ſich-
telijck mogen doozp gaen / derhalven wil ich maer alleen deſelbe als ter loopp
alleen aenſien / om niet te ſegghen aenroeren. Hun geſtaltens is gemeen-
lijck kort/ maer recht en ſraep/ meer vollijgh als mager. Wijn en Mulick ver-
heugt hen wonderlijck ſeer ; hun oploopenheyt is tuynen gebaer / daer de Sal
niet opgetoetſt koozt. Hun verhe is bleek/ bloed-rijck gemaecht dooz Blanc-
ketten. Hun hant is aerdigh ſwart/ en gemeenlijck gekroet. Sp zijn doozgaens
hoogh van Dooz-hoof/ ſuuper van Del/ tinteende ſwart van Oogen/ hoogh van
Deus/ wijdt van Mondt/ dick van Lippen/ rondt van Kiecken/ bet en geſchil-
dert. Eerlijche Woutwen hebben de verheyt upt te gaen om ſich te vermaechen/
of hun nootwendigheden te koopen/ doch verben niemant op den woegh aenſpe-
ken/ noch hun aengeſicht onderſeken. Waermeer ſp het Leger volgen / of op een
Reys zijn / ſittende twee en twee op Kameelen, in houte koepen / dieſe Cajuaes
noemen/ met de beenen kruſswegs oer malhander / bedekt met kileeden/ om
van niemant geſien te worden. Hun Verwaerders zijn een deel magere Gefnebe-
nen/ die ſoo na-berend van hun zijn/ dat perant in gebaer van ſijn leven is / die
dooz hen niet upt den woegh gaet/ of ſich ſelven op de grontt werpt/ deckende ſich
ſelven het hooft / als niet derbende ſulche Heplighdommen aenſien. Wie van de
lichte Patie zijn meer ſichtbaer / en gemeten meer verheyt / zijnde oock in de
ſlechſte achtinge niet ; want het is hier alte grooten waerdighheyt dooz een pter
om toe te geraken. Deſe derhalven/ die de verſchijde hoedanigheden hebben/
koozen daer endelijck in toegelaten/ hoe wel niet ſonder deel looppens en Beſchren-
ken ; niemant heeft het hart haer eenige aſſumt te doen / gelijkſe gemeenlijck
zijn het gemeene geſelſchap van koningen en groote Heren. Sp gaen koſtelijck
en rijckelijck gekleedt/ hebbende het gekulde hant los deeltijds op de ſchoonders
hangen/ ſomwijlen oock wel opgetoonden / en in een gouden Wap ſp een ver-
dert. Rondsom hun aengeſicht onder hun kin dooz / zijne met groote Peer-
ſnoeren/ of ſp gebreck van ſubbere/ met halfſe Peerlen verciert. Hun Kiecken
zijn blooſende/ meer dooz kort als Natuer. Hun Neufen zijn beſet met Ringen
en Zoutveelen van grooter waerden/ gelijk oock hunne Oogen. Om te toonen dat
ſp Dienareſſen zijn van Flora, (die een van de beſte in ſaren tijde is geweest) ver-
cieren ſp hunne Armen/Handen/Beenen en Doeren/ met geſchilderde Bloemen;
heb.

hebbende gebaerlygh een Persiaenschen Antijck by haer / die vast om haer henen dans / klinschende met sijn Bellen en Cymbalen , dat men hoopen noch sien kan. Hun Alerdigh / gelijck sy selbe zijn / is los en bloepende / komende tot halfwegen de scheenen / den eenen van Court Laechen / den ander van Satijn , een ander van andere Zijde Geboduerde Stoffen. Dit dartel geslacht van menschen meet van geenen Gods dienst / behalven van die / die den laersten Monarch van Assyria hiet / bestaende in drie woorden Schrifts / Ede, Bibe, Lude, Eet, drinckt en speelt. Hun gesicht is gebaerlyck / hun stanch of reuch / na reuch-woerch / afgrijffelijck ; hun dancchen en stoecken sou deel kloetche keeken beschamen ; hun lachen en speelen is sonder eynde en maet. Maer om ter begen te zijn diese zijn / schopter noch dit aen / namentlych datse alle eerlycke Wonten verfmaden / noemende deselbe Sladen / verwoopen / ellendige en verachte Schepelen / niet waerdigh van hew / sulche liebe Beelden / aengespoken te worden / in het hert / sy zijn al dat hoeren behooren te zijn. Maer om weder te komen tot ons doornemen.

Hun dan-
selheide en
ontucht.

De Persianen zijn seer by-gelootdigh / het welck wy in onse Reys wel bebonden hebben ; want wanneer wy op hun genade stonden / om Muylen , Kameelen , en Paerden te hebben / hoe haestigh wy ook waren / moesten wy ewentwel altoos soo langh wachten / tot dat sy het Lot gekoopen hadden / om te sien of de Reys wel of qualyck gelucken sou. Een gewoonte dewelcke sy van de Romeynen noch overgehouden hebben ; die het al op hun Albi & Atri dies , Witte en swarte dagen tie-ten aenkomen. In alderhande misgauen van siechten en diergelijcke / nemense hoofts hun toelucht tot Leechen / Characters , beswoeringen / en diergelijcke / dese gemeenlych wt hunnen Alcoran nemen. Gelijck oock de Swarte-konst by hen-lieden in seer grooter achting is / als zijnde een uytsteeckende saech / over-treffende de bequaemheden van het gemeen Volck / en onbesnoepde verstanden. Veel zijnder die sich haer mede weten te geteren / en woepnigh daer niet een streck van weten.

Hij-geloo-
bigheid
der Persi-
anen.

In hun striden / behelpen sy sich woepnigh met loofheden / en diergelijcke bon-der / maer houden het niet een eerlycke dapperheide. Sy hebben onder sich ver-schepden trappen van eer / onder dewelcke dese hier de doornaemste zijn / als Chawns, Coozelbafes, Agaes, en Cheliby of Coridichey. De Timarrs, of Turq-mars, zijn van veel minder waerdig en hoedanigheide. In een algemeen Monste-ringh kan den Koninck van Persia gemakelijck (gelijck by de Molle en betaling blijck) drie hondert duysent goede Paerde-rupters / en sebentigh duysent goede Musquettiers te Velde brengen : Ewentwel heeft hy seldom meer als 50000. man by een / het welck al Volcks genoegh is / oen in sulche doyre Gewesten / bequaem-lyck kost en Voeraderge te beschaffen.

Hun rusti-
ge dapper-
heide.

Oeduerende de Dede / zijne niet t'eenemael ledigh / oeffenende hun Ietsamen in alderhande krijghs-handelingen. Sy weten van geen dansen / ten sy van sulche als Pyrrhus sijn Epirotten leerde / zijnde eer een oeffeningh des Ietsaems / in den Dozlogh dienstigh / tot ontwijckelingh der pijlen en slagen. Sy scheppen groot vermaech in de Jaght / op Tygers, Beeren, Luypaerts, Wilde Swijnen, doch Geyen, Voischen, Jackals, Wolven, en diergelijcke ; in welcke tijdtzokingh sy een besondere aerdigheide en haerdigheide betoonen met hun Bogen / Schiet-ten / Zwaarden / Roers / en Javelijnen. Hun Roers zijn langer als de onse / maer dunner en geensints soo goet ; sy komen deselbe seer wel gebruycken ; maer hou-den woepnigh van het grof geschut / als zijnde te moepelijck van de ene tot de an-dere plaats te verhoeren. Sy hebben grabe Jaght-honden , die de Yriche niet angelijck zijn / seer bequaem / om self een Leeuw te derben aantasten. Sy hebben

Hun eer-
lycke be-
snoepde
en tijds-
koningen.

Hun
Jaght-
oefeningh.

oock Patrijs-konden, doch niet ſoo wel betrocken als men in onſe Geweſten vindt. **Sp** hebben oock ſeer ſchoone Vogel-Jaght van Arenden, en verſchepden ſlagh van Valcken, maer hun beſte kriggenſe upt Ruſſia. **Sp** bliegen daer mede op Haelen, Jackals, Patrijlen, Phelanten, Pellicanen, en diergelijck Gebogelt. **De** gemene Man ſcheyt ſijn vermack in Moriskifche danſen/wozſtelen/loopen/ſtannen/Hane-gevecht/en ſoo boozt. **Maer** om op de Kooxte te danſen/aen de boben koozt te ſpeelen/en diergelijcke goochelaryen/zijnſe boben allen bequaem en aerdigh.

Gemeen-
meesters
onder de
Perſianen
zijn groo-
te Natuur-
kundige/

oock
ſmarre
konſte-
naers.

Doorna-
me ſchij-
bers die
onder hen
geleſen
wozden.

Ellendige
ſtaet der
Woeren.

De Per-
ſianen zijn
hooftſich en
oprecht.

Hun Genees-meesters ſijn groote opmerckers van de **Natuur/** en houden ſich daer ſoo geduerigh onttrent beſigh / dat ſp dat menighmael ſtellen booz de eerſte/ dat inder daedt maer de tweede oorzacke is. **Sp** zijn zedigh in hun ommevanch/ en beſet in hun ſpreken/ het welcke hen geſagh en aenſien by een oder maecht/ bequaemheden die goet zijn / en ten waer de gierigheyt (by my in mijn ſiechte maer al te wel geproeft) deſelbe t'eenemaal beſoetelde / beneffens hun naerſtigheyt in het onderſoeken der **Swarte Konſten/** ich fou hen boben alle anderen hooch en waerdigh kommen achten. **Sp** hebben oock hunne **Crappen en Eijels/** waer in ſp den een den ander te boben gaen. **Sp** gebene den naem van Hackeems, miſſchien van het Hebreuſche woort Hachajim, het welck ſoo veel beteekent als **Lijf-bewaerders/ of Leven-behoeders.** **De** Quack-ſalvers en hebzigers/ noemen ſp met den naem van Shitan-Tabib, ſoo veel als Duyvels Chirurgijns. **Sp** zijn **Beesters** van verſchepden wetenſchappen/ oock niet onbetaren in de **Mathematica of Wiſkonſt.** **De** Boeckhen die ſp aldaer meeft gebuycken / zijn **Galenus, Averroës, Hippocrates, Alfarabius, Avycenna, Ben-Haack, Abu-Ally, en** verſchepden anderen meer. **Sp** hebben oock goede kennis van **Krupden/ Gommen, en** diergelijcke **Medicijnen/** die in de Mydan van Spahawn in groote menigheyt en verſchepdenheyt verkocht worden. **Om** de **Loop te geneſen/ gebuyckenſe** Sleen, Rijs, Granaten, Kaneel, en Berberi; om **ſwaermoedighheyt en** verſtande **Gal af te ſetten/ gebuyckenſe** doozgaens Aloë, Sena, Rabarber; booz de ſlupmachtige dochtigheden/ Turbith, en ſoo boozts. **Maer** het ſwoeren in de **Stoben** is de aldergemeenſte ſulp-middel die men aldaer gebuyckt/ in boegen men in ſommige **Steden** ober de tachtentigh **Hummums, of Badt-stoben** heeft / ſommige ſeggen van drie hondert. **Aber-laten** is daer maer weynigh in het gebuyckt/ niet dat het quaedt is/ maer om dat **Galenus, en** de andere oude Artzen het ſelfde nopt gebuyckt hebben.

De ſulcke als ſich generen met **Manufacturen en Geweef/** zijn by hen in weynigh achtinge/ eventuel latenſe daerom niet een gecult en ſoet leven te hebben/ zijnde booz hun nederige ſtaet/ hebzijdt van de naeptherende oogen van hunnen **Koninck/** veel meer als de **Gzooten/** die alle ſtonden een doeltuut van genade en ongenade moeten zijn. **Maer** boben alle andere zijn de **Woeren en Landt-lieden** ellendigh/ die geen binck hun eppen kornen noemen/ booz ſoo veel de groote **Begs,** ja ſelf de geringer **Coozelbafnes** ober hen heerſchen; eventuel indien het deſen te grof maken/ ſal hen van den **Cauſee** geen recht gewepgert worden.

De **Perſianen** zijn gemeenlijck geneuchlijck van aert/ oprecht in hun redenen/ niet ſeer nieuwgierigh na byzende veranderingen/ gaende ſelden verder in hun onderbzagen/ als of ſulck of ſulck **Landt** oock goeden **Wijn/ ſchoone Vrouwen/ ſnelle Daerden/ of ſcherpe Wapenen** boozt byzengt. **Weynigh** zynder die ſich op het leſen verſtaen/ treckende hen de **Wapenen** van deſe oefeningh af/ latende het ſelbe de **Geestelijcke Klercken** en diergelijcke ober. **Sp** hebben eenige kennis van de **Muſijck en Snaren-ſpel/** namentlijck het **Doriſche en Phrygiſche.** **Maer** boben

ben alle dingen zijne verſot op de Poefy, daerſe toe gebozen / of door een eppen Geest toe getrocken ſchijnen te zijn; maer hun dooznaemſte ſtoffen zijn Doozlogdadan / en den handel van hun Rimmerpen. En hoe lam hun Daerſen oock moegen zijn / hun wiſſe van ſingen / na de Franſche Ayr, geeſte een byſondere aengename bevallijckhepdt / en een genoegten dooz de oozen. En al hoe wel de Maanen ſelbe het danſen niet ſeer ſoecken / is het onder hen eventwel ſeer begeert / want neer het wozt uptgeboert van darteſe Jongens en Meſſiens / die het op een aerdige wiſſe weten upt te boeren. Maer al dit was lijdelyck indien hun ongebondenhepdt niet verder ginck / met het heplloos miſbzupcken van deſe Jonckhep / en dat op ſulck een wiſſe die Sodoma en Gomorra heeft verdelghe / ende (gelijck Chryſoſtomus ſeght) de Helle dooz ſijn tijdt heeft doen verſchijnen. De eerlijcke Vrouwen / gelijck meermaleſ geſeght is / toonen hun aengeliſchten nopt / of ſelden / houdende het ſelbe bedeckt met een wit linnen kleedt / het uptbeertſel van onnooſelhepdt en kuyſhepdt; gelijck oock geen Man het hart heeft eens anders Wiſſe te pziſen.

Hun ne-
gin ebiet
de Poefy.

Hun heyl
loof on-
recht.

Hun Befnijdingen / Trouwen / en Begraeffeniffen / hornen het naefte in onſe opmerkingen. Het eerſte aengaende / wozt onder hen ſoo noodigh geacht dat ſonder het ſelbe niemandt dooz een Muſſulman magh gehouden worden. Zoo Vrouwen als Maans gebzupcken het ſelbe / de Maanen om het Paradijs / de Vrouwen eerſ halben. De Vrouwen laten ſich beſnijden tuſſchen de negen en vijftien jaren / maer de Knechtens in de onderdom van Iſmael, dewelcke ſp ſeggen Abrahams lieſſte kindt geboeft te zijn. Gedurende de omſtandigheden / moe-ter wat gegeven zijn / by gebeck van het welcke de ſlechste Lieben beeltijts onbeſteden blijden / als zijnde gehouden dooz onbequaem om dooz Mahomet te verſchijnen. De omſtandigheden en toefſellingen verſcheelen na de hoedanighepdt van de Perſoon / ſoo wel in hun Huys als in de Molques. Is het de Soon van een Myrza, Chawn, Sultan, of Chelaby, ſoo heeft hy meer toefſellingh als anders. Dooz eerſt vergaderen de Vrienden en Magen in grooter menighe ten Huys van de Ouders / bereetende hem tot een teeken van bzeughde en blijdſchap met verſchepden gaben. En na een wepnigh vertoebens wozt den Jongen op een hoſſelijck vertiert Paert geſet / zijnde aerdtiglijck gekleedt / hebende in ſijn rechte handt een Swaert / en in ſijn ſlinckter den bzeudel van het Paert. Twee Sla-ven gaen aen beyde zijden / waer van den eenen een Lancie / en den ander een Faehel heeft / niet ſonder hun beteekening en uptbeeldinge / onder het welck ſich oock het geſpel aerdtiglijck laet hoozen / gaende dooz hen / waer achter de Vader volgt / en na hem de andere Bloedt-bzinden / in ſulcker boegen alſe het naefte in bloedt beſtaen / de andere volgen dan al onder malckander ſonder ozder. De Hodgy waecht hen aen den ingangh van de Molque, en helpt den Jongen van het Paert / en bzeughet hem binnen / daer men terſtondt aen het werck valt. Den een houdt ſijn kinie / een tweede treckt ſijn kleedingh upt / een derde houdt ſijn handen baſt / een vierde pooght ſijn gedachten met Spzoochjes en andere leurtjes beſigh te houden / en af te lerden / op dat hy de pijn te minder ſou mogen gevoelen. Den Prieſter / ondertuſſchen eenige gebeden gemonpelt hebende / wat het Doozhupde-ken / en beſnijdt hem ſoo met ſijn Silber Schaerken eer men om ſiet / leggende terſtondt een Doerpercken op de wonde / van Zout / Dael-ſteenen en Cartoen, wel gemaecht / om deſelbe weder te heelen. De byſtaenders / upt bzeughde hem nu een volkomen Mahometzen te ſien / werpen hunne Gaben daer heen / en groeten hem met den naem van Muſſulman. Indien het werck te huys geſchiedt / ſoo wozt er gemeenlijck een treffelijck Bancket aengerecht / en eer het ſelbe gedaen zy / komt het.

Hun be-
ſnijdenis-
ſen / op
wat wiſſe
onder hen
gepleecht.

het Jongsten in / wel gekleedt en opgeroncht / waer op hy booz hen allen ont-
 sleedt / en soo besneeden wordt / en volgen alsoo het Gastmael (in nabetginge van
 Abraham) booz drie dagen achter een/ten eynde van het welcke het Mint in groo-
 te pracht omgelept/ daer na gebaet / en alsoo (gelijcke boozgeben) van alle sy-
 ne sonden gesuybert wordt. Alsdan heeft hy een Tulban van witte Zijde op sijn
 hooft/ en wort de gantsche weeg langs waer booz hy komt/ met toefwiche begroet.
 Een Christe die sijn geloof verloochent/ wort gebracht booz de Caddi/ en mozt daer
 op in de Mosque gemercht als een Mahometen ; 't welck gebaen zijnde/ mozt hy
 het kruys met sijn voeten stooten / en alsoo een brandt blijven van het Christen
 geloof. Waer na bespout hy het selve/ als gedwongen te gelooven/ dat niet Christus
 maer Judas is gekruypticht geweest/ bevestigende het al met dese woorden : La la
 La-illah, Hyllulla, Allough aybyr, Mahomed resul-Allough, Godt is de eerste, en
 Mahomet na hem. Alsdan steekt hy sijn vinger op / en verloochent de Drieul-
 digheyt ; waer op dan een Mussulman drie Wijlen naer den Hemel opschiet/ de-
 welcke al-eerste weder neer komen vallen/ wort hem een nieuwen naem gegeven.
 Dit gebaen zijnde/ wort hy op een Esel booz de Stadt gelept / op dat hem een
 pder magh bekenmen booz een nabolger van Mahomet.

Hun Houtwelijchen hebben niet veel veranderingen om lang op te blijven staen.
 Ma.

Wie besel-
 de een een
 verloochent
 Christen
 wort ge-
 pleet.

Mahomet, als hamende zijn eppen (wachthep/rijst die gene betwelcke deel Vrouwen hebben/ en dienvolgens de meeste kinderen teelen / om het Rijck te boozien van krijglijcs-lieden/ tot bescherminge van het selbe / en het Paradijs met Inwoners. **Alleenigh de Dervissen** (een slag van Monnicken) hebben een afkeer van het Houtwelijck / alleenigh upt een groot geboelen datse van hun eppen slipper hebben; ebentwel zijne soo her verboert / datse Sodomy booz geen sonde reekenen / brenge de Mahomet tot een boozbeelt / die niet alleen het selbe geoffent/ maer oock toegelaten/ soo niet geboden heeft. **De sulcke nu als sullen trouwen/** bescapen sich van een goede somme Gels / en koopen de Liefste haer toestemmingh af/ hebbende de Gubers geen andere last / als om haer wel te baden/ en volgens te supberen/ tegens haer Wyplofs-bedde. **Sp** trouwen meer op het gerucht/ en dan hoozen seggen/ als op het oogh / zijnde het werck al van te hozen op en tusschen de Vrienden bestelt / al eer den Wydegom sijn Wydt komt te sien. **Wanneer** den bestemden dagh gekomen is/ bedecht men het aengesicht van de Wydt met een sijne Callico, of anders een linnen kleedt / blyvende alleenlijck haer handen en Armen bloot. Aldus settense haer te Daert/ en verselschapen haer niet een grooten trop van Vrienden naer de Kerck. **Ter** halver wegen wozt sp ontmoet booz een gelijck getal Vrienden / die haer op de anderen verboegden/ en maerken den toetsel soo veel te grooter; daer na stigen sp af/ aen den ingangh van de Mosque, daer den Muly sijn verklaringen ontfanght / aengaende het wel behagen van beyde zijden. **De Wydt** opschijnt dan bzie dingen/ (gelijck de Joodische Vrouwen van oudts deden) namentlijck Bed-recht, Voedtsel, en Kleedingh, daer haer Vaders hen belooven in te vernoeuen. **Daer** op omringelt hen de Priester met een Heilige Wozt / boeght sijn handen te samen / en neemt hen weder zijde den eedt af / en Mahomet tot getupge. **Dan** schrijft den Caddy sijn namen/ de up/ dagh/ maent en jaer / van sijn trouwen op / en laet hen alsdan met een Geluk-wensching sinnen gaen. **Den** eersten dagh roochense woeg in Laback, Spijs en Wanch/ zijnde de Wannen en de Vrouwen pder bysonder ontfanght. **Tegen** den nacht begaet sich de Wydt in een Stobe / daerse wel gewasent en gepersummeert wozt / op dat haer staet te beter blijken magh/ en haer persoon te aengenameer soude sijn. **Den** volgenden avondt baden sp te samen / en dat alsoo seken dagen achter een/ gebuerende welken tijdt/ inden sp kan bemercken datse geen slaeght is/ wozt sp/mer groote schande en oneer / aen haer Vrienden weder-gelebert / andersins moet sp haer honden. **Hunnen** Alcoran staet Bloetschandige Houtwelijcken toe / als verbeelende / dat waerachtige liefde onder de naeste Vrienden de beste plaats heeft. **Of** het gebeurde dat de Man sijn Vrouw moede was/ of dat se onbzuclibaer is / geeft sp den Muly het selbe te kennen/ die hem belast haer Houtwelijck-goedt weder te geven : en daer na kan het wel gebeuren dat syse weder neemt/ zijnde alsdan genootsaecht haer wederom op nieu te trouwen / 't welck somtijden wel bijf / ses of sevenmael gedaen en herdaen wozt / na dat sijn hupfelijck inuinoegen/ of vleeschelijche begeerlijchheden hen daer toe aendringen.

Maniere van hun Houtwelijcken.

Ceremonien en Gebaren tot volrekingh van de selbe pleeght.

Bloetschandige Houtwelijcken en Scherschen dingen onder hen toegelaten.

Hun Begræfftenissen zijn een vernieuwingh van oude omstandigheden / die onder de Joden plegen gebruyckt te worden. **Wanneer** permandt van dese Werelt scheydt/ moet sijn naeste Bloedt-erbtwant hem de oogen luycken / gelijck als Ioseph sijn Vader Jacob deed : als dan wasschen sp hem met suwer water / (gelijck men leest van Tabitha Act.9.) en brenge hem soo na sijn Graf/ met een wonderlijcke stilwijgentheid. **Sp** leggen het Lichaem daer niemandt booz heen gelegden heeft ; denckende het een saech van groote onbehoorlijchheyt te sijn / permandt

Maniere van hun Begræfftenissen.

in zijn Graf te ontruffen / alsoofse selve de Graven sulch geboelen van ongeneersyt toeschrijven. Sp leggen gemeenlijck sijn Hoofd na Medina toe / en houden (na de oude wijse) seben dagen tot klagen / en soo heel tot Maeltijden ; geduerende welcke seben dagen sijn naeste Bloedt by het Lijck blijft / om den quaden Engel van hem af te houden / latende onder tusschen niet af van woemen en klagen. Sommige woorden aldus begraven : booz aen gaen die gene die van sijn Bloedt en Hupfgesin sijn ; na dese volgen sijn Slaven en andere Hups-dienaers / naecht tot aen den middel toe / dewelcke om sijn genegentheid te beter upt te dzucken / hun Armen en Voeten besengen / bekrabben en besnijden / in sulcher voegen dat sijn het bloedt aen alle kanten afsloopt. Achter dese volgen 50. jonge Gesellen / welckers Schoulers eenige Texten upt den Alcoran dragen / singende onder tusschen hun Hof-sangen. Naer dese volghet een of twee hondert Man van aensien / van de welcke een pder een koozt vast houdt / vast zijnde aen de Wagen daer het Lijck mede getrocken woerd / dragende in sijn handen of een Laurier- of Cypress-tack / of eenige Croffen van Bloemen / dzucken / of diergelijcke / na gelegentheid van de tijdt. Eenige Half-naechten te Daert / loopen vast constom / en menighmael om sijn liefde upt te dzucken / ontsien sich niet hun eppen Bleeck te woorden. Achter aen volgen de klaegh-wijden ; dewelcke ghesuyt worden om achter het Lijck te huplen / hun Drucken te plucken / Aijunen booz den Reus te houden / (hinc illae lachrymae ; daer komen de tranen van daen ;) en sulche grimmaten te maken / als de oude Romeynen en de Joden plegen. Op dese wijse gaet het Lijck in groote stilte en statelijck boort : Naer komende by het Graf / gaet het Lala-Hillalla ter degen aen. Aldaer ontkleeden en wasschense het Lichaem / om alsoo al de oberige sonden af te wasschen / en Salven hem dan met welriechende Salven / en alsoo in wit sijn Linnen opgerolt zijnde / setten hem in het Graf / met het hooft na Arabia , en sijn aengesicht opwaerts na den Hemel / (maer de Woutden met het aengesicht nederwaerts) sijn armen van een gespreyt / als baerdigh om Mahomet te omhelsen. Boven hem settense twee steenen / den een aen sijn hooft / en den ander aen sijn voeten / daer sijn naem in gepertode Arabische Letters in gescheeben staet / beneffens sijn staet / geloof / en tijdt van begraven : en alsoo laten sijn hem tot sijn rust / sonder ebenwel te vergeten tweemaels des daeghs hem te komen besoecken / om den Requiem ober hem te singen / en Mahomet te bidden / hem tegen de quade Engels bystandt te willen doen ; daerse dit geboelen van hebben / dat soo haest als een Mussulman begraven is / terstondt Muengar , en Quarequar , twee seelijcke boose Dupbels hem bespringen / zijnde de eene gewapent met een pferen lanodts / en den ander met een gloepende koperen haech ; in sulcker voegen komense het Lichaem besoecken / en belasten hem straffelijck sijn hooft op te lichten / en booz sijn op sijn knien neder te ballen / en sijn Ziels genade te bidden ; aldan krijght het doode Lichaem sijn leven (booz die tijdt wel te verstaen) wederom / en dan gaet het eerst aen met sijn leven en bedijft te onder soecken / en wat hy van Mahomet magh gehouden hebben. Indien er nu op den Overledenen niet veel te seggen balt / packen sich dese twee Gasten / niet sonder groote be-nautheit werch / en maken plaets aen twee goede Engels , (die in supber witte zijde kleederen gekleedt sijn) die daer komen om hem te verstercken / sonder eens van sijn zijde te gaen / tot den upersten dagh toe. Naer indien in tegendeel sijn leven boos en quael is geweest / of strijdbigh met de Leere van sijnnen Afgodt Mahomet , soo geeft hem desen eenen Dupbel met sijn pferen lanodts een soo geweldighe slagh op het hooft / dat hy tien ellen diep in de aerdt sacht ; maer daer mede is het spel noch niet ten eynde / maer terstondt komt den ander / en haelt hem

Gemaecte
Kout van
gehuypde
Wijden.

Went en
belachelijk
geboelen/
brilangen/
de den
staet der
Overlede-
ne.

Engemet-
ne straffe
ober de
doof.

met

met zijn brennende Spaech woedt booz den dagh; en in sulcker manieren leuense met den Armen hals / tot ter tijdt toe dat Mahomet een algemeene Vergadering leght / om den alle volgens zijn beloften / in een plaets van den Alcoran gedaen te verlossen. Maer evenwel (geijck of hy dese beloften vergeten had) bebeurt hyse op een andere plaets / ober een enge Bruggh te gaen / diese de Bruggh des Bozdeels noemen / hebbende een pder sijn sonden in een pack op sijn rugge gebonden; Maer wat gebeurter? in het overgaen breecht de Brugge / onder die gene die booz hun oberbloedige hoofsheyt te seer beswaert worden / en daer leyt den armen Sondaer in de Hel; maer dese die soo swaer niet geladen zijn (al-hoewelse met de rest de spjongh doen) ballen niet in de Hel / maer wel in een secker slaggh van een Dagebber. In boegen sich de Papisten soo seer niet behoefden te roemen / als de eerste Binders van dese derde plaets.

Maer om ober te gaen tot hun eerbiedigheyt dewelcke sy hunnen Koninck bewijzen: Zoo haest sy eenigh Bevel van den Koninck krijgen / of pets waer in sijn Naem gebuycht wort / bukken sy hun Lichaem / en kussen het selve aen dierse plaetsen / en aldan openen sy het. Gelijckse oock geduectighlijck by sijn Hoofst woeren / 't welck soo grooten kracht heeft / als offe Serry-Morris-Ally, het Hoofst van Morris-Ally, beswoeren. In hun Weeten vergelijckense Abbas by Mahomet, en bidden altoos in hun gebeden booz sijn langh leven / al sou het geschieden met verlies van hun eppen; alsoose al hun geluck reechenen als van hem afkomstigh / en hun Leven / Wyben / en Widdelen hem booz eppen reechenen. Sy beelden sich selven in dat hy self hun gedachten kent / derben oock in sijn tegenwoordigheyt niet spreken / hoesten / spouten / of hem aensien / wt breefe booz de stralen van sijn licht verblindt / of booz de blixem van sijn oogen geslagen te worden. Sijn daden en woorden worden in Cederen Tafels gescheven / dewelcke met Vermillioen vernist worden / en selden schijbense sijn Naem als met goude Letters / en dat op seer supber en sijn Papier / met berfchepden vertwen beschildert. Hoetelijck sy houden hem in alle deelen / geijck een aerdtischen God / wiens volmaechtheden sy vergelijken by Amber, Noot-Muscaer, Kroosen / riekende Bloemen / en maechten hem alsoo met Homeer, het Croetel-kindt van Jupiter.

Hun Hups-raet is seiden meer als een Pan / een Schotel / en een Deck-kleet. Hun Host is haest klaer gemaecht / haest gegeten / haest verteert / en haest beschreven. Hun Tafel is de vaste grondt / met een kleet bedeckt / daerse andere geschilderde kleeten ober heen leggen. Booz elck van hunne Gasten leggende by of ses Cartoe-hoecken / of Panne-hoecken / beneffens een Lepel / en die van hem / met een steel byhangen een ello lanch / en de Lepel self soo groot en wijdt / dat isse seiden overgopen host / al deed ich mijn upterste best. Sy gaen seiden boven Pelo of Rijs, al-hoewel sommijlen in 50. geslachten verdeelt / als Pelo, Chelo, Kismy-pelo, en soo boozt; en als het al om komt is het Rijs / en blyft Rijs / hoewel met een stuk Wleesch of een Hoen verheerlijckt. Sommige hebben Woter / sommige niet / sommige hebben Wachten / andere wederom niet / sommige hebben Turneraek en Saffraen, andere niet / sommige hebben Amandelen en Rasijnen / andere wederom niet / en soo boozt; en al-hoewel de Ingrebienten de selve sijn / heeft evenwel pder Schotel hem opfontere vertwen. Sommige kinten op de Tafel soo swaert als een kool / andere soo wote als melck / andere wederom groet / geel / blaent / roodt / of andersint; na dat het de kock in het hoofst schiet. Maer of ghy waende dat men de Rijs hier soo veel gebuycht / om datse andere Gramen in deught of eppen / chop te boken gart / sal ich u wt den droom helpen / en dat

Der Per-
sianen er-
biedigheyt
aen hun
Koninck
Abbas.

Hun stee-
te Hups-
raet /

en ber-
sijpde
Gerechten
van Rijs.

doopen Legende de Rijs aangaende / nagelaten door Jacob-ben-Siet-Ally, een-
reysjt Cabalist.

¶ Iacques
lijke Jabel
den oos-
sonch
van de
Rijs des
langende.

Op een sekeren tijdt Mahomet, zijnde seer aendachtigh in sijn gebeden / wiert
hy gehal in het Paradijs opgehoert / en albaer seer neersigtigh al de selsaem-
heden beschouwende / sloeg hy epndelijck sijn oogen op den Heerlijcken Thoon
van den Almachtigen Godt / en siende dat sich de Heer omkeerde / en daer ober
breefende dat hy sou gegeefft worden ober dese sijne stontigheyt / bloofde van
schaemte / en sweette van angst / welck sweet hy met sijn binger van sijn Dooz-
hoofs afftreck / en wiersy het uyt het Paradijs: maer ver was het van daer /
dat het kostelijck sweet betrouwen was / want het selve sich verdeelende in ses drup-
pelen / veranderen sy alle in wonderlijcke Schepsels; den eersten druppel wiert
een Kroos; (en daerom wort kroos- water soo veel onder hen gebuycht / en ter
eeren van de Kroos een Jaerlijks Feest opgerecht) het tweede wiert een Gzaentje
Rijs; de andere vier druppelen wierden vier beroemde Leccaren / dewelcke
(hebbende Pallas door hun Suster) Mahomet behulpzaam sijn / om sijnen Heerlij-
gen Alcoran uyt te voeren. Maer wy moeten meer Gerechten hebben; Salaet /
en Eperen / die geberft sijn / en daerom niet te weech / uyt breefe datse in de maegh
niet souden konnen dueren. Het Schapen Vlesch is hier soet / maer alleenigh
bet aen de staet: De Kameelen, Geyten, en Phelanten, sijn oock eerbare Waren /
en hy de Wet toegelaten / gelijck in tegendeel de Ossen, Kalveren, Swijnen, Hasen,
en Buffels, verboden sijn / 't sy om hier in met de Ioden ober een te komen / of om
datse hen misfchien niet wel smaechten. Het Kameels Vlesch wort gemeenlijck
hy hen in de Buzzars verkocht / gebuyden / of tot Carbonade in stukken gesneden /
daer men drie of vier Speeten door twee stupders kerijght. Sy steecken somwij-
len een heel Lam in een slaghe van een Oven / en halen het daer wederom uyt soo
swaert als een Krool / seggende dat het seer wel smaecht / daer ich haer in gelooften
moet / alsoo ich het noyt geproeft heb / noch te proeven begeerich ben geweest. De
arme lieben sijn soo dactel niet / maer behelpen sich met gedroogde Rijs / Krup-
den / Wortelen / Wachten / en diergelijcke. Geronffte Dadelen, gebuycht in Mar-
nemelck / is een goede en Medicinale Krost. Maer op het vertellen van hun Maes
en Boter / sullen u / goetgunstige Leser / sonder eenige twijffel / de tanden wateren;
En om de waerheyt te seggen / hun Maes is de slechtste die ich opt van mijn le-
ben geproeft heb / zijnde droogh / blaew en hart / leelijck door het ooghe / en noch
leelijcker in de mondt / eventuel is er noch onderschept tusschen die van de een of
de andere plaats / die na de Persiaensche Golph valt is de slechtste / na Mozendram
de beste. Hun Butter valt niet meer als de Maes te prijzen / die behalven de onstu-
bere wijse van maken / onsmackelijck / en met druppelen van schaeps-hapen
gebuyt is / na de rauwe schaeps-bellen daer se in toegemaecht wort.

¶ Hun ver-
scheyden
Dianch.

Hun Dianch sal u misfchien beter vermaech toebuygen / zijnde klaer Water /
Supcher / Kroos- water / en sap van Limoenen, onder een vermenght / het welcke
sy Zerbet noemen / seer gefondt en smaechelijck te drincken. Sy drincken oock
Wijn / die de herte heeft van bleecke roode Wijn / als oock Arac of Zandewijn.
Den Toeback drincken se door het water / op dat het niet droncken maecht / daer
se lange Rieden toe gebuycken. Maer boden al gebuyckens Coho, of Copha,
een warten Dianch / dich en bitter / afgetrocken Bunchy, Banou, of een slaghe
van Besien; het welck sy (hoe heet het is) seggen seer gefondt te sijn / als afwij-
kende alle waer-geestigheyt / dralijckheyt maechende / en een goede teringh;
doch niet soo seer daerom geprefen / als om dat het (naer hun doozgeben) eerst-
mael gebuyt is hy den Engel Gabriel, om daer door het verballen menscheijck

Geflacht weder op te werken/ alsoo het seer goet is om Venus gaende te maechen. Opium is oock by hen seer veel in het gebuyck/ het welcke goet is/ indien mate-
lyck gebuyck/ maer doodelyck dooz obermaet/ het welcke is het sap van Slaep-
bollen in de Sonne gedrooght. By kouten dit getoeligh deel/ als zijnde goet
dooz sijnchingen en lammigheden/ als mede dooz Venus, en het geen het alderber-
wonderlijckste is/ den Doet- post/ dooz het gebuerig kouten van dit tugh/ loopt
gebuerigh dagh en nacht/ al slapende en droomende/ siende/ sonder te weten/ wiese
sien; sonder eventuel te missen de plaets daerse willen zijn; dzybende alsoo upt/
dooz een bzeemde eysenschap/ de moepelijckheyt van de lange reys/ en selben het
Lichaem beroobende van sijn rijdelijck verblijf/ en rust-plaets.

Wonder-
lycke
kracht en
eygen-
schap van
hij
Opium.

By eten gemeenlijck upt Aerde of Porceleyn, en dat om dat Mahomet eenmael
in de Hel zijnde/ daer juist de Dypbels ober Maeltijdt bandt/ die altemael upt
Silber oppedist werden/ ter oopsaech van het welcke by haer dese stof ontriedt/
en eerder geboodt sich van Aerde te dienen/ als zijnde een wepliger stoffe. Onder
het eten gebuycken se geen weffen; oock achtense het niet geluckigh maer twee
vingeren te gebuycken/ maer wel dize of vier/ gelijck hen van hant tot hant na-
gelaten is. Hun Broodt bzeekense/ sonder het selbe te sijden/ om dat se seggen
dat den Dypbel Shiran daer het wees toe gebuyckt; maer eerder tot een nabot-
gingh der Joden, die altoos gewent waren hun Broodt te bzeken.

Ober Maeltijdt zijnde de bzolijckste Gesellen dieder mogen gebonden worden/
geen welck in de Werelt is grager/ noch dzyndt meerder/ eventuel niet krackel-
achtigh/ maer sich wel wetende na de spys en dzyndt te doegen: Maer dan dooz-
namentlijck wanneer se Bzoutwen (ich meen gemeene Bzoutwen/ alsoo de eerbaer-
heyt de andere bupren sluyt) by hen hebben.

De Per-
sianen zijn
bzolijcke
Bzout-
waerts.

By stoffen getoeligh op hun Hoffelijckheyt/ hoe wel se my so seer niet vernia-
ken kost/ ten waer het Hoffelijck was den mondte vol Pelo te hebben/ en dan het
selbe/ dooz gewelt van lachhen/ weer ober de geheele Tafel en de Schotel upt te
spoutwen/ of/ om dzyndtschap te betuygen/ malkander de spys in de mont te ste-
ken/ diese half gehaut hebben. Als de Water-backen ledigh zijn/ moeten er de
Wijn-blefchen aen/ daerse sich wel mede kornen verdueren/ dzyndende als
Tempeliers/ en lachhende met haren Alcoran, die haer wel garen sou wijs ma-
ken dat het Reusen-bloedt is dat se dzynden/ namentlijck van dese die eertijds de
Goden souden bestoymt hebben/ op welck geloof sich de Turcken van dien dzyndt
onthouden. Wederom zijnde daer in te pzyfen dat se noyt nar- of warachtigh by
den Wijn zijn/ noch oock permandt dwingen langer te sitten als hem welgevalt.
Oock dzyndense malkander niet toe/ maer leven op sijn Fransch, elck sijn
Glas.

Dzynden
Wijn re-
gens de
Ober van
Mahomet.

Om nu een woort by te bzingen van het Landt of de Bzondt self; Dit Ge-
woest/ hoe doz het van Glas is/ dooz de geduerige hitte van de Son/ soo verhin-
dert sulchs eventuel niet/ dat het Ingetwandt des Herdrighs rijck sou zijn.
Want behalven het Marmet, dat hier seer schoon en kostelijck is/ vindmer oock
rijcke Wajnen van Hyacynthen, Iaspes, Chrysolysten, Onix, Turquoisen, Serpenti-
nen, en Granaten, beneffens Bezoar, en Peerlen, soo goet en kostelijck als eenigh
gedeele van de Werelt. De Bergen van Persia waren oock eertijds vermaert/
wegen hunne Goudt-mijnen/ indien men anders Plautus gelooven magh. Hun
Bedden zijn gemeenlijck krekken/ twee voeten hoogh van de aerde staende/ met
koozen beblochten/ en daer een Shagg, of Yopangee boven op. Somers hebben
se gebuerigh hun Slaven by sich om hen met Wapets te bechoelen/ en van on-
gedierte te behoeden.

Persia rijck
van wel
Gestem-
ten en
Peerlen.

Der Per-
sianen
Paerden
en hun
corru-
siongh.

Hoe hun
Wrouwen
reysen.

De Mannen achten het geen kleine schande / staende te wateren ; gelijckse doch geen gaen moghen beelen / ja achtense als dol diefe sien ober straet gaen / waerom se oock nauwelijcks een steen-woep te voet sullen gaen. Hun Paerden in ygerse gemeenlijck upt Arabia, hebbende de gestalteris gelijck Genetten, maer veel sneller en moediger ; welken moedt se bedwingen met scharpe teugels / geholpen dooz een pferen Ring. Die gene diese van de Tartaren ontleenen zijn hard en kileen / en niet soo gemachlijck. Hun Coomen zijn langh en met Goude verciert, gelijck oock de Stegelrepen zijn ; de Zadel zijn gemeenlijck van Fluweel, hoogh en enge / na de Maroccaensche wijsse. De Paerden zijn gemeenlijck vet en welgedaen / dragende gemeenlijck een kileene sack / gebuit met Garst en gehacht Strop / aen hummen hals / die hen te gelijck dient dooz een Leverey, en Woorpraedt. Se passen seer nauts op het voeperen / alsoo een wepnigh te deel of te wepnigh de Weesten de doodt of siechten aenbringt. De Muylen zijn by hen in geen minder achtigh / en van beter dienst in zandige wegen / of bergachtige dooztochten. De Mannen gebuycken Paerden en Ezels om op te rijden ; maer de Wrouwen alleen Kameelen, zijnde pder van deselbe met twee houte Riopen geladen / daer van een pder twee Wrouwen houdt / dewelcke gemeenlijck met Scharlaecken bedecht zijn / laegh / in sulcker boeghen datse daer niet in konnen ober epnde staen ; doch alsoofse meest het sitten gewent zijn / en niet lang konnen staen / balt hen dit te minder moepelijck. Wanneer permands Hupsesin reys / zijn de Wrouwen dooz een deel magere Gesnedenen betwaert / met hun Bogen / Wylen en Swaerden / om hen tegen eenigen aenrander te beschermen ; gelijck oock alle Reysigers sich upt den wegh begeben / soo haest se eenige van dese Lijf-wachten in het gesicht krijgen / al waren het de beste Lieden van Persia, om alsoo geen oorzack tot na-pder te geben / die daer soo haest ontfrecken is / als in eenigh gedeelte van Asia.

Van de Godtsdienst der Persianen.

Bekeij-
dingh van
de Godts-
dienst der
Persianen.

De Persiaensche Godtsdienst verscheelt heben ten dage niet van de Turcksche, in eenigh gedeelte van den Alcoran ; eventuel makense malhander dooz Ketters upt / zijnde in geen minder verdeelt als top met de Rooms-gesinde ; welcke schepdingh begonnen is in het 1400. Jaer / dooz eenen Syet, van Ardoveil, een Stadt in Media, om te beter den Sophyschen Tijtel tot de Kroon te bezonderen / welcke hem aen-geftozben was van Mortis-Ally, hun beroemde Woor-saet / dewelcke een Heef en Swager van Mahomet is geweest. Welken Ally, al-hoe wel hy het Recht had als Kalyph tot Mecca, naest Mahomet te sitten ; eventuel tot sijner spijt / namen drie anderen de plaets dooz hem in / houdende hem geduerende hun leben als in een geduerige slaverny. Dese drie / genaemt Abuboker, Omer, en Ozman, zijn by de Turcken in seer groote waerde gehouden ; doch by de Persianen (gelijck als blycht upt de verbloechinge dewelcke se in hun gebeden gebuycken) dooz Bedriegers / Wonden en Ketters upt gekreten ; dooz het welcke sulck een doodelijcken haet tusschen dese twee Volcheren gezaept is (tot welstant van Europa) dat deselbe ondersoenelijck schijnt te zijn.

Mahomets
Wfamsit/
en Ope-
komst bes-
kryeven.

Mahomet (Zoon van Abdar, een Heyden, en Emma, een Iodinne) is geboren tot Iachreb, nu Medina genaemt / een plaets in Arabia, in het Jaer der Schep-
ping 4544. naer de geboorte van onsen Salighmaker 574. zijnde doe ter tijde Iustinianus Rooms Keeser / en Cosroes, Vader van Hormisda, Konink van Persien. Sijn Ouders waren arm en slecht / waer ober hy genootsacht toert een ander

te dienen/ gelijk hy dede eenen Zayed-ben-Hartach, een rijk en vermaert koopman/ dewelcke komende te overlijden/ijnen Dienaer een soo goeden Erfdeel na liet/ dat'er geen Vrouw in Mecca was die hy niet waerdigh geacht wiert. Maer dooz de Inlandsche herten onder Cosroes, de koophandel stilstaende/ en een pder gedrongen zijnde de Banieren van Mars te volgen/ soo begaf sich oock Mahomet, eerst Heracius, en daer na Cosroes, om Loon te dienen/ sonder seer bekommert te zijn/ wie de overwinning had/ als hy maer op de sterckste zijde was/ en eenige wegh of middel kost binden tot verbeteringe; het welcke hem soo verre wel geluchte/ dat hy koopzelinghs van een gemeen Persoon een Hopman wiert/ ja eyndelijck soo veel machts kreegh/ dat hy de verwachte Christenen self doost aentasten/ en overtuimen/ als oock daer na dooz verraderp de Persianen. Het welck gedaen hebbende/ liet hy niet na sijn Volck de ellenden van Persia te beschijven/ beneffens de ongemeene Roomsche slaverny/ gelijk oock de groote oneenighepdt onder de Christenen, en dat onmenschelijck stuck dooz Phocas, aldoe regerende/ tegens sijnen Heer Mauritius begaen. Hier boeghde hy by de onwettighepdt van den Paus Bonifacius, in het aentrecken van den tijtel van Algemeen Bischoop, tegens de genegenhepdt van de gehele Werelt/ en diergelijcke dingen meer; dat hy verhalven van den beginne des Wereldts geschicht en verzoemmer was/ dese opgeblasenhepdt van den Paus te vernederen/ en de gehele Werelt een beter en aengenameer wegh ter salighepdt te leeren/ als immer Moyses de Ioden, of Christus de Christenen geleert had; dat hy de beloofde Versterker en Vertruoster was/ (alleenigh dat hy sijn Wetten sou geven dooz kracht van het Swaert/ en niet van wonderen) om de Arabische naem boven alle andere Koninkrijcken te verheffen. De opgetogene Barbaren stonden verwondert over sijne stouthepdt/ en (al hoewel der eenige onder waeren die het beste gevoelen niet van hem hadden) viel het meeste gedeelte in hoop te kommen sien upt wercken/ het geen hen Mahomet beloofst had/ verwachende sijn belooft de openbaringen.

Maer al-eer hy dese sijne boozgenome wonderen kost upt wercken/ quamen de Persianen seelsgetoijst hem op den hals/ en deden sulck een dappere bergeldingh over het laetst geleden getoelt/ dat Mahomet genoegh te doen had/ het lijf daer af te brengen/ latende de rest in de genade van de woedende Spanden. Aldus bluchende/ komt hy met een bedroeft hart tot Mecca; maer gedencende sijn ellendige staet/ zijnde dooz sijn laetste nederlaegh van al sijn Geldt en Volck ontbloot/ de middelen waer dooz hy verhoopte sijn booznemen upt te voeren/ geraechte hy in sulck een onnoedt/ dat hy ongetwijfelt de doot te hulp sou genomen hebben/ in dien den Dupoel daer niet booz gewoest had/ verhopende meer als eene Ziel dooz hem te winnen.

Eyndelijck beslupt hy een bepliger wegh/ als die van den Oorlogh/ in te gaen; en alder-eerst om sich selven te verrijken/ leyd hy toe op het Houwelijck van een rijke Vrouw/ (sommige seggen haer Koninginne van Coraau gewoest te zijn) dewelcke genaemt was Chodaige, of Adiga, dewelcke hy na eenige minnelijcke slozmen gewonnen heeft/ teelerde by haer drie Zonen en vier Dochters/ Ebrahim, Tazeb, en Taher, dewelcke alle drie jongh stierben. Sijn Dochters/ Fatyma, en Zaynab, trouwden hejde met Mortis Ally; Om-Kalthom, en Bachya, wierden Vrouwen van den oudten Abuboker. Maer/ alsoo Mahomet lust tot verandering kreegh/ boeght hy onder anderen in sijn Wetten (die aldoe in achtigh begosten te geraecken) de vryhepdt van alle vleeschelijcke wellust; en om hen met een goet hoopbeelt dooz te gaen/ trouwt opentlijck Aylce, het wel gewilde kindt van sijn Schoonsoon Abuboker, zijnde doe ter tijdt (gelijk als Ben Calen, Schrijver

Sijn verscheyde Vrouwen ighen.

Derooz loft in sijn Wetten veel Vrouwen noch te mogen hebben/

van

en gaet
darr zelf
in vooz.

van sijn eegen geloof/ getuygt) niet boven de ses jaren oudt / ebenwel soo geboeg-
lijck na de lust van haer broodt-broncken Man / dat hy haer sijn Alderlieffste
noemde; tot wiens lof hy een geheel Capittel geschieden heeft/ upt kracht van het
welcke / als mede ter oorzaeck van haer liefde / dewelcke sy hem gebzagen heeft/
beneffens andere hare goede eegenschappen / sy de Maeder der Geloobighen ge-
noemt wozt; gelijck oock Mahomet (heel anders als den inhoudt van sijn Al-
coran) in haer Graf heeft willen begraven sijn/ hopende oock aldaer hare omfel-
singe te genieten.

Sijn derde Vrouw was Miriam, of Mamrya, by de welcke hy Ebrahim Cassen
geteelt heeft/ dewelcke maer acht maanden oudt is getwozen. Zaynab (de verla-
tene van Ben-Hartah, Mahomets Maester) heeft hy tot sijn vierde en laetste Vrouw
(maer Wpslaepsters had hy ober de hondert) getrouwt: een Joffrouwe van be-
sondere behallijckheden / en soo licht-geloobigh / omtrent sijn vierfde openba-
ringh / en sijn vallende sieckte/ (die hy vooz een Engelsche verschiyningh wilde ge-
houden hebben) dat sy by alle Mahumetanen de tweede Maeder van de Mussul-
mans, of ware Geloobighen gehouden wozt.

Hy ge-
raecht
dooz be-
dziegerpen
sin aegting.

Dese sijne Boesem-briendinnen/ en andere sijn Betgesellen/ beneffens Vogels
die gewent waren upt sijn oopen te eten/ en diergelijcke bedziengerp van een gewon-
de Stier/ maectten sijn naem ober al vooz een uytsteekende Beplijgh beken-
te / en geheel Arabien opgetogen in verwonderinge; waer op hy met eenen Sergius, een
goddeloos Italianischen Monnick, (misnoeght om dat hy tot Bylants na sijn wil
niet geboztert wiert) en eenen Johan van Antiochien, een snooden Nestorian, sijn-
nen Alcoran volboert heeft; (in het 620. jaer na de geboorte Christi/ en het 46.
van sijn ouderdom) waer ober hy sich terstont naer Mecca begeeft/ om het werck
aldaer beken- te maken/ niet twijfelende of het soude aldaer geloof vinden. Doch
dit miste hem; want soo haest als sy aldaer vermerkten de gront van sijn nieu-
we Leer/ (sijn bozigh leven aldaer genoeghsaem beken- t zijnde) hebben se hem ge-
hammen / en ten hadde geweeft om sijn Vrouwen Bloedt-berwanten / sy souden
sijne Leer/ beneffens den Leeraer in den dop gesmoort hebben. Mahomet hier
ober was ten epnde rade / ja soo verre dat hy vooz nam sijn Boecken te verhan-
den / en sich tot sijn oude koophandel te begeben: maer Sergius steecht hem een
hart onder den riem/ boozgebende dat een werck van sulch een belangh verbolgt/
en het epnde verwaacht moet werden. Den half-dooden Propheet wozt weder le-
bende op dese vercooringen/ en begeeft sich terstont na Iathreb, en slupt sich daer
vooz twee Jaren op/ sonder veel geselschap te hanteren/ tot dat hy sijn booznemen
ten epnde gebzacht hadde/ bebelende sijn Abolgers hun tijde-reckeningh van
sijn vlucht upt Mecca te beginnen; hy trecht vooz bedziengerp en Tooberp veel
Lieden op sijn zijde / inboegen hy binnen den tijdt van seben Jaren weder leben-
de wozt tot Mecca. Upt dese verbloechte Woxtel sijn soo veel verscheppen Spy-
ten van heplloose ketteren gesproten / dewelcke binnen korten tijdt al het Oosten
beschadwt hebben.

Volboert
sijnen Al-
coran.

Sijn
vlucht upt
Mecca.

Mahomet (soo veel gesepdt in het Arabisch als bedzogh) hebbende sijn begerre
volboert / en sijn loop volepndicht / is eyndelijck gebzongen vooz een anderen
Wetgeber te verschiynen/ alwaer hy ongetwijfelt een rechtbaerdigh oordeel vooz
sijne goddeloocheiden ontfangt. Hy stierf in sijn groot Woxt-jaer van 63. in het
17. van de Hegyra, en het 637. Jaer van onsen Salighmaecker, latende Ally
tot sijn Abolger / en sijn Lichaem om geplaeft te worden / in het Graf
van Ailce, tot Iathrip, het welcke hy den naem van Medina Talmabi gegeven
had.

Hy stierf/
en wozt
tot Iathrip
begraven.

Laet ons nu een weynig sprekken van syn fabelachtigen Alcoran , of Sunna , dat is het Boeck der waerhejdt / vol van leelijchheden / loogenen / wonderheben / gesichten / zeedhaefte / en natuerlijke Wijs-begeerte / en diergelijcke / om op alderhande wijze den licht-gelooigen te bedriegen. De Dooz-reden houdt in : dat het gesonden is geweest van Godt / dooz den Heyligen Engel Gabriel , aen Mortis Ally ; maer hy / den een dooz den ander nemende / stelde het Mahomet ter handt ; dewelcke als Godt sagh / dooz sien met gelijcke deughden en waerdigheden / wiert den Engel niet eens daer dooz gestraft / maer de gabe bevesticht. Om van te beginnen : Dese Alcoran , of Bybel / (by hen genoemt Kurraw en Alefalem , dat is de Iddet van Bude) is een Boeck / omtrent tweemaal soo dick als de Psalmen Davids , en verdeelt in hondert en 14 Azoares , of Hoofst-stucken / dooz Ozman in slecht sijn gestelt / het welck heel onaengenaem aen de ooren is / hoewel niet byemt gestelt. Het is geen doozgaende werck / of van Godts dienst / of van tucht / maer een mengelmoes van sijn eggen leven / Oozloghs-konst / het gebruik van Bude / Reden-konst / Betal / den Zodiack , de Herdt / en een deel upt Aristoteles , vol oerbol onder malkander geworpe. Sijn Moeder heeft hem inden loodschen Talmud opgebracht en onderwesen ; maer Sergius heeft hem het Euangelij , ofte Nieuwe Testament , als oock het Oude / kondigh gemaecht ; waer dooz hy inde 71. Azoars , van Noach , en in de 10. Junijs van Ionas spreekt / en op andere plaatsen van Abraham , Ioseph , Moyles , Elias , en David , wiens sangt / by hem genoemt Zebur Dahood , of Psalmen Davids , seer hoog by hem gestelt worden. Oock den Ingill , of het Euangelium van den H. Lucas , wort by hem breedt uptgemeten in de pierde Azoara van Anneza , en het vijfde van Almeyda , noemende Christus de Melsias , Rooth-noor Alloh , ende Hazret , dat is Melsias , de Geest / het Doozdt / ofte Licht van Godt / Heyligen Iesus : niet achterlatende sijn lichamelijcke Hemel-daert / in het aensien van sijne twaelf Apostelen , 70. Leer-Jongeren / en 500. andere Menschen. Eventwel loochent hy den selven te zijn de Sone Godts ; maer segt dat de Maeghet Maria hem ontfangen heeft dooz het riecken van een Roos / dewelcke haer den Engel Gabriel gegeven had / en dat hy upt haer Bozsten dooztgekomen was. Oock dat hy niet gecrucricht was / maer wel Iudas , of den een of den anderen boef / zijnde Christus dooz een wolck van hen wech-genomen. En daerom is het Arups by hen in sulcken verachttinge. Sy seggen oock dat hy was den Alderheplighsten / huyschten / en machtrighsten Hepligh / die opt op aerden verkeert heeft / en dat Moyles en Christus de Ioden en Christenen sullen saligh maken / op den dag des Oordeels ; eventwel een weynigh daer na / vergetende het gene hy te vooren geseght had / sweert hy / dat geen Ziel sal saligh worden als alleen dooz den Alcoran , zijnde hy in de Werelt gesonden / om de naeukeurighet van het Euangelium te verlichten / gelijck Christus gedaen heeft met de Iddet der Kerckgebaren ; heel anders als hy in de 12. Assuratto beveelt / dat dese twee eersten souden gehouden worden in de selve waerdighet met den Alcoran , seggende : De Heylige en Genadige Godt heeft eerst de Wet der Ceremonien gesonden , daer na het Euangelium , om alle Menschen te leyden op den rechten wegh , en endelijck den Alcoran , een geloovigh ende getrouw Boeck , dienende tot uwer onderwijfinge. Niemand dan , dewelcke waarlijck Godsdienstigh is , derve het Oude en Nieuwe Verbondt kleen achten , maer vervoegte sich het selve na te komen , niet minder als die dingen dewelcke in den Alcoran geschreven staen. Hier upt komt het dat sy de Ghaben der oude Hepligen eerbiedighlijck besoeken / als oock de gedachtenis van onsen Salighmaecker in grooter waerden houden / hebbende van de Ioden het grootste afgrijfen ter Werelt. Hy spreekt oock seer loslijck van Ioannis den Doo-

Dooznamen in
hout / oorde
en ge
genthepdr
van sijn
Alcoran.

per, gelijk oock van de Maeghet Maria, met een bysondere eerbiedigheyt; seggende/in de 19. Azoara: Hayle Mary, ghy zyt gezegent/ ja overtreft in supberheyt en heyligheyt alle Vrouwen/ beneffens veel andere lof-redenen meer. Al welcke dingen ick niet daeromme voorstelle/ om dat het Boeck daer doot van te meerder waerde sou mogen geacht worden: maer om te bewijzen dat den Dupdel/ noch Sergius den Monnick, dewelcke hem geholpen hebben/ de Heylige Maesleijt van dese Heylige bladeren/ niet ten vollen hebben konnen verhoeten.

Het overige van het Boeck bestaet in Hoofst-ketterpen/ tegens onsen Saligh-maker; want het loochent met Arrius sijn Godtheyt; met Sabellius de Wybuldicheyt; met Macedonius den uytganch van den Heyligen Geest; met Manicheus de doot Christi, en diergelijcke dwalingen meer. In de 32. Azoara belast hy/ dat niemandt soo goddeloos zy/ als in twijffel te trecken eenigh gedeelte van sijne Wet/ nochte over het selve te reden-kabelen; eventuel bekendt hy in een ander Hoofst-stuck dat het vol loogens is.

Enige
Geboden
niet den
Alcoran.
Eerste
Gebodt.

Het 1. Gebodt: Daer is een groote Godt, en Mahomet is sijn Propheet. Het welcke alle wyzen by de Turcken, van het hooghste van hunne Mosqueen, doot de Muyeziens, en Talismanni gesongen wort/ in dese woorden: L lala y-lala Mohum-med resullula; gelijk de Perlianen op hunne wyse/ L lala y lala Mortus Ally vel-Millula.

Twede
Gebodt.

Het 2. Gebodt is: Het is noch goet noch rechtveerdigh, dat eenigh Mussulman ongetrouwt blijve, op dat die gene die den Alcoran belijden, niet metter tijdt komen te verminderen.

Gefheyt
en ontucht
van Maho-
met.

Hier van daen komt het dat de veelheyt der Vrouwen onder hen is toegelaten; ja dat de sulcke in de hooghste achttinge zijn/ die de meeste Wyden en Wyflaepsters hebben. Den kuyfchen Propheet Mahomet stoft in de Azoara van Bacara, seer veel van sijn eegen vermaecht/ en bysonderheyt in het selve/ en dat hy den meesten tijdt sterckte en lust genoegh had om deertigh Vrouwen te voldoen. In het Hoofst-stuck Attahrim bekendt hy oock/ dat hy sijn trouwe en belofte menighmael geschonden heeft; maer het beroude hem niet/ om dat hy vergiffenis van Godt daer over ontfangen had/ hebbende tot getuygen sijn goede Wyden/ de Engelen Raphael en Gabriël.

Maer wie siet niet dat hy in dit Gebodt (gelijk een loosen Machiavellist) gesien heeft op de natuerlijke eygenschap der Arabieren, die sich selven seer behagen in bysheyt en wellust; sonder te achten op wat wyse/ of doot wat Cooverpe hy deselve tot sijn Afgoderp trecke.

Het 3. Gebodt: Een Mussulman moet liefdragende, en een vyandt van twist zijn. Apt dit Gebodt komt de Reysigers veel gunst en goet toe/ ter oorsaeck van de Imarets in Turkeyen; Carravans-Raws in Persia; en Serrays in India; alleenigh gebout om de Reysigers te ontfangen/ sonder na sijn Landt of Handel of Godsdiensft te vragen; daer de Hamers wel schoon en niet worden gehouden/ de Scal-len gemakelijck zijn/ en niemandt een duyt te betalen heeft/ alsoose doot goeder-tierentheyt van eenige Mahometanen gebout zijn/ in het welcke sommige over de 15000. ponden Steerlings besteedt hebben; gelijk men binnen Shyras en Cashan sou konnen sien. Sy reysen oock Bastuyfen op/ doot lamme en getierche-lijcke/ als oock doot oude/ berjongerde/ of gequetste Vogels/ Beesten en dierge-lycke Schepselen.

Het 4. Gebodt: Een yder Mussulman is gehouden hunnen Propheet alle dagen ten minsten vijfmael aen te roepen, met matigheyt, en sijn toekomt lijdtfamentlijk te verwachten. Het welcke sy seer sozghvuldighlyck nakomen/ en dat met sulck een op:

opmerkinge, dat wanneer sy den Muezin van de Mosque hoozen roepen/ sy ter-
 stondt aen het bidden vallen/ hoe besigh sy oock in het pzaaten/ dincchen en zwelgen
 mogen zijn. En in het bidden/ om hun geheughnisse en aendacht te verstercken/
 stoppense gemeenlyck hunne ooren/ en slupten hunne oogen/ gelyckse oock hunne
 wijsse van Pater-nofters gebruycken. Sy kussen/geduerende hun gebedt/ de Herde
 menighmael/ of eenigh Heyligh Overblyffel/ of Heylige Herde van Medina.
 De Haram en Alcaba, twee Heylige Capellen van Mecca, (seggt den Alcoran) dooz
 Abraham gebout/ hebben de ware gedaente van die dewelcke Adam in het Para-
 dijs gebout heeft. Al-hoe-wel sommige seggen dat deselbe daer niet hoben een
 dagh gestaen heeft/ maer van de Engelen van daer/ ten tijde van de Sont-vloet/
 naer den Hemel gevoert is gewozen.

De woorden die sy in hun gebeden gebruycken sijn gemeenlyck dese: In
 den Name van de goede en Heylige Godt. Gepresen. zy de Opper-heer van alle
 Werelden, den eenigen barmhertigen Godt des Oordeels: U dienen wy, U roepen
 wy aen: Toont ons den besten wegh, die, dewelcke ghy Mahomet geopenbaert hebt,
 doch niet die, op dewelcke ghy de goddeloosen straft; Wenessens eenige andere
 woorden/ dewelcke alleenigh verhalingen sijn van de namen of by-namen van
 Godt en Mahomet, die by alle Mahometanen, in Arabia, Persia, India, Java, &c.
 gebruyckt worden.

Woorden
 in hun be-
 bedden ge-
 bruycklyk.

En al-hoe-wel dese gebeden by hen meest gebruyckt worden/ zynse ebentwel
 niet sonder andere gebeden/ te samen gemaecht dooz Ozman in sijn Parody, (want
 Mahomet bekent in de 17. Azoara, dat hy noch lesen noch schryben kost) als oock
 dooz dien vermaerden Almotannabby, die de gedachten gehadt heeft sich selven
 eerwaerdiger te maken als Mahomet selve. Hun andere gebeden sijn meest al
 dooz de behoudens van hunnen Koninck/ de welstandt van hun Vaderlandt/ en
 danck-seggingen dat sy Mussulmannen, of recht-geloobigen/sijn. Albus bidden sy
 bysmael in 24. upzen/ op een besette oeder; als op het aendprecken van den dagh/
 op den middagh/ten dyle upzen in den achter-middagh/op het dalen van de Son/
 en ter midder-nacht. Maer de Perbianen, sedert hunne herbozminge/achten dooz
 genoeghsaem/ dyle malen in 24. upzen te bidden; als 's morgens/ 's middaghs/
 en 's avondts. Op den Gyumaa, of Sabbath, vergaderen sy in de Mosque, sonder
 Stoelen en Klacken/ na datse sich eerst gewassen hebben; aldaer knielende/ met
 het aengesicht na Medina toegekeert/ blybense soo sitten/sonder malhander toe te
 spreken/ of te spoutwen of te hoefken.

Onge-
 leersheide
 van Ma-
 homet.

Het 5. Gebodt is: Siet dat ghy laerlijcks een maent Vasten houdt. Dese Va-
 sten/ genoemt Ramdam, oock Ramadan, Ramazan, en Ramilan, begint gemeenlyck
 als de Son in Aries, of de Ram, gaet/ of in Libra, de Wage. Een nabolging van
 Moyles 40. dagen/ dewelcke hy op Horeb gewoest heeft; of (gelyck andere wil-
 len) ter gedachtenis van Mahomet, als hy hem/na sijne vlucht wpt Mecca, 40. da-
 gen in de Woestijne most verbergen; maer eer wpt aenmerckings van sijn Gods-
 lasterlijcken loogen/ als hy in de 47. Azoara seght/ 'soo langh in den seften Hemel
 te sijn gewoest; daer hy seggen durft met den Almachtigen handt aen handt ge-
 wandelt te hebben; welcke handt hy seght 70. mael houder als Is gewoest te
 sijn. En dat hy zijnde op der aerden/ om het Volck hem te doen gelooven/ hy de
 Maen deed nederdalen/ waer van hy de eene helft nam/ latende de andere tot een
 Gordel dooz Mortis Ally; endelich de stucken weer by een boegende/ setten sy
 deselbe wederom in haer plaets/ daerse noch staet.

Vasten.
 der Maho-
 metanen.

Geduerende desen Ramdam, onthoudense sich den geheelen dagh van alle Srij-
 se/ zijnde hy gehouden dooz den snootsten Ketter ter Werelt/ die deselbe raechen
 durft.

durft. Maer soo haest is de Son niet onder/of sy ballen aen het eten en drincken/elch om strijdt/ badende in allerhande wellust en overdadighepdt. Soo haest als den 29. dagh hoor by is (want al-hoe-wel den Alcoran van 40. dagen spreekt/ **zijn dese dooz dese laetste** herboezmingh op een Maane-schijn gebacht) begint hunnen Byram, soo veel als by ons het Paelsch-feest, het welcke sy in alderhande vermaeckelijcheden ten eynde brengen tot den 3. dagh toe. Op de laetste wy van den laetsten dagh/ zijnder vele die beloften doen van een Pelgrimagie na het Graf van hunnen Mahomer; (het welck niet opgetrocken is dooz een Magnete, gelijk geloof woort/ maer onder een schoone Maermeren Tombe is) doch onderwegen laten sie niet na alle ongebondenhepdt te plegen/ sonder enige vrees van straffe te hebben/ als zijnde genoechsaem dooz hun Pelgrims-kleedt bevizijdt. Hunnen Buccarie vieren sie in November/ by den Chodad-maw genoemt/ ter gedachtenisse van den Ram dewelcke Abraham offerde/ in de plaets van Izmael, gelijk sy seggen.

Dun
Paelsch-
feest.

Om an-
dere feest-
dagen.

Op hebben noch verschepe andere feest-dagen/ als de Oud Hussan, of de gedachtenis van Hussan, Soon van Ally, gedoot met sijn elf Sonen. De Nowrouz, of een nabolgingh van Piervo-jaers-dagh/ dewelcke sy in Maert beginnen/ ter rijdt als dagh en nacht eben langh zijn. De Imamy, het welcke enige gemeenschap heeft met de Buccarie, als dat hier een Kameel, en daer een Ram geslacht woort/ dit tot gedachtenis van Mahomet, dat tot geheugenis van Izmael. De Caddyer-Ally, ten gedencke van Allys overwinning. De Ied Oufant, ter oorsaeck van het verlies dooz Houfant in een groote Wildernisse/ daer sy van dorst gestorben is. De Auwptation, ter gedachtenis van den Doop van Mahomet, dooz den Monnick Sergius. De Sophian, ingeselt dooz het welbaren des Konincks/ van de Stam van Sophy. Het Roosen-feest, het welcke gehouden woort in alderhande vermaekelijcheden 30. dagen lanch/ en begonnen met een Processie van heylige Maamen/ waermeer de Bloemen beginnen wt te spruyten.

Het sefte
Gebodt.

Het 6. Gebodt is: Eert uwe Ouders. Welck gebodt hoe qualijck sy betrachten/ menigste van treurige hoopballen kornen getruppen.

Sebentste
Gebodt.

Het 7. Gebodt: Vervloekt zy den Moordenaer. Dit woort soo wel onderhouden in Persia, dat pder een in dit Rijck op alle plaetsen en tijden magh repen sonder gebaer, en al-hoewel sy in het gemeen Oorlogs-lieden/ en seer tot den wijen genegen zijn/ soo heb ick mijn leven geen bechten noch twisten onder hen gesien.

Achtste
Gebodt.

Het 8. Gebodt: Doet soo aen ander, als ghy wilt dat u geschiedt. Volgens dit gebodt zijns beleeft en eerbiedigh; maer valscheit en bedriegery hebben ontfangs de plaets van dese deughden ingenomen.

Den Alcoran is een mengelmoes (als gesegt is) van verschepe bzeemde dinggen onder malhandert. Het verhandelt in het 33. Hoofst-stuck dat Dagial, of Shytan, dat is den Wyvel/dooz Mahomet sal behouden worden; en in de 72. Azoara, dat al de Elgehenni, of heylche Geesten/na een secker getal van jaren sullen verloft worden. De andere Azoaras zijn van alderhande stoffe/als hier dooz geseght is. Op een van de Hoofst-stucken berst sy wel seggen dat Salomon een groot Tombenaer is geweest/en dat sy dese konst van Marot en Arot, twee groote Wyvels geleert heeft. Maer wy souden het selve met meerder recht kornen seggen van Mahomet, inden anderz de helst van sijn Miracelen waer zijn; voornamentlijck sijn neder-roepen van de Maen/daer hier dooz van gesproken is, ter oorsaeck van het welcke al de Bosarmen of Mahometanen, als noch de Maen in hun Banieren voeren. Op een ander plaets verfehert sy sijne nabolgers/ dat Mecca, Medina, en Jerusalem, heylige Steden zijn/ om welcke oorsaeck de Turcken, soo wel

wel als de Christenen , Jerusalem als noch in eeren handen. Maar de vertdoechte Steden zijn Elmedin in Chaldea, Antiochien in Syrien, Vastal in Egypten, en Eberam in Armenia, die upt de Hel zijn voortgekomen als Mahomet geboren wiert; misfchien verdoemt/om datse sine Leer niet hebben willen aennemen; ter welker tijdt doch Lucifer sinen swaeren bal deedt/ sinckende soo diep in den afgrond/ dat hy eenige jaren werck had/ al-eer hy weder boven kost komen.

Maer sin reys na den Hemel is booz al aenhoogens waerdigh. De saech is alsoo gelegen: Op sekeren avondt-stondt (als Mahomet sich selven heymelijck in sijn kamer vermaechte/ met sijn Jonge Wouto Aysce, tot Mecca) quam Gabriël met een schijnend Licht in sijn Slaep-kamer/ en groete Mahomet met dese woorden: Heyl zy u ghy beminde Man; Ick kome om u te halen; dien Godt, die ghy soo yverigh dient, is begeerigh om u te sien in sijn eygen Woon-plaets, daer hy u verwacht. Mahomet verheughde sich niet weynigh ober dese bootschap/ en meent terstondt op een van de vleugelen van den Engel te gaen sitten/ daer hy 70. paer van had/ maer boozt verhindert; maer ober bragende/ hoe hy dan ten Hemel konnen sal/ woort hem een grooten Ezel getwesen/ geheten Albarack, en belast daer te gaen opsitten: Maar wat Mahomet bestondt/ hy konder niet op geraecken/ boozt en al-eer den Engel boozt hem gebeden had. Aldus geraecht hy daer op/ en rijdt in een oogenblich met vier stappen van Mecca tot Jerusalem: Aldaer doet hem den Engel weder affsitten/ en nam hem in sijn eygen bescherminge. Binnen weynigh minuten komt dan Mahomet in den Hemel/ daer hy dooz den Pooztier Gabriël in gelaten wiert. Van den eenen Hemel tot den ander is een reyse van 500. jaren; maer des niet teghenstaende snapt hyse alle seben dooz in een oogenblich tijds. In al dese Hemels sagh hy wonderlijcke en seltame dingen; maer boozt eens van wat stoffe dese Hemels gemaecht zijn: De eerste is gemaecht van sijn geraffineert Silber/ in de welcke al de glinsterende Sterren gebonden staen met ketenen van gebzandt koper. In desen Hemel sagh hy een soo grooten Haen/ dat/ deselbe op de Maen staende/ sijn kam tot aen den hooghten Hemel quam te repchen/ secker een hooghte die veel Millioenen mijlen uptzenght. Soo menigmael als desen Haen kraept/ antwoorden hem al de Canticleerties van de Werelt.

Den tweeden Hemel is van Goudt/ maer sulck als sebenmael dooz het hyper beproeft is. Den derden Hemel is van Peerlen; In desen Hemel sagh hy ontalliche Heysigen en Engels/ van de welcke een pder hem hy naem en toenaem groete/ en hy badt boozt hen. Den eenen bestrafte hy/ den ander pzees hy/ als Adam, Enoch, Abraham, Samuel, David, Salomon, &c. die alle van him hayt mosten laten. Den vierden Hemel is van Esmarauden; daer hy weder een geweldigen trop van andere Engels sagh/ die een groot gerucht maechten met Godt te pissen/ en met recht mosten sy een groot gerucht maken/ want (geelijck Mahomet seght) pder Engel was duysentmael grooter als de geheele Aerdt-kloot/ en een pder had tien duysent hoofden/ pder hoest 70000. tonghen/ en pder tongh loofde Godt in seben hondert duysent bysondere Talen. Onder al dese sagh hy een booznamentlijck Phatyr, of den Engel der Genaden genoemt/ een Schepfel van sulck een geweldige grootte/ dat pder stap die hy deedt 12. mael soo groot was als de breedte tusschen denzenen Pool en den ander. Mahomet braegde hem waerom hy soo bitterlijck schreide: den Engel antwoorde hem/ dat het upt medeliden was/ en jammer/ te sien den ellendigen pden staet der menschen. Dit is dien Engel die de Heplige Den in sijn bewaringh heeft/ een Den dewelcke een Peerel is van sulck een grootte/ dat een rap Arabisch Loooper/ al liep hy op een

Fabuleuse
vertelling
van Maho-
mets reys
naer den
Hemel,

Wond-
erlijcke
grootte
Den dooz
Gal-

welcke den
Alcoran
beschree-
den is.

Gallop wpt sijn hals kracht / in vijf hondert jaren nauwelijcks deselve ten eynde kan komen. Met dese Pen schrijft Godt alle dingen op / die doozhp / tegenwoozdigh / en toekomende zijn. De Incht daer hy mede schrijft is supber licht / de Letteren soo wonderlijck gestelt / dat niemant / als hy en Gabriël, die verstaen kost. Al de hondert en vier Heplighe Boecken zijn dooz dese Schacht beschreeben : namentlijck dese tien / dewelcke Adam ontfangen heeft ; Seth heester 50. van ; Enoch 30. en Abraham de rest. Dese heeft oock de Wet Moyses , en Davids Psalmen beschreeben / beneffens het Euangelium van Christus , en den Alcoran van Mahomet.

Den vijftden Hemel was van Diamant ; daer hy een machtigen Engel sagh / die de wijsse van al de anderen was / hy had tweemael soo veel hoofden / tongen / en stemmen / als pemandt van al de anderen / en de betwaringh van dat Boeck / in het welcke de namen van alle Menschen in de Werelt geschreeben staen. Hy deed anders niet als de bladeren omslaen / en den eenen naem dooz / den ander na wpt te wijschen ; want hier dooz / gelijk als dooz de Wijl des doods / stierben dese terstondt daer heen.

Den sessten Hemel was van Turquois ; de sebensste van Alahal ; (sommige maekender Wyer / sommige supber Licht / en t' saem-gebozen Adem af.) Al dese Hemelen beslupten malkander gelijck Peerlen of Ruppen : Maer hier is het wonder / datse alle doozluchtigh zijn / hoe wel van Metalen gemaeckt. Maer boven allen is den Hemel der Hemelen / dewelcke was vol licht en stilwoijgentheyt / dewelcke van een ongemeeten grootte is / en binnen dewelcke alle anderen besloten zijn. Hier sagh Godts Choon / dewelcke onuytsprekelijck kostelijck was ; oock groot naer gevolg / als zijnde ondersteunt dooz seben Engels / en die van sulck een grootte / dat een Walck / al bloogh hy duysent jaer / nauwelijcks van het eene oogh tot het ander sou kommen vlieden. Rondsom den Choon hingen 14. Kaer sen / dewelcke eeuwigh bzanden / waer van pder soo langh was / dat (na de meeningh van Mahomet) een goet Paert nault in vijf hondert jaren van het eene eynd tot het ander sou kommen rijden. Alhier dan sagh hy den Almachtigen / dewelcke hem vriendelijck welkom heette / leggende sijn handt op sijn aengesicht / dewelcke (gelijck desen Lasteraer seght) duysentmael houder als Ps was ; eventwel liet daerom Mahomet niet (ten insicht van sijn eygen geringheyt) te bloosen van schaemte / en te woeten van bzeese ; maer Godt daeghde het met sijn vinger af / en wierp het in het Paradijs. Een wonderlijck woet ! want elck dzoop (die hy sepde ses geweest te zijn) verkeerde in het een of ander selt saem dinc : Het een in een Koos / het ander in een Graen Rijss / de vier andere in vier geleerde Mannen Acmet, Sembelin, Abuhamed, Melec-zed, en Seh-vafin. Da dat hy sich selven nu voldoen had / in het ondersoeken van verhojgentheden / en verkehert was van de gunst van Godt / quam hy weder af met sijnen Alcoran. Maer hoe hy den selven opdzong / hoe wonderlijck die de aerde ontfelt / en het meeste gedeelte van Asia, en Africa, met humne Eplanden vergifticht heeft / berepcht een andere plaets.

Mahomets
Sweet
verwont
derlijck
brucht
daer in het
Paradijs.

Stant der
Engelen.

Belangende de Engels die sijn goet of quaet / bepde zijns de doodt onderwozen ; de goede / om datse bestaen wpt blammen wyers / een Element : de sonde zijns onderwozen / om dat Lucifer dooz hooberdigheyt wpt het Paradijs gezeben is ; de quade Engels wozen gekerckert in Honden , Swijnen , Padden , Wolven , Beeren , Tygers , en soo voort. Da den dagh des Oordeels sullen sy eenige Millioenen jaren in de Hel gepijnicht worden ; maer ten laetsten sullen sy dooz de kracht van Mahomets Wet verloft worden.

Den

Den dagh des Oordeels houden se voer seker; als wanneer Mahomet sijn laetste gebedt sal houden met de doot/die hy ten laetsten in de blucht sal slaen; doch door dat gebedt wort hy soo verwoedt/ dat hy al de levende Schepselen des Werelts komt te vernielen; want wapenende sich selven met vperigh krooper/ doet hy aen de vier deelen des Werelts sijn Trompet hoozen/door welck geslanch/niet alleen Menschen/Wisschen/Vogelen/Beesten/en diergelijke Schepselen sterben/maer oock de Engelen/en ten laetsten Adriel slaet sijn pferc Wleugelen rondsom hem/ en verbourght alsoo sich selven/ met sulck een schyzichelijck gelupt als men nautwelijcks sou konnen bedencken.

Bestalt-
bingh van
den dagh
des Oor-
dels naer
de mening
der Maho-
metanen.

Hier op volght een verschyzichelijcke aerdt-bebinge/ verselt met een pffelijcken reghen van brandend Sulpher/ dewelcke alle Gras en Geboomte vertoert/ be-
reghens de Valeren van de alderwoedste Tyrannen/ ja keert Aerdt/Water/ en de andere Elementen/ het onderste boven. Veertigh dagen moeten dese dinghen blyden in dese gestaltenis/ geduerende welcke tijdt den Almachtigen/ het selve in sijn handt omkeerende/sal seggen: Waer zijn nu dese hooghmoedige Woesten/en Dwinglanden? Waer zijn dese broodtdroncken en dartele Werdtwoemen? Het welck gesepdt hebbende/ sal hy veertigh dagen/ en veertigh nachten lanch/ een soeten regen van sijne genade op Aerden laten regenen/ en door een soeten Adem/ de Werelt stellen in een seer Heerlijcken staet; daer na sal hy Raphael weder op-
wecken/ en gebieden sijn Trompet in de handt te nemen/ dat van het supberste Goudt is/ en over de 500. jaren repfens van het eene eynd tot het ander is. Op de eerste slanch sal volgen een opstandingh van Engels en van Menschen: op de tweede krijgen de Engels wederom hun oude Heerlijchhepdt/ en de Menschen hun afgelepde Wleesch. Michael, den Hoofst-Engel/ verneimende den Rechter-
stoel opgerecht te zijn/ op een hoogen Bergh/ in het Dal Iosaphat, maecht sich daer by met sijn Schaef/ en weeght het goet en quaedt van pder Mensch tegen malhanden; wiens goetd waerder weeght als het quaedt/ dese woerden aen de Rechter-handt gestelt/ de ander op de Slincker-hant. Daer na worden pder sijn sonden in een bosfel gebonden/ op den neck gelepdt/ en in sulcker boegen moeten-
se ober een naentwe Brugh/ ober de Hel geleght/ gaen; sy die maer wepnigh sonden te braghen hebben/ geraecken bepligh ober; maer die veel sonden op den hals hebben/ bzeerken de Brugge/ en vallen in de Hel. Aen de andere zijde staet Mahomet, in de gedaente van een Ram, en neemt al sijn nabolgers op in sijn rupge
blocken/ die hy na een tijt repfens/ door den eenen wegh of den ander in het Pa-
radys bzeinght; daer gekornen/ schut hyse altesamen van sijn Wacht af/ die als-
dan een heel andere gedaente krijgen/ als sy te vozen hadden/ veel schoonder/ veel stercker/ veel grooter/ met oogen soo groot als de ghehele Werelt/ met Wzinck-
brauwen soo groot en schoon als den Regenboogh.

De Hel is den Mabel van de Werelt/ omcingelt met een hoogen dicken muer van Diamant; men gaetter in door seben Doorten van vperigh krooper/ en is verdeelt in menighe van koten en gaten/ het een groot/ het ander kleyn/ het een straffer het ander soeter. Sommighe hoolen zijn soo diep/ dat een Wools-
steen in twisfent jaer de grondt niet sou kornen binden/ hebben aen het nebergaeen scherpe Swaerden en Prickels/ oin de arme Zielen te pijnigen; sommighe zijn bodemloos/maer soo vol van Oly en Swavel/ dat sy eeuwigh branden/ en soo verschyzichelijck batter de Dupels self van verschyzicken; andere zijn vol van Padden en Slangen, en diergelijke pffelijcke Schepselen. De verdoemde eten daer niet anders als van de verboden Brucht/ dewelcke zijnde in hun buych/ terstont
als Sulpher ontfteecht/ en doet hen van benautheyt bzuilen. Sommige Bibie-
ren

Bestalt-
bingh van
hun Hel
en de
straffe der
verdoem-
de.

ren zijn dol van Crocodillen; andere ſoo hout/dat de Zielen daer in klappertanden. Doch al deſe ſelfſche pijnen moeten niet eeuwig dueren/ maer elck moet lijden ſoo veel duſſent jaren meer of minder/ als de ſonden grooter of kleiner zijn. **Alſdan ſal hen Mahomet verloſſen/** gelijck oock de Duppels/ eerſt gebande hen een gedaente dewelcke ſoo verſchrikelijck niet is/ en alſdan hen brenghende aen de Alcanzar, (een Stroom upt het Paradijs vloepende) daerſe hun groote hitte in verkoelen/ en hun ſwarre Schoonſteen-begere ſchijdt afwaſſchen/ tot datſe een heel ſupber Bleefch krijgen/ dat veel titter is als eerſt-geballen Sneeuw/ en dan alſdan af/ ſingen Lala Hillulaes aen Mahomet.

Deſchij-
bingh van
hun Para-
dijs/ en
brenghende
der Zal-
de.

Het Paradijs is een plaats van groote brenghd; maer waer deſelbe is/ weet Mahomet niet te ſeggen/ miſſchien heeft hy het aen den Engel Gabriël vergeten te vragen; maer hy meent het ſal op der Herden zijn/ na dat al de dingen van het Oordeel ſullen doozby zijn. Het heeft ſoo veel mylen in den omvangh als 'er beſjes in de Son blieden. Het is omringelt met een muur van Goudt dat negentigh mael geſupbert is: deſen Muur is tien duſſent mylen hoogh/ en omtrent 3000 mylen dick. Het heeft ſeven Poozten om in te gaen: De eerſte is van Carbonckel-ſteen, of Robijn-ſteen, de andere ſes zijn van Peerlen, Elmarauden, Turquoifen, Hyacynthen, Smaragden, en Amethiſten. Het is verdeelt in ſeven wijde Hoben/ en deſe wederom in 70. mael 7. plaatsen/ elck gehult met Inwoonders/ Gefangen en Geſpeel/ Wiijn/ en alderhande Bleefſchijche vermakelijckheden. Op hebben al hun hoele Stroomen van Chriſtal, vloepende over Rotzen van ſoeten Amber, en boozts alles wat men ſou konnen bedencken. Recht in het midden is een Boom/ dewelcke hooger is als al de Bergen van de Werelt/ al waerſe op malhander geſtiapelt/ en ſoo breekt dat het geheele Paradijs daer dooz beſchadulot wort. De Stam is van Diamant, en de bladeren van ſupber Gout. Elck blaadt heeft een byſondere gedaente; Op de eene zijde groept in Letters van licht/ den naem Gods/ aen de andere zijde den naem van Mahomet. Vier ſtroomen vloeden daer upt van het ſupberſte water/ van Welck en van Wontgh/ ontlaſtende ſich ſelven in Alcanzar, en dan daer hier en daer dooz het Paradijs. Vogels heeft mer oock van alle ſlagh/ de ſierſte van de welcke onſen Nachtegael ver overtreft/ ſoo ver als deſe de Rabens. De Mahometanen blijden altoos jongh en luſtig/ hondertmael grooter en hoolijcker als opt Mahomet was. De Mannen zijn afgheſcheyden van de Vrouwen/ die ſulck een gedaente hebben als Ailce had. Hun hupzen zijn gonde braden/ de oogen Diamanten, ſoo groot als de Maen. De lippen zijn van Kerſen/ de tanden van Peerlen, en al wat de Wicht-kunſt van de Beminden lieghen kan. In dit Paradijs is een Caſel van Diamant, die ſeven hondert duſſent dagen langh is te reysen/ om welcke Caſel Schoelen van Goudt en Peerlen zijn om op te Feesten. Gabriël, de Pooztier van het Paradijs/ heeft 70000. Sleutels/ en elck 7000. mylen langh/ daer men de deuren na reekenen magh/ dat het geen deuren bannen van een Werckensſchot.

Soodanigh is de Leere van deſen raſenden Menſch/ en het geloof van deſe onſinde Liedden. De Crappen van hun Kercken-dienaers zijn over de ſeventig derhande/ te lang om te noemen/ van de welcke den Muphi de woornaemſte is/ na hem de Caddi, Cadalehi, en andere/ de reſt zijn Bedelaers/ en eten hun broodt in ledigheyt/ den eenen ſinght/ den ander ſepdt goeder geluck/ deſe is een Poët op ſijn manier/ andere moeten raedt om Vrouwen bruchbaer te maken/ deſe pzielen en ſipen hun eygen Lichaem/ of rooſten ſich ſelven in de Son om van de Wliegen gegeten te worden. Hoofelijck elck heeft en doet het ſijne terhoofte niet en doen. Dit ſal goede Leſer genoegh geſproken zijn van de Perſiaenſche Godsdienſt,

dienst, wy hebben u hier mede langh opgehouden / en gaen derhalven onse Reys
vozeren.

www.libvnl.org

Vervolg van de Reyse naer India.

Wggingen eyndelijck weder te Scheep tot Swalley, op den 13. van April / en
nauwelijcks waren wy 3. mijlen weeghs 't Zeewaert in / wanneer wy een
hoopdeelige wint kregen / die de robbende Zeebaren / seer geneuchlijck deed smel-
len. Dien naesten dagh verloozen wy het gesicht van verscheppen brabe Zee-
steden / dewelcke heden ten dage van de Portugeelen beseten woorden / namentlijck
Gundavee, Daman, St. Joan de Vacas, Choul, Dabul, &c. De Zuid-punt van
Dabul leght op de hooghte van 17. graden 35. minuten. Het heeft in voortrijden
gestaen onder de gehooftaemheyt van den Koninck van Decan, maer heden ten
dage behoort het den Portugees toe / beneffens heel anderen / door Albuquerque
vermeestert. Het is gelegen aen de voet van een hoogen / maer seer vermakelij-
ken / Bergh / van de welcke een soete Stroom nederdaelt / bysonderlijck wel te pas
komende in dese heete Gewesten. De Reede geeft tamelijcke goede gelegentheyt
om te anchoren. De Stadt in sich selven is schoon van verren aen te sien; de
Huysen zijn laegh en dick / en plat boven op. Een oudt Kasteel / en wepnigh Ker-
ken en kloosters / zijn al het gene daerse op te roemen heeft. De Buzzar is niet
meer als gemeen. De Straten zijn nauw / de Markt-plaets mede van wepnig
belangh. Suratta en Cambaya heeft het aen het Noorden / Goa en Calicut aen het
Zuiden.

Verreek
van de
Reede van
Swalley.

Beschijf-
tingh van
Dabul.

Choul wortert ten tijde van Ptolomeus Comane genoemd / indien anders Castal-
dus sijn gissingh wel maecht / het leyt op de hooghte van 18. graden 30. minu-
ten / Noorder breedte. Het is van Almeyda in het jaer 1507. ingenomen / en on-
der het gebiedt der Portugeelen gebacht / versterkende deselve plaets / met ster-
cke wercken / en een braver Boltwerck of Sterckte / wel met Beschut beset / benef-
fens een ander Kasteel van sterckte en ontfach; het welck de Indianen in geen
kleene schizich houdt / als die sich allenigh op het geluydt van het donderend ge-
beerte niet wepnigh ontfetten. De Inwoonders zijn een wepnigh Portugeelen,
en sommige bedriegelijcke Bannyans.

en Choul.

Daer vijf dagen zeplens waren wy recht onder de Sonne / zijnde op dien tijdt
onze Zenith, of Hoofst-punt; sijn declinatie, of afwijckinge / recht 15. graden zyn-
de / en wy dicht by het Eplandt / het welcke Goa omcingelt / een brabe Stadt in-
der waarheyt / en de Sit-plaets van den Spaenschen Onder-Koninck en Eerst-
Bisschop; van de Stadt is elders gesegt / weshalve wy ons haesten / om onse reys
te vozeren. De wint was ons door een wijl gunstigh / maer eerlangh begoft het
te stillen / en alsoo de hitte gewelidigh te vermeerderen / alsoo de Zee een seer heete
weerblan van sich gaf. Op den 23. van April quamen wy tot Mangalar, een
plaets staende onder het gebiedt van Mallabar; op wiens Reede wy bonden 34.
Dorloghs-Fregatten van Mallabar, die ebentwel / op hun getal niet vertrouwend /
de Zeplen aensloeghen / en het na Goa wonden; alleenigh een raekhte door een
wijl tuss in de kiem / en in handeling met den Jonas, maer niet gewelt van roepen
en opstercken van de windt geluchighlijck uyt sijne handen; doch ebentwel soo niet
of breegh eenige geschooten gaten in haer zijde / en een goet aental gewonnen met
sich. Dien selven nacht quamen wy ten anchor by Mont-Ely, of Delyns-bay,
een Stadt en Zee-haven / van gelijcken staende onder de gehooftaemheyt van
Mallabar. Wy reden op negen badens / niet boven drie nader het Landt. Wy

Komste
tot Man-
galar, en
ontmoet-
tingh op
de Reede
aldaer.

Wandeling
met de Mal-
labaren.

Opge-
loob-
tigh-
den
der Ban-
nyans op
de Ruyse
van Mal-
labar.

Hun booz-
name
Frucht-
getassen
beheft-
de.

souden gaern hebben willen landen/ doch doersten ons selven niets te wel vertrou-
wen/ sp scheenen genegen te zijn/maer top kendense booz verraders; maer de In-
woonders siende dat top hun schelmery onderkent hadden/ maeghten sp aen ons
Schip self te komen; sp wisten dat top goede barmhertige Lieden waren. Hun
Canoes waren gebult met Cocos, Mangoes, Jacks, Groene Peper, Caravans of
Indiaensche Erwtren, Buffels- Vleesch, Hoenderen, Eyerren, en diergelijke dingen
meer/dewelcke sp ons booz een geringe prijs verkochten; maer om datse ons booz
pder Ton water een Reael van achten debben betalen / maechtense hun eerste be-
leefsthepdt te schande / al-hoewel sp overbloedt hadden; soo traegh warense om
ons eenige beleefsthepdt te toonen / wissende lieber de Wet der Natueren breeken/
die ons de Elementen gemeen maect.

De Bannyans in dese Gewesten zijn seer bp-geloobig/ of superstitieus, veel meer
als in eenige andere plaetsen / het welcke sp niet sonder een pdele eer in hun Be-
graeffenissen ten aldermeesten updzucken / maechende ewenwel de toefel en on-
kosten na de waerdighepdt van den overledenen. De rijkste slaghe heeft welrie-
kende Gommen, en Arabisch Reuch-werck/ het welck sp aenstecken / legghende
het doode Lichaem in het midden van sulche kostelijke blammen/ geworden in
wit/ wel-riekend/en sijn Lijnwaet/ of oock in Taffeta dat seer sijn en doozluch-
tigh is. Woven alderhande slaghe van hout / prijsense aldermeest dat/ het welcke
sp Aquila, en van oudts Calambuca noemen; een selfsaem / soetseckend en koste-
lijk Geboomte/ opslimmende tot een wonderlijke hoogte / en met een seer aen-
gename effenheyt / het welcke gemeenlyck gebonden woxt op het hooge Geberg-
te van Chæmoys, in Cochinchyna, en aen dit Volck tot een seer hooogen prijs ver-
kocht woxt/ soo om dat het de Bannyans gemeenlyck in hun Hrtvaerden gebruy-
ken/ als om dat de Japonders het selve soo hoogh houden. Sp oozdelen geen Ooz-
kussen beter / noch eenigh dingh gesonder als dit hout te sijn / om op te slapen;
sp haten dese Lieden die Dons of Wederen onder hun hooft hebben / daer sp in
sicken/ soo om dat het selve het bloedt verhit / en de inbeeldingh ontroert. Hun
Fruchten aengaende / dese zijn de booznaemste/ Limoenen, Pappaes, Cocos, Bana-
nas, soet en aengenaem. De Orange Appelen zijn oock niet versmadelyck / maer
seer sapachtigh en aengenaem / en geven een bysondere verberschingh / alsoo de
schel niet min aengenaem is te eten als het sap. De Bananas zijn niet min lieflyck;
De Boom daer dese Wucht aen waest / klimt niet hoogh op in de Lucht / maer
spzept sich upt op een geestige wyse; de Wucht is langhwerpighe/ en seer aenge-
naem van smaech; sp worden rijp / al-hoewel mense onrijp aspluckt / verande-
rende hun verwe van een doncker groen / tot een brandend geel. Sp schillen seer
lichtelijck/ en alsdan de Wucht in u mondt gesleccken zijnde/ versmelt sich geheel/
en ontfact sich in een onbergelijckelijcke lieflyckhepdt. De Iack of Giack, groept
op een veel hooger Boom / dewelcke met allen ongemaekelijck is te beklommen;
het gelijck in grootte een Pompoen, van bukten is het gont-geel/ doozstreept met
aderen/ van binnen is het saft en teeder / vol van gontberwoige kiloben / en elcke
kilobe vol kerns/ een groote Fransche Bean niet ongelijck. Sp hebben al een steen
die niet te bpen is/ doch wannere gehoocht zijn/ etense de Buffels. De Wucht
is eenighsins onbermakelijck in het eerste / als zijnde slijmachtigh en klam in de
mondt/ maer geeft een dubbel goet aen de maegh/ als zijnde seer versterkende en
goet booz de Leidenen. Daer booznaemelijck is dese Wucht goet booz de
Spaensche Doeken.

De Ananas is niet minder als de Giack, in grootte en rondte/ doch den Boom
daer dit laetste aen groept/ eensins met die van de eerste te vergelijcken. Het ont-
laet

laet uyt geen zaedt noch zaepingh / maer van een Woztel gelijk een Artisjock-rijp getwoeden zijnde toont het sich selven / en begeeft sich niet boven de twee doeten borden de aerde / van buyten heeft het een hartachtige Wast / maer van binnen is het gesont en aangenaem ; en al-hoewel het schijnt dat een woepnigh de begeerte holden kan / ebenwel toont de onderbindingh / dat de Maegh eenigh treck daer toe heeft / en het selve lichtelijck verteert. De Duroyen is de Giack eenighsfins gelijk / rondt van gedaente ; de aangenaemheyt van buyten is ongelijck die van binnen. Op het eerste openen geeft het een reuck gelijk als een verrotten Njupin / dewelcke booz beelen onaengenaem en hatelijck is. Het geen men daer van eet is witachtigh / in twaelf hoeken of cellen afgedelt / dewelcke gebult zijn met steenen / soo groot als Hasenooten / die wit en hartsteekende zijn. In Malacca en Java zijns seer overbloedigh / en zijn wel waert gesocht te worden / als zijnde seer voedtsaem en lieflijck ; ja / sonder nootkerp geseyt / het hozt begriip van al de beste en seltsaemste Fruyten van geheel het Oosten. Arac en Betelle wozt hier oock gebuycht. De Arac-boom groeyt in hooghte gelijk een Cedar / maer heeft eerder de gelijkenis van een Palmeto-boom. Het is een sponsachtige holle selfstandigheyt / boven op niet blupmen boozsien / daer de Fruyt in hange / in sijn klupster beslooten. Het heeft de gedaente gelijk een Ockernoot / van gelijcke grootte / van binnen wit / doch de schel niet licht te breeken. Het heeft noch reuck noch smaect / en wozt oock selven alleenigh gebuycht / maer sy winden het in een blad van Betelle / en haetwen het in stukken / sommige (gelijk ick onder de Mohelyans gesien heb) boegen daer by een secher lijn van Oesterschellen gemaect / al het welcke goet is booz de Colijck / booz swaarmoedighheyt / en booz de Wozmen ; het wecht Venus op / supbert het ingewant / en boozkomt den honger.

Mont-Ely, is gelegen op de hooghte van 12. graden / in de lenghte op 55. graden / 30. minuten ; de verandering is 13. graden. Het is soo uytstreckende in steil geberghte als eenige andere plaets in geheel India. Het besluyp en bepaelt de twee Wolckrijcke Koninkrijcken van Decan en Mallabar. Eer wy van daer afvoeren / en ons anchor lichten / gebeurden daer dit ongeluck : Op den 25. dagh (sagen wy aen de punt van de Wap een Jonck / van onttrent seventigh Tonnen / bevyacht met Koopmanschap naer Achem / een Markt-stadt / in het Eplandt Sumatra gelegen. Dicht by haer ontdeckte sich een Mallabaersche Zee-roover / met goede meeningh haer aen te tasten / soo haest als sy in Zee of uyt ons gesicht soude sijn / om alsoo Meester van den buyt te worden. Maer de Jonck, bemerkende het ge- haer / verhooz liever haer in onse handen ober te geven / als de moetwil van den Zee-roover uyt te staen ; maer haer geluck was woepnigh gebetert ; want het Schip de Jonas, komende haer met sijn Barck aen Boort / boeghaerde haer na den Admiraal toe / en na een woepnigh oberlegghs / wiert het Schip met sijn Ladingsh Wyjs verklaert ; 't welck het niemandt te wijten had als de kostelijcke Ladingsh waer mede het bevyacht was / als Cattoen , Opium , en andere dingen meer / beneffens noch pets anders dat onder de Cattoen verhozen lagh ; 't welck ten altesamen tot Slaven maecte / zijnde 80. in het getal. Maer die van den Jonas , niet te breeken met desen Buit / bielen sonder oofsaect op de arme wapen-loofse Swarten , en sloegen se als honden ; waer ober dese ten hooghten gemoeyt / en sich niet kommende breecken / sprongen tot 60. in het getal toe in Zee / willen- de sich liever vertrouwen aen dit woeste Element , ja self aen de doot obergeven / als dese woedstheyt langer uyt te staen. Al-hoewel sulchs aen het woeste Boots- volck een tijdelooringh scheen te sijn / doch het my een droevigh Schouto-spel / te sien sulck een menighe van Menschen / sich selven gelijk als in den afgront van

Gelegent-
heyt van
Mont-
Ely.

Een Indi-
aensche
Jonck op
een onbe-
hoofte
twisse by
het Schip
den
Jonas ge-
nomen.

de Hel woerpen/ om in plaats van ruſt een eeuwige onruſt te ontmoeten. De Canoes van het Landt kregen noch eenige van de ſelbe; die dooz onſe Boots behouden wierden/ toonden ſich minder vergenoeght van deſe hun behoudenis/ willen de liebet in het water verſmoogen/ als aen de Bantaneſen booz Slaven verhoort te worden/ die 50. Rielen van achten dooz pder Hand geben/ doch toonen hem geen barmhertigheyt tot aen ſijn doot toe.

Boot
eiland.

Dien nacht hadden wy ſeer quaat moeder van rafende ſtoormwinden/ vermengt met donder/ blixem en regen. Wy waren ober de ongeſtumigheyt van het ſelbe verwondert; maer ſp die ſoo dicht by de Son wonen/ ſeggen ſulchs albaer ſeer gemeen te zijn. Wy namen onſen wegh van daer zuidelijck aen/ en boeren dien ſelben about noch boozby Cananor, zijnde in ons geſicht; boozby Montingue, Onor, en Batticala, den naefſten dagh; toen boozby Mangalor, Calicut, Cochyn, Crancanore, leggende op 10. graden 12. minuten/ Coulam, Brin John, de Caep Comery, de upterſte Hpthoek van Mallabar, op ſeven graden en een half/ boozder breechte; by Ptolomeus Cory, by Strabo Conomancina, en by Plinius Calafca genoemd; maer hebben ten dage Tuttan Cory by de Inwoonders. Maer eer wy bozder gaen willen wy u een wepmijgh mededeelen van Mallabar.

Van Mallabar.

Beſchijf-
tingh van
Mallabar.

Ik reken Mallabar, ſoo verre als het is beſloten tuſſchen den Hpthoek Comery, en twaelf graden Booztwaert/ niet ver van Batticala; begrippende 400. Engeliſche mijlen in de lenghte/ in de breechte nergens boven de hondert; doch ſoo volckrijck/ dat den Samorijn, of Konink van Calicut, eeniger tijden machtig is den Narſingan, Decan, of Gulcundan, Koningen/ het hooft te bieden/ (welcke ſijn aangrenzende gebueren zijn) met een Hez van 200000. Mannen. Zijn Landt is groen en vol hermakelijcheden/ en leeftocht/ van Wee/ Koozn/ Pruit/ Cattoen/ Zijde-koopmen/ en andere koopmanſchappen; beneffens menigte van ſtercke Steden/ en ſekere Zee-habenen/ niet minder als zijn die van Goa, Choul, Dabul, Swalley, of die van Danda-ragea, porce, als Coulam, Cochyn, Calicut Mangalor, en ſoo booz. En om de waerheyt niet te verhozen/ den Ocezen heeft ſelf veertig mijlen Zeewaert anchor-gront.

De 30
den der
Nayroes
beſchryf.

Mallabar is verdeelt in menigte van Heerſchappen/ altesamen ſtaande onder den Samorijn, een naechte Swart, maer ſoo hoobaerdigh en opgeblaſen als Lucifer ſelf. De Nayroes zijn ſijne Heeren/ een ſlagh van Mammalucken; ſp leuen by het zwoert van eens anders aenſchijn/ geheel overmeestert van hun eigene heerlijchheden. Sp gaen nergens heen/ ſonder wel gewapent te zijn/ gelijck offe geen onderſchept wiſten tuſſchen Vrienden of Vanden. Maſſeus machtert een ſlagh van Bramijns af/ daerſe niemant meer ongelijck zijn/ dewijl de Bramijns een breeſaem Volck is/ maer de Nayro altoos in twiſt en Wapen. Hun Wapens zijn bekleedt met Silber en Wbooz. Sp laten ſich nergens ſien/ ſonder een Swaert en Schildt; en hebben ſulck een geboelen van hun eyghen ſelden en hun upſteekeneheyt boven alle anderen/ dat/ waerſe eenigh gemeen Perſoon ontmoeten/ ſp terſondt roepen/ Nayro, het welck ſp verſelſchappen met het klappen van Schildt en Swaert te ſamen/ gaende ſonder tegenſtandt in ſulcker woogen boozby; maer een arm Man magh ſich wel wachten den in het aengeſicht te ſien/ of op 50. ſchreden na by hen te komen. Thevet, Vartoman, en M. P. Venerus hebben ſoo van hen geſchreben; maer/ of het gebruyck van deſe ſtuertſheyt moet ſich ſelden verandert hebben/ booz de bewooninge van ander en beſeſbet ſlagh van

van Menschen / of ich vinde my genootfaecht den eenen te noemen een bebruygh-
lijcken Monnick, of de andere twee al te licht-geloovige Kespigers / soo her schijnt
het hebruyghelijche gebuyck af te dwalen / en verandert te zijn van die oude / de
welcke dit geslacht van Volck na gaet. Het Volck is dooz de banch dach en
sterck van Leden / swart als een kool / hebbende het hant / gelijk Schaeps-wol-
langh en gekroet; om hun hooft winden se een kleen maer aerdigh Windfel dooz-
wozocht met Gout en Zijde; hun Lendenen insgelijchs met een stuck Callico, het
welcke hen zedigh maecht / en hun schaemte bedekt. Van de Ope nederwaerts /
en van den Middel opwaerts zijne geheel naecht: het gemene Volck draeght
om den Middel een slechter kleedingh / gebertot / gelijk of het een Barbiers
Schorteldoek was. Sp herben hun hant oock op verschepe plaetsen. De
Woutwen (sulche als in Mahomet gelooven) bedecken sich selven gelijk andere
Indianen: de Heydensche gaen naecht; hebbende hun hoogste hooberd op omtrent
hun Dozen en Reus; en dese is de alder-aensienlijcke die de Dozen het meeste kan
reken / daerse hun uiterste best toe doen / hangende daer alderhande snuysperpen
aen. Hun Reusen zijn verciert met Silber / Rooper / of Elpenbeen; hun Armen
en Beenen zijn oock rijckelijck geketent. Het trouwen van de Heydensche heeft
oock geen gebeych van supersticien en by-geloof. Dat is er van / dat Koninck en
Onderbaen / hier in gelijk zijn. Wie oock onder hen een Wouto trouwt / geniet
sijn Wout geensints den eersten nacht / alsoo dit het werck van de Bramijnes is /
die haer de Maeghdom ontnemen / 't welck een aentwas van geluck is dooz de
Nieuw-getroude / achtende de grondt te heerlijcker die sulch Hepligh Zaet ont-
santgh. In doegen het geen wonder is / dat dese Bramijns ober al sulch een byen-
toeganch hebben / sprekende met die gene daer mede sp willen / en gaende waers
willen / daer sich den goeden Man in verheught / alsoo dese Hepligen op der Aer-
den zijn. Maer het geen niet minder te verwonderen is / den Koninck niet we-
tende of hy de rechte Vader van sijn Kinderen is of niet / om seker te gaen / draegt
het Kijck ober aen sijn Susser.

Gedaente/
screaden/
en Eile-
dingh der
Mallabarē.

Hun tuffe
van trou-
wen.

Wiernde
Successie
rot het
Kijck.

Al het geen hen aen woetenschap mochte komen te ontbreken / verbullen sp met
obertollige moedighheyt en loofheyt. De Portugeesen, als sp hier eerst quamen
te landen / hielden hen dooz bot / om dat se ongeleert waren / en lichtelijck te ober-
winnen / om dat se naecht waren; maer sp bonden sich soo in het een als het ander
bedrogen / en bevonden dat hen de Natuer maer al te wel boozien had / en dat er
geen gewelddiger Wapenen zijn / als een waech-gierige verbitteringh. Eben-
wel / dooz het langhduerigh Oorlogen zijne bysonder erbaren gewoeden / weten-
de soo wel als yemander anders met Canon en Musquetten te speelen: Maer ge-
meentelijck gebuyckense in het stryden Byl en Boogh / Werp-pijlen en Schilden /
Granaten / en ander slagh van Oerwercken / daerse soo wel van boozien zijn /
dat se ons daer van aanboden te verhoopen / soo veel als wy begeerden of noodigh
hadden. Hun Landt bloeyt ober van Mineraleen en edel Gesteente / en geen ge-
deelte is bloot van oberbloeyt van Fruyten en noodige Leeftocht. Dooz-
gaens / maer booznamentelijck aen de Zeekant / is het boschachtigh / en vol Ge-
berghste.

Der Mal-
labaren
dapper-
heyt en
krijghs-
beruust.

Calicut, tien mijlen van de plaets gelegen daer wy ten ancker lagen / wort ge-
houden die Stadt te zijn / dewelcke Ptolomeus Canthapis noemt; doch qualijck /
zijnde dese Stadt Canthapis, gelegen op de hoogste van 23. graden. Calicut is
dooz duysent jaren bekend geweest / met den naem van Callicaris; doch nu veel
meer dooz dese laetste; en grooter sou haer roem hebben geweest / indien sp de ge-
duertige oberlasten der Portugeesen had konnen tegenstaen: Dewelcke met haer

Wesghij-
dingh van
Calicut.

te overwinnen/ gedaen hebben/ eben als Seleucus met Babylon, brennende haren
 koopshandel elders/ maer dooz sy binnen korten tijdt half verlaten wiert. Het
 leydt van den Middell-lijn Noortwaert 11. graden: en dooz soo veel het onder
 de Zona Torrida, of heete streech leydt/ moet het Gewest nootfaerhelijsch heet/
 in dien niet Swabelachtigh zijn. Het Landt is niet meer als gemeen vrucht-
 baer in Gras/ alsoo het selve dooz de hette van de Sonne verteert woordt; doch
 huime Hoben waerense dooz Wateringen en Broecken groen te houden/ en in al-
 derhande schoone vruchten te doen overbloepen. De Stadt self is groot maer
 niet schoon; de Huppen zijn laegh/dick/en duyster. De Waben leydt een tamelijck
 stuck weeghs vande Stadt af/ en is niet meer als gemeen bequaem om te an-
 keren. Het vertoont twes groote Sterchten/ in het Jaer 1515. by de Portugee-
 sen gebout/ doch nu weerloos/ en eeniger maten van de Mallabars, geslecht en af-
 geboozpen. De Samorijn, of Kaeper/ onthoudt sich gemeenlijck in dese Stadt; een
 Prins van groote macht; maer soo swart als verradersch/ en soo verradersch als
 de Dupbel self/ wiens Dienaer hy is. Veel leelijke Pagoden zijn hier aengebe-
 den/ dewelcke sy seggen niet de afbeeldingh van hun swarte Goden/ maer hun
 Goden self te zijn/ die somtijden in dese Beelden komen/ en upt hun monden hun
 voorspellingen voorgeben. De Kappel daer den grooten Dupbel sit/ is ongedeckt/
 en ontrrent drie eilen hoogh; den houten inganch is besneden met veel Dupbel-
 sche gedaenten/en daer binnen in sit hummen Priapus op een Tisoon van koper/
 hebbende een blinckende Kroon op het hooft/ ter zijden van de welcke sich vier
 groote Kams-hoornen vertoonen/ die de een of de andere verhoogenheden betee-
 kenen. Zijn oogen staen soo vertroocken alse mogen; de mont gaep op een pffe-
 lijcke wijse/ upt de welcke vier leelijke tanden te doozschijn komen; den neus
 heeft het plat/ en den baert als Woestels/ of als Sonne-stralen van een gespreyd/
 makende alsoo te samen een afschouwelijck aensien. Zijn handen zijn gelijck als
 Wouten blaauwen; zijn open en beenen ruggh en sterck; zijn voeten en staert
 gelijck die van een Bavyaen. Andere Tempels hebben andere Pagoden, elck om
 het leelijckst/ doch verscheppen in bonden; Sommige zijn swart geschildert of
 gesmeert/ andere roodt/ sommige blinckende/ andere sitten en verstaenden de Zie-
 len vast/ terwijl de Hel eenige witte Beeldkens pijnicht. Dese ontfangen hun
 Offerhanden/ of de Priesters dooz hen/ die alle morgen hen beroocken en was-
 schen/ en dan schepdt hy met zijn zegen/ sprepende zijn Lichaem dooz dit Beeldt
 ter Herden/ en ontfanght het alsoo. Over volle Maen offerense hem een lebenden
 Haen/ als een upbeeldingh van vleeschelijcke lust en moedighed/ in hen heer-
 schende. Den Priester is op syn tierlijckste gekleedt/ met een syn wit gewaet/ ge-
 wapent met een scherp lang Silber Mes; syn armen en beenen/ na de wijse der
 Moriiken, met Wellen behangen/ beneffens een deel Silbere Platen/ en andere
 snupsterpen meer. Na dat hy desen Haen geoffert heeft/ vult hy syn handen met
 Rijst/ en gaet soo achterwaert/ sonder syn oogen ergens als op den Afgodt te
 derben besten/ tot dat hy by een helschen Boel komt/ daer eet hy syn Offer op;
 't welck gedaen/ heft hy syn handt een wijl boven syn hooft/ en keert sich alsoo van
 daer/ met een groot toespelchen/ als gezegent en gesplegh. Den Samorijn eet
 niet dooz en al-eer het Offer gedaen is/ als erkennende syn voetsel van den Dup-
 bel te ontfangen; de overblijfselen zijn niet dooz de Armen/ maer dooz de Krappen/
 diese dencken des Dupbels Dienaers te zijn. Het Volck behoudt noch heden ee-
 nige schoone gewoonten onder sich; sy wisselen gemeenlijck hun Wijden onder
 malckander/ sonder dat de Wouten daer eens suer om sien. Veel Wouten te
 hebben is by hen geoorloft/ gelijck oock de Wouten verscheppen Maens mogen
 heb-

De ge-
 daente
 van humne
 Pagoden,

en Offer-
 handt aen
 de selve be-
 schreuen.

Hinne ge-
 rieftich-
 heit on-
 der elken
 Beeldt.

hebben / alles om sterck voort te teelen.

Coulam is een Stadt en Landschap geleghen op de hoogte van 9. graden **Doorzwaerts** / besluptende het Koninkrijk Travanzor. Het heeft voor desen ge- staen onder **den Konink van Narlingan**, als oock onder den Mallabar; maer he- den staet het onder geen van bepen. Voor 200. Jaeren was dit een machtige en volckrijke Stadt / en een Handel-plaets voor veel Indianen, door den Samorijn niet wepnigh vermeerderd / in voegen het over de hondert duysent Inwoonders kost tellen. Soodanigh was dese plaets in haer koophandel en gelegentheid / en soo bequaem de Haven om te ankeren / en soo getrouw haer Ingesetenens: Maer nu / sedert dat Calicut, en naer Calicut Goa, haer den handel onttogen heb- ben / is 'er hier heel anders gestelt / en dese eertijds groote Stadt nu niet dan een verlatene Woestijne.

Beschry-
ving van
Coulam.

Op den 7. Maep beboonden top ons op de hoogte van 8. graden / en liegen voor het ondergaen van de Son den hoogen Bergh / gemeenlijck Brin John, dat is den Bergh van Johannes, in het gesicht / de uiterste Afthoek van dat gedeelte van India. Des anderen daeghs hadden wy de hoogte van 7. graden 30. minuten / 14. graden veranderinghs. Den dagh daer een zeilden wy voor by de Maldivas, Eplandehens gedacht by Pyard de Laval, die daer eertijds gewoont heeft / en ber- haelt dat sich den Konink der selver een Keeser noemt van dertigh Landschap- pen / en 12000. Eplanden. Dicht by dese zijn andere Eplanden Candu, Nieubar, en Sumbrero genoemt / leggende in het gesicht van Ceylon, en Sumatra. Van welck eerste wy nootzakelijck pers moeten handelen.

Bescrij-
de Maldivas.

Van Ceylon.

Ceylon, of Zeyloon, een van die vijf Eplanden dewelcke van Ptolomeus Baruf- sa genoemt worden / was by de Guden geensints ongenoemt / als hebbende by Ptolomeus den naem van Panigarenfis; en na hem / by de Arabische Schryvers / Si- suar, Tenarisis, en Nanigeris. Heden ten dage is het bekent met den naem van Ceylon by ons / en van Chingall by de Inwoonders. Een Epland dat groot / rijck / en vermaert is; van het vaste Land van Asia door een kleine Zee afgeson- dert / die geen deertigh Engelsche mijlen wijde heeft. Het streckt sich opt van 8. tot 11. graden toe / hebbende in de lenghte omtrent 70. Duytsche mijlen / en in de breedte 40. in het rondt 250. of daer omtrent. Men heeft eenige oude rainhi- gen / dat het Werdsch Paradijs alhier sou geweest hebben / en dat den Konink Salomon hier zijn Goudt sou van daen gejaelt hebben / Ophyr alstoe genaemt; maer ick geve noch het een noch het ander geloof / alsoo de meeste Schryvers de overblijffels van het Paradijs stellen in Mesopotamia, en de Goudt-plaets van Salomon in Pegu, Iava, en diergelycke rijcke kusten. De stinkende Afgoden- dienst heeft hier soo veel voets als elders; geen soo kleinen Dorp of Gehucht / dat sin egen Pagode niet en heeft / elck na de genegentheid der Inwoonders uptge- beelt. Onder andere is noch de gedachtenis van een Afgodt vermaert boven alle anderen / genoemt Apis Hanimant, of Apes Tantgodt, die in een hooge en bysonde- re achttingh was by millioenen van Indianen, tot dat Constantijn, onlanghs gele- den Onder-Konink tot Goa, 500. Mannen hier te lande sette / Columbo plon- derde / en desen Afgodt wech nam; en in zijn haestige roem verbrande / wepgeren- de 300000. Ducaten daer voor te ontfanghen van de Afgodische Inwoonders; Welck gelt hy liever genomen had / alsoo een loosen Bannyan sulh een ander te voor- schijn bracht / verclarende dat het den selven was / 'twelck by de Priesters geloof zijn.

Beschry-
ving van't
Epland
Ceylon.

Getegene-
heid en
grootte
van't sel-
ve.

Door een
geroofde
Tantgodt
300000.
Ducaten
geboden
dorp ver-
gerst
want woog
verbrande.

Moog be-
doog van
een
Bannyan.

Bertelling
van een
andere
Pagode.

Adams
boerfchap
pen en
Graf op
Ceylon.

Gen
Aep ge-
groept wjt
Evaes
Cranen.

Befchijf-
ting van
de Canneel.

Gierig-
heid en
ontrouw
der Por-
tugeezen.

zijnde/ berrijchte ſich den Bedrager niet wepnigh met de Schatten van deſe ar-
me Afgoden dienaers/ die om deſe nieuwe Pagod groote Feest en blijdfchap
maachten. Sp hebben menigſte van andere leelijche Dupbelſche Beelden; hoe
leelijcher en den Dupbel gelijcher/ hoe meer van hen ge-eert en aengebeden. Een
hoben allen is de wptſteekende/ niet der van Mattacala, een Beel/ ſoo in grootte
als onthepdt/ hoben al de reſt aenſientijch; daer de Singalen en logues, (dat zijn
hjn Dieſters) deſe bertellingh van verhalen: dat op ſeekeren Hooghtijdt den
Koninck Johna (die al vooz langh het beſte geboelen van dit Monſter niet had ge-
had) tot dit Beel in komende/ het ſelbe (dooz Dupbelſche Cooberp/ en wptweert-
kingh van him Opper-meester) ſich aen hem vertoonde in een verſchijckelijche
gedaente/ ſpouwende byer en blam wpt muyl en ooghen/ en hebbende een bloot
Swaert in de handt/ daer het den Koninck mede te lijf wilde/ die daer ober ver-
ſchijckt/ om hulpe ſou geroepen/ ſijn ongeloobigheyt beſchuldicht/ en zedert al-
toos een getrouwe Dienaer van deſen Dupbel gewoeſt hebben/ na dat hy weder
met hem verſoent was. De plaets daer deſen grooten Pagode ſtaet/ is omringt
met een wolk van Wapenen/ en wozt ſeer wel waergenomen/ en niet ſonder
reden/ om datſe vaſtelijch gelooven/ dat/ ſoo haest als deſen Afgodt komt te val-
len/ de geheele Werelt terſtont met byer of anderſins verteert ſal worden. Op
den hooghen Bergh van Columbo. (een Stadt van de Portugeezen vier genoegh
gehocht) vertoont men als noch de boerſchappen van den ouden Vader Adam; die
allijter (ſoo men ſen ſlechts gelooven wil) geſchapen en begraven ſou zijn. Hier
mooght ghy oock vooz kleen gelt en grooten arbeidt ſien een Aep van zout wa-
ter/ en om dat het zout is/ en gelegen op ſoo een hooghen Bergh/ ſeggen ſy dat het
alleen de Cranen zijn/ die Eva hondert Jaren na malkander ſou geſchepdt heb-
ben/ ober de mozt van haer beininden Abel. 't Welck/ hoe hzeint in onſe ooghen/
den Daep Oderic van Friuli, een Aep-gefel van onſen Sir John, in't Jaer 1300.
niet alleen gelooft/ maer oock anderen tot het ſelbe geboelen pooght te byen-
gen.

Wat het Landt ſelbe aengaet/ het bloept ober in alderhande ſoorten van wel-
rieckende Specerpen/ maer voornamelijch in Canneel, een koſtelijche Waſt. Den
Boom van het ſelbe is recht en laegh/ hebbende fraepe uptgeſpreide Tacken/ den
Olijf-boom niet ongelijck/ ſoo in geſtalte als volmaecht hept. De bladeren heb-
ben de gedaente van de Orange-booms bladeren; de vrucht is rondt/ hardt/ en
dooz het geduerigh vraden van de Son doncker van betwe. Sp is bekleedt met
een dicke Waſt/ dewelcke in de Sonner (als wanneer het deſe ontkleedingh beſt
kan ſpen) wozt afgelchelt/ dooz de Bou-ſieden in lange ſmalle ſtukken geſneden/
en in de Sonne gedrooght wozt. Men ſou oock veel andere van deſes Landts
vruchten konnen voozſtellen/ daer het in overbloeyt/ als Orange-Appelen, Dade-
len, Cocos, Ananas, Plantans, en Maſtick, hoevel Tom Coriat ſeght dit laetſte ner-
gens anders te vinden te zijn als in Syo: Oock haer Elephanten, Buffels, Koeyen,
ſchappen, Vercken, Robijnen, Ambergris, Elmerauden, en diergelijcke/ doch ich
hzees u dooz te groote lanckwijghheyt moepelijch te vallen. Al welcke dingen
ſou aenloekende waren in de oogen van den gierigen Portugees, dat Almeyda, in
ſpijt van haer ſeven vereenighde vruchten/ aldaer in het Jaer 1506. lande/ en
een Jaerlijckſche beſtaſtingh op leyde van 250000. Ponden van him alderbeſte
Canneel, die Soufa het derde Jaer daer na heeft begonnen wech te ſchepen. Maer
den Koninck/ om te toonen hoe wepnigh hy achte het verlies van deſe Schoofe/
moedicht hem te ſien ſijn Wandel-plaets/ op het hoogſte van ſijn Paleys/ daer hy
ſich vertoonde in een Gewaet/ vol bezaept met Gout/ Smaragden, Peerlen, en Dia-
man-

manten ; en om het selve meer lustier te geven / boeghter 500. Pachels by / die dit Gesteente / en door het Gesteente den Koninck / de heerlijkste lustier van de Werelt gaben. Maer den Portugees , rechts aengestoocken door een rafende begertelijckheyt / in schijn om hem tegens den Mallabar opstand te doen / bout daer een braef en sterck kasteel / waer door hy binnen korten tijdt den Koninck soo inuplande / dat hy endelijck Meester wiert van al het gene den Koninck besat.

Van Cormandell.

De Kust van Cormandell (Carigardamna, by Ptolomeus) streckt sich van de Uyphoeck Comorijn, onder 7. graden en eenige minuten af tot aen de beroemde Golph van Bengala, omhelsende bep de Hoofden van de Ganges. Den Oceaen bespoelende dese wel-bekende Steden van Negapatan, en Meliapore, Polycatt, Armagun, Narlinga, Melipatan, Bipilipatan, en andere plaetsen meer.

Beschrijving van de Kust van Cormandell.

Negapatan, soo veel geseght als een Stadt gelegen op de Rivier Negay, heeft 12. graden Noorder breedte / en eenige minuten ; een heet en ongesondt Gewest / soo ten aensien van de windt en regen / die daer het meeste en beste gedeelte van het Jaer de overhandt hebben / als ter oorsaeck van de broepende hitte. De Stadt heeft goet water / en brenghet goede Fruyten voort / die verkoelende en voedsaem zijn ; maer het Volck wort veel inder kooztsen / Loop / en andere siekten gequelt. Sp zijn swart / bot / en onbeguaem voort eenige goede oeffeningen : De hitte / dewelcke hier geweldigh is / beneemt hen de ertus lust / en noodighet hen tot ledighheyt, de Woeder van vleeschelijcke dartelheyt. Een kleen / dun / maer seer fijne Shuddery hebbense voort hunne hemelijcke deelen ; gelijckse oock een kleene Windtsel om het hooft hebben / de rest van hun Lichaem staet open voort het gesicht / en alle sterscheden van de Lucht. Men onthreecht noch Gout noch kostelijck Gesteente / doch zijn wepnigh onder hen geacht. Sp verdragen alderhande slagh van Gods-dienst ; sommige prijsen Mahomet , andere bidden een Hout / een Crocodil, of een ongeboelijcken Pagode aen. De Vrouwen van de Bannyas hebben hier meerder vyshheyt / sich selven op de Uywaert van hun Namen tot affsche te verbranden / als daer de Mooren het gebiedt hebben ; in voegen dit onmenschelijck gebzupck aen dese Kust seer gemeen is. Hun wyse van Houtwelijcken (verepschende dese de eerste plaets) bestaet in verscheydenheyt ; doch de nieuwste is / dat een Wyfster / een Koep / en de twee Mannars gaen aen het water / daer den Bramijn eenige bodden van gebeden tusschen sijne tanden mommelt ; dewelcke ge-eyndigh zynde / geven de twee malkander de handt / hebbende des Koepers staert daer in beslooten / als een Heilige getupgenisse. Over altesamen stont den Bramijn sijn geshepighden Olp / en drijft dan het Beest in de Rivier / gebolgt van de twee Gehoutoden / soo verre tot darsse tot den middel toe in het Water zijn / en van schrick voort de Waren / niet verder mogen ; dan weder aen Landt gekomen / laten se malkander los / en alsdan blijft het Houtwelijck bondigh en van waerden.

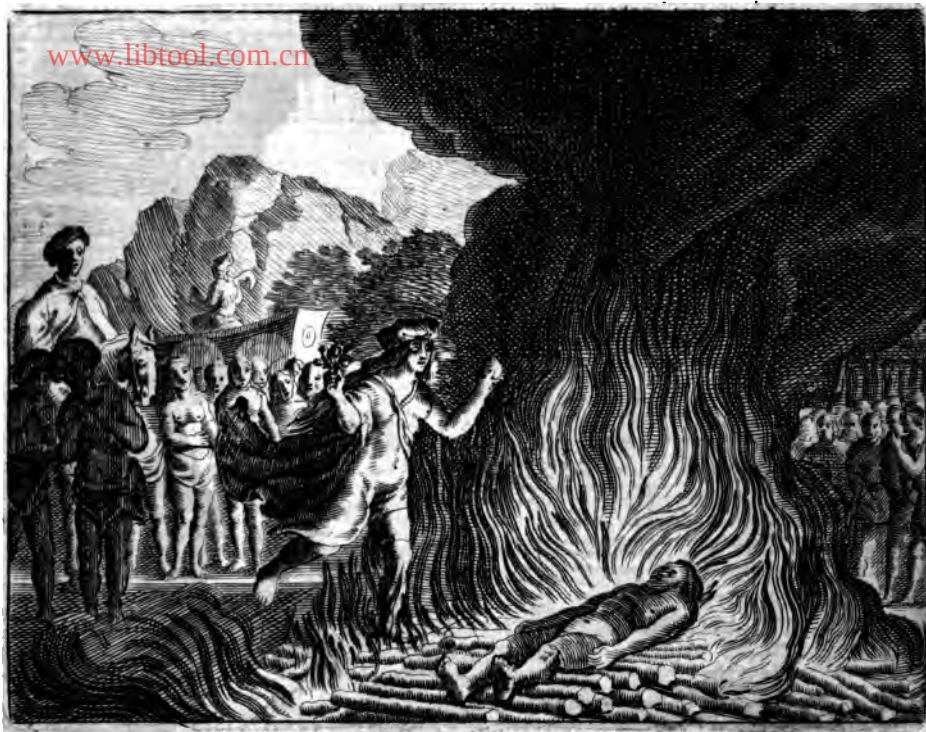
Gelegentheyt van Negapatan.

Zeden der Indos.

Hun maniere van trouwen.

Belangende hun Opthaerden ; wanneer de doot hun Houtwelijcks-bandt van een schept / acht sich de Vrouw een onwaerdigh Schepsel om haer Man te overleven. Sp daer over kleedt haer Lichaem met een doorschijnend Alcedt ; haer Armen / Beenen / en Oyen / zijn verciert met dartele kleetens van Liefde / haer Ozen / Neus / en Vingers met Peerlen en kostelijcke Gesteenten ; in de eene Handt heeft sp upgelesene Bloemen / in de ander een Bal / teekens van een endeloos Paradijs. Sp gaet bergeselschap met een groot gebolgh ; sommige daer

De Vrouwen versien hun ghannen in het Liefde-byer.

daer toe beweeght dooz liefde/ andere dooz nieuwigheyt. Den Priester onder-
 wegen beschrijft haer de groote vreught daerse na toe gaet/ sy geeft daer op een ze-
 dige lagh/ klimt op/ en siende de blaume/ schijnt dooz een ongemeene vreught
 aengedreven/ sy siet het doode Lichaem van haren Man/ legghende op een groot-
 ten hoop kostelijck hout/en soo haest als de blaume het selve begint te omhelsen/
 gelijk een sorte Mannaresse/ neerhuse haer affshepdt van haer Vrienden en kin-
 deren/ en werpt sich gewillighlych in het midden van het Wper/ het welck hen
 beyde haest tot asche vertoert/ latende niet na als roem en asche. Sommige/ die
 dese volstandighheyt niet hebben/ wepgeren dese Offerhande/ maer worden ge-
 dwongen hun hant af te scheeren/ en als Schpich-dieren onder de Menschen te
 verkeeren. Dit is hen gerechtelijck opgelept/ alsoo dit geslacht soo dadel en
 overdadigh in haer lust plagh te zijn/ datse doozgaens het leven van hun getrou-
 de Maanen belaegghen en afbraecken; om in het welcke te woonsien/ de Kegerin-
 ge dese wyse van Offeren/ en dese versmaetheyt dooz de onwilligen heeft vast-
 gestelt.

Sozjaech
 waerom
 sulx moet
 geschieden.

De sulcke als hun dienst plegghen aen den Rooden Draech/ zijn soo verre van
 hun eygen ellende te bejammieren/ datse self in tegendeel menighe wreede bonden
 verstaen/ om sich selven te vernielen/ en dese hume Afschot te verheerlijcken.
 En

Sp hebben een massijf Hooper bergguden Pagod, geset op een kostelijken Prael-
wagen/ beweeght door acht geweldige Wielen/ beslagen met supber Goudt/ den
opganch van den selven Dagghen is wijot en gemackelijck/ langhs verscheppen
trappen/ op de welcke/ wanneer het den hoogen Feest-dagh is / de Priesters ge-
stelt zijn/ beneffens verscheppen de jonge Wapshens/ die om den Wupbel te berecen/
hun Lichaem van beel Wooswoichten laten misbrupcken. Alsdan woxt den Wa-
gen voort- getrocken/ en geluckigh is den Maan/ arm of rijck/ hoogh of laegh/ die
alleen een handt aen het Zeel kan slaen/ en noch hooger geacht/ die upt een Wup-
belschen pber/ sich selven met sijn naechte Leden onder de Raderen werpt / en
alsoo laet verpletteren / die door altoos daer na als Heplighe Martela-
ren geroemt en gepresen worden. Van Negapatan gaen lop ober tot Me-
liapore.

Guttes
lycke en
woede
buerlingh
van een
Feest-dag.

Dit is een Stadt gelegen op de selbe Kust van Cormandell, op de hooghte van
13. graden 20. minuten / een plaets hepde oudt en vermaert / eertijds Calamina
genoemt/ toen Melange, en ten laetsten Meliapore; doch nu St. Thomas, ter ooz-
saech om dat deselve op die plaets als Martelaer geleden heeft. De Stadt is
heden ten dage slean en arm/ onder Mooren gebiedt / geeft oock wepnigh koop-
manschap als alleen Carroen, en diergelijcke Stoffen. Dit was de laetste plaets
daer den Apostel predichte/ na dat hy Persia, Hyrcania, Bactria, Sogdiana, en me-
tigel gedeelten van India beheert had. Dat is 'er van/ dat in gedachtenis van dese
honne woertheit/ Godt dit geslacht geteeckent heeft (gelijck sommige loden seg-
gen van de Stamme Benjamin, die de alderbitterste tegens onsen Salighmaker zijn
geweeft) namentlijck / datse het eene been aen de kupt wel de selft dicker hebben
als het ander.

Bestijf-
bingh van
Meliapore.

Polycat, op 14. graden/ Armagun, Caleture, Tarnassery, en Petipoly, zijn in on-
sen woeg na Narlinga en Meliporan gelegen; maer ter oozsaech datse eerst onlangs
Handel-plaetsen van de Engellschen zijn geworpen / en wepnigh verscheppen zijn
in verwoe / en andere dingen meer / van die van Narlinga, willen lop dese laten
baren/ of liebet onder dese laetste begriffen.

Van Narlinga.

Narlinga is een edel gedeelte van India, daer sommige de iusterste Palen van
Cormandell willen hebben/ doch ick ben van een ander gevoelen. Dese plaets
is vermaert ober geheel Asia, palende aen Mallabar, Guldanda, Bengala, (van
oudts genoemt Baracura) en aen de groote Zee. Den Koninck is soo rijck dat
hy al sijn Ragebuieren veracht / en soo machtigh in Wolck / Wapen / en Oor-
loghs-gereedschap / dat hy noch op den Gzooten Mogul, noch op den Decan,
noch op den Samorijn, noch op den Peguaen, in het minste past. Sijn Koninck-
rijcken worden beschermt door gerechte Slaven/ en andere natuerlijcke woer-
then/ zijnde vol van alderhande nootsakelijckheden / soo tot gebrupck als tot ver-
maeck; als Steden / stercke vastigheden / vermaeckelijcke Velden / uptgelesen
Mineralen, oberbloepende in Sibieren/ in Heubelen/ Valen/ Koozn/ Dee/ Frup-
ten / en soo hoorts; soo dat hy met goet recht gehouden woxt door een soo mach-
tigen Woest/ als 'er in geheel India magh zijn. De Bannyans stercken hier als
Spzinckjanen/ en de Bramijns zijn hier in soo hoogen achttinge als in eenige an-
dere plaetsen. De Tempels inder woertheit hebben van geen groote pzonche-
re te roemen van bupten/ doch wel van binnen/ als hebbende menighe van rijc-
ke en massive Beelden.

Bestijf-
bingh van
Narlinga.

daer toe beweeght dooz liefde/ andere dooz nieuwsgierigheyt. Den Priester onder-
 wegen beschrijft haer de groote vzeught daerse na toe gaet/ sp geeft daer op een ze-
 dige lagh/ klimt op/ en siende de blaume/ schijnt dooz een ongemeene vzeught
 aangedreben/ sp siet het doode Lichaem van haeren Man/ legghende op een groo-
 ten hoop kostelijck hout/en soo haest als de blaume het selve begint te omhelsen/
 gelijk een sorte Minnaresse/ neerhse haer affshepdt van haer Vrienden en Kin-
 deren/ en werpt sich gewillighlych in het midden van het Wper / het welck hen
 beude haest tot asche vertcert/latende niet na als roem en asche. Sommige/die
 dese volstandighepdt niet hebben/ wepgeren dese Offerhande/ maer woorden ge-
 dwongen hun Wap af te scheeren/ en als Schijck-dieren onder de Menschen te
 verkeeren. Dit is hen gerechtelijck opgelepdt/ alsoo dit geslacht soo bartel en
 overdadigh in haer lust plagh te zijn/ datse doozgaens het leven van hun getrou-
 de Mannen belaegghden en afbzaechten; om in het welcke te doozsien/ de Regerin-
 ge dese wijze van Offeren/ en dese versmaethepdt booz de onwilligen heeft bast-
 gesielt.

Sozjaech
 macrom
 sulx moet
 geschieden.

De sulcke als hun dienst pleghen aen den Krooden Draeck / zijn soo verre van
 hun eygen ellende te bejammeren/ datse self in tegendeel menighe woerde bonden
 versmijen/ om sich selven te vernielen/ en dese hunne Wgodt te vertheerlijken.

Sp hebben een massijf koper bergulden Pagod, geset op een kostelijken Paalwagen/ beweeght door acht geweldige Wielen/ beslagen met supber Goudt/ den opganch van den selven Waghen is wijdt en gemackelijch/ langhs verscherpden trappen/ op de welcke/ wanneer het den hoogen Feest-dagh is/ de Priesters gestelt zijn/ beneffens verscherpde jonge Meyskens/ die om den Wipbel te verceren/ hun Lichaem van beel Booswichten laten misbruycken. Alsdan wort den Waggen voort-getrocken/ en geluckigh is den Man/ arm of rijk/ hoogh of laegh/ die alleen een handt aen het Zeel kan slaen/ en noch hooger geacht/ die wpt een Wipbelschen pber/ sich selven met sijn naechte Leven onder de Raden werpt/ en alsoo laet verpletteren/ die door altoos daer na als Heplighe Martelaren geroemt en geprezen worden. Van Negapatan gaen wy ober tot Meliapore.

Opmer-
lycke en
wonder-
vullighe
van een
Feest-dag.

Dit is een Stadt gelegen op de selve Kust van Cormandell, op de hooghte van 13. graden 20. minuten/ een plaets berde oudt en vermaert/ eertijds Calamina genoemt/ toen Melange, en ten laetsten Meliapore; doch nu St. Thomas, ter oorsaeck om dat deselve op die plaets als Martelaer geleden heeft. De Stadt is heben ten dage hleen en arm/ onder Mooren gebiedt/ geeft oock wepnigh koopmanschap als alleen Cattoen, en diergelijcke Stoffen. Dit was de laetste plaets daer den Apostel predichte/ na dat hy Persia, Hyrcania, Bactria, Sogdiana, en menige gedeelten van India bekeert had. Dat is er van/ dat in gedachtenis van dese hunne wezetheit/ Godt dit geslacht geteeckent heeft (gelijck sommige Ioden seggen van de Stamme Benjamin, die de alderbitterste tegens onsen Salighmaker zijn geweest) namentlijck/ datse het eene been aen de kuyt wel de hest dicker hebben als het ander.

Bestij-
ging van
Meliapore.

Polycat, op 14. graden/ Armagun, Caleture, Tarnassery, en Petipoly, sijn in onsen weg na Narlinga en Mellipotan gelegen; maer ter oorsaeck datse eerst onlangs Handel-plaetsen van de Engelsen sijn gewoorden/ en wepnigh verscherpden sijn in verwe/ en andere dingen meer/ van die van Narlinga, willen wy dese laten baren/ of liever onder dese laetste begripen.

Van Narlinga.

Narlinga is een edel gedeelte van India, daer sommige de uyterste Palen van Cormandell willen hebben/doch ich ben van een ander gevoelen. Dese plaets is vermaert ober geheel Asia, palende aen Mallabar, Gulconda, Bengala, (van oudts genoemt Baracura) en aen de groote Zee. Den Koninck is soo rijk dat hy al sijn Ragebuuren veracht/ en soo machtigh in Volck/ Wapenen/ en Oorloghs-gereedschap/ dat hy noch op den Grooten Mogul, noch op den Decan, noch op den Samorijn, noch op den Peguaen, in het minste past. Sijn Koninckrijcken worden beschermt door gerechte Slaven/ en andere natuerlijke voorrechten/ zijnde vol van alderhande nootsakelijcheden/ soo tot gebruyck als tot vermaeck; als Steden/ stercke vastigheden/ vermaeckelijcke Velten/ uitgelesen Mineralen, overbloepende in Sibieren/ in Heubelen/ Palen/ Kroon/ Wee/ Pruymen/ en soo voorts; soo dat hy met goet recht gehouden wort door een soo machtigen Voest/ als er in geheel India magh sijn. De Bannians (wormen hier als Spinnchjanen/ en de Bramijns sijn hier in soo hoogen achtinge als in eenige andere plaetsen. De Tempels inder waerheyt hebben van geen groote pponcherpe te roemen van buyten/doch wel van binnen/ als hebbende menighe van rijcke en massive Beelden.

Bestij-
ging van
Narlinga.

Befchryf-
ting van
Biſnagar.

Biſnagar (van oudts Modura) is de tweede Stadt in Narſinga, ſoo van wegen haer grootte/ als beſtighepd; ſp is omringelt met een Wal van vier Engeliſche mijlen in het ronde/ en boorts wel geſtercht/ wel geboutwt/ en niet min rijk en machtigh. **Sp heeft eenige Tempels/** dewelcke aenmerckelijck zijn dooz maechſel en cieraaden/ maer ten inſicht van hun God- of Dupbel-dienſt verbloetelijck. **De Haven is ſeer goet om in te ankeren/** en wel beſocht dooz Europiſche Schepen en Iuncken, van alle plaetſen in India, Perſien, en Arabia.

Groot ont-
hael: en de
Reiſigers
om de
pacht des
Konincks
te beſchou-
wen.

Wanneer eenigh Reiſiger komt aen het Hof/ ſal hy betamelijck onderhouden binden/ en verſchepden reysen by den Koninck genoodicht woorden/ om daer dooz den ſelven gelegenthepd te geven ſijn ſijne en ſchoone ſaleederen te vertoonen: dewelcke (om niet ondanchbaer dooz ſijn onthael te zijn) wy bevonden hebben ſeer dicht met koſtelijke Beſternten beſet te zijn/ van een oneyndelijke waerde/ en hohen maten heerlijcken glants. Wanneer hy met deſelbe bekleedt is/ wozt hy van ſijn Onderſaten als een Son (dewelcke van hen booznamentlijck ge-eert wozt) aengheben; om dat hy deſelbe in glants quanſwijs gelijckt. **Sijn Hof is vol van alderhande Majesteit/** hebbende tot ſijn Lijf-wacht dupſent Mannen. Hy houdt het met veel Vrouwen te trouwen/ en geeft ſich ſelven daer ober den naem (onder ſijn loffelijckſte Certijcels) van Man ober dupſent Vrouwen/ van dewelcke hem ſommige by ſijn leben in ſulcke hooge achttinge houden/ dat ſp na ſijn aſterben hem gaern vergelſchappen/ makende ſijn bzandend Graſ/ hun verteerende Begræffeniſſe.

Befchryf-
ting van
Meſulipatan.

Meſulipatan, meeſten tijdt by verkoztinge Meſulipatan genoemt/ is den Gulcundaenſchen Koninck onderwoopen/ en gelegen op de hooghte van 16. graden en een half/ doozder breedte. Het is gelegen aen de Bengaeliſche Zee. Het geheele Landt laet toe een vermenging van verſchepden Afgoden-dienſten/ zijnde meeſtendeel de Saracijns en Bannjans het meeſte getal. **De Stadt in ſich ſelven kan niet ſeer geroemt zijn/** noch om ſijn grootte/ noch ſchoonhepd/ noch vermaekelijckhepd/ is oock ober 50. Jaren/ dooz een gewelddige ſterfte/ by naer woest en ledigh gemaecht. **De Straten zijn wepnigh en enge/** de Huſen laegh en onboozſien/ de Welken en Hoven als verbzandt dooz de gewelddige hitte/ die van Maert tot Julij alhier obertolligh is: maer van Julij tot November toe/ zijne geduerelijck met windt en regen gequelt/ in voegen ſp alleen vier gefonde en verdraeghlijckhe Maenden hebben van de twaelf/ namentlijck van November tot Maert toe. **Ebenwel dooz den handel van de Engeliſchen alhier/** beſtaande in Callicoets, Rijs, en diergelijcke/ heeft het ebenwel wederom begonnen te bloepen.

Gymelen
en gbloof-
heden der
Jntwoon-
ders van
Caſta.

Wendt nu van hier u kuppſche oogen/ naer een onkuppſche Stadt/ hoetwelfe met een kuppſche naem Caſta genoemt wozt. Een Stadt/ berucht dooz verbloet- te Dupbels-dienſt/ en ongebonden welluſt. **De Moſques hebben hunne Beelden/** dooz konſt en werck niet te verſnaden/ maer hatelijck dooz de ſtanch van hun Afgoderp. **De gemeene geſtaltenis van de Pagoden alhier/** heeft by na de gedaente van den ouden Priapus en Pan, hebbende groote oogen/ en een platten neus/ een wijden mondt/ vier groote hoozen/ een langen baert/ gelijck de Sonne-ſtralen van een geſprept/ klautwen dooz handen/ kromme Boeke-beenen/ en al wat een Monſtreuſe mis-ſcheyppingh upt maken kan.

Van tre-
de Offer-
handen
aen den
Dupbel.

Sp hebben menigſte van Feest- ofte Wper-dagen/ op ſommighe van deſelbe ſechten ſp ſiecke en benodigde Menſchen (dooz veel pvers ongeboelijck gemaekt) aen een Maech/ dewelcke ſp ophalen dooz hunnen Afgod/ terwyl het Bloedt van de getwonde ſchouwers afdruppt; weder neder gelaten zijnde/ wozt hy als een waerdige Offerhande tegens een Boom geplant/ en na dat hy den Dupbel wel

oortmoedighlych gebeden heeft / sijne Offerhanden in dank aen te nemen / ver-
treckt hy vol van bzeugt en hoop om hier namaels in beter staet te zijn. Sy doen
hunne Offerhanden inder nacht / na datse dooz Toorts-licht de straten soo licht
gemaect hebben / als of het dagh was. Alsdan hun handen en packen met sijns
hoofden hebbende / besaen sy hunnen Dupbelschen dans / maer zijnde eens bup-
ten den Toober-rinck geraect / packen sich terstondt aen een kant / sonder eens
te derben om sien / upt bzees dat hen den Dupbel in stucken van een sou hornen
te rijten.

Sy gebuycken dese wijze van Begraeffenisse : Sy leggen het doode Lichaem
in een diep hol / langh en smal / of tusschen twee mueren / daer toe opgerecht / daer
sich de dwaese Weduwen in laet besluypen / sonder immermeer tegens permant meer
te sprekken / verwachende de doot dooz de pijle des hongers : waerlych een wij-
se van sterben boven alle anderen de alder-onberzaeghlychste.

Hun Aleedingh is ten meestendeel naecthepdt / ter oorsaech van de geweldige
hitte. Sy scheppen groot vermaeck in visschen / en diergelycke tijdkozingen op
het water / in hun Booten of Corricorrijs , die de gedaente hebben van Zee-mon-
sters of Quacken.

Weduwen
der afges-
lozvene
dooden
sich self
dooz hong-
get.

Van Malacca.

Malacca (by Josephus Terra Aurifera, of Gout-rijck Landt / genoemt) leght
op de hoogte van 5. graden. Het was van oudts bekend met den naem van
Aurea Cherfonelus, en gehouden te zijn het rechte Ophyr, daer Salomon sijn Gout
upt haelde. 't Welck te geloofwaerdiger is / om dat men van de Haven Ezion-
geber in de Rode Zee / langhs de Indiaensche Strant / en de Arabische Kuust / hier
bequamelijck sonder hulp van Compas of Starren hornen kan. De Stadt Ma-
lacca selve leght op de hoogte van 5. graden (na de reekeningh van anderen op
4. graden) Noorder bzeedte. Het was eertijds onder de gehoozsaemheyt van den
Koninck van Siam : maer is daer na in het Jaer 1508. dooz Albuquerque ge-
plondert / en den bzenen Koninck Abdalla onthooft. De rijkdommen die alhier
dooz de Portugeesen verkregeu wierden / waren 3000. stucken Geschuts / een ou-
geloofsijcke Schat van kostelijckhepdt / en soo veel gemunt Gout en Silber / dat
des Konincks gedreite / het welcke alleenig het vijfde was / quam tot op 250000.
Realen van achten. Heden ten daghe wort het beseten van de Nederlandsche
Maetschapp.

Beschoff-
tingh van
Malacca.

De Stadt is ober de dyp Engelsche mijlen lanch / maer seer smal / zijnde ge-
boudt als in een halve Maen / op den Oever van een vermaeckelijcke Rivier / de-
welcke omtrent soo bzeedt is als den Teems by Londen ; doch niet soo dincke-
lych ; een Beercken van soet water loopt dooz de Stadt henen / daer een stercke
maer tamelijcke schoone Brugge ober gebouwt is. De Wallen dewelcke dese
plaets omcingelen zijn tamelijck sterck en vast / doch niet wel machtrigh veel ge-
welts van Geschut te konn en tegenstaen. De Huysen zijn gemeentlijck laegh en
slecht van geboudt / doch slechter van Huys-raedt / hoewel hen geen Goudt ont-
bzeect om hier selve te kooppen / maer ter oorsaech van de laegh- en donckthepdt /
sou alle berckers hier bzuicheloos zijn. Het fraepste is hier in de Cypress-lanen,
en Hoben. De Straten en Veliden toonen u hier keur van vermaeckelijcke Boos-
men / en uptgelesen Bzuichten ; onder dewelcke zijn de Dutoyen, (by hen soo waer-
digh als hun overbloedige Goudt- of Silber-mijnen) Koozn / Supcher / en an-
dere fraepe nootsakelijckheden. Het Volck is van naturen Gastvry / seer gene-

Groote
menighe
van Ge-
schut en
andere
rijkdom-
men by de
Portugee-
sen alhier
gebonden.

Natuur en
aardr der
Inwoon-
ders.

gen tot de Musijk en vrolijke Deimen / en het geselschap van Dzeemden; doch tot toon verwoest / toont sich onlijfsaem en fier genoegh. Sp zijn na-berende indien hen daer geleghentheid toe gegeven wort; beziegglijck indien men se te veel geloofst. Hun Taal is seer gemeen / en niet min in dese deelen gebzupcht / als by ons het Latijn, en in andere deelen het Arabisch. Wp laten Sinca-pura, en hoemen tot Patania, een gemakelijcke dagh-repse van daer.

Van Patania.

Beschij-
vingh van
Patania.

Patania, van oudts Perimula, is een hedendaeghs wel-bekende Stadt / gelegen aen de Golphe van Bengala, op de hooghte van omtrent 7. graden / en in het midden van dese twee vermaerde Zee-habens / Malacca en Siam. Het gebiedt alhier is Opper-hoofdigh / treckende de Koninghen alhier hun afkomst van een Edel Konink van Delly, dewelcke / na dat hy Patania vermeertert had / aldaer sijn Soon Gingee tot Onder-Konink gelaten heeft / en van de welcke de laetste Koningin en dese Prins gerechtelijck afgekomen sijn. Den Mogul bezoght hem menighmael van sijnen Throon af te stooten / evenwel blijft desen tot noch in het besit / gebzupkende booznamentlijck de bescherminge van de tusschen-bloepende Ganges, en eenige kleene / hoe wel nutte / Eilandkens / daer hy sich selve met groot boozdeel op weet te verstercken. De Stadt is sterck / en wel beschermt met twaelf Metalen groote stukken Geschuts / onder de welcke is een Bahlicus van 26. voeten langhte.

Sommige Afgodische Tempels worden u alhier getoont / boozsien met houtte Afgoden; doch meerder aen te merken dooz sommige aldaer opgerecht gedenkteeken van de boozgaende Koningen.

Heet / Ze-
den en
Taal der
Inwoon-
ders.

Het Volck is waert en gaen met het meeste gedeelte van hun Lichamen naekt / scheppen groot vermaeck in het gebzupcken van den Opium en Betell, gelijckse oock veel van den Arac houden. Sp eten gemeenlijck wt Goude Schotelen; en gebzupcken sonder onderschept de dize Talen / Malays, Siams, en Chynees. Maer hun wijse van schrijben verscheelt; want het Malays schrijben se van de rechter handt naer de sincker / gelijck als het Hebreusch, en het Siams van de sincker naer de rechter / gelijck als by / doch het Chynees recht neerwaerts. Sp zijn ten deele Mooren, en ten deele Heydens, den eenen Godt / en den ander de Pagoden dienende.

Hun be-
keet de
vriende-
lijckheyt
egen de
Dzeemden;
liken;

Sp zijn seer Herberghsaem / booznamentlijck tegen sulcke Dzeemdelingen als dooz nieuwsterigheyt / of hoop van winst / onder hen-lieden verkeerren / sonder dat se ondersoeken van wat Gewest sp zijn / wat hun verrichten of Godts-dienst is. De Lieden van slagh sijn al te overtolligh in beleestheyt; want op het aankomen van eenigh Dzeemdelinck / ontsien sp sich niet hun Dochters of Richten aen de selve tot Wp-slaepsters over te geben / ja om hen self aen boozt te verstellen / soo langh sp aldaer blijven; zijnde de belooningh geensints te vergelijcken met soo een groote uptsteekende gunst / doch evenwel na mijn gevoelen te veel booz sulcke snode menschen en onbeschaemde Hoeren. Ten eynde van de gestelde tijdt keert de Dochter weder naer huys / seer wel bergenoeght en te vreden / zijnde soo verre van sich te schamen / dat se dit onthael achten booz de grootste eer die hen magh aengebaen worden. Doch geuerlijck is het elders in dactheyt te ballen / zijnde de na-ber wederzijds soodanigh / dat se lichtelijck in rasern verandert / en selden affaer sonder bloedtsoringe. Oerspel wort onder hen seer strengelijck gestraft / doch enkele Hoerers is meer verdraeghelijck. De jonge Dochters mo-

Doch ver-
seelt niet
ontuchtige
geden.

gen

gen sich onbekommert vermaecken: maer de Getroude bebinden sich altoos (waeremoedigh) en naeuw op-gepast/ terwyl lebighepd/ en de hitte/ hen geduerigh tot onthupshepd opwecken. De Maans zijn oock niet allen seer vertwijft/ ja **swemmen in alderhande schande** en wellustigheden. Hun Vrouwen houdense geduerigh in hun gesicht/ en hunne lippen bochtigh van uptgelesene Wijnen/ sterke Waters/ en Druchten/dewelcke te gelijck liefelijck en versterckende zijn/ als oock bequaem om hunne lusten op te wecken. Doch dooz dese hunne ongematighshepd verhoztense niet wepnigh hunne daghen/ alsooder wepnige onder hen gebonden worden die hooger ouderdom als van 60. jaren bereycken.

Van Siam.

Siam, booz henen Sobanna genoemt/ is een Stadt en Koninkrijck van een en deselbe naem/ gelegen op de hoogste van 14. graden/ vermaert dooz haer geweld/ rijkdom/ en menighe van seltame kostelijckheden. Een groot gedeelte van Pegu, Braama, en Cambogia staen onder Chijs van desen Konink/ gelijck oock Patania, Iamohay, Odjea, en verscheppen andere Landen/ dooz de Ganges bewatert. Zijn macht is groot/ oozlogende gemeenlijck met 1000. Elephanten, en 200000. Mannen. Het Gewest is alhier seer heet/ en de Menschen swart/ en gekleedt na berepsh van de groote hitte/ bestaende in een dunnen Cambolin van donckere berbwe/ ober en om hun naechte schouders gehangen. Sommige hebben een Bel om den hals/ en tot teercken van Godts-dienstighhepd een Lederen Riem om de Lendenen/ houdende een Sumbbrero of Sonneschutsel in de handen/ om daer mede de heete stralen van dit bzandende Licht af te keeren/ doch sonder Schoenen. Sp zijn upsteekende Afgoden-dieners/ maekende hun Goden na de gedaente van de oude Heydensche Pan of Priapus, en diergelijcke/ ja in sulche gestaltenisse dat mense sonder schaemte niet beschrijven magh. Sp hebben oock hun Boschen en Altaren, daer sp Bleeck/ Pruyp/ Bloemen/ en diergelijcke/ op offeren. En menighmael wanneer de Tallapoi hen seggen dat den Dupbel swaeremoedigh is/ soekense hem met Gesangh en Gespel te vermaken. Andere begeben sich soo haest als den dagh begint na hunne Pagoden, met een mandeken vol Rijss/ om hem booz een ontbijt te dienen/ hoopende dooz dese beleefshepe een goede spoet booz dien dagh.

Beschrijvingh van Siam.

Afbeeldingh en seden der Inwoonders.

Dunnen Afgodene dienst.

De Tallapoi preecken pder Maendagh op de Maerck/ vergaderende de Gemeente dooz de blanch van een Hooper-becken te samen. Dese/ al-hoewel sp wel Bedel-monnicken gelijcken/ zijn/ soo ter oozsaek van hun Dupbelsche bestoeringhen/ daerse self dese swarte Geesten mede schijnen te dwingen/ als ter oozsaek van hun loofen handel en wandel/ hy de Gemeente in seer groote achtinge/ twelck dooz hun boozseggen van eenige toekomende dingen/ en wonderlijcke kermisse van boozgaende/ niet wepnigh vermeerdert wozt. Inboegen het al tot de selbe loopt/ derbende qualijck een voet setten als op hun goetbinden.

Sp zijn in boozgaende tijden seer snoode Soomiten geweest. Maer om hier in te boozzien/ belaste een Koningin dat al de Maanekens een gouden Bel/ en daer in een gedoochde Advers-tongh/ dooz de Boozhuyt mosten hebben. Het welck binnen korten tijt niet alleen niet versmadelijck/ maer self tierlijck en ter oozsaek van het klinkende geluyt/ vermaeckelijck wiert/ in boegen men als nu wepnige siet/ die'er niet 3. of 4. aen hebben. Doch wanneer hy lust heeft te trouwen/ heeft hy de keur van welck Dochter hy begeert/ doch versamelt sich niet met haer/ booz en al-er hem een Doed-wijf van dese klinkende Cieraden berloof/ dewelcke

Wiermt ghebruyk onder hen om ontucht te weeren.

lie.

ke hem een Slaepdranch in geeft/ en geduerende de werckinge van de selbe/ hert de Wel van het Vlesch af/ en aen het Wel doet / 't welck hem niet alleen niet en hindert/ maer self kintelinghe verweckt. Alsdan smeert men daer wat Salf op/ **en daer mede is het werck volkomen.** Maer hier en Maeght te sien tot Maegdelijcke jaren / is soo veel als of ghy een swarte Swaen/ of een witte Swan socht. In de groene jaren geuefse de begerrige Deern en senijnigen Dranch in/ wiens kracht is / dooz een vzeemde epghefchap de Maegdelijcke deelen te verwijden; in sulcker voegen dat'er Wel en koozt bequamenlijck in mogen. En het geen het quaetste is/ de Vrouwen schamen sich niet tot aen den middel naecht te gaen/ dekkende de rest met een seer dun doozschijnend kleedeken/ in sulcker voegen dat het sich opent wanneer sy gaen / en een licht windeken de oogen met het ontfanger gesicht/ van hun snoode Leden/ kan versaden. De Jongens schilderen sich selven van hooft tot de voeten met een Wemel-berwe/ en tot vermeerderingh van hun schoonheyt/ snijden en kerben hun naechte Wel / het welck na mijn gevoelen/ meer schick als nabolgingh in eenigh Kersiger sal maken. De Mannen houden veel van Reuckwerck/ en betrachten seer alderhande Hoffelijcke manieren.

Onbeschreemde
kneedingh
der Vrouwen.

Rijckdom-
men van
Siam.

Wonder-
lijcke
kracht en
eigen-
schap van
de Cabriz-
steen.

Het Gewest is niet meer als gemeen van Glas / en andere bettierfelen der Natuere/ maer seer overvloedigh in rijcke Gesteenten/ als Diamanten, Chrysoliten, Onix-stenen, Zeyl-stenen, Bezoar, Lignum Aloes, Benjoin, Cartoen, Goudt, Silver, Yser, en Kooper-mijnen; alle het welcke noch vermeerdert woort dooz de menigte van Silber/ het welcke aldaer van Japan woort gehacht / als oock Lijf-tocht/ en andere noovige dinghen / van andere Gewesten / dewelcke alhier beter koop verhoort woorden als in andere deelen. Maer onder de gedenckwaerdighe dinghen is oock de Cabriz, of Bloedt-steen / dewelcke hier groept; van welkers wonderlijcke kracht Olorius aldus schrijft: In die tijden wanneer de Portugeesen tegen de stouten Sumatranen oorlogghden/ ontdecktense een Junck in Zee / sy begeben sich daer na toe / en komende deselve aen boort / werden sy teghen-gefaen dooz Nahodabeg, de Schipbooght/hun ouden Wpent; maer na een langh en hart gevecht/ enterden sy het Schip/ en vielen onder de naechte Indianen, sloegen doot al die hen voorquamen / en onder anderen den Hooft-man Nahodabeg; dewelcke tot hun groote verbaestheyt geen bloedt en liet / hoewel sy meer als op 40. plaetsen gewont en gehouden was. Sy hielden dit booz Tooberp/ tot datse een gouden Arm-ringh/ waer in desen Cabriz-steen geset was/ hem afgenomen hadden / waer op het bloedt overvloedighlijck dooz al de wonden quam uptgelopen. In der waerheyt een kostelijcken Steen / die het bloeden kan wederhouden/ maer by kostelijcker soufe zijn/ indiense deselve kracht tegens de doot had.

Van Pegu.

Weshijf-
dingh van
Pegu.

Pegu is mede een seer vermaert Koninckrijck in Oost-Indien, by de Oude Schijbers Lestorum Regio genoemt. Het is bepaelt dooz Siam, de Ganges, en de Zee; een Opper-gebiedt / het welck booz 50. jaren hare macht-palen by verder uptzeyde/ eer dat de Siamers soo menighe grabe Stadt en Heerschapp van haer Stede-kroon af-pluckten: Eventwel blijft sy noch Wozstinne over verschepden Eplanden / als Monym, Barongo, Nogomallo, Duradura, Cocos, &c.

Pegu (het welcke by Castaldus woort gehouden booz de oude Stadt Triglypton van Ptolomeus) leght op de hooghte van 16. graden 14. minuten; Een Stadt met

met een goede steenen Wal omringelt/ en met menighe van Dooren en Timmen berceert en versterkt. En om uyt en in te komen/ vertoonen u vier fraepe Dooren/ beneffens twaelf minder Ingangen; voer de rest niet onhebberlych gebout; doch meer vastigheyt ontfangende door het diepe Maeras (vol Crocodillen) het welcke haer omringelt. De Straten zijn niet veel in het getal/ maer wydt en breed/ en meestendeel lijn-recht; voer pder Hups (die gemeenlych laegh zijn) groept een bermakelychen Boom/ met dubbele nuttigheyt/ soo van haer Fruct als van haer schaduw.

Belegeme-
berdt.
grootte/en
natuerlyke
sterchte
van de
Stadt Pegu.

De Stadt is in twee deelen verdeelt/ in de oude en nieuwe Stadt: maer de oude is de grootste/ en het meeste bewoont. De Tempelen en Smeet-plaetsen/ of Baden/ zijn hier aemmerckelych/ doch dese eerste van binnen met afgroetwelyche Orpelsche/ hoewel gulde/ Beelden doozien. Die tot Dogonnee is niet wepnigh gedencwaerdigh/ als de welcke door sijn gebout en vercierfelen soo menigh afster in het Oosten gebonden worden/ te hoven gaet. De Wildernis daer om heen staende/ met de oude Afgoderpe daer in gepleeght/ sou een wylloopige beschrybinge bereytschen/ ten waer wy tot andere dingen geroepen wierden.

Bermak-
de Temp-
pel.

Die Koninkryck is vol van alle Wereltsche bermakelykheden/ en zegeningen van de Natuere/ als Goudt, Silver, Loodt, Yser, beneffens Smaragden, Topazen, Robijnen, Saphyren, Granaten, Esmerauden, Espinellen en Cats-ogen, als mede van Rijs, Caravancen, langhe Peper, Suycker, Benjoin, Muscus, Gummi-lacca, Cattoen, Callicoës, en wat er meer tot lust/ nootduft of bermack van eenigh redelych Mensch sou konnen bereytscht worden. Maer indien al dese dingen hondertmael soo veel waren/ soudeuse ewenwel niet machtygh sijn hen waerlyck geluckigh te maken/ alsoo hen de ware Peerle des Euangeliums ontzucht. Dit geloobense dat de Werelt vier Scheppingen heeft gehad/ en ter oorsaeck van hare goddeloosheyt viermael is verterst geweest/ eens door het vper/ eens door wint/ eens door water/ en eens door de aerdtbevingen; zijnde elcke Werelt of Eeuwe bestiet door een bysondere Godtheyt; ellendigh alleenlyck hier in/ dat sy bergaenlyck/ en niet almachtygh noch onsterfelyck was. Sy rekenen dat de laetste vernieling der Werelt/ en de doot van hunne laetsten God 30000. jaren verleden is/ en dat in Platoos groot Jaer alle dingen weder tot een Chaos sal worden. Sy hebben ook eenigh geboelen van een groot Heer/ dewelke Almachtygh/ Alwetende en Onsterfelyck is/ die leeft/ en in den Hemel regeert/ maer sy eeren hem niet/ om dat haer de Satan wijs maecht dat sy het selbe niet begeert. Sy gelooven noch een opstanding der dooden/ en weder-bereeniging van Ziel en Lichaem.

Bijckdom-
men en
Duchten
van Pegu.

Der In-
woonders
voornam-
geboort-
ontrent
den Gods-
dienst.

Hun Kledingh is dun en sijn/ wepnigh verschillende van dat van Indiant en Siam, doch wel hier in datse geen Baerden dzagen/ en hun tanden swart betwen/ om dat de tanden van de Honden wit sijn/ die sy in geenige dingen willen nabolgen. Sy snijden en kerben hun vleesch oock/ om daer in uytsteekender te sijn als andere Wolcheren.

Door minder als hondert jaren was de Peguansche Heerschappij by uytste-
kender als heden ten dage/ hebbende onder haer gebiedt 12. rijcke Koninkrijken/ die haer altemael voer sijn Oppermacht erkennen: Apt welcke rijcken den Koninck Jaerlychs voer een Schattingh twee millioenen Kroonen trock. Sy had een millioen Mannen die hem in den Oorlogh dienden. Maer sijn opgeblasenheyt opswellende tot Opzamp/ en sijn Opzamp mupterp verwoekende/ bandt sich naderhande van sijn eygen Onderdaen/ den Koninck van Siam, vermeester/ en dese sich Meester van de Koninkrijcken/ gebende ewenwel Stadt en Rijk deselve Aupster die het van te voer had.

Doorlede-
re mo-
gentheyt
der Pegu-
ansche
Heers-
schappij.

Van Pegu tot Bengala zijn 90. mijlen. De tweede Stadt van aensien is Martavan, gelegen op de hooghte van 15. graden. Wy zouden een groote beschrijving kunnen maken van de Macht en Heerlijckheyt des Konincs van dese plaets/ maer om kort te zijn/ sullen wy alleenigh aenroeren/ dat hier den witten Oliphant gebonden/ en self/ ter oorsaeck van dese ongewoone berwe/ tot een Godtheyt gemaectt wort. Dit Gedierte is van wegen gewoont en verstant het boornaemste onder al de onredelijke Schepselen. Sy gaen twee/ somtijlen drie jaren met Jongen/ en lijden geweldige pijn in het verlossen. Hun uwer is tusschen de twee boozste beenen/ het welck het Jongh lichtelijck weet te binden; wanneer het drie jaren oudt geworden is/ wordt het geboedt met Dabelen/ Meel/ Melck/ Wey/ Fruyten/ Suiker-riedt/ en Honigh. Sy groepen tot hun 15. jaren toe/ somtijlen tot de hooghte van 24. hoeten/ eidentwel weten se neder te leggen/ te dansen/ en andere aerdigheden seer vaerdigh uyt te wercken. In haer weder/ of wanneer de teel-lust in hen begint te wercken/ wordt het Mannen dol/ en als dan halt' er niet veel mede te spelen/ zijnde de teel-baten in het Boozhoofd. Donckere schaduwen/ Holen en Ribieren behagen haer; Swijnen/ Slanghen/ en Muspen/ zijn hun Wpanden. Het Hanen-gekray quelt hem soo seer niet/ als het hem wel vermaectt met sinen Snuyt den Rhinoceros te ontmoeten. De Persianen noemen hem de afbeeldingh van Getrouwigheyt/ de Agyptenaren van Getechtigheyt/ de Indianen van Godtzuchtigheyt/ de Siamiten van Geheughnisse/ de Arabiers van Grootmoedigheyt/ en de Sumatranen van Boozstienigheyt.

De Civer-kat wort hier oock gebonden/ dewelcke een gelijcke beschrijving verdienen sou/ ten waer onse Landen met de levende tegenwoozdigheyt van dit gedierte overbloediggh boozsien waren.

Zijnde genoeghsaem verbarscht op het Landt/ laet ons zepi maecten/ en bezoeken de Edelste Eplanden van het Oosten.

Van Sumatra.

Beschrijvingh van Sumatra.

Sumatra is het vermaerde Eplandt/ dat by Aristoteles de Mundo, en andere oude Schrijvers Taprobane is genoemt geweest. Het magh met recht het derde of vierde groot Eplandt van de geheele Werelt genoemt worden; als zijnde 600. (en getijck sommige willen 900.) Engelsche mijlen langh/ en 240. breedt; daer Salomon op gehandelt/ doch Alexander niet van geweten heeft; hoewel Megasthenes wil/ dat sijn Dienaer Onesecritus soo verre sou gezept hebben. Alvaro Telezco is de eerste Christen die in het Jaer 1506. het selve gebonden heeft/ zepende/ om Goudt te binden/ daer hem de windt henen voerde; zedert welcken tijdt het selve Gewest van menigheyt van anderen bebaren is. Het leydt recht onder de Linie; en is als nu een plaets daer verscheppen kleene Koningen hun gebiedt hebben; doch van al dese is die van Acheen de boornaemste. Maer alle zijnse rijck in Goudt/ Wruchten/ en edele Gesteenten/ doch ellendigh in de Mahometaensche dwalinge/ of soo versopen in het Heydendom/ dat de meeste Katten/ Ratten/ Honden/ ja den Dupbel/ of pets anders dat uyt de Elementen kan gesmeet worden/ eeren en aanbidden. Soo Vrouwen als Mannen gaen meesten deel naecht/ maer zijn dapper in den Oorlogh. Het Landt is goet/ daer het met Ribieren en Wateren besproept wordt/ doch doyre/ daer de Goudt-adren zijn. Vele Steden van waerden worden in het Landt gebonden/ van de welcke Manacabo (een plaets vol Goudt) geen van de minste is. Maer de Zee-steden en Dorpen zijn van meerder waerde; als Acheen, (by hen Ashey genoemt) Peder,

De Inwoonders daer van zijn groote Afgoden-dieners.

Boornaemste Gedierte.

Pacem, Daya, Tico, Priaman, Tykoa, (beoosten Iambee) Baruzee, Cattatinga, Aru, Daru, en Passaman, de laetste in oyder/maer de eerste in Goudt en waerde. De Rivieren zijn vol van Vissch/doch seer dooz de Crocodillen ontbeelt/die hier meer als self in den Rijn gebonden worden/die het visschen soo met den Angel als metten niet wepnigh verhinderen. Dit vreeselijck Schepsel is een van de grootste monsters die wy gebonden hebben/boornamentlijck/ dooz soo veel het wyt een soo kleenen Ep sulck een groot gebeerte te boozschijn brenghet. Het Ep is niet grooter als dat van een Kalekoen, en de Brucht komt op te groepen tot acht of tien ellen in de lengte. Hun Lichaem is niet langer als den staert/ dewelcke sy gebuycen gelijck den Oliphant den Snuyt. Hun mondt is geweligh wijdt/ bequaem met eenen heer Wan of Peert te verslinden. Hun tanden sluyten sich in malkanber/ en hebben geen tonge/ gelijckse oock het bobenste haecbeenen niet beweeghen konnen. Hun buych is weech/maer de rugge hart en ondoozboozlijck/ ter oozsaecht van de harde schobben daer deselve mede gewapent is. De heele Winter onthoudense sich van allerhande voedsel/maer de rest van het Jaer is alles hun gadingh/ verslindende den Kroof met een groote graeghepdt. Niet min gemmerelijck is het draghen van het Wijnen/ 60. daghen gaen doozby eer sy haer Epereen leydt/ en soo veel dagen verbergt sy deselve/ en andere 60. dagen gebuycen sy tot het uythoeden/ gelijck oock 60. jaren gemeenlijck de tijt is/ dat dit gedier leeft. Den naem van Crocodil komt van Crocus, Saffraen/ om dat het den Saffraen seer vrees. Het is het alderschadelijckste van alle Zee-monsters/ vertoonende seer epgentlijck de Natuer van alle Wepners/ welckers valsche tranen gemeenlijck Crocodils-tranen genoemt worden. Zijn groote vbandt is den Ichneumon; die in zijn keel sluypt/ terwijlt hy sinen bech opent om den kleynen Trochil zijn tanden te laten schoon maecken/ daer hy hem endelijck den Wuyck doozbijt.

Gedaente/
Natuur
en Herde
des Cro-
codils be-
schreuen.

Van hier zeplen wy doozby menigh kleen Eplandt/ als onder anderen Lampon en Marrah, in de Strate van Sunda, of Sundij, soo genoemt by Ptolomeus, als oock van een Huphoeck en Stadt in het naeste groote Eplandt. Van Polygundy soudon wy wel spreken/maer gelijck wy daer niet willen Landen/(ter oozsaecht van het quaet onthael dat onse Plantagie aldaer/soo van Vrouwen als quaet voedsel gehadt heeft) alsoo willen wy oock den Leser niet ophouden/ en liever ons gesicht wenden naer het bruchthaer/ en met allen vermaechelijcke

Java.

Java Major, of het groote Java, is een Eplandt gelegen aen de Bengalaensche Zee, op de hooghte van 7. graden en 40. minuten/ en op de lenghte van 120. graden. Van het Ooster tot het Westter gedeelte begriipt het vier hondert en vijftigh Engelsche mijlen/ of hondert en vijftigh Duysche mijlen; van het Noorder tot het Zuyder tnegentigh Duysche mijlen/ of 270. Engelsche mijlen. Het binnenlandtsche Gewest is gemeenlijck en doozgaens Berghachtigh/ en wepnigh bewoont/maer naerder aen de Zee/ is het laegh en volckrijck; het eerste is windachtigh/maer niet ongefondt; het laetste Voelachtigh en ongefondt. Het is vol van kleine Doyzen en Doyp-lieden. De Zee-kust/ ter oozsaecht van den Peperhandel/ heeft wel gebouwde Steden/ die meest wel-varende zijn/ en met allen weerbaer/ boornamentlijck aen het Noord-oosten; als Bantam, Palamban, Jacatra, (nu by de Hollanders Batavia genoemt/maer eertijds by de Inwoonders Sunda Calapa) Iaparra, Tuban, Iortan, Greecy, Chyringin, Serebaya, &c.

Beschrj-
vingh van
Java
Major.

Woonna-
me Sieck.

Bantam te-
schieden.

Chinezen
zijn groo-
te Speel-
ders en
Dobbe-
laers.

Grootte
mogent-
heid der
Mattara's.

De lava-
nen zijn
dappere
Wrijghs-
lieden ;

Maer ge-
oeffent in
alle snoob-
heden en
schelm-
heden.

Wan haer
en afkeer
tot de
Hollan-
ders.

Bantam ligt op de Hooghte van 6. graden 20. minuten / hebbende 3. graden / westelijche Variatie, of veranderinge. Het is de grootste Stadt van het Epland / beseten by de Inwoonders / hebbende omtrent de lenghte van twee Engelse mijlen / en zijnde verdeelt in een Buzzar , de Pengrans Paleys / eenige wepnighe Straten / en aen het meest afgelegen eynde / in eenige kleine Wooningen der loofe Chinezen. Van sich selven geeft het niet als alleen Rijs, Peper, en Cartoen ; hoewel inder daede de Peper hier ten meestendeel gebzacht wozt van de Chinezen , die hier in Louto-maent gemeenlijck komen anchoren / en hun Iuncken, of Prawen, te ontladen / diese herwaerts aenbrugen van lamby, Borneo, Malacca , en meer andere plaetsen ; maechende Bantam hun Magazijn, of Huys van voorsz. / daerse de Engelsen en andere koop-lieden wpt gerieken. Dese Chynesen zijn breedsa- me Lieden / maer wellustigh en geneghen tot Vrouwen / kostelijck in hun tijdt-koztighen / en met allen groote Speelers en Dobbelers ; maer in hun koop- handel ober loos. Menighmael geraekense wel soo geweldigh aen het speelen / datse niet alleen alle hun Middelen / maer oock self hun Vrouwen en kinderen komen te verdobbelen ; maer weten hinnen een oogenblich tijds / soo veel meer hier of daer by een te schapen / dat dese wederom verlost wozen / andersints wozen deselve des anderen daeghs opentlijck op de Marcht verkocht.

De Javaensche Koningen / of om beter te seggen / Onder-Koningen / zijn bijf in het getal ; vier van de selve staen onder den Grooten Mattaran ; dewelcke by tijden van Oorlogh machtig is over de 200000. wanhopige Slaven / swarte / hoewel dappere Oorloghs-mannen in het Weldt te brengen. Sp hebben sechte onder in hun Oorlogen / doch weten het al dooz hun stoutheyt wpt te voeren. Het Clima bzandt hier soo geweldigh datse aen wepnigh kleeedingh genoeg hebben / ja den meesten hoop gaen naecht. Sp gebzucken Lancen / Woep-pylen / Bogen / en Schilden / maer hun meeste snozen is in hun Ponjaerden, of Critzen, een Geweer gemeenlijck twee hoeten langh / bzeeft en gebzant / scherp van sneed en van punt ; maer (tegens de Wer der Natueren) snoodelijck vergifticht / of met doodelijck Wijn bestreecken. Het Handtsfel is gemeenlijck van hout of woorn (som- mige hebbense oock van Goudt of van Silber / of Elpenbeen) gesneden / in de gedaente van een leelijcken Pagode ; die eventwel / hoe leelijck sp zijn / van dese ellen- dige verblinde Menschen aengebeden wozen.

Sp oeffenen sich in alderhande ongebondentheden van moozderp / overspel / diefte / rooberp / bedziagerp / en alderhande slaghe van Schelmerpen ; gelijck oock in Cooberp / en Sterre-kunde ; in welck laetste hunne Priesters met allen seer erbaren zijn / ondertwefen dooz hunnen grooten Leer-meester den Dupbel / om te beter danck by hen te verdienen ; op datse hem eeren als hun Apollo, van die hem- nisse die by ons verbloecht en verstootten wozt.

Dit Volck is bequamer om te swemmen / als te baren / eventwel zijns niet heel onerbaren in Zee-handel of Zee-baert / gelijck hun oock geen Schepen ontzeken om quaedt mede te doen. Hun grootste vermaech bestaet in de Tyger-Jaght / en diegelijcke wilde Gebierten / die wederstandt konnen doen. Sp hebben aen sommige gedeelten van dit Eplandt kennisse van Mahomet, dewelcke / gelijck een besmettelijcke Lucht / van dese en ander verlegene Menschen ingefogen is geto- den. Sp zijn seer vriendelijck tegens de Engelsen, en toonen groote begeerte om hen te dienen ; doornamentelijck zedert de Hollanders hen Iaccatra afgenomen heb- ben ; tusschen dewelcke sulck een vbandtschap is / dat die gene die een Hollander doodt of lebendigh bzenght / daer dooz geniet een bereeringh van 15. Ryalen van arjten. De Oran-kays , of de beste soozt van dit Volck / zijn luy en gemeensam /

maer

maer in geenen deele te vertrouwen. *Sp* willen hun afschorsigh reechenen upt China; zijnde hun *Wooz*-ouders/700. jaren *wooz*leden/hier te Lande/in een Iunk *wooz* (sojm en ontwer gelant en aengebaben. *Sp* zijn moedigh/ en dzagen hun *hapz* lanch / *het welcke sp ontwonden* met en schoone Shash, of manier van een Tulban. *Sp* gaen naecht tot den middel toe/ daerse sich bekleeiden met een klee-ten van verscherpen berwen / *het welcke hen niet beneden de knipen komt.* *Sp* konnen *wooz* al niet verdzagen/ dat hen permandt aen het hooft sou raechen. Hun gemeente spijs is hier Rijs, Tarwe, Pinang, Betelle, Opium, Geyten, Eyeren, Hoenderen, Cocos, en diergelijke *Wuchten*. Hun *dzank* is/ onder anderen/ Rack-a-pee, *het welck onmatelijck gedroncken zijnde / de doot veroorzaecht / doch marigh-lijck genutticht / verzuoght het hart / geneest de Loop / doot de Wozmen / en doet de spijs wel verteeren.*

Kerdt en
geden der
Oran-kais.

Daer dit *Eplandt* den naem van Java van daen heeft/ beken ich niet te weten; ich sou het geensints verben trecken op Javan, den *Soon* van Japhet, en *Reef* van Noach, alsoo het meeste geboelen is/ dat dese Grieken-landt bevolcht heeft. Doch alsoo sijn *Woeder* Tharis dese *Gewesten* geplant heeft / soude het soo seer niet te verwonderen sijn/ al had dese met sijn *Woeders* naem desselfs gedaentnisse al- hier willen eenigh maechen. Behalven *Peper*, wort alhier in dit *Eplant* niets gebonden/ het geen aenmercken waerdigh is. Dese *Boom* wort gezaept / en wanneerse begint upt te schieten / *wooz* stoken en riet-staben opgehouden/ om de welcke *sp* sich met menighe van kronchelen moet te winden / tot dat het *wooz* lanchheyt van tijden de gedaente van een ronde en bermakelijcke *Boom* krijght. De *Peper* hanght in *Trossen* / dewelcke hier duppen lanch / en een in de ronde breekt sijn/elck uptleverende 50. of 60. kornen/vol/rondt en welreickende. Doch dese *Wucht* is by ons te wel beken / om daer veel breeker en wijdtlooper be- schrijvingh van te maechen / voornamentlijck gelijcke tot ons overgebracht / en van ons gebruycht wort. De *Cartoen* (gemeender in Persia en Guzuratten, als hier) is niet min gedenckwaerdigh en gebruyckelijck. De *Boom* is smal/ recht en omtrent een elle hoogh van der aerden; boven spzepte sich selben in versche- den tacken upt / yder tack beladen niet menighe van ballen of knobbels daer de *Bumbast* of *Kattoen* in is; de gedaente van de *Knobbels* is rondt/ en in grootte gelijck een *Ockernoot*; wanneerse beginnen te rijpen/ opent sich desen *Knobbel*/ en brenghet haer *Sehat* te *wooz*schijn. Dese dan geplucht zijnde / worden op een hoop gelegd / en *wooz* eenigh daer toe bequaem werctuygh wort de *Wol* daer upt gearbeydt/ dewelcke *wooz* den *Eggenaer* naeuto by een versamelt wort.

Kennere-
hingh op
den naem
van lava.

De *Maleysche Tael* is van een seer aengename klank/ en genoegsaem een *Mu- sijn* *wooz* verstandige ooren; ook een *Tael* die ober de meeste *Gewesten* van India *wooz*gaens en seer gemeensaem gesproken wort / gelijck in andere deelen des *We- relts* de *Latijnsche*, *Arabische*, of *Sclavonische Taelen*.

Maleysche
Tael ist
aenge-
naem/ en
de *wooz*-
naemse in
gebruyck
wooz ge-
beel India.

Wp moeten endelijck weder in *Zee* / en ons selben niet weynigh gelukkig ach- ten/ dat *wp* behouden aen de *Celebes* gekomen sijn / een plaets van onse schicking en geensints upt den wegh. Onsen *Cours*, of *loop*/ van Java daer na toe is *Wooz*-*Oost*/ zijnde van *Bantam* 200. *Nederlandsche mijlen* of daer omtrent.

Van de Celebes.

CElebes (by de sommige genoemt Makasser, van de *wooz*naemse harer *Steden*) is een *Gewest* het welck/ ten insicht van haer grootte en hoedanigheyt/ geen- sints te versmaden is. Het streckt sich van de *Middel-lijn* 6. graden *Zuidwaert*.

Wesstij-
bingh van
Celebes.

Hoofst
Herdt en
Plaat
der 3^{en}
moons-
dags.

Het heeft een Obaelsche gedaente / en ten minsten 200. Engelsche mijlen in de lenghte. Het is seer wel bevolcht / maer met een doos geslacht van Menschen; zijnde in geen Gewest meerder Dupbel-dienders te vinden / en dooz de rest wel ower een komende met den Tijtel / dewelcke hen van Ptolomeus gegeven wordt van Anthropophagorum Regio, Landt van de Mensch-eters. Mahomet is onder hen niet onbekent. Van Makasser tot Cambyna, West-noord-west gelegen / zijn 24. Nederduitsche mijlen; tot Nossaleres 80.

Hun Kleer-
dwijg.

Het Eplandt in sich selven is vzychbaer / doch geleghen onder het heetste van de brandende Zona, of Hiem. De Sonne geeft hen dags en hitte genoegh / maer de nacht het geen hen verdraeghlyckst is. Het kleedt dat sy dragen verscheelt niet van dat van hun Boot-vader Adam, hebbende sy een deel Wygen of Platanus bla-deren om den middel gebonden; zijnde andersints moeder-naecht. De booznaemste slag (om een onderschepdt van de gemeene Man te maerken) hebben hun Tulpanden, en bekleeden hun kool-swarde hupdt met een supber-wit kleedt; het welcke soo seer de hitte van de Son niet wech neemt / als het wel dient tot een berepscht hen-teecken. De Vrouwen zijn Godts Schepfels / maer hebben dese heylige booz-rechten verbaftert; niet alleen met het schenden van Menigesicht en Lichaem / maer booznamentlijck dooz die snoode en verfoepelijcke onkupshepdt; daer hume Zielen dooz mismaecht worden. Onbeschaemtshpdt gaet hier son-der Malques. Het is sy hen niet nieuwo / de sack te openen daer sy in gaen / en den Weemdelingh tot onkupshepdt te noodigen; indien sijn Lichaem dan dooz dese rocht niet ter doot toe versmielt / den Toback, dewelcke sy hem sal aanbieden / sal het doen; want sulck en soodanigh is hun verbloechte gismengercp / dat een en de selve pijp haer hupten gebaer / en den Weemdelingh in den schoot des doots sal stellen; een treck daerse volmaecht in sijn / al sou haer den Dupbel daer booz ha-len.

Onbe-
schaemde
en snoode
onkups-
hepdt van
hun Vrouwen.

Hun
Dupbel-
sche vondt
van gif-
mengingh
onder To-
back;
en sijn-
ge Angels
by hun
Wannen
gebruycht.

De Wannen gebruycken een lang Riedt / gesjeem Sempitans, daerse een kleenen stekenden Angel dooz upt blasen / het welck indien het upt eenigh ge- deelte van u Lichaem de alderminste drup bloedts kan doen leechen / u terstont de doot sal aenzyngen / hoe sterck en kloech ghy oock wesen mooght. Sonni- ghe van dese versinghe priekels woercken in een uer / anderen op staende boer / zijnde terstont de Wannen en het Lichaem dooz dit gheweldigh bergift verrot en bedoyden / tot verschrickingh van al die gene die het selve hupten gepoonte komt te aenschouwen / en vzees om te wonen / daer sulcke verbloechte boosheden in / waangh gaen. Ghy mooght niet anders oordeelen of dit is de Hel op Herden; al- hoewel top op ons eerste aenkomen / en het gesicht van soo schoonen Eplandt / hier de rechte Elyseische Welten / en de ware Woon-plaets der Gelucksaligen sonden gesocht hebben. Maer laet ons ons begeben na een beter plaets / namentlijck de Moluccas, van Ptolomeus Sijnde genoemt; waerlijck geen gedeelte van de We- relt geeft meer vermaecht en veranderingh van verberchingh. Onderwoeghen sloegen top ons vogen op eenige kleene Eplandkens / soo als top recht Oost aen- ginghen / namentlijck Baly gelegen op acht graden 30. minuten / en Tymore, op 10. graden 20. minuten / Oostwaert van het boozgenoemde afgelegen; berde rijcker in Steenen en Speceryen, ofte Reuckwerck / als menigh ander groot Ep- landt rondsom gelegen. Wy laten oock Conio en Serran stilswijghende boozsy gaen / niet datse des verhalens onwaerdigh sijn / maer om dat top ons haesten na de Moluccas, zijnde alsnu in ons gesicht / en waer top verhoppen een wijl te rusten.

Van de Moluccas.

Dese Eplanden zijn vijf in het getal/ als Molucco, Gillolo, Ternate, Tidore, en Machan, daer Magellanus, na sijn lange Reyse/ dooz dese snoode Barbären sijn leven verloopen heeft. De Engelschen waren de eerste die opt op dese Eplanden gehandelt hebben/ van al de Christenen, en de meeste van de selve hebben den Koninck van Engelandt dooz hun Opper-heer gekent: maer de Engelschen, gelijk het blijkt/ zijnder nu dooz de Duytschen upt gebotst/ gelijk of geheel India haer toebehoorden van de Scheppingh self af.

Van dese Eplanden is Gillolo het grootste; maer in Nagelen, Foely, Muscaten, Gengber, Peper, Oly, Aloë, en Honigh, zijnselste samen eben overbloedigh. Alle/ of de meeste hebben de Middell-lijn tot hun Hoofst-punt/ en daer ober hun dage-lijksche regen en winden/ dewelcke hun nopt ontbreken/ waer dooz de Bruch-ten te eerder rijpen/ en de Aerde te soeter Lucht van haer geeft.

De Nagel-boom verscheelt in gestaltenis/ na de plaets daerse haer kracht ontfangt; de sommige zijn gelijk Laurier-boomen/ andere als Bos-boomen/ of ander laegh Gewas. Sp is den meesten tijdt des Jaers groen en vermaeckelijck/ hebbende lange en smalle bladeren/ ober verscheijden tacken verdeelt. Het ontfangt sijn Bloessen vzoegh/ en toont sich seer onstantvastigh van betwe/ treckende ober een Maeghdelijck wit alderhande veranderingen; des moogens isse bleeck-groen/ des middaghs heel roodt/ en 's avondts bruyn; de Nagelen vertoonen sich selven aen het uiterste eynde van de tacken in groote menighe/ gende sulck een hemelsche lucht van sich/ als of in de selve de Natuer al hare Schatten van vleuckwerck by een versamelt had. Die mael des Jaers woordense bebout/ en gebedt daer dooz een diebuldigen Oogst; en hoevel flechts volkomen in drie jaren/ staer het selve ebenwel te achten als een voordeel/ want (gelijk ons de Geneesmeesters seggen) sp zijn warm en vzoogh tot in den derden graedt/ versterckende derhalven de Maegh/ en doende de Spijse wel koochen.

Den Nootmuschaet-boom, niet min vermaert in uytstreckentheid/ is niet seer hoogh ongeschooten/ naetwelijcks soo veel als de Kerse-boom/ by de sommige vergeleken by den Persick-boom/ van de welcke sp ebenwel verscheijden is van bladeren/ hebbende oock wat meer in de rondte. De Noot selve is bekleet met een baste schel/ maer ten bollen rijp geworden zijnde/ ontkleedt sich selven/ en vertoont de bloosende Foely, dewelcke haer met haer Vermillioene bladeren omhelt; doch dese afgeschilt/ woxt binnen wepnigh dagen/ dooz de heete stralen van de Son/ van een hale betwe.

By de Moluccas, naer den Antarticus toe/ siet men verscheijden andere Eplanden/ edel en rijck in hoedanigheben; als Amboyna, gelegen tusschen Banda en de Moluccas, Banda, Puloway, Puloreen, Lantore, Batan, Labatacka, Nero, Ticobassa, Cumber, Salamo, en andere meer; altesamen/ voornamentlijck Puloway, en Puloreen, schijnbare Vosschen van Noot-musschaten, en Nagel-boomen, gemengelt met Peper, Wijn, en Olyven. Dese twee laetsten hebben eerst met onse Kooop-lieden gehandelt/ en met onsen Koninck een geduerige vrientchap gemaecht: Maer in spijt van hen en ons/ hebben de Nederlanders onse Kooop-lieden daer upt gedreven/ en sich selven Meesters genoemt van meest al de Eplanden van Banda; niet achtende het recht dat den Tarnataensche of Bandaeschen Koninck daer ober heeft.

Van dese nemen wy onsen loop na Borneo, een groot en rijck Epland/ daer wy wel haest het gesicht van hebben/ zijnde ons de windt seer vorderlijck.

Besticht-
vingh van
Moluccas.

De Engel-
sche eerste
Bande-
laers daer
op/en vooz
de Hollan-
ders daer
uytge-
slooten.

Besticht-
vingh van
den Nagel-
boom;

En Noot-
muschaet-
boom.

Van Borneo.

Bestuif-
bingh van
Borneo.

Eerste
ontdecker
daer van.

Borneo (of Insula Bonæ Fortunæ, Eylandt van goet geluck, by Ptolomeus) leydt reecht onder de Middel-lijn/ gelijk een Ovaelfgebuisje Schilt. Het meeste gedeelte streckt sich Noordwaert/ tot ober de seiden graden en eenige minuten/ en na de Zuid-zijde niet ober de 3. graden. Het eerste ontdekken van dese plaats/ (door soo veel als de Christenen belanght) hoozt eenen de Breu toe/ die in het Jaer 1523. hier eerst geanchert heeft. Het is heden ten dage ten meestendeel onder het gebicht van den Koninck van Spangien. Het heeft veel Doorpen en Volck/ maer de eene arm in hun stoffe/ en de andere ellendigh in hun Godts-dienst/ of om beter te seggen Duphelsche Afgoden-dienst; doozts bepde niet veel te achten/ ten waer door hunne Goudt- en Diamant-mijnen/ en andere kostelycke Hoopmanschap-pen/ als Bezoar, Mulcus, Ambergrijs, Lignum-Aloës, Draecken-bloedt, Was, Rijs, en Rattrans, of Rottings. Haer Zee-steden en Habens zijn niet overmatig in getal/ maer wepnigh en goet. Socodania, gelegen op eenen graedt 35. minuten/ Zuid-er-breedte/ 160. Nederlandsche mijlen Noord-oost van Bantam gelegen; en Bemermassin, een kleene doch goede plaats/ door secker- en genoeghsaem- hepdt.

Op fouden niet gaerne van dese goede plaats scharpen/ door en al-er top u een Dis-gerecht van haer edelste Druchten hebben gegeven/ als van Bezoar, Lignum Aloës, Mulcus, Clvet, Benjoin, en Amber.

Bestuif-
bingh van
de Bezoar-
steen.

Bezar, of (gelijk het de Persianen noemen) Pezar, is tweederhande/ bepde in Persia en in Indien geteelt. De Americaensche is slechter als de Oost-Indische, gelijk oock de gedaente seer verscheppen is: de laetste gelijkt een Pupun/ de eerste eenen Dabel-steen/ andere oock een Duphen-ep/ of een Hasen-neut: maer allesamen zijnde stomp aen de eynden. Sy zijn niet minder verscheppen in verwe/ den een is roodt/ andere zijn bleech-groen/ andere doncker-geel/ en sommige Hemels-blaeuwt/ waer van de laetste de beste zijn/ bestaende uit verscheppen schellen/ gelijk den Apupun/ op en ober malhandet geleght; ghelijc of de Natuur daer een ware gedaente van de Hemelsche Ronden in had willen upbeelden: te meer/ dewyl deselve schellen/ te meer men hinnenwaerts komt/ te schoonder schijn geven. Sy wordo oock konstelijc/ doch godloofsich naergeboort; waer van de proef is/ of het doorbooren met heete priemen/ of/ na dat men den Steen naeuto gewoghen heeft/ deselve te leggen bier upzen langh in hout water/ en soose niet splijt isse goet; dan deselve upnemende (tot naerder proef) wischt men hem droogh af/ en leght hem wederom in de Schael/ inden hy het minste gewicht meer haelt als doorgheren/ wordo hy door quaedt geheurt. Men moet oock weten/ dat de Bezar van Borneo, niet half soo goet is te achten/ als die van Persia.

Lignum
Aloës.

Den Lignum Aloës verandert met de Landtschappen oock van naem; de Iavanan en Malayen, noemen het Garroo; de Indianen en Portugeesen, D'Aquilla; in China en Cochinchina, Calamba. Het bestaet in groote ronde stocchen/ door mengelt met asvertoige aderen/ niet min aengenaem door het oogh/ als swaer in de handt; de smacch is bitter/ als wilde het self te kinnen geven dat het wilde gebzant zijn/ gelijk het oock soo haest geen koolen of wyer raecht/ of het vliegt in bzandt/ bereyende sijn eyghen onderganch met een seer aengename en hartstreckende reuch; gelijk de Indianen, Malayen, Siammers, Peguanen, Cambogianen, en Borneanen, geen ander Reuch-werck gebzupchen/ om de doode Lichamen van haer liefste Vrienden mede te verbzanden.

Mul.

Muscus is of geel/ of bruyn/ of swart; de eerste soort is de beste/ de laetste de Muscus, kleinste. De uptgelesenste geel vertoont een diepe Amber-berwe/ by na gelijk de Spica Nardi, bekleedt met een matighlych vochtigh bel/ het welk eenige doxtel-achtige happen upt/weet/ sonder steen/ loodt/ of diergelijche verbalschte vermen-gingen. De reuch is soo krachtigh datse genoeghsaem teghenslaet/ maer ge-
proeft zijnde/ doozdzincht de harsenen dooz haer kracht. Ende mondt genomen/ indien het haestigh smelt/ of in de hant/ indien het traeghlych ontlaet/ is de proef dewelche van haer oprechtigheyt genomen wort.

Civet is oock verscheppen van bertwe/ zijnde diep geel/ het geen (na my gesegt Civet, is) bsoz het beste gehouden wort. De slechtste soort is witachtigh/ hoewel het altesamen bleekachtigh is/ wanneer het versch is/ maer terstondt wort het geel-achtigh.

Benjoin wort by de Maleyers Menyau gheten/ by andere Indianen Benyan. Benjoin, Dese Gom is of helder wit of geelachtig/ gestreept en van verscheppen bertwen. Sy komt boost van een Boom dewelche hoogh/ smal/ en met bzuhteloose blade-
ren doozsien is; de bladeren zijn de Olijf-bladeren niet ongelyck. Pegu en Siam levert de beste upt; die van Arabia is oock seer goet; die van Sumatra, Priaman, en Barroule, is de slechtste/ die eventwel beter in Java als in Engelandt geacht wort.

Amber is oock beelderhande/ graetw/ bruyn/ wit/ swart/ maer de graetw/ Amber, die alleen Ambre-gris genoemt wort/ is de beste/ de swarte is de slechte/ de twee andere soorten tusschen bepden. De beste soort is supber/ doozloopen met asch-
achtige Alderen/ houdende sich sonder sincken; ballende (gelijck ons de Koopt-lie-
den seggen) in Soffala, Mombassa, Mosambique, Madagascar, Mohelia, Melinda, en andere gedeelten van Africa, zijnde somtijlen nu hier nu daer by gebal ge-
bonden.

De Edele Gesteenten en hun oorspronck/ willen wy om hun veelheyt te rugge laten/ zijnde den Leser niet een hapt te rijcker/ dooz soo veel rijcke namen.

Nu wederom op zee/ daer wy by een Noord-noord-oostelijcken Coers, of loop/ Philippi-
nas epi-
landen/
haer
yelegent-
heyt. binnen wepnigh upzen het gesicht van Mindano kriegen; een Eylandt soo groot als Cicilien, sich uptstreckende van 6. tot ober de 9. graden/ Noord-noord-oost aengelegen/ en nabuerigh aen de Philippinas, soo genoemt na den koninck van Hispanien Philippus de 2. dooz Lopez de Legaspi, die deselve eerst ontdeekt heeft/ in het Jaer 1565. Het zijn Eylanden die ten meestendeel naemloos en talloos zijn/ maer altesamen betoont dooz gierige menschen/ en gehandt onder de sla-
berny der Spangiaerden. Het grootste en beste van dese is Luconia, gelegen op 14. graden Noorder breedte/ daer recht Westelijck Cambogia tegen ober gelegen is/ een rijck gedeelte van het vaste Landt van Asia. Noordwaert van Luconia is Shyma en Shycoca, wel bekend dooz kostelijche naburyschap aen China en Japan, gelijck oock Corea, een langh smal Half-eylandt/ vermaert dooz sich self/ en haer gelegentheyt/ maer affchoutelijck dooz haer Heydensche Inwoonders/ dewelche dooz archlistiger/ wreeder en ongetemder gehouden worden/ als de Chi-nelen self.

Van Japan.

Japan, ten 30 het voorgehen van Mercator (die daer Aurea Cherfonelus van Beschry-
vingh van
Japan. maect) waer 30/ was van de oude Schrybers nopt gekent; hoewel haer van Niger

Niger den naem van Chryse gegeven woort / en Zipangri van M. P. Venetus ; die misschien liever een naem upt sijn eppen hooft heeft willen versieren / als soo een edel en groot Eplandt ongenoemt te laten.

Eerste
anderhert
daer van.

Doorna-
me Siebe.

Beschrij-
ving van
Meacco.

Hoedanig-
heyt der
Opper-
heerschap-
pe van
Japan.

Werdt en
Zeden der
Inwoonders
ders.

Hun haet
tegen de
Chinesen.

De eerste ontdecking geben top Motus, Peshotus, en Zeymorus, gebannen Por-
tugeesen, die in het Jaer 1542. dooz storm en ontwedder op dit Eplandt gewoorden
werden. Of het nu een Eplandt is of niet is twijfelachtigh ; sp dieder een van
maken/ geben het de lenghte van 600. Engelsche mijlen / en de breedte van 190.
gelijke mijlen. Het Zuyderlichste gedeelte leght op de hooghte van 32. graden.
De beste Steden / soo van sterchte als handel / zijn Meacco, Ozacca, Tenze,
Fyrando, Fuccate, of Falcate, Sacay, Cratez, Tenkeday, Oringaw, Vofuquis, Mach-
ma, &c. Van dese woort Meacco, een Stadt in het midden van het Land gelegen/
de Hooft-stadt gemeint / Surunga daer na / en vervolgens Ozacca, eertijds ber-
eert niet het Hof/ tot dat in het Jaer 1615. een wederspannigh byer / niet alleen
dese / maer verscheyden andere Steden in dit rijke Gewest om-gekeert heeft.
Meacco is soo groot in het begriip als Florence, doch niet soo schoon / ebenwel
moedigh op een soete en wijde Rivier / en beset met menighe van lage / hoevel
geen onhebbelijke huysen : doch booz al aensienlijck in treffelijke Tempels of
Fortiquees, vol van vergulde Mannadas, of Afgoden/daer de Japonders, boven alle
andere Volckeren / op het hoogste toegenegen zijn. Wat moesten de Jesuiten al-
hier hebben aengewent / hebben sp ebenwel op dit verharde Volck niet konnen
winnen / noch ander aensien verkrijgen / hoe aensienlijck sp oock zijn / als van een
oppoerigh / pbel / eergierigh / en woelich geslacht van Jansen.

De bestieringh van dit Gewest is een Opperhoofdsge / doende ober de 60.
kleene Koningen Manschap aen den Oppersten Kiezer ; op wiens gesicht de
doodt schijnt sijn schijnt baerigh te hebben ; foodanigh is sijn gewelt / en fooda-
nigh het ontfaght / het welke sp hem meenen schuldigh te zijn.

Het Landt is in sich selven meest berghachtigh / maer vol Rivieren / vol Ge-
hoorn / Kroon / Gas / en Mineralen. Ider oogenblich vindt ghy opfondere
Dorpen / vol van Heydensche Inwoonders. Het Noorder en Ooster gedeelte
van Japan zijn minder bewoont dan de Weste en Zuyder deelen / doch dese we-
derom wilber / Barbarischer, woeder / verradelijcker / darterel / en oberdabiger.
De oude wijse van straffen / by de Romeynen gebuyckelijck / woort hier oock ge-
buyckht ; sp nagelen de quaedt-doenders met vier nagelen aen een kruys vast /
't sp sulchs geschiedt upt haet tegens de Jesuiten , of volgens hun oudt gebuyck /
ben ick onsecker ; soo veel is 'er eventuel af / dat dese soorte van straffen met al-
len woedt / verschrickelijck en schandelijck is. De beter slaggh van Japonders is
dapper / beleeft / hoffelijck / en met allen begeerigh na nieuwigheden / maer boven
maten na-pherende / loos / woelichgierigh / indien beleghet / ja Duppels indien
se verbittert zijn. Sp willen / maer konnen niet / loochenen datse upt China afkom-
stigh zijn / dooz hun eppen wederspannighheyt gebannen / dat omtrent 600. jaren
verleden is : ter gedachtenis van het welke sp den een den ander / namentlijck de
Japonders de Chinesen, en dese de Japonders , doodelijck haten en verbolgen / nie-
mandt het leven sparende / waerse malkanderen oock konnen aen treffen. Gelijck
oock de Eplanders nimmermeer ophouden van op de Chinesen te rooven / noch
hen te huys in hun gebeden te verbloeken / noch in al hun handelingen en bewe-
ginghen van hen te soecten te verscheelen / om op allerhande wijse hun toorn en
granschap soo veel als mooghlijck is upt te drucken. Op de minste gelegentheyt /
zijn de kinderen self soo vast op hun eer en aensien / dat indien ghy den een of den
ander soude willen verhoijen : ghy Jongen / ghy Bengel / ghy hebt dit of dat ge-
staq

stoolen geloof ick? Terstont en sonder hertoeben sal sodanigen Jongen een Lidt van den een of den anderen Vinger afsnijden/ met dese woorden: Heer indien ghy waer spreekt, wensche ick dat mijn Vinger noyt weder heelen magh. **Woozderp/ Dieberp/ Werraderp/ en Owerspel** worden met de doodt gestraft / 't 3p datse gekruipricht/ of met een Cuttan, of Japonsche Houtwet/ van een geweldige scherpe free/ onthalt worden.

Om een
gierigheyt.

Ozacca is een boorname en stercke Stadt/ 80. Duytsche mijlen van Bungo gelegen/ zijnde een Zee-haven van goede hoedanigheyt/ schoon en aensienlijck; doch nergheens meerder in/ als in het Koninklijck Slot of Kasteel/ bestrecken/ overtrocken/ en verciert met slicherent Goudt/ rijck en vol van Majesteit. Het is gemaecht in een meer als gemeene gedaente/ van seer uptnemende Steen/ hebbende de Wallen doozgaens 20. voeten dick/ seer net gewoicht/ tierlijck bestrecken/ vermakelijck en geduerigh. Het staet omtingelt met diepe Water-grachten/ en toont tot den inganch en bescherminge/ meer als een doosijn ptere Poozen/ en Wal-bruggen.

Beschrij-
vingh van
Ozacca.

Het heeft in vozige tijden verscheyden Koningen onderstant gedaen/ en bezyjt van den verholgenden haet der weerspamigen; doch hier in gedenckwaerdiger/ dat het wooz eenighe weynige jaren is geweest de Gevangenis van Coja-zamma, Prins van Tanzey, en oudste Soon van Tiqua-zamma, de laeste overwinnende Kaepfer; wiens Vader Faxiba-zamma, al de kleene Koningen van Iapan onder sich gebracht heeft/ zingende hen onder sijn Eedt en Manschap. Coja-zamma op sijn Vaders overlijden/ twiert terstont by de kop gebat/ dooz Ogoho-zamma, een van de drie Beschermers van het Rijck/ en dooz den selven gedwonghen sijn Dochter te behooven; doch ontfingh tot een Wyfde-gaef anders niet als dese hatelijcke Gebanchenisse.

Tegens ober Ozacca, op den anderen oever van de Ribber/ is Sacay gelegen; een Stadt dewelcke dichmaels van de Christenen besocht wort: oock Edoo, een Stadt wel gewalt en bewoont/ van waer na een reys van 15. Nederlandtsche mijlen Oringoo gelegen is/ een Stadt dewelcke seer goede verberchinghe/ en een bequame Heede heeft. Fyrando, 300. Duytsche mijlen van daer gelegen/ is by na een Eplandt/ en gelegen op de hooghte van 33. graden 30. minuten; de Variatie Oost 2. graden 80. minuten; alwaer/ gelijk oock tot Fuccate, de Engelschen hun verblijf en handel hebben. Fuccate, of Falcate, is een soete aengename Stadt/ wel bewaert en behaert dooz een sterck weersaem Slot. Een Wout van hooge Pijnen, en uptgespreyden Sycomores omringht de plaats dooz 3. Engelsche mijlen in het ronde/ beneffens andere geboorten meer/ bequaem om schaduw te geven dooz en tegen de heete stralen van de Son/ alles seer aengenaem dooz het oogh/ ja meer dan eenigh ander woosderp sou komen zijn; maer tot een groutel en mispuyck van dese stoffelijcke gaben/ siet men onder dese seerome geboorte verscheyden Tempels/ en in de selve hun Afgoderp aen Pan, Priapus, ja den Wubel selve/ zijnde uptgebeelt in sijn afsgrijelijckste gedaente. Self daer het Landt het aldermeeste met Wossen/ Oas/ en kroon verheerlijcht is/ aldaer wort de eenige Heerlijckheyt van den grooten Gode/ den Geber van dese gaben aldermeest ontheerlijcht en gelaert.

Vermaek-
liche ge-
legentheyt
van Euc-
cate.

Binnen Meacco zijn alleen 70. Tempels/ in de welcke sp tellen 3333. kleene vergulde Wubels/ dewelcke sp Goddelijcke eer betuyfen/ en dese den naem van Annadas geben. Daer de alder-aensienlijckste is dien Afgodt binnen Meacco, gelijk den Rhodiaenschen Colossus, sijn hooft wel hoogh in de lucht opbeurt. Is eertijds gebouwt en opperecht dooz Tyoo-zamma, en niet ten eynde upt-

Menighe-
der Tem-
pels en
Wubel-
beelden
binnen
Meacco.

geboert / ſonder groote koſten en moepten. Het Beelt iſ gemaakt van bergguſt koper / ſijn geſtaltenis iſ / ſittende in een Stoel / 70. voeten hoogh / en 80. breedt. Op ſijn hoofd konnen 15. Mannen ſtaen / ſonder malkander te drukken. Sijn dupin iſ 40. dupinen in het ronde / en al ſijn andere Leden na gevolgh. Dit iſ hunnen grooten Pagode , de andere zijn maer kleine der Goden / en van beel minder achtinge. Niet min verwonderens-waerdigh iſ de by-gelegene Begraef-plaets binnen in de hoogſtaemſte Fotique van Meacco , daer treffelijck (hoewel tot hun verachting) de Dozen en Reuſen van 3000. Coreans (een ſnoob/diefachtigh Wolck/gebueren en veroverers van de Japonders) begraven leggen. Tot Da-

Groeten
Mannada,
of Molech,
van Ho-
per / tot
Dabijs ,
en wyrede
Offerhan-
de men be-
ſette.

bys iſ doch een Mannada, niet min verbloechelijck of beſocht ; deſen Dupbel / of Molech , iſ van hol koper gemaakt / wel ſwaer en dick / en dubbel oberguldt ; ſijn hoogte iſ 24. voeten / hoewel hy op ſijn knipen legt / ruſtende ſijn Willen op de knipen / na de gewoonlijcke wyſe van knielen by de Oſterſche Heydenen. Sijn Armen zijn uytgeſtrekt ; En op Feſt-dagen / dit Beeldt gloepende gemaakt zijnde / woort hem een kindt geoffert / het welcke in deſe heere omheſingte ter doode toe gebzaden woort / met onuſpzelijcke pijn en ſmart. Maer van meerder achtinge iſ een ander tot Tenchedy, Oſtwaert van daer gelegen / daer den Dup-
ſichtbaerlijck ſijn beſloofte bebziegerpen woortfelt. De Fouque iſ van een ſelt.

Gehouto/ en dagelijks bedient dooz menigste van Dupbelsche Priesters/ of Bonzees, niet toegelaten aldaer hun verblijf te nemen ten 30 se jong zijn/ wel geschapen/ en soo sterck tot Dupbelsche lusten/ als Hercules self. Alder nieuwe Maen woort een Dochter aen den Dupbel upt-gehoutwelijcht/ wiens Ouders sich gelukkig achten dooz dese eer. Indien de een schoonder is dan de ander/ dese woort uptgekipt/ en dooz den Priester in den Tempel gebracht/ en recht tegen over den Mannada, of het Dupbels Beelt/ geset; de plaets woort eerst heerlijck met brandende Lampen verlicht/ en Reuchwerck van Lignum vitae, of andere Gommen en Specerpen aangesteken; terstondt worden al de Lampen van selfs uptgeblust/ en alsdan komt den Woort der dupsternis/ en misbruycht in dese dupsternis dit ellendige Schepfel/ ten minsten soo veel sp sich inbeelt/ ten waer men by eenige schobben als Visch-schobben/ die hy achter laet/ kost gelooven dat het eenigh lijffelijch gedrocht is geweest. Dooz dese helse versamelingh woort de Deerne evenwel niet bestaangert/ ten 30 den Priester daer mede het sijne mede doet. Den Dupbel is soo haest niet ver trocken/ of sp woort gegroet dooz de Bonzees, die haer verucken met Gesangen en vermaeckelijck gespeel/ het welcke gedaen zijnde/ geestse hem haer geluck te kinnen/ en voldoet hem in sulche zagen/ als sp/ volgens hun ingeben/ den Dupbel heeft voorgefelt/ en daer in haer vergenoeght heeft. Albus gaet sp wederom upt/ met een groot toeyupchen/ en woort dooz altoos zedert hepligh geacht. Veel meer andere dingen souden wy deshalven horen byzengen/ ten ware wy swarigheyt maecten alles te gelooven/ dat ons de licht-geloobigen/ of eerder ongelooibigen/ aenzengen.

Hier van daen nemen wy onsen loop Westelijck/ en landen in China, waer van wy u de waerachtigste nieuwigheiden van meeninge ven te vertellen/ sonder vrees te hebben u lijdtsaemheyt te kost te doen.

Van China.

China is het alder-oostwaertste gedeelte van geheel Asia. Een Koninkrijck te gelijk groot/ rijck/ en niet minder beroemt; doch noyt wel te recht bekend/ of doozsicht/ beroozsaecht dooz hun aengebozen wanvertroutwen/ en onbeleestheyt tegens Weemdelingen/ dewelcke sp wel den inganch/ doch nimmermeer den ruytganck van hun Landt toelaten. Het is verschepten benaminghen onderwoopen/ het welck te min verwonderlijck is/ om datse onder sich selfen veranderingh betrachten/ oock de Koninghen op hun Kroonungen den naem geben/ die het hen belieft; doch wy sullen deselve korthepdt halven dooz wy gaen. Het is een wijdt uytgestreckt gebiedt/ namentlijck van 17. graden tot 43. Noorder breedte; aen het Zuyden met Cantam, en het Noorden met Pequín, twee Koninklijcke Steden/ bepaelt; aen het Oosten heeft het de Japansche Zee; (zijnde Corea een gedeelte van China, en geen Eylant/ maer aen het Noorden aen het vaste Landt gehecht) aen het Westen is het vaste Landt van Industan, aen het Noorden Tartarien, aen het Zuyden de Eylanden Philippinas; aen het Zuyd-westen is het verhoeght met Cochinchina en Pegu, met een gedeelte van Siam. Het heeft van de eene zijde tot de ander 1500. Engelsche mijlen/ alsoo het geacht woort soo lang als breedte te zijn/ maekende alsoo in den omvangh 4000. van de selve mijlen. Het Landtschap is dooz de hanch deltachigh en seer vruchtbare/ vol van soets en behaerbare wibieren/ en die niet minder bewoont zijn als de Dorpen en Steden/ van de welcke China niet minder heeft als 600. groote/ 2000. gemeene Plaetsen/ bewaelt/ en 4000. onbewaalde Steden/ 1000. kasteelen/ maer de Dorpen

Wanderen Mannada, of Afgodr.

Tonge Morgden op een Dupbelsche wijse aen den selfen upgobut.

Westelijck bingh van China.

Grootte/ en bepalinge daer van.

Gesal der Steden en Kasteelen.

gevoert / ſonder groote koſten en moeyten. Het Beelt iſt gemaecht van vergulſt koper / ſijn geſtaltenis iſt / ſittende in een Stoel / 70. voeten hoogh / en 80. breedt. Op ſijn hoofd konnen 15. Mannen ſtaen / ſonder malkander te drukken. Sijn dupm iſt 40. dupmen in het ronde / en al ſijn andere Leden na gevolgſh. Dit iſt hunnen grooten Pagode , de andere zijn maer kleender Goden / en van beel minſder achttinge. Niet min verwonderens-waerdigh iſt de by-gelegene Begraef-plaets binnen in de boornaemſte Fotique van Meacco , daer treffelijck (hoewel tot hun verachting) de Dozen en Reuſen van 3000. Coreans (een ſhood/diefach-tigh) Wolch/gebueren en beroovers van de Japonders) begraven leggen. (Tot Da-

grooten
Mannada,
of Molech,
van Mo-
per / tot
Dabijs ,
en wyrede
Offerhan-
de den be-
ſetoe.

bys iſt oock een Mannada, niet min verbloechelijck of beſocht ; deſen Dupbel / of Molech, iſt van hol koper gemaecht / wel ſwaer en dick / en dubbel oberguldt ; ſijn hoogte iſt 24. voeten / hoewel hy op ſijn knipen leght / ruſtende ſijn Willen op de knipen / na de gewoonlijcke wyſe van knielen by de Ooſterſche Heydenen. Sijn Armen zijn uptgeſtrekt ; En op Feest-dagen / dit Beeldt gloepende gemaecht zijnde / woort hem een kindt geoffert / het welcke in deſe heere omhelſinge ter doode toe gebzaden woort / met onuypſpreekelijcke pijn en ſmart. Naer van meerder achtinge iſt een ander tot Tenchedy, Ooſtwaert van daer gelegen / daer den Dup-
ſichtbaerlijck ſijn heplooſe bedziagerpen boozſteit. De Fotique iſt van een ſelt.

Gebouw/ en dagelijks bedient door menigste van Dupbelsche Priesters/ of Bonzees, niet toegelaten aldaer hun verblijf te nemen ten 30 se jong zijn/ wel geschapen/ en soo sterck tot Dupbelsche lusten/ als Hercules self. Ieder nieuwoe Maen wozt een Dochter aen den Dupbel upt-gehoubelijck/ wiens Ouders sich geluckigh achten door dese eer. Indien de een schoonder is dan de ander/ dese wozt uptgekip/ en door den Priester in den Tempel gebracht/ en recht tegen ober den Mannada, of het Dupbels Beelt/ geset; de plaets wozt eerst heerlijck met brandende Lampen verlicht/ en Reuchwerck van Lignum vitæ, of andere Gommen en Specerpen aengesicken; terstondt worden al de Lampen van selfs upt-geblust/ en alsdan komt den Wozt der dupsternis/ en misbruyckt in dese dupsternis dit ellendige Schepfel/ ten minsten soo veel sp sich inbeelt/ ten waer men by eenige schobben als Wisch-schobben/ die hy achter laet/ kost gelooften dat het eenigh lijffelijck gebrocht is geweest. Door dese helsche versamelingh wozt de Deene eventwel niet bestwangert/ ten 30 den Priester daer mede het sijne mede doet. Den Dupbel is soo haest niet verbrocken/ of sp wozt gegroet door de Bonzees, die haer verucken met Gefangen en vermaeckelijck gespel/ het welcke gedaen zijnde/ geefte hem haer geluck te kennen/ en voldoet hem in sulcke bzagen/ als sp/ volgens hun ingeben/ den Dupbel heeft voorgestelt/ en daer in haer vergenoeght heeft. Albus gaet sp wederom upt/ met een groot toeyupchen/ en wozt door altoos zedert heyligh geacht. Veel meer andere dingen souden wy deshalven konnen bybrengen/ ten ware wy swarigheyt maecten alles te gelooven/ dat ons de licht-geloovigen/ of eerder ongelovigen/ aenbzengen.

Niet van daen nemen wy onsen loop Westelijck/ en landen in China, waer van ick u de waerachtigste nieuwiggheden van meeninge ben te vertellen/ sonder breez te hebben u lijdtsaemheyt te hoort te doen.

Van China.

China is het alder-oostwaertste gedeelte van geheel Asia. Een Koninkrijck te gelijk groot/ rijck/ en niet minder beroemt; doch noyt wel te recht bekend/ of doorzocht/ veroorzaecht door hun aengebozen wanbetrouwen/ en onbeleefthepd tegens Bzeemdelingen/ dewelcke sp wel den inganch/ doch nimmermeer den uptganch van hun Landt toelaten. Het is verschepten benaminghen onbetrouwen/ het welck te min verwonderlijck is/ om datse onder sich selven veranderingh betrachten/ oock de Koninghen op hun Krooningen den naem geben/ die het hen beliest; doch wy sullen deselve kortsheyts halven voorby gaen. Het is een wijdt uptgestreckt gebiedt/ namentlijck van 17. graden tot 43. Noordbreedte; aen het Zuiden met Cantam, en het Noordden met Pequim, twee Koninklijcke Steden/ bepaelt; aen het Oosten heeft het de Japansche Zee; (zijnde Corea een gedeelte van China, en geen Eplandt/ maer aen het Noordden aen het vaste Landt geschecht) aen het Westen is het vaste Landt van Industant, aen het Noordden Tarcarien, aen het Zuiden de Eplanden Philippinas; aen het Zuid-westen is het verhoeght met Cochinchina en Pegu, met een gedeelte van Siam. Het heeft van de ene zijde tot de ander 1500. Engelsche mijlen/ alsoo het geacht wozt soo lang als breedte te zijn/ maekende alsoo in den omvangh 4000. van de selve mijlen. Het Landtschap is door de hanch beltachtigh en seer vruchtbaer/ vol van soete en bebaerbare rivieren/ en die niet minder bewoont zijn als de Dorpen en Steden/ van de welke China niet minder heeft als 600. groote/ 2000. gemeene Plaetsen/ behaelt/ en 4000. onbewalde Steden/ 1000. kasteelen/ maer de Dorpen

Anderen Mannada, of Afgodr.

Jonge Meriden op een Dupbelsche wijse aen den selven upgesubst.

Westelijck bingh na China.

Grootte/ en bepalinge daer van.

Gesal der Steden en kasteelen.

qualijck te tellen; gelijkse veel van nooden hebben; alsoo het boven de 60. mil-
lioenen Mannen en Jongens in sijn begriip heeft behalven de Vrouwen/ die niet
aengereckent zijn. Het geheele Rijk is verdeelt in 15. groote Landtschappen/
bestiert door soo veel Quonfu en Lauiaë, die noch hun Tutans en Chyans, of Stede-
houders/ onder sich hebben. Elk van dese Landtschappen heeft sijne Hoofst-
stadt/ dewelcke vol Volcks/ fraep gebout/ en wijdt in den omvang zijn. Maer
veel opstikender als de anderen zijn dese vier/ Paquin, (bp de sommitige genoemt
Palquin) Nanquin, of Nanton, Cantam of Canton, en Quinzay, bp hen genoemt
Ham-ceu, van de welcke heden Paquin de Koninklijke Zetel is.

Door-
naemste
Steden.

Wesht-ij-
dingh van
de groote
Stadt
Paquin.

Dese plaets leght op de hooghte van 41. graden/ sp is ongetwijfelt de grootste
van allen/ en de beste behoort van geheel Asia, indien anders niet van de geheele
Werelt. Sp heeft 30. Dupsche mijlen in den omvang/ en beslupt menighen
van schoone Gebouten/ en heerlijke Begræffenissen; 24000. Graven van de
Mandaryns worden er getelt/ van de welcke de alderflechte niet sonder bpsonde-
re schoonheyt is. Geen minder getal van kleene bergulde Cappellen worden al-
daer gebonden/ behalven 3800. Tempels/ den Afgoden-dienst toe-ge-eygent.
Sp heeft soo veel groote en kleene Doozen als er dagen in het Jaer zijn; hondert
en twintigh Buzzars, of Markt-plaetsen; boven de dupsent steene Bruggen/ en
sulck water als ober al dyncbaer is. Dese Stadt is niet boven hondert mijlen
van dese wonderlijke Wal/ die hunnen Koninck Crisnagol (sommitige noemen
hem Zaintzon, de 117. Koninck) 1000. jaren doozleden heeft doen bouwen. Een
Wal ofte Muur/ dewelcke 1200. mijlen lanc/ 6. bademen hoogh/ en 12. ellen
dick is/ zijnde 27. jaren/ door seben hondert en vyftigh dupsent Mannen/aen den
Wouto derselver besteedt.

Wonders-
ijcke
Muur te-
gen de
Tartaren
gebout.

Wesht-ij-
dingh van
de Steden
Nanquin,

Nanquin, de tweede Stadt in grootte en deftigheyt tot onlangs toe/ was eer-
tijds de Hoofst-stadt van China. Sp is geleghen op de hooghte van 32. graden
Doozder breedte/ staende van de Zee niet meer als 8. Dupsche mijlen/ of daer
omtrent. De Stadt heeft 12. mijlen in den ommevang/ omringht met drie
stercke Wallen. Des Konincks Paleys is heerlijk en geweldigh groot; de an-
dere Gebouten zijn oock tot het getal van 200000. doch niet meer als gemeen.
De Tempels zijn ober de dupsent; de Straten fraep; het Volck loos; de Stadt
is van Paquin gelegen Oostwaert/ omtrent 600. Engelsche mijlen/ zijnde het
meeste van de reys te daren.

Cantam,

Cantam is geleghen aen het Zuidder Gedeelte van China, op de hooghte
van 17. graden; een Stadt te gelijk rijk en groot: Onse Schepen quamen
bp na in het gesicht van de selbe Stadt. Van daer tot Paquin is twee maanden
repsens.

en Quin-
zay.

Quinzay, of Ham-ceu, paelt aen Cochinchina, zijnde eertijts de grootste gewest/
maer heden ten dage de verwonderlijckste/ ter oozsaek van verandering van sel-
same oudsheyt van Aïen.

Dit zijn de doornaemste Steden; doch buypen dese zijn verschepten andere
Volckrijcke Plaetsen/ zijnde gemeenlijck van een Maercksel/ en op eenderhande
wijse bestiert. Geen is er sonder haer Meani of Tempels/ gebult met hare Af-
goden. Het Landt (als geseght) is doozgaens beldtachtigh en vruchtbaer/ en
den Landtman naestig/ wiens sozge de danckbare Aickers veelvoudige Vucht-
ten asparst. Ober Landtschap is wel bewaert/ en naeuwelijcks woort er eenige
Aldier gebonden die niet in Visch oberbloeyt/ daer de Chinesen niet alleenigh hun
voetsel van trecken/ maer oock van Vorfchen, Slangen, Ratten, Honden, en Ver-
kens, en diergelijcke dingen meer/ daer andere Volckeren een afgrijzen van hebbē.

Het

Het Volck is Olijff-vertough / swarter of witte / na dat sp dicht by / of verre van de Middell-lijn zijn. Sp dragen het hup seer langh ; hun ooghen zijn gemeenlijck swart / hunne neusen kleen / met kleine oogten ; hun baerden zijn seer dun / en de nagels menighmael soo langh als hun vingers / het welcke hen dient tot een teekken van Adel. Die van de booznaemste slaghe kleeden sich in Zijde / en de gemeene Man in swarte kleederen van Cattoen gemaect. Hunne schoenen zijn langh / en gehecht onder de slincker arm / na de gewoonte van Asia ; hun Schoenen zijn oock seer langh / en aen de handen seer enge. Hun Schoenen zijn menighmael van sulck een stof gemaect als hun kleedinge ; gezoelt met Laac-ken / of Callicoës : sommige hebben deselve rijckelijck geboordrupt. De meeste veranderingh onder hen is in hun Hoof-ctieraedt / sommige winden hun hup op in Zijde banden / andere hebbense van Paerde-hup / sommige met Goude of Sil-deren. Eenighe dragen hooge Hoeden of Wiltten / van sijne Waden ge- maect / boozmengelt met Zijde van verscheypden berwe ; andere weer een ou- der slaghe van Hoeden / hoogh gekrump en rondt / de eene helst sonder randt / en doncker-geel geschildert of geberst. De Vrouwen zijn gemeenlijck zedighe / en verschillen niet van dacht / alleenigh dat een witte doech / tot een deksel / hun Li-chaem omhanght / in sulcker boegen men van hen niet als een deel van hun teerde- re voeten siet / gelijk die van Indische af dicht in een gebonden woorden / om hen a la Mode te maecten / het welck menighmael haer ganghe kost / en manck doet gaen.

Geboorte /
en klee-
dinge der
Chinezen.

Sp laten toe veel Vrouwen te trouwen / als oock de onnatuerlijcke sonden te bedriyben / ja alles wat hun dartele boosaerdighe Natuer tot wellust verdrichtten kan. Sp zijn in het gemeen loos / begeertigh / hoobaerdigh / leeghsinnigh / na-pbe-rende / hoffelijck en wellustigh. Gesang / Gespel / Nijmerp / Schilderp / en Coon- neel-speelen vermaecten hen wonderlijck. Sp dragender niet na wat sp te kost hangen aen hun onkupsheyt en Oerwerck. Sp eten upt Porcelleyn / hebbende hun kost in menige maer kleine Schootelen ; de welck sp opnemen met twee storkens van Elpenbeen / doch sommige hebben hun nagels soo langh / datse an- ders niet van nooden hebben ; want hun Spijse of den mondt met vingers aen te raken / wozt booz onbetamelijck gehouden. Hun Dranch is gemeenlijck heet / en / na de smaect en uptterlijcke gedaente te oordeelen / gelijckt seer wel na de Coho die in Persien drincken. Sp drincken dickmaels en wepnigh t'seften. De Louthyas worden gedient op de knie / en seer ge-eert ; sp alle sitten op Stoelen / en eten aen de Tafel. En al-hoewel geen Natie in de Werelt gebonden wozt / die leeghsinniger en lecherder is / worden ebenwel aldaer geen Bedelaers gebonden ; indien permant / jongh zijnde / bedelt / wozt sp met roepen gestraft ; indien permant arm / en te gelijck lam of blind gebonden wozt / het Gasthups moet hem onder- houden. Doodt-slaghe straffense met de doot / Dieft en Oerspel gemeenlijck met een Scropado , of de Whip. Hun Rechts-pleginge is streng en geensints zij- digh ; hun Gehangenis sterck en wel versoght ; hun upthoeren van het Ge- recht gemeenlijck onthalsen / of doot-hongeren. De Mandarijns zijn seer ge-eert ; de Chyams hooghlijck ontfien ; den Koninck aengebeden ; geen Onderdaen noch Gesant siet of spreect hem / behalven alleen sijne kinderen en Gesnedenen / ten sp by versoek. Sp laten Gesanten en anderen in China komen / indische Ge- schencken mede brengen die van waerde zijn / andersints houden sp deselve in vermoeden / gelijck Spioenen / sonder hen eenige eer aen te doen.

Hun Tert /
Natuur en
Zeden.

Hun goede
oplicht-
straffen
der quaet-
doenders /
en strenge
Rechts-
plegingh.

De Chinezen zijn seer begeertigh tot vreemde nieuwigheden / en groote Lief- debbers van onbekende Konsten / diese op alderhande wijse soecken na te apen.

Hun sucht
tot onbe-
kende
Wege.

Konſten
en vons-
den.

Hun Let-
ters en
tongſe van
ſchryven.

Hun bloo-
den oerdr-
en eerbie-
dighejdt
aen hun
Koninck/

en hunne
Ouders.

Achten
ſich ſelven
boven alle
andere
Nationen.

Hun beu-
ſelachtige
hiſtoeren
en tijds-
rekeninge.

Wepnigh zijnder onder hen of hebben dees of gene kennis of wetenſchap / het 3p in douten / of het maken van Porcelleyne Schotelen / en andere Vaten / of wel te ſingen of te ſpeelen. Sp hebben groote begeerte tot de Wiſkonſt / gelijk oock tot de Burgerlijke Werten. Sp gebuycken geen Letteren / maer eenige uptbeeldingen / van de welcke ſp ober de 40000. hebben. Sp ſchrijven noch na de rechte noch na de ſtincker-handt / als de Latijnen of Hebrejen doen / maer rechte neerwaerts / en in goede orde. Sp gebuycken geen Pennen / maer Penceelen , gemaecht van paerde-hay / gelijk die zijn daerſe mede ſchilderen. Hun Tael beſtaet ten meſtendeel upt woorden van eene Syllabe. Sp zijn gemeenlich of Poëten , of Muſicanten , betrachtende ſeer de Reden-konſt / en het ramen. De Geleerden en Kooplieden zijn in dit Rijck meer geacht als de Krijghs-lieden / gelijkſe daer reden toe hebben / als zijnde een bloedachtigh / traegh / en Lpamigh geſlacht. Geen Volck in de gantsche Werelt ſal ſijn Koninck meer eeren als de Chineſen : Sp achten hem te heerlich dat men hem aenſien ſou / en gehoorſamen ſijn wil in alle dingen. Sp bullen ſijn Schat-kijſt Jaerlijchs met ober de hondert millioenen Kroonen / en noemen hem den onderſchpoken Keſer / en groot Meester ober de geheele Werelt / Soon van de Son / en Schoonhejt van den geſpeelen Herd-bodem.

Geen Volck / welck het oock 3p / toont ſijn Ouders meer kinderlijke Liefde als de Chineſen ; ſp gehoorſamen hen tot allen tijden en in alle dingen / doende niets dat hen ſou mogen miſſagen. Sp troutwen nopt ſonder hun toetſandt ; den naem van hun kinderen mogen deſelbe geven ſooſe willen / ſp eeren deſelbe hoe ſlecht en geringh ſp oock mogen zijn. Op hun aſterben betoonenſe alderhande teekenen van doefhejdt en genegenthejdt / ſonder ergens hun plicht in te bupten te gaen / dragende ſelden minder tijdt routo (het welck geſchiedt in wit Linnen / gelijk de Joden) als twee of drie jaren / te langer ſp treuren / te meer ſp meenen hun liefde en genegenthejdt upt te drucken.

Sp ſchrijven ſich toe alderhande kenniſſen / ſoo in Konſten als in Wetenſchappen / als zijnde hen boven alle andere Volckeren eyghen. Sp achten hun Tael de beſte en welluydenſte van de geheele Werelt ; al wat eenigh ander Volck heeft / achtentſe hen als ontleent. Sp ſegghen datſe het oudtſte en onderwaſchte Volck van de geheele Werelt zijn / en datſe niets van eenighe andere Volckeren ontleent hebben ; datſe eerſt de Letteren gebonden hebben / als oock het Geſchut / de Schilderpe / Bouwinge / en Zee-baert ; eventwel kommenſe in geen van allen / in ſpijt van hun ſnozken / bp de Europeanen te pas komen. Hun oudtſhejdt aengaende / het ſelbe wil ich niet ſoo ſeer tegenſpreken / als wel my verwonderen ober haer ſupberhejdt en onbermengelſhejdt / indien het anders ſoo is / ter dozſaach ſp ſoo menighmael van de Tartaren en Siammiten overloopen zijn / eventwel ſouden et noch andere Volckeren gebonden worden / die / oudtſhejts halven / met hen ſouden kunnen vergeleken worden / al waren het de Engelschen ſelf. Ich wil my geenſints binden aen hun loogenen en geſchiedeniſſen / van ſulche Koningen als booz ſoo veel dypſent jaren geregeert / of ſulche overwinningen als ſp verkiegen hebben / ſelf booz de tijden van de Scheppinge der Werelt / en licht een hondert dypſent jaren boozleden / ten 3p wy hun jaren rekenen / gelijk de Arcadiers , wiens Jaer maer 19. dagen / of de Maſſageten , die 15. Jaren / of de Egyptenaren die 12. Jaren in een Jaer van de onſen hadden / volgende alleenigh de loop van de Maen / en niet van de Son / noch de Dies intercalares , of de tuſſchen-ſtellige dagen / na-reckenerende ; een dwalinge dewelcke de meeste Oofterſche Heydenen bevangen heeft. Hun Letteren zijn geenſints ſoo beknopt als de onſe / en komen in

Hun

Hun Hptbeeldingen/ of Simmebeelden/ beel bp de Agyptenaren te kozt. Hun Roers zijn oock geenfints soo dienftigh als de onse/ zijnde selden meer als een span lang/ soo dat het meer Pistolen als Roers gelijcken; zijn oock geenfints soo sterck noch wel geozdineret. Hun Schilderen bestaet in goede bertwen/ maer hun tepchenen komt bp de onse ver te kozt; sp schaduwten oock niet seer bequamelijck/ het welck ongetwijffelt in het Schilderen de volkomenheyt maect. Hun Landt-bouwoerp is sonder konst of reden; het Graen is goet/ het Landt-bzuchtbaer/ het Gewest getempert/ evenwel is hun Boorn soo verscheppen/ noch soo goet niet als het onse. Hun Scheep-baert is t'eenemael lam; sp hontwen beel Schepen/ maer sonder eenige frapigheyt of dienst; oock hebense wepruigh kermis in het zeplen/ zijnde onboosien van werckrupgh om de hooghce van de Son inde te nemen. Hun Compas is oock onbequaem/ betwijfel maer 8. of 12. punten hebben om bp te onderscheppen; oock is den Zepl-steen eerst onlanghs bp hen bekent geweest; en evenwel seggen sp datse met twee vogen sien/ en dat alle andere Volckeren bp hen steke-blindt zijn.

Onbolk-
menheyt
van hun
weren-
schappen

Sp scheypen bpsonder vermaeck in alderhande Spel/ self verstaense beel speelen/ die in Europa gespeelt worden; derden oock wel stout bpfetten/ ja self Vrouwen kinderen/ als geseght is. Sp zijn seer herberghsaem tegen malkander/ en hebben soo sekeren vertrouwen van hun Opstandinge/ datse somtijlen malkander Gelt leenen/ om in de andere Werelt weder te geven. Hun Huysen zijn seltelijck gebout/ en tamelijck boosien. Hun Meani, of Tempels/ hebben noch sulcken grootte noch schoonheyt/ als een soo weedsamen Gewest/ soo machtiigh een Rijck/ en een soo verstandigh en bp-geloobigh Volck wel souden berepfschen; evenwel al-hoewelse van buptenen niet meer als gemeen zijn/ zijne van binnen gemeenlijck geboepert met goeden Marmer, Porphy, en Serpentin-steen.

Hun sprel-
en dubbels
achtigen
aerde.

Sp houden den Dagb van hun Geboorte in grooter waerde/ bperende den selden geuele 15. dagen lanch/ in alderhande dactelheyt en lecherne/ bzeetende en suppende dat hun de oogen verheeren. Het Nieuwe-Jaer/ dat bp hen in Maert begint/ wort niet minder gepert; als wanneer een pder sijn deur met papiere Bogen en Beelden verciert/ en den geheelen nacht dooz Lantarens en kaaersen daer vooz hanght.

Hun Bzuplosten hebben mede diergelijcke omstandigheden/ meer of minder/ na de hoedanigheyt van de Personen; gelijck oock hun Begræfftenissen. Wanneer een Chinees sterft/ wasschen sp hem eerst ober al seer schoon/ beroocken hem dan daer na/ en verciere hem dan met sijn beste Kleederen/ en setten sijn Hoofst-decksel op sijn Hoofst; alsdan settense hem in sijn Stoel/ en doen hem sitten/ gelijck of sp niet doodt/ maer levende maer. Op den bestelden tijdt komt sijn Wijf in de Kamer/ daerf hem eerst eerbiedigheyt betwijst/ en alsdan kufft/ nemende haer affsheyt van hem/ met soo veel teekenen van liefde en droefsheyt als haer mogelijk is; wech gaende neemt sp haer verblif elders. En alsdan komen de kinderen in/ die vooz hem neder-knielen/ en sijn handen kuffen/ toonende pder ora strijdt de grootste liefde en genegentheyt/ slaude humne bozsten/ en slozende tranen in oberbloed. Da dese komen de naeste Vrienden in/ die oock sijn rolle speelen; en na deselve sijne Vrienden en Vrienden. Op den derden dagb leggense hem in de Kist/ dewelcke van seer kostelijck hout gemaecht is/ bedeckende het Lijck met seer ricrijcke Kleederen/ stellende daer boven sijn Beeltenis. Wijsthién dagen langh blijft het Lichaem soo staen/ hebbende pder dagb de Tafel gedeckt/ met alderhande kostelijcke Spijse/ die de Priesters des nachts op eten/ bzandende geduerighlijck Reuckwerck en Offer vooz de ziele. Wanneer

Hun ma-
niere van
Begræf-
senissen.

De Naeste
Vrienden
nemen
hun af-
scheyde
van den
Overlede-
nen.

Dzoebe
houw-
plichten
van de
ſelbe.

ſp hem endelijch na het Graf brengen/ (het welcke altoos buuten de plaats is) hebbende Woutwen die het Lijck vergeſelſchappen/ en de lucht verbaullen met huplen en krijten/ treckende ſich ſelven by het hup/ om andere oock tot medelijden te bewegen. Soms wijlen ſettende op ſijn Kiſt verſcherpen afbeeldingen van doode Menſchen/ dewelcke ſp bidden hem den naeſten weegh na het Paradijs te wiſſen. Dit alles gedaen zijnde/ onthouden ſich de Woutwen en kinderen door ſommige dagen upt het geſicht der Menſchen/ en maniereſe uptgaen/ vertoonen ſich dzoeffelijch gekleedt/ hebbende ſacke-laecken op hun naechte hup/ hun rocken langh en effen/ ſonder dat ſp in den tijdt van dize jaren nauwelijcks eens lachen/ of ſchijnen ſich in eenigh dinct te verheugen; maer ſoecken in tegendeel door geduerigh kermen hun plicht aen den dooden te betrachten/ ſich onthoudende van alle openbare Feſten/ Speelen/ en Egdthozingen; ſelf in hun Bzielen/ in de plaats van hun namen/ ſchrijvende/ De onwaerdige Soon, of Dochter, van dees of geen.

Maer al deſe plichten niet tegenſtaende/ heeft den Dupbel eventwel al te baſten doet in hun harte/ by alle gelegentheidt hun Dupbelſche wijsheyt/ van ſulch een Meester getrocken/ en gemeenſaemheyt met deſelbe/ updzuckende; aen de welcke ſp verſcherpen onſinde Jongens op dragen/ die met hun lang hangende hup/ ſich

sich booz den Mannada, of Afgodt/nederwerpen/en wederom schielijck op-rijzen/ als of sp booz de een of de andere Dupbel-jaeghster aengeranst wederen/ nemende sluict een pder een sloaert/ daer toe by der handt gehouden/ en daer mede schermende op een seltfame wijze/ terwijl de Afgoden-dienaers met neer-geslagene oogen dit schoone Spel staen aen te sien/ singhende ondertusschen een stille Mauffich; en van daer niet schepdende/booz en al-eer dat dese Jongers/ als verbult met een Goddelijcke Geest/ hen het een of het ander geseght hebben/ strekende tot dienst van den Afgodt en hun gehoozsaemheyt.

Byssimbe
ge gebaren
booz den
Afgodt ge-
pleecht.

Maer top zijn te berre gezept/ is derhalven tijdt wederom te rugge te zeplen/ en na ons Vaderlandt om te sien/ volgens de liefde die het selve in pders harte behoudt/ daer ick my bekenne mede aenbast te zijn.

Op dan weder 't zepl gegaen/ hebben op den 17. Junij/ Pieutwen Strij/ na veel zeplens/ eenige slozmen/ en deel lydt saemheyt/ weder Landt gesien/ leggende de Boozd-noord-west van ons; maer op het eerste aenschoutwen van den dage-raedt/ bemerkten top dat het Digarroys was; een kleen Eylandt/ hebbende omtrent 50. Engelsche mijlen in het ronde/ gelegen op de hooghte van 20. graden/ Zupder breedte. Op ebenwel anchorden daer niet/ wetende dat het Eylandt Mauritius daer maer 90. Duytsche mijlen van daen was/ hebbende den loop W. N. W. een herberghsamen Haven/ en daer top verhoopten beter onthael/en bequaemer herberghsingh te vinden.

Vertreck
naer't Va-
derlande.

Digarroys, als ons de Zee-lieden wisten te segghen/ is eerst by de Portugeesen ontdeekt; maer/ ten 3p den een of den anderen Welschman de eer geslact heeft het selve den naem te geven/ weet ick niet te bedencken/ wat met den naem van Digarroys gemeent word; als dat Digarrad, in de Brittische spraech verlaten en woest beteekenende/ daer best mede ober-een-komt/ zijnde van Menschen ledigh/ maer vol van schoon hout/ Tortoisen, Dodos, en andere seltfame en dienstighe Vogels. Den ons gesicht gaf sich het selve niet seer hoogh op/ zijnde 6. mijlen daer af; zijnde wel waer te nemen/ dat op het Zupd-westen eynde lange en ghebaerliche Zandt-plaeten zijn. Booz hulp van geduerige goede winden/ quammen top binnen wepnighe uren aen het Eylandt Mauritius, een plaats die niet te versnaden is.

Gelegent-
heyt van
Digarroys.

Van het Eylandt Mauritius.

Mauritius, een Eylandt gelegen binnen de Zona Torrida, niet ver van de Tropicus Capricornus, heeft de hooghte van 20. graden 5. minuten/ Zupder breedte; op de lenghte des Meridiaens van de Aphoock Comorijn van 24. graden en soo veel minuten/ de Variatie 24. graden en 19. minuten; in wat gedeelte van de Werelt het selve gelegen 3p/ is twijfelachtigh/ zijnde gelijk als deelachtigh aen America, ten insicht van dien grooten streck zees/ streckende na de Asiatische Zeen/ en waasshende India, Java, en andere Eylanden; oock aen Africa, indien ghy het stelt onder die Iepserin der Eylanden Madagascar, dewelcke haer schijnt te beschaduwen/ en van wiens Oostwaerden Oeber sp omtrent hondert Duytsche mijlen afgeschepden is. Doch hoe twijfelachtigh het een of het ander 3p/ dat is altoos seker/ dat van wegen den zegen des Hemels deselbe booz gheen plaats te wijcken heeft. Ick soeck u niet te boldoen met het seggen van anderen/ maer mijn selven booz te stellen als een oog-getuyge. Het was alder-eerst ontdekt by de Portugeesen, welckers naemwe onderbindingen (self eer Columbus America ontdekte) deel vzeemde dinghen heeft uptgeboert/ en naem gegeven heeft aen

Westijf-
dingh van
het Eylandt
Mauritius.

Portugee-
sen eerste
Ontde-
cker daer
van;

Doorbe-
routw-
plichten
van de
ſelbe.

ſp hem endelijck na het Graf brengen/ (het welcke altoos buuten de plaats is)
hebbende Vrouwen die het Lijck vergeſelſchappen/ en de lucht verbuilen met
huplen en krijten/ treckende ſich ſelven by het hapt/ om andere oock tot medelij-
den te bewegen. Somtijden ſettenſe op ſijn Liſt verſchepden afbeeldingen van
doode Menſchen/ dewelcke ſp bidden hem den naeſten woegh na het Paradijs te
wijſen. Dit alles gedaen zijnde/ onthouden ſich de Vrouwen en Kinderen door
ſommige dagen upt het geſicht der Menſchen/ en wanneerſe uptgaen/ vertoonen
ſich droeffelijck gekleedt/hebbende ſacke-laecken op hun naechte huut/hun rocken
langh en effen/ ſonder dat ſp in den tijdt van dize jaren nauwelijcks eens lachen/
of ſchijnen ſich in eenigh dinct te verheugen; maer ſoecken in tegendeel door ge-
duerigh kermen hun plicht aen den dooden te betrachten/ ſich onthoudende van
alle openbare Feſten/ Speelen/ en Egdthoizingen; ſelf in hun Zieden/ in de
plaats van hun namen/ ſchrijvende/ De onwaerdige Soon, of Dochter, van dees
of geen.

Maer al deſe plichten niet tegenſtaende/ heeft den Dupbel eventuel al te baſten
doet in hun harte/ by alle gelegentheyt hun Dupbelſche wijsheyt/ van ſulck een
Naeſter getrocken/ en gemeenſaemheyt met deſelbe/ updzuckende; aen de welcke
ſp verſchepden onſinde Jongens op dragen/ die met hun lang hangende hapt
ſich

sich booz den Mannada, of Afgodt/nederwerpen/en wederom schielijck op-rijfen/ als of sy booz de een of de andere Dupbel-jaeghster aengeranst toerden/ nemende sluyc een pder een swaert/ daer toe by der handt gehouden/ en daer mede schermende op een seltfame wyse/ terwyl de Afgoden-dienaers met neer-geslagene oogden dit schoone Spel staen aen te sien/ singhende ondertusschen een stille Maussich/ en van daer niet schepdende/ booz en al-eer dat dese Jongers/ als verbult met een Goddelijcke Geest/ hen het een of het ander geseght hebben/ streckende tot dienst van den Afgodt en hun gehoozsaemheyt.

Wysstmen
ge gebaren
booz den
Afgodt ge-
pleeght.

Maer top zyn te verre gezept/ is derhalven tijdt wederom te rugge te zeplen/ en na ons Vaderlandt om te sien/ volgens de liefde die het selve in pders harte behoudt/ daer ick my bekeune mede aenbast te zyn.

Wp dan weder 't zepl gegaen/ hebben op den 17. Junij/ Pleutwen Strijl/ na deel zeplens/ eenige slozmen/ en deel lijdt saemheyt/ weder Landt geseft/ leggende de Boozd-noord-west van ons; maer op het eerste aenschoutwen van den dagevaecht/ bemerkten top dat het Digarroys was; een kleen Eylandt/ hebbende omtrent 50. Engelsche mijlen in het ronde/ gelegen op de hooghte van 20. graden/ Zupder breedte. Wp ebenwel anchorden daer niet/ wetende dat het Eylandt Mauritius daer maer 90. Duytsche mijlen van daen was/ hebbende den loop W. N. W. een herberghsamen Haven/ en daer top verhoopten beter onthael/ en bequaemer berberchingsh te vinden.

Wetreck
naer't Wa-
derlande.

Digarroys, als ons de Zee-lieden wisten te segghen/ is eerst by de Portugeesen ontdeckt; maer/ ten 3p den een of den anderen Welschman de eer geslact heeft het selve den naem te geven/ weet ick niet te bedencken/ wat met den naem van Digarroys gemeent word; als dat Digarrad, in de Brittische spraek verlaten en woest beteeckenende/ daer best mede ober-een-komt/ zijnde van Menschen ledigh/ maer vol van schoon hout/ Tortoisen, Dodos, en andere seltfame en dienstighe Vogels. Men ons gesicht gaf sich het selve niet seer hoogh op/ zijnde 6. mijlen daer af; zijnde wel waer te nemen/ dat op het Zupd-westen eynde lange en ghebaerliche Zandt-plaeten zyn. Booz hulp van geduerige goede winden/ quamen top binnen wepnighe upzen aen het Eylandt Mauritius, een plaats die niet te versmaden is.

Gelegent-
heyt van
Digarroys.

Van het Eylandt Mauritius.

Mauritius, een Eylandt gelegen binnen de Zona Torrida, niet ver van de Tropicus Capricornus, heeft de hoogte van 20. graden 5. minuten/ Zupder breedte; op de lenghte des Meridiaens van de Aphoeck Comorijn van 24. graden en soo veel minuten/ de Variatie 24. graden en 19. minuten; in wat gedeelte van de Werelt het selve gelegen 3p/ is twijfelachtigh/ zijnde gelijk als deelachtigh aen America, ten insicht van dien grooten streck zees/ streckende na de Asiatische Zeen/ en waschende India, Iava, en andere Eylanden; oock aen Africa, indien ghy het stelt onder die kepersin der Eylanden Madagascar, dewelcke haer schijnt te beschadumen/ en van toens Oostwaerden Oeber 3p omtrent hondert Duytsche mijlen afgeschepden is. Doch hoe twijfelachtigh het een of het ander 3p/ dat is altoos secker/ dat van wegen den zegen des hemels deselbe booz gheen plaats te wijcken heeft. Ach soeck u niet te voldoen met het seggen van anderen/ maer mijn selven booz te stellen als een oog-getuyge. Het was alder-eerst ontdeckt by de Portugeesen, welckers naeutwe onderbindingen (selfeer Columbus America ontdeckte) veel vzeemde dinghen heeft uptgeboert/ en naem gegeven heeft aen

Wesstgh-
dingh van
het Eylandt
Mauritius.

Portugee-
sen eerste
Ontde-
cker daer
van;

Doch by
de Hollan-
ders ver-
noemt.

verscheyden plaetsen/ die booz heenen geen gehad hebben; en onder anderen den naem van Rodrigo, aen dit Eplandt; het welcke de Hollanders in Mauritius ver- andert hebben/ t'zj ter gedachtenis van Graef Maurics, of ter oorsaeck van een Schip/het welcke booz ongebal gebleven/ hier sijn overblijfselen begraven heeft/ voerende den selven naem; doch of sy het Eplandt desen naem gegeven hebben/ volghet ebenwel geensints dat syder meer recht toe hebben als wy / alsoo het seer- ker is dat de Engelichen hier meer als 12. jaren booz hen geweest hebben/ en son- der twijffel hadden het selven een nieuwen naem gegeven/ ten ware sy sich niet de benamingh van de eerste Vinders/ de Portugeesen, hadden te vreden ghehouden. Men wil oock seggen dat als Francisco Almeyda verscheyden Zee-plaetsen/ en Eplanden van Zuyd-Africa, en onder anderen dit Eplandt ontdeckte/ sy alhier Krupcen en andere teekenen van het Christen geloof sou gebonden hebben/ waer booz sy sich verscherde (gelijck Olorius in sijn vierde Boeck getuygijst) dat sy den eersten Christen-vinder niet geweest is.

Grootte
en noorde
gelegent-
heyt van
Mauritius.

Mauritius is een Eplandt oberbloedigh in alle dingen / dewelcke tot des Men- schen leven bereyscht woorden/ en in sulch een hitte konnen gebonden woorden. Het Landt/ voornamentlijck daer het na de Zee fiet / is bergachtigh/ hoogh / en in gedaente eenighsints rondt/ hebbende in den ommevangh niet boven de hondert Engelsche mylen. De grootste lenghte heeft het van het Nooyd-oosten / tot het Zuyd-westen; zijnde doozgaens soet en bloepende. Het aeffemt een gesonde lucht upt/ gebende het bloepende Geboomt: geen kleine verlichting tegens de gewelbi- ge hitte van de Son/voornamentlijck wanneer de Son speelt met de West. Men sou hier veel konnen seggen tegen dese/ dewelcke(na het geboelen der Duben)noch vast willen seggen dat de drooge Zona, en de Landen daer onder gelegen/ onbe- woont sijn / ten ware de onderbindinge selve booz ny sprack. Het is waer / sy hebben twee Somers alle Jaren/ maer sy hebbender oock twee Winters tegen/ en sulche verberfchende Regen-vlagen / als genoegh sijn dese upterste hitte te matigen. Self wanneer den Hondt met sijn Adem brandt / verbindt het Welck dese Lucht gesont en aengenaem. Doch is de grondt vermenght met bermakelijcke en ruppschende Stroomen/ die booz hun bochtige dappelen niet alleen de Aerde vruchtbaer maken/ maer oock de sinen verrucken booz hun aengenaem gerups / daer sy geboeght de onendelijke menighte van schoone en groene Woo- men/ die het geheel Jaer booz hun groene verquickingh geben.

Oock gelijck sulch Lichaem het beste te samen geboeght is / het welck on-on- derscheypdelijck deelachtigh is aen alle de Elementen/(alsoo of gebrack of te groot- ten oberbloedt ongelegentheden geeft) alsoo is dese plaets boven al gezegent / (al- keenigh de menschelijke bywooning uptgesondert;) Want booz-eerst het water is hier in oberbloedt/ en soo goet en soet als oberbloedigh / het welcke gelijck het soetelijck van de hooge Rotsen af-leecht / alsoo spzept het sich selven booz de heu- gelijcke Dalen heen / met dupsent draven en keeren/ tot dat het eyndelijck booz de gewelbige Zee ingeswoegen woort. Het oberbloept oock in verscheyden soorten van Boomen/ van de welcke sommige goet sijn tot timmering / andere tot boets- sel/ maer al tot nut. Boven allen munt den Ebben-boom upt / van alderhande soorten/ swart/ roodt / wit / en geel. Desen Boom is hoogh / dun en rechte; het buptenste is niet een schone bedecht / het binnenste met den rechten Ebben ghe- boept; maer het swarte is de beste / en bequaem tot veel verscheyden dinghen/ als Lijsten van Schilderpen/ Mathematijche, of Wiskonstige Werckuygen/ en dupsent dingen meer; zijnde het hout van sulcher waerden / daer weynige ja- ren boozsy gaen/ dat de Duytsche of Fransche Schepen hier niet aenkommen / en dat

Oberbloet
van vers-
cheyde
soorten
van Eb-
ben-boom-
men als
hier.

dat alleen om dit Hout te laden / sonder bemiddelingh te bemercken / alsoo de
 Boschen daer soo menighvuldigh en dick zijn / dat ick in veel plaatsen daer ter
 nanter noot dooz hinde komen. De Palmetos-boom, is een seer wonderlijck ge-
 was / en met allen nu^{te} dooz de Kerstigers. Het is den Cocos- of Dadel-boom, ge-
 lijck in hooghte; den Palmeto is langh en recht / rondt en sacht / sonder bladeren of
 tacken / behalven op den hoogsten top / en dese zijn seer woeynigh / groen en gehar-
 telt; onder den tack vertoont sich een seker slag van te saem-gerist Zaedt.
 Bepde de Boomen / soo wel het Maameken als het Wijnstaken / hebben suunen
 bloessen / maer het Wijnstaken is alleenig vruchtbaer; doch niet ten 3p een bloepen-
 de stanch van het Maameken daer jaerlijchs ingegriffij 3p / om alsoo dooz ver-
 mengingh van Zaet bequame Vruchten te teken en dooz te brengen. De bla-
 deren zijn dienstigh tot vele dingen / wy decken'er onse Tenten mede / om ons
 dooz de hitte van de Son te bedypen / als oock dooz den abondt- of nacht-dauw /
 dewelcke seer schadelijck is. Woven op den top van den Palmeto-boom is een
 sacht-pit / in de welcke de Ziel of rechte kracht bestaet / dewelcke npt den Boom
 gesneden / een smaech geeft / gelijk als van een Rote / gelijcke oock goet gesoden
 is. Den Palmeto-wijn is van meerder waerde / dewelcke seer soet en aangenaem
 is / oock seer versterckende en boedende / niet ongelijck / soo in werke als smaech / een
 nieuwen Muscadel. Sp is hout van aert / doch supbert / en helpt alderhande ver-
 stoppinghen / doodt de Wozmen / en zijnde twee dagen in de Sonne geset / woort
 goeden Wijn. Sp woort op dese wijze vergadert: Wy snijden eenige kleine gaten
 in drie of vier Boomen / die te samen groepen / terstont komt'er het sap uptgeloo-
 pen / het welcke de ondergestelde Waten niet'er haest built. Wy / met het zuppen
 dooz een pijp van den eenen Boom tot den ander / hebben in minder dan een 1/2
 tijds onse meeste lust verjaedt. Wegens den Cocos-boom, gedzage ick nu aen
 de afbeeldingen daer van gemaekt.

Palmetos-
boom des
schreben.

Palmeto-
wijn lupt
den selben
getapt.

Maer / het geen ons het aldervermakelijcke schein / naeuwelijchs waren wy
 drie schreben van den Boom / of een groote menighe van verschepten Vogelen /
 als Papegayen, Perkiten, en Hagedisschen, die hier in groote menighe zijn / qua-
 men onse plaats verbulken / en droncken het uptvloepende nat / soo gretigh
 als wy.

Daer zijn verschepte andere Boomen / seer veranderlijck in gedaente en aert /
 van de welcke ick een npt nieuwghierighept proefde / maer mijn lippen en monde
 waren dooz een geheel half 1/2 soo gestelt / als of ik Vitriool met Sulpher bestropt /
 gekaut had. Dese Boom heeft noch groente noch deught / maer staet berooft
 van schadulwe en schoonhept; zijnde doch soo sacht / datmer met een Musquet-
 kogel dooz en dooz kost schieten / al had hy vijf ellen in de rondte. Dooz de sacht-
 hept wiert ick bewogen met een Mes mijn naem daer in te sipen / het welck ick
 soo gemakelijck kost doen / als of ick met een stoccken in het zand gheschreven
 had. Doch ick kan dien Boom geen naem geben / gelijk doch niet een ander die
 daer niet minder gemeen is / maer hy gelijckenis deselve mer den Boom genaemt
 Ogou; in Sierra Leone, in Africa, daer de Africanen hun pijlen en schijjten mede
 vergiftighen. Menighe van andere Boomen waren hier meer te vinden / de-
 welcke te langh souden zijn te verhalen; gelijck oock alhier groote verschepten-
 hept van Vruchten te vinden is / sommige als Pijn-appelen, andere als Artichoc-
 ken, andere als Pruymen, Neuten, en Behen, welchers namen wy tot noch toe on-
 bekent zijn. Hier / als mede in het Plant Digarroys (of om beter te seggen Diego
 Roiz) woort den Vogel gebonden / die men Dodo noemt / een naem dewelcke haer
 gegeben is / ten aensien van haer eenvoudighept: Een Vogel dewelcke / ter ooz-
 saech

Verstrep-
de Wurz-
is albaer.

Selsame
Vogel.

ſaech van ſijn geſtalte en ſelfſaamſhepdt / een Phenix ſou mogen genoemd worden / indienſe ſoo wel in Arabia was ; haer Liſchaem is rondt en met allen bet / beroopſaecht door haer epſchen traegſhepdt van gangh ; wepnigh zijnder die minder als wijſſigh vonden gewicht ophalen / beter om aen te ſien als te gebuycken. Sommige routwe ſagen ſouden ſulch boedtsel mogen goetbinden / maer permandt die een wepnigh kies is / ſouwer een tegenſhepdt in binden. Laet ons een nautwe beſchrijvingh van het Gedierte maken : Haer gedaente is de ſwaermoebighepdt ſelf / als geboelig van het onrecht der Natuere haer aengedaen / gebende haer ſoo een groot Liſchaem te voeren / om gedreben te worden door ſulche kleine blengelen / datſe nautweelijchs waerdigh zijn den naem te voeren / of de plaets te beſlaen / als niet vermogens het Liſchaem van de grondt op te heffen. Het Hoofſt is oock verſchepden in gedaente / aen de eene zijde geſhupft met ſwaerte bederen / en aen de andere zijde volkomen naecht / alleenigh met een ſeer dunne doorſchijnende mol bekleedt. Het gat balt geheel rondt / hebbende onder aen licht groene bederen ; haer Oogen zijn rondt en klein / blinckende gelijck Diamanten ; de bederen ober het geheele Liſchaem zijn van het alderſijnſte Dons ; haer Staert is (gelijck de Waert van de Chineſen) beſtaande upt drie of vier hozte bederen ; haer Been en zijn dick / ſwart en ſterck ; haer klauwen en ſpozen ſcherp ; de Maegh hrandende heet / in boegen ſelf ſteen en pſer daer in betteren kan ; zijnde daer in / en eenighſints in gedaente / de Africaenſche Struyſen gelijck. Men vindt oock hier verſchepde andere Vogels / ja Vogels van hooger waerde / als Valcken , Paſſedemings , Ganſen , Swaluwen , Sperwers , Cacatoes , (een Vogel gelijck een Papagay , maer een roober en ſlinder) beneffens Hoenderen , Papegayen , en menighe van andere / te langh om te noemen.

Men vindt hier oock veelderhande ſooten van Wiſch / ja meer als in eenigh gedeelte van de Werelt ; maer van al die top pſoefden / was den Manatee , of Koeviſch , de beſte. Deſe leven ſoo wel op het Landt als in de Zee / dienende haer deſelbe Dienen dieſe in Zee gebuycken / als Stelten op het Landt / om daer op te kruppen. En al hoe wel het een Wiſch is / heeft het echter een ſmaech als Halfbleeſch / alleenigh dat het wat waterachtigh is. De Ribben en het Angeboordt zijn dat van een Koe gelijck / gelijck oock den kop / gelijck hen oock daer van daen den naem toekont ; want ongetwijffelt men vindt geen Gedierten op het Landt / die oock in eenige gelijckenis in Zee niet gebonden worden. Deſen Wiſch heeft een groote lenghte / en ſwemt ſeer lanchſaem / zijnde gaern omtrent de Strandt / om aldaer te woerden. Andries Evans , onſen eerlijcken Capiteyn , ſlackt een van met ſijnen Dyptant / en ſpringht met eenen daer boven op / wondende het Gediert meer als 50. mael met ſijn Sulet of Ponjaert ; maer al eer hy de overwinningh koſt behalen / omringhde hem dit Beest met haer Staert vol ſcherpe doodelijcke pſichelen ; in boegen deſe overwinningh duer genoegh gekocht wiert ; want al hoe wel hy alleenigh in het eerſte beſont te bloeden / ſouder andere ſmart te voelen / ſoo was ebenwel den ſlagh ſoo doodelijck / dat hy binnen drie weechen daer aen dootd was / gelijck in de beſchrijvingh van St. Helena geſeght wordt. De Oogen van deſen Wiſch zijn ſeer klein / de grootte in het geheel omtrent 3. ellen / en half ſoo heel in de breedte. Hy is vermaert hoort een beſede Wiſch / (indien men een Wiſch ſoo noemen magh) en omtrent de Philantropia , of ſucht tot de Menſchen / hy den Dolphin te vergelijcken. Maer den Steen dewelcke baſt in haer hooft gebonden wort / is van grooter waerden ; want in Wiſch geleght / en nuchteren gedzonke / is een byſonder hulpmiddel tegens de Steen en t Colijk ; bupte tuiſſel van veel grooter deugt / als ſijn andere 6. tand / die hem ebenwel meer woerdeel doen.

Aijn gedaente en natuere beſchreiben.

Manatee , of Koe , een Wiſch.

Doodlijch ongehal den Capiteyn Evans daer van overghoemen.

Medicinaal Steen in het hooft van deſen Wiſch.

Onder menigfte van andere *Wifch* / betwelfche top binghen / was oock een *ge- fpenfinge*
fpichelde *Padde-vifch* / of vergiftige *Wifch* / gelijkche de *Zee-lieden* uyt onder bin- *Padde-*
dingh noemen. *Dese* quam het eerste in het *Net* / en wiert al te haestigh gegeten *vifch*.
dooz de te grage *Wootgefellen*; een *doalinge* die de sommige hun leven hofte/ een
al te hoftelijche en diere betalingh dooz een onaengename *Maeltijt*. *Sp* is een
Schot niet seer ongelijch / maer veel swarter gefpichelt / en leelijch beschijbert.
Andere *bzeemde* *Wifchen* bonden top hier / die alsoo *bzeemde* *Maghen* bonden/
diese *proeden* wilden / hoe leelijch *sp* daer uyt fagen. *Sommige* hadden de gedaen-
te van *Werchens* / sommige van *Katten* / sommige *bozfeligh* / andere niet / eenige
dyle- *hoerhich* / gelijk de *Lepus Marinus* , of *Zee-haes* , een soo benijnigh *gedrocht* /
als 'er in *Zee* magh gebonden worden.

De *Torpedo* , of *Kramp-vifch* , quam ons oock ter hant / doch daer top de *krach-*
ten eerder van geboelden / als top de *kinnis* *gennooten* / *ftande* *verhaeft* *wanneer*
een *schijelijch* *beben* ons *bebingh* ; het welch dit *Gedierde* van de *Natur* gegeven
is / tot een middel om *fin* *byzhepdt* te bekomen / *ademende* *fulche* *houde* *dampen*
uyt / dat deselbe al die gene die het *Gedierde* *aenwaccken* / ja self die *roeren* of *vast*
houden *eennigh* *dinch* dat den *Wifch* *aenwoert* / gelijk als de *kracht* / en alle *geboe-*
len *beneemt*. *And* *maerheft* een *bzeemde* en *wonderlijche* *eggenfchap* / *betwel-*
che *ons* *niet* *getwelt* *byzinge* *veel* *andere* *naturlijche* *dingen* / *tot* *noch* *toe* *niet* *aen-*
genomen / te *gelooben*. *Het* *Eplandt* *daer-en-boven* *geeft* *ons* *Geyten* , *Verckens* ,
Ossen-vleesch , en *Landt-Tortoylen* , soo groot dat 'er twee *Maamen* *gemackelijch*
konnen *opfiten* ; een *Gedierde* *bequamer* *tot* *genucht* *als* *tot* *voedfel* / gelijk
oock *hun* *Katten* , en *Apen* ; welcke *gebyzupckelijche* en *ongebzupckelijche* *Schepse-*
len *daer* *eertijds* / (gelijk de *Lieden* *segghen*) van de *Portugeelen* *gebracht* *zijn*
om *hen* *tot* *berberfchingh* te *dienen* op *hun* *woederkomst* van *India* ; doch *derben*
daer *heden* *ten* *dage* *niet* *ancheren* / uyt *bzeefe* *booz* de *Engelschen* en *Duytschen* ,
noch *eggenbom* *maecken* / van het *geen* *sp* *daer* *gebrocht* *hebben*. *Het* *Gebogelt*
wozt *hier* *sonder* *gelt* / en *booz* *woepnigh* *moeyte* *vercregen* / gelijk als *hoenderen*
en *diergelijche*. *Dese* *loopen* te *samen* *met* *20.* en *40.* *teffenis* / en *indien* *ghy* *der*
een *van* *neemt* / *laten* *fich* *de* *anderen* *lichtelijch* *grijpen*. *De* *sekerste* *middel* *is* *hen*
een *roodt* *kleeft* *booz* *de* *oogen* *te* *stellen* / welcke *derwe* *hent* *foor* *gram* *maecht* / *dat-*
fer *met* *groot* *getwelt* *op* *aen* *bliegen* / en *wanneer* *top* *een* *ter* *nedergeflaghen* *heb-*
ben / *sal* *de* *rest* *niet* *een* *voet* *verfetten* ; *Sp* *smaken* *als* *jonge* *Wiggen* / *wanneer*
menfe *bzaedt*. *Soo* *mack* *is* *oock* *het* *ander* *Gedierde* / als *onkundigh* *van* *de*
menfchelijche *bonden* / en *kracht* *van* *het* *Wufpoeder*. *Alderhande* *flagh* *van*
Wifch *laet* *fich* *hier* *oock* *lichtelijch* *vangen*. *De* *Vleermuyfen* *zijn* *hier* *oock* *on-*
telbaer / en *wonder* *van* *flagh* / in *gedaente* *niet* *anders* *als* *onfe* *Vleermuys* , doch
als *een* *Valck* *in* *grootte*. *De* *Zee-lieden* *hpen* 'er *hart* *in* / *maer* *indien* *mijn*
smack *my* *niet* *bedziagt* / *kan* 'er *geen* *fnooder* *hofs* *in* *de* *Werelt* *bedacht* *worden* /
alsoo *het* *een* *boos* / *leelijch* *gefnoez* *is* / *altijt* *een* *leelijch* *gerucht* *makende* / en *mak-*
hander *toeroepende*. *Sp* *hangen* *met* *menigfte* *aen* *de* *facken* *van* *de* *Boomen* /
aen *het* *uyterfte* *van* *hun* *blengelen* / *diese* *met* *hun* *klautwen* *vast* *houden* / *met* *hun*
Wpe-tronp *nederwaerts*.

En *dagh* *booz* *ons* *vertreck* / *bingen* *top* *een* *Wifch* / *daer* *ick* *een* *Afendr-vifch* *bzeemde*
of *maechte* ; *de* *oogen* *ftonden* *bijf* *viereendeel* *van* *malkander* *af* ; *van* 't *uyterfte* *Wifch*
van *den* *eenen* *bin* *tot* *het* *eynde* *van* *den* *ander* *had* *het* *meer* *als* *bier* *elien* / *een*
leelijche *wijde* *mondt* / *met* *tanden* *boozfen* ; doch *de* *Staert* *was* *langh* *en* *dun* ;
een *Gedierde* *meer* *ober* *te* *berwonderen* / als *na* *te* *joochen*.

Het *Landt* *aengaende* / *het* *heeft* *verfchepde* *goede* *Ancher-plaetsen* / *van* *de*
woels-

welcke de eene aen de Nooß-woest-zyde / op de hooghte van 19. graden 30. minuten / Zuyder breedte / hebbende de gedaente van een half-rondt ; en het ander aen de Zuyd-oost zyde / op de hooghte van 20. graden 15. minuten / en de lenghte van de Hoofhoek Comory , 20. graden / 20. minuten / de best bekende zijn. De grondt is bequaem om te anchoren / in diepte van 5. tot 10 / 15. en 20. bademen / en gantsch niet gevaerlyck. Het Landt in sich selven is steenachtigh en moepe-lyck na de Strandt toe : doch dieper in het / en vermakelyck van schaduto-rycke Boomen / en aengename Beerken / soo vermakelyck dooz het oogh / als lieflyck in de mondt ; alleenigh eenighe wepnige plaetsen uptgesondert / daer het water met groot getoelt / en geweldivigh gedruys van de Bergen stoot ; het welcke / hoe onaengenaem dooz het oog / eventwel seer voedsaem dooz de Herde is / dewelcke dooz dese Stroomen keurlyck geboedt en gemaekt woort / dewelcke andersints al te steen- en zandachtigh sou zijn. Het Amber-grijs woort hier menighmael gebonden te drijven omtrent het Eplandt / het welcke / of 't upt den Walvisch / of eegenschap van de Zee woort doozgebrocht / de Natuer-kundigen noch in twyffel laten. Het Corael , wit en aengenaem aen te sien / groept hier in overbloet. Maer hoe den stinkenden Toback , dat kostelyck onkrut / hier quam / kan ich niet bedencken. Tot een beslupt / dit vermakelyckste van al de Asiatische Eplanden / is onbe-woont / als dooz beyde Leeuwen , Tygers , Wolven , Vosschen , Honden , en dierge-lyck Gebiert / die het op een aengename doozwaerde besitten / namentlyck soo menigh Schip als hier maghaenkommen / niet ongetroost / noch onberberstet van hier te laten gaen. Inder maerheyt anders een bequaem Gebest / om de Uto- pia van Tomas Morus , of het Luy-lecher-landt in te stellen. Maer wy moeten onsen wegh spoeden.

Amber-
grijs al
hier ge-
bonden.

Wetreck
van Mau-
ritius.

Op dan raechten wederom onder Zeyl / en verlossen na dyse wyzen zeylens (ter oorsaeck van de goede windt) het gesicht van dit Herdetsch Paradijs / wens- sende na sulck een Weer-hijcher / die het ons geduerigh mocht in het gesicht houden ; doch onse vaste inbeeldinge selde het ons genoeghsaem dooz onse oogen.

Op den vijftden dagh kregen wy weder Landt in het gesicht / Zuyd-woest van ons / het welcke wy dooz sijn gedaente / hooghte / en opdoen / kenden te zijn Engelandts Foreest ; des anderen daeghs quamen wy daer aen. Dese naem is haer op-gelegh in het Jaer 1613. dooz Capiteyn Castleton , die het Schip de Peerel boerde ; andere seggen dat de dwalende Portugeesen het selve eerst gebonden sou- den hebben / en dooz Mascarenas met sijn eegen naem begifticht soude sijn ghe-woest ; andere gaen wederom verder / en geven het den naem van Pulo-puar ; maer dooz wie dese gegeven is is onbekent. Het Eplandt heeft ober de vyffigh Engelse mijlen in het ronde / en de hooghte van den Pool op 20. graden en 55. minuten ; in de lenghte van Mauritius op anderhalve graedt ; doch 37. Duytsche mijlen daer van daen geleghen ; de Variatie van het Compas zijnde 23. graden. Een Epland dat sich geweldivigh hooght opdoet / en haer hoochaerdig hooft beboch- tigh in het middel-gedelte van de Locht / ober al eben groen / met allen ver- makelyck / en altoos in Jeught zijnde : voornamentlyck in groote macht van Boomen / die aenstienlyck in hun ver uptgespreyde tacken / en meer als gemeene opgeschootene hooghte zijn. Men vindt'er geen lebend Schepfel op / als alle- nigh eenigh Gebogelte / tot dat onsen Capiteyn eenige Berckens en Cepten / soo Manneken als Wyfken / aen Landt deed brengen / om daer dooz te teelen / en den Kersiger met huine Druchten te verlichten. Het heeft geen gebreck aen soet en overbloedigh water / en dat bewoont dooz menigte van waterige uitwoonders.

Engelandts
Foreest , of
Mascare-
nas , be-
sijdeven.

Het

Het soude u en my te lange ballen deselve altesamen te noemen. De Palingen alleen/ als verwonderlijch/ sal ich aenroeren/die hier soo groot zijn/ dat de meeste darrigh ponden en meer wegen; die daerom niet te hatelijcher/maer boden maten soet en lieflijck zijn. De Vogels zijn hier in grooter menighe/ doch meest al van deselve slaghe als men op Mauritius vindt.

Grootte
Palingen.

Wp endelijck moeten weer in Zee/ doch niet booz en al-eer top ons afscheydt van dit Gewest en wel-gelegen Eplandt genomen te hebben/ niet sonder groote weerwill tegens de woeste Zee/ in aemmerchingh van de genueghite en oberbloet/ daer top soo onlanghs besitters of waren.

In wepnigh dagen/ dooz hulp van goede winden/ hadden top een goet rack in de Zuyd-zee gezept/ daer sich ons het woestelijck Gewest naelder en sichtbaerder vertoonde/ naederende om ons tot een Zenith, ofte Hoofst-punt/ te worden. Maer gelijck al de dingen des Werelts huine veranderingen onderwoopen zijn/ alsoo duerde dese onse boozpoet niet lange/ heerende sich de wind na een heel ander gewest/ en den Hemel sich selven met donckere wolcken bekleedende. Wat veel seken dagen achter een wterden top dooz geweldige stormen gesolt/ en gedwoongen bp te leggen/ om op sijn Bootsmans te spreken; verbende wepnigh of geen zepl hoeren. Eentwel/ na lange hoope/ quam ons weder de liefelijcke Sonne beschiijnen.

Groot en
meer.

Wenigh hondert mijlen achter een hadden top niet als Zee en Lucht in het gesicht/ welcke woeste eenfaemheyt alleenigh min of meer versiet wter/ dooz de schoolen Wisch/ die sich somwijlen aen ons vertoonen/ ja geduerigh naboolghden/ van de welcke ons Boosbolck sommighe met Maeken en Ingels wisten te vangen. In dese stilheyt kan ich niet laten het geboelen van Aristoteles, lib. 2. Meteor. booz den dagh te brengen/ namentlijck dat'er geen grooten storm-windt upt den Zuyden sou kommen waeren: oordeelende/ dat de Zona Torrida, of heete Gewest des Wereldrijcks/ sonder veel tegen en wolcken is/ soodanighe als de opwasemingen en dampen te booschijn brengen; of dat/ al eer deselve den Tropicus booz komen/ en de gematighe streeck aenboen/ de geduerighe en stercke hitte van de Son deselve doet verdwijnen en te niet gaen. Maer verre was het daer af/ gelijck top wel bevonden/ zijnde dooz menigen stonten storm upt den Zuyden dapper aengetast. Naer 70. dagen bozder zeplens quamen top in het gesicht van St. Helena, (soo langh waren top/ met goede windt/ tusschen dat en Mauritius) een seer kleen Eplandt/ en van een vzeemde gelegentheyt/ zijnde aen alle zijden soo geweldigh met de Zee bestreden/ dat het niet recht sou mogen vzeesen booz een oberwatering/ indien dit woedende Element sijn eppen selfs geen bepalingh was; daer bp komende de groote hooghte van het Eplandt self. Het heeft geen nabuerige Eplanden noch groot noch kleen; maer schijnt als eben verlegen te zijn van dese twee vermaerde Zee-havens/ Rio Grande, en Cape Negro, de een in Brazilia, en de ander in Congo; de eerste in America, en de tweede in Africa; doch hepte op een hooghte/ en in de selbe Parallel met St. Helena, zijnde van die in America 400/ en van dese in Africa 300. Duytsche mijlen geleghen. Maer gaen top aen Landt/ en besien waer het ons mede onthalen sal.

Geboelen
van Ari-
stoteles
wederlegt.

Wormste
aen St. He-
lena.

Sant Helena.

Wettigh-
dingh van
het Eylant
St. Helena.

Sant Helena is een Eylant / en was ſonder naem / tot dat Johan de Nova haer een bereerde / in het Jaer 1502. als wanneer hy het ſelve quam te ontdekken / op ſijn wederkomſt upt India na Liſbon, op den derden dagh van May; een dagh dewelcke de gedachtenis van deſe Heilige toegewijdt was.

St. Helena is gelegen op de hoogſte van 16. graden / Zuyder breechte / heeft hare lenghte van den upterſten Hophoeck van Africa, op 22. graden; de veranderingh van den Breet 5. graden en 13. minuten. Van Engelandts-Endt is het gelegen 1500. Duiſche mijlen; van de Uythoeck van goede Hoop 580. gelijke mijlen; van Suratta 2200. of daer omtrent.

Groote
en gele-
genheyt.

Tot wat gedeelte van de bewoonde Werelt dit Eylant behoort / is twiſſelachtigh; na mijn gevoelen ſoude het onder Africa behooren / daer het oock het naefte aangelegen is. Het is een kleen Eylant / hebbende niet boven de 30. Engelsche / of 10. Duiſche mijlen in het ronde; maer is boven maten hoogh / ſtehende het hooft ten meeften deel tot in de Wolcken / daer het haer wijden montt opent / en oberbloedigh nat nederſtoyt / om haer Landen te bezuchten / en haer hitte te koelen / op dat niet de brandende Son / (die ſijn weegh tweemaal des jaers ober haer hooft maect / en ſoo menigmael recht van boven op haer ſchiet) haer doot haer Solpher-Mijnen, (want die zijnder oock) gelijk een tweede Veſuvius, in brandt ſteekt. Het Landt is ſeer hoogh / gelijk top gefeght hebben / doch niet meer uptſtehende als de diepte ſelf / onder het Eylant / van de Zee is / dewelcke geen ankeringh toelaet / als alleen Noord-weſt van de Water-plaets / daer men 20. bademen gront heeft; waer doot de Zee-lieden gebzongen worden hun Anker aen Landt te bzengen / indiense ſeerker willen legghen; en met goede reden / want ter oofſaech van de grondeloſheyt / koſt ich geen meerder Ebbe noch Floet onderſchepden / dan of top in het midden van de Zee waren geweest / daer men Ebbe noch Floet onderſchepden kan. Het Eylant ſelf is qualijk te beklommen / niet dat het ophomen ſoo ongelijk is / maer ſtept / waer van het Spreekhwoort komt / dat het Boots-volck ſeght: pemandt magh hier kieſen wat hy wil / of ſijn hart te bzeken in het opklimmen / of den hals in het afklimmen. eens boven op gekomen zijnde / ſal u geen plaets bermakelijcker uytſicht kommen verleenen. Het

Bermake-
lich uyt-
ſicht vande
reppen.

is effen en black boven op / nergens ongelijk oprijſende / oberkleedt met aengenaem Gras / langh en lieffelijck / en van alle kanten een bermakelijcke uytſicht hebbende rondtſom in de Zee. De Fonteynen boven op ſijn ſeer lieffelijck en ſoet / maer beneden hachachtigh; de oofſaech daer van zijnde / datſe in het neder dalen de Roſſen ſpoelen / dewelcke zout ſijn / ſoo van hoegen hun eppen aerdt / als de geduerige uytwaſemingh van de zoute Zee. Daer ſijn maer twee Stroonkiens in dat Eylant / het ene halt neder dicht by de Cappel, het ander in het Lemoen-Dal; hy nemen hun benaming / het een van een Lemoen-boom, van waer het onſtaet / en het ander van een oude Cappel, gebout op de grondt van het Dal / doot de Spanjaerts, in het Jaer 1571. en doot de Nederlanders vernielt. De obergeblevene ſtukken van een kleen Stedeken hebben ſich noch onlanghs gedomt / ſommige ſegghen / dat den Koninck van Spangien het ſelve omgekeert heeft / om dat het toert gelijk een Magazijn van Zee-mans ſchoopmanſchap / gaende en komende upt beyde de Indien, tot groote verkleeningh en verminderingh van ſijne inkomſten. Het is eerſt onlanghs gefelijck geworden / zijnde de Werelt aldaer eerſt in ſijn begintſel en geen oudheyt te bekenen. Ghy ſiet het al / wanneer ghy ſiet de

Ribben en het Gebeente van een oude bergane Kraeck , en eenige stukken van gebroken Beschut/ daer gelaten tegens wille van den Epgenaer / die nu dooz Antiekers dienen. **Het Eplandt is ontbloot** van redelijke Antwoonders ; Verckens en Geyten zijnder besitters van/ die met malkander wel ober-een-komen / en in een groot getal aengroepen/ en boozt teelen ; gheluckigh in hun gulde sekerheyt en byzheyt/ ten minsten soo lange/ tot dat daer de Schepen aenkomen / die hen den Bozlogh aen doen/ om van den honger niet overmeestert te werden. Wp hrengen oock alhier goede andere berberschingh van Phefanten, Quackels, Hoenderen, Patrijfen , en diergelijck Gebogelt / en (het geen ons alsoo aengenaem was) berberschepden soozten van kirupden / als Wout-Sueringh , Dryblat, Basilicum , Pietercely, Munte, Spinagie, Venckel, Annijs, Radijs, Mostart-zaer, en (het gene ich eerst behoorde te noemen) Toback; het welcke altesamen dooz een gewillige handt / en naeuto oogh lichtelijck te vergaderen is / hier gebracht en gezapt dooz Fernando Lupio, een eerlijck Portugees , in het Jaer onses Heeren 1509. wiens Landtslieden heden ten dage daer selden landen om hun gezap te oversien of te genieten/ upt breez dat de Engelschen en Hollanders hen niet al te byzandelijck souden ontgaelen. In het Jaer 1588. is hier Candish, onsen Landts-man/ gelandt/ in sijn ombarren van het Herdrijck ; ich noeme hem / om dies wille dat hy verhaelt / alshier gebonden te hebben menighste van Limoen-boomen , Orange-boomen , Graet-boomen , Citroen-boomen , Vijge-boomen , en Dadel-boomen , en dat men nu alhier als geen van allen bindt ; alleen eenen Limoen-boom upt-gefondert. Om te beslupen / moet ich als met een boozt aenroeren / hoe dat wy hier in de Cappel onsen eerlijcken Capiteyn Andrew Evans begroeben/ gestozben van de doodelijcke wonde/ dewelcke hem aen het Eplandt Mauritius (als hier booz geseffte is) van een Wiscb gegeven wiert.

St. Helena was wel een bermakelijcke plaets/ maer quaedt booz ons/ om langer in te verbijsen. Na 6. dagen Herbercgghs/ betaelden wy onse reecheningh/ en namen onse afscheydt / genoodicht dooz een booz/soedigh windken / waer dooz wy in een Boozd-wesser loop ons selven op den 16. van Wijn-maent Nadyr, of dalende punt van de Son maechten / zijnde op die tijdt in sijn booztganch naer den Tropicus Antarcticus, of Zupder-keer-hoeck. Onse breedte was alldoe 13. graden/ 13. minuten / wanneer wy den derden dagh daer na het Eplandt Ascension in het gesicht kregen/ soo genoemt dooz Johan de Nova, in het Jaer 1502. het lepdt Zupdrwaert van de Middell-lijn seben graden 40. minuten/ heeft ontrent 30. Engelsche mijlen in het ronde / en is van St. Helena geleghen 720. Engelsche mijlen. Het heeft niet dat verhalens waerdigh is/ als alleenigh Wout en Water.

Op den 27. dagh voeren wy onder de Linie dooz/ van daer wy tot op de breedte van 9. graden Boozdwaerts / dooz gheduerige Tornados, en veranderlijcke winden en weder/ gequelt wierden/ verselt met stercke winden / stinckenden regen/ en berschychelijck gedonder. Op den 11. van November waren wy Parallel, of neben de Capo Verde, of den Groenen Uythoeck ; als mede de Gorgades, bermuerde en beroemde Eplanden by de oude Dichters / die alhier de Woonplaats stelden van de dyze Gorgons, Medusa, Stenia, en Euryale, de Dochters van den Koninck Phorcys , Soon van Neptunus ; die dooz hun uptstekende schoonheyt en gekrulde gulde Locken / (daer de Dichters Slangen af maechen) op hun naechte Schouwers bloepende/ de aenschouwers gelijck als in steenen veranderden. Dese latende/ begabē wy ons Westwaert aen/ en zepiden boozby berberschepden nieuwo gebonden Werelts-derken/ als Guiana, Florida, Virginia, Nova Anglia, of

Is onbes
moont
van men
schen maec
niet van
Wet/

en Scha
ghe.

Soozten
van kirup
den aldaer
gezapt
dooz de
Portugee
sen.

Wetreck
van St. He
lena.

Wasseren
de Linie.

Nieuw - Engelandt; al behoopende tot Norumbega, en de Golphe van Mexico; daer top ons een wepnigh stil willen houden/ en speken een woort van de eerste Ontdeckers/ niet na het meeste geboren/ maar de meeste waerhepdt.

Ontdeckingh van America, door Madoc ap Owen Gwyneth, boven de 300. Jaren voor Columbus.

Eerste
ontde-
kingh van
America.

Al-hoewel ick hier doot met een woort hebbe aengeroot/ en geredert de eer van onse Landts-lieden/ omtrent het ontdecken van dese Gewesten/ dewelcke doot de quaedt-aerdighepdt van sommige verdrucht woort/ bindt ick my ewenwel genootsaecht/ een wepnigh meerder openingh daer van te doen. Madoc ap, of Sone van Owen Gwyneth, Broeder van David, Prins van Wallis; dese bewogen doot de Inlandtsehe Beroerten/ in sijn Vaderlandt Wallis, en de onlusten tusschen sijn Broeders ontsaen/ en het geschil te vergeefs getracht hebbende hy te leggen/ begaf sich (gelijck de oude Geschiedt-boecken verhalen) ter Zee/ om sich selven een andere rust-plaets upt te vinden; ongetwijfelt gelesen hebbende den wijsen Plato, daer hy in sijn t'samen-spraech tusschen Tymeus en Critias spreekt van een geweldigh Eylandt/ Westwaert gelegen van de Adantische Zee, het welck Atlas genaemt/ en soo groot is als Asia en Africa te samen; of Virgilius, in sijn Daersen/ daer hy seght:

*Iacet extra sydera Tellus
Extra Ami Solisq; vias; ubi Coelifer Atlas
Axem humero torquet, Stellis ardentibus aptum.*

Dat is:

Ver buyten het gesternt dat aen den Hemel blaect,
En verder als de Son en 't Jaer sijn wegen maect,
Een Landt leydt, daer 't gewelf, verciert met eeuw'ge lichten,
Op Atlas Schouders rust, en steunt op sijn Gewrichten.

Of oock de Poëtische boozegginghen van Seneca, daer hy in sijn Medea aldus de ontdeckinge van de nieuwe Werelt schijnt booz te stellen.

*Veniens Annis
Secula seris, quibus Oceanus
Vincta rerum laxet. & ingens
Pateat Tellus, Typhisque novus.
Detegat orbes, nec sit terris
Ultima Thulè.*

De tijdt, schoon laet, sal komen aen,
Wanneer den ruymen Oceaan
Verruymen sal Naturaes banden,
Een ander Aerdtrijck komt voor handen,
En Typhis toont, ô Mensch, aen dy,
Een nieuwe woonst; dat Thule zy
Geenints de uysterse der Landen.

Hy dan/ misfchien dooz dese Toozfen gelicht/begeeft sich op de Waert/nemen-
de syn afffchepdt van al syn Verwanten/ in het Jaer 1170. begonstigt dooz booz-
spoedige windt en weder/ (geluckige boozfegging) en naer veel lijdtfaemhepdes/
en menigh weech zeplens Westwaert/ bindt en ondeckt hy Landt; een Landt/
daer hy oberbloedt bandt van goede leestocht/ soet Water/ een versche Loch/
Gout/en/ het geen het alderbeste was/ een langhe wijs gesondt leben; al het
welcke hem met blijdschap verbulde/ en syn ballinghschap in segen veranderde.
Hy nu/ beklaeght syner Zoederen ellende/ die vast met malkander een bloedigen
twist aenbingen/alleenigh om het besit van een Landt/het welcke/ met dit tegen-
woordige vergeleken/ niet meer te reechenen was/ als een handt vol Nerde; en
waer van hy nu het besit had/ sonder een dropel bloedts te vergieten. Madoc
dan slaet sich hier neder/ in Florida of Canada, een gedeelte van Mexico; werpt een
manier van een Sterchte op/ tot syn bescherminge/ en laet daer (volgens de ou-
de Schyften) hondert en twintigh Naamen; en/ bestiert dooz de Goddelijcke
boozsienighepdt/ de alderbeste Compas, en de hulp van de Boozster/ komt/ naer
een lange reys/ geluckighlijck weder te hups; daer hy tijdt had syn wonderlijc-
ke Reys en weder-baren te vertellen; de vzychtaerhepdt van syn ghebonden
Landt/ de eenboudighepdt der Inwoonders/ de oberbloedt van Rijckdommen/
en de gemackelijckhepdt van de overwinningh upt te beelden: Een verhael het
welck hen allen verbulde met vzeughde en verwonderingh/ en menigh lustigh
maecte hem te volgen. In tien goede Barcken, geladen met alderhande noodt-
dzuft/ keert hy dan weder den ouden wegh in/ en komt geluckigh op de eerste
plaets/ tot groote vzeugt van den een en den ander; doch dese gebolgh van groo-
ter dzoefhepdt/ alsoe hy maer wepnige/ van al die hy gelaten had/ in het leben
bandt. Het welck verdoofsaecht was/ soo dooz het veel eten/ als de ongewoonte
des luchts (detwelcke nopt soo aengenaem kan zijn/ of maect altoos eenige ver-
anderingh in ongewoone Inwoonders) daer hy geboeght eenige verraderfche
lagen der Wilden. Madoc verswelghet dit hartenwee met een Chrystelijcke lanck-
moedighepdt/ en herstelt de besittingh op nieuw/ dooz hyfstandt van Eneon en
Edwall, syn Zoeders/ stellende op alles soo goede ojder/ datse byp van alle vran-
den waren/ en oberbloedt van alle noodige dingen hadden. Aldus vzebenf van
sich alle aenwaassende hegeerte tot hun Vaderlandt/ stellende sich te vzen/ dat/
indienfse daer quamen te sterben/ sy den Hemel soo na waren als te hups. Het
geen hen meest quelden/ waren de beloften/ die hen veel van hun Vrienden ghe-
daen/ doch geensints nagekomen hadden. Doch dese waren min schuldigh/ als
de binnen-landtsche onlusten/ die het al het onderste boven keerden.

Madoc dan en syn Geselschap quamen nopt weder te boozfchijn/ noch wier-
den gebolgh van die gene die sulchs beloofst hadden; waer dooz soo de een als de
ander binnen wepnigh tijds vergeten/ en naeuwelijcks meer gedacht wier-
den.

Maer al hoe wel hy met syn Cambrianen doot is/ blijven eventwel noch de
voetstappen/ en hun oberblijffels in die Gewesten in het leben/ tot ware getuygen
van de waerhepdt van dit verhael; namentlijck de Cael diese aldaergelaten/ en
de wijs van Gots dienst diese de Inwoonders inzeplant hebben; want van
waer haddenfse het gebuyck van de Pater-nosters, van de Crucifixen, van de ober-
blijffels der Hepligen/ en andere dingen (die de Spangiaerts (gelijck top lesen sy
Lopez de Gomera, en andere) bekennen aldaer hy de Canibalen, en die darr Acu-
sano en Culhuacan gebonden te hebben) als van dese nieuwe Gasten; daer hy te
boegen zijn sekere verhalen/ en overleberingen onder de Mexicanen selve/ dat.

(omtrent de tijdt dat Madoc aldaer was) een bzeemt Wolck berwaerts gekomen is in Corraugs, of Schepē/ dat hem eenige kenniſ van Godt gedaen heeft/ en dooz wiens boozheeft ſp getemder en beleefden geboren zijn. Al het welcke gepupght woert dooz Columbo, Francisco Lopez, Coztzezo, Poſtellus, en andere boozname Callillanen. Het gene in het Jaer 1519. tuſſchen Fernando Cortez, Gefant en algemeen Overſte van Ferdinand en Iſabella, en Mutezuma, laetſte Koninck van Mexico, boozgeballen is / in eenige r'ſamen-ſpzaeck / tuſſchen hem en den Koninck/ is oock aenmerckens waerdigh; Den Spangiaerr, bemerckende dat de Indianen eenige Godts-dienſtigheeden ober ſich hadden/ bzaegde den Koninck/ wie hem deſelve geleert had? die daer op aen Cortez antwoorde/ dat veel jaren geleden een bzeemt Wolck daer aengekomen is/ een beleefd en goedertieren ſlagh van Menſchen/ en om hun goede boozbeelden by hen aengenomen; doch hoe deſelve geheeten waren/ was hem onbekent. Op een andere tijdt gebzupchte ſp in een reden van danckſegginghe deſe woorden tegens hem: Een boozname oozſaack van mijn booznaemſte genegentheid/ dewelcke ick u-lieden bzaegh/ is deſe: dat ick menighmael mijn Vader Quabutimoc heb hoozen ſegghe/ hoe ſp van ſijn Groot-vader gehoozt had/ dat niet ſeer veel afkomſten booz hem/ ſijn Woofſaten en oozpronzkelijcke Woof-ouders aldaer aengekomen waren/ als Bzeemdelingen/ dooz een bzeemt toebal/ in geſelſchap van een groot Edelman/ die aldaer een wyl verbleef/ en wederom beretrock/ latende veel van ſijn Wolck aldaer / en dat ſp op ſijn wederkomſt/ meeft al die ſp gelaten had/ doodt bandt; en dat ſp oozdeelde van hem/ of eenige andere van de ſijne/ ſijn afkomſt te hebben. Een reden dewelcke niet onſe vertellingh ſeer wel ober-een-komt.

Hier by komt nu de ober-een-komſt van veel woorden in de een en andere Taal; gelijk daer zijn deſe; Gw'rando, beteeckenende permandt gehoozt te geben; Pengwijn, een Vogel met een wit hooft; Chorrhoelo de Eplanden/de Hpfhoeck van Bryttain; Gwyndowr, wit Water; Bara Bzoodt; Mam Woeder; Tace Wader; Dowe Water; Pryd tijt; Bu of Buch een Roe; Cluger een Cop-haen; Llynoch een Woſch; Wy een Ep; Calef een ſtup; Trwyn een Beus; Nel Hemel; en andere woorden meer/ die altemael goet Welſch, en van de ſelve beteeckeniffe zijn. Waer dooz een billich oordeelſaer / en die ſich niet getwelt tegens de ſchijnbare waerheyt niet genegen is te kanten/ ſyn genoegen behoort te nemen; het welcke ſoo verre is van een droom/ of verſieringh te zijn/ dat verſchepden treffelijcke Wannen / als Cynwric ap Grono, Meredith ap Rhyce, Guten Owen, Lloyd, Powel, Pris, Hackluyt, Broughton, Purchas, Davys, &c. ſoo in oude als jonger tijden hebben getracht te vernieuwen. Maer wy moeten weder Zeewaert.

In het begin van Winter-maent kregen wy de Azores in het geſicht / anders genoemd de Vlaemſche Eylanden; doch quamen daer niet aen ſonder veel ſtribbelingh/ dooz tegen- en ſtozm-winden. De Wamingen epgen ſich ſelven het binden van deſe Eplanden toe / boozgebende dat een ſeerker Koopman van Brugge, zijnde van meeninge in het Jaer 1449. naer Liſbon te zeplen/ dooz ſtozm en ontweider op deſe Eplanden gebzeden wiert/ het welck ſp beboſcht en na ſyn Landt ſou genoemd hebben. Heden ten daghe zijne onder een hooger macht / namentlijck Portugael. Sp zijn 9. in het getal/ Tercera, Sant Michiel, Sant George, Santa Maria, Pyco, Fayal, Gratiola, Flores, en Corvo, alreſamen beſlooten tuſſchen de 38. en 40. graden. Sp dzaghen den Naem van Azores, om de Valcken die hier gebonden wierden; maer Orteliuſ, tot boozdeel van ſijn epgen Landt/ trecht den naem van Eſſorer, dzagen. De oude naem (bekent by oude Werelt-beſchrybers) was Uxiana. De Eplanden ſelf hebben oock hun byſondere benaminge / en beteeckeninge

Homſte
aen de
Azores.

Erſte
Onder-
kerſ.

nlinge dooz deselbe; als Tercera, van een drieboudighe berdeelinghe; Fayal, van de Boeck-boomen die aldaer groeuen; Flores, van haer Bloemen; Corvo, van de Riabens; Pyco, van den hoogen Pyramidalen Bergh/ die op dat Eplandt leyd/ en genoeghsaem het heele Eplandt beslaet. De andere zijn genoemt na den een of den anderen Heyligh/ daer doe de gedachten van de Portugeesen misschien opgeballen zijn. Tercera is het grootste/ indien niet het vruchtbaerste; het bloept ober in Oly, Wijn, Koorn, Fruyten, en soo voort. Haer beste Stadt is Angra, haer beste sterckte Brazeil, doch een quade Haven om in te anchoren. Dit Eplandt is vermaert dooz een afweerenden Oozlogh/ begommen dooz Don Antonio, Titulaer Koninck van Portugael, en een goede wyl uptgehouden tegens de onversadelijcke Spangiaerts, die sich daer endelijck Meester van maecten/ gelijk oock van de rest der Landen van Don Antonio.

Tercera,

Pyco is het hoogste/ hoewel niet het grootste/ een Bergh (gelijk sommighe seggen) steekt sich omtrent 5. Engelsche mijlen op in de Locht/ zijnde soo met dampen en wolcken omringelt/ dat men selven haer top sien kan. Het Eplandt heeft niet boven de 10. mijlen in het ronde/ bestaende meest upt Sulpher-Mijnen, het welcke somtijlen aen-gestreecken word/ (want men heeft ghetweldighe upt-gezande Holen van binnen in) en roock en blam uptgeeft/ beneffens deel Swavel. Men den Oet heeft men aengename schaduwen/ en yskoude stroomen/ in de welcke wanneer het upt-gebrackte Wper gheworpen word/ latense niet na met meer als een stil gemommel/ hun misnoeghen te kinnen te geben/ om datse ghedwoongen wordten dit teghensrijdigh Element te ontfangen.

en Pyco
bes-hiet.

Enige van dese Eplanden hebben tegenspoet geproeft/ ja sich moeten bidden onder de hooghmoedt der Engelsen; ter tijdt wanneer den Graef van Essex, (algemeen Weldd-overste/ en Zee-booght van haer Majesteyt Elizabeth) om de Spangiaerts hun booznemen van het Jaer 1588. weer te vergoeden/ alhier in het Jaer 1597. quam landen/ in spijt van alle tegenstand/ doende al wat hem goet dacht; doende oock Flores en Corvo de hooghmoedt der Spangiaerts verbloechen/ als oock St. Michael, en nemende upt Villa Franca al wat heur aen stondt; het welck soo wepnigh niet was/ of quam te staen op een somme van 400000. Ducaten. Gelijk oock de meeste der selver sich gedwoongen bonden 8. jaren te boren/ te binghen dooz de dapperheyt van dien noyt te vergeten Heldt/ George, Graef van Cumberlandt. Gelijk oock Fayal, des Jaers na het Jaer 88. sijn goet gheluck most helpen verheerlijcken; het welck oock in het Jaer 1597. dooz St. Walter Raleigh gheplondert wierdt/ tertiwl Pyco wiert een roof van andere Engelsen. Eer wy het gesicht van dese Eplanden berliesen/ moeten wy ghedencken/ dat de oude reekeninghe van de eerste Meridiaen hier gebacht is van de Canarische Eplanden; want tusschen Flores en Corvo, voelt den Aelt geen Variatie of veranderinghe/acmen:ende in al: andere Parallellen.

De Azo-
res her-
sijnde
repen van
de Engel-
schen ber-
overt en
g:plor-
bert.

Van dese Eplanden/dooz een Oostelijcke loop/ quamen wy haest in de Cantabrische Zee, alwaer (wanneer wy meenden al het gebaer uptgestaen/ en overkomen te zijn) wy dooz een geweldigen storm met het uiterste gedreyght wierden/ dewelcke ons diemael 24. uren soo aentasten dat wy geen zepl voeren konden/ maer in spijt van Stier en Besaen op Usnentez punt in Brittanie gedreben wierden; het welck een Zee-gedeelte van Vranckrijck is/ Armorica eertijts genoemt/ naderhandt Brittanie, ter gedachtenis van hun afkomst van ons. Doch de storm endelijck aflatende/ kregen wy binnen wepnigh tijds het gesicht van ons gewenscht.

Eerste Me-
ridiaen ge-
reken van
Corvo en
Flores.

192 H E R B E R T S Reysen door, &c.

Wensthe Ichaca, en quamen ten laetsten behouden binnen Plymouth aen; niet
sonder groote oorzaeck van danckbaerheyt tegens den Almogenden Godt / de
welcke ons doot soo veel gevaer geredert heeft.

Heber-
bomste in
Engelandt.

www.hbbook.com.cn

E Y N D E.

T o t D O R D R E C H T.

Gedrukt by Nicolaes de Vries, woonende in de Nieuw-straet / by 't Latijn-
sche School. Anno 1658.

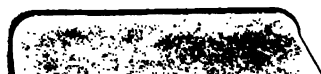
www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn